

PS9.0.09.1090
2. L
ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

1992
CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA PÔSTBELICĂ

XII-B

1966

IULIE-DECEMBRIE

COORDONATOR

Acad. Eugen Simion

2017

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XII-B

1966

IULIE-DECEMBRIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești: perioada postcomunistă. –

București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2014-
vol.

Vol. 12-B.: Perioada postbelică: 1966 iulie-decembrie /

coord. gen.: Eugen Simion, coord. redacțională: Lucian Chișu. - 2017. -
ISBN 978-973-167-434-6

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord.)

821.135.1.09

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,
Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Carmina COJOCARU,
Simona GALAȚCHI, Laurențiu ICHIM, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Viorel MORTU, George NEAGOE, Marija NENADIĆ, Ana Maria PĂUNESCU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XII-B

1966

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2017

IULIE

1 iulie

• **[„România liberă”]** Ziarul găzduiește articolul lui Ion Pavelescu, *85 de ani de la apariția revistei «Contemporanul»*, în iulie 1881. Pe lângă notarea evocărilor lui Jean Bart, ale Sofiei Nădejde și ale altora cât privește începuturile revistei („casa veche, cu geamlâc, tupilată în fundul unei curți mari”), autorul menționează că, după 1885, „se poate spune că ea [revista] a devenit o adevărată tribună a socialismului științific”, „întrărirea sa binefăcătoare” resimțindu-se în activitatea a numeroase personalități, precum I. L. Caragiale, Al. Vlahuță, Dobrogeanu Gherea, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu ș. a. După încetarea apariției din anul 1891, în 1947, publicația și-a făcut simțită prezența „în condiții politice total schimbate (...) preluând ca pe un bun de preț tradițiile de luptă ale înaintașilor, punând la baza activității sale ideologia marxist-leninistă”, făcând parte din „frontul larg al presei noastre comuniste” și „militând pentru dezvoltarea economiei și culturii noastre pe drumul luminos arătat de partid”.

• **[„Contemporanul”, nr. 26]** Perpessicius aduce *Omagiul lui Sadoveanu*: „Cetitor pătimaș, încă de pe băncile școlii, al cărților lui, discipol, coleg și contemporan cu Mihail Sadoveanu mă simt fericit să pot închina, la marea sărbătoare de astăzi, în pragul acestui superb templu memorial și pe treptele acestui altar, a cărui flacără nestinsă va povesti urmașilor gloria lui, în numele meu personal și în numele Muzeului literaturii române, întreaga noastră mare – smerită – admirație”. □ George Ivașcu scrie în *Rolul istoric al „Contemporanului”* despre Gherea – critic literar. □ Petru Pânzaru îl are în vedere pe Gherea – sociolog. □ Radu Pantazi publică eseu *Primăvara filozofiei materialiste în „Contemporanul”*. □ Revista reproduce un studiu mai vechi al lui G. Călinescu *Despre „Contemporanul”*: „Răsfoiesc colecției «Contemporanului» pe care l-am studiat de atâtea ori din alte puncte de vedere. Nu s-au publicat aici capodopere literare, însă revista surprinde acum prin înfăptuirea după atâtea decenii a țelurilor ei. Alte publicații sunt antologii excelente, aceasta e o baricadă care a slujit înaintării”.

• **[„Glasul patriei”, nr. 19]** Violeta Zamfirescu publică poezia *Aur românesc*. ■ Radu Vrânceanu semnează *Mihail Kogălniceanu strălucit om politic și patriot*: „La împlinirea celor 75 de ani de la moartea acestui mare patriot, evocarea personalității sale constituie o dovadă de recunoștință și un omagiu adus memoriei omului de știință și bărbatului de stat a cărui activitate s-a identificat u aspirațiile poporului român”. □ Este reproducă poezia *Altarul*

mănăstirii Putna de Vasile Alecsandri. □ Radu Gyr este semnatarul poeziei *Efigie*. □ Nichifor Crainic scrie despre *Marius Bunescu – artistul cetățean*.

2 iulie

• [„*Scânteia*”] Se anunță (re)apariția revistei „Astra”: „La redacția noastră a sosit primul număr al unei noi publicații, «Astra», revistă lunară cu profil politic – social – cultural, tipărită sub egida Comitetului pentru cultură și artă al regiunii Brașov. Apărută într-o regiune cu vechi tradiții, de care se leagă activitatea neobosită a unor cărturari de seamă, luptători pentru libertate și dreptate socială, precum Coresi, Andrei Mureșanu, Timotei Cipariu, George Barițiu și mulți alții, revista se anunță și prin numele său ca o continuare a prestigioasei *Asociațiuni transilvane pentru literatura română și cultura poporului român* fondată cu peste un secol în urmă. Noua publicație își propune să se integreze organic «în eforturile generale îndreptate spre dezvoltarea economiei naționale, a științei și culturii, a literaturii și artei» din țara noastră. Îndemnurile călduroase adresate la apariția «Astreii» de personalități ale culturii noastre, cum sunt: Tudor Arghezi, C. Daicoviciu, Ion Pas, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Anton Breitenhofer, Szemlér Ferenc, Al. Dima, Tiberiu Brediceanu, deschid primul număr al revistei. (...) La realizarea acestui număr al revistei își aduc contribuția o serie de oameni de cultură, poeți, prozatori – mulți dintre ei tineri. Ne exprimăm convingerea că revista va acorda și în viitor atenția cuvenită promovării și stimulării unor noi talente, fiind o tribună de afirmare a forțelor intelectuale din regiune. Luând în dezbatere probleme esențiale, de o vie actualitate, «Astra» își va aduce contribuția la continua dezvoltare și înflorire a noii noastre culturi socialiste”. □ Șerban Cioculescu scrie despre Legătura literaturii cu viața: „S-ar zice, așadar, că sunt tipologii omenești în care, ordinea firească a lucrurilor răsturnându-se, nu literatura derivă din viață, ci viața din literatură. Este vorba de un paradox, și încă de unul foarte transparent. Universalitatea vieții nu ne apare într-adevăr, atât de ordonată ca aceea a unei opere literare izbutite. Dar ca să creeze o astfel de operă, scriitorul trebuie neapărat să-și confecționeze respectivele tăblii, pe măsura pulpanelor redingotei sale de astăzi. Nu cunosc nicio operă artistică remarcabilă care să fie rezultatul refuzului de a cunoaște viața, deși recunosc fără greutate că marii creatori au prezentat, fiecare, varianta lor, mai totdeauna trecută prin filtre consecutive”.

• [„*Cronica*”, nr. 21] Nadina Cordon publică poezia *Lui Ștefan*. □ Mircea Radu Iacoban semnează reportajul *Însemnări la Putna*, dedicat lui Ștefan Vodă, cu ocazia sărbătoririi a 500 de ani de la întemeierea mănăstirii Putna. □ La *Cronica literelor* apar poezii scrise de Corneliu Sturzu: *Lumina de piatră*, *Monezi*, *Romantică*, *Poeți tineri*, *Dimineață cu dragoste*, *Râșii*, *Tândală* și *Cosânzeana*. □ Un prozator, Stelian Baboi, publică *Dimineața Bărbatului* și *Convorbire târzie*. □ V. Adăscăliței semnează articolul *Legende*

lui *Vodă Ștefan*: „Caracterul complex și complet al acestui portret provine din permanența valorilor surprinse, a necesității întreținerii lor, din atribuirea unor funcții simbolice”. □ La secțiunea *Cartea*, apare articolul semnat de Zaharia Sângeorzan, dedicat volumului *Pisica roșcată și îngerii*, al lui Vasile Rebreanu, despre care afirmă: „Prozele lui Vasile Rebreanu excelează printr-un lirism de factură modernă, fără excese de subiectivizare, ci mai degrabă cu o obiectivizare a semnificațiilor etice și estetice. Și în această direcție noul volum e o izbândă”. □ *Zodia înstrăinării*, de V. Em. Galan, „mai mult o nuvelă amplă decât un roman, este o carte de inițiere a unui suflet tânăr în lumea capitalistă, măcinată de avataruri și o trecere de la naivitatea credulă, generată de o izolare cvasitotală, la cunoaștere și luptă,” după cum arată Valeriu C. Neșțian. □ Prin volumul *Accident banal* Al. Simion aduce un plus de lirism și de reflexivitate, este de părere Al. Coman. □ Sub titlul *Creație și explicație*, Al. Andriescu, consideră că: „Apariția îmbucurătoare a mai multor volume de critică în ultimul timp, culegeri de cronici și eseuri mai ales, câteva temeinice monografii și mai puține încercări de sinteză, comentariile vii pe care le-au trezit unele dintre ele, discuțiile ample, consacrate unor importante probleme teoretice și metodologice ale criticii atestă un moment de vădită efervescentă într-un domeniu al vieții noastre literare care apăsă, câțiva timp în urmă, amenințată de o primejdioasă lăncezeală”. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, I. Sârbu recenzează proza lui Vasile Băran, *O raită prin pădurea de întâmplări*. „Vasile Băran ne oferă un grupaj de proze scurte, în care întâmplările sunt, de cele mai multe ori, construcții imaginative, cu scopul de a ilustra un sens parabolic. Autorul e un meditativ, care caută semnificația generală a faptelor ce-i vin sub observație și asupra cărora apasă fie prin mijlocirea unor transfigurări lirice de o mare forță asociativă, fie printr-un comentariu aparent neutru, sub care se ghicește, însă, o emoție abia reținută”. □ Răsfoind vechi publicații ieșene, Al. A. publică *Apelul tinereții române* semnat de Mihai Eminescu cu prilejul sărbătoririi de la Putna. □ Pagina *Cronica pe glob* cuprinde schița semnată de Ernest Hemingway, *O idilă alpină*, în traducerea lui Ion Popa.

• [„*Flacăra*”, nr. 27] Este anunțată cea de-a treia ediție a cărții *Groapa*, de Eugen Barbu, la Editura pentru literatură. De asemenea, la rubrica *Memento*, se pomenește apariția a două volume *Povești nemuritoare*, „selectate din clasicii literaturii române (vol. I) și ai celei universale (vol. II)”, iar în domeniul literaturii pentru copii este menționată cartea lui Ion Brad, *Cele patru anotimpuri*, în care se notează că autorul „amintește, cu gingășie, celor mici, multe din frumusețile și bucuriile tablourilor naturii (...)” și „își deprinde micuții săi lectori și cu frumusețile poeziei”. □ La rubrica sa *Carnet de scriitor*, Eugen Frunză publică materialul *Epilog școlar*, iar Ion. D. Sârbu oferă spre lectură schița *Leonardo și... Tonireta*.

● [„*Luceafărul*”, nr. 27] Eugen Barbu critică, *Un război odios*, dus de doi ani de americani în Vietnam, bombardând orașul Haifong și periferiile Hanoiului, capitala Republicii Democratice. Indignarea „întregii omeniri” este resimțită și de scriitorul român care se întreabă dacă lupta chiar este îndreptată, după cum declară oficialitățile de la Washington, împotriva comunismului, atâta vreme cât nu comuniștii, ci călugării budiști își dau foc în piețele publice în semn de protest. „Politicienii americani rămân surzi la protestul studenților americani, profesorilor americani, tinerilor americani care își ard ordinele de chemare în armată: nesocotesc părerile lucide ale multor guverne și personalități politice din lume care cer rezolvarea problemei vietnameze pe calea tratativelor, retragerea trupelor americane și a celorlalte forțe militare străine din Vietnamul de Sud. Aproape 300 000 de americani, echipați cu cel mai modern armament, sprijiniți de avioane de bombardament și de vânătoare de ultimul tip, pârjolesc cu bombe de napalm, rănesc și sfășie un popor care se ridică pretutindeni împotriva lor. Jungla bătrână, codrii, munții și mlaștinile – zidurile de apărare dintotdeauna ale popoarelor invadate – îi amenință pretutindeni, întreaga omenire e împotriva lor. Disperați, se năpustesc asupra Vietnamului de Nord, exersează noi tipuri de bombardiere atacând orașele unui stat liber, independent și suveran”. Eugen Barbu îi avertizează, în acest articol-protest, pe politicienii americani cu represalii din partea României, dacă nu va fi încetată agresiunea împotriva Vietnamului. „Tovarășul Ion Gheorghe Maurer, în numele guvernului Republicii Socialiste România, a exprimat în mod solemn de la înalta tribună a Marii Adunări Naționale atitudinea pe care poporul român o ia față de noua provocare americană: Extinderea agresiunii împotriva Republicii Democratice Vietnam a stârnit mânia legitimă a poporului român, ca și a opiniei publice din întreaga lume, ea aduce autorilor săi o izolare tot mai mare, dezaprobarea și condamnarea generală. Credem că forțele cărora le este scumpă cauza păcii vor acționa cu hotărâre pentru a determina încetarea agresiunii Statelor Unite ale Americii în Vietnam. (...) Suntem hotărâți să acordăm în continuare poporului vietnamez întregul sprijin material și moral-politic în lupta sa eroică pentru apărarea independenței și suveranității naționale, a integrității patriei sale”. Această declarație solemnă este sprijinită de întregul popor român, și ecoul indignării răsună în întreaga lume. Să se ia aminte!” □ În același număr al „*Luceafărului*”, sunt publicate poeziile ale Anei Blandiana: *Va veni o vreme, Părinții, Pădurea murmură, Din când în când, Unde-i mândria, Reflux, Carantină, Am crescut* și povestirea lui Teodor Mazilu, *Pălăria de pe noptieră*.

3 iulie

● [„*Scântea*”] G. Ivașcu anunță că revista pe care o conduce, „*Contemporanul*”, a împlinit 85 de ani de existență: „În cei zece ani de apariție (iulie 1881 – mai 1891), «*Contemporanul*» nu lipsit, desigur, de inconsecvențe de

ordin ideologic și politic, a înscris în dezvoltarea culturii române moderne dimensiunea ideologiei sociale celei mai înaintate, contribuind la proiectarea peste veac a concepției și a științei despre societate a clasei noastre muncitoare. La peste jumătate de secol de la încetarea apariției revistei, clasa muncitoare din România, condusă de partidul său de avangardă, avea să contribuie hotărâtor la acțiunea de eliberare a țării și, apoi, la instituirea, pe cale revoluționară, a orânduirii socialiste și la desăvârșirea ei. De aproape 20 de ani, un nou «Contemporanul» se străduiește, alături de întreaga noastră presă, să ducă mai departe făclia aprinsă acum 85 de ani». □ Matei Călinescu tranșează discuțiile stârnite în presă cu privire la rolul criticii în articolul *Despre autoritatea criticii*: „Cu câteva luni în urmă a început, în presa literară, o largă discuție despre critică al cărei interes – poate tocmai pentru că opiniile exprimate n-au fost numai numeroase dar și diverse, uneori chiar contradictorii – se menține încă viu. (...) O astfel de discuție era, în orice caz, necesară pentru a smulge critica noastră dintr-o anume inerție, care putea aduce prejudicii grave prestigiului însuși al acestei activități atât de importante pentru asigurarea condițiilor și proceselor vitale ale creației literare. Chiar dacă numai în chip indirect, cele mai substanțiale contribuții la dezbateri au pus una dintre problemele fundamentale ale criticii: aceea a *autorității ei*. Căci, într-adevăr, o critică lipsită de autoritate (atât în *sens estetic*, cât și în *sens etic*) nu numai că-și pierde orice rost, dar devine de-a dreptul nocivă, producând perturbații în însăși desfășurarea procesului literar. Un critic francez – Paul Souday – a lansat o formulă care a devenit celebră, și, prin celebritate, s-a transformat într-un loc comun: «critica este conștiința literaturii». (...) Critica este, cum spunea Lovinescu, și o *magistratură*. (...) Esența actului critic o constituie, totuși, judecata de valoare, acel «da» sau «nu» spus unei opere, cum arăta o dată G. Călinescu. (...) Ce factori contribuie la obținerea unui real prestigiu în critică? În primul rând, capacitatea de creație intelectuală, supusă, desigur, normelor specifice activității critice. Criticul descoperă structuri posibile ale operelor literare (și astfel de descoperiri sunt, cum arăta G. Călinescu, în ale sale *Principii de estetică*, adevărate *invenții*), reface experiențele literaturii la un nivel filozofic. Numai având o astfel de capacitate, are el dreptul de a stabili dacă o scriere anume este o operă literară sau nu. Numai având o astfel de capacitate – și demnitatea care derivă din ea, poate el aspira să-și cucerească încrederea cititorilor săi, fără de care tot ceea ce scrie devine steril, inutil. Făcând, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani, o retrospectivă în propria sa biografie intelectuală (e vorba, de fapt, de o confesiune), Lovinescu scria: «În afară de vocație certă și un simț de orientare, criticului i se mai cere o calitate de ordin etic și anume să aibă caracter. (...) Mai mult decât competență și talent, criticului i se cere conștiință profesională. Prin laudă și blam putând deveni lesne un instrument de ascensiune socială, pentru a nu rămâne în categoria simplei publicistici, critica trebuie să se ferească de compromis,

complezență, coluziune de interese, ca de o primejdie mortală». Autoritatea unui critic este, în fond, rezultatul culturii și onestității lui, al curajului, fermității opiniei, intransigenței. Sunt circumstanțe în care simpla onestitate poate fi și o formă a prudenței sau a unei comode pasivități; în critică – ea-mi apare ca o formă a bravurii, căci ea presupune angajarea în lupta literară, fără posibilități de retragere. Orice critic – și cu atât mai mult un critic marxist – trebuie să aibă un temperament de luptător: comoditatea, conformismul, frica de răspundere, refugiul în abstracțiuni și în formule generale dovedesc lipsa vocației (dar nu întotdeauna lipsa ambiției!). Cred că este pentru oricine evident faptul că, participând la edificarea unei culturi socialiste, criticul se află în fața unor responsabilități sporite: căci el se adresează unui public care se lărgeste mereu, unui public care, prin activitatea sa în ordine practică sau în ordine spirituală, își construiește o nouă cunoștință. A dobândi încrederea acestui public devine pentru criticul român de azi obligație de onoare”.

6 iulie

• **[„România liberă”]** Radu Popescu semnează articolul *Un spectacol pentru tineret*, referindu-se la comedia *Nota zero la purtare* de Virgil Stoenescu și Octavian Sava, remontată, în regia lui Ion Lucian, pe scena Teatrului „Ion Creangă”, după zece ani de la premiera pe țară, ani „care au marcat avântul dramaturgiei noastre noi”. Subliniind succesul de care s-au bucurat reprezentările scenice de-a lungul timpului, Radu Popescu evidențiază și faptul că piesa deschide, tematic, „o poartă care, până atunci fusese cu totul ascunsă dramaturgiei noastre: lumea adolescenței”. „Adolescentul, lansat în forță ca erou de prima mărime, de către literatura ultimilor cincizeci și mai ales ultimilor treizeci de ani, a altor țări, abia începuse să pătrundă, în poezia noastră, mai apoi în roman și nuvelă cam prin preajma celui de-al doilea război mondial. În dramaturgie, încă nu călcase, căci câte un rătăcit sau câte un cercetaș, ici și colo, fie prin Tudor Mușatescu, fie prin Mihail Sebastian, nu se puteau numi nici reprezentanți și nici măcar anunțatori ai unei noi lumi de eroi, a unei lumi literare”. Chiar dacă piesa „are o prospețime, o sinceritate care se simte a izvorî dintr-o psihologie de autori care au regăsit, cu multă ușurință, tonusul și plafonul specific adolescenței”, lipsa de originalitate e sesizabilă în construirea „intrigii de dragoste”.

• **[„Scânțiea tineretului”]** Nicolae Dragoș recenzează, sub titlul *Sentimentul timpului*, volumul nou publicat al lui Marin Sorescu, *Moartea timpului*, ale cărui versuri „aducând și nuanțând stări poetice anticipate în *Poeme* – dar îmbogățindu-le cu ipostaze noi – prefigurează profilul unui sentimental lucid – (reținut, dar nici o clipă refutat) al unui romantic disimulat care, împăcat cu ireversibilitatea trecerii timpului, își caută argumente pentru această liniște lăuntrică, le află și nu vrea să se supună lor, fiindcă acceptând ca logic momentul inevitabil al sfârșitului individual nu-l poate concepe ca pe o

fatalitate, ca pe o predestinare, ce nu se vrea nici măcar întârziată. Marin Sorescu este în direcțiile fundamentale ale liricii sale un revoltat împotriva timpului care trece, dar nu un revoltat pasiv, ci un căutător de soluții, de subterfugii demne în fața inevitabilului. De aici, și detașarea, nemulțumirea lucidă (adesea sarcastică ori ironică) față de inerțiile și ezitățile omenești, față de risipirea timpului printre nestatornice și nefericite idei și aspirații”.

7 iulie

• **[„Scânteia tineretului”]**, Adrian Păunescu publică poemul *Vitalitate*, iar Nicolae Breban scrie despre *Înaintașii noștri*: „Vorbind de istoria literară – pentru că încercarea de a relația ce se creează între clasicii unei literaturi și generația *vie*, creatoare, a ei e totdeauna o cercetare de istorie literară, adeseori cea mai captivantă din întreg domeniul acestei cercetări, altfel atât de vast – se poate observa că valorile unei literaturi, odată consacrate de gustul unui deceniu sau al unui secol și de timp, nu rămân fixate odată pentru totdeauna în aceleași cifre valorice, dacă ne putem exprima astfel. Procesul influenței, în aria culturii, nu curge totdeauna numai într-un singur sens, profilul spiritual al unui popor nu se construiește univoc, ca o presiune dominantă, înțepenită în prestigioase atitudini ce determină apoi infailibil valorile ce se succed în creația mai nouă, modernă sau contemporană. Se înțelege de la sine că marii creatori ai unui popor exercită o influență căreia nici nu e bine să te sustragi și iată *tiparul* poetic al lui Eminescu acționează cu o netă superioritate în selecția valorilor noastre moderne”.

• **[„Albina”, nr. 967]** Trecutul (istoria) și prezentul (socialismul) constituie tematica numărului de față, prezente de această dată fără cunoscutele contradicții de natură ideologică. Platon Pardău se află la Dumbrăveni (Suceava) spre a consemna realizările de la C. A. P. din localitate, „înglobat în marea personalitate a satului românesc contemporan”. Alte articole se referă la *Oameni și locuri* din părțile de sus ale Moldovei (Nicolae Jianu), la *Ștefan-Vodă cel bun și drept* (Dumitru Almaș) sau *O stampă moldavă* (Horia Zlieru). O introducere *În universul eminescian* face Ion Istrati, despre *Mănăstirea Putna* scrie Constantin Prisnea, iar George Lesnea, îl evocă pe Ștefan cel Mare: „Deși la Putna-n criptă zace,/ Ștefan e viu în suflete./ Spre munți el brațele-și desface,/ Dând codrilor răsuflăte.// Spre-a țării libertate multă,/ Pe urmele izvodului,/ Urechea neamului ascultă/ Porunca voievodului”. □ Despre *Noile cetăți ale Sucevei* scrie Nicolae Dragoș. □ *Povestiri și legende populare despre Ștefan cel Mare*, și creații folclorice de tip nou („*Să trăiască combinatu’/ Că mi-a angajat bărbatu’*”) umplu o pagină de revistă.

• **[„Gazeta literară”, nr. 27]** În acest număr apare postum Mihu Dragomir (*Din carnetul cosmonautului*, inedit); V. Voiculescu (inedit: *Clepsidra; Contemporan; Nemurirea*); Adrian Păunescu (*Spre plus infinit*, *fără titlu,

Poem cibernetice; Poem la mașina de scris); Charles Dobzynski (*Trei pași de gigant...*, în românește de Tașcu Gheorghiu). ■ Apare proza semnată de Mihai Dragomir, *Reversul d-lui Valdemar*, iar Stanislaw Lem semnează *Cei trei electrarzi*, în românește de Marin Tarangul. ■ În rubrica *Note de lectură* apar: *Vladimir Celia: „Viitorul al doilea”* de Eugenia Tudor („Povestirile lui Vladimir Colin aduc în prim plan un univers moral distinct, în centrul preocupărilor sale se află investigarea sufletului omului, al omului cu mintea iscoditoare, dornic să cunoască și să descopere legile noi ale materiei, chiar dacă pentru asta plătește tributul greu, propria sa viață (...). Oricare dintre povestirile de față se înscrie într-o tonalitate umană, caldă, învăluitoare, parcurgând gama unor aspirații sau sentimente convingătoare, mergând până la tragica realitate a setei de cunoaștere a fapturii umane care se cere scump plătită.”); *Victor Kernbach: „Umbra timpului”* de Aurel Martin („Cartea e prea bine scrisă, prea riguros arhitecturată, pentru ca încercarea de a crea individualități vii și din exponenții epocii galactice să nu fi izbutit. Se pare însă că o asemenea intenție n-a existat, nu virtual, ci deliberat.”); *Adrian Rogoz: Omul și năluca* de Aurel Martin („Nu e greu însă de observat că, în ciuda elementelor noi, insolite, ivite în textura epică, tensiunea romanului scade vertiginos în capitolele consacrate vieții de pe Venus, că ideea de *thrill* ce se reclama să fie reliefată la dimensiuni corespunzătoare e, practic, aproape părăsită. Aventura e aici concretizată, din păcate, în date prea exterioare pentru a mai emoționa la nivelul cerut de împrejurări. (...) Adrian Rogoz ne oferă pagini după pagini în care *thrill*-ul e sacrificat gratuit pe altarul informației livrestii, nițel cam pedante, cu citate din diverși autori și cu zeci de cuvinte extrase din lexiconul celor mai felurite idiomuri pământene, interesante și instructive desigur, dar nu absolut necesare în economia romanului”). ■ Sub semnătura G.L. apare „*Argeș*” – „*Astra*”: „La Pitești a apărut, zilele acestea, primul număr al revistei «Argeș». Publicație lunară, politică, socială și culturală, ea își propune să fie expresia noilor realități, «durate pe locurile unde s-a înfiripat legenda Meșterul Manole, pe locurile legate de întemeierea și consolidarea Țării Românești», să comunice «cele mai înaintate tradiții populare, istorice și culturale ale regiunii». (...) Aproape concomitent, a văzut lumina tiparului, la Brașov, primul număr al revistei lunare cu profil politic, social și cultural «Astra». Publicația își propune să se integreze organic «în eforturile generale îndreptate spre dezvoltarea economiei naționale, a științei și culturii, a literaturii și artei», să participe activ «la schimbul de opinii care are loc în prezent în țară în toate aceste domenii, precum și la confruntarea de idei ce se desfășoară în lume în problemele culturii», să contribuie «la afirmarea creației literare și artistice originale, în primul rând din regiunea Brașov» (...). Salutând apariția «Argeșului» și a «Astrei», colectivul de redacție și colaboratorii «Gazetei literare» urează celor două reviste succes deplin în realizarea nobilelor sarcini ce le revin în oglindirea vieții culturale, literare și artistice a

României socialiste, în plină eflorescență”. ■ G. Dimisianu semnează, la cronică literară, *Ion Hobana „Viitorul a început ieri”*: „Ion Holbana, autor el însuși de opere științifico-fantastice, nu a desfășurat numai o muncă enormă de selectare și traducere, de organizare a imensului material, muncă de care s-a achitat admirabil, dar și una de interpretare, comentând textele și căutând să dea o perspectivă istorică asupra evoluției genului. Acțiunea sa a tins mai mult către o sistematizare a ideilor decât către comentariul estetic, retrăgându-se cu discreție înapoia autorilor selectați, îndeajuns de elocvenți prin ei înșiși. Vom încheia cu constatarea că efectul cel mai pretins al narațiunilor de tipul acelor pe care ni le oferă cartea realizată de Ion Hobana este că nu dezarmează luciditatea, transportându-ne, chiar și pentru câteva ceasuri, în atmosfera spirituală a unei vârste generoase, dăruită tuturor mirajelor, vârsta la care ne gândim cu nostalgie, dar pe care altfel nu mai avem mijloace să o regăsim”. ■ În secțiunea *Cronica fantezistă* Marin Sorescu calculează *Câți oameni încap în lună*: „Omule, căruia îți cresc unghiile pe drum pentru o oarecare stabilitate! Zburând spre cer lasă-le să crească într-un ulcior, mari ca de vultur. Și după ce se va spulbera ca nimica fiecare planetă spre care ai găfăit și ep care o vei atinge, toate de la lună în sus... atunci întorcându-te pe pământ, înfinge-ți bine ghearele în el. Să nu-ți mai scape”. ■ Sergiu Fărcășan semnează *Realismul cel mai real*: „Paradoxurile, cu mult înainte de a sosi în mintea autorilor, capătă o ștampilă din partea realității. În 1966, cel mai bun mod de a fi realist îl reprezintă fantezia. (...) Elementul fantastic mai are de primit multe lecții din partea realismului. E plăcut să mergi ca reporter, de-a lungul anilor, la Galați sau Hunedoara, să vezi un utilaj nou, fantastic de automatizat, și să scrii despre el și despre felul în care s-au dezvoltat oamenii. Din documentele de partid recent publicate reiese însă că mai avem o sută de raioane de loc sau slab industrializate, dintre care 70 urmează să fie semnate la datele moderne ale vieții industriale în cei cinci ani înscriși pe tabelul dezvoltării noastre imediate. Iar marele paradox este că realismul cel mai real cere imaginație”. ■ Redacția publică *Oceania – Pacific – Dreadnought* de Alexandru Macedonski. ■ Traian Filip realizează *Ancheta „Gazetei literare”*: *Realitatea și anticipația*: „1. Care vi se pare a fi rolul specific al anticipației în cadrul fenomenului general literar? 2. Cum vedeți raportul dintre anticipație și contemporaneitate? 3. Credeți că fantasticul-științific este fantasticul silelor noastre – sau un gen nou, de sine stătător? 4. Cum vedeți integrarea fantasticului-științific în realism? 5. Ce alte probleme credeți că pot fi ridicate în legătură cu tema discuției noastre?” La anchetă răspund: **Mihai Beniuc** („Realitatea în știință este stringentă, supusă necesar mișcării materiei, legilor relative în sens restrâns sau în sens general, ale spațiului și timpului. Totuși atât literatura cât și știința o fac oamenii și ca atare în actul lor de cercetare, de îmbinare a datelor descoperite sau imaginate, nu au oare ei ceva esențial comun? Însușirile psihice fundamentale care se cer și omului exactitudinii științifice și artistului

neprevăzutului uimitor sunt aceleași, cu diferențe de grad și nuanță: inteligență, sensibilitate la cea mai vagă manifestare a noului, capacitate de exprimare. (...) Nu cred că un scriitor contemporan, chiar fără să scrie direct vreo dată despre aceasta, ar putea să ajungă cu opera sa la linia de plutire a apelor mari, dacă n-ar fi cât de cât familiar cu ideile de fiziune, și fiziune din fizica nucleară, dacă ar fi străin de problemele conștientului, subconștientului și inconștientului, dacă n-ar cunoaște, «ca un doctor» relațiile istorico-sociale dintre oameni și, mai pe scurt, dacă n-ar fi în posesia cheilor pe care le-a dat omului, spre înțelegerea vieții din trecut și moderne, materialismul dialectic și istoric, marxism-leninismul. (...) Motorul astronavelor imaginației artistice din timpul nostru trebuie să fie ideile revoluției socialiste și concepția științifică despre lume a zilelor noastre, iar combustibilul – credința noastră în om, în demnitatea și în destoinicia sa”); **Vladimir Streinu** („1. Creația literară este principal anticipativă. Fiecare scriitor de valoare exemplară, chiar dacă urmează pe vreun clasic, își exprimă propria sa identitate, modul original de sensibilitate, concepție și conduită în lume. (...) 2. Este limpede că a fi contemporan, pentru un creator, nu înseamnă a anticipa, după cum a anticipa nu înseamnă a fi contemporan. Dar opera de artă reprezintă un complex de antinomii, dintre care aceasta e numai una. Ceea ce rațiunii noastre i se pare ireconciliabil, sensibilitatea creatoare supunând acest ireconciliabil unei neașteptate armonii, ia în artă unul din aspectele originalității. Pentru noi, oameni comuni, contemporaneitatea, care e forma dată tuturor spiritelor existente într-o anumită epocă și un anumit loc de pe planetă, neagă facultatea de anticipație, care e viziune și formă nouă a marilor spirite singulare. (...) 3. Nu e de crezut că «Fanta-scienza» sau «La science-fiction», cum spun italienii și francezii, să deslocaască în totul literatura fantastică. Sufletul omenesc e un abis al fantasmelor, căroră știința ultra-sunetelor, a razelor cosmice, a infernului sub-molecular și a altor bazaconii demonstrabile sau exacte le va adăuga altele speciale. Nu e de crezut nici să genul ar fi «nou și de sine stătător». Dependența lui de ceea ce se cunoaște este evidentă, fie chiar numai metaforic. (...) 4. Deși paradoxală în aparență, afirmația că fantasticul științific sau fantasticul pur și simplu sunt forme realiste, aproape balzacian realiste (latura fantastică a creației lui Balzac aparține organic operei sale) se dovedește în cele din urmă corectă și riguroasă. Spiritul omenesc nu imaginează decât ceea ce există actual sau potențial în univers. Ordinea posibilității este tot atât de reală ca și aceea a existenței. Puțină filozofie a metaforei, dacă nu filozofie curată, ajunge să ștergă hotarul iluzoriu dintre imaginație (posibilitate) și existență (realitate). Trăim într-o lume care abia își încheie sub ochii noștri, proto-istoria. 5. Problemele legate de «știința-ficțiune» sunt nenumărate încă și poate innumerabile. Între toate, ca dominantă, vedem însă una singură, pe care am indicat-o în cuvintele *Atenție la Poezie!* Este știința dintâi și de pe urmă. Ea conduce istoria omenirii, chiar când la înfățișarea științelor exacte, Mirarea, suspinul

sau bucuria inimii omenești sunt mișcări ale substanței lumii și forme veșnice de cunoaștere. Încă o dată, așadar: *Atenție la imaginile, la simbolurile, la miturile Poeziei!*"); Edmond Nicolau („1. Rolul anticipării în fantasticul literar este, desigur, variat. Dar, de la început se impune o precizare: fantasticul și anticipativul sunt două noțiuni distincte. Există un fantastic literar – cu echivalent în plastică – care nu anticipează. Mitologia, operele literare în care intervin metamorfoze (vezi Ovidiu, Apuleius, basmele) și chiar un fantastic de la începutul acestui secol, sunt exemple de fantastic neanticipativ. În aceeași categorie intră și tehnica montajului care, în asamblarea unor elemente existente, duce la prezentarea unor ființe ipotetice fantastice, gen centaur sau licorn. (...) Să reținem și ideea importantă că anticiparea nu elimină, ci presupune talentul. Cu cele mai bune intenții științifice se pot face lucrări de proastă literatură de anticipare, după cum există posibilitatea inversă, ca anticiparea să fie punctul de plecare al unor importante opere literare – vezi *Brave new world*. 2. Raportul anticipare – contemporan a variat în decursul timpului. Probabil că într-un trecut îndepărtat, știința fiind puțin dezvoltată și cunoștințele științifice nedifuzând suficient în mase, nu se puteau elabora opere literare care, în același timp, să fie de anticipare și să aibă valoare literară. (...) Numai cunoscând bine bazele științei contemporane un autor poate crea opere literare de anticipare care să îndeplinească o condiție, după mine, esențială: opera literară de anticipare nu trebuie să fie antiștiințifică, călcând mereu în picioare adevărurile bine stabilite de știință, și aceasta nu numai în punctul prin care se face trecerea de la real la fantastic, ci în fiecare moment. 3.-4. Fantasticul științific este astăzi principala formă a fantasticului literar. Lumina electrică a eliminat stafiele și supranaturalul, dar știința dă dimensiuni uriașe unui fantastic posibil, a unui fantastic care poate fi realitate. Iar în măsura în care suntem în prezența unui fantastic posibil – în măsura în care respectă legitatea științifică – e doar o chestiune de timp ca acest fantastic să devină, treptat, realitate. (...) 5. Ar fi interesant de urmărit variația în timp a raportului dintre fantasticul de anticipare, a fantasticului care, sub o formă sau alta, s-a tradus în realitate – (...) – și a temelor pur fantastice, principal fără echipament real, (...). Ar fi interesant de delimitat sfera fantasticului de sfera simbolismului, a temelor fantastice de cele alegorice etc. Și, în fine, ar fi interesant de inventariat aportul literaților la o înțelegere anticipativă a lumii noastre. Și o ultimă idee: știința devine o componentă atât de majoră a vieții umane, încât cu greu se poate imagina o literatură a viitorului în care știința să nu fie prezentă. Dar cel mai interesant pentru noi ar fi să avem cât mai multe lucrări de literatură fantastico-științifică bună”); **Șt. Aug. Doinaș** („1. Reacționând față de genurile literare care – de la poezie la teatru – au devenit, în ultimele decenii, adevărate documente asupra prezentului sau trecutului apropiat, literatura de anticipație se impune azi ca un gen care oferă cititorilor posibilitatea evadării din concretul istoric: o evadare în viitor. (...) Rolul ei

specific constă în dilatarea peste măsură a spațiului și timpului în care se consumă aventura umană, în proiectarea unui tip de umanitate «aveniristă» care-și etalează și posibilitățile și limitele, în stimularea imaginației noastre. Ne aflăm în fața unui romantism anticipativ care surprinde una din dimensiunile fundamentale ale spiritului modern. Din acest sol, în acest climat, hrănit cu temeri, visuri și ambiții, se vor naște, poate, capodoperele literaturii universale de mâine... 2. Raportul între contemporaneitate și anticipație e ca un raport între real și posibil. S-a remarcat că o seamă de povestirile științifico-fantastice sunt adevărate «utopii moderne», imagini ale unei lumi ideale alcătuită din elementele lumii noastre. Ne privim mereu într-o oglindă care mărește – pentru a ne stimula – sau diformează – pentru a ne îndrepta. 3. Fantasticul științific este doar una din formele fantasticului, «categorie» literară veche de când există literatura. În zilele noastre, această literatură fantastică tinde să devină un gen literar nou, aparte, datorită «bazei» științifice pe care se înalță. Dar acest gen nu exclude din literatură opere de mare actualitate care utilizează fantasticul pur, fără a fi totodată de anticipație. 4. Fantasticul științific nu exclude realismul (...). Lumile imagine pe care ni le propune literatura de anticipație sunt variante – de vis sau de coșmar – ale propriei noastre lumi, descrise cu multă veridicitate, croite dintr-o stofă a cărei urzeală nu este înfățișată până la fibra infinitezimală. 5. Iată câteva: raportul dintre fantasticul pur și fantasticul științific: literatura de anticipație ca «idealizare» și ca «satiră» a lumii reale; circumscrierea suportului științific al literaturii «viitoriste»; «personaj» și «caracter» în povestirile științifico-fantastice; procedee literare noi: umanism și antiumanism; aventura umană ca sfidare a transcendentului etc.”); **Nina Cassian** („1. Genul științifico-fantastic, ca și celelalte genuri literare, are rolul de a stimula nervul cunoașterii, de a dilata limitele fanteziei și ale sensibilității, poate cu un plus de atractivitate în formulă, poate și cu riscul de a pierde ceva din adâncimea sondajelor psihice. Oricum, operele de vârf din această categorie, înfruntă cu drepturi egale pretențiile lecturii și ale timpului, chiar dacă, în specificitatea lor, sunt mai amenințate de anacronism. 2. Orice anticipație se face în funcție de criterii contemporane, prin rapoarte la ele, se deduce din reperele existente și se răsfrânge asupra lor, modificându-le. De aceea, și valoarea ei stă mai puțin în deosebirea spectaculoasă de datele concrete curente, cât în puterea ei de a sugera evenuri filozofice și etice, în forța ei speculativă. Aceasta nu înseamnă că o carte care se limitează la ingenioase și colorate aventuri epice nu merită interesul și atenția noastră, în ore mai relaxate. 3. Preocuparea pentru genul științifico-fantastic, chiar dacă nu a purtat acest nume, a fost aproape permanentă în istoria literaturii. Mi-aș permite să spun chiar că o mare parte a poeziei lumii aparține acestui gen sau, mai bine zis, îl implică. Nu este oare poezia combinația cea mai misterioasă și mai strălucită dintre exactitate și aproximație, dintre concretul cel mai frust și saltul interpretativ cel mai violent

și mai îndrăzneț?"); **Edgar Papu** („1. Nu putem vorbi de un specific unic în acest cadru. Rolul anticipației în literatură comportă mai multe tipuri. Ele depind de dimensiunile tabloului anticipativ. Cu cât acesta este mai vast, cu atât și distanța de timp până la el apare mai extinsă și mai nedeterminată, ca în cazul vechilor «utopii». Există, însă, și anticipări literare mai restrânse și mai apropiate, care privesc fie emanciparea unui popor trezit la conștiință, fie o mișcare socială în curs de pregătire. În acest caz, rolul scriitorului este nu numai de a anunța un eveniment, ci și de a grăbi realizarea lui. (...) Acțiunea de a grăbi o schimbare se extinde acum și asupra marilor dimensiuni proiectate în viitor, așa cum nu intră în putință vechilor utopii. 2. Ținând seama de orientarea în sens progresiv a civilizației actuale, raportul dintre anticipație și contemporaneitate este mai strâns astăzi decât în oricare altă perioadă precedentă. (...) Fantasticul-științific este indiscutabil numai un sector din întreaga sferă fantastică a zilelor noastre, care se arată nemăsurat de vastă în literatură. (...) 4. Sunt cazuri deci, când fantasticul nu vatămă realismul, ci îl consolidează, așa cum nici minciuna nu totdeauna întuneacă adevărul, ci, cum ar fi bunăoară în speța ironiei, îl și așează în lumină. Pentru aceasta se cere, însă, ca fantasticul să nu atingă domeniul haoticului, el să fie ținut în frâu unui concept – cu alte cuvinte, să se mulțumească cu o funcțiune subordonată”); Ștefan Airinei („1-5. Literatura fantastică inspirată din domeniile geostiintelor (geologie, geofizică, geochimie etc.) evoluează – după părerea mea, raportată la ea e cunosc – între laturile extreme ale «fantasticului». Convergente în sfera reprezentărilor realității existente, aceste laturi extreme se dezvoltă, una, în imaginația ireală, plămădind fantasticul dematerializat, cealaltă, în limitele imaginației creatoare care au stat și vor continua să sta la baza tuturor ipotezelor științifice, oricât de îndrăznețe ar fi ele. (...) Privind lucrurile sub aceste aspecte, anticipația își are un loc specific constructiv în literatura fantastică cu izvoare de inspirație în ipotezele științelor naturii. Se pare că anticipația constituie în știință una dintre caracteristicile majore ale contemporaneității, fantasticul fiind combustibilul creator în procesul de cunoaștere a realității”).

• **[„Tribuna”, nr. 27]** Elena Stan abordează *File din „Tribuna sibiană”*, amintind de afirmația lui Slavici („*Tribuna*” și *tribuniștii*, 1896, p. 5): „Cu «Tribuna» a intrat în viața noastră comună un nou rând de oameni, care au dat lucrării noastre culturale un nou avânt”, pentru a-și încheia articolul, precizând că publicația „a slujit cu încredere într-un viitor mai bun, cauza progresului național”. □ Se publică articolul *În amintirea lui Blaga*. □ Mircea Zăciu abordează *Prezența lui Titu Maiorescu* (cu prilejul reeditării *Criticelor*). □ În secțiunea *Cronica literară*, se prezintă *Doi poeți tineri*. □ Victor Eftimiu publică scrierea memorialistică *Monastirea Putna*, Nicolae Edroiu alăturându-i articolul *Putna – focar de cultură românească*.

8 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 27] La apariția în colecția *Biblioteca pentru toți*, a *Întâlnirii din Pământuri* și *Desfășurarea* de Marin Preda, Nicolae Manolescu consideră „că există un «morometianism» al autorului *Moromeților*. (...) Nu e vorba, firește, de a identifica pe autor cu eroul lui. Marin Preda nu e Moromete și nici nu-l creează pe acesta după chipul și asemănarea lui. Mai degrabă scriitorul e acela care-și imită eroul: dar nuvelele arată că Moromete nu exista de la început, că autorul îl descoperă treptat, ca și cum propriul personaj i s-ar releva cu încetul. Marin Preda devine, în raport cu opera lui, moromețian, pe măsură ce Moromete însuși devine, în raport cu lumea lui, moromețian. Recitirea nuvelor lui Marin Preda adunate întâia oară toate la un loc ne poate duce la concluzii interesante, ele anticipând, majoritatea, romanul *Moromeții*”. □ Doina Graur scrie despre *O monografie a simbolismului românesc* (Lidia Bate, *Simbolismul românesc*, EPL, 1965): „Simbolismul reprezintă unul din punctele cruciale în conștiința artistică a ultimului secol. Motivul e suficient pentru a impune necesitatea unor studii de sinteză, care să diferențieze specificul lui în fiecare țară și concomitent, să sublinieze elementele comune, general-europene, expresie a unui *Zeitgeist*. Este ceea ce își propune și realizează Lidia Bate în recentul volum de aproape 500 de pagini, *Simbolismul românesc*. (...) Documentare, curiozitate, minuție, sinteză. Sunt câteva trăsături care dau valoarea acestei prime monografii a simbolismului românesc”. □ Paul Georgescu semnează articolul *Modalități critice*.

9 iulie

• [„Cronica”, nr. 22] Demostene Botez publică articolul *Modernism. Modernitate*, în care face referire la monumentală *Istorie a literaturii române*, a lui George Călinescu. □ Pagina Cronica literelor conține poeziile semnate de Laurențiu Ciobanu: *Canoe*, *Constructorul de orașe*, *Spre Sorii...*, *La semănat, vară*, *La pândă*, *Noapte*, *Poezia*. □ George Bălăiță publică schița fantezistă *Vântul*. □ Alte poezii: *Am scuturat stelele*, de Vasile Zamfir, *Strigăt către dragoste*, de Ion Omescu și *Carpații mei...*, de Ion Pogan. □ A. Leon semnează articolul omagiul lui George Enescu pentru Caudella. □ Al. Andriescu semnează articolul *Creație și explicație*: „Așa-zisa mentalitate critică nouă, împărtășită cu devoțiune de membrii cercului de poetică și de stilistică bucureștean, nu pare a-i tenta prea mult, după cum am văzut, pe reprezentanții cei mai de seamă ai criticii actuale, indiferent de vârstă și de atitudinea lor față de alte metode”. □ Dimitrie Costea scrie articolul *Tudor Vianu – Postume*, care strânge într-un volum trei studii dense și de mare importanță: *Istoria ideii de geniu*, *Simbolul artistic și Tezele unei filozofii a operei*. □ La rubrica Note și comentarii apare un articol în care este salutată exemplara activitate poetică a lui Ștefan Augustin Doinaș.

• [„Flacăra”, nr. 28] Se notează publicarea studiului *Balada populară română*, semnat de Gheorghe Vrabie, studiu ce se ocupă de „problemele de bază ale eposului român, teme, motive, cicluri, semnificații, perspective etc”.. Se anunță, de asemenea, apariția volumului *Postume*, de Tudor Vianu, cu prefață de I. Ianoși, ce „încadrează cartea în câmpul de preocupări ale regretatului poet, critic și istoric literar, eseist și profesor, fixând reperele cele mai importante ale operei lui”. De asemenea, se face cunoscut faptul că Paul Cornea semnează și publică *De la Alexandrescu la Eminescu. Aspecte – figuri – idei*, iar despre nuvelele lui Marin Preda se anunță că au fost publicate într-o altă ediție, în cadrul colecției de literatură *Biblioteca pentru toți*, sub titlul *Întâlnirea din pământuri*. În cadrul rubricii, se mai notează apariția volumului de *Poezii*, de Eug. Speranția (selecție din operă), publicarea de către George Dan a poemelor ce formează cartea *Corabia cu 50 de catarge*. În cadrul colecției deja menționate, *Biblioteca pentru toți*, se notează apariția volumului lui George Muntean *Apa trece, pietrele rămân*, „o cuprinzătoare selecție de proverbe românești”. Se mai notează apariția volumului lui Ilie Purcaru, *Escalare spre noi înșine*, precum și publicarea volumelor de versuri semnate de Victor Felea – *Revers citadin*, Florența Albu – *Fata morgana*, Petru Popescu – *Zeu printre blocuri* și Cornel Sturzu – *Autoportret pe nisip*.

• [„Luceafărul”, nr. 28] Marian Popa scrie un articol cu tema *Proza și oniricul*, în care, citând din *Mineiul pe octombrie*, operă a literaturii române vechi, datorată episcopului Chesarie al Râmnicului, precizează că „dacă n-am cunoaște premisele pasajului, ne-am gândi la o operă de extracție suprarealistă”, și că stările „onirice au antecedente prestigioase, care pot fi prelungite de altfel și în literatura populară. (...) Dar, dacă între vis și modalitățile lui de transcriere există anumite rezistențe și inadecvări reciproce, vom observa totuși că poate tocmai datorită acestui lucru își pot face apariția numeroasele posibilități de manifestare a valențelor artistice ale visului. (...) Ceea ce este caracteristic visului din punctul de vedere al conținutului său, este mai ales absența cauzalităților, a racordărilor logice și dialectice, suprimarea structurilor formale liniare, anularea determinărilor spațiale și temporale, deși localizările nu lipsesc uneori. Transpusă în proză, realitatea aceasta va duce la obținerea unor efecte surprinzătoare, exploatate de plastica suprarealistă, dar și de un Tudor Arghezi sau Dimitrie Anghel, iar mai recent de către un Ștefan Bănuțescu. Așadar, vom asista la montaje inedite, cu transpoziții de regnuri, cu permutări, asociații și distribuții insolite, amplificări și reducții și intersecții surprinzătoare de obiecte și calități, toate având drept scop să descrie o dereglare a realității din coordonatele ei logice. (...) O (altă) categorie de procedee folosite, este aceea a aglutinării celor două stări ale personajului, a dispariției granițelor dintre vis și realitate. Literatura noastră posedă multe opere de acest fel și ar fi suficient să amintim alături de numele lui Eminescu, pe acelea ale lui N. Gane, Caragiale, Galaction și până la Ștefan Bănuțescu sau tânărul

Dumitru Țepeneag. Efectele cele mai interesante vor fi realizate în acele cazuri când cititorul nu va fi avizat asupra trecerii personajului dintr-un plan al realității în altul și ele vor fi cu atât mai puternice cu cât descoperirea transferului se va face mai tardiv. Eficacitatea maximă va fi obținută atunci când ambiguitatea ia forma ei esențială, adică atunci când există o imposibilitate de rezolvare a alternativei și de discernere între realitate și vis. (...) Fără a avea pretenția că am epuizat în aceste puține rânduri ipostazele oniricului în proză, vom încerca să extragem totuși o concluzie. Literatura care se supune realității în toată complexitatea ei, nu-și poate refuza abordarea oniricului, cu toate implicațiile și complicațiile lui de ordin artistic. Dar nici o literatură nu se poate rezuma numai la oniric și cu atât mai puțin la a confunda sau identifica realitatea cu visul. Chiar și vechiul motiv al «vieții ca vis» trebuie înțeles în sensul lui fundamental, acela de metaforă. Adică literatură”.

10 iulie

- **[„România liberă”]** Dragoș Vicol publică poezia *Umbra lui Ștefan la Putna*, cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la fondarea „monumentului culturii noastre”.

- **[„Scânteia”]** Declarațiile politice adoptate la recenta întâlnire de la București (Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia care adoptă *Declarația cu privire la întărirea securității și păcii în Europa* și cu *Declarația cu privire la agresiunea Statelor Unite ale Americii în Vietnam*, din 4-6 iulie) își prelungesc ecoul în articolele semnate de Eugen Barbu și acad. Al. Philippide: „Cerem cu hotărâre să înceteze imediat și necondiționat războiul barbar al S.U.A. împotriva poporului vietnamez! Să plece din Vietnam toți mercenarii ! Să triumfe dreptul poporului vietnamez de a fi stăpân în casa sa!” (Eugen Barbu); „Declarația țărilor reprezentate la recenta Consfătuire a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia cu privire la întărirea păcii și securității în Europa dovedește preocuparea acestor țări de a găsi cele mai potrivite căi pentru slăbirea încordării internaționale, pentru întărirea securității și păcii în Europa și în lume”. (Al. Philippide).

- **[„Glasul patriei”, nr. 20]** Victor Tulbure publică poezia *Cetatea*. □ Despre pictorul *Ștefan Luchian* și creația acestuia scrie Nichifor Crainic. □ Apare un fragment din *Viața lui Ștefan cel Mare* de Mihail Sadoveanu. □ Este reprodus textul *O samă de cuvinte* de Ion Neculce.

13 iulie

- **[„România liberă”]** Petru Vintilă tratează *Actualitatea unui erou literar*, referindu-se la „famosul erou al lui Ion Slavici”, popa Tanda. Nuvela omonimă este apreciată ca fiind „una dintre cele mai frumoase nuvele românești, în ciuda aparentei sale note didactice”. De asemenea, „Nu cred – adaugă

semnatarul articolului – că micșorez valoarea ei literară dacă socotesc această nuvelă drept un concentrat manual de economie practică și un exemplu concret de o simplă și proverbială înțelepciune, de o frumoasă și pilduitoare actualitate”.

• **[„Scânteia”]** Sorin Movileanu recenzează monografia *G. Topârceanu* de Constantin Ciopraga: „Apropiindu-se cu înțelegere de creația scriitorului, Const. Ciopraga își propune să-i descifreze printr-un studiu minuțios trăsăturile caracteristice, subliniind calitățile care îi conferă semnificația unui moment deosebit în evoluția literaturii noastre din primele patru decenii ale acestui secol. Monografia reprezintă, de fapt, o biografie a omului în paralel cu aceea a operei și cu o analiză atentă, la obiect, menită să-i reliefeze aspectele fundamentale. (...) Însoțită de o cuprinzătoare bibliografie, precum și de un grupaj de fotografii și facsimile, monografia criticului Const. Ciopraga, una dintre lucrările serioase și temeinice apărute în ultima vreme, constituie un aport prețios la studierea vieții și operei lui G. Topârceanu, demonstrând convingător că „realismul consecvent, suportul popular, umorul robust, opuse cosmopolitismului și anxietății burgheze, îi asigură poetului un loc de seamă în galeria creatorilor contemporani”.

• **[„Scânteia tineretului”]** C. Stănescu analizează nuvelele lui Marin Preda din volumul *Întâlnirea din pământuri*, subliniindu-le „natura moromețiană”: „Noutatea prozei lui Marin Preda – și în aceasta este și *tema povestitorului!* – e, oricum am privi-o, descoperirea lui Moromete, adică a unui stil de viață, care nu seamănă cu ce s-a scris pe aceeași temă și despre același mediu, țărănesc”.

14 iulie

• **[„România liberă”]** În cadrul rubricii *Note de lector*, Camil Baltazar semnează articolul *Poeme simple, melodioase*, prezentând volumul *Lacrima diavolului*, al lui Ion Bănuță, poet despre care precizează că este un „adevărat recreator al formelor de simțire și de expresie populare, recreator în sensul unei «alchimii» profund originale”, știind să „izvodească melodii de o mare puritate”. Noii apariții editoriale îi găsește ca specifice „înclinarea către meditație, strădania de a ne oferi o gândire activă”.

• **[„Albina”, nr. 968]** Mihai Gafița îl prezintă pe Aurel Mihale la rubrica *Scriitori contemporani*: „... Literatura lui Aurel Mihale cunoaște maturitatea în domeniul pe care-l reprezintă *Cronică de război* și *Fuga*: problematica universului sătesc a rămas încă în stadiul căutărilor, de care autorul, azi în vârstă de 44 de ani, se va apropia din nou, pe măsură ce eroul lui, Dragomir Jiga, va parcurge drumul spre conștiința necesității luptei revoluționare”. □ Maria Banuș semnează poezia *Vacanță*: „O jumătate de veac peste mine-a trecut./ Iarăși, mereu corigentă,/ în fața destinului,/ gata să intru-n pământ,/ învelită de hulă./ (...) / ... degete calme, materne,/ îmi iau de pe umeri povara,/

ca pe un prunc mă hrănesc/ cu miere de lacrimă,/ cu acest cer iertător, transparent,/ al patriei veșnice”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 28] Tiberiu Utan anunță că ***Dreptatea își va sărbători victoria***: „Cele două declarații – cu privire la agresiunea S.U.A. în Vietnam și cu privire la întărirea păcii și securității în Europa – adaptate săptămâna trecută la București în cadrul Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ al statelor socialiste participante la Tratatul de la Varșovia continuă să se bucure de un adânc ecou în opinia publică mondială. Ziarele, radioul, comentatori politici de pe toate meridianele, subliniază marea însemnatate internațională a acestor documente. Oameni de pretutindeni, aparținând unor diverse categorii sociale, oameni de convingeri politice sau religioase diferite, își exprimă sprijinul față de sincerul lor umanism. (...) Partidul și guvernul, întregul popor român, conform poziției exprimate în numeroase documente, precum și în cuvântările conducătorilor noștri, vor rămâne alături de poporul vietnamez până la victoria finală asupra agresorilor. Această poziție a fost răspicat reafirmată acum câteva zile de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., care a exprimat hotărârea noastră neclintită: «de a intensifica sprijinul politic, moral și material pentru poporul vietnamez, de a face tot ce ne stă în putință pentru izbânda cauzei lor drepte». Iar dreptatea își va sărbători întotdeauna victoria”. ■ D. Murărușu scrie despre ***Poemul Putnei („O postumă mai puțin?”)***: „Putna trăiește acum zilele de sărbătoare. (...) Dar serbările de astăzi actualizează și problema așa-numitului ***Poemul Putnei***”. Autorul textului prezintă date despre acest poem și sărbătorii de la Putna la care a participat și Eminescu”. ■ Perpessicius revine cu ***Lecturi intermitente (VI)***, despre Ion Vasiliu. ■ În acest număr poeziile sunt semnate de Tudor Arghezi (***Pauza mea***, Geneva, 23 iunie 1966); Victor Eftimiu (***Locaș de-nvățătură***); Elvio Romero (***Partizanii vietnamezi***, în românește de Dim. Rachici). ■ Revista publică ***Duios Anastasia trecea*** de Dumitru Radu Popescu. ■ Cărți recenzate: Iordan Datcu la Nicolae Iorga, ***Istoria lui Ștefan cel Mare***: „Cartea lui Iorga este a unui istoric, dar ea însumează multe daruri de scriitor. Fiind destinată poporului, autorul ei n-a înțeles să-i atenueze caracterul științific; nicăieri nu constăți vreo înclinare spre literaturizare. Cartea se urmărește cu interes constant, conferit de larga cunoaștere a documentelor, de stăpânirea unui limbaj expresiv și simplu, de nervul narativ, de perceperea sensibilă cu ochi picturali a evenimentelor. Toate aceste însușiri oferă un exemplu strălucit de carte accesibilă de carte care nu face concesii de calitate în favoarea accesibilității.”); Edgar Papu la Ion Caraion, ***Eseu***: „Ion Caraion ți se comunică, cu încredere, cu sinceritate, ca unui frate. El nu face poezie, ci îți vorbește în poezie, întreținându-te despre diferite lucruri. Poate de aceea și-a și numit cartea ***eseu***. Dar mai mult decât îți vorbește, vrea să stabilească un fel de apropiere omenească cu tine. Îi simți tăcerile, când doar te privește cu un zâmbet meditativ, îi recunoști reluarea nesilită a gândului,

avalanșa sa asociativă, ce contrastează cu simplitatea atitudinii, prin care parcă se scuză că și s-a comunicat pe sine. Or tocmai această atitudine mi se pare, pentru moment, una din trăsăturile originale ale cărții”. □ *La Cronica literară* Aurel Martin scrie despre Florența Albu, *Fata morgana*: „Capacitatea poetei de a fantaza și de a transfigura, fără a aluneca în imagism, în jocuri metaforice obscurizante sau în comentarii discursive e relevabilă, atestând o evoluție meritorie, în raport cu stadiul atins în volumele anterioare, unde frumusețile viețuiau risipite adesea în contexte nu totdeauna elocvente. Între eul liric și lumea contemplată se stabileau de obicei relații de tipul aceloră dintre subiect și obiect (înțelese ca cantități distincte), fără ca dialogul să se desfășoare la tensiuni suficient de ridicate pentru ca identitățile, similitudinile sau deosebirile să primească valoarea afectiv-existențială, estetică scontată”. Același cronicar, scrie despre Constanța Buzea, *La ritmul naturii*: „Sunt accidente ce nutresc, inevitabil, senzația de insatisfacție, făcând ca o plachetă, în unele privințe notabilă, să întrunească nu numai aplauze, ci și ridicări din umeri. Și totuși (în pofida neîmplinirilor sesizabile, de altfel), *La ritmul naturii* se citește cu explicabil interes. Secretul stă în materia lui și mai ales la laitmotivele de care se agată poeta la noua ei vârstă lirică”. ■ Apare *Revista „Utunk” la 20 de ani* text semnat redacțional: „Un punct de onoare la programul publicației l-a constituit acțiunea perseverentă de difuzare a valorilor literaturii române, clasice și contemporane, prin tălmăcirii inspirate, de înalt nivel artistic, prin informarea multilaterală a cititorilor asupra fenomenului literar românesc. În felul acesta revista a înscris un aport remarcabil la consolidarea unității frățești a scriitorilor de pe întreg cuprinsul României Socialiste”. ■ Ulisse revine la *Aqua Forte* cu următoarele: (1) *Îndrăzneala de a scrie piese în trei acte* („Ne consola gândul că e vorba totuși de o excepție când, cu două numere în urmă, semnalăm, în revista «Flacăra», duioasa aspirație a redactorilor rubricii de informație culturală *Memento* de a se depăși pe ei înșiși, de a perfora limitele unei misiuni pe cât de utile, tot pe atât de modeste, în străduința de a îmbina știrea seacă, la obiect, cu aprecierea mai largă, de ordin estetic. Dar procedeul, în chipul cel mai curios cu putință, se generalizează. Rubricile de informație ale altor publicații încep atunci să devină arena unor neașteptate bovarisme. Coloana de molcome vești teatrale adăpostite, cum ne-am obișnuit de ani de zile, în «Contemporanul», în clasica pagină a 4-a, dă semne de neliniște, vrea să fie și ea *altceva*: își iese brusc din maluri. Nevoia de gesticulație, menită să înfrângă monotonia vieții săptămânale, nu se mai poate reprima și, în consecință, își alege drept obiect în numărul 26 al revistei piesa de teatru *Vara imposibilei iubiri?*, publicată de D. R. Popescu în «Steaua» 5/1966. Trecând repede, cu explicabila plictiseală peste rezumatul lucrării, așternând la întâmplare convenita doză de aprecieri «pozitive» (...) autorul notei se păstrează, cum era și firesc, pentru capitolul critic (slăbiciuni și rezerve). Aici, bineînțeles, își dă cu adevărat măsura, aici arată ce știe. Aici

descoperim uimitoarea sa familiaritate cu marile exigențe, cu marile secrete și soluții ale artei eterne. Nerăbdător să ajungă mai curând pe vastele teritorii ale regatului peste care netulburat domnește, relatează schematic și cam denaturează subiectul piesei: (...) Cine a citit piesa lui D. R. Popescu va recunoaște în acest fel de a rezuma, prea sintetic, încercarea de a imprima conținutul ei nu știu ce accent de trivialitate... (...) Nu e neapărat necesar să fi citit piesa: oricine cunoaște literatura lui D. R. Popescu va tresări surprins, cel puțin surprins, de acest inadmisibil ton minimalizator, de aceste *consilii* date cu suficiență unuia din cei mai talentați scriitori de azi”.); (2) **Inerție** („Trecând pe strada Mendeleev, în plin centrul Capitalei, descoperi cu uimire o casă a cărei tencuială a căzut de mult, cu o curte neîngrijită. Pe perete o placă de marmură: «În această casă a trăit, a lucrat, a suferit și a murit neînțeleș pictorul Ștefan Luchian (1868-1916)»». Lipsa de spirit gospodăresc a celor care răspund de întreținerea caselor care sunt sau ar trebui să fie *case-muzeu* este, în cazul acesta, și mai întristătoare, dacă avem în vedere recenta comemorare – pe plan național – a 50 de ani de la moartea pictorului. Ce așteaptă să se mai întâmple tovarășii din Consiliul muzeelor ca să facă din casa de pe strada Mendeleev o casă-muzeu Luchian? Sau măcar s-o renoveze”); (3) **De la Anton Pann la Oișteanu** („*Povestea vorbii*, supliment literar de versuri și proză al revistei *Ramuri* redactat de poetul M. R. Paraschivescu, s-a bucurat de aprecieri pozitive, îndreptățite de altfel. Iată însă că în ultimul număr (4) al suplimentului apare, sub semnătura lui Valeriu Oișteanu următoarea poezie: *Peisaj Spaniol*: (...). Se pare că de data aceasta, redactorul suplimentului, poet de gust și de mare bunăvoință – de autorul «poeziei» nu mai vorbim, întrucât e cunoscut ca un cal breaz în redacțiile revistelor bucureștene și în cenacluri – a dat cu oiștea în gard, fără voie, desigur, stârnind totuși ilaritate”.); (3) **Proză și versuri în „Cronica”** („Rețin atenția, în ultimul număr al «Cronicii», schița *Vântul* de George Bălăiță și un ciclu de versuri semnat de tânărul poet ieșean Laurențiu Ciobanu. G. Bălăiță probează încă o dată mobilitatea și disponibilitățile bogate ale talentului său, acomodabil unei game variate de formule literare. narațiunea de care vorbim aparține epicii fanteziste, domeniu pe care prozatorul l-a mai explorat în câteva povestiri satirice, căutând procedee noi de potențare a comicului. Un sens comic există și aici, însă învăluit, indirect. (...) Remarcabil e ritmul interior al povestirii, crescendo-ul încordării psihice, excelent condus. Laurențiu Ciobanu, poet tânăr ce se revendică filierei macedonskiene (o poezie din ciclul pe care îl semnalăm e închinată lui A. Macedonski) aduce un accent personal în contextul liricii actuale a Iașului. Tonul e solemn, de reculegere, gesticulația lentă, de ritual, imagistica fastuoasă dar fără prețiozități, ci imprimând confesiunii un timbru de gravitate”.); (5) **Invitație pentru ilustratorul lui „Ion”** („Zilele trecute, în «Scânteia», trei graficieni și-au spus părerea în legătură cu «Ilustrația de carte» – de la proiect la realizare. Spicuim din opiniile exprimate. (...) Perfect

de acord. Dar ținem să subliniem faptul că presa literară (inclusiv «Gazeta literară») neglijează problema ilustrației de carte, neluând-o în discuție mai des, chiar atunci când recenzează volumele apărute. De e nu și-ar ilustra publicațiile literare cronicile și notele de lectură cu desene izbutite din cărți? În ceea ce ne privește, suntem gata să sprijinim inițiativa îmbunătățirii ilustrației de carte (și-l invităm, totodată, pe această cale, pe autorul ilustrațiilor la *Ion*, care nu apare în viitorul volum din cauza refuzului C. P. C. S., să-și publice desenele în gazeta noastră, bineînțeles dacă modestele mijloace de imprimare – rotativă, alb – negru – nu sunt de natură să le altereze valoarea”). ■ Traian Filip semnează *Ctitorii contemporane. Legendarul nord al Moldovei*, un text despre Putna, cu următorul motto: „«Cu adâncă emoție am vizitat mănăstirea Putna unde se află lăcașul de veci al celui ce-a fost gloria Moldovei, scut de apărare al gliei străbune – Ștefan cel Mare, erou legendar, a cărui luptă și activitate închinată libertății și neatarnării patriei și poporului, împreună cu a altor mari domnitori ai țării, stă la baza făuririi României. Aceste locuri evocatoare, care mărturisesc vechimea tradițiilor noastre de luptă, de cultură și civilizație, sunt o adevărată școală de patriotism și încredere în forța poporului, care, stăpân deplin pe soarta sa, continuă astăzi glorioasele tradiții ale înaintașilor, construindu-și o patrie nouă, înfloritoare, socialistă. Împlinirea a 500 de ani de la zidirea acestei mănăstiri este un nou prilej de a cinsti minunatele tradiții patriotice ale poporului român». (Cuvinte scrise în Cartea de aur a Putnei de către tovarășul Nicolae Ceaușescu și ceilalți conducători de partid și de stat, care au vizitat regiunea Suceava)”. ■ Revista publică *De 500 de ani arde o flacără*, un colaj alcătuit de: „1. Mihai Eminescu: *Notița asupra proiectului întrunirii la mormântul lui Ștefan cel Mare, la Putna* 2. Mihai Eminescu: *Scrisoare către Dumitru Brătianu*, 3. A. D. Xenopol: *Cuvântare festivă rostită la serbarea națională. în 15/27 august 1871* 4. Ion Slavici: *Serbarea de la Putna* 5. Grigore G. Tocilescu: *Ștefan cel Mare* 6. *Panegiricul lui Ștefan cel Mare*”. ■ Baruțu T. Arghezi semnează *La telefon, Geneva!* datat Geneva, 7 iulie 1966: „Secvențele diverselor actualități europene au nota lor de umor pe lângă problemele de mai gravă sau mai complexă interpretare, dacă amuzamentul se culege ușor din manifestările zgomotoase și de zigzag ale presei sau ale forfotei cotidiene de stradă, fondul unora au ramificații și complicații mai adânci”. ■ În *Prezențe românești* apare *De vorbă cu Eugen Barbu despre „Groapa” în ediție franceză și despre ... altele*: „*REP: Știm că romanul Groapa a apărut de curând în Paris. Primele ecouri le-am citit în diverse reviste și ziare pariziene. V-am ruga să ne împărtășiți, mai pe «viiu», și alte aspecte ale confruntării pe care cartea dvs. a avut-o cu publicul francez.* E. B.: Acum, după ce au trecut câteva săptămâni de la apariția cărții mele în Franța, pot să spun unele lucruri, eliberat oarecum de emoție. Trebuie să mulțumesc pe această cale tuturor celor care au ajutat la traducerea cărții mele în limba cea mai cunoscută din lume. A fost nevoie de

un mare curaj, pentru că recreerea acestor pagini într-un grai pretențios a cerut un efort considerabil. Străduințele Editurii Meridiane ar trebui încă susținute de o cunoaștere mai aprofundată a limbii franceze, întrucât traducătorii noștri din țară au rămas la formule clasice și scolastice, de unde aspecte de vetust și prăfuit care nu pot ajuta nici unei opere. Confruntarea cu publicul francez are loc de-abia acum, oricum rimele ecouri au fost foarte favorabile și se poate vorbi chiar despre un *succes de stimă*, ce poate fi urmat și de unul de public. (...) Nu avem de ce să ne fie rușine iar talentul nostru este bine prețuit, pentru că e de neînțeles să te lauzi numai cu produse petrolifere când de fapt și spiritul românesc găsește o înțelegere majoră pretutindeni. Iată de ce eu n-am să pricep nici până astăzi *discuția* ziarelor noastre în privința apariției *Gropii* la Paris. Există probabil încă o rezistență a celor care ani de zile au împins pe scenele lumii numai cărți de mâna a doua, reușind să ne compromită serios. În interviurile de la radio și din presa franceză, am menționat că avem scriitori de mare talie, ca G. Călinescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Titus Popovici și prozatori de o forță considerabilă ca Lăncrănjan, Rănulescu, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Velea și alții. Din păcate, poezia nu se vine în Occident decât în cazuri excepționale și n-am găsit audiență la editorii francezi decât parțial pentru Marin Sorescu, ceea ce nedreptățește pe mulți alții. (...) REP: *Ce impresii acești despre felul în care este cunoscută literatura română clasică și contemporană peste hotare?* E. B.: Din păcate, nu putem vorbi despre o cunoaștere temeinică a literaturii române, fie ea clasică, fie contemporană, peste hotare. S-a făcut extrem de puțin în această privință și nu înțeleg de ce nu se începe să se ia în serios problema unei culturi care are cu ce se mândri. Eu cred că trebuiesc trimiși scriitori tineri și talentați pe mai mulți ani în străinătate, unde să învețe limbile de circulație universală la perfecție și după aceea să se devoteze transmiterii geniului românesc celor ce doresc să ne cunoască. Nu mai putem aștepta nici măcar o zi, pentru că suntem de mult într-o nedorită întârziere. E dureros ca un poet de valoarea unică a lui Arghezi să fie atât de puțin cunoscut și atât de imperfect, așa spune. Blaga, Bacovia, Barbu, Pillat ar face o impresie extraordinară pretutindeni, dacă am pune umărul”. În *Atlas liric* apare *Cu poetul Induprakash Pandey despre Poezia modernă în India. Interviu luat de Ion Alexandru*. Interviuul este urmat de poezii *Prezentul* și *Foc rece* traduse în românește de Ulvine și Ion Alexandru.

15 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 28] Ioana Diaconescu publică pe prima pagină poemul *Putere*: „Dă-mi, țară, tâmpile de piatră și argint / Să-ți care voinicii munți spre veșnicie/ Dă-mi uriașa inimă, ca-n pieptul meu bătând / Să crească-n pieptul tău spre veșnicie”. □ La rubrica *Meridiane* Adrian Marino scrie despre *Definiția gustului literar*. □ George Munteanu analizează monografia *Ion Slavici* de Pompiliu Marcea ca: „primul studiu cuprinzător încheiat

ilustrului înaintaş al prozei noastre moderne. (...) Un subiect atât de dificil, atât de bogat în implicaţii ca acela al monografiei lui Pompiliu Marcea poate fi desigur, un prilej de discuţie prelungită. Important este însă că el şi-a găsit un prim autor care l-a tratat cu mijloace temeinice ale cercetării monografice şi cu rezultate pe măsură”. □ Dumitru Micu face aprecieri critice la monografia G. Topârceanu de Constantin Ciopraga: „Întocmindu-i biografia, analizându-i opera minuţios şi sistematic Constantin Ciopraga a realizat o lucrare ştiinţifică de bună ținută universitară care face pentru multă vreme imposibilă o nouă monografie Topârceanu”. □ Analizând lucrarea *Eminescu şi poezia populară* de Ion Rotaru, Mihai Zamfir consideră că „prin documentarea strânsă şi prin analizele consacrate influenţei folclorice în opera lui Eminescu, lucrarea lui Ion Rotaru se înscrie ca o contribuţie care sintetizează rezultatele unei direcţii tradiţionale de cercetare”.

• [„*Urzica*”, nr. 13] *Întâmplări cu scriitori şi gazetari de altădată*: Victor Eftimiu, Panait Istrati.

16 iulie

• [„*Scânteia tineretului*”] Fănuş Neagu publică, în secţiunea *Carte poştală*, textul *O noapte la Veneţia*.

• [„*Cronica*”, nr. 23] Nicolae Tatomir publică poezia *D-aici începe doina*: „În minte port catarge şi păsări mari de apă, / Rotunde orizonturi de vechi mitologii – / Iar ochiul meu de algă cunoaşte sub pleopă / Fiorul blând şi tainic al brizei străvezii”. □ Ştefan Bârsănescu scrie articolul *Al. Philippide – profesorul*, cu ocazia împlinirii a trei decenii „de la moartea strălucitului om de ştiinţă cu reputaţie europeană, savant mult apreciat pentru ținuta şi gândirea lui originală şi totodată, profesor universitar, un mare om de catedră”. □ Pagina *Cronica literelor* conţine o serie de poezii ale lui Platon Pardău: *Grinzi*, *Bunicii*, *Motiv de seară*, *Motivul IV*, *Turn*, *Ironie*, *Cerbul* şi *Jocul*. □ Alte poezii: *Cântecul tăcerii*, de Anghel Dumbrăveanu, *Bronz*, de Ion Chiriac şi *Ostenitul drumeţ*, de Mihail Sabin. □ Ilie Tănăsache publică schiţele: *Bucurii*, *Un om se trezeşte* şi *Trenul şi soarele*. □ A. V. Semnează articolul dedicat lui M. Sadoveanu în paginile revistei „*Arta*”, în care Sadoveanu îşi făcea o impunătoare intrare în literatură prin publicarea simultană a patru volume: *Povestiri*, *Şoimii*, *Dureri înăbuşite* şi *Crâşma lui moş Precu*, dar şi a unei poezii, *Vânătorul*: „Pădurar, deschide uşa, vântu-i rece-n astă seară / Intru-n casă şi deodată ochii mei se luminează: / Pădurarul are-o fată, flori, luminează şi căldură, / Flori albastre-n ochi albaştri, floare roşie pe gură. / Ce furtună e afară – ca şi-n pieptul meu furtună, / Dar mă utila fata mândră şi gândesc la voie bună”. □ Secţiunea *Cronica ideilor literare* conţine articolul *Structuralismul lui Roland Barthes*, semnat de Adrian Marino, care afirmă: „Dintre figurile criticii franceze actuale, Roland Barthes merită a fi adus în discuţie cel puţin din două motive: mai întâi pentru faptul că reprezintă – poate – cel mai

evident reflex al lingvisticii moderne în câmpul criticii literare, apoi datorită tendinței sale teoretizante, semnificativă pentru definirea unui întreg curent de gândire critică”. □ La rubrica O carte pe săptămână, Al. Andriescu scrie despre apariția unui nou volum semnat de Tudor Arghezi, *Ritmuri*: „Culegerea recentă refuză în cadrarea într-o formulă unică. Poetul evocă trecutul, își afirmă credințele și idealurile cetățenești, abordează motive fantastice explorând folclorul, se îndreaptă către universul dramatic pe care îl cântă cu vibrații cunoscute din *Cărticica de seară* și din *Hore*. Postfața ironică de la sfârșitul volumului pare mai mult o cursă.

• [„**Flacăra**” nr. 29] Este anunțat debutul în literatură, în cadrul colecției *Luceafărul*, a Editurii pentru literatură, al Ioanei Bantaș, cu volumul *Memorie de iulie*, prefătat de Al. Piru. La aceeași rubrică – *Memento* – se notează câteva idei despre volumul *Lecturi infidele*, de Nicolae Manolescu, volum ce „împune cititorului inconsecvent al presei literare un nume de critic ce merită atenție”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 29] Redacția înregistrează, pe prima pagină, ecourile stârnite de cele două declarații date publicității în urma *Consfătuirii* de la București a *Comitetului politic consultativ al Tratatului de la Varșovia*: „Poporul român este profund interesat în stingerea focarelor de război și în asigurarea păcii. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al CC. al P.C.R. exprimând aceste sentimente ale noastre, a arătat că: «Problema securității europene nu este pentru poporul nostru o problema abstractă, ea este legată de asigurarea condițiilor muncii, sale pașnice, de posibilitatea de a asigura mersul înainte al desăvârșirii construcției socialiste și crearea condițiilor pentru trecerea la construirea comunismului». (...) Declarațiile de la București constituie nu numai o indicație realistă a drumului pe care trebuie să se îndrepte omenirea pentru asigurarea păcii în Europa și în lume, ci și un avertisment adresat tuturor militariștilor și mai ales celor americani. (...) Declarația cu privire la întărirea păcii și securității în Europa acelor șapte state socialiste care au participat la Consfătuirea de la București afirmă: „Responsabilitatea pentru aceasta o poartă acele puteri care, imediat după victoria asupra agresorilor germani, au renunțat la colaborarea făurită în marea coalitie antihitleristă, nu au pășit pe calea comună de construire a păcii în Europa și, mai mult decât atât, au devenit ele însele purtătoare ale unei politici agresive (...) În Europa se mențin încă trupe ale Statelor Unite, în țările vest-europene sunt amplasate bazele lor militare, se creează depozite de armament nuclear, în mările care scaldă Europa sunt trimise submarine nucleare, în Marea Mediterană patrulează flota a șasea americană, iar pe cer, deasupra țărilor europene, zboară avioane cu bombe nucleare” (...) Statele socialiste ale Europei propun desființarea tuturor pactelor militare, încetarea cursei înarmărilor, retragerea trupelor străine de pe teritoriul altor state, denuclearizarea întregului continent. Toate națiunile, toate statele, mari sau mici, unite sub cerul libertății, egalității și

fraternității, al rațiunii și al omeniei! «*Statele Unite* – se mai spune în Declarație – se amestecă în treburile interne ale altor State, încalcă dreptul sacru al fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, recurg la represii acolonialiste și intervenții armate, pun la cale comploturi în diferite țări din Asia, Africa și America Latină, susțin pretutindeni forțele reacționare și regimurile corupte, urâte de popoare». În continuarea articolului, redacția atrage atenția asupra incapacității militarilor americani de a obține victorii împotriva poporului vietnamez. „Întreaga omenire e împotriva lor. America însăși e împotriva lor – America democrației și a libertății, a lui Washington, Lincoln, a lui Whitman și a lui Poe, a lui Hemingway, și Steinbeck. Generalii și guvernanții de la Casa Albă trimit tineretul american să ucidă și să fie ucis în delta Mekongului, pe înaltele platouri ale munților, sub plasa de umbră a junglei. Nu vor putea să escaladeze războiul. (...) În Declarația cu privire la agresiunea Statelor Unite în Vietnam, adoptată de țările participante la Consfătuirea de la București, toate cele șapte state socialiste și-au exprimat „hotărât sprijinul pe care îl vor da poporului vietnamez”. □ La rubrica ***Dicționar de literatură contemporană*** Mircea Anghelescu identifică, în proza lui Ion Băieșu, un „personaj predilect”. „Întâmplător sau nu, toți acești eroi sunt medici; și probabil că nu întâmplător, pentru că acesta identitate îi permite autorului să reliefeze mai puternic unele trăsături caracteristice lor. Elemente ale acestor trăsături se pot distinge însă la mulți alți eroi. Fapt este că Băieșu selectează din viața personajelor sale elemente de conflict etic, definitorii și, dacă ne gândim bine, chiar schematice, pentru că autorul nu încearcă propriu-zis să creeze un cadru «veridic», realist întâmplărilor sale. Acestea sunt fabule simbolice, în care problematica etică se detașează net pe fundalul convențional, simplu suport al dezbaterii. Proza lui Băieșu se caracterizează deci printr-un grad de esențializare în care elementele secundare se estompează pentru a lăsa scena liberă conflictului principal. Nu trebuie înțeles de aici că în schițele lui, Băieșu optează pentru o «dezbateră de idei», lipsită de substanță epică; dimpotrivă, el are simțul dinamic al evenimentului epic, mișcarea personajelor este în aceeași măsură, scenică, și purtătoare de tensiune analitică. Însă această mișcare epică e de natură morală, psihologică, epica e a proceselor, a ideilor, nu a fabulației – în mare măsură previzibilă și neinteresantă ca atare. De aici o mare calitate a prozei sale, prea puțin apreciată de critică, și anume simplitatea. Despuiată de elementele eterogene ale compoziției, schița lui se bazează pe antinomii, pe opoziții fundamentale și delimitări categorice; orice adaus, excrescență parazită, este înlăturată. (...) Foarte bun observator, autorul se mulțumește să schițeze personajele în câteva linii; ele căpătă un relief deosebit printr-un limbaj extrem de viu, comunicând de fapt la un nivel conceptual chiar ideile autorului. Nu rareori tocmai coincidența căutată între aparentul concret al exprimării și caracterul ei conceptual este sursa umorului”. □ Se pot citi povestiri de Teodor Mazilu, ***Pradă cu durere adunată*** și de Dumitru Țepeneag, ***La fotograf***.

17 iulie

• **[„România liberă”]** Rubrica *Anticipări editoriale* semnalează următoarele apariții: *Orga de bambus* de Pop Simion, *Pământul era viu*, de Nicolae Jianu, *Dimineața*, de C. Stoiciu, *Scrisorile esențiale*, de Ion Gheorghe, *Tudor Vianu*, de I. Biberi, *Studii*, de Șerban Cioculescu, *Confluențe literare*, de C. Regman, *Eminescu și Schopenhauer*, de L. Rusu etc. □ Tiberiu Utan publică poezia *Itinerar*. □ Victor Tornyopol publică poezia *Poetul*. □ Sorin Stoian recenzează, în articolul *Un scriitor de la Iași*, volumul de poezii *Autoportret pe nisip*, de Corneliu Sturzu. Despre poetul, „serios, maturizat artistic, orientat spre o poezie de idei”, autorul notează că demonstrează „un autocontrol sever al gândurilor și al modalității de exprimare, o dorință de cunoaștere, de perfecțiune”. Chiar dacă apreciază ciclul *Femeia de fum*, titlul volumului nu i se pare „prea bine ales”. □ Profesoara Elisabeta Niculescu semnează articolul *Literatura adresată tinerilor cititori*, vizând creația lirică a vremii destinată acestora. Astfel, dacă *Stânca șoimilor* de Dinu Ifrim și *Laudă studiului* de Nicolae Bulgaru au fost receptate de lectorii tineri ca fiind „lipsite de conținut”, altfel sunt întâmpinate poezii ca *Faceți lumi*, de Ion Crînguleanu, *Ne angajăm*, de Victor Tulbure, *Pastel și Lumina toamnei* de Ion Postolache.

19 iulie

• **[„Scânteia tineretului”]** • Adrian Păunescu prezintă poemul *Coloană înfinită*

20 iulie

• **[„România liberă”]** Radu Popescu recenzează drama *Io Mircea Voievod* de Dan Tărchilă, montată la Teatrul de Stat din Constanța (în regia lui Constantin Dinischiotu), despre care menționează: „Fără îndoială că, atacând, astăzi, tematica marii istorii naționale, ambiționând să învie, la modul monumental, un erou monumental al trecutului nostru (lucru pe care, în ultimii douăzeci de ani, nu l-a încercat, cu mare răsplătă momentană, decât Laurențiu Fulga, autor al lui *Ion Vodă cel Cumplit*), Tărchilă face cea mai îndrăzneată tentativă a carierei sale”. Subliniind lipsa conturării imaginii lui „Mircea-Vodă” în dramaturgia românească, în ciuda portretului de tinerețe ilustrat de piesa Vlaicu-Vodă, a lui Davilla, autorul notează că drama, „în afară de caracterul său documentar, nu aduce în suficientă măsură, conflict sau pasiune”. Cu toate acestea, spectacolul i s-a părut „curat, decorativ, epic”.

• **[„Scânteia tineretului”]** C. Stănescu recenzează studiul monografic al lui Ovidiu Papadima despre *Cezar Bolliac*, în care analiza „e una de expoziție cronologică a materialului strâns oferind spectacolul, nu o dată pasionant, al manifestărilor publice, rareori intime, ale unui ziarist superior, spirit fantasmatic și nonconformist. Bolliac trăiește în această monografie cu un pas înaintea docu-

mentelor probante pe care autorul într-un desăvârșit spirit științific (...) e satisfăcut a le întinde pe masa de lucru expusă cu modestie privirii cititorului”.

• [Glasul patriei, nr. 21] Poezia *Spre viitor* îl are ca autor pe Mihai Stănescu. □ Paul Anghel semnează reportajul „*Moara*” de la Târnița. □ Alexandru Dușu publică *Cărturari ai secolelor trecute*: „Împlinirea și afirmarea culturii noastre contemporane se sprijină astfel pe coloanele înălțate de făuritorii gândului și meșterii cuvântului care au contribuit de-a lungul secolelor la ridicarea continuă a conștiinței istorie și a culturii poporului român”.

21 iulie

• [„*România liberă*”] Ion Roman prezintă aspecte biobibliografice referitoare la „Bardul de la Mircești”, evidențiind faptul că existența și recunoașterea sa în calitate de „mare creator” au avut parcursuri sinuoase. În plus, se reamintește și se punctează că: „Anii au trecut, iar disputa: cine e mai mare – Eminescu sau Alecsandri, s-a dovedit a fi oșioasă, dacă nu de-a dreptul puerilă. (...) În general, scriitorii români de la 1848 s-au avântat în mai multe direcții, străduindu-se să desțelenească terenul unor genuri și specii literare încă neîncepute la noi. Dintre toți, Alecsandri se detașează ca cel mai multilateral și cel mai fericit. Aproape că n-a rămas formulă literară pe care să n-o fi încercat, de la poezia lirică, la roman”. Chiar dacă, „uneori, pana (...) era cam grăbită”, „deși nici nu putea fi altfel”, chiar dacă „poezia lui de dragoste, sinceră totuși, e superficială” și „tragicul roman de dragoste trăit în realitate de poet nu s-a infiltrat în esențe corespunzătoare versurilor lui”, Alecsandri „ocupă, în istoria literară, locul înalt al scriitorului militant”, și „opera lui e, sub acest aspect, întotdeauna pilduitoare”.

• [„*Scântea*”] Despre *Alecsandri, cel veșnic* tânăr scrie G. C. Nicolescu, însă „bardul” este trecut pe un plan secund. Autorul este profund mișcat de gestul liderului comunist Nicolae Ceaușescu, făcut cu prilejul vizitei făcute la Mircești, acela de a consemna în cartea de onoare, împlinirile de azi ale patriei socialiste: „În recenta lor călătorie prin Moldova, conducătorii noștri de partid și de stat în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu au ținut să poposească la Mircești, și, ajunși aici, primul lor drum a fost la casa în care a trăit Alecsandri și la mormântul din curtea acestei case în care rămășițele lui odihnesc. În cartea de onoare au fost scrise aceste cuvinte ce vor rămâne ca o pildă de valorificare creatoare a artei și luptei patriotice a înaintașilor: «Cu profunde emoții am vizitat casa bardului de la Mircești, luptător și patriot pașoptist, cărturar înaintat și făurar de seamă al limbii românești, poetul ce-a cântat cu adâncă și generoasă simțire *Deșteptarea României*, exprimând în stihuri înflăcărâte visul de unire al întregului popor român, idealurile de neatârnamare și propășire care își găsesc astăzi împlinire în patria noastră socialistă». Într-adevăr, Alecsandri rămâne mereu viu în mijlocul nostru, ca o flacără arzătoare și o lumină călăuzitoare, tânăr prin prospețimea energiei și vibrației ce o

cuprind creația sa, însăși activitatea sa și pe care ne-o transmit și nouă. (...) Prin ceea ce a dat literaturii noastre, Alecsandri exprimă o biruitoare tinerețe, o încredere permanentă în forțele proaspete ale vieții și ale artei, ale poporului nostru și ale geniului său artistic”. □ *Romantismul, curent literar sau stare de spirit?* se intitulează intervenția Zoei Dumitrescu-Bușulenga din acest număr: „Dar pasiunea dezlănțuită, cufundarea în vis, scrutarea în profunzime a eului, setea de cunoaștere absolută sunt totuși atribute permanente ale personalității sensibile, creatoare, și ele pot apărea oricând, la orice artist. Cercetările de specialitate au descoperit, de pildă, trăsături romantice în operele autorilor clasici sau chiar particularități clasice la autorii romantici. Complexele aspecte ale personalității creatoare nu se pot izola cu ușurință în elementele lor constitutive și nici acestea nu trebuie absolutizate. (...) Entuziasmul, patosul, libera fantazare, afirmarea cu putere a idealului, îndrăzneala tuturor gesturilor creatoare ar trebui să fie inerente oricărui poet al oricărei vremi și mai cu seamă ai vremii noastre. Romantismul, cele mai multe atribute ale «omului pentru care visul există», sunt o școală a sensibilității, nobleței și grandorii umane, pe care se cuvine încă s-o frecventăm ca pe o tinerețe fără moarte a entuziasmului și generozității”.

• [„*Albina*”, nr. 969] Vlaicu Bârna arată în poezia *Pe unde pașii*: „Pe unde pașii noștri au trecut/ Flori răsăriră din săracul lut;/ Pe steiul aspru, dogorind în soare,/ Dădură lacrimi de cleștar, izvoare”. □ H. Zalis îl prezintă cititorilor „*Albinei*” pe Ștefan Bănulescu: „Nu-l ispitesc răsturnările spectaculoase de valori, incidentele cu iz catastrofic chiar și atunci când reface chipul unei lumi privite ca proiecția unei halucinații. Față de Velea, care pleacă de la o ciudățenie și o explică pe parcurs, demonstrând un întreg mecanism al gesturilor și reacțiilor paradoxale, Bănulescu este mai puțin un ironist și mai mult un fantast, un poet al viziunilor. Trăirile lui sunt intense, iar personajele ce le răsfrâng închise într-o metaforă. Cu un acut și aproape sadovenian sentiment al naturii, Ștefan Bănulescu se dovedește a fi ca tip de sensibilitate romantic iar ca tendință etică un vizionar, un creator de atmosferă”. □ Victor Crăciun scrie despre cartea lui Aug. Z. N. Pop, *Din istoria culturii argeșene*:

• [„*Gazeta literară*”, nr. 29] În acest număr poeziile sunt semnate de: Tudor Arghezi (*Caut cheia pe-ntuneric*); Ion Gheorghe (*Culoarea culorilor*); Doina Sălăjan (*Călătorie*); Sub titlul *Preludii* apar poeziile însoțite de o notă semnată de Emil Giurgiuca: „În locul obișnuitului dialog săptămânal de la Poșta Redacției, ne-am propus să supunem, la răstimpuri, aprecierii cititorilor, selecții din poemele celor mai tineri poeți. Preludii va fi, deci, treapta cea dintâi (de azur), a unor zboruri în care investim încrederea noastră și așteptăm să bată cât mai sus”. ■ Revista publică a doua parte din nuvela *Duios Anastasia trecea* de Dumitru Radu Popescu. ■ Apar 5 schițe de Vasile Băran: *Cuierul din coarne de cerb*; *Sunt în amintirea unui lup*; *Oameni și copaci*; *Nu mai încap în casa în care m-am născut*; *Creație*. ■ Radu Boureanu

semnează *Un an de la Congresul al IX-lea. Albina de aur*: „A fost un an care a stat sub semnul «albinei de aur», cum de altfel întregul deceniu 7 se profilează, așezându-se sub același simbol al hărniciei și al vredniciei. Insist asupra acestei imagini, întărit de faptul că laborioasa albină a fost privită de unii învățați și gânditori din antichitate ca simbolizând speranța, că slujește ca emblemă unor societăți științifice, care le acordă și ca distincții pentru realizări în muncă”. ■ În *Coordonatele ale poeziei contemporane*, „În continuarea discuțiilor inițiate de «Gazeta literară», publicăm în acest număr dialogul susținut de Vladimir Streinu și Ion Biberi privind unele aspecte ale liricii contemporane, proiectate într-o perspectivă mai largă, aceea a originii și semnificației actului poetic”, cu titlul *Dialog: Vladimir Streinu – Ion Biberi*. Acest dialog este împărțit în: *Originea și semnificația poeziei* („I.B.: (...) Aș spune că, în esență, poezia înseamnă în același timp **Cunoaștere și Mijloc de acțiune**. (...) Socotiți această îndoită incidență a poeziei, către cunoaștere și către acțiune, ca fiind proprie a lămurii orientarea discuției, sau înțelegeți să propuneți o altă perspectivă? V.S.: Iubite prietene, Poezia cu majusculă e dușmana poeziei cu minusculă. (...) E interesant să se observe că mai toți poeții, care au stăruit teoretic asupra conceptului de poezie, au scris poezii destul de puține, valoarea venindu-le, când le-a venit, de la puținele poezii și nu de la multă teorie. (...) De aceea e mai curând necesar ca îndeletnicirea zisă critică literară să-și deslușească, din această situație, rostul ei de îndeletnicire aplicată și oarecum empirică, analiza, fenomenul poetic, concret și divers, fiindu-i singura grijă profitabilă. Discuția noastră, după cum vezi, scumpe amice, e amenințată a nu mai putea să aibă loc. Dar s-o continuăm, tocmai fiindcă diferim. Evident că poezia nu e de conceput în afara cuvintelor, cum nu e de conceput pictura în afara culorilor sau sculptura fără piatră: abia dacă pictura și sculptura sunt mai puțin congerene cu materialul lor plastic decât poezia cu limba. Existând în forme, piatra, culoarea și chiar sunetul pentru muzică devin numai creație congenere cu artele corespunzătoare, pe câtă vreme poezia se naște în adevăr odată cu limba. (...) Cognitiv fără îndoială, actul poetic se înscrie totdeauna în posibil, iar cât privește acțiunea lui, adică puterea de influență, ea lucrează sigur, deși imprevizibil, ca apele mării care și fac țărături noi, mâncându-le pe de dedesubt pe cele vechi. Cu acest *distinguo*, putem continua”); *Poezia este în tot și în toate* („I.B.: Dacă admitem că poezia exprimă formele prime ale gândirii umane, ar trebui ca aceasta să fie pe cât înțeleg, desprinsă progresiv dintr-o stare de exaltare totală a omului în fața universului, care a fost în același timp: dans, cântec, ritm și evocare verbală. Artă înseamnă, desigur, cunoaștere și muncă, dar înseamnă deopotrivă depășire de sine și năzuință de înfrățire cu lumea și cu ceilalți oameni. (...) Din acest trunchi comun al artelor, poezia s-a desprins târziu, dar orientarea pe care aceasta o exprimă se regăsește în toate marile înfăptuiri ale spiritului uman. (...) Vreau să spun, că pentru omul care simte și înțelege (și mai ales pentru

omul din zilele noastre) poezia este în tot și în toate. Îmi acceptați perspectiva? V.S.: (...) Concepția d-tale, după care «poezia e în tot și în toate», mă atrage, deși încep să nu mai văd țărnul. (...) Când însă aud că «e poetic un pod aruncat peste o prăpastie... sunt poetice un coș de uzină, o pălărie de femeie, un câmp arat, o mașină electronică, un cod de legi sau o faptă caritabilă», cred că înotăm prea departe în ocean. *Nego, nego!* Largul mă amețește: dacă n-aș nega, ar însemna să amestec poezia cu practica imediat utilitară, cu moda, cu justiția, cu morala și s-o confund mai cu seamă, dintre îndeletnicirile mai vecine, cu decorația, cu ornamentistica și alte priceperi ale «înfrumusețării artistice». dar nu și ale «frumuseții poetice»”); ***Diversitatea de stiluri și responsabilitatea actului creator*** („I.B.: În acest domeniu al înfăptuirilor umane, alcătuind zona poeziei, va trebui, cred, să facem totuși o distincție între cele două călăuziri pe care le-am sugerat la începutul discuției noastre: între cunoaștere și acțiune. Pentru a nu pluti în abstracție, voi lua exemplul unei vaste gândiri poetice: Victor Hugo. (...) Așadar, de o parte, cunoaștere prin cuvânt (*«L'ombre était nuptiale, auguste et solennelle»*: Umbra era nupțială, augustă și solemnă...), de altă parte, vigoare satirică, violență primordială a sentimentului, imprecăție, ajungând la viziunea lumii viitoare (*L'arbre saint du Progrès, autrefois chimérique, croîtra*: Copacul sfânt al progresului, altădată numai închipuit, se va înălța...). (...) Poezia înfăptuiește astfel, cu mijloace proprii, cele două mari condimente ale vieții umane: cunoașterea și efortul de transformare a lumii. Părerea mea este că cele două direcții ale poeziei sunt deopotrivă valabile, dar că sunt epoci în care prevalează fie una, fie alta, din cele două tendințe. Îmi îngădui să vă cer opinia: care socotiți că este călăuzirea poeziei românești în faza actuală a evoluției noastre istorice? V.S.: (...) După cât cunoaștem azi, sunt poeți clari și poeți obscuri. (...) Căci fiecare poet adevărat aduce cu sine o obscuritate de simboluri proprii, iar când obscuritatea i se clasicizează, i se spune «limpezime». Dacă nu înțelegem o poezie, nu urmează cu necesitate că acea poezie n-ar exista, ci numai că noi nu-i descifrăm simbolurile. De la această situație până la voința de obscuritate, până la încifrarea deliberată a expresiei poetice, e însă distanța care separă actul poetic de actul prefabricării sau al simulării lui. (...) I.B.: Cunoaștere și mijloc de acțiune, cum spuneam în introducere colocviului nostru, poezia, în infinita diversitate a formulelor și stilurilor individuale, se înscrie în coordonate etern omenești și totodată este expresia unui act de angajare în epocă și a răspunderii față de colectivitatea din miezul căreia s-a ivit. Găsesc confirmarea acestei idei în cuvintele rostite de la tribuna celui de al IX-lea Congres al P. C. R., de către secretarul general al partidului, cu privire la înalta responsabilitate a oricărui autentic creator pentru conținutul și mesajul operei sale”).

■ În *Note de lectură*, Eugenia Tudor semnează două texte: ***Ion Pas: Povestiri vechi și noi*** („Cu îndemănare și îngăduință, cu răbdare și cu zâmbetul pe buze, autorul îi plimbă pe cei mici în lumea animalelor din curte

sau din pădure, prin Țara Furnicilor, sau în cea a Piticilor sau le dă întâlnire copiilor în lumea basmelor lui Creango ori Swift, brodând cu inventivitate episoade captivante, mereu atent la morală, care se strecoară adesea pe nesimțite în câmpul cunoașterii celor mici”) și **George Dan: *Corabia cu cincizeci de catarge*** („George Dan a rămas în poezia sa un statornic «matroz», cântând marea, cu cele două culori fundamentale: albastrul și verdele, – marea rămânând plasma vie care nutrește poemele sale”). ■ În *Cronica literară* Valeriu Cristea semnează cronici la două cărți semnate de Dumitru Mircea: „**Această parte a pământului**” („Se pare că autorul încă n-a înțeles că între eveniment și individ nu există un raport mecanic, direct, că primul rămâne întrucâtva abstract (dar câtuși de puțin străin) față de al doilea. Între eveniment și om se află barajul concretului și al intimității, baraj desigur preferabil dar în nici un caz de neluat în seamă. (...) În romanul lui Dumitru Mircea totul e foarte simplu, foarte neted, foarte ușor, personajele se mișcă asemenea obiectelor în vid. (...) Ceea ce lipsește aproape cu totul din cartea lui Dumitru Mircea (și spunând aceasta spunem tot ce se poate spune mai aspru despre un roman de tip clasic, realist) este firescul, dezinvoltura, caracterul relaxat al narațiunii”) și „**Ana lui Manole**” („Povestirile adunate în volumul *Ana lui Manole* sunt în general superioare romanului. Spațiul, limitat acum, al narațiunilor, face imposibilă acumularea prea multor erori, artificii, convenții și stângăcii. Ele apar totuși și aici. (...) Povestirea *Zwenzig-lei* răscumpără o parte din «păcatele» celor două volume. Ea îndreptățește de asemenea presupunerea că Dumitru Mircea ar fi putut obține rezultate mai bune dacă n-ar fi acceptat de atâtea ori o servitute totală față de convenție, dacă ideea, potrivit căreia lumea nu e decât un montaj de ilustrate comerciale, nu s-ar fi aflat într-un aparat aprioric față de actul observării atente a realității”). ■ Ulysse revine la ***Aqua Forte*** semnând: ***Despre „avangardism”... opinii vechi*** („Răspunzând, în «România liberă» (26.VI. a. c.) unor întrebări privitoare la mișcarea de avangardă, Gellu Naum face mărturisiri care, uneori, intră în contradicție cu istoria literară. E adevărat că despre aceasta din urmă autorul are o opinie rea, dar asta e altceva: e dreptul lui de autor nu prea răsfățat de... istorici literari să aibă suspiciuni față de «istoricii literari aflați sub influența unei vechi mentalități» și să evoce, în disperare de cauză, pe istoricul «serios» al viitorului, avizat, judicios, în fine, cu mișcarea de avangardă. Cum, totuși, despre «Contimporanul», «Punct», «75 H.P.», «Integral», «Unu», «Alge» și autorii grupați în jurul acestor publicații (și al altora) au scris E. Lovinescu, G. Călinescu etc. ne întrebăm, la rândul nostru, dacă poetul nu e prea sever, nu ignorează contribuțiile (câte există!) de până acum, cu o vioiciune care ne-ar speria dacă în același timp nu ne-ar amuza. (...) Nu vrem să facem șicane susținătorului, și azi neclintit, al suprarrealismului, dar câteva inexactități din pledoaria lui sar în ochi. 1. La data când se afirmă, la noi, mișcarea de avangardă (în 1922 apare cunoscutul *Manifest* din «Contimporanul!») și mai târziu când integralismul,

simultaneismul, suprarealismul (nou și vechi), «mlaștinile culturii» erau, oricum ai privi lucrurile, populate de niște «clasicizanți osificați» ca... Sadoveanu, Rebreanu, Arghezi, Bacovia, mai târziu de Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Blaga etc., scriitori care n-au aderat la curente de avangardă. În chip fatal ei n-au făcut gestul de a scoate «metalul uman», n-au căutat legăturile reale dintre oameni etc., fapte ce ar fi intrat numai în competența avangardiștilor!! 2. A nega aprioric mișcarea de avangardă echivalează cu gestul de a exacerba semnificația ei reală, în detrimentul, în într-un caz și în celălalt, al adevărului, Gellu Naum cade în păcatul din urmă. În mișcarea literară interbelică el nu vede altceva decât insurecția avangardistă, triumfătoare, înnoitoare, scoțând din mlaștinile unei culturi osificate metalul nobil al umanismului. Cum se explică atunci că mulți dintre poeții de avangardă au preconizat, după 1932, o literatură scrisă «cu altă peniță» (expresia aparține lui Geo Bogza!), o « o schimbare la față a cuvântului» (Miron Radu Paraschivescu), o apropiere, în fine, a artei de idealurile revoluționare ale proletariatului, înfrângând astfel orgoliul inconformismului, criza de negativism, violența individualismului proprii mișcării de avangardă! Iată probleme ce merită a fi (suntem de acord) discutate cu seriozitate, în spiritul adevărului istoric”.); **Brâncuși văzut de Eugen Jebeleanu** („Tot e aflăm, tot ce citim despre Brâncuși e parcă menit, departe de a spori cunoașterea noastră asupra personalității marelui artist, să ne-o facă, dimpotrivă și insesizabilă. Miracolul său se sustrage posibilităților noastre de informare și, pe măsură ce știm mai multe despre om și artist, adevărul ne apare mai enigmatic. De la intuiția aceasta pare să fi pornit poetul Eugen Jebeleanu (care divulgă în ultimul număr al «Contemporanului» amintirile sale despre Brâncuși) în construirea unei puternice, memorabile evocări”.); **Accidente...** („Conceptul de critică «totală», apărut de către unii din participanții la discuție despre critică, i s-a întâmplat pe parcurs un «accident» neprevăzut, deși la urma urmei foarte explicabil: s-a «izbit» de «rezistența» lui Domițian Cesereanu, care declară negru pe alb, în «Tribuna» (**Critica „totală”** !?, 23 iunie 1966), că nu-l poate... «asimila». Este pur și simplu un «termen pe care nu-l pot asimila». Ne întrebăm, în acest caz, ce rămâne de făcut? Până la urmă o soluție pare totuși să se întrevadă. Oițian Cesereanu acceptă se are discuția: «Primesc să fiu invitat spre profitul meu și al aceluia care împărtășim aceeași poziție”». **Studii pentru cursurile de vară de la Sinaia** („Universitatea București, Direcția cursurilor de vară de la Sinaia, publică, în text bilingv, prelegerile ce s-au ținut sau se vor ține anul acesta la cursurile amintite și la colocviile științifice de limba, literatura și arta poporului român. Sub îngrijirea prof. univ. B. Cazacu, prelegerile sunt editate în patru serii (limbă, literatură, istorie și geografie, artă, folclor și etnografie)”. **Dialog despre viitorul științei** („Reținem din bogatul sumar al revistei «Secolul 20» (nr. 5) dialogul despre viitorul științei, purtat cu trei decenii în urmă de Ion Cantacuzino și Paul

Valery. E, în fapt, vorba de intervenția savantului român în cadrul discuției organizate, în 1932, de institutul internațional de cooperare intelectuală, pe tema: *Viitorul spiritului european*”.); **O precizare** („Citim în *Călătorie în jurul craniului meu* de Karinthy Frigyes (Editura pentru literatură universală, 1964, pag. 45): «Greșit măsoară oamenii timpul: o singură măsură există: viteza trăirii, ca în cartea lui Wells (1), unde, în raport cu ritmul impresiilor, minutul valorează o jumătate de an». Și iată și nota de subsol: (1) Aluzie la romanul științifico-fantastic *Mașina timpului* (*The Time – Machine*) al scriitorului englez Herbert George Wells (1886-1961). După opinia noastră, Karinthy Frigyes se referă, de fapt, la povestirea lui Wells *Noul accelerator* unde avem de-a face, într-adevăr, cu «accelerarea absolută a vieții» și unde cei doi experimentatori ai preparatului lui Giberne trăiesc o jumătate de oră «într-o secundă sau două», în *Mașina timpului* nu este vorba de un raport între o «trăire» accelerată și una obișnuită, de o schimbare a «ritmului impresiilor», ci de o goană singulară spre viitor”. ■ Adrian Păunescu semnează **Autorii „Mioriței”**: „Ceea ce a urmat după nașterea și răspândirea *Mioriței* a fost procesul de dezvăluire a adevăraților ei autori. Deși ne emoționează gândul că un poet atât de vesel ca V. Alecsandri ar fi putut contribui profund la coagularea unei atât de tragice opere, nu ne putem ori aci și, exagerând o latură a istoriei literare, pornim de-a lungul literaturii române, ca într-un film polițist, pentru descoperirea autorilor. (...) Nicăieri ca în poezie, spiritul românesc nu se manifestă mai fățiș, în toată vitalitatea și nobleța lui. Am avut prilejul, la Congresul al VIII-lea al U. T. C., să-mi exprim părerea în legătura cu raportul dintre erou și poetul său. Pentru fiecare erou s-a născut bărbatul care să-l cânte. S-a născut Ștefan cel Mare și s-a născut Mihail Sadoveanu. S-a născut Mihai Viteazul și s-a născut Nicolae Bălcescu. S-a născut Tudor Vladimirescu și s-a născut celălalt Tudor, Tudor Arghezi. S-a născut Avram Iancu și s-a născut Lucian Blaga. Perioadei pe care o trăim îi este caracteristic dinamismul. S-a născut această epocă dinamică, aș spune, și s-a născut poetul ei dinamic. Lirica românească este de la începuturi și până azi o mare și sănătoasă familie de vârfuri”. ■ Constantin Țoiu semnează **Colomeea**. ■ Marin Sorescu revine la *Cronica fantezistă* cu **Sala armelor**: „În cetatea artelor – dacă o fi existând într-adevăr o astfel de cetate – caricatura reprezintă sala armelor. O vizită printr-o asemenea sală este tentantă și ghizii te conduc în ea, dacă ați observat, mai întotdeauna înaintea încăperilor serioase și importante (sala de recepție, iatacul ducesei etc.)”. ■ Revista publică **Inedit Camil Petrescu** „Fragmentul reprodus mai jos constituie obiectul unei prelegeri ținute de Camil Petrescu la 12 februarie 1945, în sala de festivități a ziarului «Universul», cu ocazia inaugurării seminariilor sale de regie experimentală. Este vorba așadar de un text conceput în primele luni de la Eliberare, într-o perioadă contradictorie în care problemele teatrului contemporan se aflau la începutul unui proces de clarificare. Cu fervoarea sa caracteristică, scriitorul ia în discuție unele aspecte

ale momentului respectiv, avansând ipoteze și soluții estetice care i se par a veni în întâmpinarea noilor cerințe ale timpului. Deși rămase, majoritatea lor, în stadiul unor note de lucru, aceste însemnări (desigur discutabile) prezintă un real interes documentar”. ■ Darie Novăceanu semnează *Comentariu O simplă semnătură*, despre războiul din Vietnam. ■ În *Poezia în lume* Constantin Crișan semnează: *Poezia românească întâlnește publicul italian*, un scurt interviu cu Dragoș Vrânceanu despre călătoria sa în Italia; *Poezia sovietică în 1965*; *Reuniune și recital liric*, un scurt interviu cu Ana Blandiana („REP: După câte știu vizita dv. în această țară finlandeză a fost prilejuită de reuniunea Internațională de la Lahti. Ce ați putea să ne spuneți despre lucrările acestei întâlniri literare? A.B: Reuniunea a stat sub semnul tinereții și al degajării. Scopul propus și realizat nu a fost, cred, dezbaterea teoretică ci, mai ales, cunoașterea personală și colegială dintre scriitorii din apusul, nordul sau răsăritul Europei. Discuțiile au fost duse mai ales pe tema influenței pe care scriitorul modern o are asupra publicului larg. Foarte interesante au fost intervențiile criticului suedez Jean Myrdal și ale poetului și editorului spaniol Carlos Barral. În timp ce autorul clasic se adresa unui număr extrem de restrâns de persoane, scriitorul de azi vorbește în fața omenirii întregi. De aici intensă lui influență asupra conștiinței lumii – a spus poetul spaniol. Zilele de la Lahti s-au încheiat cu un recital liric la care au participat toți poeții prezenți. Versurile, în original, mi-au dat pentru prima oară sentimentul că poezia e în stare să atingă treptele de abstractizare ale muzicii, că fiorul ideilor poate trece granița limbii necunoscute. Emoția artistică degajată din versuri lexical neînțelese, modul în care sala de poeți a receptat-o a fost pentru mine o revelație. A fost momentul în care am uitat, în care nu mai era nevoie să știu că limba română nu este o limbă de mare circulație”). ■ *Poezia franceză în statistică*.

● [„Tribuna”, nr. 29] I. Negoitescu analizează *Poezia lui Macedonski*, notând: „Contrastul dintre cele două moduri de a concepe natura, lipsa oricărui panteism în revărsările imnice ale lui Macedonski, de unde și lipsa oricărei neliniști în fața puterilor naturii, dau măsura clasicității, în sens mediteranian, căreia îi aparține temperamentul acestui poet”. □ Cu ocazia împlinirii a 110 ani de la nașterea scriitorului maramureșean Petre Dulfu, Petre Pușcașu semnează articolul *Petre Dulfu și Alecsandri*. □ Al. Căprariu recenzează monografia *Puccini*, a lui George Sbârcea. □ V. Voiculescu publică textul în proză *Căprioara din vis*. □ Se oferă spațiu editorial și creațiilor *Inscripție pe piatră de hotar* și *Fabula cu maimuța*, aparținând lui Geo Dumitrescu. □ În secțiunea *Puncte de vedere*, Traian Liviu Birăescu abordează oameni de teatru și texte (de exemplu, Horia Lovinescu – *Omul care și-a pierdut omenia*) în articolul *Teatru de amuzament sau teatru de idei?*.

22 iulie

● [„Contemporanul”, nr. 29] Nicolae Manolescu scrie cronică literară *Poezia feminină*, cu referire la volumul *La ritmul naturii* de Constanța Buzea:

„Sunt în volum șase-șapte poezii cu totul neobișnuite care traduc această neliniște în fața propriei condiții cu o adâncime care ne face să ne dezinteresăm de restul volumului. În acestea Constanța Buzea nu imită pe nimeni, intuindu-și tema ei preferată: poeta își întoarce neputința într-o meditație tulburată asupra condiției femeii”. □ *Analizând cartea De la Alecsandrescu la Eminescu* de Paul Cornea, Laurențiu Ulici face observația: „Ne miră selectarea în volum a articolului *Titu Maiorescu și pașoptismul* apărut în *Viața Românească* din 1963, de o gratuitate parcă stânjenitoare. Oricum considerăm un accident prezența acestui articol într-o carte care dovedește seriozitate în aprecierea fenomenului literar și o «gândire neînchistată și cu intuiții fine» care au făcut din Paul Cornea un istoric literar de prestigiu”. □ „Studiul lui Z. Ornea despre ideologia junimistă este una din cărțile cele mai necesare, cerute de momentul de față, când reconsiderarea moștenirii culturale maioreștiene este pe cale de a se înfăptui” scrie Ion Rotaru analizând cartea *Junimismul* de Z. Ornea.

23 iulie

- **[„România liberă”]** Secțiunea *Breviar* din *Carnet cultural* semnalează faptul că în arhivele orașului Brașov s-a descoperit manuscrisul poeziei lui Andrei Mureșanu, *Un răsunset*, care, „sub titlul *Deșteaptă-te române*, a devenit imnul revoluționarilor de la 1848”.

- **[„Scânteia”]** Grigore Arbore semnează cronica literară la *Atitudini*, volum de critică despre mișcarea literară contemporană, scrie de George Munteanu: „Receptiv la fenomenul literar modern și interesat de evoluția acestuia, George Munteanu se apleacă, în pagini sintetice, asupra unor laturi ale problemelor creației. Referirile cele mai bogate se îndreaptă către lirica actuală, căreia îi descoperă valențele multiple, relevând în mod deosebit funcțiunile ei etice, sociale, privind inovațiile de ordin formal... (...) Discuția în jurul posibilităților și modalităților de manifestare a realismului în diferite arte sau genuri de artă (*În jurul problemelor realismului, Realism și poezie*) aduce câteva precizări judicioase din perspectiva esteticii marxist-leniniste, ambele studii stând sub semnul conștiinței faptului că o apreciere exactă a valorii creației nu poate avea loc ignorând aplicarea adecvată a criteriilor fundamentale ale esteticii noastre. Volumul nu este lipsit de prezența unor fragmente parazitare, neîncadrarea acestora în context provenind din interesul restrâns pe care îl suscită; ele reprezintă momente depășite actualmente de evoluția istoriei și criticii noastre literare. Selecția riguroasă însă a celor mai multe din articolele introduse în pagini face ca volumul să posede un echilibru intern, apărându-ne, în ciuda ocazionalului unor părți ale sale, ca un tot destul de încheșat”.

- **[„Cronica”, nr. 24]** Otilia Cazimir publică poezia *Prieten drag, eu tot te mai aștept...*: „Eu tot te mai aștept, prieten drag, / Să mi te-ntorci de undeva, de

nu știu unde, / Că glasul tău încă-l aud cum îmi răspunde / De nu știu când, din nu știu care prag". □ În articolul *Coșbuc în perspectiva universalității*, Al. Dima scrie despre „difuzarea în alte limbi a operei lui George Coșbuc, care poate fi considerată ca apreciabilă ... Notorietatea lui Coșbuc peste hotare e, într-o măsură, vădită și nu ne putem îndoi că ea se va extinde în viitor. Despre vreo influență exercitată de poet asupra unor scriitori străini nu se poate vorbi deocamdată mai insistent, dar faptul nu va întârzia să se producă, dacă vom avea în vedere meritele universal-virtuale ale operei lui Coșbuc”. □ La împlinirea a 90 de ani de la nașterea lui Mihai Codreanu, Mircea Ciubotaru scrie: „Clasic prin temperament și educație, după ce în tinerețe trece printr-o fază romantică, poetul revine la starea predestinată ... Eleganța vestimentară, sobrietatea și discreția, linearitatea cursului vieții, sunt semne și condiții ale unui caracter echilibrat. La Mihai Codreanu totul este vizibil și previzibil. ... În poezia lui M. Codreanu, sentimentul este numai disimulat și aceasta este originalitatea sa. ... Poetul este sonetistul nostru nu numai prin cultivarea constantă a speciei dar și prin satisfacerea deplină a cerințelor ei: concentrare maximă, lirism netumultos, formație clasică”. □ La rubrica Răsfoind manuscrisele poetului, sunt publicate aforisme ale lui M. Codreanu. □ Cronica literelor conține poezii ale Elenei Cătălina Prangati: *Vârsta de zbor, Mamei, Căutare, Vis, În vara asta... și Tu departe plecai ...*. Manole Auneanu publică două schițe: *O aventură în plus* și *Prima dragoste*. □ Secțiunea Cartea conține articolul semnat C. Virgil și dedicat celor două volume ale lui Anton Bacalbașa, *Scrieri alese*, care pun la dispoziția cititorului opera unui scriitor cunoscut și gustat de-a lungul vremii, a cărui personalitate artistică este amplă și competent discutată în *Studiul introductiv*. □ În secțiunea Carnet de lector, Demostene Botez semnează articolul *Memorialistica*: „Amintirile constituie în chip firesc universul oamenilor în vârstă. Ceea ce nu se mai poate trăi, se re trăiește. Amintirile au uneori aerul nu numai de a supraviețui, dar de a dăinui cu toată frescheze, ca și cum ar fi fost conservate într-un mediu rece, la frig absolut, unde și germenii vieții se păstrează cu toată puterea lor de înnoire”. □ Rubrica Primii pași conține poeziile: *Generație neobișnuită*, de Mihail Harea, *Fiecare din noi...*, de I. Micu și *Mâini*, de Steliana Peiu. □ Sub titlul Note și comentarii apare un scurt articol dedicat lui Nichita Stănescu, care este considerat fără îndoială unul dintre poezii înzestrați ai tinerei generații de scriitori. Articolul face referire și la Șerban Cioculescu, care publică un interesant comentariu prilejuit de ultima apariție a poeziilor lui Ion Barbu. □ A. V. Publică un fragment dintr-un sonet puțin cunoscut al lui Mihai Codreanu: „Eu n-am scris niciodată poeme festive, / nici ode de tămâie; și nu știu vreun cuvânt / al dragei mele Muze să-l fi zvârlit în vânt / pe rime poruncile și laude banale”. □ Rubrica O carte pe săptămână conține articolul semnat de N. Barbu și dedicat cărții *Poezii* de Eugeniu Speranția: „...referindu-ne la Eugeniu Speranția, nu scoatem în evidență notele simboliste, nu vom spune astăzi că

este un poet simbolist și cu atât mai puțin modernist, în sensul aderării la un program estetic, ci vom urmări laturile valabile ale creației sale, laturi care depășesc, hotărât, momentul simbolist ... autorul însuși a evitat criteriul cronologiei, dispunându-și poemele pe cicluri care ilustrează un registru larg de motive și modalități lirice, definind, în cele din urmă, un timbru original și o paletă proprie, aceeași, indiferent de tonurile la care ea participă”. □ Secțiunea *Documente* conține două scrisori publicate de Vasile Sadoveanu, ale fratelui său, adresate unui vechi coleg de liceu și bun prieten. □ La rubrica *Cronica pe glob*, sub titlul *Fișe lirice*, sunt publicate poeziile: *Versuri de dragoste în pădure*, de Miklos Radnoti și *Copilul pământului*, de Katharine Susannah Prichard.

● [„**Flacăra**”, nr. 30] Se notează traducerea Ninei Cassian, din opera poetică a lui Bertolt Brecht și se semnalează romanul nou al lui Dumitru Mircea, *Această parte a pământului*, precum și noul volum de povestiri al aceluiași autor – *Ana lui Manole*. În cadrul aceleiași rubrici, se anunță volumul de versuri semnat de Constanța Buzea, *La ritmul naturii*, volum publicat la *Editura pentru literatură*, despre care se mai notează este „nelipsit de interes”. În cadrul sferei critice, se anunță volumul lui Titu Maiorescu, intitulat chiar așa – *Critice*, autor al antologiei și al prefetei fiind criticul Paul Georgescu. Se notează republicarea romanului *Pădurea nebună*, al lui Zaharia Stancu și se anunță publicarea volumelor 3 și 4 din *Opere*, de George Călinescu, ce „cuprind marele său roman *Enigma Otiliei* (Editura pentru literatură)”. □ Eugen Frunză publică materialul *Uite popa, nu e popa*, iar Ion Russu-Sirianu oferă schița *Chemarea*. □ La rubrica *Evocări*, apare materialul Sarinei Casavan, intitulat *Elena Văcărescu la cuibul văcăreștilor*, o poveste despre locurile în care a trăit Elena Văcărescu, în principal despre casa în care „au trăit și au creat poeții Văcărești”, din județul Dâmbovița.

● [„**Luceafărul**”, nr. 30] Gh. Achiței publică o cronică literară la *Jurnalul* lui Eugen Barbu, „o apariție destul de singulară, dar simptomatică, în peisajul nostru beletristic. El constituie o mărturie a preocupărilor ce încep a se face simțite tot mai mult la noi, pentru explicarea evoluției anumitor conștiințe, din interiorul lor, dacă se poate spune așa. Cartea se impune, în primul rând, prin curajul ei. Nu e totuși lucru ușor ca după ce te-ai prezentat publicului cu romanele: *Groapa* și *Facerea lumii*, cu o seamă de nuvele remarcabile, unanim apreciate de critică, după ce prin urmare cititorii și-au făcut o anumită imagine despre tine, să vii și să le năruie multe iluzii, să confirmi unele prezumții răutăcioase. De obicei jurnalele sunt ținute în taină, și abia postum ajung să vadă lumina tiparului, lucru lesne de înțeles. Un jurnal expus publicului poate distruge imaginea existentă despre o persoană oarecare, poate jena diversele sensibilități. Un jurnal intim, cum este cel publicat de Eugen Barbu, comportă și anumite riscuri. Primul, și cel mai mare, este acela de a nu fi într-un totuși sincer. Prin forța împrejurărilor, când există intenția de publicare a unui

jurnal, anumite sensibilități, fie proprii fie străine, se cer cruțate”. (...) În ansamblu, *Jurnalul* ne dezvăluie un caracter contradictoriu, nu numai prin materialul relatat dar și prin modul cum e tratat acest material, prin modul cum scriitorul înțelege să ni se dezvăluie. Dar dincolo de obiecțiile mărunte, care se impun totuși semnalate, cartea *apare* foarte interesantă, înfățișând cum spuneam, o personalitate complexă și plină de farmec permanent nemulțumită de sine și lumea din jur, permanent în prefacere, în devenire. Semnificația acestei cărți o văd în însăși apariția ei – mărturie a stadiului de căutări creatoare în care se găsește astăzi literatura română după experiența anilor postbelici, mărturie a efortului unui prozator de a se explica, de a se înțelege, de a se autodepăși”. □ *La debutul unei poete* Dumitru Solomon scrie despre intrarea, în atenția publicului cititor și a criticii, a Ioanei Bantaș. Volumul *Memorie de iulie*, apărut în colecția *Luceafărul* „păstrează atmosfera predilectă a liniștii și solitudinii, închipuind parcă o retragere modestă «în rânduri», un neîntrerupt monolog șoptit, apărat de tumultul marilor aglomerări. (...) Poeta preferă dialogului complicat cu umanitatea, compania tacită, simplă și misterioasă a lanurilor de porumb. (...) Există în acest volum un efort de relaxare afectivă, o dorință de a îndepărta tot ceea ce ar putea fi apăsător, sumbru, incert sau irealizabil, o desolidarizare de Rău o nevoie difuză de pace, de liniște, de iubire, de continuitate. Poezia Ioanei Bantaș nu e totuși edenică și nici apatică; tulburările rezultă însă din voința pătimașă de a le anihila. (...) Există în volum un «cântec al tinerei comuniste ucise în temniță», intitulat *Începe ziua*; aici tema obligă la gravitate și dramatism, iar poeta are prilejul să-și releve și alte fețe ale sensibilității lirice, ținând acum de o maturitate a gândirii și recepției poetice. Singură în celulă, tânăra comunistă e vizitată pe rând de năluca morții și a somnului, dar li se împotrivește cu fermitate neclintită. (...) Și alte poezii (*O casă*, *Orizont comunist*, *A fost un timp* etc.) consemnează aceeași întrerupere a liniștii, pentru a marca fie pasul spre maturitate, fie emoția creației, fie redescoperirea lucrurilor în lumina conștiinței active, iscoditoare. Iar acel teatrolog, asupra căruia insistă și Al. Piru în prefața volumului, jalonează poate începutul unei noi etape în scrisul poetei, adevărata desprindere de naivitatea și inocenta ostentativă a adolescenței, pentru privirea în față a adevărilor existenței, bune și rele, plăcute și neplăcute”.

24 iulie

- [„*România liberă*”] Florentina Albu publică poezia *Victoria verii*.
- Sorin Stoian publică poezia *Fântâni*.

27 iulie

- [„*Scântea tinereții*”] C. Stănescu recenzează volumul de poezii al lui Petru Popescu, *Zeu printre blocuri*, în care se remarcă „un poet surprinzător sub raportul siguranței cu care se confesează (...), utilizând cu detașare obiectele lumii dimprejur, fără a fi robit lor”.

• **[„România liberă”]** Paul Georgescu semnează articolul *Două tinere condeie*, recenzii la volumele de poezii *La ritmul naturii*, de Constanța Buzea și *Memorie de iulie*, de Ioana Bantaș. Dacă în creațiile de debut, din volumul *De pe pământ*, al Constanței Buzea, „se puteau surprinde influențe din Magda Isanos și Maria Banuș, (...) în noul volum, tematica e greu de detectat, a devenit internă, topindu-se în motive poetice”. Pe de altă parte, prima apariție editorială a Ioanei Bantaș este prezentată de Al. Piru, ce remarcă, după cum se reproduce și în articol, că: „Dacă poezie înseamnă contact nemijlocit cu universul, emoție a redescoperirii lucrurilor, senzație a fenomenului vital, proiecție a unui eu care-și imaginează lumea după chipul și asemănarea lui, spre a se căuta și regăsi în semenul său prin intermediul dragostei sau al generoasei solidarități umane, atunci versurile Ioanei Bantaș, reunind astfel de aplicații lirice, sunt poezie”.

• **[„Scântea”]** Ion Pascadi comentează primul volum de *Postume* (Editura pentru literatură, 1966) din opera lui Tudor Vianu: „Volumul ... marchează un eveniment cultural, prin punerea în circulație a unor texte – în majoritatea lor inedite – ce vin să completeze opera filozofului și esteticianului român. Studiile despre *Istoria ideii de geniu*, *Simbolul artistic* ca și *Tezele unei filozofii a operei*, deși aparent nelegate între ele, își dezvăluie la o analiză mai atentă o excepțională unitate și consecvență, relevând profilul spiritual al autorului lor. Având drept obiect triada artist – creație – operă, studiile reunite în volumul apărut recent în Editura pentru literatură universală sunt semnificative nu numai pentru capacitatea de sintetizare a unei bogate informații și rigurozitatea ce caracterizează activitatea lui Tudor Vianu, dar și pentru faptul că evidențiază – îndeosebi în ultimul dintre cele trei studii – contribuția originală a gânditorului român. (...) Volumul de față contribuie astfel la determinarea rolului lui Tudor Vianu în istoria esteticii românești, întregind imaginea dezvoltării concepțiilor sale și relevând laturi complexe ale activității aceluia pentru care cercetarea științifică a fost «o formă de viață».

• **[„Albina”, nr. 970]** Al. Andrițoiu semnează poezia *Mâna*: „Cu mâna-am frânt un spic să cadă bobul/ când vântul saltă spicele în danț –/ cu mân-am frânt un lanț să salte robul/ când a izbit istoria în lanț.// Cu mâna am cutremurat palate/ când dinastii superb s-au prăbușit, –/ cu mâna am pus flamuri pe cetate/ încât cetatea toată s-a-nroșit”. □ Sütő András este prezent în dublă ipostază, prima de autor al povestirii *Nu mă sperie iarna*, cea de a doua ca prozator contemporan, prezentat de Camil Baltazar: „... Literatura lui Sütő András ilustrează etapele construirii socialismului în patria noastră. Putem afirma că și profilul scriitoricesc al scriitorului s-a conturat în focul conflictelor pline de veridicitate, de aceea scrisul său poartă pecetea caldă, convingătoare, a realității înconjurătoare, a faptului trăit direct. (...) Când citești, captivat, *Opinci noi* urmărind pe copilul plin de inițiativă și candoare,

când îl cunoști pe mecanicul comunist Andrei, pe Suzana Bugár, pe Dudás din *Izbândă-n zori de zi* îl vezi la față pe cetățeanul Sütő András luând parte, combativ, la orice dezbatere unde se confruntă lucrurile în plina lor desfășurare și unde e nevoie de un cuvânt exact, curajos, răspicat. Cunoscându-l personal, îți spun: Ce minunat se întregesc cetățeanul și scriitorul militant în ființa lui Sütő András!”.

● [„Gazeta literară”, nr. 30] În acest număr poeziile sunt semnate de: Radu Boureanu (*Testament*); Dragoș Vrânceanu, „Suită veche” (*Andante grave*; *Mosso Fantastico*; *Andante giocoso*; *Andante meditativo*; *Adagio patetico*; *Andante vivo*; *Andante patetico*; *Andante lamentoso*; *Andante mosso*; *Andante meditativo*; *Andante con brio*; *Andante finale*); în „Elogiu liric”: Gheorghe Tomozei (*Alb*); Doina Sălajan (*Prinos*); Vlaicu Bârna (*Seară pe șantier*); Majtenyj Erick, în românește de Tașcu Gheorghiu (*Versuri pentru un răgaz*). □ Ioan Grigorescu semnează *Acvatică. Blocnotes*. □ Revista publică *Cum a spart un cizmar vioara lui Paraschiv și s-a preschimb* în *căței*, povestire de Vasile Spoială, însoțită de o notă semnată de Ion Lăncrăjan: „Vasile Spoială este un tânăr și foarte talentat prozator. A publicat până acum numai prin revistele literare – «Steaua», «Luceafărul», «Familia» și «Orizont» – și n-a intrat în atenția criticii, fiindcă nu-și face veacul la «Cucubar». Volumul său de schițe, din care am ales spre publicare bucata alăturată, a fost predat Editurii pentru literatură în 1964, în august. Se pune din nou problema cunoscută a operativității editoriale. Nu mai intrăm însă în amănunte, deși e o vreme din august 1964 până în august 1966. Ne oprim la un singur fapt: în noiembrie 1965, volumul tânărului prozator era gata de tipar. Și va apare, nu vă îngrijorați, în noiembrie 1966, nu în 1967, ceea ce e un progres. Totuși nu-i prea mare, mai ales că e vorba de un volum mic – 120 de pagini ale unei cărți apreciată de la început de editură?”. ■ Apare *Dragoste în poezia populară* de Liviu Rusu, „Fragment dintr-o lucrare intitulată *De la resemnare în acțiunea creatoare în poezia noastră populară* – vezi «Gazeta literară», nr. 8 din 3 martie 1966 – După o serie de capitole, în care se arată dinamismul intens din diferitele sectoare ale vieții, se trece la problematica iubirii.”. ■ Perpessicius revine cu *Lecturi intermitente (VII)*: „Iată o carte – *Brăila*, de Petre Pintilie (Ed. tin.) – pe care ar fi salutat-o, chiar dacă fiecare pentru alt motiv, cu vădită satisfacție, atâtia dintre scriitorii, băștinași sau adoptivi, ai Brăilei, un Ștefan Petică, un Mihail Sebastian, un Ilarie Voronca, un Mihai Dragomir, în frunte cu Panait Istrati, decanul contestat și de renume mondial al ginții iritabile din vechea schelă de la Dunăre”. ■ În *Note de lectură* sunt prezentate trei cărți de istorie și critică literară. La monografia *G. Topârceanu* de Constantin Ciopraga scrie Valeriu Cristea: „Rostul monografiilor e tocmai de a se opune acestei tentative de paricid literar, de a încerca «să repună» opera în cazul scriitorului, pe scriitor într-un trup și temperament determinat, iar acestea din urmă în medii (sociale, culturale,

similare etc.) și conjuncturi specifice, ea trebuind să refacă astfel mii de conexiuni frânte. Cartea lui Constantin Ciopraga, *G. Topârceanu*, se achită bine de această primă obligație ce revine geniului. (...) N-ar fi însă drept ca din pricina aspectului epic al monografiei lui Const. Ciopraga să nesocotim câtuși de puțin calitățile sale de istoric literar. Arhivistica laborioasă, temeinică și erudiția solidă dar neetalată pedant își întrunesc virtuțile în acest volum, redactat într-un stil sobru, concis, clar. (...) În ce privește rezervele noastre, ele țin numai de problema distanței obligatorii a cercetătorului față de obiectul investigațiilor sale. Uneori Const. Ciopraga nu se delimitează îndeajuns de opiniile poetului, nu corectează anumite afirmații, eronate prin supralicitare, făcute în legătură cu poezia lui, comentariul autorului (despre vocabularul poetic, despre epitet, de pildă) neavând întotdeauna acoperirea exemplelor convingătoare. Altădată, ceea ce nouă ni se pare un paradox al vieții literare, criticul relatează liniștit, egal, fără uimiri: G. Topârceanu dând lecții de literatură Hortensiei Papadat-Bengescu sau lui Ion Barbu. (...) Dincolo de aceste rezerve, valoarea monografiei lui Const. Ciopraga rămâne indiscutabilă”. □ *Atitudini*, cartea semnată de George Munteanu face obiectul analizei lui Lucian Raicu: „Când sinteza nu se realizează, în absența unuia din cei doi termeni antitetici, apar fie judecățile prea cuminiți, indecise și precaute (monotone dări de seamă despre Tudor Vianu, M. R. Paraschivescu) fie «problematizări» dilatate și artificiale, conținute în comentariile teoretico – disociative (la modă până nu de mult: *Lirica de inspirație intimă*, *Particularități ale eului poetic* etc.). În avantajul volumului, obositoarele compoziții făcute pe schema: ideea generală, exemplul bun – exemplul rău, concluzia pentru viitor, trebuiau eliminate fără a se mai sta pe gânduri”. □ La G. Dimisianu, coleg de generație, autorul unor *Schițe de critică* se referă Eugen Simion: „Ce caracterizează scrisul lui Gabriel Dimisianu în bogata galerie a criticii tinere? Exactitatea limbajului, judecata cumpănită, echilibrată, simpatia și chiar devotamentul pentru subiect, corectitudinea expresiei. G. Dimisianu se apropie de operă cu o simpatie care e fundamentală pentru vocația unui critic. (...) nu are tăria de a împinge mai departe rezerva sa (încă amiabilă !) față de scrieri care numai printr-o regretabilă confuzie au putut și luate drept opere literare. G. Călinescu cerea criticului să fie, din când în când, «rău». Numai astfel autoritatea lui crește, înlăturând imposturile, spunând, când e cazul, câte un *nu* categoric. E, de fapt, principala rezervă e care o avem față de aceste «schițe de critică», primele din activitatea unui talentat critic. E bine ca uneori vocea criticului să devină tunătoare și în sufletul lui candid să crească amenințător, un Zeus”. □ La rubrica *Aqua Forte*, Ulysse scrie despre *Umorul în „Viața românească”*: „Ne-a surprins plăcut faptul că venerabila publicație e preocupată de înviorarea conținutului său, consacrand o parte din sumar unor teme de care se interesează foarte întinse categorii de cititori: umorul, în numărul de față, literatura de anticipație, cum

ni se anunță, în numărul viitor. Iată, așadar, «Viața românească» hotărâtă să risipească acea pulbere de vetuste care, după cum afirmă tot mai insistent, de la o vreme, revistele surori, ar fi început să plutească deasupra paginilor sale. Și e foarte bine, și am fi aplaudat până la capăt, dacă nu ne loveam, iarăși, de metehne semnalate și alte dăți: un fel de oboseală și de rutinare care numai într-un număr dedicat umorului nu-și aveau locul. De pildă, secțiunea consacrată umorului românesc de astăzi pare să fi fost alcătuită cam cu ce s-a găsit, la repezeală, prin sertarele redacției. Din tot ce scriu la ora actuală, în domeniul umorului, autorii noștri, vârstnici sau tineri, revista s-a oprit la o schiță fără pretenții de Tudor Mușatescu, de felul celor care apăreau pe vremuri în *Veselia* (...); o povestire de Iulia Soare, atacând străvechea problemă a fetelor nemăritate; o lungă istorisire, semnată Gh. Borneanu, despre o zi la *Moși* în Bucureștii de altădată, trei schițe satirice de D. Solomon, un fragment inedit, îndeajuns de anost, din cunoscuta «dialectică a poeziei» a lui Marcel Breslașu, un amuzant dar nu mai mult «exercițiu de memorizare» de Nina Cassian; trei palide epigrame de T. Mănescu și, în fine, patru poeme de Marin Sorescu – acestea, e adevărat, în nota obișnuită a poetului. (...) Valoarea numărului consacrat umorului crește însă simțitor în paginile de critică și istorie literară. Amintim interesantul studiu al lui Matei Călinescu despre *Urmuz și comicul absurdului*, precum și articolele dedicate unor chestiuni generale ale comicului, raportate la problemele actuale ale literaturii noastre satirice, semnate de Valeriu Cristea și Horia Bratu”.); **Expoziție de simple experimente; Elective** („Sub acest titlu de inspirație goetheană revista «Ramuri» publică (nr. 8/1966) un foarte interesant *Dialog al portretelor*: Ehrenburg despre Einstein, Sartre despre Flaubert, Michel Butor despre Faulkner. Portrete literare, dar nu numai atât, aceste evocări (extrase din lucrări mai ample) implică o mărturie de credință estetică, indicând înrudiri de spirite, corespondențe interioare revelatorii. Excelenta inițiativă a revistei craiovene de a comunica publicului său asemenea texte merită să fie continuată”.); **Farmecul malefic**. ■ În *Discuții despre poezie* Nichita Stănescu semnează **Necesitatea experimentului**: „Dintre toate artele, nici una nu folosește un material atât de abstract ca literatura. Sunetul muzicii este infinit mai supus analizei matematic decât vorbirea (și în ultimă instanță, cuvântul). Într-un fel, cuvintele sunt superioare sferei, cea care din punct de vedere al geometriei reprezintă maximum de conținut cu minimum de formă. Cuvântul este o sferă care se contemplă pe ea însăși, conținutul lui (și conținutul are întotdeauna caracter abstract, indiferent de ce conținut ar fi vorba sau al cui ar fi), țâșnește în afara formei sale – și forma întotdeauna are caracterul concretului, iar concretul rezultă mai înainte de toate, oricât de paradoxal ar părea, în primul rând de formă, ca să se reîntoarcă mai apoi în el însuși. Cu toate acestea, vorbirea se reprezintă ca o formă a materiei, ca o umbră a materiei în conștiință. Asemănările dintre structura materiei și

structura frazelor, sunt izbitoare. Dacă materia se lasă supusă analizei matematice, îmbunătățită și reorganizată în mod superior, bănuim că și vorbirea poate fi supusă analizei matematice. Există o lingvistică matematică după cum există și o lingvistică structuralistă, dar ele până acum nu au servit fenomenul estetic, decât accidental, și nu în avantajul esteticii, ci în acel al studiului lingvistic, ajutându-se de literatură ca de un caz fericit al vorbirii. Dar vorbirea în cazul literaturii nu este altceva decât materialul nu și sensul, scopul ei. (...) Eu, cred că poetul modern care vrea să reproducă sau să imite, în opera sa, marile idei și viziuni poetice ale secolului XX, resimte din când în când nevoia unei asocieri cu colegi din alte domenii. Resursele materialului poetic de până acum au fost insuficient cercetate. Poezia totuși nu ține de cuvinte, literatura, deși se mai numește și arta scrisului, în primul rând nu este aceasta, ci cu totul altceva. Viziunea modernă își cere un material pe măsură, materialul lingvistic adeseori este limitativ. Tot de a rămas valoros în literatură până acum din punct de vedere al limbii folosite este de fapt metalingvistic, și este inutil să lași la întâmplare, numai pe baza unei spontaneități empirice, ceea ce poate fi rezolvat printr-o cercetare atentă. Îmi imaginez un colectiv format dintr-un poet, dintr-un matematician, dintr-un chimist (în ceea ce privește valențele posibile ale elementelor și ale cuvintelor), dintr-un biolog și dintr-un filozof, care să studieze materialul poeziei dintr-un punct de vedere mai larg și intuiesc excepționale rezolvări în folosul poeziei și în lărgirea unității de loc, timp și acțiune, nu numai prin ridicarea acțiunii la abstract, a categoriei de loc la abstract, și prin concretizarea timpului, ci și prin descoperirea și elucidarea amănunțită a aceleași părți din artă care nu ține de esența ei, ci de forma ei constitutivă. E vorba de limbaj”. ■ Revista publică *Două scrisori inedite*, corespondența lui Duiliu Zamfirescu către Titu Maiorescu și Mihail Dragomirescu, cu o notă semnată de Al. Săndulescu. □ În rubrica *Teatru și poezie* citim *Încercări în poezie* de Spiros Melas, în românește de Polixenia Karambi; textul e însoțit de poezii semnate de: Ibsen (*Amintirea despărțirilor*; *Resemnare*), în românește de Petru Sfetca; Wilde (*Fedra*; *Grecia*) și Pirandello (*Răsplată*; *Romanzi*), în românește de Tașcu Gheorghiu. ■ În *Interviul «Gazetei literare»* apare *Dialog despre poezie cu Pierre de Boisdeffre*, un interviu realizat de Constantin Crișan.

● [„Tribuna”, nr. 30] Este publicat textul în proză *Însemnări într-o vară*, aparținându-i lui C. Cubleşan. □ I. Negoîtescu continuă analiza *Poeziei lui Macedonski (II)*. Iată un scurt fragment semnificativ: „Opusă optimismului *Noptii de mai*, *Noaptea de martie* satirizează, în ton elegiac și în versuri nervoase, destinul pe care Macedonski și-l deplânge cu o amărăciune nu totdeauna poetică. Și aici figura e clară, pământescă, iar cuvintele își păstrează discreția lor comună, fără nici o vrajă țesută de muzică sau de împerechere magică a termenilor în imagine. Ideea meditației are o structură corectă, seacă, fără elevație lirică, înlocuită totuși cu o apreciabilă doză de satiră, ce frizează

starea estetică”. □ Liviu Petrescu punctează câteva dintre *Exagerările spiritului critic*, notând: „Am arătat (...) că fluxul vieții interioare cunoaște momente de relaxare, dar și momente de totalitate, și că opera se datorează unei astfel de tensiuni interioare. N. Manolescu comitea eroarea să ia în considerare numai momentele de relaxare. Critica istorică se sprijină uneori pe o eroare inversă, adică vede în activitatea artistică ceva, un nimic mai profund decât restul existenței. Cu alte cuvinte, se hrănește din iluzia că opera literară poate fi folosită ca document istoric”, amintind de *Introducerea* scrisă de H. Taine la *Istoria literaturii engleze* și de impactul pe care aceasta l-a avut în cultura română. □ Ion Oarcăsu recenzează *Poeziile* lui Eugeniu Speranția, notând că volumul „stă mărturie și despre alte încercări de același ordin; cântecul suav, delicat, în genul tutelat la noi de Șt. O. Iosif, se învecinează aici cu sonetul (...); pe lângă hexametri, poetul folosește uneori și metrul safic, însă fără strălucire. Talentul lui «setos de simetrie, ton, culoare» (...) se investise generos în acele «eternități de-o clipă», cum am putea numi hexametru cu o fericită expresie a poetului și eseistului Ion Pillat”. □ Domițian Cesereanu îl prezintă pe prozatorul N. V. Turcu, articolul fiind însoțit și de textele *Sora* și *Cei doi și statuia*, aparținându-i „tânărului” autor. □ Ion Mării recenzează *Un nou volum din „Atlasul lingvistic român”*. □ Emil Dragea are în vedere ecranizări ale operelor românești, în articolul *Scriitorii români și filmul nostru de altădată*.

29 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 30] Mircea Martin semnează cronică literară la *Postura criticului* (cu referire la volumul *Atitudini* de George Munteanu): „Spirit cu precădere sintetic, autorul e atras de ceea ce aș numi dicțiunea ideilor. Ambiția de a scrie decisiv îl face să reformuleze pentru sine multe din categoriile la care apelează și să refacă *ab origo* evoluția problemei studiate. Această întoarcere este una desfășurată nu atât în plan istoric cât în plan logic. Acolo, în punctul inițial al demonstrației sale, criteriul de întâlnire este în cortegiu masiv, prejudecățile. Așa se face că istoricul problemei e întotdeauna la el o critică a prejudecăților”. □ Despre *Th. Mann și creația artistului*, se ocupă, la rubrica *Meridiane*, George Bălan. □ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre M. Blecher: „Ceea ce-l înrudește pe Blecher cu Kafka, cu Bruno Schulz sau cu Robert Walser, e mai ales facultatea de a se instala în nenorocire, de a o ocupa ca o condiție a vieții curente. Înainte ca boala să se manifeste, el înregistrează o agresivitate sistematică a universului îndreptat împotriva sa”. □ Prof. C. N. Mihalache publică *G. Călinescu, profesor la Timișoara*.

30 iulie

• [„România liberă”] În secțiunea *Carnet cultural*, Boris Buzilă recenzează volumul de poezii al Veronicăi Porumbacu, *Întoarcerea din Cythera*, în

cadrul articolului intitulat *Poezia frumuseților simple*, punctând faptul că acesta include, selectiv, conform viziunii creatoare, doar trei părți: *Visele Babei Dochia*, *Diminețile simple* și *Memoria cuvintelor*. Despre această apariție editorială, notează: „ (...) cultivă madrigalul modern, poezia de dragoste. E poezia «iubirilor calme», a dorului tomnatec, încărcat de reminiscențe (...)». George Călinescu, ocupându-se de versurile Veronicăi Porumbacu într-o «Cronică a optimistului», descoperă în ele, ca îndeobște în lirica feminină, reacții de o frapantă acuitate, prin excelență senzoriale”, concluzionând că autoarea „este o poetă «setoasă de viață, impetuoasă ca fantezie»”.

• [„Cronica” nr. 25] Otilia Cazimir publică poezia *Cântec de pe cel din urmă prag*. □ D. Murărașu semnează articolul *Leit-motivul în „Sarmis – Gemenii* în care afirmă: „Cercetarea noastră, în legătură cu mitul dacic în opera lui Eminescu, a căutat să pună în relief cât de mult a câștigat poetul nostru din cunoașterea lui Wagner și cum, prin aceasta, i s-au deschis orizonturi mai largi de inspirație. În *Sarmis – Gemenii*, avem desfășurare a fanteziei, intuire a stărilor psihologice, orânduire dramatică a peripețiilor, expresie de înaltă poezie, dat totodată și concepere oarecum muzicală a poemului”. □ Cronică literelor conține poeziile lui Nicolae Tatomir: *Dar verbul viu...*, *Paternă*, *Primăvară*, *Pui de rândunică* și *Masca*. □ Apar două schițe: *Fum*, de Mircea Șerbănescu și *Cadoul*, de Ion Covaci. □ Cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui Mihai Codreanu, E. Simion prezintă un grupaj de poezii selectate din manuscrisele regretatului poet: *Pe glob*, *Osândă*, *Cerșetoarea*, *Servitute*, *Saltul octogenarului*, *Romanță ușoară din vechime*, *Amintire*, *Bachus* și *Brumar*: „Iar în toamna plumburie, / Un fior trecu prin vie, / Un fior ca de prohod, / Îngânat de-un biet rapsod”. □ *O falsă atribuire* este titlul articolului semnat de N. A. Ursu, cu ocazia împlinirii a 130 de ani de la moartea modestului profesor ieșean, Vasile Fabian Bob. □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține articolul lui Al. Andriescu referitor la *Criticele lui Titu Maiorescu*: „Culegerea alcătuită de Paul Georgescu este, de fapt, mult mai bogată față de o „antologie” propriu-zisă și ne bucură aceasta. Nu putem să nu regretăm, însă, de la început, faptul că nu este și mai cuprinzătoare, mai apropiată de o ediție completă, științifică, la care editurile noastre trebuie să se gândească”. □ Articolul *Note despre lirica erotică* semnat de V. Neștian se referă la modalitățile lirice multiple și relevante prin acre tinerii poeți surprind felurile componente ale erosului nou (Călinescu, Labiș, Nichita Stănescu). □ M. Sărmășanu și M. Bulimar semnează articolul *Sensuri filozofice în scrierile lui Ion Borcea*, de la moartea căruia se împlinesc „trei decenii și care face parte din pleiada acelor profesori care, pe lângă activitatea didactică, au organizat și însuflețit mișcarea științifică din țara noastră”. □ Rubrica *Jurnal de lector* include articolul semnat de Demostene Botez și dedicat scriitoarei Han Suyin, jumătate chinezoaică, jumătate englezoaică. Titlul cărții este *Multiple Splendeur*, o carte de 500 de pagini, un roman în chip de jurnal, –

jurnalul ei. Autoarea –eroină, trăiește sfâșierea între două lumi: cea chineză, strămoșească și cea engleză, de adopție. Dar preferințele ei merg nezdruccinat spre idealul de a deveni medic într-o Chină comunistă, ea fiind medic cu studiile făcute la Londra. □ La secțiunea *Cadran* apar două articole: *Arghezi în limba italiană*, de Eugen Phoebus și ...și în limba greacă, de V. H. Zunis, consacrate apariției operei lui Arghezi în cele două limbi.

• [„*Flacăra*”, nr. 31] Se anunță publicarea unei cărți a Lidiei Bote, intitulată *Symbolismul românesc*, „o carte utilă, deoarece spune multe lucruri cu o certă claritate și comprehensiune”. Se mai notează, la aceeași rubrică a cărții, că „într-un tiraj de 100.000 exemplare au reapărut în «Biblioteca pentru toți» și poeziile lui G. Topîrceanu”. □ Eugen Frunză publică textul *Tortură din... dragoste*.

• [„*Luceafărul*”, nr. 31] Volumul *Lecturi infidele* de N. Manolescu este prezentat de Gh. Achiței, care sesizează, la început, complexitatea și intensitatea discuțiilor purtate cu privire la critică. „Printre multiplele cauze ale acestui fenomen, oarecum ciudat, cred că trebuie luată în considerare și nevoia unei anumite diversificări a criticii literare. Tot mai greu e să fii astăzi critic universal, specializat în probleme de sociologie și tehnica versificației, în dezbaterile construcțiilor romanești de mare întindere, la curent cu ultimele cuceriri ale psihologilor, lingvist, filozof și estetician. Diversitatea de tendințe și modalități critice își găsește justificare în însăși dezvoltarea complexă a literaturii contemporane care solicită permanent pe autorii de studii la o abordare a ei din multiple puncte de vedere. (...) Modalitatea critică, preferată de Manolescu, urmărește crearea unui edificiu nou, intuind o lume nevăzută, conținută, dar neexprimată de operă. Criticul se prezintă astfel drept un creator, pentru care, pe lângă cultură, talentul se dovedește absolut obligatoriu. Lectura este interpretată ca un act de creație. (...) Indiferent dacă lectura e prilejuită de opera unui scriitor clasic sau a unui scriitor contemporan, indiferent dacă ea este făcută în vederea întocmirii unor fișe de istorie literară sau a unor comentarii de critică, sensul ei rămâne același: lectura este un act de creație în care criticul – cititor înzestrat cu talent, cultură literară și filozofică – reinterpretează realitatea oglindită de scriitor. (...) Dintr-o atare perspectivă, contactul cu orice operă înseamnă implicit o infidelitate față de lecturile anterioare, subiectul abandonând vechile criterii, renunțând la ideile cu care a cochetat altădată și formulând altele noi pe măsura operei în fața căreia se află. Nu-i greu să fie recunoscute în resorturile unei asemenea concepții critice, influențe sau mai degrabă ecouri ale esteticii fenomenologice, cu transformările suferite de acestea în critica franceză contemporană sau în opera lui G. Călinescu. Faptul nu impietează însă asupra originalității poziției critice a volumului discutat. Nici un sistem de idei nu se naște în absența oricăror condiții pregătitoare. Întotdeauna la baza concepțiilor estetice noi pot fi recunoscute, mai greu sau mai ușor, elemente aparținând contribuțiilor anterioare.

Important de reținut mi se pare mobilitatea concepției critice a lui Manolescu, capacitatea ei de a se adapta la nou, de a se înnoi mereu și de a rămâne în același timp ea însăși, aspirația spre o interpretare cu adevărat dialectică a operei literare. (...) Lecturi infidele mi se pare un volum de critică foarte interesant și valoros, tocmai prin faptul că vine să impună o anumită concepție critică, o anumită conștiință muncii și menirii criticului. Deosebirile față de celelalte cărți de critică apărute în ultima vreme sunt în avantajul celei pe care o comentăm. Chiar dacă nu împărtășim întru totul punctul de vedere al autorului cu privire la funcția și rolul criticii, nu putem să nu recunoaștem în încercarea sa un incontestabil pas înainte spre o interpretare dialectică a operei literare, în conformitate cu ceea ce arta are specific, propriu”.

31 iulie

• **[„România liberă”]** La rubrica *Literatura și arta*, același Boris Buzilă semnalează o bogată apariție de periodice culturale, evidențiindu-le contribuția în articolul *Rubrici și croniciari*. Astfel, remarcă revistele „Ramuri”, „Ateneu”, „Familia”, „Cronica”, „Argeș”, „Astra” și „Tomis”, care au asigurat, ca și altele până atunci, „afirmarea masivă, substanțială, a noilor contingente de prozatori, poeți, reporteri, critici”. Buzilă subliniază faptul că „domeniul criticii și istoriei literare se dovedește dintre cele mai fertile, rubricile de cronică, bibliografie, «ecuații critice», «fișe», «breviar», «cercetări literare», aflându-se „amplu și statomnic reprezentate în cele mai multe dintre publicațiile la care ne referim”. Dacă în urmă cu zece ani „cronica literară” din „Tribuna” era semnată de „un” Radu Enescu sau de „un” Ion Oarcășu, „Ramuri” „n-a pregetat să încredințeze aceeași rubrică unui M. Ungheanu sau C. Stănescu”. Răsfoind paginile revistei „Familia”, apreciază contribuția lui Gh. Grigurcu, precum și pe cea a lui Constantin Călin și Vlad Sorianu de la „Ateneu”, sau pe cea a lui Al. Andriescu de la „Cronica”. □ Victor Eftimiu publică poezia *Furtună*. □ Dumitru Corbea publică poezia *Moștenirea*.

• **[„Urzica”, nr. 14]** Victor Eftimiu povestește despre Capșa, Octavian Goga et Co: *Cafenele de odinioară*. Tudor Mușatescu continuă rubrica „Oameni, plante și animale” (*Din jurnalul de bord al unui nebun*). În numărul următor – *Constatările unei frunze*.

[IULIE]

• **[„Amfiteatru”, nr. 7]** Adrian Păunescu semnează articolul de fond intitulat *Arcul și lira*, un text despre relația dintre poezie și patriotism: „Probabil că, oriunde ai merge pe pământ, condus de oricare timp al soarelui lumii, într-un moment de apogeu al stării tale de spirit, poezia și iubirea de țară vor fi cele două sublime emanații sufletești care îți vor echilibra structura. Toți codrii României au fost plini în aceste zile de o senzație a arcului norocos pe

care a căzut mâna lui Ștefan. Frații mai tineri ai lui Mihai Eminescu, poeții tineri de azi, au mers să asculte imnurile codrilor Moldovei. *Poezie și patriotism* – iată ce frumos îngenunche lira pe hartă. *Poezie și patriotism* – arcul lui Ștefan este adevărata noastră liră, căci ce este aceea o liră decât un arc vitejesc cu săgețile-n popas! Ștefan trebuie să fi fost și cântăreț de i-a plăcut atât de mult să tragă binecuvântata sa săgeată dintr-un instrument și muzical și de luptă. Dar așa cum pentru poezie este absolut necesară o înaltă vocație, tot astfel pentru iubirea de țară este absolut necesară o înaltă, neasemuită vocație. Nu îți poți iubi oricum țara îți trebuie o știință a iubirii ei. Trebuie s-o cunoști, s-o compari, să o iubești pentru că învinge în toate frazele comparării tale. Marii poeți au purtat întotdeauna o exemplară iubire țării lor, mătcii lor natale. Homer strălucește fibră de fibră în memoria lumii, căci îl străbat pe bătrân toate corăbiile de luptă și de călătorie ale antichității. În curtea mănăstirii Putna, sub adorația clopotelor, lângă imaginea voievodului Ștefan cel Mare, ochiul va afla pe Mihai Eminescu, mâna va culca o floare la umbra imaginii lui, picioarele vor încerca o îngenunchere, gândurile nu vor lăsa îngenuncherea (în fața cui să îngenunchi, în fața lui Ștefan sau în fața lui Eminescu?) și atunci vei îngenunchea în fața celui de-al treilea, în fața părintelui lor, în fața poporului care i-a născut și care, duminică 3 iulie 1966, a stat de veghe conform unui străvechi obicei la mormântul lui Ștefan. La veghea aceasta a venit poezia, mulți poeți tineri au călătorit încoace către Putna și lirele tuturor vibrau din săgețile lor proaspete și codrii României își sărbătoreau arcul înnobilit de mâna domnului. Și când au intrat în curtea mănăstirii, poeții nu s-au mirat că un alt poet român, cel mai mare poet român sosise acolo cu o sută de ani înainte. De o sută de ani încoace, iată, cel mai mare domnitor român și cel mai mare poet român trăiesc în aceeași curte, arcul unuia și lira celuilalt nu se vestejesc în bătaia grea a aceluiași atelier de aer. Iubirea de patrie a născut poezia acestei țări. Săgeata care a plecat din arcul lui Ștefan să ctitorească Putna a trecut prin sufletele noastre și a deșteptat cu atingerea ei ființa cristalină a lirei lui Mihai Eminescu”. □ Marin Mincu publică poezia *Ploile*: „Am încălecat pe șalele lucrurilor/ ca un Făt – Frumos pe balaurul/ cu o mie de capete./ Mă chema tandru/ năframa albă/ ce se dăruie celui mai tare!// Ce am să mă mai laud/ la toate fetele cu sâinii goi/ce mă așteaptă noaptea lângă fântâni nesleite!”.

• [„Argeș”, nr. 2] Valeriu Anania publică, pe prima pagină, poemul *Cântec de țară*. □ La rubrica *Agendă*, redacția mulțumește pentru buna primire pe care au făcut-o revistei cititorii, precum și presa literară și se angajează să aducă „cu fiecare număr, noi contribuții la dinamizarea vieții culturale a regiunii, pentru a asigura o prezență susținută a Argeșului în contextul culturii din România socialistă”. □ Tot aici sunt publicate o serie de

recenzii de carte: analiza lui Ovidiu Ștefănescu la volumul *Înnoirile muzicii*, de George Bălan. După o scurtă digresiune asupra mijloacelor de expresie din diferite stiluri muzicale, în special din muzica clasică, criticul afirmă: „Cu recentul studiu, George Bălan clarifică câteva aspecte ale caracterului dialectic al istoriei muzicii, dezvoltarea pe elipsă a aceluiași probleme: natura, personalitatea, viața, moartea, etc. Înnoirile muzicii devin înnoirile omului, înăvușirea sa spirituală. Intră în dizgrația noastră cei care trăgeau falsul semnal de alarmă în legătură cu pericolul dispariției muzicii. (...) Dar aceste puncte discutabile nu pot nicidecum minimaliza foloasele cărții. Iubitorul de muzică este însuflețit să găsească în *Înnoirile muzicii* posibilitatea de a trăi valorile unei arte într-un proces de filozofare vie”. Urmează apoi un comentariu asupra monografiei lui Pericle Martinescu despre Costache Negri, apărută în colecția „Oameni de seamă”: „Este demnă de subliniat pasiunea pe care a depus-o Pericle Martinescu în elaborarea lucrării, iar stilul alert, înțelegerea aprofundată a evenimentelor, evocarea caldă a personajului central fac din carte un instrument foarte util pentru cunoașterea unuia «dintre cei mai iubiți fii ai poporului românesc» (Eminescu)”. S. Nicolaescu remarcă „gingășia feminității delicate” din volumul *Memorie de iulie*, recentul debut al poetei Ioana Bantaș. Încercând să fie elogios, criticul reușește să presare misoginism în recenzia sa: „Nu se poate nega efortul spre luciditate, spre abordarea temelor contemporane (*Începe ziua*), elementul rațional fiind grefat fericit pe fondul general feminin”.

□ La pagina 6, Ileana Mălăncioiu publică poezia *Negru Vodă*. □ G. F. Țepelea discută în articolul intitulat *La reapariția „Biletelor de papagal”* despre gazeta omonimă editată de Tudor Arghezi. El își mărturisește convingerea „că toate aceste puncte de vedere răzlețe vor fi adunate spre a apropia astfel pe cititori de „slova de foc și slova făurită a meșterului”. Apare rubrica *Bilete de papagal*, unde, până la nr. 6 din 1967, Tudor Arghezi publică câteva texte ale sale din această categorie. Cel din numărul curent poartă titlul *Amintiri de presă*. □ Publică versuri Damian Ureche (*Și o fântână*), Ion Cazan (*Fulger invers*), George Păun (*Revedere*), Tudor Diaconu (*Doina*), Ioana Bantaș (*Noapte tânără*), Liviu Călin (*Oricând aud*), Dumitru M. Ion (*Zi de război*), Ovidiu Răureanu (*Teii, Urmașul, Izvor*), Traian Lungu (*Adorm și Sulițele*), Paraschiv Zamfir (*Începutul*). □ Pagina 13 propune cititorilor cinci schițe ale prozatorilor Marin Radu Ene, George Cristea Nicolescu, Dragoș Serafim, Gheorghe Blăjan, Vasile Dobrescu. □ Prof. Dr. docent Dan Simonescu face cunoscută publicului schița satirică *Idei greșite*, considerată a fi ultima scriere publicată a lui Mihail Kogălniceanu. Aceasta relatează istoria unui călător străin în România, greșit informat la Viena că în țară nu ar exista o clasă burgheză: „Toți croitorii, ciubotarii și pălărierii, la dumneavoastră, sunt francezi, nemți sau evrei, ergo

n-aveți tiers état”. Este însă lămurit de narator că industria românească este predominant agrară, mai degrabă decât manufacturieră și că burghezii români sunt așa-numiții moșneni. Schița satirizează, în primul rând, pe străinii „care, după o călătorie de câteva zile prin țările noastre, trimiteau comercial nesățioasei mașini a lui Gutenberg materie de trei volume octavo, pline de fericirea Principatelor, de pacea europeană (...). Al doilea obiectiv al satirei este disprețul pentru autocrația română înstrăinată, cu fumuri de principii și conți”.

□ Augustin Z. N. Pop publică, la aceeași pagină, la rubrica *Permanențe*, o conferință inedită din 1933, ținută de George Topârceanu, cu titlul *Carte și scriitori*. El discută cu ironie despre tipurile de cititori și de cărți: morale sau imorale, discrete sau indiscrete, didactice, împrumutate ș.a.m.d. Aceasta este cheia în care discută scriitorul: „Avem apoi cărți discrete, scrise numai de bărbați – și cărți indiscrete, scrise mai cu seamă de femei. Părerea mea este că literatura feminină ar trebui să fie interzisă, fiindcă nu e decent să faci dragoste în public”. □ *Uimitoarea carieră a râsului lui Urmuz – Despre falsele granițe ale categoriilor estetice* apare, sub semnătura lui Mihail Diaconescu. Argumentele expuse sunt următoarele: existența specificului național în umor, logica ilogicului, evoluția grotescului sau teama de viață. Mihail Diaconescu notează: „Preluat, comentat și supraevaluat de suprarrealiști, Urmuz n-are nimic de-a face cu teoriile despre inconștient ale lui Freud, cu intuiționismul reacționar al lui Bergson, cu anarhismul lui Breton – adică cu substanța intimă a suprarrealismului. Umorul său simplu, caraghioslăcurile și giumbușlucurile sale literare seamănă, de fapt, cu o foarte precisă modalitate a folclorului literar românesc”. □ La rubrica *Literatura universală* sunt publicate două povestiri orientale (*Regele balaurilor* și *Păsările și păsărarul*) și traduceri din Ana de Noailles, Michelangelo și Paul Valéry. □ Este anunțată, la rubrica *Prezențe românești peste hotare*, publicarea romanului *Ion* de Liviu Rebreanu în limba persană, în două volume. □ La *Cronica literară*, Petre Mihai Gorcea face recenzie volumului *Versificația modernă*, de Vladimir Streinu. □ Romul Munteanu discută, în articolul *Teatrul contemporan occidental și condiția umană*, despre nota angoasantă și absurdă din piesele unor dramaturgi precum Ionesco, Dürrenmatt, Beckett sau Brecht. Conclude, cu emfază: „Avertizatoare și alarmantă pentru o anumită lume crepusculară, condiția umană din teatrul occidental nu este a noastră, a tuturor”. □ „Cronica teatrală” anunță punerea în scenă a două piese românești pe scena Teatrului din Pitești: *Mitică Popescu*, de Camil Petrescu și *Simple coincidențe*, de Paul Everac.

• [„Astra”, nr. 2] Ion Lupu semnează textul *Istoria viitorului*, în care face referire la discursul lui Nicolae Ceaușescu rostit cu prilejul desfășurării Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român: „«Se poate afirma – a

spus tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântul de închidere la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie – că actualul plan cincinal al patriei noastre este opera întregului popor, a întregului nostru partid, emanație a gândirii și a înțelepciunii celor ce muncesc; aceasta dă planului nostru forță și trăinicie, constituie garanția îndeplinirii lui cu succes.» (...) Prevederile planului cincinal, reflectând cu fidelitate interesele și sarcinile naționale ale poporului nostru, încorporează totodată în ele și sarcinile lui internaționale. Realizarea lor va însemna o contribuție sporită din partea României la ridicarea potențialului economic, tehnic, științific și cultural al sistemului mondial socialist, la creșterea influenței lui și a ideilor socialismului în întreaga lume”. ■ La secțiunea *Cronica literară*, Voicu Bugariu prezintă două cărți: **Gabriel Dimisianu** (*Schițe de critică*) și **George Munteanu** (*Atitudini*). **Gabriel Dimisianu** (*Schițe de critică*): „Modul de a face critică al lui G. Dimisianu are avantajele și dezavantajele prudenței. Există o evidentă precauție a judecății critice în toate cronicile și articolele ce alcătuiesc volumul său, un efort vizibil de respectare a unui principiu suveran al ponderației. (...) Adept al rigurozității actului critic, G. Dimisianu procedează în aceste cazuri cu mare atenție, acumulând analitic argumente, oferind, în final concluzii enunțate la un ton perfect urban. (...) Meritele acestei modalități critice sunt reale. Cronicile unor volume se disting prin finețea gustului și acuratețea analizei, iar studiile de sinteză sunt remarcabile sub raportul solidității informației, al manierei elegante de transformare a acumulărilor analitice în concluzii”. **George Munteanu** (*Atitudini*): „Mari elanuri generalizatoare cutureieră cartea lui George Munteanu, mai ales la prima ei parte (*Periple*). În studiile de estetică a poeziei, în cele de istorie literară, în cronicile dedicate unor recente volume de poezie sau istorie literară, autorul năzuiește spre sinteze cât mai elaborate, spre generalizări ce culminează cu lapidare definiții (Heliade Rădulescu este un om-răspântie, Hașdeu - tip exemplar de creator din perioadele de palingenezie, Iorga – mare pedagog național etc.). (...) Studiile ce deschid volumul sunt dedicate unor probleme teoretice ale poeziei. Este domeniul în care autorul manifestă cea mai mare plăcere de a scrie. Capacitatea sa de a utiliza mari generalizări se dovedește uneori însă inoperantă. Unele opinii, inițial captivante printr-un anumit aer paradoxal, enunțate într-un articol, nu sunt păstrate cu consecvență în celelalte. Se ajunge în acest mod la contradicții. Studiul cel mai discutabil sub raportul consecvenței ni se pare a fi *Poezie și transfigurare*. (...) În aceste cazuri, autorul – pasionat și fin cunoscător de poezie – este victima propriei ușurințe a marilor abstracțiuni. El oferă obiectului pasiunii sale, poeziei, o strălucitoare haină conceptuală. Haina se dovedește a fi însă, în anumite porțiuni ale sale, o armură. Și poezia o refuză”. ■ Emil Manu (*Viziunea plastică a lui Tudor Arghezi*): „S-a vorbit adesea, în comentarii cu

destinație literară, despre Tudor Arghezi și artele plastice. Publicistica lui Arghezi oferă un câmp larg de investigații estetice în domeniul tuturor artelor cu pondere evidentă în plastică și literatură. Nu s-a încercat însă, cu consecvență, un studiu asupra paletelor lui Tudor Arghezi, asupra viziunii sale plastice. (...) Contextul plastic al operei lui Arghezi este constant: poetul are predilecție pentru anumite culori și forme, are o tehnică a portretului uman și o anumită viziune peisagistică. Există în poezia lui Arghezi o anumită intenționalitate plastică, un anumit grafism trădat chiar în titlul unor poeme ca *Marină*, *Creion*, (numeroase poeme), *Gravură*, *Portret*, *Interior de schit*, *Desen romantic* (...) fără să mai pomenim un volum întreg de *Inscripții* (...). Sunt titlurile unei adevărate expoziții de grafică. (...) Am putea spune că la Arghezi lipsește pastelul. Mai corect pastelul lui Arghezi nu cultivă culori – lucrul pare paradoxal, dar cromatica sa se constituie prin deducții, prin culori indirecte. (...) Am încercat să surprindem un anumit punct de vedere în cercetarea poeziei la Arghezi, o poezie cu surprinzătoare posibilități de înțelegere, prin grafismul său original și printr-o paletă care ține mai mult de conținut decât de formă”. ■ La secțiunea *Cărți*. Reviste semnează texte: Petre Paulescu (*Emil Botta: Poezii*), I. Candianu (*Radu Theodoru: Steaua de mare*), P. Petre (*Corneliu Sturzu: Autoportret pe nisip*). Petre Paulescu (*Emil Botta: Poezii*): „După o lungă absență lirică, Emil Botta apare în bibliotecile noastre cu cele două volume de poeme – *Întunecatul april* și *Pe-o gură de rai* – închegate între aceleași coperti – *Poezii*. Ne întâlnim cu poezia marilor coordonate ale existenței după cum spune prefațatorul cărții, Petru Comarnescu. Într-adevăr, aflăm în poezia lui Emil Botta o dezvoltare amplă a vieții, morții, adevărului, frumosului. Priveliștile spirituale ale lumii, trecute prin retinele unui liric dens și policrom. (...) Creația lui Emil Botta e dinamică, plină de probleme majore, de zguduiri, oscilând între visare și revoltă, între viață și moarte, între efemer și nemurire”. I. Candianu: „Evoluția literară a lui Radu Theodoru s-a dovedit a fi sinuoasă. Primul său roman, *Brazdă și paloș*, era o carte de reconstituire istorică, în care intenția autorului era mai ales de a sugera cu cât mai multă pregnanță o epocă istorică revolută, de a reînvia figurile eroice ale ei. (...) Cu *Atac la sol* și *Interceptarea* scriitorul abordează o manieră cu totul deosebită de creație, recurgând la notația eliptică, la sugerarea cu cât mai economice mijloace a unei atmosfere. *Steaua de mare* se înscrie în această a doua tendință manifestată de scrisul lui Radu Theodoru. Stilul în care este relatată aventura arheologilor submarini este de mare lapidaritate, notația este nervoasă, sacadată. Acțiunea se desfășoară cu repeziciune de film, planurile alternează amețitor cu o reală știință a regiei”. P. Petre (*Corneliu Sturzu: Autoportret pe nisip*): „*Autoportret pe nisip* posedă un limbaj sincer, de confesiune, o înfățișare interioară, contemplativă, metafore grave, în care se conturează un uni-

vers emotiv, încărcat de inscripții, mozaicuri, umbre, amurguri. E mult crepuscul în placheta lui Corneliu Sturzu. (...) Lirica lui Corneliu Sturzu pendulează, după cum spune Constantin Ciopraga în prefață, între concret și ireal, sugerând pe o claviatură înaltă, fiorul prefacerii neconținute a propriului nostru chip. ” □ Gherghinescu Vania consemnează textele: *Lucian Blaga: Din scrisorile către Domnița Gherghinescu Vania*. □ În cadrul numărului 2 sunt redată versuri scrise de Nicolae Stoe (*Acel tânăr poet, Poem de dragoste, Constructor de tractoare, Mit cu Ana*), Eugen Jebeleanu (*Iarba*), Marta Bărbulescu (*Rodul primăverii, Plenitudine*), George Popa (*Bucuria cotidiană*), Hans Schuller (*Sighișoara* – traducere de Adrian Hamzea), Szezlér Ferenc (*Monumentul de pe dealul Honvezilor* – traducere de Veronica Porumbacu); texte în proză: Radu Theodoru (fragment de roman) – *Muntele*, Amelia Munteanu – *Fata soarelui*. □ Călin Căliman semnează articolul *Zaharia Bârsan*: „Teatrul lui Zaharia Bârsan, exprimând o notă comună cu drama burgheză decepționistă a timpului, are tendințe spre un dramatism factice, cu rezolvări accidentale de o sălbatică primitivitate uneori. (...) Dintre toate lucrările dramatice ale lui Zaharia Bârsan se desprinde ca un moment artistic culminant, poemul dramatic *Trandafirii roșii*, piesă de rezistență în repertoriul dintre cele două războaie mondiale, reluat cu succes și după Eliberare, într-un reușit spectacol pe scena Naționalului clujean, în stagiunea 1955-56”. ■ Vasile Curticăpeanu (*O tradiție valoroasă*) întocmește „profilul” revistei „Astra”: „Revista «Astra» de la Brașov evocă prin titlul pe care și l-a ales un nume de mare rezonanță în viața cultural-politică și științifică a românilor din Transilvania, din cea de-a doua jumătate a secolului XIX: numele asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român(...) Ea deschidea o cale nouă, o cale de luminare a poporului și de încercări pentru tinerele ramuri ale științei, literaturii și artei românești transilvănene. Buni cunoscători ai realităților și nevoilor culturale ale poporului, făuritorii «Astrei», ei înșiși ieșiți din sânul maselor apăsate de veacuri și părtași ai revoluției de la 1848/49, au căutat mijloacele cele mai potrivite pentru realizarea programului revistei care-i va purta faima aproape opt decenii în șir”.

• [Ateneu”, nr. 7] A. E. Baconski semnează textul *Putna 500*: „Căci pentru noi Putna e poate justificarea supremă a mândriei de a fi existat de când lumea pe meleagurile acestea dintre râuri și Mare, de a fi triumfat asupra vicisitudinii și de a ne fi făurit istoria noastră de o măreție dramatică”. □ Sunt redată versuri semnate de: Platon Pardău (*Gândindu-mă la pietre, Ulcioarele, Cocosul*), Ioanid Romanescu (*Sete de cer*), Radu Cârnecki (*Sentiment continuu*) Sergiu Adam (*Ritual pe piatră*), Ovidiu Genaru (*Loc de domn*), Mihail Sabin (*Biografie, Glasul, Drum lung, Bolta rece*), Constantin Th. Ciobanu (*Soarelui în asfințit, Amnar*), Gheorghe Izbășescu (*Iarnă, Chipul tău, Băieții tragici*),

Constantin Știrbu (*De dragoste, Fantezie, De toamnă, Peisaj interior*), Anghel Dumbrăveanu (*Să ne amintim de amurguri, Migrație, Cântec de zbor*) Gabriela Drașu (*Sinceritate*), Ion Sofia Manolescu (*Triptic neelegiac*), Lucian Valea (*Surâsul*), Rainer Maria Rilke (*Elegia a X-a* – în românește de Dan Constantinescu); texte în proză: fragment din *Franny and Zooey* de J. D. Salinger (în românește de George Cuibuș). ■ Vladimir Streinu semnează articolul **Sadoveanu**, făcând referire la universul ficțional al scriitorului: „Contopit cu geologia țării și cu spețele vietăților care o străbat din veac, spiritul marelui scriitor privește zbuciumul patimilor omenești și fără să confrunte retoric veșnicia timparelor lumii cu spuma trecătoare a patimilor, confruntarea naște adesea cuvântul blajin și tonul indulgent, care în rezultatul lor artistic ia forma unei ironii nevătămătoare. Critica noastră a putut crede că blânda ironie sadoveniană ar fi înrudită cu surâsul de intelectual al lui Anatole France. Asociația nu e imposibilă. Dar mai curând e de crezut că această atitudine provine din familiaritatea marelui nostru prozator cu o ordine eternă și deci din perspectiva în care el poate privi vremelnicia omului, după cum, dacă ar fi vorba de vreo derivație cărturărească, ea ar sta mai degrabă cu înțelepciunea poveștilor orientale, care circulând la noi din vechime, în chip de «cărți poporane» au reînflorit suprem în *Divanul persian*. Aceste povești orientale, care au circulat la noi sub forme orale, ca și narațiunile istorice sau numai baladice din marea operă sadoveniană, ne apropie însă de singurele ei adevărate izvoare. Când Mihail Sadoveanu își dă totdeauna ca măștri iubiți ai întinsei lui activități creatoare pe Ion Creangă și pe Ion Neculce, acesta e un alt fel de a ni se indica aceleași izvoare”. ■ Constantin Cubleşan (**Lancrăm: Satul lui Lucian Blaga**): „În Lancrăm, puțini își mai aduc aminte de domnișorul Lulu, feciorul popii Blaga. În schimb, oricine îți poate spune câte ceva despre Lucian Blaga, poetul cu figură olimpiacă, ce venea ades în anii maturității fie și numai în treacăt, să-și vadă satul copilăriei (...). În Lancrăm, imaginea poetului e vie. El venea destul de des, mai cu seamă în anii ultimi ai vieții sale și stătea de vorbă cu oamenii”. □ Cu titlul *Fișă de istorie literară: Ioachim Botez*, Nae Antonescu face referire la proza lui Ioachim Botez: „Proza lui Ioachim Botez, prin originalitatea ei se refuză încadrării perfecte într-unul din genurile literare cunoscute. Însemnările prozatorului își au originea într-o continuă observație asupra mediului școlar, cu profesori robiți rutinei, cu directori lacomi și leneși, pe care talentul scriitorului îi zugrăvește caricatural, profesoare bătrâne care se răz bună pe sufletul inocent al elevilor, prin metode nepedagogice. (...) Astăzi, victimele lui Ioachim Botez, realizate admirabil la modul artistic, au dispărut, a rămas doar acest valoros pamflet liric ce ne amintește de autorul lui, acum la zece ani de la moarte”. □ Ion Apetroaie semnează cronică dramatică *Tragedia „destinului modern”* – „Din jale se

întrupează Electra” de Eugene O'Neill pe scena Naționalului ieșan: „Teatrul american s-a născut ca și cel European din tragedie: O'Neill este replica americană dată marilor tragedieni ai Greciei secolelor VI-V î.e.n. (...) Pasiunea reconstituirii sensurilor mitice ale teatrului grec însoțită de interpretarea modernă a fondului psihic uman este pentru părintele dramaturgiei americane, Eugene O'Neill, o condiție a evitării eșecului. (...) Ocolirea paștii îl pune pe scriitor în siguranță. Însă el nu se sfiește să preia motivul vechi pentru a-i stoarce semnificații ce se dovedesc a fi inepuizabile. Tragedia familiei Atrizilor, cuceritori în războiul Troiei, dar apăsați de un destin atroce, are corespondentul modern în capodopera o'neilliană *Din jale se întrupează Electra*”. ■ Constantin Călin, la rubrica *Cronică literară*, prezintă două studii critice: **Valeriu Râpeanu: „Vlahuță și epoca sa”, Const. Ciopraga „G. Topârceanu”**. **Valeriu Râpeanu: „Vlahuță și epoca sa”**: „Recentul studiu al lui Valeriu Râpeanu tratează judicios, din punctul de altitudine al istoriei literare moderne, toate componentele personalității scriitorului, oferindu-ne un Vlahuță la dimensiunea perioadei de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. (...) Valeriu Râpeanu face dovada unei puteri de selecție și acuități superioare. Comparată cu interpretările anterioare (unele de o reală comprehensiune, ca cea datorată lui G. Ibrăileanu, 1912, și T. Vianu, 1958), monografia recentă își motivează existența printr-o largă documentare (ne sunt comunicate însemnări inedite ale scriitorului, revelatoare etc), printr-o portretizare nuanțată a omului Vlahuță, prin sistematizarea și împrăștierea unor judecăți de apreciere a operei sale”. **Const. Ciopraga „G. Topârceanu”**: „Remarcabilă prin documentație, prin ținuta de o perfectă intelectualitate, cartea lui Const. Ciopraga (G. Topârceanu, E.P.L., 1966) e, în același timp, o operă de reale satisfacții beletristice. În reconstituirea biografică a criticului, poetul devine un personaj literar verosimil. (...) Monografia, cu armonie și varietate interioară, cu o anumită simetrie chiar, e ingenios construită. Primul capitol (*Perspective*) e echivalent cu o apreciere a distanței față de obiect, a unghiurilor de tratare ale materialului dar și cu o schiță de profil a omului și scriitorului. Ultimele tușe pot fi aplicate în capitolul *Climatul maturității*, finalul (*Profil peste timp*) având semnificația unei dezvoltări definitive a compoziției”. □ În textul *Opinii comunicabile artistic*, Vasile Sporic face referire la caracterul dual (subiectiv - obiectiv) al mesajului artistic: „Evoluția artei spre zone din ce în ce mai accesibile nu este numai un proces obiectiv, comun cunoașterii în genere, ci și unul subiectiv, legat de îmbogățirea culturii personale, de atitudini polemice, anti-descriptive, de folosirea cuvintelor în contexte și sisteme de referință aulice, accesibile adesea unui cerc restrâns, dacă nu cumva numai creatorului. Acesta este, de pildă, cazul poeziei simboliste, apărută și ca reacție antigrandilocventă, antiparnasiană, ca un refuz orgo-

lios al artistului de a comunica cu mediul burghez trivial și degradant”. ■ Elvira Sorohan (*Descrierea Moldovei Dimitrie Cantemir*): „Concepută în limba latină a culturii europene de atunci, *Descriptio Moldaviae* se adresează lumii romanice în primul rând, slujind înaltei idei a popularizării originii latine și a elementelor specifice vieții poporului, văzute în totalitatea lor. Pe linie ascendentă, urmând lui Grigore Ureche și Miron Costin, Dimitrie Cantemir reia, cu o documentare savantă, problema originii latine a poporului și a limbii române, câștigând date definitive care au fost utilizate din plin de posteritate. (...) *Descriptio antiqui et hodierni Moldaviae*, văzută în cadrul diverselor opere cantemiriene, în cadrul culturii românești și europene, capătă dimensiunile unei lucrări care, prin sistematizate incursiuni în domeniul geografiei, istoriei, prin relatări de ordin socio-politic, cultural, religios, a scos din anonimat o țară, un popor. Fără să fie lipsit de contradicții în pătrunderea și interpretarea psihologiei poporului, a vieții lui materiale și spirituale, Cantemir rămâne totuși singurul scriitor din prima jumătate a secolului al XVIII-lea care este cu adevărat preocupat cu aceste probleme. (...) Numele lui Cantemir este reprezentativ pentru ceea ce am dat culturii europene în secolul al XVIII-lea, el a contribuit din plin la ridicarea poporului român pe treapta afirmării universale. Unele dintre operele sale, mai ales *Istoria Imperiului Otoman* și *Descrierea Moldovei* s-au bucurat de o largă popularitate asigurată de conținutul lor bogat în informații și de circulația cărții în limba latină. Acestea sunt și primele opere ale unui român care au circulat în Europa secolului al XVIII-lea în limbile engleză, germană, franceză și rusă”. □ Ovidiu Genaru („*Ziua a șasea*” de Violeta Zamfirescu): „*Ziua a șasea* este un simbol al maturității și echilibrului ... Poezia Violetei Zamfirescu are aroma cartofului scos din câmpul umed într-o zi de iulie. În lirica noastră feminină ea este opusul liricii conceptuale a Ninei Cassian. Parcă ar scrie goală, cufundată până la gât între frunze și poame pentru a fuziona până la pierderea de sine cu elementele naturii. (...) Când își încearcă uneltele în lirica pronunțat filosofică (*Întoarcerea lui Faust*) poeta o face cu aceleași elemente de pastel stilizat, cu inflorescențe prea bogate pe scheletul ideii”.

• [„Cinema”, nr. 7] La *Cronica „Cine-ideilor”*, Ov. S. Crohmălniceanu publică textul *Cinematograful „direct”*, textul inițial publicat în „Positif”, nr. 66/1965 sub titlul *Realitatea și cinematograful direct*: „«Cinematograful direct» țintește să înlăture artificialul epic, tocmai pentru a da senzația deplinei autenticități. Neîndoios că nesemnificativul și întâmplătorul intră în textura existenței și orice pretenție de înfățișare cu adevărat convingătoare a acestea nu poate ignora rolul lor. Cinematograful direct, prin partizanii săi pasionați a adus o dezinvoltură în tratarea temelor vieții curente necunoscută altădată. Realitatea apare mai densă, actele omenești într-o înlanțuire mai firească,

neipsită de inevitabilele momente «albe» sau pur și simplu imprevizibile, mediile sociale sunt descrise cu o concretețe superioară, dar istoria pe care oricum o povestește filmul s-a subțiat până la dispariție când n-a dispărut cu totul. Cinematograful «direct» ascunde îndărătul programului său teoretic și o evidentă sărăcie epică”. □ Val. S. Deleanu realizează un colaj de interviuri, sub titlul *Tribuna Pelicanului Alb*, ca urmare a Festivalului național al filmului românesc Mamaia 1966; sunt intervievați: Ioan Grigorescu, membru al juriului, care a vorbit despre trei tendințe în scurtul metraj, obiectivele fără filtre roz și o tradiție care trebuie consolidată; Paul Bortnovski, membru al juriului, care a vorbit despre eroii pe care-i ținem minte, scenografia, inconsecvențe și o tradiție care promite roade; Fănuș Neagu, care a primit Premiul pentru scenariu (împreună cu Nicolae Velea) pentru filmul *Vremea zăpezilor*, care a vorbit despre filme de valoare sensibil egală, vădită înclinație spre poem și hipertrofierea poeziei (din interviu cităm: „Mi-au plăcut, din filmele concurente, *Procesul alb* și *Haiducii*, prezentate în palmares. *Procesul Alb*, realizat de Iulian Mihu după scenariul lui Eugen Barbu, reușește să fie ceea ce indică genericul – un cine-roman cu suflu epopeic. După părerea mea, printre modalitățile literaturii și filmului modern se înscrie firesc și proza aceasta literară sau cinematografică de întindere, galopantă, pitorească și cu un specific național pronunțat. *Haiducii*, de Dinu Cocea, după un scenariu de Eugen Barbu, George Mihail și Mihai Opriș, reconstituie pasionant o perioadă puțin explorată din istoria poporului român și o face cu talent, cu pricepere și dragoste. E mult mai bun decât multe din superproducțiile care invadează piața mondială. (...) O observație în privința documentarelor, în general: latura poetică întunecă de multe ori aspectele mai dure ale vieții, în sensul că dramatismul cotidian, diversitatea și culoarea vie a mediilor descrise apar estompate. Cu atât mai prețioasă și mai demnă de promovat mi se pare investigarea realistă, tonifiantă, a vieții celor mai diverse categorii sociale”); Paula Popescu – Doreanu, care a primit Premiul pentru cel mai bun film de știință popularizată *O vânătoare neobișnuită*, care a vorbit despre utilitatea acestei competiții și varietățile documentarului științific; Victor Iliu, președinte al juriului, care a vorbit, printre altele, despre necesitatea unui Forum al festivalului. □ Ecaterina Oproiu vine cu *Epilog la discuții*, ca urmare a Festivalului de la Mamaia: „Deși festivalul din anul acesta de la Mamaia n-a mai înscris în palmaresul său o producție de o valoare cu totul deosebită – cum s-a întâmplat anul trecut cu *Pădurea spânzuraților*, el a dovedit că media artistică a filmului românesc a crescut. (...) Festivalul de la Mamaia a arătat că regizorii noștri străbat acum calea unei maturizări, uneori poate prea senine, prea lipsite de zbucium artistic, dar al unei maturizări incontestabile, mai ales din punctul de vedere al stăpânirii meseriei de regizor. (...) Există, în aproape toate domeniile filmului românesc o reală sete de autenticitate: dialogurile au devenit mai firești, a devenit mai firească mișcarea interpreților în spațiu și

mişcările lor sufletești. Deocamdată însă, această sete de autenticitate și foame de firesc se manifestă însă mai mult în *tratarea* subiectelor, decât în *alegerea* lor. (...) O altă latură discutabilă a festivalului de anul acesta a fost, după părerea noastră, generozitatea prea abundentă cu care s-au acordat distincțiile. O severitate plină de exigență poate că ar fi avut un efect mai stimulatoriu, iar absența unor premii poate să ar fi atras mai bine atenția asupra ceea ce ne preocupă. (...) În spiritul aceleiași exigențe stimulatorii ni se pare și nouă că organizarea festivalului din doi în doi ani ar contribui la o selectare mai riguroasă a valorilor din cinematografia noastră și nu ar face decât să întărească prestigiul național și internațional al festivalului filmului românesc”.

□ Radu Cosașu este autorul textului *Despre citate, filme cu episoade și un singur Fanfan*, în care se ocupă de peliculele *De la 7 la 12* (un film din trei episoade, făcut de trei regizori) și *Fanfan la Tulipe*. Motivul acestei contracronici este: „Cu câteva zile înainte, o notă anonimo-distrugătoare dintr-un cotidian îmi atrăgea atenția că sunt un diletant înveterat, aducând ca argument numărul prea mare de citate și nume proprii din ultimele mele contracronici. Se făcea o listă lungă – într-o contabilitate Pristanda, numărându-se de câte două ori persoanele, ca steagurile de la primărie – o listă lungă de fiecare cuvânt scris cu literă mare, autorul avea idiosincrazie la cultură suspectând-o de «strălucire» și părea, la urma urmei, un personaj foarte nostim, un personaj care când te aude că-i spui că pe lumea asta a mai trăit și un Eminescu, se uită urât la tine și-ți scapă printre dinți: «mă, deșteptule!...». Știindu-mă impostor în ale grosolăniei, plictisit de polemici, convins că stocul de indignări nu trebuie consumat pe orice – am râs și iată că acel râs a rămas un surâs care mă ajunsese din urmă aici la «Tic-tac». «Ce-ar fi să vad filme făcute nu de un regizor, ci de doi sau chiar trei, nu de un scenarist, ci de mai mulți, sporind numărul de nume proprii de centimetru pătrat? Vom râde și eu și amicul anonim, îi fac un bine, îi stimulez cât de cât simțul umorului»... Purtat de acest odios sentiment superficial, am intrat la *De la 7 la 12*”. Despre acest film, Radu Cosașu spune: „Cu excepția unui episod – cel final, adică după aproape o oră de proiecție – scenele acestea care se petreceau în culori și-n lumea copiilor, nu puteau fi numite nici măcar «copilării». Nu puteau fi numite nici cum. (...) Pentru că tot ce era mai fals, mai stupid, mai îngrozitor pe ecran erau copiii – actori, cabotini, «drăguți» cu premeditare, «comici» cu premeditare, stereotipi în mișcări, fără nici o vrajă, fără nici un haz – în cele din urmă insuportabili, cum numai copiii-actori pot fi pe ecran. Afirm fără nici o milă: nici un actor adult prost, oricât de prost, nu poate atinge gradul de stupiditate al copilului-actor netaalentat”. Textul se încheie cu următorul P.S.: „Acest articol numără 14 nume de persoane scrise cu literă mare (numărate câte o dată), un citat și o știre din presa epocii noastre”. ■ Sub genericul *Scriptorii români și filmul*, B. T. Râpeanu, semnează articolul *Camil Petrescu cronicar cinematografic*: „Seriozitatea criteriilor de selecție a valorii și conștiința

permanentă a actului civic pe care-l oficiază criticul, varietatea de formulă gazetărească și ton (de la croniceta consemnativă, la examenul teoretic aprofundat, de la echilibrul sobru al expresiei la filipica usturătoare) constituie tot atâtea trăsături caracteristice pentru scrisul cronicarului cinematografic Camil Petrescu. Din multe articole împrăștiate prin periodicele la care a colaborat, prezentăm în continuare câteva din propozițiile sale despre film și fenomenul cinematografic în genere, propozițiile al căror interes credem că se păstrează și azi; nu numai ca documente de epocă ce exprimă stadiul gândirii despre film în România la un moment dat (domeniu pasionant de investigație), ci chiar ca expresie a unor adevăruri valabile și după trecerea atâtor ani”. Sunt date citate despre filmul *Ben Hur*, Greta Garbo, Charlie Chaplin, filmul *Frankenstein*, pledoaria pentru filmul românesc. Articolul se încheie cu: „Crearea unei industrii naționale de filme, a studiourilor naționale pe care le dorea Camil Petrescu s-a realizat. Îndrăgostitul de cinematograful care a fost Camil Petrescu a avut prilejul s-o vadă cu proprii ochi. Pentru aceste studiouri a scris *Bălcescu*. Cine știe, poate îl vom vedea vreodată pe ecrane!”.

● [„**Familia**”, nr. 11] Gheorghe Grigurcu semnează cronică literară la *Jurnal* de Eugen Barbu, volum recent tipărit: „E o carte vie care se parcurge cu un gust de senzational, nu datorită fișelor epice, numeroase și suculente, ci, mai cu seamă, acelor fulgurații prețioase care dezvăluie o personalitate, în diagrama capricioasă a mișcărilor sale lăuntrice. Ar fi oțioasă o discuție pe tema raportului dintre subiectiv și obiectiv în acest volum, așa cum a încercat cineva. Totul e atât de impregnat de mărturisire, de un mod propriu de a trăi, de a simți, de a judeca oamenii și circumstanțele, încât justificarea de jurnal a acestor pagini există cu prisosință. (...) Eugen Barbu pare a fi fost încă de la vârsta adolescenței posesorul unor calități menite a-l feri de deriziunea căutărilor sterile, însetat de autenticitate, gata oricând la o demonstrație iritată a punctului său de vedere, obstinat în susținerea tezelor proprii, anticonformist, antiburghez și anticalofil, cu un freamăt senzual mereu treaz, evitând ariditatea pozițiilor pur teoretice, împlântat mereu în vital. (...) Spre deosebire de Camil Petrescu, autorul *Groapei* are o înclinație naturală spre ari care, cultivând un cinism suculent, un venin justițiar filtrat din adâncuri sociale asupra cărora e pe deplin edificat. Dârzenia sa își asigură baza solidă a unei conștiințe proletare, astfel încât torentele de resentiment creează o impresie de liniște, convertindu-se în aforisme. (...) Că multe din punctele de vedere exprimate în acest jurnal sunt discutabile – iată un lucru normal. Sinceritatea confesiunii, oglindă a înseși contradicțiilor existenței, ne lasă la lectură plăcerea unor replici, a unor comentarii mentale în raport direct cu materia densă a cărții. Dar de data aceasta cea pe care am numit-o muza nelegitimă a literelor, contribuie decisiv la conturarea unui personaj, probabil cel mai reușit din literatură, atât de plină de un freamăt temperamental, a lui Eugen Barbu: el însuși. Satisfacție intensă pe care, evident, n-o pot avea toți scriitorii”.

• [„Iașul literar”, nr. 7] Numărul este consacrat, aproape în totalitate, celor 500 de ani de la ctitorirea Mănăstirii Putna.

• [„Lupta de clasă”, nr. 7] Damian Hurezeanu se ocupă de „*Contemporanul*” în mișcarea de idei a epocii, afirmând că revista oglindește „o expresie a afirmării mișcării socialiste din România în domeniul cultural-ideologic, o manifestare înnoitoare în mișcarea de idei a țării”. Împlinirea celor 85 de ani de apariție prilejuiește autorului o panoramare diacronică a evoluției sale, „ca o tribună a materialismului militant. Promovarea ideilor materialiste este făcută de către revistă în două moduri. În primul rând prin publicarea unor articole sau pasaje ample consacrate expunerii problemelor filozofiei materialiste și combaterii teoriilor filozofiei idealiste. (...) Concepțiile materialiste au fost promovate de către revista *Contemporanul* mai ales prin intermediul articolelor de popularizare a *marilor teorii științifice la ordinea zilei*. Redacția își dădea seama că materialitatea și unitatea materială a lumii trebuie dovedite și argumentate pe baza datelor pe care le furnizează știința, pentru a căpăta forță de convingere”. □ Textul lui Al. A. Philippide, *Critica și poezia*, pornește de la observația că „nu o dată, în articolele curente ale criticilor de poezie, atenția și preocuparea centrală se îndreaptă nu spre aprecierea fenomenului poetic prezent, ci spre construirea unui pronostic pe care posteritatea să îl poată cita ca o glorie a criticului”. Astfel, „criticul trebuie să se ferească să declare ce va fi cu cutare operă literară și să se mulțumească să spună ce crede că este, lucru care este și el destul de greu. Succesele criticii în această direcție sunt discutate cu bucurie în ultima vreme și această atitudine de cercetare în adâncime a fenomenului poetic trebuie susținută, ea fiind unul din progresele cele mai de preț ale criticii din ultimii ani”.

• [„Orizont”, nr. 7] Deschiderea numărului se face sub auspiciile lui Euterpe cu poeziile firave ale lui Anghel Dumbrăveanu și Haralambie Țugui, acesta din urmă pastîșînd parnasian pe Ion Barbu: „Tăcut ca neclintirea zăpezilor din nord/ Aș vrea să trec prin anii târzii ce mi-au rămas,/ Până-mi voi frânge lancea albastrului fiord/ Săpat în țărnul lumii ca-n piatră, ceas cu ceas....”. Dar, mai spre interior, se dă glas mai consistenților Ștefan Augustin Doinaș și Nichita Stănescu. □ Din nou, cu o scurtă proză despre lumea copilăriei, apare Sorin Titel, *Fața mirată a copilului*. □ Ovidiu Cotruș este semnatarul unei lungi evocări memorialistice despre *Lucian Blaga. Elemente pentru un portret interior* din care decupăm o scurtă amintire cu iz de anecdotă: „În rândul prietenilor mai tineri din Cercul literar, Lucian Blaga avea o poreclă ciudată: TAO. I-o scornise Ion Negoitescu, într-un moment de veselie și porecla a prins. Am simțit oare noi toți, vreo afinitate adâncă între poetul român și LAO-ȚE, gânditorul chinez din secolul VI î.e.n., pentru cățai, conceptul fundamental al filozofiei sale, să obțină, aplicat lui Blaga, valoarea caracterologică necesară unei porecle? Sau, poate, gustul comun al celor doi gânditori pentru formularea aforistică să fi legitimat această apropiere?”.

□ Șerban Foarță contribuie cu o analiză ale *Dedicațiilor minulesciene*, o formă de poezie ocazională, ale cărei motive de studiere le dezvăluie spre sfârșit, criticul: „Oricum, studiul (exhaustiv, desigur!) al dedicațiilor minulesciene are rațiunile lui. Minulescu face din dedicații un stil. Și probabil toate aceste dedicații au o mică istorie a lor. Căci iată până la urmă și poezia dedicației: «Știu doar că roșcovana cu părul ondulat/ Care dansa-ntr-un cabaret,/ Când a aflat că sunt poet/ Și-a mai ghicit că sunt și-amorezat/ De ea,/ Nu mi-a cerut ca alte dansatoare -/ Bani -/ Și m-a rugat doar să-i dedic/ Un madrigal.../ Și altceva -/ Nimic! »”. ■ □ Lirica universală este reprezentată de poezii spanioli Federico Garcia Lorca, Miguel Hernandez și Vicente Alexandre (traduși de Ion Negru și Petre Stoica). □ Petru Popescu continuă studiul din numărul anterior legat de *Evoluția lui T.S. Eliot* de data aceasta fiind atent la geneza plurilingvismului și concepția despre artă. □ Dintre cronici, o reținem pe cea a lui Simion Bărbulescu despre monografia lui Adrian Marino, *Viața lui Al. Macedonski*. Remarcate de recenzenți mai sunt următoarele cărți: Gabriel Dimisianu, *Schițe de critică* (Șerban Foarță), Theodor Pallady, *Jurnal* (Lucia Jucu Atanasiu) și revista „Limbă și literatură”, nr. 10/ 1965 (Sergiu Drincu).

• [„Presa noastră”, nr. 7] La rubrica *Pe răbojul presei din România*, N. Copoiu semnează studiul *85 de ani de la apariția revistei „Contemporanul”*: „S-au împlinit anul acesta, la 1 iulie, 85 de ani de la apariția revistei «Contemporanul», stegar de elită științifică și culturală a tinerei mișcări socialiste din România veacului trecut. «Contemporanul» a dat glas viguros gândirii materialiste, socialiste din țara noastră, pe care a aplicat-o, a argumentat-o și a susținut-o pe terenul realităților românești. Expresie a intereselor și năzuințelor noii clase, aflată în plină ascensiune – proletariatul – revista „Contemporanul” a dezbătut o serie de aspecte sociale, politice, culturale, științifice, atacând întregul eșafodaj de prejudecăți, proprii societății vremii. Având un profil larg – de la poezia lirică la științele exacte – «Contemporanul» a dezbătut în paginile sale probleme ale materialismului științific, ale darwinismului (pe care le opunea concepțiilor idealiste, teologice, dominante în epoca respectivă, a popularizat – prin intermediul studiilor critice ale lui Constantin Dobrogeanu-Gherea – pe marii creatori ai literaturii române – Eminescu și Caragiale, a valorificat comorile folclorice ale poporului nostru, a militat pentru creația științifică originală. Prin toate acestea, «Contemporanul» a exercitat o puternică influență în opinia publică, influență care s-a prelungit mult timp, după dispariția revistei, prin crearea unui curent progresist în cultura românească. „Contemporanul” a fost prima revistă literară și științifică din țara noastră cu caracter socialist. Sub textele literare și științifice, ca să nu mai amintim studiile teoretice, se afla concepția socialistă, chiar dacă lucrul acesta nu a fost declarat de la început. (...) Ioan Nădejde a desfășurat o activitate prodigioasă pe întregul parcurs al celor zece ani de apariție ai revistei

«Contemporanul». El a tradus, a prelucrat sau a elaborat singur zeci și zeci de articole și studii semnate atât cu numele adevărat, cât și cu pseudonime (Verax, Mordax). Având o formație de enciclopedist, Ioan Nădejde a putut face față cu succes numeroaselor domenii științifice. El a fost secondat, cu același zel, de soția sa, Sofia Nădejde, specializată în problemele de literatură, de sociologie și folclor. În activitatea ei publicistică Sofia Nădejde împletea creații literare cu articole de știință popularizată (în direcție educativă) și de apărare a drepturilor femeilor. La «Contemporanul» au semnat numeroși colaboratori, în frunte cu C. Dobrogeanu-Gherea, militanți activi în mișcarea socialistă din vremea aceea (sau apropiați de cercurile socialiste): C. Mille, I. Păun-Pincio, Anton Bacalbașa, Saphir, O. Carp, Th. Speranță, E. Gruber, Gheorghe din Moldova, Gh. Nădejde ș.a”..

• [„Ramuri”, * 15 iunie-15 iulie, apariție suplimentară, nr. 7] Număr special cu ocazia sosirii unor *Oaspeți dragi în regiunea Oltenia. Vizita conducătorilor de partid și de stat*. ■ Apare o relatare despre *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu la întâlnirea cu intelectualii din Craiova*: „În zilele de 12 și 13 iunie 1966, tovarășii Nicolae Ceaușescu, Chivu Stoica, Alexandru Drăghici, Leontin Sălăjan, Maxim Berghianu, Ilie Verdeț, Vasile Vilcu și Manea Mănescu au vizitat regiunea Oltenia. În ziua de 12 iunie, conducătorii de partid și de stat au vizitat – alături de alte instituții craiovene – cel mai tânăr for de cultură al țării: Universitatea din Craiova. Aici a avut loc întâlnirea cu intelectualii din oraș, profesori, oameni de știință, artă și cultură, studenți. În aclamațiile sălii, aluat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu”. □ În cadrul rubricii *Ecuatii critice* Ion Biberi scrie despre romanul lui Horia Stancu, *Asklepios*: „Structura romanului este de o mare complexitate, *Asklepios* este un roman odiseic, de întâmplări și fapte, de aventuri mereu reîmprospătate, amintind romanul picaresc; este, în același timp, o frescă a unor civilizații, care concentrează într-o vastă cuprindere o perioadă istorică destul de largă, deși unificată printr-o relativă situație în timp a eroului principal, în perioada războiului troian. Fiecare capitol al romanului lui Horia Stancu reprezintă un întreg bine țărnut, o altă țară, un alt regim de viață, un alt ritm istoric; succesiunea acestor peisaje încheagă un cadru de nesfârșită diversitate. Povestitorul se plimbă în spațiu și în timp”. ■ În articolele de la *Cărți – Reviste – comentarii – note – atitudini* apar: Ion Petrovici, *De-a lungul unei vieți*, recenzată de V.P.: „Asemenea *Scrierilor din trecut* ale fostului său elev, *De-a lungul unei vieți*, cartea amintirilor eminentului eseist Ion Petrovici, se recomandă prin vastitatea orizonturilor deschise, prin comentariul spiritual care-și lasă, totuși, ticsite rădăcinile adânci de tristețe inexorabilă, disimulate de altfel cu grijă, alimentând digresiuni filozofice de subtilitate și finețe particulară”. □ Sub titlul *Preambul la centenarul Tradem Traian Demetrescu și Macedonski*, C. D.: Papaste arată: „Era o recomandare pe care timpul nu va întârzia s-o confirme. Aniversarea, în această toamnă, a centenarului nașterii

poetului Traian Demetrescu, este o dovadă a valabilității cecului în alb pe care Macedonski îl dase poetului cu optzeci de ani în urmă”. □ În cadrul cronicii literare, sub titlul *Însemnări de lector*, Mihai Ungheanu scrie despre volumul *Iarna când e soare* Ed. Tin.), de Iulian Neacșu: „Volumul lui Iulian Neacșu nu e un transport impersonal de procedee indiferente la teme, ci adecvate la ele, și mărturisind de aici un timbru propriu. Schițele volumului său închid un univers sufletesc de pecete orășenească, în care primează sentimentul de singurătate, de blazare pretimpurie, de refuzuri și renunțări de tot felul etc. Este universul sufletesc al adolescenței, vârstă încă a prozatorului cărții, purtând toate însemnele vârstei rebele, inclusiv poza. Ar fi de observat, aici, o oarecare anemie de materie a volumului, în care schițe diferite reiau din diverse unghiuri cam aceleași stări sufletești, ilustrând un singur erou în ipostaze nu prea diferite. Am zice că orizontul social al scriitorului e încă canalizat pe o singură pistă, că experiența de viață minimă nu asigură o densitate egală schițelor sale. Cu această rezervă nu înțelegem să facem un reproș de valoare, ci de formare scriitoricească”. □ *Microantologie* cuprinde **4 poeți olteni**: Mihai Duțescu (*Sărbătorile omenеști; Chin bun; Pedeapsă*); Ion Matei (*Marină; Rusalka; În cuarțul amiezii*); Victor Rusu (*Migrație; Clepsidră; Maree; Arbore de rezonanță*); Ion Prunoiu (*Căutătorul; Prietenie; Compensare*). □ Petre Stoienescu semnează povestirea *Liniste*. □ Apare nr. 4 din „Povestea vorbii”, supliment literar de versuri și proză redactat de Miron Radu Paraschivescu, care semnează textul *În loc de corespondență*: „Dată fiind apariția lunară a revistei «Ramuri», rubrica aceasta nu a putut fi atât de promptă în răspunsurile ei, pe atât ar fi dorit-o și redacția revistei, și responsabilul ei. Și, bineînțeles, în primul rând numeroșii corespondenți care i se adresează din toată țara. O spunem cu mult regret și ca o explicație acelora dintre corespondenții noștri cărora le-am răspuns prea târziu, ca și celor cărora nici nu le-am putut răspunde până acum. Însă o dată cu acordarea spațiului suplimentar, prin intercalarea în corpul revistei a suplimentului literar «Povestea vorbii», sperăm că asemenea zăbavă va fi cât mai grabnic lichidată. Mai ales că, prin apariția acestui supliment, o bună parte din manuscrisele literare trec de-a dreptul în corpul lui”. □ Trec, cu versuri și nume: Andrei Ciurunga (*Laudă*); Valeriu Oișteanu (*Peisaj spaniol*); Anaïs Ner (*Autoportret; Piatra*); Mihai Teclu (*Basma*); Anton Radu Moraru (*Cântec de ziuă; Cântec de seară; Cântec de noapte; Cântec de ziuă*); Horea Ionescu (*Poligoane; Eu n-am să plec*); Radu Ilin (*Gravură; Uraniu*); Veronel Porumboiu (*Am adus timpul*); Nicolae Dan Fruntelată (*Zei din piatră*). □ Petre Ionescu semnează povestirea *O întâmplare*. □ Cu nota semnată M. R. P. (*Un polemist visător, Vintilă Ivăncanu*) sunt publicate poeziile *Tâmplar; Și tu; Poem post-belice; Va fi; Tăietura cea mare; Adulter*: „Eu nu fac aici teorie a literaturii moderne sau, cum le place ghilimetarilor, să-și sublinieze intențiile ironice, moderniste. Tot ce am spus mai sus e profesia de credință a unuia din acești tineri poeți,

reprodusă de mine aproape cuvânt cu cuvânt, pentru ca să se vadă și mai bine că el știe ce vrea, de unde vine și încotro se-ndreaptă. Numele acestui poet este Vintilă Ivănceanu”. □ Din lirica universală apar: Dimiter Nencev (*Vino, vânt de sud!*... în românește de Petre Pascu); Oktav Rifat (*Fereastra*, în românește de Petronela Negoșanu); Miroslav Sukub (*Caporalul care l-a ucis pe Arhimele*, în românește de Radu Nour); Corrado Govoni (*Mica trompetă* în românește de Petru Sfetca); Conrad Aiken (*Muzica pe care am auzit-o*, în românește de Vasile Nicolescu); E. Evtușenko (*Întâlnire la Copenhaga*, în românește de Dumitru Ion); Carl Sandburg (*Femeie cu un trecut*, în românește de Petru Sfetca); Aldo Palazzeschi (*Noiembrie*, în românește de Petru Sfetca); Lionello Fiuni (*Inaccessibilul*, în românește de Petru Sfetca). □ La *Cenacul* apar: Ion Zbârcot (*Cuvântul mândru; Munții; Regăsire*); Petre Dumitrescu (*Ții minte?; Cum sunt eu?*). □ Revista publică *Laura Philippine* de H. D. Lawrence, în românește de R. Brunea. □ În rubrica *Umor străin* apare *Borcanele ispititoare* de Ceremuhin, din volumul *Dulceața de muștar*, în românește de N. Dragoș.

• [„**Ramuri**” nr. 8, * 15 iulie] Apare editorialul *Un an istoric un an lumină* semnat „ramuri”: „Se împlinește, în aceste zile, un an de la Congresul al IX-lea al P. C. R., eveniment de covârșitoare însemnătate în viața partidului și a țării, de națiunii noastre socialiste, moment istoric la care ne raportăm zi de zi, cu toate faptele și năzuințele noastre. Un an de muncă și de creație, de bucurii și izbânzi, ramificate arborescent în toate domeniile de activitate, un an de rapidă înaintare, cu toate pânzele umflate de vântul încrederii, spre țarmul de aur al viselor noastre luminate de planurile partidului. Un an istoric, un an al înaintării vertiginoase; un an lumină, în accepția deplină a acestui cuvânt, cu adevărat pe măsura unei epoci în care realismul și luciditatea se împletesc organic cu fantezia și cutezanța. Elaborând programul multilateral al dezvoltării României Socialiste, liniile directoare ale continuării pe o treaptă superioară a operei de desăvârșire a construcției socialismului, acest Congres s-a constituit, în conștiința noastră, ca o expresie pregnantă a noului, a uriașelor resurse de dinamism și progres cărora comuniștii au știut, întotdeauna, să le dea naștere, spre binele poporului, spre fericirea țării, pentru cauza socialismului și a păcii. O expresie a noului, așa cum este el înțeles în lumina marxism-leninismului, a ideologiei și politicii partidului comunist: o continuare a tot ceea ce este mai bun și mai valoros în trecut, o depășire și o înălțare a acestei moșteniri, pe calea unui continuu și ireversibil progres”. □ Semnează versuri: M. R. Paraschivescu (*După un an*); Mihai Duțescu (Omăgiu); Damian Ureche (*Începe viitorul*); Nicolae Fătu (*Roșu*, fragment); Ovidiu Genaru (*Țapinari*); A. I. Zăinescu (*Arcadia Felix*); Gheorghe Andrei (*Teoremă*); Ion Iuga (*Masa dacică*); Ileana Roman (*Bună dimineața, dimineților!*); Petre Dragu (*Vietnam*); Sina Dănciulescu (*Rădăcini; Cântec de ardere; Clipa de taină; Toate relele-n vânt...*; *Vivace; Strigătul; Intimitate*). ■ La rubrica *Ecuatii critice* I. D. Sârbu

scrie sub titlul *Sinteze istorice*, despre volumul *Gândirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*, de Lucian Blaga: „Lucrarea, luată în ansamblu, e fără îndoială un eseu de sinteză istorică. Cercetările făcute pe diferite sectoare au realizat, de la 1950 încoace (dată la care Blaga semnalează manuscrisul) contribuții foarte temeinice și exhaustive în cunoașterea secolului al XVIII-lea transilvan. Dar ca eseu, lucrarea – cu toate lipsurile izvorâte din neînfinisaj – se prezintă ca un prețios document de cultură: revelează un Blaga frământat de istorie, întrând sistematic în miezul realist al fenomenelor – și pune în mâna cititorului o rotundă și personală sinteză”. □ La secțiunea *Carte – Reviste – comentarii – note – atitudini*” Gheorghe Suciu face o recitare a „paginilor critice” din Hippolyte Taine. □ Despre nou apărutele reviste „Argeș” și „Astra” se consemnează redacțional: „Propunându-și o fermă ancorare în actualitate, care să continue totodată «cele mai înaintate tradiții populare, istorice și culturale ale regiunii», noua revistă de cultură «Argeș» reușește, de la primul număr, să-și concretizeze intențiile într-un timbru particular. Numărul se orientează spre dezbaterile pasionate, legate de aspectele majore și complexe ale dezvoltării culturii noastre. Ne alăturăm vocea tuturor celor care, plăcut impresionați de acest debut, urează «Astrei» noi succese”. □ Tot aici sunt anunțate premisele unei apariții publicistico-literare sucevene: „«Suceava» – suplimentul politico – social – cultural al ziarului «Zori noi» din Suceava, recent editat în colaborare cu Casa regională a creației populare – vine să confirme zodia bună sub care s-a născut această publicație suceveană, încă de la numărul închinat poetului Nicolae Labiș. Într-un cuvânt, suplimentul ziarului sucevean anticipează un drum literar fructuos, care ne suscită mai departe interesul”. □ La *Cronica literară* Dumitru Dinulescu semnează textul *Un poet citadin* (despre volumul *Zeu printre blocuri* de Petru Popescu, colecția *Luceafărul*): „E drept că inflexiunile rezultate au câteodată un aer de text tradus și că e vizibilă o montură exterioară (deși perfect asimilată uneia interioară și plauzibilă), dar chiar în aceste limite versurile lui Petru Popescu rezistă, emulative pentru alții, realizându-se-n sine. De altfel, spre deosebire de alți confrăți și colegi ai săi de generație, poetul recenzat aici se confruntă mai mult exteriorului, decât lui însuși, iar imaginile lui nu trăiesc în afara unei structuri. E referată imaginea de ansamblu și o strictă funcționalizare a imaginilor constitutive”. □ Apare nr. 5 din „Povestea vorbii”, supliment literar de versuri și proză redactat de Miron Radu Paraschivescu; Versuitorii din acest număr sunt: Viorel Panu (*Gobelin*); Gellu Naum (*A iubi*); Dumitru M. Ion (*De dragoste*; *Pan*); Adrian Dumitrescu – Muscel (*Desen pe-o basma de ursitoare*); George Alboiu (*Cântec vechi*; *Loc viran*); Radu I. Popescu (*Vânătoarea de iarnă*); George Filip (*Tâlcul scaldei*). □ *Sărutul*, poveste de Radu Petrescu, este însoțit de nota *Radu Petrescu și impalpabilul prozei* de I. H.: „După aproape douăzeci de ani de la debut, reapare cu filele acestei proze, desprinse dintre multe altele asupra cărora și-a șlefuit cu asiduitate expresia,

conferindu-i un colorit inedit. Deși arborescentă și, pe alocuri, aparent excesivă în introspectarea stărilor sufletești și cadrului, proza lui Radu Petrescu are o fluiditate cu rezonanțe de amplă atmosferă, cu filoane care sondează adânc, în zonele de sensibile interferențe ale ideilor”. □ Sunt înregimentați și tinerii poeți din fabrici și uzine: Iriza Ion, *Șantier*; *Neon*; și George Barbu, *Partidului*); □ *C. Belciugățeanu sau fuga de neant* se intitulează nota semnată de M. R. P., despre poetul căruia i se acord, cu generozitate, spațiu tipografic în care încap poemele: *Prosperitate*; *Trecătoarea*; *Rustică*; *Elan cosmic*; *Menire deplină*; *Luciditate*; *Călimănești*; *Prag de vară*: „Emoția propriei sale invenții lirice e filtrată discret, dusă până la pragul clasicismului; dar personalitatea poetului și epoca lui răzbat într-o vibrație evident modernă și contemporană printr-o asociere neprevăzută care e mai puțin darul hazardului decât cucerirea stăruitoare a unui sentiment de către o conștiință activă”. □ Pagina *Din lirica universală* e dedicată poezilor cubanezi: Iato Ibanez (*Apa iubirii*; *Amapola*; *Șuvoi infinit*); Emilio Ballagos (*Cântec*; *Poem neliniștit*), în românește de Cornelia Cârstea. La rubrica destinată vieții de cenacul este prezentat cercul literar „Mihai Eminescu” din Dăbuleni cu pepiniera: Petre Stoian (*Marmură veche în câmp*; *Gest*); Emil Bumbu (*Oare-s și eu parte...?*; *Bună seara, câmpuri...*). □ Apar *Corespondențe electiv*e, un colaj de opinii: *Ehrenburg despre Einstein*; *Sartre despre Flaubert*; *Michel Butor despre Faulkner*.

● [„Secolul 20”, nr. 7] Rubrica *Scriitori români în perspectiva universală*, din revista găzduiește eseul *Despre structura poetică bacoviană*, de Ștefan Augustin Doinaș. Eseistul notează: „În fața lumii, ca în fața unui mare instrument muzical, Bacovia ciocănește cu un deget două sau trei clape fundamentale, iar melodia care se naște este atât de elementară și gravă încât pare nefirească: spre cutremurarea întregii sale ființe, omul care a început să vorbească singur descoperă sub melodia fiecărui cântec, cadența sfâșiată a unui neîntrerupt marș funebru”. □ Acest număr al revistei este dedicat scriitorului italian Cesare Pavese. La rubrica *Pavesiana* semnează, pe lângă remarcabili esești italieni și eseștii români Cornel Mihai Ionescu (*Mitul unui paradis și destrămare*) Ion Caraion (*Experiența singurătății*) și Ștefan Delureanu (*Motivul întoarcerii în creația pavesiană*)

● [„Steaua”, nr. 7] Studiul semnat de Aurel Rău asupra operei blagiene se intitulează *Sporind a lumii taină*. Sub titlul *Omagiu Blaga* sunt publicate traduceri inedite ale acestuia din autorii Wilfrid Scawen Blunt și John Drinkwater. □ La rubrica *Mențiuni și opinii*, redacția informează de existența în peisajul cultural a două noi reviste literare, „Astra” și „Argeș”: „Apariția celor două publicații, preconizată de mult timp, vine să îndeplinească un mai vechi deziderat al oamenilor de condei din Brașov și Pitești, ele vor contribui fără îndoială la promovarea forțelor scriitoricești din aceste importante centre, înfățișând în același timp tabloul larg al transformărilor culturale și sociale din frumoasele ținuturi brașovene și argeșene. În primele numere ale noilor reviste

editate de comitetele regionale pentru cultură și artă întâlnim nume prestigioase alături de cele ale tinerilor poeți, reporteri și critici aflați la început de drum; credem că aria colaboratorilor și cea tematică se va lărgi și mai mult, asigurând în felul acesta succesul noilor publicații în întreaga țară”.

• [„Teatrul”, nr. 7] Numărul se deschide cu piesa în două acte, *Filodendron*, de Dimos Rendis. □ În rubrica *Cronica dramaturgiei originale* apar: *Sinceritate și convenție* („Nu sunt Turnul Eiffel” de Ecaterina Oproiu – Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”) de Mira Iosif; *În fața unui text uitat*: („Copiii pământului” de Andrei Corteanu – Teatrul Național „I. L. Caragiale”) de Călin Căliman: „Poate că astăzi, în contextul artistic actual, reprezentarea piesei lui Andrei Corteanu, *Copii pământului*, să ne apară într-o postură discret (sau mai puțin discret) desuetă. E foarte posibil acest lucru, mulți ar putea demonstra șubrezenia textului cu lux de amănunte, dacă n-au și făcut-o. (...) Nu putem trece cu vedere peste faptul că piesa lui Corteanu a fost pusă pe «linie moartă» de regimul fascist puțin înainte de 23 August 1944, cu eticheta infailibilă: «interzis de cenzură». Dacă ținem seama de realele virtuți de critică socială a textului, înțelegem bine astăzi ce și pe cine a deranjat atunci. (...) Dincolo de orice considerații privind piesa din perspectiva desăvârșirii sale artistice, ne impune poziția protestatară a autorului față de unele realități sociale – rurale – ale vremii sale, mai exact ale anilor '30. În această lumină – și aceasta mi se pare a fi cea mai indicată, cea necesară – reluarea piesei capătă semnificațiile unui judicios act de cultură”; *Între veridicitate și realism* („Vlaicu Vodă” de Al. Davila – Teatrul Național din Cluj) de Ileana Popovici. □ Apar *Scrisori inedite* ale lui Victor Ion Popa, adresate lui Corneliu Moldovanu, Liviu Rebreanu, Al. Mavrodin, George Mihail Zamfirescu.

• [„Tomis”, an. I, nr. 1; Politic. Social. Cultural. Revistă lunară editată de Comitetele de Cultură și Artă ale Regiunii Dobrogea și orașului Constanța; Format tipografic: A 3, 22 pagini; Redactor-șef George Mihăescu. Redactor-șef adjunct Nicolae Motoc. Comitete de redacție: Vasile Canarache, Traian Coșovei, Gheorghe Dumitrașcu, Marian Gomoiu, Victor Oncescu, Florica Postolache, Cornel Regman, Vladimir Robu, Petre Tomoroagă] □ Editorialul semnat de Constantin Măndreanu, prim-secretar al Comitetului regional Dobrogea al P. C. R., trasează programul ideologic și cultural oficial al noii publicații. „Revista Tomis vine să fie expresia, oglinda acestor schimbări și desigur să le pregătească, să le sprijine cu mijloacele specifice ei – arta scrisului, pe cele care se vor realiza în lumina Directivelor Congresului al IX-lea al P. C. R. (...) Totodată, ea va avea în vedere că progresul culturii socialiste se bazează pe cunoașterea și însușirea a tot ce e mai înaintat în arta și cultura mondială, pe dezvoltarea largă a schimbului de valori spirituale între popoare. (...) Revista, de asemenea, năzuiește (...) să fie un mijloc de promovare a tinerelor talente din Dobrogea, să înlesnească pătrunderea valorilor spirituale și artistice locale în circuitul național”. □ Un

salut adresat revistei este semnat de Tudor Arghezi, un altul de Traian Coșovei

□ Revista inserează două tipuri de anchetă, una socială și cealaltă cultural-artistică. Prima anchetă a primului număr se referă la urbanistică. □ În pagina de dramaturgie, Romeo Profit cheamă teatrele din țară la o stagiune estivală mai consistentă în Constanța, argumentând prin importanța pe care urbea o capătă pe timpul verii. □ Numărul publică proză de Eugen Lumezianu și George Mihăescu, în vreme ce Vasile Petre Fati, care devine de-acum colaborator permanent al revistei publice, alături de alte câteva nume de poeți, trei poeme □ În secțiunea de istorie literară, Enache Puiu semnează un articol de istorie a publicațiilor dobrogene (*Publicații dobrogene din trecut*, p. 9). în care se referă la revista „Litoralul” (1939-1943), editată de D. Olariu. Sunt evocați alți poeți ai Dobrogei care au fost publicați aici: Ioan Micu, Aurel Dumitrescu, Șt. Brânză, dar și Anișoara Odeanu și, cel mai important dintre ei, Horia Stamatu. ■ Dezbaterea numărului poartă titlul *Poezia de ieri, poezia de mâine*, la care răspund: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Gheorghe, Dumitru Mureșan, Ion Negoitescu, Grigore Sălceanu, Emilian Ștefănescu. Autorii răspund următoarelor întrebări: 1. Ce schimbări mai semnificative socotiți că s-au petrecut în peisajul poeziei noastre și care sunt agenții principali ai acestor schimbări? 2. Care e misiunea criticii în aceste condiții noi și cum se achită ea de îndatoririle sale? 3. Cum vedeți relația poezie-cititor (obligațiile poetului, ale cititorului, ale criticii, ale școlii etc.) 4. Cum vă imaginați peisajul liric al anului 1975? Pentru majoritatea respondenților, aceste schimbări sunt cele implicate de dezghețul ideologic și se referă implicit la actualitatea post-1964, în timp ce pentru unii este vorba despre întreaga epocă de după 1948. Zoe Dumitrescu-Bușulenga constată „creșterea nivelului de gust” al cititorilor, dar și a numărului de poeți care publică, ceea ce va îngreuna accesul cititorului contemporan la poezia clasică. Pe de altă parte, criticul găsește normal că noile realități au dus la „accentuarea laturii ei [literaturii] educative”. Ștefan Augustin Doinaș constată „risipirea confuziei care făcea din poezie o variantă versificată a reportajului”, ceea ce „a înseninat orizontul liric”. El remarcă „restabilirea contactului intim cu tradițiile poeziei românești” și numărul tot mai mare de traduceri din poezia universală. Ion Negoitescu crede, la rândul său, că „maestrii critice noastre active, Perpessicius, Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu [ar trebui] să acorde liricii noastre atenția dată odinioară în finele consemnări din *Mențiuni critice*, din *Aspecte lirice contemporane*, din *Pagini de critică*, poeziei de atunci, sprijinind astfel eforturile dotaților noștri critici tineri de azi”. Nu în ultimul rând, Ion Gheorghe tranșează: “dezbaterea ideilor dă acum ceea ce s-a numit patosul civic”. Nu sunt ocolite polemicile, ca de pildă reproșul pe care poetul i-l adresează lui Nicolae Manolescu: „Versul energic îl sperie și va dezgropa o teorie estetică care să-i justifice spaimile și inconsistențele”. ■ Cornel Regman recenzează volumul *Lecturi infidele* al lui Nicolae Manolescu, constatând

rezervat: „Acest înzestrat critic din tânăra generație este deocamdată și cel mai iubitor de teribilități, totodată însă – lucru întâlnit adesea – și cel mai neprevăzător”. P. Alexandru scrie despre *Jurnalul* lui Eugen Barbu, în vreme ce Vasile Petre Fati face o scurtă recenzie la Marin Sorescu, *Moartea ceasului*. (p.12) □ Profesorul George Văideanu semnează eseul cu rol informativ și educativ *Estetica și pedagogia estetică*. □ Paginile de cronică dramatică și cinematografică ni-l prezintă pe D. I. Suchianu care publică un articol cu titlul Judecăți despre filmul de animație pornind de la recent înființatul festival de film de la Mamaia. Alte pagini cuprind cronică plastică (unde Ion Jalea scrie despre Dobrogea în artele plastice), apoi știință și tehnică (G. Muller, Zoologie la Pontul Euxin) și arheologie. Numărul se încheie cu pagini de *Poșta redacției*, de *Revistă a presei* și cu una de actualitate internațională (intitulată „Jurnal de bord”), unde remarcăm prezența lui Constantin Țoiu cu pastila reportaj *3' tăcere* despre serviciul de radio de pe coasta românească a Mării Negre.

• [„*Viața militară*”, nr. 7] Publică versuri: Nicolae Tăutu (ciclul *Pentru cei din larg: Cuvânt de început, Colhida, În cart, Ziua Marinei, Corespondența, Furtuna, Dialog*), Gh. Istrate (*Comandantul*), Cristache Arnăutu (*Pământ al Mioriței*), Ștefan Raicu (*Transmisionist*), Teohar Mihadaș (*Balada umbrelor străbune*), Dragoș Vicol (*Ștefan cel Mare*), o însemnare de Lucian Dumitrescu (*Al cincilea din echipaj*), reportaje: Romulus Zaharia (*Ostașii mării*), Rusalin Mureșanu (*De vorbă cu fiul Marelui Timp*), proze: Traian Uba (*În vâltoare*), Octavian Păscăluță (*O veste de departe*), Mircea Radina (*Ploaie de vară*), Aurel Mihale (*Moartea comandantului*), Radu Tudoran, partea a doua a serialului *Al optzeci și doilea*. Dumitru Almaș publică *Legenda mănăstirii Putna* sub genericul **Adevăr și simbol istoric**. □ Constantin Cubleşan și Petru Sfetcă prezintă în **Recenzii** volumele *Orizonturi Carpatine* (Nicolae Dumbravă), respectiv, *Viitorul al doilea* de Vladimir Colin. □ Foiletonul rubricii *Din lună în lună*, semnat de Nicolae Tăutu se referă la difuzarea cărților. □ În rubrica *Varietăți* este prezentată revista „Lumea Militară Ilustrată”, o publicație editată în perioada interbelică de Asociația Scriitorilor și Autorilor Militari la care au colaborat: Liviu Rebreanu, Ionel Teodoreanu, Păstorel, Izabela Sadoveanu, I. Petrovici.

• [„*Viața românească*”, nr. 7] Număr dedicat imaginației fantastice și literaturii științifico-fantastice. Paul Georgescu (*Fantazia inteligenței*) prezintă studiul lui G. Călinescu *Estetica basmului*: „Maliția călinesciană e adesea făcută cu bunăvoință, fără intenții destructive, marcând doar – ziceam – distanța. Așa, în cartea de care ne ocupăm acum – *Estetica basmului* E.p.l., 1965 – ironia se însoțește cu simpatia. Aparițiile fabuloase sau înzestrate cu puteri excepționale sunt discutate ca personaje de roman realist. Într-un basm Făt – Frumos e «tabietliu»; (...) Cine, inferând de la titlul lucrării – *Estetica basmului* – va crede a găsi o colecție de norme și categorii (...) ale basmului

frumos, nu cunoaște specificul criticului. G. Călinescu a parcurs colecțiile de basme românești, triind, după gustul său pe cele bune. (...) Cum se vede acestea nu sunt grupate pe probleme mari; totuși, s-ar putea observa câteva: mai întâi, grupul cel mai numeros, îl formează personajele basmului (Zmei, Șerpi, Balauri, Uriași, Alți monștri etc.) animale fabuloase, sau dotate cu puteri supranaturale (corb, păsări, pești, broaște, ursul, lupul, vulpea etc.) personaje din mitologia creștină sau păgână; o a doua categorie ar forma-o personajele... umane, dar dotate și ele cu puteri magice; în fruntea lor, firește, Făt – Frumos; apoi ceilalți (Ileana Cosânzeana, baba, moșul, Împăratul, sora vitregă etc.). În sfârșit o a treia categorie ar forma-o, așa zicând, problemele de ordin mai general (Metamorfoze, Misoginismul, Incestul, Ideea de clasă, Peisajul etc.). (...) Reiese limpede că materialul ilustrativ e grupat spre a evidenția caractere, astfel încât s-ar putea afirma că lucrarea lui G. Călinescu e mai puțin o Estetică a basmului cât o caracterologie a lui. Preferința clasicismului pentru tipologie se cunoaște și am arătat în altă parte că tendința romancierului Călinescu este aceasta.(...) G. Călinescu, pornind de la documente, într-o lucrare autentic originală, a reconstituit, sau creat, universul poetic al basmului nostru, privindu-l ca pe o realitate feerică: un superb gest la despărțire. Este ultimul său roman: romanul basmului”. □ Silvian Iosifescu discută fantasticul prin intermediul a trei termeni, *Posibilitate, utopie, mit*: „Fantezia științifică se impune ca o formă de sinteză a narațiunii cu lirica. Termenul de lirică riscă să devină o porțiță teoretică prin care să între cele mai detestabile eforturi pseudo-literare, descrierile de viață cotidiană și chiar cele tehnice dau mereu impresia de a fi dedesubtul posibilului și, chiar când sunt ingenioase, nu evită naivitatea. Parantezele lirice propriu-zise sunt greu de suportat, ca și stilul jucăuș în care pagini fără inspirație îi pun să badineze pe oamenii mileniilor viitoare. Liricul se referă la proiecția unei viziuni tragice sau pesimiste despre viitor, la exercițiul conjugat al fanteziei și inteligenței, la euforia intelectuală pe care o naște acest exercițiu. Prețuim într-o fantezie științifică artistic convingătoare rigoarea și libertatea care se compensează reciproc. Fantasticul pur se desfășoară cu o totală libertate față de real, pe care-l poate exprima simptomatic – sunt cunoscute interpretările psihologice (...) cu privire la Poe – dar pe care-l modifică în combinații ce cunosc obstacole. Fantasticul științific nu se deosebește de cel pur numai prin coerență, căci și celălalt fantastic poate fi coerent, așa cum poate fi creat prin asociații surprinzătoare. Există tipul Hoffman și tipul Poe. Dar fantasticul științific păstrează contactul cu realul și cu legile lui. Credibilitatea în sens foarte larg pe care o solicită cititorului, premisa acceptată a acordului cu realul îl face să se simtă în alt univers decât cel al basmului sau al viziunii pure. Jocul fanteziei și al inteligenței nu sunt cu totul gratuite. Plutește în subtext un «s-ar putea» care dă o salvare specială acestor speculații posibile”. ■ Despre *Un nou tip de fantastic* scrie și Ov. S. Crohmălniceanu: „Comentariul literaturii științifico-fantastice plutește încă

într-un permanent echivoc. Speța aceasta de construcții ale imaginației cunoaște în epoca noastră o nemaiîntâlnită înmulțire, care, (...) a ajuns și la o pronunțată diversificare. (...) Există o categorie de scrieri care se înrudesce intim cu literatura științifico-fantastică, fără a-și găsi un loc precis în niciuna din aceste eventuale compartimentări. Sunt povestirile americanului Lovecraft, argentinianului Borges, italianului Buzzatti, polonezului Lem sau flamandului Ray. Revista «Fiction» a creat pentru genul lor o secțiune aparte pe care a botezat-o, în lipsă de altă etichetă mai potrivită: «insolit» (...) Insolitul se sprijină mereu pe speculație intelectuală, niciodată naivă. Până la urmă, el constituie expresia intuitivă a abstracțiilor logico-matematice pe terenul cărora înaintează atât de spectaculos, astăzi, gândirea științifică. Un asemenea tip nou de fantastic e identificat cu cel tradițional printr-o optică îngustă, dar foarte răspândită. Dacă o narațiune nu se ocupă cu aplicațiile directe ale ultimelor teorii din domeniul ciberneticii, astrofizicii sau biochimiei se conchide că ea n-are nimic comun cu literatura science-fiction. Eroarea e de a crede că aceasta din urmă trebuie să fie o *ilustrare* a anumitor idei. Niciodată, însă, literatura bună n-a fost așa ceva. Lovecraft, Borges, Buzzatti, Berjavel sau Bradbury nu se mulțumesc să creeze simple exemplificări animate ale unor teze științifice; ei caută să dea analogon-ul poetic prin care o întreagă problematică filosofică se naște când oamenii încep să vorbească despre geometrii neoeuclidiene, numere transfinite, antimaterie, universuri paralele ș.a.m.d". □ Pe aceeași linie tematică, Sanda Radian abordează *Demonul, drama și fericirea cunoașterii*: „Dorința de a stabili cine am fost, cine suntem, cine vom fi și de a fixa pentru posteritate răspunsurile este proprie oricărei arte. O mare importanță o au aceste întrebări în literatura științifico-fantastică, în care dacă, evident, concluziile comportă surprinderea unor adevăruri umane, imaginația, fantezia au, sub aparențe riguroase, un curs foarte liber. Anticipația îl atrage în mod deosebit pe scriitor pentru a permite o mai pasionantă raportare a prezentului la viitorul ce ne așteaptă, acel viitor învăluit în falduri de mister, dar spre care ne îndreptăm cu necesitate. Desigur și trecutul, rădăcinile erei noastre sunt interesante de aflat, mai vii, mai palpitate decât sărăcăcioasele date istorice. (...) Una din temele viitoriste ale literaturii științifico-fantastice este raportul om-mașină. Robotul înlocuiește total munca omului, substituindu-i-se. Până unde merge însă această substituție? Oare această lume de roboți, din ce în ce mai perfecționați și complecși, mai rezistenți decât fragilele organisme umane nu-l vor aservi ca-n Ucenicul vrăjitor pe cel care l-a declanșat? Asemenea temeri nu sunt noi, ele continuă o cunoscută manifestare față de mașinism și urmările acestuia (concedieri, șomaj) în orânduirea capitalistă. (...) Închipuirea societății viitoare prin intermediul saltului brusc în timp dă loc comparației între actualitate și stadiul ei perfecționat, evoluat, spre care aspirăm sau de care ne temem. Convingerile comuniste fac ca această năzuință să nu fie în divorț cu prezentul în literatura științifico-fantastică a scriitorilor noștri, ci să

urmărească dezvoltarea germenilor progresului din societatea contemporană”.

❑ În *Viitorul enigmatic*, Ion Bălu prezintă cartea lui Adrian Rogoz – *Omul și năluca* – și pe cea a lui Victor Kernbach – *Umbra timpului*: „În *Omul și năluca*, un personaj având un rol de seamă în explorarea planetei Venus este român și ceilalți vorbesc cu admirație despre România. (...) Substanța cărții lui Adrian Rogoz o formează extraordinara aventură spațială a tânărului american Dutch Learmonth. Acțiunea începe într-un trecut foarte apropiat și ne depășește în viitor numai cu câțiva ani. (...) Anotimpuri nepământene, penultima parte a cărții, e cea mai captivantă. O bogată imaginație se revarsă abundent și, indiferent dacă datele comunicate de autor au sau nu un anume suport științific, toată acțiunea trăiește prin ea însăși. Sălbatica măreție a peisajului venusian, oceanul cu monștrii săi recunoscuți, pădurile pline de taine, reptilele ciudate, furtunile electrice, frecvente neașteptate variații climaterice, descoperirea unor edificii uriașe și a ființelor raționale ale căror organisme se bazează pe fotosinteză sunt reliefate cu o pregnanță, totul fiind învăluit în aerul marilor mistere. (...) Cartea lui Victor Kernbach, *Umbra timpului*, este un poem sideral. Nostalgia imenselor depărtări galactice, scurgerea ireversibilă a timpului dau cărții acea tristețe inexprimabilă a operei substanțiale. (...) Epica întregii cărți se bazează pe patru momente fundamentale. Primele trei sunt regizate cu mână de maestru. Caracterele sunt dezvăluite prin comportamentism, misterul e dozat minuțios urmând o curbă ascendentă și, ceea ce e mai interesant și provoacă în ultimă instanță interesul, e obiectivitatea relatării, autorul menținând în permanență perspectiva eroilor. (...) Ultima parte a cărții mi se pare că stagnează. Pe primul plan sunt scoase stările sufletești ale eroilor principali. Se vor putea ei acomoda ritmului de viață al noii lumi terestre de unde dispăruseră de mult ipocrizia, vanitatea, ignoranța, suficiența? (...) În schimb, decorul e feeric. Pământenii și-au construit orașe subterane – cu păduri și râuri artificiale – și orașe alpine cu tot confortul imaginabil”. ■ În articolul *Dramaturgia în „Literatorul” (1880-1919)*, Adriana Iliescu accentuează importanța revistei „Literatorul” și a activității literare și culturale a lui Alexandru Macedonski în susținerea dramaturgiei originale: „Macedonski a publicat în «Literatorul» unele piese de teatru, cu intenția generoasă de a încuraja dramaturgia originală. (...) În 1883 (nr. 1) apare *Răpirea Bucovinei*, dramă istorică națională în 3 acte și 10 tablouri compusă de d-nii x, y și z (adică V. Al. Urechia, I. Miller, N. Țincu). (...) În 1886-1887 se publică *Martial* (doar două acte) – «piesă în trei acte în versuri de V. A. Urechia.» (...) Piesa *Saul* de Alexandru Macedonski și Cincinat Pavelescu a fost evenimentul literar cel mai important al anului 1893, și cel mai discutat în presa vremii. Piesa a fost citită în casa Ghica, apoi și în alte cercuri literare. (...) Primul atac l-a declanșat ziarul *Lupta*, în care Ion Bacalbașa reproșa autorilor alegerea unei teme prea vechi pentru a-i interesa pe contemporani (...) Însă, în ciuda atâtor aprecieri pozitive apărute în presă, atunci, piesa a fost, după prima punere în

scenă – iremediabil dată uitării. Poate și pentru că pe nimeni nu mai interesa o lucrare cu subiect biblic... (...) Fără îndoială, piesa ar fi greu de reluat azi pe scenă, exprimarea uneori silnică a ideilor, pentru ca ele să încapă în calapodul prea strâmt, uneori, prea larg, alteori impus de rimă, – dau lucrării un aer iremediabil demodat. Dar recitită acum, piesa semnată de Macedonski cu Cincinat Pavelescu nu este lipsită de o anume intuiție modernă asupra fenomenului istoric. Macedonski, spre deosebire de Gide (al cărui *Saul* are însă alte calități) a văzut în conflictul dintre Saul și Samuel o luptă politică. El (și, desigur, nu Cincinat Pavelescu!) a interpretat înfruntarea dintre cele două personaje biblice ca pe o bătaie pentru putere între doi foarte abili oameni de stat. (...) În afară de *Saul*, cenaclul «Literaturului» ne-a mai lăsat, ca lucrare dramatică menționabilă, *Moartea lui Dante*. Deși opera postumă, aceasta se încadrează în preocupările și atmosfera cenaclului macedonskian. Experiența pieselor din 1880 și din *Saul* i-a servit lui Macedonski: în primul rând, el a renunțat la versificație. (...) Prototipul Poetului fusese, în *Saul*, David. El era mărturia viziunii din 1890 a lui Macedonski despre Artist: făptură suavă, lovită de uneltiri dușmănoase, cărora el le răspunde cântând senin, din harpă. (...) «Literaturul» lui Macedonski rămâne, și în ceea ce privește literatura destinată rampei, o revistă care, pe urmele pașoptiștilor Heliade și Alecsandri a contribuit la stimularea creației noastre originale”. □ Emil Manu recenzează studiul lui Theodor Vîrgolici, *Doi nuveliști – Emil Gârleanu și I. A. Bassarabescu*: „Familiarizat cu opera lui Emil Gârleanu și I. A. Bassarabescu, Theodor Vîrgolici sintetizează în lucrarea de față tot ce putut fișa și aduna în legătură cu viața și opera acestor «prezențe active» care au cultivat cu virtuozitate genul scurt. Volumul conceput ca un duo monografic întrunește toate existențele unei lucrări de istorie literară, fiind completat și de o bibliografie selectivă cuprinzând opera epică, articole, traduceri și prelucrări, studii, opere postume, izvoare critice. (...) Se poate spune că Th. Vîrgolici este specialist în Gârleanu, a îngrijit o ediție critică din opera acestuia, a scris prefețe și articole cu acest subiect. Ceea ce aduce nou Th. Vîrgolici în prezentarea lui Gârleanu este caracterizarea acestuia ca istoric și critic literar: studiul despre *Ion Creangă* publicat în Arhiva (1902), cronicile despre *Jean Bart* și *Mihail Sadoveanu* etc.”. □ Despre *Cărțile Horodiței*, romanul lui V. Em. Galan, scrie Al. Tudorică: „*Cărțile Horodiței* înseamnă, de fapt, așa cum explică autorul încă de la început, (...) aparent și inițial modestă – o monografie a unei întreprinderi industriale de curând construită, deci fără o istorie prea lungă și complicată – intenția se amplifică pe parcurs, crescând cu împliniri colaterale din ce în ce mai detașate de punctul de plecare. (...) Romanul însuși este un imens portret: al câtorva eroi principali, al multor eroi secundari, al unui moment istoric agitat, posedând încă mai puțin o acțiune propriu-zisă, în sensul știut al cuvântului, structură ce rezultă în bună măsură din intențiile puse în joc: o amplă frescă a unei epoci, pe care eroii sunt îndemnați s-o străbată. Sunt remarcabile

priceperea portretistului și a povestitorului și iscusința cu care aceasta își mișcă piesele pe uriașă tablă a unei cărți de 700 de pagini”. □ Ion Caraion semnează cronică literară la prozele lui Constantin Gheorghiu, tipărite sub titlul *O viață pe o coajă de pepene*: „Unele dintre nuvele au titluri metaforice: *Parabola de noapte*, *Ceasul pescarilor*, *Țipătul păsării din salcâmi*, *Luna*. Sunt nouă, cu toatele. Cea de la mijloc, a cincea, dă titlul volumului și poate ceva din însuși provizoriul sufletesc al multora din eroii lui Constantin Gheorghiu: eroi ușor difuși, machete și preludii din subteranele procese în care implică viața. Caracteristica lor constă într-aceea că nu li se potrivesc dintr-o dată calapoadele din rafturi, că-și inventează văzduhuri și întimități din afara cataloagelor, a categoriilor de-a gata. (...) Constantin Gheorghiu nu fotografiază conflicte; deznodămintele sale epice se feresc să meargă până la spectaculos (nici n-ar fi bine, nici nu i s-ar potrivi), dar el pătrunde sub epiderma aparențelor și de foarte multe ori află acolo alfabetul cu care degetele gândului arată spre viață ca sabia lui Perseu către părul Gorgonelor”.

AUGUST

1 august

• [„*Glasul patriei*”, nr. 22] Ion Istrati scrie despre *Reședința Sadoveniană*: „În timp ce călcăm cu ochii încărcăți de respect și admirație la toate aceste ilustre relicve, ne întovărășește, și, de pe banda de magnetofon, ne poartă la iscusită zăbavă, în universul mirific al creațiilor sale nepieritoare, glasul blând, cald și domol, cu timbru de fermecat clarinet sau de vrăjit buciur al lui Sadoveanu. Vecinii lui de ieri de prin satele împrejmuitoare, sosiți aii laolaltă cu prietenii lui de ieri și cu cei de astăzi, îi ascultă cu încântare cuvintele rostite și îl omagiază”. □ Nichifor Crainic semnează *Romanțe din trecut*: „Multe din cântecele din trecut, chiar dacă nu sunt toate romanțe propriu zise, au ca substrat verbal texte din marii noștri poeți, ea implică o grijă specială de a le cânta. Gândiți-vă la *Steluța* pe versurile lui Vasile Alecsandri. Gândiți-vă la atâtea din poeziile de dragoste ale lui Eminescu romanțate sau la cele două lieduri, foarte frumoase amândouă, *Ce te legeni*, *codrule* de Scheletti și *Codrule, codrule* de Aurel Eliade. Versurile lui Eminescu sunt atât de muzicale ele însele încât a le cânta fără dicțiune e aproape o impietate”. ■ Ștefan Augustin Doinaș publică poezia *Cadențe*. □ Reportajul *La Dumbrăveni, pe Siret...* îi aparține lui Paul Anghel.

2 august

• [„*Scânțea*”] Adrian Anghelescu semnează cronică literară la monografia *Bolliac* (Ed. Acad., 1966) de Ovidiu Papadima: „... noua monografie despre Cezar Bolliac semnată de Ovidiu Papadima vine să se adauge altor lucrări cu

caracter similar editate în ultimii ani și consacrate operei și activității unor scriitori, școli și curente literare care au jucat un rol important în istoria culturii române. Pornind de la premisa că poezia lui Cezar Bolliac s-a bucurat în general de o tratare amănunțită, menționând în acest sens o serie de contribuții substanțiale ca acelea ale lui D. Popovici, G. Călinescu etc., autorul monografiei își propune să realizeze, dintr-un alt unghi, o apreciere echilibrată, obiectivă și cuprinzătoare asupra operei și activității scriitorului. În acest scop autorul extinde sfera cercetării, concentrându-se în special asupra acelor laturi – nu mai puțin importante – ale activității lui Bolliac care, până în prezent, au fost doar parțial analizate. Astfel, este urmărită îndeaproape și reliefată concludent prodigioasa sa activitate publicistică. (...) Oferind o imagine cuprinzătoare asupra vieții și operei lui Bolliac, orientându-se îndeosebi spre unele aspecte importante ale activității sale care nu au format până în prezent obiect de cercetare aprofundată, analizându-le semnificațiile, monografia nu se suprapune, ci se alătură și completează, prin amploarea și noutatea informației, celelalte lucrări și studii consacrate scriitorului”.

3 august

• [„Scânteia”] În anul centenarului nașterii lui Romain Rolland, George Cuibuș, autor al unei biografii a scriitorului francez apărută în 1964, semnează articolul *Acolo unde a fost Romain Rolland*, în care evocă locuința din Paris a scriitorului și deapănă amintiri cu Maria [Maja Kudasceva] soția scriitorului, inclusiv despre Panait Istrati, ceea ce pare ciudat fiindcă este știut, relațiile reci dintre Rolland și Istrati au fost cauzate de atenționarea scriitorului român cu privire la viitoarea doamnă Rolland, despre care presupunea că este agent Nkdv: „Îndată ce treci de gara Montparnasse, urmând cursul cenușiului bulevard cu același nume, la doi pași de vechea și oropsita catedrală Notre-Dame-des-Champs, te afli în fața unei case cu șase etaje, din cele care se construiau în serie pe vremea baronului Haussmann, cel care în secolul trecut a sistematizat Parisul. În această casă cu înfățișare severă, cum sunt atâtea în acest colț al Parisului, a petrecut mulți ani de viață Romain Rolland, de la a cărui naștere s-au împlinit în acest an o sută de ani. Aici își are sediul și cunoscuta organizație internațională „Asociația prietenilor lui Romain Rolland“, și tot aici se află o parte din uriașul fond de cărți, documente și manuscrise rare, lăsate de scriitor universității Sorbona. (...) Și dintr-o cameră alăturată, o femeie cu părul argintiu, dar totuși sprintenă, se apropie surâzând. E Marie Roman Rolland, soția scriitorului și custodele spiritual al acestei case-muzeu. (...) Vorbim de interesul cu care a fost întâmpinat în întreaga lume centenarul nașterii scriitorului, manifestările care se desfășoară în Franța și în multe alte țări, de lucrările care i-au fost consacrate în ultimul timp... – *Romain Rolland detesta publicitatea în jurul persoanei și operei sale. În 1926, când cei de la revista «Europe» au organizat sărbătorirea sa, le-a spus: «Laudele goale nu pot servi*

*decât dușmanilor. Lăudați-mă și ei vor jubila!...». Se știe cât de energic a ripostat atunci când naștiții i-au decernat o medalie și ce destinație generoasă a dat sumei primite în 1916 în urma atribuirii Premiului Nobel (donată în întregime Crucii Roșii). Cea mai înaltă recompensă pentru un scriitor, considera el, este stima cititorilor săi anonimi care se poate cântări și după vânzarea cărților sale în librării. – V-aș ruga să-mi spuneți și ceva despre omul Romain Rolland. Cum era în viața de toate zilele? – *Ca om era simplu și modest. Trăia departe de orice clan, el care avea prieteni în toate colțurile lumii. Nu-i plăceau nopțile pierdute și nu se lăsa niciodată furat de tentațiile Parisului. Se scula dis-de-diminează. Îi plăcea să lucreze în aer liber, să-și cultive singur grădina din jurul casei la Villeneuve – Elveția, să soarbă aerul înălțimilor. (...) Avea o putere de muncă excepțională și lucra zilnic câte 10-12 ore. O dată așezat la masa de scris, nimeni nu-l putea clinti. Se lăsa furat de aceste activități și-l puteai găsi uneori în miez de noapte adormit deasupra manuscrisului. E adevărat că nu-i plăcea să rescrie ceea ce scrisese în ajun*”. Marie Romain Rolland ne prezintă acum câteva manuscrise prețioase: un scris nervos mărunț relevă fraze viguroase. Îmi exprim dorința să văd câteva scrisori din cele peste 10.000 cât posedă fondul. Sunt epistole prețioase, cuvinte de încurajare, de stimă de la mari cărturari, șefi de state, oameni simpli, vârstnici sau adolescenți; un loc aparte îl ocupă corespondența atât de înflăcărată cu Panait Istrati. O rog pe interlocutoarea mea să-mi evoce un crâmpeli din această mare prietenie literară. – A fost o amicitie unică. Simțind că acest om este mistuit de flacăra geniului, Rolland l-a încurajat, l-a stimat, l-a ajutat să se destăinuie, să toarne pojarul amintirilor în cărți de neasemuită frumusețe. Se cunosc împrejurările tragice în care s-a aflat Istrati în momentul când Rolland i-a întins o mână frățească. Impresionat de cele povestite de Istrati, dorea mult să vadă România, să cunoască îndeaproape locurile și oamenii de acolo. Suferința ținându-l din nou la pat, l-a rugat pe prozatorul român să vadă cât mai mult și să-i relateze totul. De altfel, sub influența lui Istrati a scris acel cunoscut episod din romanul *Inimă vrăjită* în care experiența eroinei sale Annette Rivière se petrece în România. Marie Romain Rolland îmi spune apoi că în cadrul colecției «*Les cahiers Romain Rolland*», consacrată corespondenței scriitorului, va apărea în curând în editura Albin Michel un volum (sau chiar două) cuprinzând scrisorile celor doi oameni de literă... „Va fi mărturia unei generoase și emoționante amicitii literare... Panait Istrati mi-a apărut întotdeauna ca un om pasionat, dar mai ales ca adevărat patriot. Când umbra tristeții prindea să acopere ochii săi vii, în ciuda cuvintelor noastre de încurajare, ne spunea: «Simt că nu mai am mult... dar mă bucur că voi merge să-mi odihnesc oasele în pământul țării, acolo, lângă truditelile oase ale mamei». (...) Anul 1966 va înregistra și alte manifestări de amploare atât în Franța, cât și în alte țări. În octombrie, o mare expoziție va fi deschisă în cadrul Universității din Paris, unde vor fi expuse documente, fotografii, manuscrise, cărți, mesaje etc”..*

• [„Scânteia tineretului”] M. Ungheanu recenzează romanul *Groapa* al lui Eugen Barbu, „un veritabil poem al mahalalei bucureștene, fără o organizare românească riguroasă, trăind printr-un flux evocator inegal, ca al amintirii cuiva despre lucruri trăite. Prozatorul e cel mai adesea un maestru al evocării de atmosfere, fie de toamne în margine de târg, fie de primăveri ori de începuturi de iarnă. Acuitatea senzorială produce pagini de adâncă observație și de puternică sugestie lirică”.

4 august

• [„Scânteia”] În cadrul rubricii *Revista revistelor* Adrian Anghelescu prezintă publicația „Secolul 20”: „Continuând să facă cunoscute creații reprezentative ale unor mari scriitori contemporani, revista a oferit cititorilor, în numerele publicate în acest an, prilejul de a lua contact cu noi creații valoroase, între care opera lui Hemingway, Bunin, Virginia Woolf, Juan Ramón Jiménez, Silvio Guarnieri. (...) Stimulativă pentru un efort mai susținut în această direcție e încercarea revistei de a desprinde și reproduce din creația unor valoroși poeți și prozatori contemporani acele aspecte care imprimă operei acestora un mesaj progresist și revoluționar. În acest sens trebuie apreciat sugestivul grupaj de poezii și fragmente de proză, axat pe ideea: „Scriitorii lumii despre clasa muncitoare”. (...) În ce privește tratarea operei autorilor traduși, se creează uneori anumite disproporții. (...) Conținutul ultimelor numere atestă preocupări ale publicației care îndreptățesc speranța că pe viitor revista își va spori și mai mult contribuția la extinderea orizontului cultural al cititorilor, făcându-le cunoscute opere actuale cu un profund conținut uman, ale literaturii contemporane”.

• [„Gazeta literară”, nr. 31] Numărul are tematica: Literatura și film.

■ Adrian Păunescu semnează *Armonie dinamică*: „Bărbați ai străinătății au vizitat în ultimul timp România socialistă. Cei care cu privire cinstită au privit această țară și cu cuvinte cinstite au vorbit despre ea nu au putut trece peste unul dintre cele mai fascinante semne ale civilizației, armonia, caracteristică spiritului și materiei românești. Armonios e trunchiul românesc al nașterii noastre, armonios e fructul universal al muncii și al artei noastre. (...) Am asistat cu toții, în timpul care a trecut de la al IX-lea Congres al P. C. R., la o uriașă dezlănțuire de energie umană pusă în slujba înaltelor idei ale progresului civilizației. Clipă de clipă pe cuprinsul românesc se mișcă o piatră sau se înalță o schelă, întru armonie. Clipă de clipă armonia este esențializată într-o sculptură ori amănunțită într-un șantier. Nici n-ar putea să fie altfel, pe un pământ ca al nostru născut armonios, trecut armonio prin întâmplările istoriei sale”. □ D.I. Suchianu semnează *Filmul, gen literar*: „Filmul nu se înrudește cu, și nici nu este inspirat din arta literară. Filmul este artă literară; este literatură, așa cum sunt nuvela, sonetul, piesa de teatru, romanul, epigrama, balada, etc. (...) Oriunde este poveste este literatură. (...) Ar mai fi un aspect al

chestiunii: studiarea acelui gen literar care este *scenariul*. Ceva deosebit de filmul propriu-zis. O categorie literară aparte. Și ale cărei trăsături specifice n-au fost încă satisfăcător analizate. De aceea aștept cu mare interes masa rotundă la care «Gazeta literară» va dezbate această problemă”. □ Titus Popovici publică un text, nesemnat: „Istoriceste, situația se prezintă așa: într-o epocă, scenariul literar era totul, regia trebuind să se rezume la o fidelă și servilă ilustrare a textului scris (de obicei în acea perioadă prea mult literar și prea puțin cinematografic). Reacția nu s-a produs imediat, ea se produce acum. (...) Desigur, scenariul literar e în primul rând *construcție*, articulație, contrapunct și corespondențe secrete între scene și în evoluția personajelor, dar asta e altă poveste”. ■ Apare *Ancheta „Gazetei literare” – Actualitatea – un nou film românesc*, semănând mai mult cu o masă rotundă; participă Al. Oprea, I. Achim, Al. Boiangiu, Dimos Rendis, Romulus Vulpescu, Eugen Schileru, Sergiu Huzum, I. D. Bălan, P. Sălcudeanu, N. Crișan, G. Vitanidis, Geo Saizescu. Ancheta e anunțată printr-un citat din Liviu Rebreanu (1930): „... În goana mare înspre realizarea artei, a adevăratei arte cinematografice, eforturile românești nu pot fi nefolositoare... Scriitorii, artiștii, compozitorii, regizorii, operatorii, fotografiile români ar găsi cu siguranță motivele noi care să integreze o artă cinematografică în noua artă a cinematografiei universale. Ar fi calea cea mai scurtă spre a putea arăta sufletul românesc lumii întregi”. □ Paul Anghel publică *Cea care a vegheat taina..., doamnei Arghezi – în memoriam*. □ La *Note de lectură*, sub semnătura D. I. S., apar: Ion Cantacuzino, *Momente din trecutul filmului românesc*; Ana Maria Narti, *Serghei Eisenstein*; Iordan Chimet, *Western*; N. Voiculescu, *Cinematografia japoneză*; T. Caranfil, *7 capodopere ale filmului mut*. ■ Al. Piru scrie articolul *Liviu Rebreanu două ecranizări*, despre filmele *Pădurea spânzuraților* și *Răscoala*: „Oricum, ca ecranizare, *Răscoala* este mult mai în spiritul lui Rebreanu decât *Pădurea Spânzuraților*, care poate fi un film mai interesant în sine, fără să-l raportăm la roman. Părerea noastră însă rămâne aceea că, în special în cazul capodoperelor, textul literar trebuie să primeze, ca să nu ne pomenim azi cu un Rebreanu care nu e Rebreanu, mâine cu un Camil Petrescu care nu e Camil Petrescu și nici altceva (o experiență complet eșuată s-a făcut deocamdată cu ecranizarea romanului *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu). *Pădurea spânzuraților* și *Răscoala* sunt două experiențe originale. Ecranizările vor fi probabil reluate. Pentru început ele sunt cu totul promițătoare”. ■ Ulysse revine la *Aqua Forte*, semnând *Suprarealism diletant*: „Valul poeziei tinere, ca o maree, a crescut și continuă să sporească sub ochii noștri, atingând, ca fenomen, una din cotele cele mai ridicate în mișcarea literară. Se încearcă stiluri numeroase, se scormonesc cu tenacitate drumuri noi. (...) Curba de creșterea a fenomenului poetic tânăr este impresionantă. Ea dezvăluie un climat de cultură și spiritualitate fertil în toate domeniile. Critica literară n-a intrat propriu-zis în acțiune în fața acestui fenomen. Și pe bună dreptate. Prezența ei se arată într-o operă de

alegere și de promovare cât mai largă. Ea se mulțumește să dea șanse, să înlesnească, să descopere, lăsând timpul să lucreze, în colțul lui misterios, ca o vietate calmă și infailibilă, la discriminările decisive. (...) Poezia tinerilor trebuie să sufere în mod neapărat confruntarea estetică cu propria sa epocă, să treacă acest examen, să iasă învingătoare, în individualitățile ei reprezentative, ca și în acea comunitate de spirit ce delimitează curente și tendințele ei. Aceasta este o lege a poeziei, a literaturii. Revistele noastre promovează poezia tinerilor, cu lărgime de spirit, cu curaj, cu generozitate firească sau cu entuziasm. Niciodată n-a funcționat mai deplin spiritul de sprijin, de solidaritate a generațiilor, de dezinteresată și bucuroasă luminare a drumurilor celor ce se ivesc la porțile literaturii. Este destul de grea selectarea perfectă, din prima lovitură, a șanselor poetice, este dificil «să se schimbe calul în timpul cursei» speranțelor. Astfel, materialul care se publică e fatalmente inegal, el poate fi mai mult ori mai puțin expresiv și reprezentativ. Dar acest material îmbracă deseori un aspect net criticabil. Revista «Amfiteatru», de exemplu, publicație care stimulează activitatea spirituală a studenților, în general se achită bine de această sarcină pe care o are în sânul culturii noastre actuale. Ea a publicat versuri ale tinerilor, de o netăgăduită semnificație. Dar nu e mai puțin adevărat că în paginile ei își face loc atât o poezie estetică încontrolabilă, cât și o poezie de imitație și mimetism violent. Același lucru se poate afirma despre revista «Ramuri» din Craiova și, într-o măsură ori alta, despre alte publicații. (...) Ni se pare inutil a mai cita alte asemenea versuri – care se găsesc și în alte reviste și sunt chiar salutate de unele publicații, – despre care se poate spune că aparțin unor simulați «jucători la ruletă» ai poeziei. Autorii lor ne amintesc de acel artificiu, dintr-o povestire a lui Oscar Wilde, care, stingându-se, într-o mlaștină, mai găsește timp să exclame cu încântare: «Știam eu că am să fac senzație!»". ■ Revista publică **Alexandru Macedonski – acum 50 de ani: primul scenariu cinematografic românesc?**, unde găsim Alexandru Macedonski, *Cum să ajungi bogat și puternic. Basm*, cu o notă semnată de Romulus Vulpescu: „În «Vestea» I/1877, nr. 22, a apărut, sub iscălitura Leandru, bucata în proză *Așa se fac banii (nuvelă orientală)*, prima formă (în versiune românească) a unei proze în limba franceză. *Comment on devient riche et puissant*, prezintă în culegerea *Les Balalaïkas. Contes Seytho-Slaves*, Paris, 1911. În volumul al III-lea din excelenta sa ediție, Alexandru Macedonski, *Opere (Nuvele, schițe și povestiri)*, regretatul Tudor Vianu publică, după manuscrisul poetului, bucata mai sus menționată, redactată de Macedonski în franțuzește (pp. 182-191, ed. cit., E. F. R. 1914). În corpul de note de la finele volumului, editorul reproduce în întregime, după «Vestea», prima redacție a povestirii în românește. La finele acestui text, profesorul Tudor Vianu scrie: «Macedonski s-a gândit să prelucreze povestea sa pentru cinematograf, compunând cu această ocazie, probabil, primul text redactat de un român în vederea înscenării cinematografice. Textul este scris în

limba franceză și, potrivit vechii tehnice a cinematografului mut, cuprinde două serii alternative de însemnări: unele (sub titlul *Apparitions Graphiquea*) conțin textul care urma să fie imprimat pe peliculă, altele (sub titlul *Cinemas*) descrierea scenelor fotografiate (ca indicații pentru regizor). Iată această lucrare în întregime, așa cum am găsit-o într-un manuscris autograf al lui Macedonski, cuprinzând 42 file, lipite într-un caiet albastru (nedatat, dar probabil din epoca de după 1916)». Acestui text – în fond un «decupaj» în prima formă – i-am căutat echivalentele românești, pasișând discret stilul autorului. «Aparițiile grafice» nu sunt altceva decât inserturile, care în filmul mut apăreau de obicei înaintea secvenței corespunzătoare, menite fiind să expliciteze spectatorului imaginile de pe ecran. În decupajul modern (pentru o mai eficientă urmărire a corespondenței imagine-sunet textul este distribuit pe două coloane paralele – înlesnindu-se astfel sugestia de simultaneitate. În decupajul filmului mut explicația și imaginea aferentă se succed. Pentru o mai ușoară lectură, textul insertelor este cules cu caractere cursive. Am tradus termenul *Cinemas* cu un echivalent aproximativ, *plan*, cu toate că, de fapt, în multe cazuri este vorba de o succesiune de planuri”. ■ Marin Sorescu semnează *Charlot*, la *Cronica fantezistă*: „Nu mai suport mari montaje. Vreau un film mut, cu un ecran atât de mic încât să poată fi rulată și în palmă. Să te uiți la el omeneste. Mi-e dor, dacă stau să mă gândesc bine, de Charlie Chaplin. (...) Secolul a mai obosit. A venit Bergson și a formulat legile râsului, după care nu mai ai nici un chef să râzi. A venit Freud cu legile visului – nu mai ai nici un chef să visezi. Einstein cu teoria relativității – nu mai ai nici un chef să fii relativ. Căutăm absolutul, facem filme absolute care nu sunt nici măcar relative. S-a teoretizat totul, s-a experimentat totul”. □ *Bătrâna*, este un fragment de roman de Mihai Beniuc. □ Apare și un fragment de scenariu, *Dacii*, de Titus Popovici. ■ Revista publică și câteva citate despre cinematografie din George Călinescu, Tudor Vianu, Camil Petrescu.

• [„*Tribuna*”, nr. 31] I. Negoîtescu abordează *Poezia lui Macedonski (III)*: „Din această poezie rămîne, peste reflexul ei istoric și peste interesul ei uman, un diamant nepieritor, din a cărui irradiație se învâluie și germinează opera unui Petică, a unui Arghezi, a unui Bacovia sau Barbu (mica baladă *În Archangel* conține atît atmosfera ghețoasă, nordică și senzuală a baladei barbiene, cît și un foarte asemănător joc de sunete al gel-ului și ungi-lor), a lui Pillat, Voiculescu, Adrian Maniu, Matei Caragiale sau Mihai Celarianu, deci aproape toată poezia noastră modernă”. □ Domițian Cesereanu recenzează romanul *Această parte a pământului* (E.P.L., 1966), al lui Dumitru Mircea, roman ce își propune să urmărească „procesul complex de formare a conștiinței cooperatist-socialiste la țaranul nostru, într-o amplă dezbatere etică, pe fundalul grav al acțiunii de întărire economico-organizatorică a cooperativelor agricole de producție”, dar și volumul *Ana lui Manole*, aparținându-i aceluiași autor (locul de desfășurare a acțiunii uneia dintre povestiri fiind la o

fermă zootehnică a cooperativei din Copăcenii), despre care Cesereanu notează, cu referire la trei dintre textele cuprinse în volum: „Calitățile artistice diferențiate ale acestui triptic semnificativ se impun detașat, și nu vor putea fi trecute cu vederea, chiar dacă, în rest, culegerea cuprinde povestiri de o alcătuire fragilă”. □ În secțiunea *Puncte de vedere*, în articolul *Surse lirice (I)*, Ion Papuc abordează personalități creatoare, precum Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Nicolae Prelipceanu ș.a., conchizând că: „Orice punte a fost ridicată și poezia rămâne în turn, inaccesibilă, înconjurată de meterezele și șanțurile cuvântului condamnat”. □ Se publică poeziile *Ea, Întoarcerea fiului, De-a viața* și altele, de Ion Oarcășu. □ În secțiunea *Creație și actualitate*, se reproduce un interviu cu scriitorul Eugeniu Speranția, realizat de Vasile Lucaciu, în care se accentuează importanța colaborării acestuia la „Literatorul” lui Macedonski.

5 august

• [„România liberă”] În secvența *La Sibiu, pe urmele lui Mihai Eminescu*, se anunță șezători literare și manifestări omagiale „în preajma” bustului poetului.

• [„Contemporanul”, nr. 31] La cronică literară Nicolae Manolescu scrie despre *Istoria lui Ștefan cel Mare* de Nicolae Iorga: „Scrisă în 1904, când se împlineau 400 de ani de la moartea domnitorului, retipărită astăzi, când sărbătorim o jumătate de mileniu de la așezarea temeliei Putnei, *Istoria lui Ștefan cel Mare* a lui N. Iorga e una din puținele cărți de știință pe care le revendică deopotrivă li literatura. (...) Unde uvrierului i se adaugă artistul este în trăirea istoriei: cartea lui Iorga nu e un roman istoric, nici istorie literaturizată, ea e istorie și nimic mai mult. Dar o istorie făcută vie, apropiată. În primul rând prin patima polemică. (...) Istoricul vede în epoca lui Ștefan cel Mare o epocă de înflorire a geniului național românesc și în domnitor una din acele norocoase întâmplări ale lui care devin una cu legenda. Iorga situează pe Ștefan în perspectiva istoriei întregi a unui popor care-și clădește treptat ființa națională, politică, geografică”. □ La *Poșta literară* Geo Dumitrescu publică un grupaj de poezii semnate de Doina Uricaru, pe care o consideră *O emoțională promisiune*.

6 august

• [„Cronica”, nr. 26] Demostene Botez publică poezia *Pe-nțelesul primului om*: „Vorbesc pe-nțelesul primului om, / Nu mi-am reînvățat propria-mi limbă, / Vorbesc ca oamenii/ Care-au simțit întâia oară/ Surpriza de-a se înțelege între ei, / De-a da imagine sunetului efemer”. □ În cadrul *Cronicii literelor*, Ion Chiriac publică poeziile: *Privighetoarea?*, *Casa din izvor*, *Când săruți zăpada și De-a dreptul*. □ *Foaie de observație* este titlul schiței fanteziste publicată de Alexandra Târziu. □ George Popa publică poeziile:

Meșterul Manole, Comuniune, Cântecul trupului, Portret în alb și Catrenele patriei. □ Secțiunea *Cartea* cuprinde recenzia scrisă de Laurențiu Ciobanu cărții *Revers citadin*, de Victor Felea: „Discursul poetic al lui Victor Felea a cărei maturizare în propriul destin i-o relevă ultima carte, își ia zborul la confluența dintre o anumită stare psihică de echilibru și o ținută morală generalizatoare. Poetul se caracterizează prin temperanță; nici nu râde nici nu plânge în hohote”. □ Cartea lui Vladimir Streinu, *Versificația modernă*, este recenzată de Simion Bărbulescu: „Ultima parte a studiului cercetează estetica versului liber. Se precizează că versul liber este un nou mijloc de expresie adaptat mișcărilor lirice ale sufletului, despovărat de prisosuri și uscăciuni... Cartea lui Vladimir Streinu presupune un continuu dialog cu cititorul căruia i se solicită participarea intelectuală și afectivă, oferindu-i-se o nouă perspectivă asupra fenomenului poetic cercetat sub aspectul versificației”. □ La secțiunea *Supliment literar*, E. S. Semnează articolul *Suceava*: „Al treilea supliment al ziarului sucevean «Zori noi», apare în condiții grafice excelente, într-o prezentare îngrijită și structurată cu bun gust. În plus, un sumar foarte bogat, care străbate o gamă întinsă, de la tonul grav al comemorărilor, la divertismentul anecdotelor literare”. □ *Modernitate și personalitate poetică* este titlul articolului semnat de Dimitrie Costea, în care afirmă: „Originalitatea, voința de diferențiere, este prima și probabil principala preocupare a oricărui creator de artă din momentul în care se arată spiritului său zorile unei conștiințe estetice... Drama căutărilor artistului este însă una din cele mai complexe și mai demne de interes. În creația artistică, de pildă, în poezie nu se poate vorbi decât într-un sens foarte elastic și mai mult metaforic de un progres continuu sau de o „metodă de creație”. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Al. Andriescu recenzează cartea lui Radu Cârnci, *Orgă și iarbă*: „Radu Cârnci nu-și anunță, ca structură lirică, nici o ascendență bacoviană, cu toată admirația pe care i-o bănuim pentru marele său naintaș băcăuan, din opera căruia receptează, cu titlu de exercițiu deliberat, în poezia *Alb*, dedicată lui Bacovia, numai procedeele exterioare... Definitorie pentru lirica lui Radu Cârnci, potolită și senină, fără să fie lipsită, din această cauză, de fiorii care plutesc mai ales deasupra genurilor, ne apare poezia *Imn soarelui*: „Dimineța mă descopăr și-ți șoptesc:/ primește-mă în lumina de aur, părinte, / cu tot ce am ceresc și pământesc, / strălucitor ca tine și fierbinte”.... Lumina, echilibrul și armonia, stările euforice, adorația soarelui care nu-și reclamă o descendență ossianică, ci tot una clasică, sentimentul eternității, mai puternic decât al perisabilului (asupra căruia meditează solemn și împăcat) îl apropie pe Radu Cârnci, ca structură lirică, de poezii antichității”. □ Rubrica *Cronica pe glob* conține o poezie a lui Richard Eberhart, *Model nemuritor*, în românește de E. Simion.

• [„**Flacăra**”, nr. 32] Se anunță debutul lui Dumitran Frunză, în colecția *Luceafărul*, Editura pentru literatură, cu volumul *Viața în lucruri*; despre

acesta se notează următoarele: „Deși constituie mai mult o promisiune decât un profil cert, poeziile acestea se citesc, măcar o parte dintre ele, cu real interes. E un nume cu care s-ar putea să ne mai întâlnim. N-ar fi lipsită de importanță nici prezența sa în periodice”. □ Francisc Munteanu semnează, pe un amplu spațiu editorial, povestirea *Evadarea*.

● [„Luceafărul”, nr. 32] Un studiu despre *Accepțiile realismului* publică Matei Călinescu în care criticul, pornind de la întrebarea „Ce este realismul?”, încearcă să formuleze o serie de opinii cu privire la acest concept. „E cunoscut faptul că problemele pe care le ridică terminologia istoriei și criticii literare (trebuie să ne limităm la acest domeniu, altfel discuția ar căpăta un caracter prea larg) sunt adeseori foarte complicate și spinoase. S-a afirmat, astfel, nu o dată, că spre deosebire de terminologia așa-numitelor științe exacte, care se remarcă prin înaltul ei grad de convenționalitate, aceea a istoriei și criticii literare este abilă, imprecisă, formată din elemente eterogene. (...) Niciodată în realitatea istorică nu există curente «pure», perfect delimitate cronologic și estetic: clasicismul se prelungește până în plin romantism, realismul se dezvoltă din romantism, uneori paralel cu acesta etc. (...) Literatura, și ca fenomen estetic, și ca fenomen social-istoric poate da naștere unei mari diversități de atitudini intelectuale și afective. A judeca o operă sau un ansamblu de opere presupune totdeauna un sistem complex de opțiuni și respingeri, ceea ce nu se întâmplă cu matematicianul care rezolvă o ecuație. E firesc deci ca termenii științelor artistice (dacă nu toți, cel puțin o parte dintre ei, și nu cei mai neimportanți) să se înconjoare de o «aura normativă», să capete, în funcție de cel care-i folosește, anumite conotații. (...) Trebuie să ținem seama de faptul că, dificultăților semnalate, care stau în calea definirii exacte a unora dintre cei mai însemnați termeni de istorie literară, li se mai adaugă una specială și de loc minoră, atunci când este vorba de realism. Cu foarte rare excepții, în epoca actuală termenul de realism este folosit, de reprezentanții unor orientări foarte diferite, ca un semn al adâncimii și autenticității investigației artistice. Nu e de mirare deci că până și experiențele de nuanță extremistă aspiră la prestigiul conferit de noțiunea realismului. (...) Realismul a devenit într-adevăr un concept estetic fundamental și așa cum nici un filozof – fie el materialist, fie el idealist – nu va declara că problema adevărului îi este indiferentă (chiar dacă o consideră insolubilă), nici un scriitor nu va susține că nu-l interesează realitatea. (...) Larg și ambiguu «cuvânt de ordine» în unele polemici literare, realismul nu este totuși un termen care să se refuze unei definiții, sau mai bine zis unei succesiuni de definiții, căci el are mai multe accepțiuni. Confuziile la care poate da naștere folosirea acestui termen provin, de fapt, din confuziile ce se fac între diferitele lui niveluri semantice. Ampla dezbateră care s-a desfășurat nu de mult în jurul problemelor realismului în presa literară, în ciuda părerilor diferite exprimate a avut meritul metodologic de a atrage atenția asupra aspectului relevant. S-au distins, cu acest prilej, câteva accepții

fundamentale ale noțiunii: realismul este și un curent literar, el caracterizează și un anumit tip artistic, iar pe un plan mai general el poate căpăta un sens: filozofic, definind funcția cognitivă a oricărei arte. S-a dovedit, de asemenea, că unele dintre erorile esteticienilor dogmatici (care se doreau marxiști, dar care abandonaseră istorismul materialist și dialectic al metodei marxiste) își aveau originea în confuzia a două sensuri distincte ale realismului, cel istoric și cel filozofic, astfel încât deveneau posibile identificările cele mai stranii. Pe de altă parte, unii dintre participanții la discuție au atras atenția și asupra primejdiei de a da termenului de realism în sens istoric sau tipologic o cuprindere prea largă, ceea ce duce, prin relativizarea totală a conceptului, la anularea funcției lui clasificatoare. Toate acestea se pot lămurii însă doar printr-o expunere asupra sensurilor realismului”.

7 august

• [„România liberă”] În cadrul rubricii *Literatura și arta*, se publică poezia lui Sorin Stoian, *Luceafărului*...

11 august

• [„Albina”, nr. 972] La rubrica *Scriitori contemporani* L. Dumbravă îl prezintă pe George Lesnea: „... Toate aceste semne ale dragostei, ale creației, ale admirației față de cei ce muncesc, ale optimismului, ale conștiinței limpezite, ale încrederii în viitorul luminos al patriei sale, se adună semnificativ într-o săltăreață pastorală cum este *Primăvara nouă*, publicată în timpul mai din urmă. Adică, în ansamblul ei cel mai valoros, poezia lui George Lesnea parcurge de aproape o jumătate de veac un drum spre urcușuri neconținute și luminează. Astfel el a câștigat, progresiv, prețuire și circulație în lumea cititorilor”. □ George Lesnea se prezintă el însuși cu versuri de angajament patriotic în poezia *Părinte-al Patriei*: „Părinte-al patriei și fiu,/ Partid ce-nalți mândriile,/ Ești decât viețile mai viu,/ Mai tare ca țăriile.// Te tragi din vechi izvod roman,/ Ți-i dacic trunchiul ramului,/ Porți Voronețul lui Ștefan/ Și Miorița neamului.// Slăvită-i ziua de opt Mai,/ Cu anii și cu clipele,/ Că țara-atunci când tu izbucneai/ A căpătat aripile.// Și România-n falnic zbor,/ Crescându-și stânca zidului,/ Plutește azi spre viitor,/ Cu-aripile Partidului”.

• [„Gazeta literară”, nr. 32] Nichita Stănescu semnează *August*: „August, lună vitală, lună istorică, lună în care poporul și-a luat el însuși în mâini destinul. August, lună rădăcină a acestor vremi. Poetul se ridică, își ia lira și cântă fețele de vitejie ale industriei naționale și ale agriculturii naționale, pe eroii lor îi cântă, dar mai ales sufletele eroilor lor, așa cum odinioară rapsodul își lua lira și cânta faptele viteazului Pinteș și ale marelui Toma Alimoș, ori foarte de demult, își lua lira și cânta întâmplările din codru ale zeilor sau chiar întâmplările lor din Olimp, sau din munții mioritici ai Vrancei. Acum, în august, când anul își atinge culmea lui, întinzând un braț spre toamnă

și spre belșugurile ei, poetul se ridică, își ia lira într-o mână și cântă faptele de vitejie și gloria țării lui libere și demne”. ■ Perpessicius revine cu **Lecturi intermitente (VII)**: „La 16 august 1966 se împlinesc 100 de ani de la nașterea poetei Maria Botiș-Ciobanu, originară din Abrud, «fiică a Munților Apuseni», cum a numit-o încă în 1903 Ilarie Chendi, și vrednică emulă a lui George Coșbuc, al cărui centenar cade cam peste o lună”. □ La *Note de lectură*, Dumitru Solomon semnează două texte; primul de Sergiu Fărcășan, **O nuvelă și un roman**: „Afirmând că nuvela nu este nuvelă, am avut în vedere nu numai o inadecvare în planul clasificării, ei, întrucâtva, și una în cel al valorii. E vorba, în fond, de un reportaj (ce este realitate și ce este ficțiune interesează mai puțin, modalitatea rămâne de reportaj), scris jurnalistic, în înțelesul bun al termenului – fiindcă e și un înțeles rău, frecvent ilustrat chiar și în proză – cu ascuțite observații pe viu (și pe mort, ar adăuga autorul, în spiritul accentelor foiletonistice, destul de numeroase în pseudonuvela sa), cu un stil gramatical, exact, ostil nuanțelor, explicativ și demonstrativ. (...) Fără să facă ravagii, ca în «nuvelă», ziaristica pune și aici câteva accente groase, născând platitudini de gândire, ca în considerațiile arhibanale cu privire la emoția artistică față de emoția propriu-zisă (măcar de i-ar fi folosit autorului aceste locuri comune când a compus «nuvela») sau platitudini de expresie, (...)” și **C. Gheorghiu: „O viață pe o coajă de pepene”**: „Constantin Gheorghiu scrie despre război, despre pescari și despre intelectuali. Povestirile de război, deși cu unele bune notații de atmosferă, evocă prea direct scrierile lui D. R. Popescu și Eugen Barbu, fără să declanșeze șocul emoțional al acestora. Se pare că, în general, proza noastră de război are nevoie de o infuzie de inedit, căci au început să se repete nu numai situații, dar și procedee și tipuri, diferențierile reducându-se tot mai mult la unele particularități strict stilistice, și ele, cum s-a mai văzut imitabile. (...) Constantin Gheorghiu este un prozator care își caută personalitatea și nu-i exclus a la volumul următor să se retragă pe poziții proprii, distilând influențele și delimitându-se în câmpul nuvelisticii”. □ G.-R. Chirovici scrie la *Vasile Rebreanu, Pisica roșcată și îngerii*: „Există, în volum, o bucată antologică, emoționantă, prin imaginea pe care o propune, prin densitatea gravă foșnind în fiecare rând prin tristețea autentică: «Lungile tăceri ale pădurii». Are doar două pagini și jumătate și chiar dacă ar fi fost singura piesă remarcabilă și tot ar fi fost de-ajuns ca să spună despre «Pisica roșcată și îngerii» că este o carte foarte frumoasă. Dar mai sunt destule altele”. ■ La *Cronica literară*, sub semnătura lui Aurel Martin, apare textul la N. Manolescu, **Lecturi infidele**: „Nicolae Manolescu e cel mai călinescian dintre criticii tineri, chiar dacă, uneori, discipolul nu e într-un totu de acord cu dascălul și, prin urmare, în nu știu ce chestiune de amănunt, se situează pe altă poziție. Călinesciene sunt și concepția lui despre actul critic, și modul de a comenta opera, și sistemul de asocieri, și vocabularul, și verva. (...) Convingătoare sau mai puțin convingătoare (de la caz la caz), analizele nu sunt altceva

decât proiecția, în ultimă instanță, a unor convingeri de ordin estetic, pe care Nicolae Manolescu le schițează în *Pseudopostfața* cărții sale și în alte capitole, ori de câte ori interpretarea textelor pretinde și o fundamentare teoretică, de principiu. (...) Interpretarea operei doar din perspectiva a ceea ce ar reprezenta expresia «existenței universale». a «condiției umane eterne» face inutilă, la cele din urmă, și discutarea ideilor pe care le conține textul literar. (...) Dacă însă sub aspect strict artistic o operă nu cere numaidecât delimitări de poziții, sub raport ideologic comentariul presupune acceptarea sau respingerea opiniilor promovate de scriitor, explicarea lor, interpretarea lor. Operația e necesară întrucât ideile nu se conturează ca entități autonome, ci ca laturi componente (adesea implicite) ale operei, colorând viziunea, dându-i un anume specific și o anume finalitate. Dar unul din meritele (și nu cel mai neînsemnat) ale cărții lui Nicolae Manolescu e că propune puncte de vedere și invită la discuție. Ceea ce nu e deloc puțin”. □ În *Aqua Forte*, Ulysse semnează: *Nimic nou sub soare* („Vizionarea unui jurnal de actualități produs de studioul «Alexandru Sahia» ne transmite întotdeauna un sentiment stenic, de mare și senină liniște. O pace adâncă se lasă peste sufletele noastre zbuciumate îndată ce încep a se depăna secvențele sale: nu vă neliniștiți – par să ne spună familiarele imagini, însoțite de nu mai puțin familiarul lor comentariu vorbit. Vedeți doar foarte bine, ochiul nu vă minte și auzul nu vă înșală: nu e nimic nou sub soare.”); *Un interviu al lui Henri Coandă* („La solicitarea revistei *Argeș* (nr. 2/1966) savantul român de renume mondial Henri Coandă – care de cincizeci de ani trăiește în străinătate și a cărui a optzecea aniversare a fost sărbătorită nu de mult – răspunde unui interviu în care amintirile personale asupra copilăriei și adolescenței petrecute în România sunt însoțite de interesante considerații asupra unor probleme actuale ale științei și tehnicii mondiale.”); *De un farmec bombastic* („Cităm din revista «Ramuri» nr. 8 (85) a.c.: (...) Într-adevăr, entuziasmul nu cunoaște țarmuri, mai ales cel stilistic. Un dulce farmec bombastic ne cuprinde și ne lăsăm, iată, purtați de plăcutele fraze, drept la nouri, ca odinioară de zepeline, aeronauții.”); *Mecanica vioiciunii* („Tipul de cronică cinematografică mereu mai agreat, menit vertiginos să ia locul sănătoaselor șabloane, dar în ultimă instanță la fel de plicticos și de nesărat ca și acelea: cronica «vioaie», «nervoasă», abruptă, confecționată acum pe linia «firescului»”). ■ Revista publică *Martin Borman*, dramă în 3 acte, 10 tablouri de Marin Preda. ■ Florian Potra semnează *Unde ni sunt cine-visătorii*, un text cu două propuneri: „Prima are un caracter individual și o oarecum neserioasă, utopică, de cine-visător, o u totul neobligatorie invitație adresată scriitorului român, iubitor de cinema, de a-și procura un aparat de luat vederi cu film îngust și de a-l folosi în drumețiile lui cazuale sau de documentare. A doua propunere, însă, e serioasă și implică o atitudine și aptitudine organizatorică: să se înființeze, pe lângă Casa Scriitorilor alături de interesantele seri de poezie și de artă) un *cine-club*”. ■ Apare știrea *Colocvii și simpozioane în*

cadrul cursurilor de vară de la Sinaia, nesemnată: „La 8 august a.c. a început la Sinaia, în cadrul cursurilor organizate de Universitatea București, seria de colocvii și simpozioane de limbă și literatură. În cadrul colocviului dedicat romanului românesc interbelic, prof. univ. Romul Munteanu a prezentat un raport despre principalele direcții manifestate în proza românească și relațiile lor cu literatura europeană. La discuțiile conduse de Al. Dima și Al. Balaci, membri corespondenți ai Academiei, au participat prof. Vladimir Stupka (Cehoslovacia), d-na Le Galle (Franța), Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei (România), Annamaria Alzetta (Italia), M. Zamfir (România), Penio Rusev (Bulgaria), G. C. Nicolescu (România), J. Thibaudet (Franța), Eugen Simion (România), L. Warnant (Belgia). În deschiderea colocviului și simpozionului de stilistică, prof. B. Cazacu, membru corespondent al Academiei, a rostit un cuvânt de salut, după care prof. G. Antoine, rectorul Academiei din Orléans, a prezentat raportul intitulat *Stilistica formelor și stilistica temelor*. La dezvateri, conduse de acad. Iorgu Iordan, au luat parte: prof. P. Ramat (Italia), L. Flydal (Norvegia), d-na Elsa Gall (Belgia), Th. Sebeok (S.U.A.), R. Hasan (Pakistan), Alberto Cirese (Italia), W. Zwänenburg (Olanda), J. Perrot (Franța), L. Warnant (Belgia). Cuvântul de încheiere a fost rostit de acad. Iorgu Iordan”. ■ Matei Călinescu semnează **Personalitatea lui Ion Minulescu**: „Minulescu familiarizează solemnul, se joacă, plin de acea grație a firescului, cu produsele artificialului, conferă vagului și misteriosului conturi precis și voit banal al cotidianului. La început inconstient, prin pura manifestare spontană a temperamentului său artistic, mai apoi deliberat, Minulescu este la noi un precursor al tendinței moderne de prozaizare a liricului”. ■ Ion Negoitescu publică **Poezia lui Radu Stanca**: „Sentimental și romantic, respectând încă din primele sale manifestări literare formele tradiționale ale poeziei, pe care le-a cultivat întotdeauna cu grația și firescul unui adevărat trubadur, există în lirismul lui Radu Stanca linii evolutive ușor discernabile de-a lungul cărora pecetea sensibilității proprii nu se dezmente niciodată. Dacă meandrele iubirii și plăcerii de a trăi, iar apoi o imaginație luxuriantă s-au desfășurat în tematica diversă a acestui lirism, curând totuși o umbră din ce în ce mai bogată s-a răspândit în afectele delicate ori aprinse ale unui poet cu destin tragic, pândit de moartea al cărei spectru l-a însoțit aproape în toată existența lui de creator”. □ Ioan Grigorescu semnează **reportaj Atena în august**. □ În rubrica *La telefon, Geneva!*, Horia Liman semnează **Poesie vivante și viața poeziei**: „Țara indiferențelor, Elveția absoarbe tendințele artistice cele mai divergente. Întocmai ca în plastică (tașism, pop-art) sau în muzică (serială, concretă, electronică) în poezie circulă concretistii, fonetistii, spațialistii, tactiliștii (...) – care propagă adesea limbajul nearticulat, după exemplul lui Decio Pignatori, din grupul brazilian Noigrandes (...)”. □ În acest număr poeziile sunt semnate de: Radu Boureanu (*Bătăi de tobe; Capcane*); Grigore Hagiu (*Inimile*); Veronica Porumbacu

(*Triptic italian: Scară; Vitraliu; Fugă muzicală*); Dang Tran Con și Doan Thi Diem (*Elegie vietnameză din sec. XVIII*) în românește de Alexandru Andrițoiu.

• [„*Tribuna*”, nr. 32] Lui Mihai Beniuc i se publică poeziile *Mi-e dor și Aș prefera...* □ În secțiunea *Însemnări*, Ion Papuc prezintă mensualul bârsănean „*Astra*”, nr. 2. □ Secțiunea *Din beletristică* subliniază apariția a opt poeme ale lui Nicolae Stroe, dar și reproducerea unor fragmente „de scrisori intime” ale lui Lucian Blaga. □ În articolul *Agilulfisme*, R. Coman-Teodorescu amintește de „celebrul cavalier inexistent al lui Calvino”, tratând despre „personalitatea” autorului Radu Enescu. □ În secțiunea *Puncte de vedere*, în articolul *Surse lirice (II)*, Ion Papuc notează: „Credem în faptul că și zilele acestea își au marii lor poeți. Umbra lor e încă străvezie, abia mai târziu va întuneca idolul cititorul de astăzi, și până atunci am îndrăznit doar să-i bănuim conturile”. □ În rubrica *Cronica literară*, D. Cesereanu recenzează volumul lui Vladimir Streinu, *Versificația modernă*: „Vladimir Streinu este un «tehnicist» și un teoretician al versului, un spirit analitic și sintetic și dispune, în plus, de calitățile remarcabile (...) ale unui eseist”. □ Miron Scorobete publică poezia *Țara cu zimbri*. □ În articolul *Muzică și literatură*, Ilie Balea accentuează raportul dintre cele două arte.

12 august

• [„*Scânteia*”] În articolul *Clasic și modern – antinomie?*, Zoe Dumitrescu-Bușulenga conciliază cei doi termeni, pledând în favoarea ideii că genurile nu se află în stare pură ci sunt calificate/ definite după notele cu precădere majoritare: „Iar în țară la noi, așa cum am subliniat în repetate rânduri, în creațiile marilor poeți Arghezi, Blaga, Al. Philippide, se produce o evoluție evidentă spre clasicizare o dată cu maturizarea lor creatoare, indiferent de curente la care le-au aparținut la începutul carierei lor. Pe de altă parte, modernul are și el o arie vastă de aplicare, nerestrângându-se numai la ceea ce este foarte nou în contemporaneitate. Nu numai ceea ce este izbitor, violent, ceea ce intră «cu scandal» în domeniul noutății aparține noțiunii de modern. De obicei, ceea ce se însoțește cu prea mult zgomot la apariție tinde parcă să dispară ca o modă. Și aici, desigur, arta mare, arta autentică nu prea are ce căuta. Acesta este modernul de nuanță pejorativă. În aspectul lui superior, în extensia de care vorbeam, modernul este expresia filozofică a sufletului unei epoci, a sensibilității contemporane care-și caută, cu o sete dramatică de adevăr, fără snobism și poză, noi forme de manifestare, ca și corespondențe și înrudiri cu etapele anterioare ale culturii. (...) Și dacă Eliot, Camus, Șolohov și alți câțiva mari artiști ai secolului XX suportă de pe acum încă epitetul de clasic sau încep să le treptat un aer de clasicitate, Shakespeare, Goethe și ceilalți dau mereu dovezi neobosite de modernitate perpetuă, cu care-și reînnoiesc clasicitatea. Suntem, cum se vede, într-un joc dialectic neîntrerupt în ceea ce privește cei doi termeni mult folosiți și mult incriminați.

Să fugim în orice caz de etichetele care îngustează sensurile. Să nu ridicăm bariere inutile în fața îmbogățirii spiritului nostru. Între clasic și modern nu există nici o opoziție ireductibilă. După părerea mea, cei doi termeni trebuie cuprinși și rezolvați într-o sinteză superioară”. ■ Cea de a 150-a aniversare a nașterii lui Ion Ghica este amplu prezentată de D. Păcuraru, autorul unei monografii (19650 consacrate celui omagiat: „Celebritatea lui Ghica au făcut-o însă cunoscutele *Scrisori către Vasile Alecsandri*. Prin ele, memorialistica românească, bogat reprezentată înainte, realizează expresia plenară a dezvoltării ei artistice și un moment important în evoluția prozei noastre în general. O epocă întreagă, de la sfârșitul secolului al 18-lea și până în ultimele decenii ale veacului următor, aflată în plin proces de schimbare sub impulsul tendințelor înnoitoare, reînvie cu putere în aceste *Scrisori*. Căci momente ale biografiei scriitorului se încrucișează și se contopesc nu o dată cu evenimente importante din istoria țării. Ultima perioadă a domniilor fanariote, deosebit de împovărată pentru popor, răscoala populară condusă de Tudor Vladimirescu, începuturile învățământului, ale presei și ale teatrului în limba română, ca și dezvoltarea mișcării literare în această perioadă entuziastă și eroică, de pionierat pentru edificarea unei culturi românești moderne, care să poarte amprenta spiritului național, în sfârșit, lupta generației de patrioți pentru înfăptuirea idealului de libertate și unitate națională, de progres social și cultural, sunt doar câteva din evenimentele importante ale istoriei veacului trecut în jurul cărora se rânduiesc impresiile memorialistului. Preocuparea sa, mărturisită nu o dată, e de a fi cronicarul vremii sale, de a oferi o imagine veridică a epocii evocate, care să nu denatureze adevărul și să nu poată fi niciodată infirmată de documente. Ghica e un excelent povestitor. Tonul povestirii este jovial, degajat, cu numeroase paranteze și digresiuni înserate abil, un mod oarecum frust, aparent neîngrădit de rigorile unei tehnici severe. Ghica dispune adesea de o vervă mucalită în povestire, asemenea celei a lui Creangă. Alături de amănunte hazlii, dincolo de farmecul cuceritor al povestirii, în *Scrisorile* sale pulsează zbuciumul unei epoci întregi”.

• [„Contemporanul”, nr. 32] Sub semnătura lui Geo Bogza apare tableta *Federico Garcia Lorca*: „Acum treizeci de ani, la Granada, oraș prin care abia trecusem și-i mai păstram în minte parfumul – era împușcat de fasciști F.G. Lorca. Gloanțele care au trecut prin inima lui au răsunat în lumea întreagă, ca ecoul unei fapte de neînchipuit, în același grad stupidă și monstruoasă. (...) Fiindcă a ucide un poet înseamnă a începe să uciți însăși conștiința omenirii”. □ La 150 de ani de la nașterea lui Ion Ghica George Munteanu menționează: „Interesul istoric și documentar al scrierilor sale, cel lingvistic și filologic (prin pitorescul limbii, prin onomastică și toponimie, prin sintaxă variată, prin formele de limbă intermediare pe care le utilizează) sociologic și pedagogic, dar mai ales inimitabila finețe artistică a multora dintre ele le asigură o perenitate și o prospețime nealterată nici la aproape un secol de când au fost

scrise o parte din ele”. □ *Poezia și moda poeziei* se intitulează cronică literară semnată de Nicolae Manolescu, acesta observând că „devine aproape îngrijorător numărul debuturilor în poezie! Un poet remarcabil ni se pare de pe acum Mircea Ciobanu. (*Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*, col. *Luceafărul*). Poetul rămâne încă înrudit prea aproape cu Ion Barbu. Oricum, poezia lui procură cititorului avertizat emoții subtile prin puritatea instrumentelor ei de expresie”. La Ovidiu Genaru (*Un șir de zile*, col. *Luceafărul*) sunt „Încercări de poezie în sensul bun. (...) Autorul se ferește intuitiv de o alegere prematură: autenticitatea este aici tocmai acceptarea poeziei sub titlu de experiență”. La Ioana Bantaș (*Memorie de iulie*) „gesturile prea tipice ale liricii feminine abundă cu destulă lipsă de individualitate. Câtă poezie adevărată este aici și câtă modă nu-mi dau seama. Sunt totuși câteva piese în care autoarea mi se pare mai convingătoare...”. □ Geo Dumitrescu îl prezintă la *Poșta literară* pe Marcel Turcu – un „talent deosebit!”, cu „o ciudată putere a fanteziei”.

13 august

• [„Cronica”, nr. 27] La *Cronica literelor* apar poeziile lui Florin Mihai Petrescu: *Hotar transparent*, *Ochii*, *Valul își află glasul*, *Contemplare*, *Crengi de vis*, *nelinești pure*, *În urma noastră*, *Dimineață de iulie* și *Esențe*: „Esențe, condensări de har, / Muzică într-un sunet / Tragic într-un cuvânt amar / Cu nesfârșit răsunet”. □ Prozatorul Aurel Deboveanu publică un text, intitulat *Plecarea*. □ Secțiunea Cartea cuprinde recenzia scrisă de Al. Protopopescu asupra cărții lui Emil Botta, *Poezii*: „Interesantă rămâne mai ales maniera în care se apelează la serviciile muzicale ale baladei populare. Rafinamentul pe care poetul îl dobândește în alcătuirea versului nu se dovedește necesar, devreme ce o parte din fascinația liricii sale provenea tocmai din dezinvoltura limbajului, din ciudatele asocieri de cuvinte, din amestecul de suav și dur, față de care acum îl simțim circumspect”. □ Apar și poeziile: *Culoarea liniștii mele...*, de Valeria Boiculesi, *Lângă mare*, de Anghel Dumbrăveanu și *Pârâul*, de Alfred Tibereanu. □ Constantin Călin semnează articolul *Tradiție și inovație*: „În general, raporturile dintre tradiție și inovație, în artă și literatură, sunt binecunoscute. Revenirea periodică asupra acestor noțiuni nu e totuși lipsită de un anume tâlc. Însăși situația literară a unui moment impune rediscutarea termenilor fundamentali ai actului creator propriu-zis și ai celui critic. Înțeleg prin tradiție întreaga moștenire asimilată a unei generații de la generațiile anterioare în totalitatea lor”. □ *Cronica ideilor literare* conține articolul semnat de N. Barbu asupra *Simbolismului Românesc*, de Lidia Bote: „Lucrarea Lidiei Bote reprezintă cea mai amplă, mai sistematică și mai profundă cercetare științifică dedicată la noi, până în prezent, unui curent literar. Importanța ei decurge atât din conținut, cât și dintr-o serie de împrejurări speciale la care ne vom referi numai în treacăt. Dintre toate curentele literare afirmate în secolul 20 în România, simbolismul este, poate,

cel mai precis conturat, având și o estetică proprie, așa cum nu au avut nici sămănătorismul, nici poporanismul. ... Lidia Bote pornește de la considerentul că simbolismul nu a fost la noi o mișcare de împrumut, o pastişă a curentului francez corespunzător. Desigur, influențele nu pot fi total negate, însă rolul lor nu trebuie exagerat”. □ A. V. Semnează articolul *Bacovia colaborator la „Arta”*, în care se referă la debutul lui George Bacovia care a avut loc în paginile revistei „Arta”, editată la Iași și din care publică poezia *Toamna: „Răsună din margini de târg / Un bangăt puternic de aramă: / E toamnă... metalic s-aud / Gorniștii, în fund, la cazarmă”*. □ Rubrica Cronica pe glob conține articolul semnat de G. P., dedicat.

14 august

● [„Flacăra”, nr. 33] Ion Roman semnează un material dedicat lui *Ion Ghica*, material ce poartă ca titlu numele acestuia, afirmând următoarele: „Ca scriitor, după unele încercări și proiecte uitate în sertare, s-a descoperit el însuși, târziu. Nu era înzestrat cu acea fantezie capabilă să inventeze destine și să le pună în mișcare în ansamblul unei construcții epice de anvergură. Poseda însă o parte bogată și stăpânea arta dialogului, însușiri derivate dintr-o memorie vizuală și auditivă excepțională, chiar dacă nu întotdeauna foarte exactă în ceea ce privește datele”. □ Eugen Frunză publică textul *Ei da, viteza, distanțele...*, iar Francisc Munteanu oferă partea a doua a povestirii sale *Evadarea*, continuare din numărul anterior al revistei.

● [„Luceafărul”, nr. 33] La rubrica *Dicționar de istorie literară*, M.N. Rusu scoate în evidență personalitatea artistică a scriitorului Ștefan Bănulescu. Respingând opiniile anterioare cu privire la filiația autorului în discuție, M.N. Rusu spune: „Succesul fulgerător al cărții lui Ștefan Bănulescu, *Iarna bărbaților*, nu a clintit prea mult tabieturile criticii literare. Din senin, s-ar fi zis, el nu poate veni. S-au căutat imediat filiații, i s-au găsit (aproape) corespondențe, nu atât pentru a i se urca graficul valorii, cât pentru a nu se crede că nuvelele autorului n-ar avea nici un fel de precursor. (...) Autorul avea cu totul și cu totul alt precursor, alt program și alte izvoare; e drept, nu «intelectuale», nu «culte», și nu nominale. Ele constau în poezia populară fantastică și limbajul oracular din bălțile Dobrogei (n. 1926, Făcăeni). Critica literară pierduse din vedere că Ștefan Bănulescu a debutat cu un gen de reportaj în care tânărul scriitor se anunța pe de-o parte un foarte fin cunoscător al Bărăganului lacustru și campestru, iar pe de altă parte un original poet. (...) Așadar adevărata filiație – în ceea ce privește, mai ales, modalitatea epică – a nuvelor lui Bănulescu, trebuie căutată atât în vocația sa poetică cât și în viziunea *Cântecelor de câmpie*; în ceea ce a publicat până la apariția *Iernii bărbaților*. Precursorii lui Bănulescu, magiștrii lui congenitali, nu sunt nici Sadoveanu, nici Odobescu, nici Novalis, nici expresionismul, ci unul mult mai precis, tehnica fabulației fantastice a folclorului. (...) Se poate vedea că ocolind cele câteva avantaje

oferite de critica genetică, se poate ajunge la hazard, la etichete exterioare, de-a dreptul exterioare, ca acelea citate la început. Pentru noi însă toate acestea sunt premize, de loc inutile, pentru înțelegerea exactă a originalității prozei lui Ștefan Bănulescu pentru obținerea instrumentelor care să ne mențină pe albia individualității sale epice, și a configurării acesteia. (...) Bănulescu nu este obsedat de personaje autonome (unice, da) ci de personaje colective, de personaje individuale care reflectă însă comportamente gregare. De aceea la Bănulescu nu atât conflictul epic este izbitor cât realizarea lui sub specia esteticului, sub specia unei viziuni deosebite. Subiectele nuvelor sale pot fi redade de obicei în câteva cuvinte, în special cele din lumea rurală. (...) Punând subiectul cules din realitate sub lupa puternică a viziunilor împrumutate din fantasticul popular rezultă un cosmos copleșitor. (...) Cartea este ingenios concepută. De la ieșirea dintr-un mit primordial, primitiv, universul ei uman deschide în final un altul, cu atât mai puternic, mai generos cu cât este prefigurat ca o nouă geneză. Este de prisos să mai spunem că pe promontoriul noii proze românești *Iarna bărbaților* este un reper foarte vizibil”.

16 august

• [„**România liberă**”] Se anunță *Concursul anual „Vasile Alecsandri”*, ediția a VIII-a, organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, așteptându-se piese de teatru „în limba română sau în limbile naționalităților conlocuitoare” □ Este semnalată apariția numărului 8/1966 al revistei „Lupta de clasă”, din sumar distingându-se titluri precum: *Profilul intelectual al studentului din facultățile de filologie*, de Savin Bratu, *Textul literar în manualul de liceu*, de Mircea Handoca și *Un nou volum din istoria presei socialiste și muncitorești din România*, de N. Copoiu.

• [„**Scânteia**”] I. D. Bălan face elogiul intelectualului de provincie (de tip nou), reprezentant al renașterii spirituale care animă plaiurile noastre. Autorul împărtășește atitudinea critică a acestuia la adresa intelectualilor de la centru și îndeamnă pe cei din provincie, învățători, profesori, activiști culturali, folcloriști, muzeografi, să rămână consecvenți în sacrificiul de zi, fiindcă merită să aibă sentimentul datoriei împlinite acolo unde se află în provincie. Articolul își camuflează stilul patetic sub un titlu comun, *Scrisoare către un coleg din provincie*: „... Pretutindeni – am avut și eu numeroase prilejuri să mă conving – se produce o impresionantă renaștere spirituală, se realizează în toate domeniile lucruri uimitoare, care înfrumusețează patria și viața poporului, se înnoadă firesc firul zilelor de azi cu un glorios trecut istoric și cultural. Noi nu clădim viitorul pe umbrele unui vis, ci pe fundamentul trainic al bunelor tradiții, pe care le descoperim cu pietate și le așezăm cu luciditate științifică la temelia vieții noastre de azi și de mâine. După cum bine ai observat, partidul și statul nostru au creat toate condițiile materiale și spirituale înfloririi științei, culturii și artei socialiste. Au apărut, astfel, reviste în capitale de regiuni,

reluând dintr-o perspectivă nouă vechi tradiții ale culturii românești. Ești mâhnit, însă, pe bună dreptate, că unele reviste valorifică încă numai într-o mică măsură forțele creatoare, munca și cercetările intelectualilor din respectivele regiuni, străduindu-se, în schimb, să înghesuie în paginile lor nume mai mult sau mai puțin strălucitoare, numai fiindcă sunt de la București. Bănuiești la câte un redactor o spaimă de «provincie» și de «provincialism» și o justifici, aspirând, ca și ei, la dimensiunile mari ale culturii. Te cutremură și pe tine vechea imagine a orașului și a intelectualului de provincie adeseori cu un orizont spiritual mărginit, așezând, în loc de cărți, pe polițele din casă oale cu smântână, sticle cu țuică și borcane cu castraveți murați. Nu uiți, însă, că în mohoreala apăsătoare, dezolantă, a vechilor târguri de provincie s-a desfășurat totuși o viață culturală impresionantă. (...) Sunt mii și zeci de mii de oameni dotați, temeinic pregătiți în domeniul lor de activitate, învățători, profesori, activiști culturali, folcloriști, muzeografi etc., care lucrează cu devotament și modestie la cercetarea trecutului istoric și cultural al regiunii, al orașului sau al satului respectiv, cu rezultate excelente. (...) M-a mișcat profund imaginea pe care o ai despre intelectualul din provincie, despre sarcinile și drepturile sale. Sunt convins că el este și trebuie să fie un important factor de cultură, că munca lui încununată de succese se cade să fie oglindită de revistele noastre de specialitate și de edituri, de activitatea publicistică a caselor de cultură. Mă bucură și luciditatea și exigența cu care vorbești despre nechemati, despre maniacii în stare să scrie zilnic kilometri de «capodopere», asediind cu cu servietele lor gigantice, burdușite cu creații geniale, redacțiile. (...) Simpla ambiție nu poate rezolva nimic. E loc pentru muncă intelectuală cinstită la toate nivelurile. Totul e să nu ne împăcăm cu plafonarea, cu rutina, cu ambiția mărunță, care vrea să rezolve printr-o scrisoare toate problemele mici și mari ale esteticii sau să pună la îndoială strădanii de zeci de ani. Îngăduie-mi ca prieten a te sfătui să nu te mai lași frământat de complexul provincial. Tu știi câte lucruri mari s-au făcut în provincie și câte se mai pot face în domeniul istoriei, al beletristicii, stenografiei, folcloristicii, pedagogiei, geografiei etc. Se crede mult în tine și în oamenii înzestrați, harnici și pasionați ca tine”.

17 august

• [„Albina”, nr. 973] Dumitru Boriga, președintele Consiliului Așezămintelor Culturale (care patronează revista „Albina”) semnează amplul articol *Cultura în satul românesc contemporan*, text ale cărui idei sunt întrutotul previzibile, de primul la ultimul cuvânt: „Cultura maselor largi ale țărănimii constituie o necesitate de ordin social, care solicită contribuția activă a tuturor cadrelor de intelectuali de la sate. Slujirea cu devotament a țelurilor programului partidului privind consolidarea și dezvoltarea politică, economică și culturală a satului socialist, cere tuturor pasiune și pricepere pentru ca milioane de săteni să se ridice, prin înfăptuiri și aspirații, către înalta înțelegere a legilor

dezvoltării societății, ale progresului social, valorificând bogatele energii creatoare ale poporului care își făurește azi în mod conștient propria istorie”. Pe aceeași pagină, întâia, semnează versuri poeți din două generații diferite, unite însă în același glas. Victor Eftimiu este autorul poeziei *Slăvită fie ziua*: „La douăzeci și trei din August, iată/ Că se trezește țara sugrumată/ Și omul, fruntea nu și-o mai ascunde./ În locul zvasticelor asasine/ Se nălță pur, în slăvile senine,/ Stindardul păcii vaste și fecunde”. În schimb, versificările lui Al. Andrișoiu, care apar sub titlul *De mult s-a dus*, sunt mai elaborate: „Geografia nouă (cea veche fu ca vinul!)/ a logodit baladic pământul cu seninul/ încât ne e părinte adeseori feciorul.// Ne zbate în lumină această avuție/ prin flacăra științei care a fost să fie/ cu dorul, cu poporul întreg și viitorul”.

18 august

- [„Scântea”] Scris în apropierea zilei de 23 august, articolul *Ctitorii contemporane* de Tiberiu Utan se referă, metaforic, la apropiatul eveniment: „Cinstim și vom cinsti întotdeauna marile ctitorii și pe ctitorii lor, știind că nu trufia, ci dragostea de țară i-a pus în fruntea zidurilor înălțate. Sunt cuvinte pe care veacurile își așează colbul, cuvinte bătrâncioase, ocolite de graiul viu, și sunt cuvinte cărora istoria le adaugă neconținut strălucire și conținut, ca aceleia de ctitorie. A ctitori înseamnă în limba noastră a întemeia, a iniția, a funda, dar în aceeași noțiune este cuprins și înțelesul de a fi stăpân, a dispune de mijloacele materiale trebuitoare. De aproape un sfert de veac pământul nostru cunoaște și recunoaște un singur ctitor, stăpân și el la rândul său pe tot ce îi cuprind hotarele: poporul român. Cu singurul adaos că ctitorul este și zidarul”.

- [„Gazeta literară”, nr. 33] Numărul, dedicat zilei de 23 August, reverberează în acest fel în mai toate paginile, de la textele eseistice, la poezie și proză. Din rândurile editorialului *În plină lumină*, de Tiberiu Utan, răzbat entuziasmul și sentimentul patriotic care a cuprins întreaga țară, față de progresul și prefacerile pe care le-a cunoscut țara sub conducerea puterii comuniste. □ Aceștia i se alătură Ioan Grigorescu cu o prefigurare a zilei de 23 august. Intitulat *De ziua ta, patrie liberă*, textul elogiază istoria României, figurile legendare care au adus glorie și mândrie poporului român, și se vrea un omagiu fierbinte adus zilei eliberării de sub „jugul hitlerist”, pe care o considerată o zi emblematică pentru istoria și viitorul nostru. Atitudinii retrospective, încărcată de nostalgii și entuziasme patriotice, i se alătură plină de speranță, fața care privește spre viitor. □ *Ani de aur*, de Victor Eftimiu, recapitulează și preamărește realizările Partidului Comunist pe plan economic, politic, cultural, social, astfel încât acesta capătă o aură legendară, iar demersurile sale par a fi rupte dintr-o *Iliadă* contemporană. □ *Cântec neuitat*, poezia lui Laszloffy Aladar, tradusă de Grigore Hagiu, celebrează data de 23 august

1944, considerată istorică, legendară, așezată sub auspiciile libertății, ale progresului, ale avântului eroic. □ Rubrica *Note de lectură* propune 3 texte literare. □ G. Dimisianu comentează poeziile din volumul *Fântâni*, de Miron Scorobete. „Lirismul discret”, „manifestarea unei sensibilități tânguioase” sunt considerate principalele trăsături ale poemelor, ce par a fi desprinse din romantismul târziu, metafizic, însă, care, de fapt, au ca reper poezia lui Șt. O. Iosif sau Andrei Mureșanu. „Poeme de o vitalitate debordantă, cu imagini vizuale și motrice, reușesc să trădeze natura poetului, esența ființei. Există unele elemente, precum «decorativismul rece», erotismul, care dau impresia de lirică minoră, de romantism patetic. Claustrea, sugerată de decor, de ilustrarea lumii interioare, este tema centrală a poemelor lui Scorobete, situându-le în zona poeziei bacoviene, în sensul unei emoții difuze, abia perceptibilă, ce îmbie la meditație”. □ Aurel Martin comentează poeziile Ioanei Bantaș din volumul *Memorie de iulie*. Deși remarcă „timbrul artistic sesizabil, puternic” al poetei, criticul subliniază carențele operei acesteia, între care se numără căderea în simbolism, excesul de imaginație, de fantezie, accentele de romantism patetic, nostalgic. Cu toate acestea, Aurel Martin apreciază „echilibrul, sentimentul satisfacției, al împlinirii, lumina spirituală, capacitatea de transfigurare a lumilor contemplate” din recentul volum, încurajând demersul creator în viitor. ■ Nichita Stănescu comentează *Culorile complementare*, cartea poetei Victoria Ana Tăușan. Sunt subliniate detașarea, dozarea lirismului și a sentimentalismului, meșteșugul „aproape bărbătesc”, maturizarea poetică, autocenzurarea, echilibrul între formă și esență, precum și caracterul meditativ al poeziilor. De asemenea, este reliefat și substratul liric cu caracter mitologic al operei, care reciclează motive folclorice, stări de spirit individuale. Cu toate acestea, părerea lui Nichita Stănescu este că „adevăratul merit al poetei este de natură stilistică, ci nu tematică, contând într-o măsură mai mare arta cuvântului, prozodia, estetismul”. □ La rubrica *Noutăți editoriale* sunt aduși în prim-plan autori și opere naționale sau străine: Sânziana Pop, *Nu te lăsa niciodată* (proză), Georges Sand, *Tineretea lui Etienne de Partier* (roman), Aldous Huxley, *Surâsul Giocondei* (nuvele), George Coșbuc, *Fire de tort, Căntece de vitejie*, Camil Petrescu, *Teatru*, Dumitru Micu, *George Coșbuc. Micromonografie* (critică). □ La cronică literară, Lucian Raicu scrie despre volumul *Nevoia de cercuri*, al lui Geo Dumitrescu. Poetul este analizat prin prisma personalității sale magnetice, debordante, adolescente. Entuziasmul și evanescența poeziei sale sunt puse pe seama nevoii de cunoaștere, de descoperire, de elucidare și de decantare a spiritului, de „reconstrucție a speranței” care asigură supraviețuirea certitudinii, ca temelie a „conștiinței poeziei”. Descriș ca spirit paradoxal, Geo Dumitrescu „reușește să concilieze realitatea și ficțiunea, concretul și abstractul, meditația și spiritul ludic; de asemenea, demitizează, desacralizează, manifestă reticență față de mitologie, cultură populară, fiind predispus să arate latura grotescă a

lucrurilor. Toate temele poeziilor sale converg spre o sumă ce se poate rezuma la: deșertăciune, nimicnicie, precaritate, ridicol, antieroism, toate fiind îmbrăcate într-un limbaj ambiguu. De altfel, simțul responsabilității umane este prezentat în cheie parodică, răsturnată, revelând felul în care privim, de fapt, lumea. Fin artist al cuvântului, îmbină umorul negru și caricatura, absurdul și sarcasmul, tinzând spre „poetizarea” situațiilor, fără a face poezie, după cum însuși autorul afirmă: „După cum spune și Lovinescu, ceea ce fac eu nu este poezie”. ■ Nichita Stănescu publică nouă poezii cu titlul *Roșu vertical*. În *Cântec* este prezentată transformarea lui „a fi” în „este”; în *Polul istoric* este adus un omagiu eroilor și istoriei țării, fiind glorificate evenimentele care au marcat libertatea, unitatea și armonia statului. De asemenea, este subliniată nevoia, datoria de a rememora și omagia trecutului. Poezia *Menire* posedă valențe istorice, făcând trimitere la paralela trecut-viitor, istorie-iluzie prin invocarea fantomelor trecutului. Și *Invocare* se prezintă imnic, în sensul că aduce un omagiu nu doar istoriei naționale, ci și naturii și frumuseților țării, care îi conferă unicitate, originalitate, armonie și valoare. În *Dans cu două mere în mâini* este reconfigurată tema prezentului, a sfericității temporale, integrată într-o perspectivă cosmică, holistică. *Treapta de real și de vis* prezintă caracterul paradoxal, însă complementar al țării. *Prezentul chip* transfigurează imaginea progresului, unind prezentul și viitorul prin prisma aspirațiilor, încadrându-le într-un tablou cu nuanțe mitice, legendare. În *Polul viitorului* este reluată tema sfericității temporale, fiind trasată o linie ce unește trecutul, prezentul și viitorul, întrucât au în comun progresul, dorința de emancipare, caracterul legendar. □ Sunt recomandați poeții Mircea Rădescu și Adriana Gorăscu. Mircea Rădescu publică poezii cu elemente tradiționale, istorice. Astfel, *Codrii cu zimbrii tineri* are o temă istorică, făcând trimitere la Dragoș Vodă și la legenda întemeierii Moldovei, *Femeia nedreptnic de frumoasă* reprezintă o personificare a țării, prezentând-o în nuanțe idilice, subliniindu-i farmecul și magnetismul, *Drumurile* ilustrează toposul național și specificul său, *Bătrân, în legendă* surprinde mitul creatorului prin intermediul figurii legendare a Meșterului Manole, fiind conturată, deopotrivă, o imagine cosmică, iar poeziile *Mireasa*, *Munții-bunici* și *Un pământ mai vechi* antropomorfizează natura pentru a sublinia grația și pitorescul. De asemenea, Adriana Gorăscu, în poeziile *Făt-Frumos* și *Duhul apelor* reconfigurează mituri din cultura populară română pentru a reliefa sentimente precum melancolia, nostalgia, apartenența la aceeași tradiție și identitate. Asemeni acestor poeme, *Fuga spre sine*, *Străvechile mări* și *Întoarceri* au în centru aceeași temă – nostalgia, dorința de recuperare a trecutului, a identității, a eului- însă mijloacele diferă, în sensul că autoarea nu mai recurge la recuzita folclorică, mitică, ci la fondul spiritual personal. □ *Cu fața spre mare*, reportaj de Traian Coșovei, prezintă în imagini, fragmente descriptive viu colorate faleza, marea, portul, respectiv încălcătura spirituală, emoțională din spatele

acestora. Utilizând o tehnică aproape cinematografică, sunt surprinse felii de viață, realitatea, oamenii, discuțiile, barurile, plajele și străzile, fiind supuse analizei, de unde derivă impresii, perspective, scenarii. Chiar și peisaje aparent anoste, monoculare, precum gara și căile ferate, sunt transfigurate, nuanțate prin descrieri și ornamentate prin intermediul imaginației. ■ Octav Pancu – Iași este prezent cu două schițe *Ceilalți așa spuneau...* și *Acceleratul de 4,08*. □ Poezii ale autorilor Doina Sălăjan, Szilagy Domokos, N. Crevedia, Janicsik Pal, Cezar Baltag și Ion Gheorghe emană efluvii de patriotism, începând din titlu: *Revelație, Când patria vorbește, Holdă nouă* și *August-soare social*. □ Sub titlul *Fiica Dunării și a mării*, Ion Brad publică poeme scurte, încărcate de culoare, de imagini acvatică în care subliniază frumusețea și unicitatea topografic, a unui spațiu asupra căruia acționează în permanență memoria, imaginația, afectul. □ Petre Sălcudeanu publică articolul *Ca să dăinuie memoriile*, în care aduce un omagiu Partidului Comunist, amintind de eroii care s-au sacrificat pentru idealul lor, de muncitorii care se străduiesc, de progresul socialist. Realizează, de asemenea, o paralelă între viața de zi cu zi și arta cinematografică, găsind ca puncte de reper avântul eroic al muncitorului, al activistului care asigură echilibrul social. □ Rubrica *Etic – Estetic: Corespondențe* încearcă să răspundă la întrebările „ce tipologii noi au apărut în societatea românească în perioada comunistă?”, „cum se realizează pe fundalul societății comuniste raportul altruism – egoism, plictiseală - sentimentul vieții plene?”, „care este caracterul sociologic, psihologic al artei?”. În *Celălalt există*, Eugen Schileru discută dimensiunea etică și felul în care funcționează în societatea noastră, pornind de la conceptul de Kalokagathia. Consideră că raportul societate – artă se explică prin demersul comunismului de a anula narcisismul artistic, de a descoperi alteritatea, de a demonstra că, într-adevăr, „celălalt există”. Pune, de asemenea, problema accesibilității și subliniază necesitatea concilierii artei cu întreaga comunitate, al cărei scop este didacticismul, furnizarea modelului artistic și social. □ Al. Oprea, în *Universalitatea personalității*, pornește de la ideile lui Marx și Engels privind „omul complet și complex”, ajungând la concluzia că nu trebuie exclus narcisismul artistic, ca ipostază a „înstrăinării”, ci dimpotrivă, cultivat în direcția corespondenței sale cu dimensiunea socială. *Despre plictis* explică mecanismele plictiselii umane; astfel, ancorarea în rutină, adoptarea unui stil de viață și de gândire limitate generează acest fenomen. De asemenea, este precizat faptul că, spre deosebire de omul obișnuit, intelectualul nu se poate plictisi, primind cu entuziasm și analizând fiecare aspect nou al vieții, al societății, datorită faptului că al său „caracter se zămislește în cadrul unor lupte cele mai subtile și mai dificultose”. *Eroul ideal și aspirațiile ideale* pune, de fapt, problema mimetismului artistic și social, care are drept cauză lipsa de adeziune la normă, lipsa viziunii. *Când ai 20 de ani* reia tema plictisului, subliniind, totuși, că „cei 20 de ani au o experiență foarte interesantă. Pornește de la această confruntare

între ce spunem și ce facem noi, pornește de la setea de cunoaștere enormă, de la setea de frumos.(...)Tineretul e însetat de lirism”. *Din nou despre comunicare* conchide prin a prezenta necesitatea îmbinării eticului și a esteticului, a moralei și a încărcăturii „estetico-emoționale” prin utilizarea unor mijloace proprii, originale, directe. □ În rubrica *Ce știți despre România?* autori străini precum: Graham Greene, Salvatore Quasimodo, Miguel Angel Asturias, Elisaveta Bagriana, Louis Aragon, Konstantin Fedin, Pablo Neruda, Ignazio Buttita, Rafael Alberti, Maria Teresa Leon își prezintă ideile, impresiile despre ansamblul socio-cultural național, discutând despre o posibilă înrudire între literatura sud-americană și cea română, despre influența istoriei naționale asupra dimensiunii culturale, despre arhitectura și specificul național.

• [„*Tribuna*”, nr. 33] Iosif Țon prezintă cercetările făcute în două sate (Coruș și Popești) din imediata apropiere a Clujului, pentru a identifica particularități pentru *Variante ale „Mioriței”*, menționând importanta contribuție a monografiei lui A. Fochi, *Miorița* (Ed. Academiei, 1964), în care se reproduc „cele 930 de variante culese de o sută de ani încoace (...) Semnalăm printre acestea faptul cu totul necunoscut în alte variante că ciobanul cere să fie îngropat de viu, sau celălalt – de asemenea unic – al soarelui mire, care apare în câteva variante din Coruș”. În plus, se redau câteva dintre aceste variante. □ Anișoara Odeanu rememorează aspecte relative la personalitatea scriitorului în articolul *Camil Petrescu, așa cum l-am cunoscut*: „Niciodată nu vorbisem cu el, dar știam de la alții de toată mizeria materială în care se zbatuse în tinerețe. Din discreția omului mândru el nu voia să lase să se vadă că veniturile lui constituiau o problemă. (...) Mi-am dat seama atunci, mai adânc, ce triumf al demnității umane simboliza zâmbetul lui Camil Petrescu”. □ În rubrica *Cronica literară*, Al. Căprariu recenzează volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Omul cu compasul*: „El adaugă liricii noastre filozofice o serie de parametri inediți, pe baza cărora poezia este ajutată să-și continue drumul înainte. Din destinul acestei cărți este exclusă orice incertitudine”. □ Se publică textul dramatic *O convorbire la Passy*, de Alexandru Voitin. □ Gh. Bodea scrie un articol despre publicația „Scânteia”, cu ocazia împlinirii, pe data de 15 august, a 35 de ani de la apariția „organului Comitetului Central al Partidului Comunist Român”.

19 august

• [„*Contemporanul*”, nr. 33] Geo Dumitrescu publică o antologie a tinerilor poeți: *Întâiul manuscris: Cântecul Patriei*. Printre alții, sunt publicați Radu Ulmeanu, Ion Ghiur, Sterian Vicol. □ George Munteanu scrie în *Efervescenta criticii*: „Iată patru lucrări (*Versificația modernă* de Vladimir Streinu, *Viața lui Al. Macedonski* de Adrian Marino, *Simbolismul românesc* de Lidia Bote și *Lecturi infidele* de Nicolae Manolescu) concludente pentru ambiția și putința de a merge pe căi nebătătorite, prin problematica, timpul de

investigație, maniera personală a autorilor de a urmări problemele, soluțiile de autoritate și incitare la reflecție pe care le conțin; lucrări simptomatice pentru intrarea criticii noastre contemporane în vârsta înfăptuirilor monumentale”. □ Nicolae Manolescu publică *Lecturi fidele*, „în loc de cronică literară”: „Numai operele profunde care ne implică întreaga noastră umanitate virtuală, ne îngăduie să fim infideli: în ele ne descoperim toate chipurile noastre trecătoare în cântarea înfrigurată a singurului nostru chip fundamental. Pentru că adevăratul sens al infidelității lecturii este posibilitatea autodepășirii. Operelor indiferente le rămânem, ca o răzbunare, fideli căci indiferența lecturii cheamă fidelitatea lecturii”.

20 august

• [„Cronica”, nr. 28] □ Nicolae Tatomir publică poezia *Aur*. □ În cadrul rubricii Cronică literelor, sub titlul Ritmuri în august, apar poeziile: *Toast*, de Valeria Boiculescu, *O oră nemărginită*, de Florin Mihai Petrescu, *Ereditate*, de Valeriu Gărmășescu, *Patriei*, de Ana Mășlea, *Începutul*, de Adi Cuzin, *Poemul ochilor*, de Nicolae Turtureanu și *Temelie*, de Nadina Cordon. □ Ștefan Oprea publică schița dramatică *Antract*. □ Articolul *Scritori în colecția Luceafărul*, semnat de Mircea Ciubotaru, Gheorghe Drăgan și Virgil Cuțitaru, face referire la lucrările: *Memorie de iulie*, de Ioana Bantaș, *Un șir de zile*, de Ovidiu Genaru, *Zeu printre blocuri*, de Petru Popescu și *Iarna când e soare*, de Iulian Neacșu. □ V. Adăscăliței semnează articolul *Tema libertății în poezia populară*: „Totdeauna, creația folclorică a reflectat evenimentele deosebite din viața maselor populare. Cercetătorii folclorului numesc de obicei, poeziile care vădesc o legătură precisă cu epoca: cântece istorice. Semnul lor caracteristic este dat de împletirea vizibilă a unor elemente de natură lirică, cu elemente de natură epică. Acest punct de vedere este confirmat și de creația populară care cântă momentul Eliberării sociale și naționale pe care l-a însemnat data de 23 August 1944, în istoria noastră, a românilor”. □ Letiția Constantin semnează articolul *Debutul lui G. Lesnea*, în care afirmă: „Poezia, cu temă socială, căreia poetul îi va rămâne credincios, surprinde prin imaginile de o adâncă sensibilitate artistică și putere de sugestie: „Trăiești de azi pe mâine cu fiorul / Că viața ta străbate străbătutul: / În ziua cea de mâine ți-i trecutul / Și-n ziua cea de ieri ți-i viitorul”. (*Din adâncuri*)”.

• [„Flacăra”, nr. 34] Se anunță apariția romanului *Cronică de război*, al lui Aurel Mihală, ce „conține multe pagini de calitate artistică în care întâlnim – vibrant – momente și scene din luptele duse de armata noastră pentru zdrobirea mașinii de război hitleriste”. La aceeași rubrică, se notează apariția colecției de opt povestiri ale lui Nicolae Țic, *Pe scara vagonului*. Despre volumul de aventuri al lui Dragoș Vicol, *Omul de la ora 13*, se notează că „ritmul rapid al dispariției din rafturile librăriilor (...) glăsuiește din plin despre antrenul lecturii”.

• [„Luceafărul”, nr 34] Teodor Vârgolici scrie despre Gala Galaction, publicistul militant, „colaborator de frunte, de un permanent devotament, al ziarelor și revistelor democratice și progresiste” ca: „Socialismul”, „Chemarea”, „Lumea nouă”, „Cuvântul liber”, „Luptătorul”. Fervent susținător al propriilor convingeri, alăturându-se luptei pentru „o altă alcătuire a societății românești”, pentru democrație, scriitorul și-a exprimat, în articolele sale „atitudinea protestatară”. „Pamfletul său, deși vehement, e realizat fără durtăți de expresie, fără arsenalul cuvintelor tari, impresionând prin profunzimea și justetea gândirii, prin dinamica interioară a expunerii adevărilor. Când vorbește însă de lupta pentru dreptate și libertate a celor mulți, de lupta proletariatului nostru, stilul său devine avântat, plin de efervescență lirică, bogat în nuanțe poematice, căpătând adesea acorduri de imn. Tudor Vianu a făcut observația judicioasă, deplin întemeiată, că prin ideile și convingerile exprimate în publicistica desfășurată în presa socialistă și democratică, îndeosebi după primul război mondial, Gala Galaction merită să fie considerat un precursor al epocii noastre în care a triumfat socialismul. (...) Lărgindu-și viziunea estetică sub înrăurirea legăturilor strânse cu mișcarea noastră socialistă, Gala Galaction a ajuns la convingerea fermă, la concepția clară că literatura trebuie să slujească celor mai înaintate idealuri ale vremii, idealurilor nobile de făurire a unei lumi noi, înscrise pe steagul de luptă al proletariatului. Prin multe din articolele sale, scrise în perioada în care mișcarea muncitorească din țara noastră cunoaște un nou și puternic avânt revoluționar, Gala Galaction adresează confrăților săi scriitori entuziaște îndemnuri de a coborî în mijlocul mulțimilor fremătătoare și dornice de o viață nouă, lansează pasionate chemări pentru crearea unei literaturi active, militante, care să oglindească și să sprijine lupta proletariatului român. (...) Gala Galaction s-a numărat printre cei dintâi scriitori români care au salutat cu încredere Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, chiar în perioada victorioasei ei desfășurări. Vorbind despre învățămintele care trebuiau trase din acest eveniment de importanță istorică, scriitorul nostru omagia în cuvinte pline de simțire pe cel ce întruchipa geniul revoluției proletare, pe Lenin. Articolul intitulat *Exemplul lui Lenin*, apărut în «Chemarea» din 5 septembrie 1920, este edificator. (...) În epoca în care au apărut, articolele lui Gala Galaction au avut un larg ecou, în opinia publică, au întreținut un curent favorabil luptei clasei muncitoare, acțiunilor întreprinse de spiritele luminate, de oamenii cu orientare democratică și progresistă. Ele au avut darul de a convinge cititorii, pentru că porneau întotdeauna de la fapte concrete, reale, din actualitatea imediată, văzute și cunoscute de toți, pentru că verdictele și concluziile cu caracter generalizator privitoare la întreaga structură socială, erau determinate logic de natura acestor fapte. Prin publicistica sa, Gala Galaction și-a afirmat cu plenitudine sublimul său spirit de umanitate, specific întregii sale vieți și activități creatoare, dar s-a definit impunător, și ca un adevărat scriitor-cetățean, cu o prezență vie, permanentă, nemijlocită în

complexul realităților și problemelor esențiale ale societății și vremii în care a trăit”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 28-29] Apariția publicației într-un număr dublu se datorează vacanței studențești, fără cursuri și alte activități și evenimente notabile. La rubrica Vacanța literară, Cezar Tabarcea scrie despre *Literatura de agrement*. □ De reținut cele câteva idei pe care Jean Thibaudet le adresează publicației, prin intermediul lui Nicolae Stoian, reporter și redactor-șef al „Vieții studențești” în textul intitulat *Miracolul românesc: La întrebarea Cum apreciați locul și rolul României în circuitul mondial al valorilor spirituale?*, Jean Thibaudet răspunde: „Cunoștința mai îndelungată cu România mi-a permis să mă apropiu de marea dv. literatură clasică. Am încercat și eu traduceri din *Dumbrava minunată* a lui Sadoveanu și din *Răscoala* lui Rebreanu, am jucat în piese de-ale lui Caragiale și Negruzzi. Pot spune astfel în cunoștință de cauză că aveți o literatură de valoare europeană certă. Nu-l mai amintesc pe Eminescu, care, indiscutabil, este unul din cei mai mari poeți ai lumii, din păcate însă prea puțin tradus. Mă refer însă la romanul românesc, care reprezintă un capitol aparte în cultura clasică și modernă a continentului nostru. De la epopeea istorică a acestor pământuri scrisă în limba cuceritoare a lui Sadoveanu, și până la analiză socială și psihologică din operele lui Rebreanu – scrierile prozatorilor români aduc lumii mărturia unui popor care a păstrat mult din virtuțile strămoșilor săi, cu un puternic simț al datoriei, o puternică iubire de pământ și dreptate, o minunată curățenie sufletească și o mare inimă, plină de poezie. Dacă ar trebui să mă refer doar la un aspect particular al acestor scrieri, aș spune că aceasta e o proză lirică, cu un stil imagistic, cu o atmosferă adesea de legendă, plină de farmec și forță de impresionare, fără a fi astfel mai puțin realistă și autentică”.

• [„**Glasul patriei**”, nr. 24] Alături de motto-ul revistei apare: „Trăiască a XXII-a aniversare a eliberării României de sub jugul fascist!”. □ *Vuiet de buci*um, se intitulează versurile lui Victor Eftimiș. □ Demostene Botez publică poezia *Satul meu*, iar Victor Tulbure semnează poezia *Câmpie românească*. Alături apare un fragment din poezia *Poarta soarelui* de Teodor Balș. □ Paul Anghel semnează un *Portret de țară nouă*: „Bucuria coincide azi pe de-a întregul cu țara, iar lumina ei face să strălucească, așa cum se cuvine, culorile și liniile unui portret. E România de azi și de mâine!”. □ Despre viața și opera artistică a lui *Theodor Aman*, scrie Nichifor Crainic concluzionând: „Pe drept cuvânt, Theodor Aman e părintele artelor plastice din țara noastră”.

• [„**Urzica**”, nr. 15] Din sumar: Petru Vintilă – *Dintr-un carnet de reporter* (Ah, redactorii), Nicolae Tăutu – *Romeo către Julieta* – 1966.

21 august

• [„**România liberă**”] Demostene Botez publică poezia *Viitor*. □ Grigore Hagiu publică poezia *Inimă contemporană*.

22 august

• [„România liberă”] Cu ocazia sărbătoririi celei de-a XXII-a aniversări „a eliberării patriei noastre de sub jugul fascist”, se publică poezia lui Nicolae Tăutu, *Partidului*.

• [„Scânteia tineretului”] Număr festiv de întâmpinare a zilei de 23 August. *Legendă contemporană*, textul scris de Ion Băieșu este dedicat „meseriei de constructor”. Fănuș Neagu concepe, în stilul său inconfundabil, două texte-metaforă: *Pe un picior de plai și Dor împlinit* □ Sunt, de asemenea, prezenți Eugen Barbu cu fragmente din *Șoseaua Nordului* și Adrian Păunescu prin poezia *Noi, tinerii*.

23 august

• [„Scânteia”] De ziua eliberării patriei, Cezar Baltag semnează poemul patriotic *Nucleu de glorie*: „lângă tâmpla ta de august, țara mea, îngenunchez,/ văzul îmi înzăpezește sori albaștri în arcada/ pururi trează a sprâncenii, dârzul frunții meterez”.

24 august

• [„Albina”, nr. 974] La rubrica *Scriitori contemporani*, I. D. Bălan forțează a apropiere a celui prezentat, Ion Lăncrănjan, de satul natal al lui Lucian Blaga: „Numele de Lăncrănjan ne îndreptățește să căutăm strămoșii îndepărtați ai scriitorului în satul Lancrăm de lângă Sebeș, în care s-a născut și marele poet Lucian Blaga. E în spiritul patronimiceii românești obiceiul ca unor oameni care se mută dintr-un sat în altul să li se zică, mai întâi ca poreclă, după numele localității de baștină (Lancrăm, lăncrănjani, Cugir, cujereni, Romoșei, romoșeni etc.) pentru ca apoi porecla să devie nume. Sunt cazuri fericite când porecla se schimbă în renume. Nu mă sfiesc să spun că un asemenea caz este Lăncrănjan, care, prin monumentalul său roman *Cordovanii*, încununat cu premiul de stat, a devenit unul dintre cei mai de seamă prozatori români contemporani. (...). În înfățișarea satului, Ion Lăncrănjan dezvoltă creator bunele tradiții ale prozei ardelenice de la Slavici, la Agârbiceanu, Rebreanu și Pavel Dan. Nimic idilic și pitoresc, nimic exagerat. Autorul nu lasă să-i scape nimic important din viața satului din perioada de trecere de la capitalism la socialism, din etapa de formare a marilor conștiințe socialiste. (...) Cartea lui Lăncrănjan clocotește de viață, de dramatism și autenticitate. În ea trăiesc oameni adevărați cu bucuriile și durerile lor, cu frumusețea și micimile lor, cu zbuciumul sincer și intens pe care l-au trăit parcurgând un drum greu, dar luminos. E o carte de seamă a literaturii noastre noi, care se citește cu o nespusă plăcere și cu un mare folos. Profunde transformări petrecute în viața țărănimii noastre cooperatiste aruncă lumini noi peste sensurile cărții sale și o îmbogățesc. Autorul a pregătit din această perspectivă ediția a doua pe care cititorii o așteaptă. Așteptăm, de asemenea, să vedem în volum și frumoasele sale povestiri și nuvele inspirate din stricta actualitate”.

25 august

• [„Gazeta literară”, nr. 34] ■ Număr aniversar, „cu prilejul celei de-a a XXII-a aniversări a eliberării patriei, însoțit de imagini „de la marea demonstrație a oamenilor muncii din Capitală”. ■ Nichita Stănescu deschide ediția cu articolul omagial Căldura Umană, dedicat evenimentului de amploare națională, în care autorul subliniază faptul că „23 August este poarta prin care țara noastră a pășit spre o nouă orânduire socială”. Sunt trecute în revistă aspecte precum îmbunătățirea continuă a condițiilor de viață, creșterea forțelor de producție și evidențiat felul în care cultura contribuie la „transformarea profundă a relațiilor sociale”, exemplificată de tirajele nemaicunoscute ale cărților, revistelor și a „sutelor de mii de oameni” implicați în viața artistică. Sunt aduse în prim-plan realizările mărețe ale socialismului: hidrocentrale și termocentrale. Dar realizarea cea mai mare este eliminarea definitivă a exploatarei omului de către om. Toate acestea se oglindesc în „manifestația oamenilor muncii” din Piața Aviatorilor din Capitală și din toate localitățile țării, în care oamenii muncii adus cu ei flori, snopi de grâu, machete ale cartierelor ce se vor construi, prototipuri de mașini și agregate. Însă, „lucrul cel mai de preț pe care l-au adus oamenii la manifestație este «căldura umană»”. ■ *Balada Paraschivei din Buneștii Bucovinei* scrisă de Tudor Arghezi în memoria soției sale, este un ultim omagiu adus vieții în comun, cu bucurii și tristeți, statornică în iubire, a celor doi: „N-am crezut când ne-am jurat/ Că de atunci ne-a și-mbrăcat/ Cununați, sub bolta porții,/ Steagul adiat al morții,/ Lin și furtunatic vine/ Lingușind până la mine,/ Timpul, vraja tuturor:/ O aștepti și sună ora./ Vremea mi-a venit și-mi vine/ Să te port de-acum în mine./ În zăbranic, dragă fată,/ Inima mi-e-nfășurată”. Poezia este însoțită și de un desen făcut chiar de Tudor Arghezi, cu însemnarea: Paraschiva -1912. ■ Perpessicius își continuă seria de *Lecturi intermitente* cu o biografie a poetului Camil Baltazar. Sunt evocate volumele cu caracter autobiografic ale lui Camil Baltazar Contemporan cu ei (1963) și *Scrisori*, (EPL, 1965) care conține corespondența poetului cu Hortensia Papadat-Bengescu, G. Călinescu, Leon Feraru, E. Lovinescu, Perpessicius, Liviu Rebreanu, Mihail Sebastian, Ilarie Voronca și G.M. Zamfirescu: „Aceste Scrisori „răspund întru totul atributelor ce trebuie să împlinească orice document de istorie literară. Însuși Camil Baltazar definește scrisorile pe care le are de la scriitori ca pe niște documente, fișe psihologice de vreme ce «se integrează în fișierul istoriei literare (...) în unul din compartimentele ei cele mai atrăgătoare, întrucât documentul istoric-literar propriu-zis posedă și atributele documentului uman.»”. Legăturile de amiciție dintre Camil Baltazar și corespondenții săi sunt pline de semnificații istorico-literare. În cele 25 de scrisori ale Hortensiei Papadat-Bengescu din perioada 1928-1933, când Baltazar editează „Tiparnița literară” se vorbește despre înființarea unei Academii literare, idee lansată de G. Călinescu în parteneriat cu Camil Baltazar în vara anului 1930. Hortensia Papadat-

Bengescu pomeneste despre „solidaritatea de durată” a acestei noi „Academii” ce ar trebui înființată, dar se îndoia că ar putea fi unul dintre membrii ei, deoarece considera că orice membru trebuie să fie „activ, prezent și eficace”. Sunt amintite scrisorile ce fac parte din corespondența pe care Camil Baltazar a purtat-o cu Leon Feraru (poet brăilean, fost colaborator al lui Dimitrie Anghel și expatriat în America). Din punct de vedere numeric, scrisorile lui Mihail Sebastian, tot 25 ca și ale Hortensiei Papadat-Bengescu, ocupă totuși primul loc, fiind un lot mai substanțial. Mihail Sebastian îl considera pe Camil Baltazar un nod de legătură al tuturor scriitorilor contemporani datorită sensibilității deosebite a inimii lui. □ Petre Pascu prezintă volumul de poezii semnat de Eugeniu Sperantia „poetul hexametrilor”, scoțându-se în evidență că nota dominată o constituie meditația filosofică. □ Cronica la *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*, de Mircea Ciobanu, aparține lui Petru Popescu. Acesta consideră că versurile lui Mircea Ciobanu sunt puternic influențate de opera poetică a lui Ion Barbu, din exemplul căreia acesta își asociază particularitatea de poet al „sensurilor difuze”, de adept al „sugestiei și al asociațiilor”, fapt care, în opinia lui Petru Popescu, duce la o prea mare libertate de interpretare a mesajului poetic. □ În viziunea critică a Marietei Nicolau, Iv. Martinovici este un poet al luminii, animat de „bucuria creației” în recentul său volum, *Cercul de Aur*. □ Despre studiul lui Aug. Z. N. Pop, Din istoria culturii argeșene, scrie, documentat, Nicolae Liu. Prezentând *Tradițiile culturale din zona Argeșului*, studiul amintește și de itinerariile unor scriitori importanți (Anton Pann, Gr. Alexandrescu, Ion Ghica, N. Bălcescu, Al. Odobescu, M. Kogălniceanu, M. Eminescu, Ioan Slavici, Titu Maiorescu, Vasile Alecsandri, Al. Vlahuță, N. Iorga, Geo Bogza). □ Mihai Negulescu publică poezia Covată □ G. Dimisianu semnează cronică literară la debutul editorial al scriitoarei Sânziana Pop, cu volumul *Nu te lăsa niciodată*. În contextul prozei feminine, scriitura Sânzianei Pop este comparată tematic cu cea a Mariei Banuș. Sunt descrise „stările dificile, ce însoțesc tranziția de la o vârstă biologică la alta”, Sinceritatea totală și franchețea mărturisirii, definitorii în cazul debutului de față, vizează și unele note stranii, cum este episodul morții bunicului, „prins în gheață, în picioare”, și cu trecerea zilnică a fetei prin dreptul „bunicului de gheață”, în drumul spre școală. Volumul îi apare criticului pe de o parte valoros prin renvierea lumii copilăriei, iar pe de alta datorită „intrării în adolescență”, dar și a bucuriei existenței. G. Dimisianu vorbește despre cele două filoane ale povestirilor Sânzianei Pop: cel confesiv-liric și cel în care „confesia e vegheată de ironie și simț al comicului”. Debutul Sânzianei Pop este considerat remarcabil, pentru că aduce „un sunet nou și limpede”. ■ La rubrica *Inedit*, apar poeziile *Floarea Piscurilor*, *Spirală*, *Alborada*, *Nocturnă (à la Debussy)*, de V. Voiculescu. □ O prezentare panoramică a barajului de la Vidraru, remarcabilă realizare a poporului român, face Al Ivan Ghilia în reportajul *Vedere din elicopter*. □ Radu Boureanu semnează articolul *Valurile*

Pământului care poartă subtitlul *Elogiul Dobrogei*. Autorul consideră că pentru a ajunge la „valurile mării treci peste valurile pământului”, care sunt urme ale trecerii popoarelor antice peste ținutul dobrogean. Popoarele care au contribuit la „modelarea pământului dobrogean” sunt: geții, iliro-tracii, goții, elinii, romanii, sciții, iar „urmele” trecerii lor se mai văd în vestigii. □ Teodor Mazilu se prezintă cu nuvela *Vara*, pe verandă, un subiect bovaric despre viața unei actrițe și anume viața din spatele scenei. Se poate reține că această nuvelă este o parodie, deoarece replicile hrănesc personajele, nu le distrug. Paralela cu Emma Bovary este evidentă. Al. I. Ștefănescu semnează narațiunile *Micul tipograf* și *Pe o bancă în parc* □ O povestire melancolică despre trecerea timpului și urmele lăsate de el asupra oamenilor și a naturii este *Cornelia* de Gheorghe Suciu. □ Poezii publică Ursula Șchiopu (*Cunosc toate cărările, Notre-Dame, Prin cadența ploii, E vremea cerbilor*), Virgil Teodorescu (*Războiul și mama, Sălcii smulse, Longobarzii, Odă, Călătorind*). □ H. Zalis reproduce în cadrul rubricii Inedit largi extrase dintr-o conferință ținută de Tudor Vianu la Teatrul Național, în seara zilei de 27 februarie 1944, înaintea premierei comediei lui Camil Petrescu. *Iată femeia pe care o iubesc*. În deschiderea conferinței Tudor Vianu evocă amintirile care îl leagă de Camil Petrescu încă de când acesta era un tânăr student care își întrerupea cursurile din cauza „neconținutelor chemări la arme”. Conferențiarul mai spune că „imaginea cea mai elocventă despre cum arăta Camil în tinerețe poate fi găsită în *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu”. Versurile scrise de Camil după război l-au determinat pe Tudor Vianu să-l conducă la „Sburătorul” lui E. Lovinescu. Așa cum fusese primit Ion Popescu, numele sub care se prezentase viitorul poet Ion Barbu, tot așa a fost primit și Camil Petrescu, din ale cărui poeme, un parte consistentă, a fost publicată în numărul următor al revistei lui Lovinescu din 30 octombrie 1920, însoțite de o prezentare făcută de Tudor Vianu. Fusese un articol scris de „un critic începător despre un poet începător”, o caracterizare în care Vianu afirmă: „Natura inspirației sale mi se pare a fi făcută din luciditate și febră”. În conferința ținută ca avanpremieră la poezia camilpetresciană, Tudor Vianu vorbește despre cucerirea femeii ca despre o „situație oarecum simbolică”. De fapt, în zarea ei stă „preocuparea de sine a omului, dorința de a se realiza, de a triumfa”. Tudor Vianu considera „că doar printr-un efort de simpatie” poate lămuri critica „înțelegerea personalității de scriitor a lui Camil Petrescu”. H. Zalis consideră că „ne aflăm în fața celei mai substanțiale contribuții relative la Camil Petrescu din câte ne-a oferit de-a lungul anilor Tudor Vianu”. Autorul articolului evidențiază că alte aprecieri critice ale lui Tudor Vianu la Camil Petrescu (în *Artă prozatorilor români*), ele reprezentând , de asemenea, „solidă caracterizare, susceptibilă însă de nuanțări”. În viziunea lui Tudor Vianu, ceea ce definește cel mai bine scriitura lui Camil Petrescu constă în „exactitatea aproape științifică în despicarea complexelor sufletești tipice. Doar cu mijloacele unui romancier (narațiunea și

prezentarea) Camil Petrescu reușește să creeze o operă cvasiștiințifică, clarificând elementele constitutive ale pasiunii umane, cu precizie matematică”. În textul reprodus, al conferinței, este evocat tânărul care se „caută pe sine și care râvnește succesul în forma cuceririi unei femei”. Vianu vede o paralelă între Stendhal și Camil Petrescu: „psihologia dragostei, «iubirea-posesiune» și «erupția voinței de putere». Succesul operei lui Camil Petrescu este dat din «studiul lucid al reacțiilor sufletești iscate de clocotul pasional și de sacrificiile lui». □ În cadrul rubricii *Preludii*, Emil Giurgiuca publică poeme ale poeților tineri. Printre aceștia se află debutanții Dorin Rădulescu, Șerban Teodorescu, Ion Jilăveanu și I. Popa, prezenți fiecare cu poeme de începători. ■ Sub titulatura *Al. Philippide, Poezia și punctele ei de sprijin*, Magdalena Popescu analizează creația acestuia prin filtrul considerentelor lui Tudor Vianu, care îl includea pe Philippide „în aripa marilor lirici meditativi, alături de Eminescu, Blaga, Barbu, Arghezi, Bacovia”. Autoarea observă că specificitatea timbrului poeziei lui Al. Philippide dă nota opozantă față de familia în care a fost integrat. Lirica meditației prezentă la Al. Philippide are „două atitudini evidente. Una e organizată fie pe axul unui sistem filosofic (Eminescu, Blaga, Barbu), fie pe cel al căutării unui adevăr primordial într-un efort tensionat al tuturor fibrelor sufletești (Arghezi), fie, în sfârșit, pe axul unei obsesii maladive (Bacovia)”. În primul caz, se vorbește despre o „lirică a rezultatelor”, Cea de-a doua atitudine este „procesuală, discontinuă”, în sensul că meditația devine „ea însăși scop sieși, spectacol pentru individ și obiect pentru poezie”. Poezia lui Al. Philippide include paradoxul că deși este „meditativă în aparență, nu e totuși o lirică de idei, ci exclusiv, de sentimente aureolatoare ale ideii”. Magdalena Popescu îl citează și pe G. Călinescu în legătură cu poezia lui Al. Philippide. Călinescu apelând la afirmația divinului critic, anume că poetul de obârșie moldoveană „are o mare sensibilitate pentru situațiile fundamentale din univers, pentru poezia grandioasă, pentru versul încordat, pentru emoțiile elementare” Un alt paradox al liricii lui Al. Philippide este acela al unei „consecvente stări de nostalgie, haos și dezagregare a lumii sufletești, din literatura noastră, (...) în frază și vers impecabile; vagul psihic – transparent în simboluri clare. Deși folosește o recuzită specifică romantismului, Al. Philippide este definit ca un existențialist *avant la lettre*, din instinct, fără sistem”. □ O cronică despre *Lirica lui Eugen Jebeleanu* scrie Dragoș Vrâncianu. Autorul articolului spune despre poezia lui Eugen Jebeleanu că „are în alcătuirea ei, o tărie care se lasă greu definită”, poemele elegiace din volumul pierderii perechii conjugale, fiind „niște cântece împotriva morții”. ■ *Zâmbetul Elladei* se intitulează reportajul realizat de Ioan Grigorescu. Acesta revine pe continentul european, traversând continentul negru și nisipurile Saharei, Nilul și Mediterana, pe urmele zeilor greci. Ioan Grigorescu se oprește pe pământul Greciei, acolo unde zeii de piatră ai Nilului „au pierdut ceva din austeritatea lor mistică”, dar „au învățat să zâmbească”. În acest fel zeii s-au umanizat. „Ce tulburător lucru să înveți

chipul divin cioplit după sacerdotale canoane milenare să zâmbească!" Articolul se vrea un reportaj despre vestigiile Elladei, cu însemnătatea lor mitică, un amestec eterogen de istorie, artă și filosofie, în mod neliniștit vizitată și cu certitudine nedescifrată. Vestigiile, situate la suprafață sau dezgropate, fotografiate, studiate, analizate rămân totuși acoperite de mister. De aici sărutul (pentru cei atrași de chemarea cetății înțelepciunii) și zâmbetul Elladei față de neputința umană de a-i descifra enigmele.

● [„Tribuna”, nr. 34] Ion Rahoveanu publică poeziile *Cuvânt* și *Divertisment* □ În secțiunea *Anticipând centenarul*, Alecu Popovici evocă două momente din existența lui *George Coșbuc în Oltenia*. □ Titus Bălașa subliniază durerea trăită de poet între anii 1916-1918, adăugând versurilor „... Mă uit înapoi. / Iar drumul acum e pierdut / dintre noi, / Ești tu, ori eu însumi pierdut” o poză a Registrului „Stărei” Civile pentru născuți. □ Anișoara Odeanu continuă articolul *Camil Petrescu, așa cum l-am cunoscut*, rememorând o întâlnire din august 1956, dar menționând și repetiția generală a piesei *Asta e femeia pe care o iubesc*. În plus, se reține o replică a autorului: „Aș vrea să mă duc la mare. Marea mi-a făcut totdeauna bine, m-a odihnit. Soarele, spațiul, culorile”. □ În rubrica *Cronica literară*, Ion Lungu recenzează volumul lui Miron Scorobete, *Fântâni*, notând: „(...) contactul cu satul în poezia lui Scorobete nu păstrează nimic desuet și pitoresc, reprezentând mai degrabă o integrare a țăranului nostru, ridicat la viața nouă, în universul complex și elevat al unei arte majore, profund contemporană”. □ Apar fragmente *Din volumul în pregătire, Insula efemeridelor*, al lui Augustin Buzura. □ Se publică un grupaj de poezii ale lui Romulus Guga, dintre care reținem poezia *Dantescă*

26 august

● [„Contemporanul”, nr. 34] *Tristețea analizei*, se intitulează cronica literară semnată de Nicolae Manolescu la *Postume* de Tudor Vianu. „În conștiința generațiilor mai noi Tudor Vianu rămâne ca un cărturar și un profesor. El păstrează pentru toți foștii lui elevi prestigiul unui mare erudit rătăcit într-o epocă de specializare, farmecul unui erudit întârziat. Cunoștințelor lui nu le măsurăm în întinderea, căci ele nu ne copleșesc ca acelea ale lui Nicolae Iorga: nu este nimic «monstruos» în opera lui Tudor Vianu, care oferă privirii intelectualului o lume armonioasă și limpede, rațională și umană. Impresia cea mai adâncă e de familiaritate, de intimitate cu cultura: Tudor Vianu trăiește între idei cu o naturalețe care nu se învață”. □ În *Pasiunea analizei* Paul Georgescu scrie despre romanul *Ioana* (1934) de Anton Holban: „Obsedat de fericire și de moarte, eroul lui Holban se înscrie în tradiția maioreșciană a geniului pustiu. De vreme ce există un tip al Avarului sau al Arivistului etc, nu poate să existe – căci există – și tipul Căutătorului? În romanul lui Holban există, oricum, elemente constitutive clasice. Ceea ce face din el un modern nu e analiza psihologică, metodă străveche, ci faptul că scriitorul trece de la analiza pasiunii la pasiunea analizei”.

27 august

• [„Cronica”, nr. 29] □ Secțiunea *Cronica literelor* cuprinde poeziile: *Ciuleandra*, de Ioanid Romanescu, *Ion și Coborâre de pe schele*, de Silviu Rusu și *gândind în august*, de Silvia Dumitru. □ Apar patru schițe: *Pe iarbă*, de Mircea Ionescu, *Evadare*, de Ioana Orlea, *Statuia*, de Ion Puha și *Loc pentru fumat*, de Vasile Gorun. □ La secțiunea Cartea apare recenzia semnată de Elvira Sorohan asupra cărții lui Nicolae Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare*: „Nicolae Iorga a povestit cu talent poporului român istoria Moldovei de la Alexandru cel Bun, bunicul lui Ștefan, și până în stingerea ultimilor descendenți ai aceluia care, timp de aproape o jumătate de veac, „ca un leu ce nu-l poate îmblânzi nimenea”, a apărut cu viteză granițele și independența Moldovei ... Cartea lui N. Iorga rămâne un mesaj vibrant, cu un puternic conținut moral, înnobilit la fiecare pagină de minunatul sentiment patriotic, care contopește autorul cu eroul său, fără să fie uitat nici o clipă poporul, sprijinitorul permanent și credincios al „omului întreg al fire” Ștefan, voievodul Moldovei”. □ Simion Bărbulescu semnează articolul *Al. A. Philippide – criticul*: „Datoria criticului literar, după Philippide, constă însă și în stabilirea înrudirilor spirituale, a abilităților existente între scriitorul cercetat și înaintașii sau contemporanii săi. Pe scară mondială se produc în permanență schimbări culturale și de idei, influențe și legături semnificative pe care criticul are datoria de a le pune în lumină. ... Ceea ce îl deosebește pe Al. A. Philippide în critica literară de alți confrăți ai săi este pasiunea pe care o depune în a descoperi la autorul cercetat acel „sunet inimitabil”, „secretul poeziei”, „însușirile caracteristice”, „valoarea literară”, dar – în aceeași măsură – ba, poate mai mult, – „valoarea adânc umană” a unei opere literare”. □ La rubrica O carte pe săptămână, Maria Platon recenzează cartea lui Ovidiu Papadima, *Cezar Bolliac*: „Structura lucrării este aceea a unei ample monografii, al cărei obiectiv principal rămâne constituirea, pe baza unor date și judecăți noi, a rolului său istoric și a împrejurărilor în care s-a format și și-a desfășurat activitatea. Bolliac este înfățișat în toate frământările poetice ale timpului, i se judecă, totdeauna, în unghi istoric, ideile și atitudinile, înlăturându-se de la început, viziunea statică, împietrită”.

• [„Flacăra”, nr. 35] Cu entuziasm, se anunță apariția cărții de poezie *Nevoia de cercuri*, a lui Geo Dumitrescu. Se mai notează publicarea monografiei *Costache Negruzzi*, „sub semnătura istoricului și criticului literar Al. Piru”. La aceeași rubrică, se mai menționează apariția romanului lui Nicolae Jianu – *Pământul era viu*, precum și reeditarea cărții lui Ionel Teodoreanu – *Ulița copilăriei*. □ Eugen Frunză publică *Medic și... medic*, la rubrica sa *Carnet de scriitor*.

• [„Luceafărul”, nr. 35] Cu privire la romanul actual se exprimă I. Negoieșcu. „Stăpân, ca și Titus Mocanu, pe datele ideologice ale realităților actuale, Constantin Țoiu sondează conștiința morală a eroului de tip social

nou. (...) Spre deosebire de rezerva cu care a primit critica *Stăpânii* lui Titus Mocanu, romanului *Francisca* de Nicolae Breban i s-a acordat îndată după apariție o atenție foarte zgomotoasă, ce – credem noi – n-a servit prea bine pe acest tânăr autor, care se cerea neapărat ajutat în a-și vedea mai bine limitele și perspectivele creatoare. Căci ne aflăm, cu *Francisca*, în prezența unui scriitor de necontestat talent, dar care își domină prea puțin încă mijloacele de realizare”. Argumentând ideea avansată, I. Negoieșcu afirmă: „Aceste însemnări au pus accentul pe modalitățile formale care, în noul nostru roman, adânc înrădăcinat tematic în realitățile socialismului, preocupă tot mai viu pe scriitorii dornici să asigure progresul artistic al literaturii române. Și dacă toți trei romancierii semnați în cadrul de față sunt debutanți, străduințele lor de înnoire trebuie subliniate în primul rând, căci le socotim mai semnificative decât cumpăna realizării și eșecului în substanța epică însăși a operelor lor. Nu se poate progresa fără efort, fără nădejdea de a descoperi, prin chiar forma înfruntată, alte și alte fețe și sensuri ale realului. Matură în socialism, societatea românească așteaptă opere care să continue tradiția noastră literară cea mai avansată și care să corespundă problemelor atât de interesante ale literaturii universale. Aceste însemnări vor să fie totodată o invitație adresată tinerilor romancieri de a dezbate personalii și cu îndrăzneală ideile literare care vizează forma operelor lor prezente și viitoare”.

28 august

• [„România liberă”] În rubrica *Literatura și arta*, Eugen Atanasiu semnează articolul *Literatura românească pe un meridian îndepărtat*, reproducând secvențe din discuția cu scriitorul brazilian Nelson Vainer. În afară de proiectele personale în raport cu spațiul românesc, finalizate (publicarea a două antologii de poezie românească, a traducerii *Povestirilor din război* de Mihail Sadoveanu) sau în curs de apariție (*Cantos Romanos – Povestiri românești*, o culegere de schițe, nuvele, povestiri de Zaharia Stancu, Tudor Arghezi, Ion Agârbiceanu, Călinescu, Ioan Grigorescu și Nicolae Jianu), dialogul tinde să evidențieze evoluția literară din spațiul românesc de cultură, prin apariția unei „noi generații de literați români”. Dintre dificultățile întâmpinate în traducerea literaturii române în limba portugheză, Nelson Vainer a menționat expresia lui Caragiale, „curat murdar”, („A o reproduce întocmai devine un non sens în altă limbă, deși ea exprimă plastic și pitoresc o anume vorbire și un anume sens”), dar și formula inițială specifică basmului, „a fost odată ca niciodată”.

31 august

• [„Urzica”, nr. 16] Un articol semnat *Redacția „Urzica”* se referă la *Actualitatea umoristică a lui G. Coșbuc* (oprindu-se la poeme precum *Cetatea Neamțului*, *Lordul John*, *Logica*).

• [„Amfiteatru”, nr. 8] Articolul de fond poartă semnătura redacției și este dedicat celei de-a XXII-a aniversări a Eliberării patriei și „împlinirii primei mișcări de revoluție de când, prin adoptarea noii constituții, și-a dobândit denumirea corespunzătoare realității ei social-istorice actuale – Republica Socialistă România”. Este evidențiat „tabloul măreț al unor victorii fără precedent”, datorat acelor „minunați luptători care au pregătit cu dârzenia și idealul lor (...) cu jertfa vieții lor fâgașul unic al libertății noastre”. (...) În zilele și nopțile din acel august eroic, acum douăzeci și doi de ani, când forțele patriotice, strâns unite în jurul Partidului Comunist, au răsturnat dictatura militaro-fascistă, croind drum vremilor noi, se împlineau aspirațiile seculare ale unui popor antrenat cu exemplară vitejie în lupta pentru eliberare națională și socială. (...) Cel de al IX-lea Congres al Partidului – evenimentul pe care un poet îl asemuia cu un munte înalt, rămas să scânteieze deasupra orizontului oricât de mult ne-am depărta, în ani, de dânsul – a dăruit fiecăruia din cei 19 milioane de fii ai pământului românesc nu numai programul cincinalului acum în curs de împlinire, ci și sentimentul tonic al vitezei de înaintare, emoționanta înțelegere a ritmului unui popor în mers.(...) Intim legați de viitor cum sunt, studenții României apleacă peste pagina de curs o frunte caldă, înnobilită de viziuni și limpezită prin certitudini. Ceea ce astăzi este cuvânt și cifră, mâine va fi pe verticala realității uzină și școală, laborator și clinică – va fi locul lor de muncă, acela care le va solicita energii, cunoștințe, talent și pasiune. Floarea pe care o dăruiesc ei astăzi eroilor turnați în bronz are petalele roșii ale unei credincioase fângăduințe”. □ *Eposul militant al filmului*, articolul Ioanei Popescu se derulează, ca întreaga presă românească, pe aceleași coordonate tematice din luna august, când „plenitudinea trecutului revoluționar al poporului nostru, încununat de istorica victorie de la 23 August 1944, deschizătoare de orizonturi, devine sursa fundamentală a noilor creații artistice”. Sub semnul sărbătorii din August, autoarea conturează imaginea complexă a producțiilor cinematografiei românești din anul 1966: „În drumul evolutiv al artei filmice românești, s-a definit un erou de tip nou, conturat, în esență chiar din primele opere, deși tributar momentanei incapacități a gândirii artistice de cuprindere integrală a personalității comunistului. (...) Munca perseverentă, nemărturisita dorință de emulație a tuturor cineaștilor au făcut ca evoluția să fie rapidă și temeinică; astfel, noua și adevărata viziune asupra vieții și istoriei a pătruns cu siguranță în filmele noastre. Primul succes de răsunet – *Valurile Dunării* (Liviu Ciulei) impunea filmic figura complexă a comunistului; suflul eroic aspru și măreția înclăștării dramatice se îmbinau cu dimensiunea umană a personajelor. Lumea eroilor fermi, curajoși, conștienți este interferată cu cea a oamenilor cinstiți și sinceri, dar anarhic revoltați, a căror evoluție spre înțelegere este precipitată de condiționarea istorică. Personaje ca Mitrea Cocor din filmul cu același nume, Mitru Moț (*Setea*), Ilie Barbu (*Desfășurarea*),

Andrei Sabin (*Străinul*), Mihai (*Valurile Dunării*) cunosc transformări fundamentale sub influența Partidului, creatorii filmelor reușind să surprindă nașterea unor sentimente deosebite ca demnitatea, încrederea, perceperea sensului devenirii și activității sociale, ei conduc în profunzime analiza profilului nou uman. Îndepărtarea treptată a falselor și schematicelor «detalii de viață» – de fapt copieri lipsite de transfigurare a unor aspecte nesemnificative ale realității – a fost una dintre condițiile care au condus la reușita unui șir de filme remarcabile. Lupeni 29, Cartierul veseliei, Străinul, Setea – iată câteva din marile fresce de evocare a omului simplu, făuritor al istoriei. (...) Tendința de prezentare deschisă, din perspectiva cea mai recentă, a luptei victorioase din anul 1944, este punctul de plecare al construcției filmului *Procesul alb*; însă, aici, împlinirea și complexitatea derivă din fermitatea ideologică a gândirii regizorale, care participă mereu la reconstituirea epocii și a oamenilor săi. O încercare de restructurare a noului erou se vedește în filmul lui Francisc Munteanu *La 4 pași de infinit*, dar ea ajunge numai până la nivelul tatonărilor psihologice. Realizarea acestei inițiative se efectuează cu succes în filmul *Duminică la ora 6* (Lucian Pintilie). Pentru cei doi uteciști – Radu și Anca – ideologia comunistă este singura concepție vitală. Evenimentele anului 1940 constituie axa direct coordonatoare a destinelor lor individuale. O categorie aparte reprezintă personajul comunistului Matei din filmul *A fost prietenul meu*; exponent al zilelor noastre el este un caracter complex și bine încheat, în jurul și sub a cărui influență se găsesc toate celelalte personaje, protagoniste ale unor scheciuri nu tocmai bine îmbinate. Filmul lui Blaier trăiește tocmai prin această luminoasă, caldă și matură figură de erou cotidian. (...) Peisajul unic și totuși atât de divers al mișcării comuniste românești s-a întruchipat într-o variată gamă de tipuri filmice, ce se subsumează ideologic categoriei prin țeluri și mijloace, dar care relevă complexitatea miilor și miilor de chipuri reale. Capacitatea de cuprindere esențializată a problematicii specifice, este întregită de tematica militantă a epopeii anilor din urmă; din această bogăție a faptelor cotidiene profilul și stilul filmelor câștigă astfel o greutate particulară, care le poate da un relief pregnant în contextul producției artistice mondiale”.

• [„Argeș”, nr. 3] Revista se deschide, pe prima pagină, cu poezia *O să auziți...*, de Floru Mihăescu. □ Sunt semnalate nou-apărutele volume *Tânărul meu Ulise*, de Traian Coșovei, monografia despre publicistul *Ion Pop Reteganul*, scrisă de Ion Apostol Popescu și lucrarea lingvistică a lui Vasile Scurtu, *Termeni de înrudire în limba română*. □ În urma decesului Paraschivei Arghezi, poetul încredințează revistei poemul *Pasul dulce*. Alți poeți, Anghel Dumbrăveanu (*Voievod*) și Ion Sofia Manolescu (*Ochii*), intră în atenția cititorilor, prezența lor fiind completată, prin câteva poezii patriotice scrise de Octav Pârvolescu (*Odă pământului românesc*) și Victor George Dumitrescu (*Loviște, țară de piatră*). □ În aceeași pagină, apar prozele scurte ale lui Ilie Ristea (*Mărul*), Dan Bițică (*Fiul*) și Traian D. Lungu (*Carte*

poștală). □ Pagina publică poezia *Crinul*, de Valeriu Anania și schițele *Podul de pe Argeș*, de Florin Emilian Bălănoiu și *Sandalele* Dorinei Bădescu. □ La rubrica *Bilete de papagal*, Tudor Arghezi semnează articolul *Un semn bun*, prin care explică că secretele unui scriitor deja consacrat nu pot servi cu nimic unuia începător, dar notează prezența unor simple reguli ale condeiului: „Mi-aș permite să răspund global corespondenților mei că e nevoie, în scris, de ceea ce aș numi trei virtuți teologale: modestie până la sacrificiu, exigență minuțioasă și dragostea limbii moștenite. (...) Îți recomand, iubite corespondent cu visuri literare, răbdarea, până la sclavie, perseverență, muncă de zi și noapte ca o închinăciune pentru graiul nostru și omagiu marilor noștri scriitori. (...) Prin urmare, iubitele corespondent, ridică-ți fruntea în Luceafăr, crezând în menirea dumitale și sărută-ți în fiecare seară condeiul cu care vrei să încerci posteritatea”. □ *Eminescu și Enescu – Expresii autentice ale spiritualității românești în universalitate*. Vladimir Dogaru analizează, la rubrica *Permanențe*, similitudinile dintre Mihai Eminescu și George Enescu. „Expresii autentice și majore ale spiritualității românești în universalitate, Eminescu și Enescu se aseamănă, așadar, prin multe trăsături comune. Dar dominantă personalității lor artistice o constituie spiritul de înaltă responsabilitate patriotică și umanistică, pe care și l-au însușit din însăși conștiința neamului românesc și pe care – cu veacuri în urmă – o formulase Miron Costin în cuvinte « Eu voi da sama de-ale mele câte scriu »”. □ *Cronica literară*: Sergiu Nicolaescu semnează articolul *Poezia și permanența patriotismului*, unde glosează asupra patriotismului ca sursă de inspirație și factor conector al poeziei românești, iar nu motiv de rușine. „Nici un mare creator (Dante, Hugo, Eminescu) nu s-a rușinat să fie patriot”. – spune el, citându-l pe Călinescu. □ G. F. Țepelea atenționează, în editorialul *Corelația limbă-literatură în critica literară*, asupra insuficienței abordării a acestei teme: „De o mare utilitate ar fi, credem noi, în critica actuală, o analiză a metaforizării în poezie și proză, care să conchidă dacă metaforizarea duce într-adevăr la potențarea expresiei în opera respectivă sau dacă, dimpotrivă, excesul de metafore așterne prea multe întrebări în calea perceperii și sensibilizării, sau dacă obosește. (...) Evident, cele spuse aici nu fac decât să schițeze o problemă. Ignorarea reciprocă dintre specialiștii care lucrează în domenii înrudite, ca acelea ale limbii și literaturii, aduce prejudecii ambelor discipline, iar absența preocupărilor pentru limba și stilul scriitorilor din majoritatea cronicilor literare diminuează posibilitățile de orientare a publicului cititor”. □ Sunt publicate epigrame de N. Crevedia, Mircea Pavelescu, Gh. Zarafu, George Corbu. □ Mihail Diaconescu semnează un articol despre arta pietrarilor din satul Albești.

• [„Astra”, nr. 3] Gherghinescu Vania publică, pe prima pagină, poezia *Peste tot, în inimi*, dedicată Partidului Comunist Român. □ I se alătură Nicolae Tăutu cu *Hronic de august*. □ Cu titlul *Sensul actual al fericirii*, Valeria Coliban realizează un interviu-anchetă cu două componente tematice: „Feri-

cirea fiind consubstanțială universului moral al omului nou, o discuție despre sensul ei actual conturează întrebări și răspunsuri despre atitudinea contemporanului nostru în fața lumii, a răspunderilor ce-i revin în cadrul societății”; „Opera de artă este expresia unui act de angajare în epocă (...). Ce aspecte v-au reținut atenția în relația literaturii cu efortul social din țara noastră?”. Printre cei intervievați se află Petre Sălcudeanu, care descrie implicarea scriitorului în societatea socialistă ca pe un demers social cu finalitate educativă: „Trăim o epocă dimensionată pe culmi, în care munca noastră scriitoricească ar trebui să se afle la aceeași altitudine dacă nu mai sus. Arta noastră nu poate fi concepută în afara efortului social”. Răspunzând la a doua chestiune, Petre Sălcudeanu arată că „legitimarea aspirațiilor creatorului printr-un înalt ideal civic și etic nu limitează discuția despre individualitatea operei de artă și personalitatea artistului”, ci „o așează într-o perspectivă mai largă”; „Scriitorul epocii noastre nu poate fi decât scriitorul-cetățean. (...) Dar pentru a avea un punct de vedere asupra vieții se impune s-o cunoști, nu prin apropiere ci prin integrare, nu dinafară ci dinăuntru ei, de pe pozițiile unui înalt spirit cetățenesc”. □ În cadrul rubricii *Cronica literară*, Voicu Bugariu analizează un volum de versuri intitulat *Eseu*, și semnat de Ion Caraion. Cronicarul remarcă numărul redus de teme pe care volumul le tratează, precum și „virtuozitatea” cu care poetul „execută variațiuni” ale acestui registru tematic. Supratema poetică este, în opinia cronicarului, natura, văzută sub semnul „panteismului metaforic”, „concepută cosmic”, dar și „intim”. Volumul, care „are o monotonie de melopee, cu ridicări și coborâri surprinzătoare, cu versuri contorsionate, iluminate brusc, baudelairian, de străfulgerări”, ilustrează, în opinia criticului, nu un „optimism festiv”, ci „un optimism cu valențe libere către viitor”. În acest fel, arată Voicu Bugariu, în spiritul discursului critic ideologizat, „realitățile sociale contingente capătă ardente ecouri”. □ Articolul *Genul proxim*, semnat de Aurel Tănăsescu, continuă, într-o rubrică permanentă, preocupările criticii literare pentru asocierea literaturii adresate copiilor și tineretului cu ideologia de partid și de stat, aici printr-o discuție referitoare la aspectele teoretice ale genului științifico-fantastic, ale romanului polițist și de aventuri și, în ansamblu, ale „literaturii pentru tineret”. Autorul identifică elementele comune dintre specia literară a basmului și speciile literaturii de anticipație în ceea ce privește construcția și „finalitatea simbolică” a personajelor, „trecutul indecis al basmelor” și „viitorul indecis” al povestirilor științifico-fantastice. Deosebirea principală pe care o identifică Aurel Tănăsescu între cele două specii literare rezidă în aceea că „un personaj anticipativ” „este chemat să întruchieze anumite calități actuale ale omului de acțiune, este utilat cu o tehnică fantezistă și plasat în împrejurări insolite”, în scopul „depășirii schematismului” și pentru ca eroii să dobândească, astfel, „complexitate literară” și „să fie interesați ca indivizi”. *Correspondența (II)* a lui Lucian Blaga, publicată sub îngrijirea lui Gherghinescu Vania, cuprinde o serie de

scrisori grupate tematic, nu cronologic – în acest grupaj tema frecventă este Dorli, fiica poetului – iar comentariile redactorului revistei „Astra” aşează fiecare fragment de scrisoare în contextul în care aceasta a fost scrisă, explică relaţia dintre poet şi fiica sa, dintre poet şi soţia sa: „De unde se vede că *fiica* avea şi ritmurile *tatălui* în inima căruia, o ureche de fineţi extraordinare ar fi putut auzi muzica ideilor, a cuvintelor, a tăcerilor, a devenirilor (...). Iată, spre exemplificare, un fragment din scrisoarea datată 3 iunie 1944: „Dorli înfloreşte şi are aroma florilor de salcâmi, de cari e plin acum muntele nostru magic. Dacă aş visa într-o noapte că ai veni aici, în vizită, cu maşina – aş zice, încă în vis fiind: O, aceasta e numai un vis...”. □ La rubrica *Cărţi* este semnalată apariţia revistei „Tomis” – „revistă lunară cu profil politic, social şi cultural”, al cărei articol de inaugurare, *La început de drum*, este semnat de Constantin Măndreanu, prim-secretar al Comitetului Regional Dobrogea al Partidului Comunist Român. Academicianul Tudor Argezi semnează un *Cuvânt de salut* în care arată că „revista Tomis e o nouă universitate”. □ În aceeaşi rubrică, Nicolae Prosan recenzează studiul lui Vladimir Streinu, *Versificaţia modernă*, apreciindu-l ca o primă „istorie de acest fel a versului liber”. □ Tot în cadrul rubricii *Cărţi*, Petre Paulescu recenzează volumul de versuri al lui Radu Cârnci, *Orgă şi iarbă*, apreciindu-l pentru „lirica dinamică”, şi pentru „poezia cu acustică aspră”, dar reproşându-i poetului unele „abuzuri de imagine”. În aceeaşi rubrică, *Cărţi*, Simion Bărbulescu analizează studiul Lidiei Bote, *Simbolismul românesc*, apreciind rigurozitatea şi capacitatea de sistematizare, precum şi importanţa deosebită a capitolului dedicat esteticii simboliste. Recenzentul încearcă să reabiliteze politic simbolismul românesc şi să evidenţieze specificitatea nemimetică a acestuia, în raport cu influenţa curentului simbolist francez: „Apărut ca o reacţiune împotriva lirismului confesional, a sentimentalismului, a naţionalismului demagog, a naturalismului, a spiritului filistin în artă, a tradiţionalismului obscurantist”, simbolismul românesc „se afirmă nu ca o mişcare literară de import, ci ca un curent care a asimilat simbolismul francez numai în măsura în care căutările poetice interne au aflat în influenţele străine un stimulent”. □ Ion Topolog semnează două bucăţi de proză – *Căsuţele de lut* – despre copilăria petrecută în timpul războiului, respectiv *Aripa uriaşă* – reportaj despre munca pe şantier. □ Un grupaj de poezii reuneşte poeţi şi texte precum Ştefan Stătescu – *Trezirea cuvintelor*, Miron Rusu Barian – *Tata cu palmele*, Ştefan Cioacă – *Toamnă*, Werner Bossert – *Fortuna rediviva*, Adrian Hamzea – *Dincoace de Styx*, Eva Lendvay – *Muncitorii*. □ Un alt grupaj de poezii adună laolaltă textele unor poeţi precum: Virgil Carianopol – *Oala de lut*, Hans Schuller – *Autobiografie*, Natalia Pătărău – *Zestrea*, Marta Bărbulescu, *Timp incandescent*, Gh. Savin, *Aceste nave*. □ Emil Poenaru semnează fragmentele publicate de revistă din piesa în trei acte *Decebal*. □ Darie Magheru publică fragmentul *Cele trei ipostaze ale inimii sale*, din poemul *Războiul fără de sfârşit al dacilor*.

• [„Ateneu”, nr. 8] În prima pagină a revistei apare poezia *Cântec*, de Radu Cârneci, iar în următoarea, la rubrica *XXII Omagiu în august*, semnează versuri Ioana Diaconescu, Mihail Sabin, Radu Felecan, Petru Anghel, Ion Iuga și Constantin Scripcă. □ În *Specificul național în gândirea literară românească* (I), Mihai Drăgan susține necesitatea unei dezbateri privind specificul național în literatură, „(...) în lumina actualității, a efortului îndrumător desfășurat de numeroase generații de scriitori și critici în vederea statornicirii unui climat favorabil dezvoltării unei literaturi și culturi adânc fertilizate de spiritul poporului”. Problema a fost dezbătută prin analiza „unor etape mai însemnate ca acelea reprezentate la «Dacia literară», cu extinderi la întreaga perioadă patruzecioptistă, și «Viața românească» cu al ei spiritus rector care a fost G. Ibrăileanu. Incidental mai sunt amintiți Eminescu și Maiorescu, pe o anumită direcție revista «Contemporanul», apoi Delavrancea și imaginea ar părea că dobândește contururi mulțumitoare”. O cercetare mai atentă îi relevă autorului faptul că „preocuparea pentru afirmarea specificului poporului nostru cunoaște manifestări diverse încă de la vechii cărturari, oameni devotați ai bisericii și cronicari patrioți, care au acordat o atenție specială limbii și folosirii acelor expresii cu care să se facă înțelege”. Ca o reacție împotriva influenței slave „(...) Varlaam, Simion Ștefan, Dosoftei aduc astfel contribuții substanțiale (...) eliminând cu grijă și tact vocabulele prea regionale și slujind cu egală pasiune ideea că textul scris trebuie înțeles de «toți românii»”. Sunt evidențiate eforturile cărturarilor români (Coresi, Dosoftei, Miron Costin, Stolnicul Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir) pentru săvârșirea unității limbii: „Originea noastră latină, unitatea de teritoriu și limbă formează, de pe acum, o mare problemă de cultură agitată de toți marii cărturari fiindcă ei urmăreau, de fapt, înfrângerea influențelor slavonismului (sec. X-XVI) care au frânat dezvoltarea culturală autohtonă și afirmarea pregnantă a individualității poporului nostru”. O altă etapă este reprezentată de „opera istorică și filologică a reprezentanților Școlii Ardelene, opera polemică (...) în apărarea continuității elementului latin în Dacia, a unității noastre de limbă și teritoriu”. Urmează epoca de renaștere națională o dată cu începutul veacului trecut când lupta pentru libertate socială și independență națională trece într-o etapă nouă, pregătind terenul pentru încheierea statului român modern. (...) Literatura epocii patruzecioptiste cristalizează (...) ideile burgheziei în faza ei de ascensiune și devine o armă de luptă în emanciparea socială și națională a poporului. (...) Spiritul critic, element distinct al spiritualității românești (...) se manifestă încă din primele decenii ale secolului al XIX-lea, în contra literaturii de imitație și a limbii prea pestrițe și îndepărtate de izvoarele vii ale tezaurului popular, stimulându-se astfel deșteptarea sentimentului și demnității naționale”. Autorul remarcă contribuția lui Ion Heliade Rădulescu, cel care „cu toată admirația sa pentru valorile literare universale, clasice și romantice (...) este pentru crearea unei opere inspirate din realitatea națională,

imediată, din folclor și din trecutul istoric”. Se afirmă că „fără limbă nu e nici o literatură națională (...) fără cărți naționale, fără literatură națională nu poate exista nici patrie, nici patriotism, nici naționalitate”. □ În *Originalitate și șablon în literatura științifico-fantastică*, Voicu Bugariu remarcă „monotonie tematică, repetarea situațiilor și caracterelor” în literatura științifico-fantastică. După o trecere în revistă a „temelor mari pe care le frecventează, în general, autorii noștri de science-fiction”, autorul constată că sunt „puține scrierile științifico-fantastice care pot fi declarate perfect originale, fără nicio descendență tematică”. Acceptând ca necesară prezența motivelor epice în acest tip de literatură, Voicu Bugariu atrage atenția că „unul dintre atributele de esență ale science-fictionului interzice tratarea prea aprofundată a omului. S-ar părea că omului trebuie să i se acorde o atenție redusă fiind socotit serv obscur – ca individ – al științei”. Lucrările de coloratură lirică și cele care încearcă să pătrundă analitic psihologia omului din viitor contrazic „această falsă aserțiune”. „Scriitorii de science-fiction care își cheltuiesc eforturile creatoare în direcția anticipării aspectelor materiale ale viitorului sunt, practic, interziși originalității. Ca în orice specie literară, și în science-fiction originalitatea ține de înfățișarea omului”. □ Vlad Sorianu semnează cronică literară la romanul *Această parte a pământului* de Dumitru Mircea. Lucrarea este o „frescă a satului nou, deși analiza multiplă a realităților și caracterelor putea fi împinsă în zone mai profund istorice și umane. (...) Oamenii trăiesc, gândesc, se comportă previzibil, comunicându-ne datele unei experiențe de viață specifice satului nostru actual. Este larg utilizat monologul interior ca mijloc de autoanaliză, de confesiune, de observație și uneori de prelungire a mijloacelor narative sau descriptive. □ Constantin Călin analizează volumul de versuri *Autoportret pe nisip*, semnat de Corneliu Sturzu care „compune o poezie bazată pe sugestie; aș numi-o «de atmosferă». Această «atmosferă» de toamnă neclintită, de meditație și mărturisiri, cât și siluetele unor idei și versuri revin și după închiderea cărții. (...) Poet confesiv, de intimă delicatețe, laborios și exigent, Corneliu Sturzu opune o rezistență secretă poeziei declamatorii, gongorismului metaforic. Printre poeții tineri e o personalitate distinctivă, despre care, sperăm, vom mai scrie”. □ Rubrica *Excelsior* cuprinde poemul *Bronz* de Ion Chiriac, iar paginile zece-unsprezece cuprind poeme semnate de Victor Nistea, Ana Mășlea, Ovidiu Genaru și proză aparținând lui Corneliu Ștefanache, Eugen Uricariu și Mihai Mancaș. □ S.[orianu] Vlad recenzează volumul lui Constantin Gheorghiu intitulat *O viață pe o coajă de pepene* și alcătuit din două nuvele și mai multe schițe grupate „în jurul a trei momente de viață fundamentale” și care „corespund, la rândul lor, aceluiași număr de categorii umane: momentul confruntării elementare a caracterelor, în ambianța concludentă a unei munci spectaculoase (...); momentul asimilării moral-spirituale a marilor și dureroaselor limpeziri, pe care l-au constituit războiul și rezistența antifascistă; momentul definirii unor conștiințe intens solicitate, sub raport etic

și intelectual de actualitatea socialistă, aici schițându-se cu perspicacitate analitică diferite tipuri „veridice de intelectuali ai zilelor noastre”. Nuvela care dă și titlul volumului este o critică la adresa mediocrității agresive a lui Păsărel, „agronom propășit într-o editură”, căruia, „în numele unei bonomii amuzante i se trec cu vederea incultura crasă, banalitatea, frivolitatea”. În final, nuvela prezintă o tentativă de viol eșuată a protagonistului din cauza unui accident de motocicletă: „spiritul lui descurecăreț câștigă o nouă victorie atunci când găsește explicația derapării pe...o coajă de pepene” care simbolizează „precaritatea existențelor inautentice: aici ambițiile sociale nu se susțin etic și intelectual, ci numai prin tehnica «dării din coate», care se vădește miraculoasă, substituindu-se uneori valorii”. Pentru autorul recenziei, nuvela *Spectacolul de vineri seară* demonstrează măiestrie de portretist și acută intuiție psihologică, iar *Ceasul pescarilor* impresionează prin „observația atentă a unui mediu pitoresc care ia locul experienței”. Recenzentul e de părere că „pasiunea dezbaterilor etice și de idei, lipsa ostentației experimentaliste, frumusețea morală a oamenilor care întruchipează trăsăturile omului contemporaneității socialiste” reprezintă acele însușiri prin care conferă cartea lui Constantin Gheorghiu își asigură durabilitatea și autenticitatea. □ N. Nicolescu întâmpină apariția lucrării *Versificația modernă*, semnată de Vladimir Streinu, considerând-o o carte necesară în cercetarea noastră literară. Astfel, dacă alte literaturi beneficiază de exegeze cuprinzătoare privind tehnica prozodică modernă, „la noi dezbaterile au rămas risipite în publicații literare, cunoscute azi doar de specialiști”. Lucrarea „ne amintește vechi tehnici prozodice (psalmii și ditirambul coral) sau etape istorice mai apropiate în care au fost văzute «antecedentele» și «originile» versului liber. (...) Capitolul întâi promovează trei accepțiuni: vers neregulat, vers liberat și vers liber”. Sunt menționați scriitorii începutului literaturii moderne, interesați de chestiuni prozodice sau practicând libertăți metrice. Se comentează „forme prozodice” din secolul trecut încât „pătrundem în momentul inițierilor teoretice și practice de până la 1900”. Analiza surprinde momente de sinteză rodnică între versul tradițional și versul liber cu exemplificări din Tudor Arghezi, Adrian Maniu și Lucian Blaga. Urmează perioada interbelică care oferă exemple pentru analize prozodice „de-a dreptul captivante”. Perioada contemporană este exemplificată cu situații „evident valoroase, preferințe ale autorului”. □ Sergiu Șerban recenzează volumul lui Mihai Petroveanu, *Studii literare*, care conturează „profilul unor scriitori a căror evoluție deosebită în peisajul liricii românești oferă cititorului, peste timp, conștiința unei autentice originalități”. Volumul cuprinde patru eseuri monografice despre Adrian Maniu, Al. Philippide, I. Vineanu și B. Fundoianu. „Autorul se ferește de încadrarea rigidă în limitele unui curent sau altul, încercând închegarea portretelor prin descriere, delimitare și evidențiere a momentelor succesive ale evoluției, intuite ca tot atâtea ipostaze distincte ale operei. (...) Aproximarea de obiectul cercetat se face prin descriere,

prin sugerarea atmosferei și refacerea universului operei dinăuntru ei”. În concluzie, se afirmă valoare volumului care „se înscrie ca o contribuție originală și prețioasă în studiul fenomenului poetic modern”. □ La rubrica *Breviar critic*, Ioana Parava scrie articolul *Pedanterie sau neîncredere?* în care semnalează apariția unei cărți miniaturale, „legată în piele și tipărită pe hârtie filigran” care, în cele două sute șaiszeci și șase de pagini, cuprinde poeziile de dragoste ale lui M. Eminescu. Cartea apare la Editura Tineretului, în colecția *Diamant*, iar *Cuvântul înainte* este semnat de poetul Mihai Beniuc. Autoarea notează împărțirea cărții în trei cicluri intitulate: *Poezii publicate în timpul vieții*, *Postume* și *Poezii din tinerețe* („dacă tinerețea nu fac parte din «timpul vieții» și evident nu e nici «postumă», atunci, probabil e «dinaintea... vieții»?!). Ceea ce ni se pare puțin perdant (...) este însoțirea acestei ediții cu un voluminos cuvânt înainte (vreo 15 pagini ticsite, care nu se pot citi decât cu lupa, dacă cineva mai are chef să facă exegeză literară, până și într-o asemenea împrejurare). Un asemenea hiperliteraturism (...) nu cred să intereseze pe cineva, indiferent de seriozitatea studiului și de prestigiul semnatarului”. □ Sub titlul *O pagină de critică literară*, V. Sporici semnalează apariția în „Contemporanul” (5 august 1966) a unei cronici literare semnate de Nicolae Manolescu la trei lucrări: *Istoria lui Ștefan cel Mare* de N. Iorga, eseul *Timp și poezie* de Doina Graur și studiul lui George Munteanu pe marginea monografiei lui Ovidiu Papadima despre *Cezar Bolliac*. □ Versuri semnează, mereu aceeași, Ioanid Romanescu, Valentin Borda, Ion Tudor, cărora li se adaugă, *de juvenute*, Ovidiu Hotinceanu, Ion Dragomir, Ion Velican și A. Dăscălescu. □ Un colaj de versuri din opera lui Federico Garcia Lorca apare în traducerea lui Teodor Balș.

• [„Cinema”, nr. 8] Publicația se deschide cu textul *Epopoea națională*, semnat de redacția revistei: „Poporul nostru este înzestrat cu un simț foarte viu al istoriei. Martor și participant activ la toate marile seisme sociale și ideologice care au traversat continentul, având a înfrunta din vechime vitregiile stărnite de acest pământ mănos și ridicându-se mereu împotriva asuprii sociale și împilării străine, el și-a cultivat o sensibilitate acută și o adâncă înțelepciune în aprecierea evenimentelor care fac istoria. «Poporul nostru – spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la a 45-a aniversare a Partidului Comunist – a mers mereu înainte, dovedindu-se în decursul veacurilor un puternic factor de progres și civilizație în această parte a lumii, aducându-și contribuția la tezaurul creației materiale și spirituale a popoarelor, la înflorirea geniului uman». (...) Procesul de închegare a națiunii noastre a fost un lung șir și de momente dramatice, a căror amintire este departe de a se fi șters. Astăzi, națiunea noastră socialistă, condusă de Partidul Comunist – continuatorul luptei revoluționare și democratice a poporului român – se află la începutul unei noi și importante etape de întărire și înflorire, pentru a da pe deplin măsura forțelor și a geniului său. Istoria afirmării națiunii noastre continuă,

fiindcă, așa cum se spunea cu prilejul amintit, ea se află printre acele națiuni «care au de străbătut încă un drum lung pentru a ajunge la înflorirea deplină». (...) Preocuparea Consiliului cinematografiei prevede realizarea în cursul acestui cincinal a unui număr însemnat de filme incluse în epopeea națională. Printre ele ar urma să se afle lucrări dedicate momentului formării poporului român, luptelor conduse de marii voievozi ai țării pentru neamătate, bătațiilor pentru libertate socială și unitate națională, marilor figuri ale culturii românești, luptei eroice a clasei muncitoare și a partidului său pentru eliberarea patriei și a poporului, pentru socialism. (...) Consecințele acestei angajări vor fi fără îndoială multiple și pozitive. Grație preocupării continue a Partidului Comunist pentru dezvoltarea multilaterală a culturii românești, cinematografia dispune de o bază tehnică-materială modernă care se va extinde și se va îmbunătăți potrivit indicațiilor Congresului al IX-lea al partidului în cursul actualului cincinal. Totodată, studioul București poate folosi mai bine capacitățile de producție existente sau în curs de creare, pentru a asigura sporirea considerabilă a numărului anual de filme, ridicarea substanțială a nivelului calitativ și diversificarea producției. (...) O serie de alte măsuri întreprinse în ultimii ani de Consiliul cinematografiei – inițierea unei confruntări competitive în cadrul Festivalului național al filmului, participarea cinematografiei noastre la marile întâlniri internaționale, prezență mai activă și mai calificată a criticii de film au extins orizonturile activității noastre cinematografice. Sunt tot atâtea condiții care apropie momentul realizării unor opere cinematografice capabile să rămână în patrimoniul culturii naționale și universale”. □ În rubrica *Cronica cine-ideilor* Ov. S. Crohmălniceanu semnează *King-Kong și cinematograful sofisticat*: „Neîndoios că un proces de intelectualizare a cinematografului are loc sub ochii noștri. Până aici, nimic nu e nefiresc. Toate artele trăiesc în momentul de față un astfel de moment. Spiritul omului modern, conștient de complexitatea realității, refuză fatal reprezentările ei naive, e torturat de întrebări. Nevoia de luciditate devine o coordonată principală a existenței și excită mintea să rămână trează în exercițiul actelor vitale. Otrava reflecției îmbibă astfel întregul nostru univers sufletesc. Că asemeni literaturii, picturii sau muzicii, cinematograful tinde să răspundă acestui nou tip de sensibilitate, nimic mai natural. De unde vine atunci senzația de sofisticare? Ea apare, înclin să cred, dintr-o ignorare a funcțiilor particulare pe care cea de-a șaptea artă le are în viața socială. (...) N-aș vrea să creeze cumva impresia prin aceste observații că socotesc intelectualizarea cinematografului un fenomen sterilizat cu efecte inhibitive pentru arta ecranului. (...) Sofisticarea arte ecranului e aspectul absolutist al acestui fenomen. Ea intervine de obicei, în mod paradoxal, tocmai spre a marca un anume vid idealistic. Pe spectator îl enervează în asemenea cazuri, nu caracterul intelectual al filmului, ci divorțul flagrant între sărăcia de substanță și pretențiile regizorului. (...) Nu e de mirare că și cinematograful sofisticat îl împinge pe spectatori să se înghesuie la

reluarea lui King-Kong". □ În *Contracronică*, Radu Cosașu publică *Alimentația de vară și foloasele ei*, despre „alimentația intelectuală” de vară: „Acest regim alimentar estival se compune din – după cum își poate da oricine seama, deschizând ziarele bucureștene în luna iulie, la rubrica «film»: *Fii Marii Ursoaice, Cele două orfeline, Coliba unchiului Tom, Vanina Vanini, Fantômas, Coplan...*, *Dragostea și moda, Gentelmanul din Cocody, În fiecare zi sărbătoare, În genunchi mă întorc la tine, Cum se reușește în dragoste, Acțiunea Zimbrul, A fost cândva un hoț, Fața pierdută, Prea târziu, Angelica, marchiza îngerilor* etc. – altfel spus: mâncăruri cât mai ușoare, oferind o digestie intelectuală cât mai puțin complicată, salate de muzică, comedie și melodramă, compoturi de spade, sânge și cadavre mutilate violent, multă limonadă și siropuri pentru o transpirație abundentă și binefăcătoare”. ■ B. T. Râpeanu semnează în rubrica *Scriitorii români și filmul* textul *Mihail Sebastian. Notățile unui spectator educat*, un colaj din textele lui Mihail Sebastian publicate în perioada interbelică în diferite publicații. ■ Ion Barna revine cu textul *Dicționarul cinematografic* de Georges Sadoul, o cronică despre *Dicționarul cineaștilor și Dicționarul filmelor*, două volume apărute la Paris, în colecția „Microcosme”, nespecificând editura sau anul apariției.

• [„**Familia**”, nr. 12] Sunt publicate fragmente din scenariul filmului *Dacii*, realizat de Titus Popovici □ Versuri din creația lui A. S. Pușkin, Theophil Gauthier și Nicolaus Lenau sunt redată sub titlul *Tălmăciri inedite de Nicolae Labiş* □ În același număr, apar *Două poeme* inedite despre Bălcescu.

• [„**Iașul literar**”, nr. 8] Nichita Stănescu este prezent cu poeziile *Cântec, Moartea eroului necunoscut, Douăsprezece noaptea, cu dor și Ferigi*. □ Dan Mănuță recenzează culegerea lui Marin Sorescu, *Moartea ceasului* (Editura Tineretului, 1966): „Impus prin soliditatea celor două volume anterioare (*Singur printre poeți*, 1964 și *Poeme*, 1965), Marin Sorescu este prezent din nou cu o culegere de versuri. Să o spunem de la început, *Moartea ceasului* nu aduce lucruri cu totul noi. Nu e vorba de o lipsă organică, de imposibilitate de perfecționare a mijloacelor poetice proprii, ci, așa cum se va vedea mai jos, de folosirea variațiilor, pe aceleași teme. Aceasta e esența volumului lui Marin Sorescu. I-am scădea oare importanța și valoarea dacă am afirma că *Moartea ceasului* e o confirmare a unui întreg stadiu al poeziei lui Marin Sorescu? Dimpotrivă. Pentru că, din când în când, în creația fiecărui poet intervin asemenea trepte și puncte de repaos meditativ, cu care ocazie are loc o ultimă încercare a metodelor folosite până atunci. Nu diminuăm valoarea poeziei lui M. Sorescu și, ca atare, nu am putea fi taxați – de un cronicar – drept «autor de note». De altfel, *Moartea ceasului* își păstrează noutatea pentru că «stilul Sorescu» nu a devenit anacronic. Continuă deci a fi interesant și atractiv.(...) Într-o atare ambianță efervescentă, metafora este simplă, fundamentală pe elemente la îndemâna oricui și lipsită de sofisticare. În acest chip se explică și largă audiență a poeziilor lui Sorescu. I s-ar putea reproșa, în acest sens, că ar

fi prozaic. Dar «prozaismul» lui M. Sorescu are un tâlc anumit și el este acela care acordă versurilor sale una din puternicele lor note originale. Dar pentru a înțelege acest lucru, trebuie să raportăm poezia lui Marin Sorescu la evoluția întregii noastre lirici actuale, care e dominată de seriozitate. Aceasta e situația poeziilor lui Tudor Arghezi, Al. Philippide, Șt. Aug. Doinaș ș.a.m.d. Îndărătul fiecărui vers se ascunde un concept poetic considerat cu seriozitate. La Marin Sorescu, în schimb, perspectiva s-a schimbat; să ne amintim de *Șveik* și de nepăsarea sa comică și cam abătută în fața morții sau *Meșterul Manole* care, pe marginea unei idei nobile, face haz de necaz în chip evident. Și dacă citații poeți utilizau o filozofie puternic personală, Marin Sorescu o suplinește prin *umorul* său abundent și divers, care îi salvează versurile de la banalitatea. Nu trebuie însă să înțelegem umorul drept ușurință a poantei și capacitatea de a glumi. Întră și ele în discuție, dar interesează într-un grad mai redus. Sorescu le are pe amândouă: știe să găsească poanta și să o speculeze, știe să glumească. Dar umorul nu se reduce la glumă. El e o atitudine de viață, caracterizată prin contemplativitatea indulgentă și surâzătoare”. □ Al. Protopopescu salută debutul lui Barbu Cioculescu, cu volumul de versuri *Cerc deschis* (Editura pentru Literatură, 1966): „În puține cazuri un volum de debut capătă atâta împlinire ca cel intitulat de Barbu Cioculescu *Cerc deschis*. Autorul frumoaselor poeme este un senzorial cu o bună intuiție a amănuntului, aproape un introspect de verbe, tumultul «neliniștea liniștii» relevă pe romanticul interiorizat, căutător de echilibru. (...) *Cerc deschis* este o carte de la care poate începe un destin poetic interesant”. □ Este semnalată revenirea lui Ion Petrovici (1882-1972), filozof, reprezentant al școlii maioresciene de gândire, în viața culturală, cu volumul memorialistic *De-a lungul unei vieți* (EPL, 1966). [Profesor universitar din 1912, fost decan al Facultății de Litere și Filozofie din Iași (1923-1926), fost ministru în mai multe cabinete (1921, 1926-1927, 1937-1938), membru titular al Academiei Române (din 1934), intelectualul umanist fusese epurat din învățământ și din celelalte foruri la care era afiliat după 23 August 1944, pentru că fusese titularul portofoliului Culturii Naționale și al Cultelor (1941, 1943-1944), în Consiliile de Miniștri conduse de Ion Antonescu. I. Petrovici a suferit o condamnare politică de 10 ani în 1949, fiind eliberat în 1958. Securitatea i-a stabilit domiciliu obligatoriu în comuna Olaru, din raionul Călărași, restricția fiind ridicată în 1964]. Recenzentul, Traian N. Gheorghiu, fost student al lui I. Petrovici, adună secvențe din perioada cursurilor universitare, afirmând că: „Fără îndoială, de la începutul până la finele carierei sale didactice, Ion Petrovici, în domeniul filozofiei, a fost cel mai strălucit orator de catedră după dispariția lui Titu Maiorescu. Pentru aceste calități, Ion Petrovici a fost invitat să conferențieze la mai multe universități apusene, în special la Sorbona. În același timp, profesorul Petrovici mai este și un literat care, pe lângă unele încercări de teatru și poezie, a scris câteva cărți de impresii de călătorie în țară și peste graniță, cultivând

memorialistica. Menționăm mai ales amintirile universitare. De data aceasta ne prezintă o carte amplă de amintiri, așa cum ne arată titlul – *De-a lungul unei vieți*. Avem de a face cu un caleidoscop foarte variat în care autorul ne prezintă copilăria sa, familia în care a crescut și formația sa spirituală, menționând problemele de filozofie pe care le-a pus viitorul gânditor de mai târziu, chiar din primul deceniu al vieții. (...) Este remarcabil talentul de portretist al autorului. Rând pe rând trec prin față cele mai variate portrete, unele numai schițate, altele precis conturate, ale membrilor familiei, ca și ale unor personalități politice și culturale, mai ales filozofi și artiști”.

• [„**Lupta de clasă**”, nr. 8] Savin Bratu semnează articolul *Profilul intelectual al studentului din facultățile de filologie*, notând că „programul didactico-științific împreună cu programul cultural-educativ trebuie să vizeze formarea tipului de student în Litere care, de pe băncile facultății, să se deprindă să fie un intelectual pasionat, activ, creator, așa cum avem nevoie de el în școală, ca și în oricare instituție de specialitate”. □ Mircea Handoca scrie despre *Textul literar în manualul de liceu*, susținând că „se cere mai multă preocupare pentru selecționarea textelor cu *valoare antologică*, realmente reprezentative, texte asupra cărora analiza literară să constituie pe drept cuvânt un prilej de înălțare a gândirii, de desfătare estetică”.

• [„**Orizont**”, nr. 8] În editorialul *Literatura și dimensiunile ei istoric-umane*, Nicolae Ciobanu pune accente sociologizante pe seama esteticului, înhămat la căruța etnicului, a cărei esență rezidă în următoarele rânduri: „Pentru anumite minți, incapabile de a pune de acord esteticul cu social-umanul în opera de artă ideea că între cele două concepte trebuie să se producă neîntrerupte și organice interferări este nu o dată izvorul unei adevărate derute. Fenomenul are un dublu aspect: „esteții” au dureri de cap când li se atrage atenția că arta înseamnă cunoaștere, iar „continuistii”, atunci când sunt avertizați că între adevărul vieții în plan artistic și cel din realitatea obiectivă, estetic vorbind, există fundamentale deosebiri”. □ Andrei A. Lillin pune, și el, alte probleme, precum pe aceea a recuperării unor manuscrise postume ale lui Tudor Vianu, dar în sensul sugerat chiar de profesor, din dezbaterile despre Stendhal și paginile postume ale acestuia: „«Brouillon-ul în sine nu este interesant decât prin indicațiile pe care le conține cu privire la ceea ce ar fi putut deveni lucrarea respectivă, dacă ea ar fi fost realizată deplin și finisată»», (*Un testament științific. Pe marginea postumelor lui Tudor Vianu.*) □ Din masa versificatorilor inevitabili (Damian Ureche, Anghel Dumbrăveanu, Dim. Rachici, Traian Dorgoșan, Ion Maxim, Marta Bărbulescu), se distinge Radu Cârneli, chiar dacă același lirism de notație există și la el: „Se rotește timpul/ în sine, în ochii noștri în cercurile copacilor,/ și învață să fie frumos, învață/ să se facă măr, imn și mai ales soare./E ca o pasăre măiastră,/ odihnindu-se pe propriul zbor/ suplu ca fericirea/ potop de lumină” (*Horă înaltă*). În „alaiul” poezilor din acest număr, mai apar Florin Mugur cu o vizi-

une întunecat realistă a muncitorilor, Ilie Măduța și Lucian Bureriu. □ Debutază în proză Ion Velican cu *Luna a spus da*, în genul lui Galaction. □ Hertha Peretz își aduce contribuția (o contribuție stufoasă și militantă!) la cunoașterea *Tradițiilor democratice ale clasicismului german în interpretarea lui Thomas Mann*. □ În paginile consacrate liricii universale, sunt prezentați poeții sovietici sub pălăria cărora (interesant termenul „pălărie”) sunt plasați autori de diferite etnii – greci, bulgari, ruși: Eduardas Mejelaitis, Evgheni Evtușenko, Andrei Voznesenski, Robert Rojdestvenski (în traducerile Ninei Cionca, Ion Popa și Iv. Martinovici). □ Un studiu de largă respirație și cu o tematică pe placul cerberilor este cel al Alexandriei Indrieș: *Satul ardelean în viziunea lui Lucian Blaga*. □ La cronici, îi avem pe Șerban Foarță cu *Ritmuri argheziene*, pe Cornel Ungureanu despre poezia lui Ion Caraion în legătură cu care criticul scrie: „Prin debut și prin revenirea spectaculoasă în actualitate, Ion Caraion îi face dublet lui Geo Dumitrescu. Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Const. Tonegaru, Dimitrie Stelaru etc. defineau poezia tânără a momentului 1939-1946 în literatura română. Un moment distinct și dacă pe parcurs unii au plecat steagul, nu înseamnă că în 1946 ei nu veneau în poezie cu un suflu nou. Era generația poeților care avusese «libertatea de a trage cu pușca», o generație pornită pe demistificării, cu vocația nonconformismului”. □ Următoarele cărți au atras atenția recenzenților: Ovid Donsușianu, *Flori alese din cântecele poporului. Viața păstorească în poezia noastră populară* (Iordan Datcu), Gh. Chivu, *Zumbe* (Haralambie Țugui), Ion Gheție, *Opera lingvistică a lui I. Budai-Deleanu* (S. Drincu), prozele scurte ale lui *Vasile Rebreanu – Pisica roșcată și îngerii* și revista „*Iașul literar*” (nr. 5/ 1966) despre care recenzentul Haralambie Țugui ne informează: „Purtând din ce în ce mai puternică pecetea grijii pentru calitate prin selecție riguroasă, revista reușește cu acest număr să obțină un nivel meritoriu”. □ Selecția publicațiilor străine s-a oprit asupra cărții lui Robert Escarpit cu a sa *Sociologie de la littérature* (comentator Traian Liviu Birăescu) și asupra revistei germane „Sinn und Form”, (anul XVIII, nr. 1) în comentariul lui Andrei A. Lillin. □ Activitatea „Gazetei literare” este menționată de două ori pe parcursul a trei pagini: prima dată are legătură cu publicarea unui fragment din romanul *În absența stăpânilor* a lui Nicolae Breban, iar a doua oară pentru a menționa un număr care se ocupă de literatura denumită de anticipație sau științifico-fantastică.

• [„*Ramuri*”, nr. 9] Recenziile, cronicile și textele de analiză literară strâng în paginile acestui număr semnăturile lui Ion Biberi, Eugen Simion, Mihai Ungheanu, Ovidiu Ghidirmic, Octavian Aldea, Eugen Constant, G. D. Trandafir; și Dinu A. Dumitrescu. Asupra lucrării *Versificația modernă* de Vladimir Streinu, Ion Biberi propune *Un model de analiză critică exhaustivă*: „În recenta sa lucrare, Vladimir Streinu procedează, de la început, la o circumscriere a obiectului de studiu: își concentrează cercetarea asupra tehnicii

poetice a versului liber, renunțând deliberat la condiționările psihologice ale evoluției prozodice, de la structura versului clasic, solid articulat și cu respirație periodic cadențată, la versul liber, lichid, unduios, urmând credincios meandrele emotive interioare”. □ Eugen Simion, semnatarul textului *Exemplul lui Maiorescu*, realizează o scurtă trecere în revistă a operei și biografiei marelui filosof, critic și estetician: „Trăsăturile distinctive ale acestei critici ar decurge, ... din lupta împotriva confuziei de valori și a confuziei esteticului cu etnicul, eticul și factorul cultural. Spirit maioreescian mai înseamnă, apoi, iarăși o anumită identitate a ideii, echilibru în judecăți, prețuirea culturii clasice, rezervă față de beția de cuvinte, o atitudine etică neșovăitoare”. □ Mihai Ungheanu scrie în cadrul cronicii literare, despre volumele recent apărute *Întâlnirea din pământuri*, de Marin Preda: „Povestirea – un lung și exploziv monolog – trăiește exclusiv prin arta de a nara a prozatorului, care stăpânește impecabil ritmul desfășurării debitului verbal” și *Pădurea nebună*, al lui Zaharia Stancu: „... este o povestire patetică, de un patetism sarcastic și amar, despre un mediu dezolant, acela al târgului românesc de la începutul secolului. ... Zaharia Stancu descrie drama nu a inadapării, ci drama adaptării unui ins căruia renunțările îi creează confuziuni sufletești inedite”. □ În articolul intitulat *Talentul autenticului*, Ovidiu Ghidirmic consemnează împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Ion Ghica: „În esență, Ghica rămâne un diplomat: e ponderat, cumpănit, prudent, n-are exaltarea romantică a lui Eliade. În ciuda predilecției de a învălui într-o aură petică sfârșitul tragic al eroilor săi și a unei discrete note lirice, scriitorul nu este un romantic. Imaginea pe care Ghica o dă asupra veacului trecut e profund realistă. O memorie vizuală excepțională și un rar talent reconstructiv realizează, ... o frescă vastă a unei epoci pline de contradicții și de pitoresc”. □ Octavian Aldea publică recenzia *O carte de stilistică etnică*, privind reeditarea studiului lui Ov. Densușianu despre viața păstorească în lirica noastră populară: „Folclorul agrar e apreciat de savant ca mai tânăr, deci inferior artistic, fără răgazul circulației și al cizelării”. □ Eugen Constant reevaluează contribuția literară a lui Marcel Romanescu: „Marcel Romanescu, prin tenacitatea și forța lui de creație, s-a impus în lumea intelectuală cu o autoritate de netăgăduit. Articolele, cronicile, eseurile de toate genurile, de toate dimensiunile și din toate domeniile, ca să poată încăpea în aceeași publicație, revistă sau ziar și în același număr, le semna concomitent cu variate pseudonime, ca Ștefan Fălcoianu, Barbu Brătescu, Pușcașu, etc”. □ Probleme de istorie a limbii române literare, precum și chestiuni de analiză gramaticală abordează A. Dinu Dumitrescu în articolul *Un dicționar românesc la 1604?*, în legătură cu care autorul consideră că limba română era „perfect formată, capabilă să fie folosită ca mijloc de exprimare și pentru fixarea în scris a celor mai diverse și complexe opera literare”. □ Pe aceeași linie de preocupări, dorind să elucideze unele aspecte litigioase în chestiunea controversată a identificării și delimitării propozițiilor în frază, G. D. Trandafir

face câteva *Propuneri pentru analiza gramaticală*. □ În paginile consacrate prozei apar schițele *Scufița neagră*, semnată de Mihai Caranfil și *Plângeam fără rușine*, de Gh. Suci. Lor li se adaugă *Nesomn*, povestire de I. D. Sârbu. □ Poemele lunii: *August*, de Ilarie Hinoveanu, *Conversații pe terase mari*, de Rodica Iulian, *Ca un garimpeiro*, de M. R. Paraschivescu și *Jurnal peste Alpi*, de Aurel Rău. Un grupaj de versuri publică George Barbu, care a debutat în revistă cu un an în urmă, îndreptându-se spre o lirică de introspecție: *Sentiment solemn, Și nu mai știu, Zeul – Timp, Senzație, Durerea viselor și Privire*, din rândul cărora se detașează: „Sentimentele mele – urme de lei pe nisip,/Devoră imensitatea necunoscutului./Se desprind din umbre cu formă și chip./Și nu mai știu care-s al cârnii, care al lutului”. (*Și nu mai știu*) În suplimentul literar de versuri și proză, nr. 6, „Povestea Vorbii”, redactat de Miron Radu Paraschivescu, apar poeziile: *De ziua minerului*, de Dumitru Udrea, *Cuvinte*, de Adrian Dumitrașcu, *Fântâni*, de Nadina Pătrașcu, *Drum drept*, de Corneliu Popescu și *Cinci prieteni*, de Virgil Teodorescu. □ În pagina dedicată lui *George Colfescu: Un poet al determinărilor exacte*, apar poeziile: *Apus de soare pe litoral, Castanul, Stalactite, Meteorit și Timpul*: „Timpul sub tâmpile nu pătrunde./ Acolo, Timpul este mort./ Iar ceasul inimii îl port,/ Un ceas de lut, fără secunde”. Un articol dedicat poetului, semnat M. R. P, îl recomandă pe G. Colfescu ca fiind „unul din rarii, din puținii meșteri ai generației sale, pentru care a scrie poezie înseamnă a oficia”. □ În rubrica *Din lirica universală* apare o scurtă antologie din poezia turcă modernă, Ahmed Hașim, Iahia Kemal, Faruk Nafiz și Necib Fazil, în românește de Radu Nour și din poezia veche irlandeză, în românește de Margareta Sterian. □ La aceeași pagină, secțiunea *Escale contemporane*, apar extrase din *Muzeul imaginar* și din volumul *Autobiografie*, intitulate *Malraux despre Manet*, „... Manet este un mare pictor al naturilor moarte. Ceea ce aduce Manet nou și superior, ireductibil diferit de ceilalți, este verdele din tabloul *Balconul*, pata roz de la capotul Olympiei, de fapt tradiția readusă la plăcerea de a picta”, respectiv *Yeats despre Wilde*: „Cred că din pricina originii sale numai pe jumătate aristocrate, nu putea îndura munca sedentară la care te obligă o artă creatoare și că, de aceea, rămăsese un om de acțiune, exagerând toate trucurile maestrilor pentru a produce un efect imediat, transformând pictura de șevalet în decor. Era un parvenit, dar un parvenit care, prin comportare, dovedea că scara socială nu este pentru el decât un suport pe care execută o pantomimă”. □ Ziaristul, romancierul și dramaturgul Marcel Mithois, cunoscut ziarist, romancier și dramaturg, laureat al premiului radiodifuziunii franceze, semnează piesa *Acompaniatorul*.

• [„Secolul 20”, nr. 8] La rubrica *Scriitori români în perspectivă universală* Dragoș Vrâncanu semnează eseu *Poezie și observație în romanul lui Eugen Barbu*: „... valoarea internațională a romanului *Groapa* este ușor de definit: o substanță puternic colorată local, de neîntâlnit în alte părți ale lumii,

descoperă în sine, prin aprofundare fantastică, moneda lăuntrică a unei expresivități de mare anvergură valabilă oricând și oriunde”. □ Sunt prezentați scriitorii Leonid Andreev și Eugen O’Neill.

• [„Steaua”, nr. 8] În cadrul rubricii *Articole și cronici* Mircea Tomuș, publică textul rezumativ al dezbaterilor din presa momentului (inclusiv protagoniștii) sub titlul *Discuție despre critică*: „Totul a pornit de la două definiții deosebite ale spiritului critic. N. Manolescu pleda pentru o critică unilaterală, inspirată de ideea acceptării deliberate a caracterului parțial, subiectiv, al actului critic și, mai mult chiar, de intenția de a fructifica în mod creator tocmai acest aspect al criticii și nu altul. Eugen Simion, văzând în critică adevărata conștiință a literaturii contemporane, găsea că ea „nu mai poate rămâne nici sociologică și psihologică, impresionistă cu sistem, estetică sau pur filozofică, supusă unui unic criteriu» („Gazeta literară” din 24 II. 1966). Fixându-i drept obiectiv atingerea esențialului în opera de artă, criticul pleda pentru așa numita «critică totală». În continuare, n-au întârziat să se pronunțe adepții unuia sau altuia dintre cele două puncte de vedere, după cum n-au întârziat să apară completări sau disocieri importante ale termenilor inițiali ai discuției. Astfel, de exemplu, Matei Călinescu găsea că, în fapt, critica totală i se pare posibilă «doar ca rezultat al activității critice în ansamblul ei, ca suma (calitativă, spunea el – n.r.) a unei diversități de atitudini și perspective critice individuale» („Gazeta literară”, din 24. III. 1966). În scurt timp se impune, pe lângă altele, o nouă temă: aceea a raportului dintre critica explicativă și cea creatoare, respectiv dintre obiect și metodă. În acest sens, câteva caracterizări ascuțite ne-a oferit D. Micu, în două articole: *Creatoare, explicativă* [„Gazeta literară”, 28. IV. și *Critică și creație*, în „Contemporanul”, 17. VI] din care reținem adeziunea criticului pentru aspectul creator al profesiei sale. (...) În schimb, alți participanți la discuție, tandemul Gh. Stroia – Z. Ornea, de pildă, se dovedeau adepții unui punct de vedere mai limitat, găsind diferența dintre critica explicativă și cea creatoare numai în plan stilistic și formulând ca rol esențial al criticii, în totalitatea ei, „acela de a emite judecăți de valoare și nu de a-i reconstitui universul [operei] cu procedee artistice”. □ După prezentarea *de plano* a situației, Mircea Tomuș face o serie de comentarii cu privire la noțiunile de „critică unilaterală”, propusă de N. Manolescu și „critică totală”, de Eugen Simion: „Contradicția N. Manolescu – Eugen Simion nu e numai aparentă, cum s-ar fi putut crede. E drept că s-ar părea că Manolescu n-a fost inspirat în alegerea termenului de critică unilaterală, că el de fapt, definea în cuvintele sale aspectul subiectiv al spiritului critic, dar din moment ce considerațiile sale păseau hotărât în sfera metodologică, reclamând dreptul criticului «să-și gândească articolul unilateral», termenul nu mai apare atât de impropriu. În fapt, dacă înțelegem bine, Manolescu pleda împotriva prudenței critice exagerate, care-și ia măsuri de apărare pe toate laturile și ale cărei manevre devin, pentru cititor, obositoare,

iar, pentru actul critic propriu zis, oțioase, pentru că nu spun nimic în plus sau, în orice caz, prea puțin, comparativ cu efortul lăaturalnic cheltuit. El condamnă acel gest prin care critica își ascunde personalitatea după paravanul unor îndelungate cântăriri și aprecieri din toate punctele de vedere, reclamând, pentru critică, dreptul de a fi unilaterală sau subiectivă, dacă vreți, cu condiția să fie pătrunzătoare, să atingă deci profunzimile de esență ale operei. Există însă și un punct de vedere din care pozițiile celor doi critici amintiți rămân numai aparent opozante. E vorba de domeniul criticii la care fiecare din ei se referă nemărturisit. O precisă orientare pe acest teren, din partea fiecăruia, ar fi înlăturat unele confuzii. Astfel, sunt motive să credem că N. Manolescu se referea mai mult la critica operativă, cu speciile ei caracteristice: recenzia, cronica literară, articolul de problemă, pe când Eugen Simion viza domeniul istoriei literare de nuanță pronunțat didactică. (...) În privința trăsăturilor propriu-zise, critica se ridică deasupra celor ale structurilor ei posibile. Ea nu numai că poate fi și unilaterală și totală, dar chiar este atât unilaterală cât și totală, atât creatoare cât și explicativă. Cât privește definirea criticii totale, să notăm că există, în primul rând, un total al criticii, o sumă a ei, numai că, venind în întâmpinarea observației lui D. Costea, avem de a face cu o sumă dialectică, atotcuprinzătoare și, în același timp permanent deschisă. Critica totală ca metodă sau intenție fixată în activitatea unei personalități oarecare, așa cum o văd Eugen Simion și A. Marino, trebuie considerată în relativitatea termenului care o definește. (...) Dezvoltată printr-un efort colectiv conjugat, critica literară ca sector al culturii noastre ne apare unilaterală în fiecare din manifestările ei și totală în efortul unitar de a se constitui pe deplin în postura de conștiință de sine a literaturii. De asemeni, ea reprezintă, prin nivelul său interpretativ cel mai înalt, cel care ridică în mod convingător valorile noastre naționale în lumina universalului, o altă fațetă importantă a caracterului său total. Principal este ca toți cei interesați în propășirea ei să înțeleagă mecanismul complex al relațiilor interne în cadrul acestei determinări dialectice și să facă totul pentru a-i permite să funcționeze normal. Căci, în ultimă instanță, adevăratul răspuns la întrebările formulate de către critici în dezbaterile lor nu-l poate da decât viața, care în acest domeniu înseamnă activitate critică fecundă și complexă, dispunând de baza tehnică și materială absolut necesară precum și de posibilitatea de a se mișca degajat în domeniul ideilor și preferințelor. Iar cum aceste condiții sunt pe deplin posibile în viața noastră literară, se poate aștepta cu încredere viitorul criticii românești”.

• [„Tânărul leninist”, nr. 8] Apare textul *Partid al luptei pentru fericire* cu versuri realizate de către Vlaicu Bârna, iar muzica de Ioan Chirescu: „I. Partid al împlinirilor visate,/ Al țării noi făuritor,/ Prin tine știm ce-i sfânta libertate/ Și-al vieții drum triumfător./ Refren: Cântăm arzătoarele lupte,/ Eroii și jertfele lor,/ Trecutul partidului nostru,/ Temei de măreț viitor”.

• [„Teatrul”, nr. 8] Sub semnătura „t” apare textul *În continuarea marilor tradiții*: „Operele artistice care să cânte fapta de eroism, de înțelepciune și de construcție umană cu care au fost și sunt scrise mărețele pagini ale istoriei de azi a patriei noastre nu vor întârzia, suntem încredințați, să apară mai abundent, mai profunde, mai emoționante decât până acum. Vor fi aceste opere inspirate de ceea ce e determinant și mare în viața și în transformările vieții omului din țara noastră, de ceea ce îl conturează, ca om al unei epoci de răscruce, în trăsăturile, în faptele, în frământările, în întrebările, în prezența lui, pilduitoare deopotrivă față de propriul său destin, ca și față de destinul omenirii înseși. Omul de artă simte că actul creației lui e chemat să urce o treaptă nouă, spre autodepășire, spre desăvârșire, pentru ca – deopotrivă cu toți cei ce în prezent construiesc conștient România de mâine – să poată spune, împăcat de împlinirea datoriei, că a răspuns chemării partidului, chemării istoriei”. □ Valentin Silvestru semnează *Trecutul și prezentul dramei istorice românești*: „În anul teatral care s-a încheiat, s-a acordat o mai susținută atenție vechii dramaturgii românești, ca o preocupare înscrisă în sfera mai largă a justei configurări a repertoriului național. S-a bucurat de un interes mai accentuat drama istorică; au avut loc noi premiere, ca *Vlaicu Vodă*, *Doamna lui Ieremia*, *Viforul*, *Cetatea Neamțului*, *Răzvan și Vidra*, *Anton Pann*; a fost prezentată pentru prima oară piesa istorică *Io, Mircea Voievod* de Dan Tărchilă. S-au dezbătut mai aprins problemele interpretării contemporane a lucrărilor de odinioară, s-au analizat mai nuanțat rațiunile moderne ale valorificării moștenirii teatrale românești. (...) Unele aspecte rămân consemnate numai de literatura trecutului, altele sunt caracteristice literaturii mai noi; parte din ele exprimă tendința reinterpretării istoriei în lumina unor principii științifice eficace, cu reinspectarea deci a unor teme tradiționale. Critica actuală socotește, cu îndreptățire, că «pondera (de azi – n.n.) a sectorului de piese istorice este explicabilă prin noua interpretare a istoriei, pe care scriitorii – cei mai mulți cu prodigioasă activitate până la Eliberare – o vor realiza de la nivelul propriei și realei restructurări artistice pe care au trăit-o», dovedind «o nouă viziune asupra istoriei, asupra timpului». [citatul e din: George Ivașcu, *Dezvoltarea dramaturgiei după Eliberare*, în „Viața românească”, nr. 1/1963]”. □ Apare *Io, Mircea Voievod*, piesă în trei acte, de Dan Tărchilă. □ Apare știrea: „Pentru cel mai bun spectacol cu o piesă originală de actualitate □ Pentru cea mai bună interpretare a unui erou contemporan din dramaturgia originală *premiile* Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă au fost atribuite, pe anul 1965, colectivului care a realizat spectacolul *Nu sunt Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu, la Teatrul de Stat din Piatra Neamț (regia: Ion Cojocar; scenografia: Adrada Leonescu) și a nominalizat actorilor: Eugenia Dragomirescu (pentru rolul Ea) și Virgil Ogășanu (pentru rolul El) din același spectacol”. □ Ana Maria Narti semnează *A redescoperi tradiția prin inovație*: „Teoretic, problema pare definitiv rezolvată. Principiile esteticii marxiste sunt

clare în această privință, continuitatea și condiționarea reciprocă, dialectică, a tradiției și inovației în artă fiind unul din postulatele ei de bază. Cu toate acestea, în practica artistică și chiar în practica teoriei și criticii de fiecare zi, lucrurile nu se arată întotdeauna limpezi. Cei doi termeni apar, în înțelesul anumitor convingeri curente, antagonici. Ei continuă astfel a fi priviți cu egal respect, dar adeseori parcă paralel unui față de celălalt; tradiția e stimată pentru că promite înrădăcinarea în comorile trecutului – deci, soliditatea actului artistic –, iar inovația e admirată, fiindcă ea făgăduiește mult râvnitul nou. Cei ce adoptă o asemenea atitudine, șubred construită pe nesiguranțe și contradicții mascate, nu observă, desigur, cât de inconsecvenți sunt. Pentru că, dacă am duce la ultima consecință prima ipostază a relației despre care e vorba – și anume, aceea a opoziției de neîmpăcat dintre cele două noțiuni –, ar trebui să optăm pentru unul singur din cei doi poli ai dezbaterii, refuzând polemic pe cel de-al doilea, în numele primului. Dar asta nu se întâmplă, fisurile adânci, intime, ale opiniilor de care vorbim fiind ascunse atent, de obicei prin banalități liniștitoare. De aceea, orice discuție începută în numele acestei deprinderi devine inevitabil sterilă și monotonă. (...) Într-adevăr, dramaturgii care scriu teatru astăzi, la noi, au puține puncte de sprijin în urmă. Mulți dintre ei sunt fățiș tributari lui Sebastian (Mirodan, Dorian), câțiva (Lovinescu, Everac) par să încerce, cu destulă nehotărâre, o continuare a strădaniilor lui Camil Petrescu; nu îndrăznim, în comedie, să indicăm o filiație a lui Caragiale (deși, în piesele lui Mazilu, orice s-ar spune, se regăsesc ecouri vii, autentic și firesc integrate viziunilor comice caracteristice vremii noastre) – într-atât de mare ni se pare distanța dintre producțiile comice, chiar reușite, la care asistăm și marile model neegalat al satirei românești. Punând problema continuității în scriul dramatic românesc, și plecând de la constatarea că baza de cultură națională de la care pornesc scriitorii de astăzi se dovedește, adeseori, în practică, îngustă și puțin fertilă, nu ne gândim, desigur, nici o clipă să îndemnăm la imitație, ci ne gândim la acele legături organice care se înfiripă, peste generații, între scriitori, propunând noilor veniți nenumărate izvoare proaspete în temeinica pătrundere a celor vechi (...). □ Sub semnătura lui Sică Alexandrescu apare *Dintr-un volum de amintire. Farse*. □ George Banu semnează *Un memorialist și dramaturg al autenticității umane*, un text despre volumul *Scrieri* de G. Ciprian: „G. Ciprian, scriitorul, dispune de o dublă personalitate: aceea a memorialistului și aceea a dramaturgului. El comunică puțin, legăturile lor sunt slabe, temperamentele diferite, vorbele altfel alese și înmănunchate. Memoriile lui Ciprian nu au nici parfumul florilor uscate în albumul domnișoarelor, nu sunt nici stropite cu apa de trandafiri a regretelor pentru o viață trecută, regrete care te fac să vezi întreaga lume în culorile discrete ale începutului uitării. Este un scris bărbătesc, în care și veninul și râsul se nasc din adevărul unei existențe ce se retrăiește și nu se rememorează. (...) Teatrul lui Ciprian este un teatru de profund umanism. După ce reia uneori motivele

pirandelliene ale relativității adevărului și raporturilor figură-mască, după ce ajunge să vadă în hazard legea ce conduce destinele, Ciprian își afirmă încrederea în esența ultimă a ființei umane”. □ Victor Crăciun semnează *Victor Eftimiu – portretistul*, un text despre volumul *Oameni de teatru* de Victor Eftimiu: „Pe lângă creația literară cuprinsă în cele aproape o sută de volume de versuri, piese de teatru, nuvele, romane, Victor Eftimiu a fost timp de șase decenii un remarcabil publicist de pe poziții înaintate față de problemele sociale și culturale ale timpului. (...) Cu *Oameni de teatru*, apărut la Editura Meridiane în acest an, ne aflăm în fața celui de al șaselea volum publicistic al lui Victor Eftimiu. Așa cum o precizează titlul, sfera de preocupări a scriitorului este restrânsă în acest volum la probleme exclusiv teatrale și, în acest sens, culegerea este unitar alcătuită. (...) Portretele scrise de Victor Eftimiu sunt memorialistice. Dramaturgul participă direct la întâmplări, învăluie cu căldură și umor pe interlocutor și, în același timp, intervine sistematic, caracterizator, ca un adevărat cronicar dramatic, în particularitatea artistică a fiecăruia”.

• [„Tomis”, nr. 2] În numărul din luna august, regăsim printre semnăturile de poeți pe cea a Ninei Cassian, cu două poeme: *Dezamăgirea* și *În lemn*. Alte semnături: Vasile Petre Fati, Dumitru Mureșan, Ion Panait, Nicolae Motoc, Mariana Filimon, Vasile Terzea, Aurora Conțescu, Dumitru Stancu. □ Alexandru Protopopescu publică un eseu *Camil Petrescu și proustianismul*, la care semnalăm citarea lui Eugen Ionescu ca autoritate critică, din volumul *Nu*. Ancheta literară a numărului are în centru profilul eroului contemporan. Printre respondenți: Traian Coșovei, George Bălăiță și G. Dimisianu. Cel din urmă vorbește cel mai explicit despre momentul părăsirii realismului socialist îngust de către proza românească, cu toate că limbajul folosit se resimte de pe urma discursurilor oficiale: „Marile câștiguri ale prozei stau în relație strânsă cu dobândirea unei mai înalte conștiințe estetice de către scriitorul român”. □ Cornel Regman semnează cronica literară despre volumul de debut (*Nunta de argint*) al Anei Barbu, iar Vasile Petre Fati recenzează pozitiv volumul de debut al lui Petru Popescu, *Zeu printre blocuri*, dar și pe cele ale lui Corneliu Sturzu și Ovidiu Genaru. □ În pagina de teorie, Nicolae Balotă scrie despre *Literatura și antropologia filozofică*, inspirându-se din lucrarea lui C.I. Gulian *Problematica omului*, într-un eseu care nu coboară deloc din atmosfera rarefiată a generalităților și nu iese defel paradigma umanistă desuetă a secolului al XIX-lea: „Antropologia filozofică, ca și literatura, urmărind realul, ca și posibilul uman, ajung inevitabil la stabilirea unor sensuri ale existenței umane”. □ Ion Florea recenzează *Versificația modernă* a lui Vladimir Streinu □ Un salut adresat noii publicații semnează Victor Eftimiu în pagina de artă dramatică, intitulat *Animatorii culturali*. □ În pagina de artă plastică, Radu Bogdan îl evocă pe Ion Țuculescu, dispărut în urmă cu patru ani, pe care-l cunoscuse personal și pe care reușise să-l convingă, în ultimele luni de viață, să-și semneze ultimele tablouri □ În pagina

de literatură străină, D. Mureșanu traduce din poetul american Reed Whittermore (1919-2012).

• [„**Viața militară**”, nr. 8] Publică versuri: Gheorghe Istrate (*Fereastra*), Vitalie Cliuc (*Pe graniță*), Gheorghe Cozma, viitorul George Florin Cozma, (*Marș*) Radu Cârnelci (*Partidul*), evocări ale actului de la 23 August: Dan Ionescu (*Pe aici nu se trece*), Marcel Olteanu (*În șarjă pe aeroportul Băneasa*), reportaje: Nicolae Țic (*O conversație liniștită despre curaj*), Mircea Radina (*Orele tăriei*), Ștefan Zidăriță (*La Leșul ursului*), Romulus Zaharia (*Școala pasiunii*) proze: Eugen Teodoru (*Drumuri*), Traian Uba (*Inimă și combustie*). Debutează sub girul lui Dumitru Solomon la Poșta redacției elevul Ștefan Aldea și colonelul Victor Atanasiu. □ *Cronica literară* a volumului *Omagiu anilor de aur* (Nicolae Tăutu) este semnată de Matei Călinescu. Criticul remarcă: „Ceea ce-l caracterizează pe Nicolae Tăutu ca poet mi se pare a fi franchețea unei sensibilități deschise: de aici curgerea firească, limpede a versului, suplețea care-i permite să se adapteze unor conținuturi variate, fiind când patetic, amplu, retoric, când discret sugestiv de o melodicitate visătoare, sentimentală, când animat de o intenție umoristică (e vorba însă de un umor de nuanță afectivă, care ține mai mult de esența surâsului). Astfel de calități indică un talent fecund, și, într-adevăr, în cei peste 25 de ani de activitate literară, Nicolae Tăutu a realizat (lăsând la o parte teatrul, proza și publicistica sa foarte vie) o operă poetică bogată, nu lipsită de inegalități, dar atestând, în ansamblul ei, o conștiință și o sensibilitate care au vibrat și vibrează sincer și profund la evenimentele contemporane, la marile victorii ale construcției socialiste.(...) Versurile mai slabe din *Omagiu anilor de aur* sânt, de altfel, și cele mai abstracte, acelea în care poetul, spunând lucruri cu care toată lumea e de acord și versificând corect, nu pune nimic din el însuși, din sensibilitatea lui particulară. Or, esența lirismului o constituie tocmai mărturisirea, spovedania, desigur într-un înțeles cu totul liric. Iată de ce, de pildă, o poezie cum este *O vizită la Borzești* ne pare mai convingătoare, mai vie, mai trăită decât, să zicem, *Imn* sau altele, unde imaginile plutesc într-o rece generalitate. *O vizită la Borzești* începe printr-o amintire; ușor nostalgică, dar în fond senină, și în funcție de ea întregul tablou al prezentului capătă un relief special: «Se dăramă casa copilăriei mele / în care am silabisit primul abecedar/ pe unde alergam cu rodia lunii în brațe / ascultând artera Troțușului pulsând lângă maluri...» etc. (...)Aș încheia aceste însemnări despre recenta carte a lui Nicolae Tăutu printr-un citat, ilustrativ pentru crezul estetic al poetului și pentru vibrantul patriotism care însuflețește întreaga sa creație. Poezia, intitulată *Andante*, este în același timp una dintre cele mai caracteristice pentru sensibilitatea și felul său de a scrie: «Poezia e sângele meu;/ silabele versului: globulele roșii. / Sufletul mi-l traversează / tremurul plopilor / pe apele lunii / culorile Voroneșului / când toamna își desfrunzește / pe obcini păunii. // Limbă maternă / mi-e zbuciumul mării / și-acele solemne

vibrații / pe-albastre timpanele cerului / când clopote sună / din codri de-aramă / Carpații». Versurile cele mai realizate din recentul volum printre care se numără și cele citate – alături de aproape întregul *Portret interior* de anul trecut ne fac să așteptăm cu legitim interes manifestările viitoare ale lui Nicolae Tăutu, poet care se află în plenitudinea energiilor sale de creație”. □ Horia Oprescu consacră o pagină de istorie literară și a presei lui Vasile Alecsandri în studiul *Vasile Alecsandri și sentimentul patriotic*. Într-o scrisoare trimisă istoricului și publicistului francez A. Ubicini, Alecsandri rememorează: “...«m-am gândit la o operă dragă mie și pioasă, la colecția poeziilor populare ale țării mele, iar în acest scop am colindat munții și câmpiile, amestecându-mă cu țăranii prin bălciuri, intrând curajos cu ei în cârciumi, asistând la hore în sate, cățărându-mă pe vârfurile munților pentru a găsi pe păstorii-barzi, parcurgând ruinele Cetății Neamțului, vizitând mănăstirile, ascultând peste tot povestirea basmelor populare, a legendelor fantastice etc... și stenografiind la repezeală tot ce-mi ajungea la ureche. La sfârșitul a trei-patru ani, posedam un mare număr de versuri deformate de gura cântăreților, de legende ciuntite, de piese confundate într-o dezordine înspăimântătoare, dar pietrele prețioase erau acolo, sub mâna mea: nu trebuia decât să le lustruiesc, să le pun la locul lor de la început, să le înlănțuiesc corect, pentru a reconstitui vechile giuvaeruri poetice ale strămoșilor noștri...» (...) ...mi-am propus să las deoparte încercările mele de versificare franceză pentru ca să urmez calea pe care m-am deschis-o singur în domeniul adevăratei poezii românești, aceea a versului popular. Publicarea câtorva din aceste poezii într-un Calendar din 1834 a provocat o mulțime de critici. În marile saloane erau denumite «poezii de colibă»...”.

• **[„Viața românească”, nr. 8]** Apar poezii semnate de: Mihai Beniuc (*Flori; Și repetăm...; Mă uit la ani*), Al. Andrițoiu (*Vesperală; Cercuri*), Camil Baltazar (*Trubadur*); Petre Solomon (*Izvorul; Fântânile; Gravură; Brâncuși*), Cristina Tăcoi (*Cunoaștere*), Maria Banuș (*Cina*), Nina Cassian (*Scrisori*), Veronica Porumbacu (*Variații pe o temă în albastru, Ispășa, Psalmistul cu cobza*), Șerban Bascovici (*S-a stins o lumină, Tot inima*), Sorin Stoian (*Cântec*). ■ N. Tertulian semnează articolul *Poezia lui Lucian Blaga (I)*: „Opera lui Lucian Blaga ridică în fața istoricului literaturii și culturii probleme pasionante și complexe. Oricare ar fi zona particulară a acestei opere bogate pe care ar aborda-o cercetătorul: gândirea metafizică a filosofului, poezia lirică sau lucrările dramatice – problema cheie pe care va trebui să o soluționeze va fi aceea de a descoperi nucleul vital, celula generatoare a personalității din care s-au dezvoltat printr-o impresionantă creștere arborescentă diversele ramuri ale creației blagiene. La o privire superficială s-ar putea forma impresia că între exuberanța vitalistă din *Pașii profetului*, drama metafizică din *În marea trecere* sau *Lauda Somnului* și metafizica «misterului potențat» sau teoria cenzurii transcendente nu ar exista o legătură sensibilă și directă, că studiul

poeziei și filosofiei lui Blaga se pot desfășura relativ autonom. (...) Mitul lui Zamolxe, paralel cu viziunea din *Pașii Profetului*, demonstrează localizarea aspirațiilor lui Blaga în zona mitică a unei vieți naturale, simplă prelungire a devenirii cosmice. Surâsul «trist» și «dulce» al profetului rănit îl arată mai înrudit cu eroul de tip eminescian, cu sârmanul Dionis sau cu Ieronim, nostalgicul locuitor al insulei lui Euthanasius, decât cu profetul nietzscheean. (...) Naturismul lui Blaga din *Pașii profetului* sau *Zamolxe* se află deopotrivă de «profundul nietzscheanism» pe care i-l atribuia recent un critic ca și de «umanismul goethean» pe care-l întrezărea cândva Tudor Vianu. Este mult mai curând o formă de spiritualizare mitică a existenței, prin proiectarea ei – în contrast cu uscăciunea și ariditatea civilizației prezente – într-o zonă a vieții unde mișcările umane capătă libertatea și spontaneitatea naturii originare”. ■ Paul Georgescu scrie despre *Viața lui Al. Macedonski*, de Adrian Marino: „Cartea lui Adrian Marino merită din plin elogiile recoltate până acum din cel puțin trei cauze însemnate, ce nu pot fi privite separat, completându-se: este o reconstituire documentară cât mai completă posibil, folosindu-se elemente știute, cele puțin cunoscute, risipite prin revistele vremii, numeroase documente inedite, printre care un interesant jurnal al poetului; pe acest fundament de date se constituie un portret moral al scriitorului, ce apare ca un personaj bine constituit. Cele două caracteristici amintite ale volumului sunt, mărturisește și criticul, inseparabile. Într-adevăr simpla arhivistică necesită multă muncă și este extrem de utilă, dar critica rămâne în primul rând, interpretare. Cel de-al treilea merit al cărții îl constituie însuși subiectul ei Alexandru Macedonski. Mare poet romantic, dar și inițiatorul, apoi al simbolismului românesc, el se află, în mare măsură, a fi precursor al poeziei moderne de la noi, influențând poezia lui Bacovia și începuturile literaturii lui Tudor Arghezi. Cu toate acestea, dintr-un complex de împrejurări analizat cu migăloasă finețe de A. Marino, poetul a fost respins, nu numai în timpul vieții ci și după moarte, nedreptatea s-a prelungit, – cu toată intervenția hotărâtă a lui G. Călinescu și T. Vianu – inadmisibil de mult”. □ Același critic face observații pe marginea volumului de *Studii literare* al lui Mihail Petroveanu: „Cele patru studii pe care Mihail Petroveanu le reunește într-un volum – Studii literare – prezintă și analizează opera unor poeți deosebiți ca structură artistică: Adrian Maniu, Al. Philippide, Ion Vineanu, B. Fundoianu. Ceea ce-i unește, totuși e nu numai epoca pe care au traversat-o împreună – au debutat fie puțin înaintea, fie îndată după primul război mondial, – ci și faptul că s-au născut «literar vorbind, în zodia simbolismului», și «au resimțit în măsuri variabile (...) influența curentului» (Mihail Petroveanu, Op. cit. *Cuvânt înainte*), Cum procedează criticul care i-a convocat la o întâlnire simbolică? Mai întâi, fiecare studiu se deschide cu un mic portret (...). Elemente biografice există în fiecare studiu, dar Mihail Petroveanu nu este un biografist, el pornește de la text, pe care îl analizează amănunțit. Spre a ne da o imagine rotundă a scriitorilor, ni se

prezintă, cât e nevoie, și alte domenii ale activității lor: teatrul lui Adrian Maniu, prozele lui Vinea, publicistica tuturor; dar critic mai ales de poezie, și scriind despre poeți, era firesc ca accentul preferențial să cadă cu căldură, pe opera poetică a celor patru. Un coleg, recenzând cartea, îi reproșă lui Mihail Petroveanu de a nu avea formație de istoric literar. Aici încep prejudecățile! În definitiv, există mai multe tehnici critice, fiecare cu avantajele și limitele lor; ceea ce interesează în ultimă analiză, e cât de fine și judicioase sunt observațiile criticului, în ce măsură ne ajută să înțelegem sensurile operei date; Ce metodă a folosit, e secundar. Mihail Petroveanu se adresează în primul rând textului, căutându-i semnificațiile și frumusețile”. □ Barbu Solacolu prezintă monografia dedicată de Alexandru Balaci lui *Dante Alighieri*: „...cartea lui Alexandru Balaci, ocazionată de sărbătorirea la Florența, Verona și Ravenna, în 1965, a împlinirii celor șapte secole de la nașterea marelui florentin e totuși mai mult decât un eveniment editorial datorat unei împliniri calendaristice. (...) Alexandru Balaci își fundează argumentul critic al expunerilor și judecăților sale de valoare pe un întins aparat de note și de citate în original (...) Acest fapt, dacă pe de o parte înlesnește cititorului lectura în original a celor mai frumoase sau semnificative extrase din opera lui Dante, îi dă posibilitatea, de altă parte, și a unei confruntări literare comparatiste între expresivitățile poetice a două limbi romanice. În acest mod se obține un act de participare profundă și de adeziune a lectorului la săvârșirile poetice dantești. Meritul ce-i revine îndrumătorului e cu atât mai mare”. □ G. Dimisianu prezintă volumul de versuri al Veronicăi Porumbacu, *Întoarcerea din Cythera*: „Poezia din ultimii ani a Veronicăi Porumbacu înregistrează un amplu și fecund proces de restructurări în sensul fixării mai ferme în zone lirice adecvate temperamentului artistic al poetei. (...) Temele caracteristice sunt: cântarea lumii tandre, a căminului, bucuria maternității, elogiarea «frumuseților simple» aflate în viața cotidiană. (...) Treptat, în cele mai noi versuri, și, în chip precumpănitor în placheta de față, lirismul notației e înlocuit cu reflecția, tema centrală fiind curgerea ireversibilă a timpului, trecerea către o vârstă nouă – biologică și spirituală. (...) E un sentiment de înfiorare în această mărturisire, o neliniște ce se transmite întregului volum fără a atrage însă, niciunde mari contorsionări dramatice. Chiar dacă vorbesc despre renunțări, despre întoarcerea din Cythera, adică despre desprinderea de un teritoriu spiritual propriu exultanței juvenile – poemele nu exprimă o criză interioară. Poeta cântă îndepărtarea de tinerețe cu tristețe autentică dar fără sfâșieri, acceptând noua condiție cu înțelegere superioară (...)”. ■ Despre *Moartea ceasului*, de Marin Sorescu scrie Demostene Botez: „...Marin Sorescu este la a treia culegere de versuri, în acești doi ani din urmă. Dar ce uluitoare evoluție în acest timp! (...) Și iată că acum, în *Moartea ceasului*, Sorescu s-a regăsit, unic, original, descoperitorul autentic al unui stil propriu, fără a datora nimănui nimic, nici în lei, poeziilor din interior, nici în valută, nimănui din sutele de mii

de poeți cu care Dumnezeu [sic!] a umplut lumea. (...) Și ceea ce constituie o trăsătură caracteristică la Sorescu este simplitatea mijloacelor lui de expresie, degajarea, vocabularul de fiecare zi, direct, fără nici o podoabă inutilă, dar de mare expresivitate și forță de comunicare, tocmai prin aceasta. (...) Poeziile acestea ale lui Sorescu, care în fond sunt niște meditații frumos exprimate în imagini, nu sunt atât de inactuale pe cât le-ar putea socoti un cititor grăbit, și nici atât de dezbrăcate de orice angajare. Ironicul și umoristul e o factură de om care nu numai că participă la contemporaneitate, dar ia atitudine, și prin firea lui este și agresiv. Sorescu, – cel atât de zgârcit cu lirismul dulceag, atât de cumpătat, știe să aibă, în felul lui, și revolte. (...) Poezia lui Sorescu nu este în recuzita sentimentală obișnuită, ci în această viață interioară, cu nedelegatele ei probleme, cărora el le-a găsit o formulă care să ni le prezinte ca într-un amuzant bal mascat. Sorescu a intuit în noi, în om, viziunile cu aparențe de vis real, ale vieții noastre interioare, și le-a pus în linii grafice de mare acurateță. Și pentru a izbuti asta, a dat aspect concret noțiunilor abstracte, punându-le laolaltă, ca pe-o realitate palpabilă, sporind astfel universul nostru exterior sau integrând în noi ceea ce ne înconjoară”. ■ Ion Bălu semnează articolul *Nuvela română de azi*: „Privită astfel, nuvela română nu se singularizează în ansamblul literaturii universale. O mai veche observație a lui Ov. S. Crohmălniceanu, cum că tipologia lui Preda și D. R. Popescu amintește tipologia identică a unor prozatori americani, a provocat obiecții. Privind lucrurile obiectiv, nu putem să nu observăm existența unei înrudiri de substanță. Cu alt specific național, firește, complicata viață a țaranului o găsim la Faulkner, la Steinbeck, la Caldwell și la alți prozatori universali al căror interes a coborât spre adânc, sondând sinuoasele psihologii ale lumii rurale. Și explorarea misterului copilăriei și adolescenței a rămas – de la Hervé Bazin la Truman Capote și Salinger, – o constantă a literaturii universale, oferind unul din cele mai fructuoase izvoare de inspirație. Prozatorii români n-au rămas indiferenți nici la evoluția procedeele artistice experimentate pe plan mondial. Formula de narațiune a lui Faulkner pare să-l fi atras, cum s-a mai subliniat, în mod deosebit pe Marin Preda și, în oarecare măsură, pe Velea. Monologul interior de esență hemingwayană, comportamentismul le întâlnim la Eugen Barbu. *Mări sub pustiuri* e mai degrabă o parabolă a condiției umane. Mai semnalăm și un alt aspect. De mai mulți ani, a început în literatura occidentală un foarte interesant proces de evoluție a personajului spre obiectivizare – a nu se confunda cu proza obiectivă! –, proces observat la marii prozatori americani ai deceniului al patrulea al acestui secol: Hemingway, Steinbeck, Faulkner ori după război Salinger. Procedul cunoaște în Europa, consacrarea generală cu *L'Etranger*, 1942, al lui Camus. Într-o asemenea proză eul naratorului se confundă cu obiectivul camerei de luat vederi. Prozatorul ignoră gândurile personajelor sale și cititorul înregistrează dialoguri și observă comportamente ca și cum ar asista la convorbirea dintre două sau mai multe personaje fără a le

putea citi gândurile (...). Procesul de obiectivizare al personajului a adus indiscutabil o senzație de neobișnuită prospețime și autenticitate, și din această orientare a literaturii se reliefează două importante consecințe: nemaiputând investiga gândurile eroilor săi, prozatorul a acordat o atenție specială dialogului, folosind la maximum posibilitățile expresive ale limbii, și, în al doilea rând, de aici a rezultat reliefaarea și notarea cât mai precisă a gesturilor, a mi-miceii, a comportamentului într-un cuvânt. Unica scriere din literatura română unde întâlnim totala obiectivizarea a personajului este o nuvelă a lui Marin Preda: *Calul*, apărută în volumul *Întâlnirea din pământuri*, 1948". ■ Șerban Cioculescu face, în secțiunea *Miscellanea*, *Un bilanț al criticii* (cu subtitlurile: *Între recenzie și reclamă – Condiția primă: pasiunea literară – Criticul și colaborarea sa cu scriitorii – Pasiunea investigației – A zecea muză?*): „Avem mulți, foarte mulți critici. Este un fenomen îmbucurător, dacă nu putem vedea într-însul altceva decât reflectarea unei necesități de ordin intelectual, un semn înainte de orice al vitalității literaturii noi, socialiste. Înainte de a deveni critic, publicistul este solicitat să recenzeze cărțile noi și în acest fel i se întinde o punte către calificarea profesională. (...) Dacă nu s-ar scrie și publica atât de mult, de bună seamă că nici numărul criticilor n-ar crește atât. Acolo unde, pe de altă parte, se manifestă oarecare indiferență față de producția literară, criza de cititori nu se remediază prin afluența criticii și a verdictelor ei, ci prin mijlocul mai eficace al reclamelor publicitare. (...) Ancheta în jurul criticii recomandă obiectivitate. Cum însă nici dezideratul talentului pentru justificarea operei de artă nu este suficient ca să-l însufle, tot astfel este greu să stârpești din sufletul publicistului pornirile nesănătoase, antipatiile, urile, care se răsfrâng asupra cărții, ca o vindictă ineluctabilă. Din fericire, spunem, cititorul care nu-i un ageamiu percepe de la primele rânduri că are de-a face nu cu o cronică obiectivă, ci cu o răfuială. (...) Un critic literar de vocație este un împătimit, un om care nu trăiește decât ca să-și satisfacă pasiunea cititului și a descoperii cărți bune, a talentelor noi. Așa a fost Titu Maiorescu, Gherea, Mihail Dragomirescu, G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, ca să nu-i numesc decât pe cei dispăruți. (...) Prin plasarea sa redacțională criticul literar are adeseori posibilitatea să judece la «cald» ultima producție, încă în stare de manuscris, așadar perfectibilă. Vechea redacție a «Vieții românești» a fost un laborator, în care G. Ibrăileanu avea cuvântul decisiv de arbitru. El asculta lectura poeziilor, a schițelor, a romanelor sau a nuvelilor. Respectuoși, scriitorii se supuneau verdictelor lui. (...) Când criticul se dublează ca un istoric literar, la pasiunea de frumos se adaugă aceea a cercetării cu tendința de exhaustivitate. Prin alte cuvinte, istoricul literar pătimaș nu-și găsește liniștea până nu își completează integral informația, lărgindu-și succesiv ancheta și explorările. (...) O problemă ridicată cu prilejul recentei lungi dezbateri despre critică a fost dacă și critica este un gen literar sau, în termeni mai măgulitori pentru critici, – dacă și critica este creație. (...) Sub

orice formă s-ar prezenta, critica își realizează menirea numai în măsura în care ea contribuie pozitiv la înțelegerea și simțirea fenomenului literar. Criticul este un interpret al operei de artă și nimic mai mult. Dacă, la rândul lui, el ar fi un creator, adică un făuritor de al unui nou tip de frumos, scrisul său l-ar elimina de la sine din cadrul modest al criticii, care nu-și propune decât să pună într-o lumină deplină obiectul cercetării ei. Critica, așa cum o înțeleg și mă străduiesc să o practic, de mai bine de patruzeci de ani, este o disciplină intelectuală de interpretare, iar nu de creație. A interpreta o carte, un autor sau o problemă literară comportă o delimitare «personală» a obiectului, un mod «personal» de a judeca, dar nu și o proiectare creatoare a personalității, adică o creație propriu-zisă”. ■ La rubrica de **Cărți noi** fac prezentări Alexandru Melian, Andi B., Necula Damian și Florența Albu. Alexandru Melian scrie despre apariția culegerii *Studii de poetică și stilistică*: „Culegerea în discuție, reprezintă prima confruntare publică a cercului de poetică stilistică înființat în 1961 din inițiativa profesorilor T. Vianu, Al. Rosetti și M. Pop – (un trio de prestigiu) care avea să unifice sub conducerea și îndrumarea sa activitatea unui grup de cercetători și asistenți universitari în domeniile mai sus amintite. Și confruntarea se dovedește a fi plină de interes. (...) Viciul fundamental ce se manifestă în unele studii din volumul amintit este, desigur, scăparea din vedere a specificului domeniului cercetat. Aceasta determină ca, din punctul de vedere al literaturii artistice, raportul dintre timp, dintre energia consumată și rezultatul obținut să fie total nesatisfăcător chiar acolo unde metoda a fost supusă scopului său firesc de analiză literară”. □ Referindu-se la monografia lui Al. Piru, *Liviu Rebreanu*), Andi B. face următoarele detalieri: „Indiscutabil, studiul lui Al. Piru despre Liviu Rebreanu, prin care Editura tineretului își deschide seria de micromonografii, lasă o certă senzație de noutate. În expunerea vieții, această certitudine vine nu atât din bogatul material documentar, adus la zi, ce sprijină fiecare afirmație, cât din unghiul inedit din care e scrutată biografia marelui romancier român. Pentru Al. Piru, se justifică numai prin creație și atunci e firesc să urmărim retortele prin care viața fizică, materială, a fost trasă în creație spirituală. (...) Opera e parcursă exhaustiv și Al. Piru stabilește o judicioasă ierarhie valorică, în ansamblul activității artistice a lui Rebreanu. Sumar sunt trecute în revistă teatrul (...) și activitatea publicistică. Criticul evidențiază concepțiile estetice și atitudinea lui Rebreanu față de problemele romanului românesc în genere. Un spațiu mai amplu ocupă nuvelistica. Al. Piru pleacă de la premisa că nuvelele lui Rebreanu (...) au fost insuficient apreciate la data apariției. Principalul său obiectiv e de a releva valorile estetice, spațiu mai amplu acordând celor trei nuvele inspirate din război: *Hora morții*, *Catastrofa*, *Ițic Ștrul, dezertor*. (...) Aproape jumătate din carte e consacrată analizei producției romanești a lui Rebreanu. De la început e subliniată noutatea acesteia. Deși romanul românesc numără câteva memorabile realizări, precizează Al. Piru, niciuna din ele nu a constituit un model

pentru Rebreanu (...) În același timp cărțile lui Rebreanu sunt raportate vertical și orizontal la literatura română, se găsesc similitudini, dar se subliniază fără reticențe superioritatea lui Rebreanu. Permanent este notat ecoul peste hotare al operei scriitorului. (...) Al. Piru oferă toate elementele necesare încadrării lui Rebreanu în istoria literaturii naționale, proiectându-l în același timp pe pânza literaturii universale”. □ Despre Vasile Băran și *O raită prin pădurea de întâmplări*, volumul acestuia de curând apărut în Editura Tineretului, scrie Florența Albu: „*O raită prin pădurea de întâmplări* ...este o suită de sentimente, unite prin acele puncte de suspensie care uneori măresc puterea de sugestie a momentelor alese. Renunțând la nota apăsătorie a relatării faptelor, uneori neîndeajuns selectate, tânărul prozator încearcă, prin al doilea volum al său, o investigație în acele trăiri omenești, aparent mărunte, dar încărcate de o semnificație mai plină, mai adâncă. S-ar putea spune, folosind titlul, că autorul dă «o raită» în psihologic, păstrând din mișcarea suprafețelor numai rezonanța faptului de viață, numai mișcarea luminii și umbrei, întoarsă înapoi. Se remarcă, de la primele pagini parcurse, lapidaritatea, decojirea momentului, de ceea ce l-ar încălca greoi, inutil – adesea în simplitate simți truda miniaturistului. Linearitatea, în asemenea schițe relevă adâncimi și virtuozități autentice și sunt meritorii aceste exerciții pe o singură coardă, lăsându-te să întrezezi, să aștepti, cu o nouă carte, abordarea întregului. *Concertul, Trenul, Umbra, Simfonia pierdută, Vara, Întâlnire, Plecarea tatii sau Jocul*, se înscriu printre cele mai bune secvențe ale volumului, tocmai pentru că reușesc să prefigureze acest microcosmos sufletească spre care se apleacă autorul”. ■ Ioana Lipovanu semnează articolul *Eugen Ionescu: „Setea și foamea”*: „După apariția *Rinocerilor* s-ar fi putut presupune și unii au și făcut-o, că opera lui Eugen Ionescu «se va înscrie în servirea unei cauze mai generale». După ce a scris *Regele moare*, Eugen Ionescu ar fi putut fi bănuit că s-a împăcat cu viața și că ar fi dispus și în continuare să-i cânte virtuțile agreabile. Aceste supoziții, parțial contrazise de *Pietonul aerului*, sunt de-a dreptul răsturnate de *Setea și foamea*, cea mai recentă creație a sa. Aici scriitorul își sintetizează acele idei existențiale din piesele anterioare, eseuri, interviuri sau jurnale intime care îl reprofilează ca pe un adept al teatrului absurdului, în ceea ce are acest teatru mai substanțial ca filosofie și crez artistic. Fiecare dintre cele trei episoade ale piesei (*La fuite, Le rendez-vous, Les messes noires de la bonne auberge*) conturează câte o experiență esențială a eului existențialist în fața universului (...). Din punct de vedere artistic, piesa are, însă, și vicii, care, în mare măsură, țin de însăși vulnerabilitatea formulei literare a teatrului absurdului. Scriitorul își cheltuiește verva și imaginația, utilizează o bogăție de situații și procedee care să exprime mereu aceleași idei despre damnațiunea irevocabilă și universală a omului. Persistența în a reduce personajele exclusiv la dimensiunea lor metafizică, perseverența în a selecta numai aspectele de viață care îl obligă pe om la

nefericire duc inevitabil la o forțată îngustare tematică și dau piesei lui Eugen Ionescu, ca și teatrului absurdului în general, un caracter tezist, în ciuda formelor lor ultrasensibile și saturat poetice de exprimare. (...) *Setea și foamea* este o operă bogată în sensuri și semnificații. Discutându-se pe marginea ei se vor putea stabili filiații în literatura universală, se va putea vorbi despre viciile și virtuțile unei formule literare, se va urmări zbuciumul unei inteligențe care își ridică singură stăvili și-și folosește toată abilitatea ca să nu le depășească”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• **[„România liberă”]** În secțiunea *Carnet cultural*, Paul Georgescu recenzază volumul de versuri al lui Ion Caraion, *Eseu*, în articolul intitulat *O poezie a cunoașterii*. Dacă titlul ar părea să anunțe o carte de critică, în realitate este vorba „de un liric autentic, de o sensibilitate acută, mare în vibrație, fără nimic livresc”, volumul cuprinzând trei cicluri: *Geneze*, *Erau anotimpuri ciudate* și *Fetele se uită prin pomi*. În plus, notează că: „autorul vede în lirismul său neîntrerupt un dialog neîncetat cu natura, cu lumea, cu el însuși”, „paternitatea literară” fiind „argheziană, și anume Arghezi din *Flori de Mucegai*”. Iată un exemplu de „analiză pe text”: „Hidrocentrala devine o mare metaforă a creației socialiste: «Cu mâinile într-un munte de ceață, scotocii focul, am sculptat / lucruri, copaci, idealuri / A fost o zi a mâinilor mele! / Ziua întâia... / Ziua a șaptea... / Scormoneau bizonii de fier»”. Astfel că Paul Georgescu conchide, apreciind forța creatoare a poetului drept: „(...) un talent de mult recunoscut, viguros, în plină forță, de la care suntem îndreptățiți să așteptăm mult”.

• **[„Albina”, nr. 975]** I. Grinevici scrie un reportaj despre Livezile din Stâlpeni și Vlădești, două comune argeșene.

• **[„Glasul patriei”, nr. 25]** Niculae Stoian publică poezia *Patria mea*, Mihai Stănescu semnează versurile *Septembrie*. ■ În *Vitrina noutăților editoriale* citim, printre altele, despre *Micromonografie consacrată lui Octavian Goga*, nota nesemnată: „În seria micromonografiilor apărute în Editura tineretului, lucrarea criticului I. D. Bălan – redactor șef-adjunct al revistei «Luceafărul» alcătuiește cea dintâi încercare de a înfățișa, într-o limpede și cuprinzătoare sinteză, opera marelui poet transilvănean: autorul completează prezentarea critică a creației lui Goga cu interpretarea judicioasă a variatelor aspecte, caracterizând complexa spiritualitate a poetului, prozatorului, omului politic”. □ Dumitru Trancă, director general al Centralei Editurilor și Difuzării Cărții, semnează *Cartea românească în circuitul valorilor internaționale*: „În România se manifestă un viu interes pentru traducerea de opere străine. În

același timp, numeroase cărți românești apar astăzi în limbile și țările ele mai diverse. Comunicarea valorilor literare, introducerea lor în circuitul universal prin intermediul traducerilor interesează nu numai fiecare țară în parte și numeroase edituri, dar și U. N. E. S. C. O., care tipărește în fiecare an un anuar statistic al traducerilor sub numele de *Index al traducerilor*. Din acest index reiese că România figurează printre primele țări ale lumii în ceea ce privește numărul traducerilor și că lucrările românești sunt traduse în numeroase țări. (...) Mărturisind foarte des a ea preia cu bucurie valorile altor țări, cultura românească, de asemenea, are ce oferi altor culturi, aducând în concertul general al culturii universale contribuția originalității sale, a gustului său pentru tot ceea ce este nobil și frumos prin forma și conținutul său”.

• [„Gazeta literară”, nr. 35] Decesul ministrului Forțelor Armate, generalul Leontin Sălăjan, ocupă prima pagină a revistei. Alături de portretul marelui dispărut, Agerpres relatează desfășurarea funeraliilor. Tudor Arghezi cu poezia *Manuscrisul*, și Aurel Martin, care anunță că pe 20 septembrie se vor împlini 100 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, ocupă spațiul primei pagini. De altfel în prefațarea marelui eveniment, Mihail Lungianu recuperează sub titlul *Badea Gheorghe Coșbuc*, amintiri răzlete din timpul vieții poetului. □ La cronică literară, Valeriu Cristea prezintă romanul lui Al Simion, *Accident banal*: „Lipsită de veleități și de procedee literare deosebite, prozele lui Al. Simion își propun să atingă mai totdeauna punctul unor conflicte de natură etică”. □ Revista publică, în mod cumpătat, poezie. În acest număr Mihai Beniuc și Marcel Mihalăș semnează câte o coloană de versuri. □ Nu la fel se petrec lucrurile și cu prozatorii: Aurel Munteanu, Iulian Neacșu, Genoveva Logan, Ștefan Stoian și Alexandra Târziu care ocupă, împreună p pătrime din revistă. □ Eugen Simion scrie despre monografia consacrată de G. Călinescu lui *Ion Creangă*: „Creangă, în viziunea lui Călinescu, e un personaj de comedie, un spirit năstrușnic, unind însușirile artistului exemplar cu scăderile omului de rând. Dar până a ajunge la un portret totalitar, criticul pornește științificește, de la strămoși, părinți, frați și surori, făcând cu plăcere neascunsă, genealogie, sociologie, descripție, istorie, caracteriologie, Monografia debutează printr-o descripție a Moldovei din stânga Siretului. Criticul aruncă, în stilul lui Odobescu, dar mai nervos, repezi ochiri asupra solului, vegetației și a fizionomiei tipului uman caracteristic. Peisajul iluzionează, priveliștea e de o măreție care înspăimântă, așezările omenești ieșite dintre coline ascunse, par colosale, totul dând o senzație de fabulos, printr-un simplu proces de mistificare a ochiului copleșit de arșite și viscole cumplite, asiatice. Cu aceste detalii geologice am intrat, propriu-zis în atmosfera scrierilor lui Creangă, cu nota lui fabuloasă, urieșească. G. Călinescu înfățișează, în fond, cadrul general în care vor evolua Gerilă, Flămânzilă, Ochilă, Păsări-lăți-Lungilă etc., acești Gargantua moldavi”. □ C. Țoiu și Barutu Arghezi rememorează trecutul istoric și cultural, primul cu

scenariul cinematografic Voroneț, cel de-al doilea cu evocarea marelui cărturar și autor de didahii, lui Antim Ivireanu: “Aplecându-ne fruntea cu smerenia cuvenită către vânturile din răscrucile neștiute unde a fost ucis și sărutând paginile lui tipărite în zilele împlinirii celor 250 de ani de când graiul, cartea și gândul nostru îl pomenesc, ne aducem aminte de cărturarul Antim Ivireanul...”. □ La *Poșta redacției*, ținută în acest număr de Virgil Carianopol, primesc câte o binecuvântare tinerii viitori poeți Eugen Evu, Ion Popa Argeșeanu și Cornel Brahaș. *Atlasul liric* aduce din îndepărtatul Vietnam , odată cu cea de-a XXI- una aniversare a proclamării independenței, versuri ale poezilor luptători tălmăcite de Tașcu Gheorghiu. □ Ion Grigorescu își continuă seria de reportaje despre holocaustul petrecut în timpul celui de-al doilea război mondial în lagărele de concentrare ale Germaniei naziste. Noul episod se numește *Răstignirea*.

• [„*Tribuna*”, nr. 35] *Anticipând centenarul* marelui poet, Constantin Răsvan semnează articolul *George Coșbuc și literatura pentru copii*, concluzionând sugestiv: „În zilele noastre, când sărbătorim un veac de la nașterea marelui poet (n. 20 sept. 1866), transformările politice, economice, sociale, prin care a trecut țara noastră, eforturile susținute ale regimului nostru pentru ridicarea nivelului cultural al maselor, noile relații socialiste au avut un puternic ecou în creația folclorică ce se desfășoară într-un ritm rapid, angrenând întregul popor într-o mare sărbătoare a poeziei, cântecului, dansului și costumului românesc”. □ Mircea Borcilă semnează articolul *Orientări noi în poetica și stilistica românească*. □ Mircea Braga are în vedere *Ascendența și descendența poetică*, ținând cont de faptul că: „De câțiva ani, deși cu intermitențe, dar în majoritatea cazurilor cu pasiune, vehemență și uneori chiar cu mai mult decât atâta, – aproape fiecare nou volum aparținând unor prozatori, ca D. R. Popescu, V. Rebreanu, Șt. Bănulescu sau N. Velea prilejuiește unei bune părți a criticii noastre confruntări și schimburi de păreri pe marginea unui «fenomen» catalogat drept «proză lirică», «proză poetică», «viziunea poetică a prozatorului» etc”.. □ În rubrica *Cronica literară*, Al. Căprariu recenzează volumul de poezie *Nevoia de cercuri*, al lui Geo Dumitrescu. □ Se publică un fragment din romanul în pregătire *Regele Pălăriilor*, de Ion Lungu, fragment intitulat *La „Crinul brumat”*. □ Sunt publicate poeziile *Hoța* și *Dor de țară*, aparținându-i lui Vasile Rebreanu, dar și poeziile semnate de Platon Pardău, *Adagio*, și Gabriel Pamfil, *Din atelier*. □ În rubrica *Cronica dramatică*, Mihai Todea analizează punerea în scenă a pieselor *Vîforul* (București), de Barbu Ștefănescu Delavrancea, și *Io Mircea Voievod* (Constanța), de Dan Tărchilă.

2 septembrie

• [„*Scânteia*”] Oficiosul partidului dă „tonul” manifestărilor omagiale prilejuite de centenarul nașterii lui George Coșbuc. Amploarea fără precedent

a manifestărilor poate fi pusă și pe seama faptului că – se știa – noul șef al partidului, Nicolae Ceaușescu era un admirator declarat al poetului țărânimii (avea poeziile și „romanțele” din care recita la agape). Ia ființă un Comitet național pentru organizarea evenimentului, din care fac parte personalități ale vieții noastre culturale. De asemenea, centenarul Coșbuc se află pe agenda Consiliului mondial al Păcii. Vor fi organizate festivități în țară și în străinătate, Zilele Coșbuc, ținând cât ...*Nunta Zamferei*. □ O istorie condensată a moștenirii trecutului în cultură și artă, pusă în slujba socialismului, realizează Șerban Cioculescu în articolul *Luminile culturii noastre seculare*: „O poruncă ne-a mai lăsat trecutul, aceea de a nu risipi comoara sufletească moștenită, de a-i limpezi semnificațiile, de a le face cunoscute lumii și de a le culege dobânzile prin aceleași virtuți și hărnicii. Socialismul redă poporului ceea ce i-a fost răpit în trecut: toate drepturile și înlesnirile de a munci și de a se bucura de roadele muncii, de a lua parte la cele mai mărețe înfăptuiri pașnice din decursul istoriei sale. În sectorul culturii și al artei, moștenirea trecutului este considerabilă: pe de o parte o nevalorificată, multă vreme, artă populară anonimă, iar pe de alta, ivirea, la răstimpuri, a unor mari capacități intelectuale, dintre care nu puține, datorită împrejurărilor, s-au integrat aiurea. Neamul nostru a dăruit altora, în pragul Renașterii, învățați ca Nicolae Olahus (Românul), viteji ca Iancu de Hunedoara, înrudit cu cel dintâi; în timpul Renașterii, poeți și curteni ca Petru Cercel, primind în schimb prin adopție, utopiști ai Daciei Felice, ca Despot Vodă, prietenul lui Melanchton, laureatul lui Carol Quintul și fondatorul pe nisip al întâii noastre universități, la Cotnari. În secolul al XVII-lea, al Contrareforme, învățatul mitropolit Petru Moghilă, din os domnesc, a dat ortodoxiei răsăritene un catehism retipărit în mai multe limbi timp de mai bine de un secol și jumătate, iar alt cărturar moldovean, spătarul Nicolae Miclescu, a intervenit să lămurească dificile controverse interconfesionale, iar cuvântul său se găsește integrat într-o mare lucrare jansenistă. «Nasc și în Moldova oameni!» spunea cu mândrie regională îndreptățită Miron Costin, prieten cu Jan Sobieski, liberatorul Vienei, căruia, la cerere, i-a dedicat lucrări despre patria lui în limba polonă. Transilvania care ne dăduse întâile manuscrise și cărți românești avea însă și ea cărturari de marcă, iar Simion Ștefan dădea întâia definiție pregnantă a circulației cuvintelor, mult înainte de constituirea filologiei în știință lingvistică. Iar Muntenia, după ce zorii aceluiasi secol se întunecaseră la dispariția năprasnică a lui Mihai Viteazul – a cărui trecere meteorică prin lume a rămas în folclorul balcanic, în pictura occidentală și într-o piesă a lui Lope de Vega, după ce fusese înregistrată pas cu pas de «ziarele» vremii – a dat culturii universale un mare cartograf, diplomat și teoretician al istoriei, pe stolnicul Constantin Cantacuzino, stâlpul lăuntric al unei domenii culturale strălucite și al «stilului» ei, zis brâncovenesc. Miron Costin în Moldova și Stolnicul în Muntenia, personalități cu renume european, au imprimat istoriografiei noastre simțul grav al răspunderii

profesionale și au îndrumat-o pe căile științifice ale viitorului. Stabilite în Rusia, după un periplu de rătăcirii occidentale, ca secretar al domnului pribeag Gheorghe Ștefan – cel care smulseese exclamația admirativă a lui Miron Costin – spătarul Milescu realizează prima hartă a Siberiei și întâia ei explorare geografico-etnografică. Rupt și el de patria sa, căreia i-a lăsat trei însemnate opere în limba părinților lui, Dimitrie Cantemir oferă țarului civilizator, luminile sale politice, diplomatice, topografice, arheologice, dăruiește Europei pentru trei sferturi de veac cea mai răspândită istorie a creșterii și descreșterii imperiului otoman, cu experiența adunată în douăzeci de ani de surghiun silit. Nicolae Iorga, care a fost un mare nume al științei istorice europene, îl socotea pe Dimitrie Cantemir un «călător» în propria lui țară, la lectura acelei *Descriptio Moldaviae*, nelipsită de două-trei erori; dar acest om de geniu a viețuit douăzeci de ani prin zările Fălciului și a străbătut îndestul Moldova, ca să scrie despre ea o carte plină de miez. Slavă așadar lui Dimitrie Cantemir, nume românesc pe care l-am citit la Paris, printre celelalte mari glorii mondiale, pe brâul edificiului Sainte-Geneviève! Fiul său, Antioh, ambasador al Rusiei la Paris și la Londra, a dotat patria lui adoptivă cu întâiul mesaj poetic modern, vrednic de Horațiu și de Boileau. Voltaire îl prețuia la justa lui valoare, iar la pretinsa-i descendență din Timur-Lenk (Han Timur), îi răspundea lui Antioh că-l socotea mai curând coborâtor”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 35]** Este prezentat *Simpoziul „George Coșbuc – poet național”*. În articolul cu un titlu foarte asemănător, *Centenar George Coșbuc*, Alecu Popovici anunță că, pe 7 septembrie la Teatrul „C. Nottara”, va avea loc o manifestare omagială la care vor participa Victor Eftimiu și Valeriu Râpeanu. Apelând la stilul retoric, Alecu Popovici se întreabă: „Câți dintre cititorii acestor rânduri n-au învățat prima lor poezie din opera lui Coșbuc? De câte ori ne-a emoționat cadența strălucitoare a versului coșbucian, strălucitoarele sale împerecheri de rime, modalitatea laconică, precisă, prin care metafora bate direct la inima cititorului sau ascultătorului... Poet al luptei pentru libertate, prin versurile din *Noi vrem pământ* a dat o chintesență poetică a revoltei maselor împotriva împilării, ca și în celebra sa *Doină*. Bard al suferințelor celor oropsiți, cântăreț optimist al naturii în care vede răsfrântă aspirația și sensibilitatea sa proprie, Coșbuc – creator multilateral – a dat literaturii române și pagini nepieritoare de traduceri (*Divina Comedie*), de proză, de critică, a avut interesante și înaintate opinii cu privire la rostul teatrului, a creat de fapt literatura română pentru copii...”.

• **[„Contemporanul”, nr 35]** La rubrica de *Correspondență* apare George Pruteanu cu opinia sa despre dicționare: „Lipsește un dicționar de mare utilitate: *Dicționar de sinonime*, care ar fi un adevărat instrument de cultură pentru oricine. (...) De asemenea, ar fi nevoie de dicționare pe specialități. (...) Tot aici adaug dicționarele cuprinzând oameni celebri, scriitori, muzicieni, artiști etc”.. □ În *Macedonski inedit* George Munteanu scrie despre

descoperirea din întâmplare a unui text rar: manuscrisul poemului *Noapte de Februarie*. ■ La *Cronica literară* Mircea Martin scrie despre *Critică și infidelitate*: „*Lecturi infidele* confirmă impresia pe care au lăsat-o cele dintâi cronici ale autorului și anume aceea că Nicolae Manolescu este cel mai «chemat» dintre criticii noștri să discute poezia. El reconstituie cu mijloace imperceptibile ale sugestiei universul unui poet. (...) Hotărât, privilegiul poeziei e unul din atributele esențiale ale cititorului de rasă. În fine, *Infidelitatea lecturii*... ingenioasa formulă nu vine din teribilism juvenil ci din inițiativa cu totul lăudabilă de a scoate demersul critic din tiparele învechite. (...) *Infidelitatea lecturii* se arată a fi și o dificilă libertate. Numai prin «infidelitate față de lecturile anterioare» se poate ajunge la posibilitatea de a «inventă» realitatea infinită a operei”. La *Poșta literară* Geo Dumitrescu lansează „caligrafia vapoasă” a tânărului poet Andrei Radu, „tânăr medic și remarcabilă făgăduință”.

3 septembrie

• [„*Cronica*”, nr. 30] □ *Cronica* literelor cuprinde poeziile lui Ion Omescu: *Ctitorie, Veni și vremea, Ceruri, Declin, Romeo, Inscriptie pe poarta infernului și Sonet în stil vechi*. □ Corneliu Buzinschi publică schița fantezistă *Poveste fără capăt*. □ La secțiunea Cartea, Gheorghe Drăgan semnează recenzia făcută cărții lui Mircea Ciobanu, *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*: „Aproape necunoscut ca poet, Mircea Ciobanu vine cu o bună carte de vizită, tipărită în colecția *Luceafărul*, ...care se anunță ca un poet reflexiv, cu o imaginație suplă, cultivând expresia elevată, concisă. Registrul său sentimental oscilează între patetismul reținut și tonul elegiac, între aplecarea scrutătoare spre zări lăuntrice și dăruirea pentru voluptățile contemplației lumii exterioare”. □ Ilie Dan semnează un scurt articol intitulat *Debutul lui Mihail Ralea*. □ *Cronica* literelor cuprinde articolul semnat de D Vatamaniuc, *Date de istorie literară în curierul de Iași*. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Aura Pană semnează recenzia cărții lui George Dan, *Corabia cu cincizeci de catarge*: „Temperamentul, spiritualitatea poetului sunt ale unui adevărat matroz care a trăit nemijlocit încheștarea mâinii pe cârmă și acre nu s-a lăsat cuprins nici de frisoanele marilor întrebări și nici de ispitele complicatelor aventuri sufletești ... tehnica poetică a lui George Dan se pare că pornește de la alegerea unei metafore dotate cu valori estetice și cu multiple posibilități de exploatare, pe care apoi o dezvoltă insistând sau nuanțând într-un fel sau altul ideea ce-i stă în atenție”. □ La pagina *Cronica pe glob*, Sergiu Brand publică foiletonul *Confesiunile unei ploșnițe*. □ *Noul folclor italian* este titlul articolului din cadrul secțiunii interviul nostru cu Alberto Cirese, profesor la Universitatea din Cagliari – Italia.

• [„*Flacăra*”, nr. 36] Se notează apariția romanului *Zi de vară până-n seară*, al lui Marin Bucuru, precum și a unui „atrăgător volum de schițe”,

numit *Nu te lăsa niciodată*, semnat de Sânziana Pop, dar și a unei povestiri de Dumitru Corbea, *Bădia*. Despre Maia Belciu se menționează că a publicat recent romanul *Blana de focă*. La aceeași rubrică, se anunță reeditarea monografiei lui **George Coșbuc**, a lui Dumitru Micu, ce „constituie o bună și actuală sinteză asupra autorului *Firelor de tort*, un mijloc sigur de informare și de sondare a universului operei sale”. În cadrul colecției *Biblioteca pentru toți*, sunt semnalate aparițiile a două opere de George Coșbuc, ***Fire de tort și Cântece de vitejie***, iar în ceea ce privește opera lui Tudor Arghezi, este anunțată apariția cărții ***Arghezi și folclorul*** de Domițian Cesereanu. □ În câteva pagini dedicate acestei ocazii, apare materialul ***100 de ani de la nașterea lui George Coșbuc – poet național și popular*** –, material semnat de Ion Dodu Bălan. Din ampla cercetare biografică și literară, câteva fragmente: „La 20 septembrie 1966 se împlinesc o sută de ani de la nașterea lui George Coșbuc, una dintre personalitățile artistice cele mai reprezentative ale versului românesc de după Eminescu, expresie strălucită a sensibilității, gândirii și limbii poporului din care făcea parte. Opera lui profundă și nuanțată, străbătută de un viguros optimism din care nu lipsesc însă umbrele durerii și ale unei îndelungi suferințe istorice, pare că depășește cu mult un secol, căci strânge în ea ca într-un puternic focar toate tradițiile, miturile și evenimentele de răscruce ale pământului românesc, de pe vremea bătrânului crai al dacilor, Decebal, și până în anii de eroism și zbucium ai primului război mondial. (...) Poezia coșbuciană aducea, în lănceda atmosferă convențională a epigonilor lui Eminescu, un suflu proaspăt de viață curată, un univers nou, luminat de un puternic optimism. (...) Coșbuc nu apărea ca un simplu continuator, ca o verigă inexpressivă într-un lanț de valori poetice. El venea să inoveze structural poezia, dar aceasta în cadrul unei tradiții. Coșbuc continua original, nu epigonic, temele senine atitudinea tonică din versul eminescian, dezvolta uneori embrioanele epice din lirica marelui poet cu o inventivitate atât de pronunțată încât se impune distinct într-o ipostază inedită, ca un moment nou, marcat, în evoluția poeziei românești. (...) Iată de ce socotim că e timpul să descătușăm personalitatea complexă și profundă a lui Coșbuc din șabloane simplificatoare și din prejudecăți estetice care diminuau rolul însemnat jucat de poet în evoluția liricii românești”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 36] Începând cu acest număr, Comitetul de redacție al „**Luceafărului**” este format din: Gheorghe Achiței (redactor-șef adjunct), I.D. Bălan (redactor-șef adjunct), Marin Bucur, Mihai Negulescu, Dinu Săraru (secretar general de redacție), Violeta Zamfirescu. ■ Subintitulându-și articolul *Dialectica bucuriei sau despre unele teorii uitate*, Al. Oprea face o serie de observații despre nuvelele lui Marin Preda. „Recitesc tripticul de nuvele alcătuit din *Desfășurarea*, *Ferestre întunecate* și *Îndrăzneala*) cu o explicabilă crispă; fără să vreau în subconștientul meu sunt terorizat de atâtea teorii întâlnite în critică referitoare la decantarea bucuriei, armonia su-

fletească, ocrotirea zonelor de candoare și seninătate etc. (Marin Preda trebuie să știe el ceva, când indică drept principal viciu al criticilor tendința «de a înțelege prea multe» de «a încărcă bagajul de idei al operei riscând prin asta s-o cam înstrăineze de cititor»). Surpriză: identificând (lesne astăzi în perspectiva anilor parcurși și a propriei experiențe a scriitorului), o seamă de aspecte caduce din punctul de vedere al artei literare, raportul dintre erou și contradicțiile sociale – punctul care mi se părea cel mai vulnerabil, ținând seama de proza violent idilică a unor emuli – se înfățișează de o justete la care nu mă așteptam. Că eroii lui Marin Preda au o fire deschisă, că-i caracterizează ingenuitatea sunt constatări prea comune pentru a mai interesa. Autorul are însă ca orice prozator realist obsesia dinamicii realului, astfel încât intuiește faptul că sensurile acestei candori și exuberanțe juvenile, n-au o valoare absolută ci în anumite cazuri pot reprezenta limite sau chiar întârzieri de ordin spiritual. Ceea ce îl interesează în fond pe Marin Preda este reprezentarea concretă a treptelor unei evoluții sufletești pe care trebuie să le cucerească «umiliții și obidiții» de altădată pentru a ajunge la profilul moral al omului contemporan – și aceasta, cred că a făcut ca, la data apariției, nuvelele de față să aibă o însemnătate care nu poate fi micșorată, în evoluția prozei dedicată prefacerilor revoluționare din lumea satului. Atâtea elogii necondiționate au primit eroii săi, încât subliniez cu satisfacție, pe text, prezența unei optici critice față de atitudini morale impuse în trecut – în primul rând față de o anume supușenie față de sfială în afirmarea propriei personalități”.

4 septembrie

• [„România liberă”] Pagina a treia este consacrată celebrării împlinirii a o sută de ani de la nașterea poetului George Coșbuc. În acest sens, este reproducă poezia *Lupta vieții*. □ Este reproducă, de asemenea, poezia *Povestea cântării*, tot a lui George Coșbuc. □ Al. Căprariu prezintă personalitatea scriitorului în articolul *Poet cetățean și patriot*, în care afirmă că poetul a înțeles „că autenticul artist nu se poate desprinde nici un moment de viața poporului său”, mai ales pentru că „poezia trebuie să fie armă de luptă, trebuie să contribuie la edificarea unei lumi mai bune”. □ Viorica Nișcov semnează articolul *A sluji poporul*, accentuând complexitatea și varietatea creației lui Coșbuc, de la „idilă, pastel, baladă, cântec de răzvrătire, basm versificat”, la „epicul anecdotic” și la traduceri. De asemenea, „spre deosebire de Eminescu, Coșbuc nu e atras de prelungirile cosmice ale ideilor, de gravitatea sensurilor fundamentale ale satului folcloric. poezia lui e plastică, descriptivă, este o succesiune de diorame sugestive, adesea de indicibil farmec”. În final, notează: „Poet contemplator al satului românesc (...), tribun, prin vers, al țărânimii în mizerie, crainic al unității naționale (...), Coșbuc va rămâne pentru noi o figură luminoasă de artist cetățean (...)”. □ Vasile Tomescu scrie articolul *Pe versuri de George Coșbuc...*, subliniind strânsa legătură dintre muzică / muzicalitate și

literatură. În acest sens, precizează că: „stihurile lui Alecsandri, Bolintineanu, Eminescu, Coșbuc, Iosif, Goga, Arghezi, Bacovia, teatrul lui Caragiale, epica lui Sadoveanu sau Rebreanu au fecundat adevărate valori în muzica precursorilor, ca și în creația românească modernă”. În plus, reproduce o afirmație a lui Coșbuc, pentru întărirea ideii: „Poeziile mele le compun cântându-le și am atâtea melodii în cap câte poezii am scris. Ca să le pot cânta, ori mă închid într-o odaie, ori plec pe câmp, dar mai în voie compun când călătoresc cu trenul; stau afară pe platforma vagonului și acolo îmi bombănesc versurile în pace, căci zgomotul trenului îmi covârșește cântecul”.

8 septembrie

- **[„România liberă”]** Paul Georgescu recenzează volumul lui Gabriel Dimisianu, *Schițe de critică*, în articolul *Exigența criticii*. După o abordare succintă cât privește statutul criticului literar, menționează cele trei părți componente ale lucrării: o primă parte analizează romane (*Moromeții* de Marin preda, *Pădurea nebună* de Zaharia Stancu, *Disparația unui om de rând* de Mihai Beniuc ș.a.), o alta tratează volume de poezii (aparținându-le lui Geo Dumitrescu, Nina Cassian, Veronica Porumbacu etc. – „Supără aici doar lipsa unor cronici despre A. E. Baconski, Nichita Stănescu, Cezar Baltag”) și o a treia parte „schițează încercări de sinteză și delimitări”. Din punctul de vedere al autorului cronicii, lui G. Dimisianu „îi reușesc cel mai bine analizele de proză (...). Cu prea puține omisiuni, G. Dimisianu oferă un tablou literar exact al primei jumătăți a deceniului nostru. Din păcate, în ultimul an, criticul semnează prea puține cronici, fapt ce va avea repercusiuni asupra volumului viitor”. Comentând stilul critic al lui Dimisianu, Paul Georgescu apreciază, printre altele, că romanul *Moromeții* este analizat „cu seriozitate”, că este „interesantă” cronica dedicată lui Zaharia Stancu, dar și faptul că Dimisianu „a manifestat constant o atitudine pozitivă, atentă”, în ceea ce privește tânăra generație de scriitori.

- **[„Scânteia”]** În articolul *Izvor și țel al poeziei seculare*, Aurel Marin trece lirica patriotică și lupta înaintașilor în dreptul prinosului de libertate și suveranitate: „Continuând asemenea tradiții, poezia patriotică actuală, de la Arghezi până la cei ce-și mlădiază pentru întâia oară în stih simțămintele, dezvoltă în condițiile libertății, independenței și suveranității patriei noastre socialiste dobândite prin sacrificiile și luptele înaintașilor, firele împletite de-a lungul deceniilor de către toți creatorii de frumos pentru care patria a fost, deopotrivă, izvor și țel al cântecului”.

- **[„Scânteia tineretului”]** Ziarul dedică un spațiu larg *Centenarului G. Coșbuc*. Semnează articole Ovidiu Papadima (*Vocile istoriei*), M. Ungheanu (*Prolog la lectură*) și Augustin Z. N. Pop (*Tribun al poporului*).

- **[„Albina”, nr. 976]** Publicația consacră două pagini centenarului nașterii lui George Coșbuc, printre semnatari aflându-se Mihai Beniuc, Victor Eftimiu,

I. Peltz, S. Albu. Acesta din urmă, deși informat, scrie anodin despre *Coșbuc*, *Colaborator la „Albina”*: „Primul număr al revistei noastre a apărut duminică 5 octombrie 1897. Comitetul de redacție era alcătuit atunci din: Petre Gârboviceanu, C. Rădulescu-Motru, I. Otescu, G. Adamescu, N. Nicolaescu, Const. C. Popovici-Tașcă și V. Stoicănescu. Dar foarte curând se alătură acestui grup – al cărui inițiator a fost profesorul Spiru Haret – și alți intelectuali de seamă din acea epocă. Printre ei și George Coșbuc, pe care-l găsim în comitetul de redacție începând de la 7 decembrie 1897, deci numai la două luni de la apariția revistei. El avea atunci vârsta de 31 de ani și era stabilit în București de opt ani. În acest interval s-a distins în Capitală ca un valoros poet și prozator, a cărui colaborare ajunsese foarte prețuită. Coșbuc a devenit unul dintre cei mai harnici colaboratori ai «Albinei». (...) Colaborarea lui Coșbuc va fi gloria și mândria noastră”. □ Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*: „În 1918 s-a stins din viață «poetul țăranilor», cum l-a numit marele critic literar Constantin Dobrogeanu-Gherea, care a știut să vadă în poezia lui Coșbuc nu numai minunatele jocuri de lumini și umbre, de linii și culori, de neîntrecute priveliști, de bucurii și tristeți, ci și miezul ei revoluționar. Acest miez revoluționar al poeziei sale, sorbit din izvorul cel mai curat al ființei poporului nostru, face ca George Coșbuc, prin opera sa, să fie azi mai viu ca oricând în România, peste care clocotește desfășurat steagul revoluției socialiste în orașe și sate, steag pus în mână poporului de partidul comunist”. □ Victor Eftimiu, se oprește asupra celui mai trist moment din existența lui Coșbuc, pierderea unicului fiu: „... Pe Coșbuc l-am văzut întâia oară pe la sfârșitul anului 1906, în redacția revistei «Viața literară și artistică» pe care o scotea cu alți doi scriitori ardeleni: Ion Gorun (Al. Hodoș) și Ilarie Chendi. (...) Încărcat de glorie în timpul vieții, ales membru al Academiei Române, unde n-au putut pătrunde Mihail Eminescu și I.L. Caragiale, cooptați postum de către Academia Republicii Socialiste România, George Coșbuc și-a trăit ultimii ani într-un doliu sfâșietor: unicul său fiu a fost ucis într-un accident de automobil. Îndurerații părinți au ascuns, unul celuilalt, cumplita veste, fiecare trăind, apoi, unul pentru celălalt, cu amintirea odorului lor, fiecare luptând să consoleze pe celălalt. Tăcut din fire, după moartea băiatului Coșbuc a devenit și mai taciturn. Noi îl înconjuram cu respectul, admirația și afecțiunea ce i se cuvenea, căutând să-l scoatem din marea lui melancolie, să înseninăm zilele-i mohorâte, lui, cel ce înseninase un popor întreg cu incantațiunea versurilor sale nemuritoare”. □ Sub titlul *Badea Gheorghe*, I. Peltz evocă același trist eveniment din biografia coșbuciană: „Pe «badea Gheorghe» – cum îi spuneau ardelenii marelui nostru George Coșbuc – l-am cunoscut datorită poetului Soricu. Îmi aduc aminte de parcă a fost ieri, alaltăieri. M-am pomenit într-o casă modestă de pe strada Plevnei din București. Mărturisesc că am încercat o adâncă sfială când i-am trecut pragul, cu toate că eram un băiețandru fără prea multă carte, lucrările lui Coșbuc le

cunoșteam. Ne-a primit un bărbat potrivit de stat, cu un obraz ușor brăzdat și cu ochi pe cât de vii, pe atât de triști. Cu puțină vreme înainte i se prăpădise singurul lui copil – Alexandru – o mândrețe de flăcău, instruit ca puțini alții și plin de viață. (...) Am avut apoi și alte prilejuri să-l văd pe Coșbuc. Îl vizitam și-l ascultam cum reînvia întâmplări din trecut și mă mișca dragostea fierbinte pe care o arăta celor mulți. Cel care a făurit *Baladele* și *Idilele* în paginile cărora trăiește cu atâta putere sufletul poporului – n-a avut parte de o viață tihnită. Odată, amintindu-și de anii lui tineri, a oftat adânc: «Ehe, dragul meu, mult am mai pătit și eu – nevoit fiind să-mi câștig pâinea salahorind prin tot felul de birouri ca mic slujbaş și nefiind niciodată sigur de ziua de mâine». Dacă a dus-o atât de greu – s-a bucurat, în schimb, de dragostea cu care l-au înconjurat masele – și fiii aleși ai poporului: un Slavici, un Caragiale, un Iorga, un St. O. Iosif... În plină putere de muncă, acest mare poet și-a dat obștescul sfârșit într-o zi de mai însorită și înflorită – la 9 ale lunii – la vârsta de numai 52 de ani. Lutul făpturii sale e una cu pământul patriei pe care atât a iubit-o și a slăvit-o – iar stihurile sale, scrierile sale, vor trăi în veac”. □ O selecție din versurile coșbuciene (*Rea de plată, Logică, Lordul John, Nu te-ai priceput, Calul dracului*) umple ultima pagină din „Albina”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 36] Tot mai multe articole de evocare a personalității lui George Coșbuc și de evaluare a moștenirii literare lăsate de poetul al cărui centenar se apropie, ocupă acest număr începând cu prima pagină. Ovidiu Papadima folosește, drept titlu al articolului său, versul emblematic „*Sunt suflet din sufletul neamului meu*”, într-o prezentare în detaliu a vieții a poetului, de la obârșii, studii și creație, momente de viață cruciale, până la sosirea, în 1914, la București: „Dar Coșbuc n-a devenit poet de zbucium numai pentru a buciurma în versuri suflet din străvechiul și marele suflet românesc din nordul Transilvaniei. Lui i-a fost menit de la început să fie poet, pentru ca să vorbească în numele întregului său popor, – călcat de toate furtunile istoriei, biciuit de fulgerul nedreptăților mereu, dar tot mereu tare în vijelie, dârz sub apăsare, încrezător spre luminile viitorului. În numele acestuia ne vorbește Coșbuc astăzi nouă, prin noblețea făpturii sale umane și a creației lui poetice”. □ Dintr-o scrisoare inedită a lui Ioan Slavici către Titu Maiorescu, publicată și comentată de Dimitrie Vatamaniuc, se desprinde: „Am, însă, o rugare: ajutați-mă să-l trimit pe Coșbuc la București, ca să-l vedeți. Eu sunt sigur că e destul să-l vedeți, ca să fiți de acord cu mine, că trebuie să facem tot, ce ne stă în putință ca talentul acesta să ajungă la deplina lui desfășurare. Nu e o mediocritate ca (...) Nenițescu, ci un om care petrece nopțile citind, dar nu e nici un cap năvalnic ca Eminescu, ci un tânăr cu mintea bătrână, care în cel mai rău caz are să iasă om știutor, dacă i se va deschide drum în lume”. □ *George Coșbuc și literatura universală* este unul dintre subiectele ce se regăsesc încă din această perioadă în paginile presei culturale. În numărul de față, Al. Piru scrie despre apetitul pentru traduceri din culturile clasice și

extrem orientale, dar și din cele moderne, care a făcut ca traducerea lui Coșbuc să constituie o operă paralelă, dar la fel de importantă ca și creația sa în limba maternă: „Coșbuc e un poet specific național reprezentativ și ca atare capabil de a participa cu vocea sa în concertul literaturii universale. Opera sa principală (Balade și idile, Fire de tort) merită să fie mai larg difuzată și cunoscută lumii. La rândul său, Coșbuc a popularizat în România pe Vergil și pe Dante și mai ales pe cel din urmă, înscriindu-se printre cei mai harnici și mai devotați traducători din literatura universală”. □ Dumitru Păcurariu scrie despre Coșbuc evidențiindu-i preocupările variate dar armonioase, ceea ce îi determină să își intituleze articolul *Un echilibru de clasică*. Cu unele filiații de școală ardeleană, apropiindu-l de Ion Budai Deleanu, Autorul consideră că elementele caracterizante ale poeziei coșbuciană reprezintă o „expresie a formației poetului, preocupat de folclor, dar nu mai puțin atras de marile epopei și în genere de literatura clasică, totul altoit pe structura unei firi robuste și optimiste” □ Parcimonioasă, cu poezia și proza, conducerea revistei face loc postumei *Babel*, de V. Voiculescu, câte unei poezii semnate de Majtenyi Erick (*Sisif*), Gheorghe Tomozei (*Drum spre alb*), Florin Mugar (*Mâna*) și Eugen Barbu, cu *Soho*, poezie de atmosferă ce pare a se fi scris singură, din impresii culese frugal la fața locului: „Soho, cântec la nopții/Rătăcind stingher prin singurătatea Londrei? Cu șaptele tale, pierdute lanterne într-un marasm de dorinți”. □ Aurel Martin semnează cronică literară la volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Omul cu compasul*: „Clasic sau modern, Ștefan Aug. Doinaș este înainte de toate, un poet al epocii sale, trăind cu nedisimulată intensitate emoțională condiția omului modern în variatele ei ipostaze, împletind într-o sinteză ce este a lui nelineștile, bucuriile, dorurile, nostalgiile întrebările acestuia. De aceea, indiferent ce nume ar stârni în memorie nu știu care poezie din *Omul cu compasul*, substanța ei se păstrează mereu originală”. În cel de-al zecelea episod din *Lecturi intermitente*, Perpersicius își urmează netulburat evocările despre cercetătorii contemporani și descinderile lor în viața literară a secolului al XIX-lea, cum este cazul și în acest articol consacrate lui Ov. Papadima și monografiei sale despre Cezar Bolliac. □

• [„*Tribuna*”, nr. 36] *Anticipând centenarul Coșbuc*, I. Negoitescu semnează articolul *Câteva versuri din «Paradis»*, despre care notează: „Dar dacă George Coșbuc a avut de luptat la vremea sa, cu rezistențele și asperitățile limbii ce-și propunea, înfrânt fiind – și nu fără măreție – adeseori, florilegiul pe care ni l-am îngăduit aici din biruințele sale incontestabile, îl situează desigur pe culmile lirismului românesc”. ■ D. Cesereanu recenzează *Lecturi infidele*, de Nicolae Manolescu: „Vocația critică... începe cu tensiunea lăuntrică pe care o manifestă un teoretician și interpret literar. Ideile sale nu sunt, de obicei, prea noi, dar modul în care autorul le «joacă», spectacolul lor, rămâne surprinzător. Din această cauză, bruscând obișnuitul, ele incită la

replică, iar criticul, mulțumit de efect, se abține de la a mai avea vreo intervenție”. □ Se publică textul în proză *O. K.*, al Mariei Arsene, □ Un grupaj de poezii reunește textele: *Toamna*, de Ion Alexandru, *Legendă*, de Nicolae Prelipceanu, *Marii revoluționari*, *Ceasuri*, *clipe*, *Pădurea sumbră...*, *O piatră* de Vlaicu Bârna ș.a. □ Ilie Balea semnează articolul *Teatrul de piatră*. □ Dumitru Mircea realizează un text intitulat *La Coșbuc*. Iată o secvență: „Dar ce scriu eu? (...) Vedeți, ori veți vedea de-acuma, că anii pentru noi aduc, din osteneala tuturor, comori cum le-a dorit Coșbuc!”. □ În paginile revistei se regăsește și articolul lui N. Lascu, *Coșbuc și literatura greco-romană*. □ În secțiunea *Mărturii literare*, este redat un interviu realizat de Ion Oarcășu și Const. Cubleşan, *De vorbă cu Teodor Murășanu*. Sunt rememorate evenimente și personalități din sfera literară, precum I. L. Caragiale, Lucian Blaga, Ion Agârbiceanu ș.m.a. Iată o secvență: „Mi-a rămas însă corespondența cu Pavel Dan și cu Lucian Blaga, care între 1940-1944 a trecut prin casa mea în două rânduri. Ca un fapt interesant e manuscrisul *Nova Getica* din 1950, al lui Lucian Blaga. Care mi-l trimisese cu destinația de a fi publicat în «Pagini literare». Poetului îi scăpase că revista nu mai exista de șapte ani”. □ În rubrica *Cronica literară*, Al. Căprariu recenzează volumul de poezii *Eseu*, aparținându-i lui Ion Caraion: „Poezia lui Ion Caraion alcătuiește un univers frământat, chinuit de întrebări, în continuă căutare de sine. Înfruntând cu îndrăzneală aventurile lirice, Ion Caraion se singularizează fericit în poezia noastră de idei: cântecul său se desfășoară larg și plin de personalitate”. □ În secțiunea *Evocare*, Ovid Densușianu – fiul reproduce un dialog purtat cu N. Tonitza. □ Se publică poeziile *Cântecul de întoarcere al lui Ulise* și *Cântec de toamnă*, ale lui Virgil Carianopol, *Germizară*, *Dealul Olimp*, *Pustiosul*, *Chip cioplit*, *Preluca*, *Vârful lui Hulpe* și *Anineș*, ale lui Dominic Stanca ș. a.

9 septembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 36] La cronică literară Nicolae Manolescu prezintă cărțile *Omul de un milion* de Laurențiu Cernet („Povestirile lui L. Cernet ne satisfac mai ales comoditatea, ele ne contrazic rareori deprinderile, ne infirmă rareori așteptările, dându-ne un sentiment de securitate interioară care este, orice s-ar spune liniștitor”) și *Nu te lăsa niciodată* de Sânziana Pop (autoarea „caută să ne contrazică depinderile, comoditățile, chiar și pe cele stilistice. (...) Inconformismul acestei proze nu ne lasă desigur indiferenți. Mai întâi pentru că există în Sânziana Pop, în câteva schițe, o incontestabilă prospețime și noutate”). □ Ion Pascadi scrie despre *Fenomenul rațiunii* cu prilejul apariției volumului *Postume* de Tudor Vianu. □ La *Poșta literară* Geo Dumitrescu îl prezintă pe Radu Ulmeanu cu un „grupaj de versuri al tânărului student în Filologie, cu talentul neliniștit, fugos, ușor tulbure”. De asemenea, îl prezintă și pe George Mares: „20 de ani, student la Filologie București, cu bune înzestrări și perspective de poezie”.

• [„Scânteia”] Al. Săndulescu analizează critic evoluția și perspectivele colecții *Scriitori români*: Cine răsfoiește câteva dintre ultimele volume apărute în colecția *Scriitori români* de la Editura pentru literatură nu poate să nu rămână plăcut surprins de sumarele foarte cuprinzătoare, de bogatul aparat critic, de notele, variantele și bibliografiile care însoțesc aceste impunătoare tomuri legate în mătase aurie. Colecția *Scriitori români* care cu ani în urmă se caracteriza printr-o lipsă de unitate a concepției și prin destule inegalități de realizare, se înfățișează acum la un înalt nivel științific, fapt care ne obligă să-i acordăm o atenție sporită și să medităm încă o dată pe marginea profilului și telurilor ei. (...) Spiritul critic și simțul estetic sunt prezente și în cadrul studiilor introductive, unde se efectuează în fond sinteza întregii cercetări. Dacă prefețe precum acelea semnate de Perpessicius la ediția Eminescu, de Pul Cornea la A. Pann, de Cornel Regman la Pavel Dan sau de T. Vârgolici la I.A. Bassarabescu ne pun în fața unor noi puncte de vedere sau a unor sinteze originale, prefața la ediția Delavrancea (autoare Emilia Milicescu), rămâne în multe privințe deficitară. Deși documentată până la detaliu, autoarea nu izbutește să întreprindă o analiză estetică, rezumându-se la considerații generale și nu o dată sociologice. Cu excepția unui astfel de accident (și e vorba numai de prefață, pentru că ediția e merituoasă), colecția „Scriitori români” evidențiază un considerabil nivel științific, apropiindu-se și uneori confundându-se cu colecția edițiilor critice. Faptul trebuie salutat, fără îndoială, ca pozitiv, dar el dezvăluie și o latură vulnerabilă, care ne determină a formula o întrebare: Întrucât seria edițiilor critice inaugurate la E.P.L. acum 10 ani înaintează foarte anevoios, limitându-se la aceiași autori (dacă nu e mai corect spus același autor: Caragiale) nu cumva editura intenționează s-o înlocuiască definitiv cu colecția *Scriitori români* (...) Înregistrând câteva apariții remarcabile și fiind pusă pe temelii sigure de documentare riguroasă și interpretare critică, colecția *Scriitori români* se înscrie ca cel mai important organ de difuzare la un înalt nivel științific a literaturii române din trecut. Editura pentru literatură trebuie să-și consolideze acest succes, ducând o muncă mai asiduă și mai eficientă de selectare și stimulare a colaboratorilor, în vederea asigurării unei cât mai bune ținute științifice, a eliminării aritmiilor și sincopelor în apariții”.

• [„Cronica”, nr. 31] Const. Ciopraga semnează articolul *Natura în poezia lui Coșbuc*. □ Cronica literelor cuprinde trei schițe semnate de Mircea Radu Iacoban: *Ana, de demult*, *Alt tramvai numit dorință* și *Viață legată cu ață*. □ Apar poeziile: *Inima platanului*, de Eusebiu Camilar, *Biblioteca*, de Nicolae Tatomir, *Gând*, de Adi Cusin, *Ulciorul de lut*, de Elisabeta Isanos, *Voievodul moldav*, de Dumitru Frunză și *Pupăza din tei*, de Nicolae Turtureanu. □ Grațian Jucan semnează articolul *Coșbuc și patrimoniul popular*: „Identități și asemănări dintre poeziile populare și creația coșbuciană

am găsit în legătură cu poezia *Pe lângă boi* și nu numai. ... Colindând satele, Coșbuc a cules și a auzit multe creații din patrimoniul popular, dar n-a lăsat o asemenea culegere, ca Alecsandri sau Eminescu. Și-a exprimat însă teoretic profunda sa legătură cu poporul. ... Viabilitatea poeziei coșbuciene se vedește din plin în însușirea elementelor celor mai de seamă ale eposului popular”.

□ Secțiunea O carte pe săptămână cuprinde recenzia semnată de Aura Pană asupra cărții lui Dumitru Mircea, *Această parte a pământului*: „Prozatorul scrie despre satul românesc actual cu pasiunea sentimentului – garanție a adevărului la obiect, promisiune a cunoașterii și, în același timp, o încercare de stil de grea a obiectivității critice”. □ Despre *Coșbuc în paginile Vieții Românești* scrie și A., din a cărei operă publică și poezia *Fragment*.

• **[„România liberă”]** Sunt semnalate *Manifestări prilejuite de centenarul «George Coșbuc»* la Iași, la Pitești și la Baia Mare, printre care simpozioane literare, „seri de poezie”, conferințe etc.

• **[„Scânteia tineretului”]** Virgil Mazilescu recenzează volumul de poezii semnat de Ioana Bantaș, *Memorie de iulie*, o autoare căreia îi este „de ajuns bucuria scrisului”.

• **[„Flacăra”, nr. 37]** Se notează următoarele evenimente și noutăți editoriale: *Poezii*, de Octavian Goga, *Păsări de lut*, volum de versuri semnat de Darie Novăceanu, *Magazinul de mirese*, povestiri de Mioara Cremene, *Setea* de Titus Popovici (reeditare). □ Eugen Frunză publică materialul *«Omul uitat»*.

• **[„Luceafărul”, nr. 37]** Augustin Buzura publică povestirea *Să aibă la îndemână o lopată*. □ Pentru a marca cei 100 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, revista publică o serie de articole dedicate poetului. Personalitatea artistică și patriotică este surprinsă de Al. Andrișoiu care constată existența unei „simplități în viața și în opera lui Coșbuc”, a unei „simplități nu lipsită de tragism și de o înțelepciune filozofică care constituie cheia de boltă a creației poetice, însăși. Căci Coșbuc a crezut cu sfîntenie în steaua artei sale și a fost admirabilul gospodar al scrisului său. Opera sa, din păcate încă neadunată într-o ediție masivă este pe cât de solidă pe atât de abundentă: să ne gândim numai la masiva sa muncă de traducător, și ne vom închipui numaidecât câteva tomuri compacte care se lasă încă așteptate în forumul atâtor biblioteci publice și în intimitatea atâtor biblioteci personale. (...) Coșbuc sosește din tulpina aspră a poeziei ardelenesti sociale și patriotice în cea mai mare a ei suprafață. A unei poezii justițiare și de revoltă, chinuite și mesianice. Fără exces de simbolism fonetic ne vedem constatând că până și numele atâtor poeți ardeleni este aspru și îndesat, scurt până la două silabe și răsucit răspicat pe consoane: Barac, Vulcan, Coșbuc, Goga, nume care parcă vin dintr-o mitologie carpatică. (...) În evocarea istoriei românești, Coșbuc pornește de la obârșii. Interesant este de constatat că se poate schița o istorie a României cu citate din poeziile lui Coșbuc. (...) Alături și în concordanță cu aceasta să-i zicem istorie lirică,

poetul Coșbuc desenează în opera sa o frumoasă geografie lirică a patriei. Prietenia cu Vlahuță, cu care a editat o revistă și un manual școlar, cum și prietenia cu Grigorescu, i-au infuzat desigur ideea unei Româнии pitorești, pe care opera sa o dovedește. (...) Mi se pare că *Nunta Zamfirei* conține cel mai național și mai bogat în fantezie, motiv folcloric. Populară este întreaga operă a lui Coșbuc. Dar această parte mai directă a operei sale a dus uneori, fie la dispreț aristocratic de către o critică estetizantă, fie la o interpretare sociologist vulgară, după care poetul ar fi un creator spontan, cu posibilități intelectuale modeste, cunoscător mai mult pe cale empirică a lumii și a vieții. Adevărul este că opera lui Coșbuc cere unui cercetător o cunoaștere directă a realității satului românesc, o cunoaștere făcută cu ochi de sociolog și de etnograf. O interpretare sociologist vulgară a dus deci la uitarea acestor virtuți intelectuale și estetice din opera lui Coșbuc și a dus totodată la puținătatea supărătoare a edițiilor cuprinzătoare și a monografiilor. Centenarul nașterii poetului va prilejui, fără îndoială, apariția de studii serioase în optica unor critici de seamă, legați organic de opera marelui nostru clasic. (...) Dar nu această sărbătoare națională a culturii va rezolva totul. Avem mai multe monografii și ediții asupra unor scriitori mult mai puțin importanți. (...) E de datoria noastră comunistă să prezentăm cititorilor clasicii în justa lor ierarhie de valori, cu acel spirit patriotic cu care ne-a educat Partidul, hegemonul culturii socialiste și purtătorul fidel al patrimoniului culturii naționale. Dacă Tudor Arghezi nota cu durere înmormântarea sărăcăcioasă, ca de om uitat de lume a poetului nostru național Coșbuc, stă în datoria noastră, a scriitorilor militanți, să ridicăm statuia lui Coșbuc militantul, pe un soclu înalt, la altitudinea valorii sale". □

Monografia *George Coșbuc* a lui D. Micu este recenzată de M.N. Rusu și face parte din seria articolelor dedicate poetului de redacția „Luceafărului”. „Noul studiu al lui D. Micu se distinge prin încercarea autorului de a re filtra prin gustul poetic personal întreaga producție lirică a bardului de la Hordou. Este un gest analitic obișnuit, inerent oricărei alte investigații. Un punct de vedere fundamental nou însă, nu aduce. Nu pentru că D. Micu nu ar putea, ci pentru că autorul nu încearcă să descifreze personalitatea poetului altfel decât s-a făcut până acum. Așa că după convenitele reluări ale datelor biografice însoțite de comentarii concentrate și uneori de culoare, criticul trece la analiza creației lui Coșbuc în conformitate cu cronologia ei editorială sau cu aceea a domiciliului. Dar până aici, D. Micu nu uită să sublinieze diferitele preocupări estetice ale poetului, cum ar fi interesul primordial pentru folclor, pentru tehnica poetică ori pentru frumusețea feminină. La autorul monografiei, această din urmă preocupare a tânărului Coșbuc pare să fie un detaliu important în alcătuirea de ansamblu a portretului său spiritual. (...) Evident, nu cu atari considerații și procedee analitice, fals pitorești, poate fi realizat portretul plauzibil al celui care a scris incendiarul *Noi vrem pământ*. Dimpotrivă, aici poate găsim un exemplu pe direcția acelei modalități facile de a construi monografia, fie și

succintă, a unei personalități. Modalitate, din păcate, ce se arată exterioară și lipsită de posibilități introspective. Dar nu țin cu tot dinadinsul să găsesc slăbiciuni microstudiului semnat de D. Micu, de altfel atât de util programelor de învățământ. Doresc chiar ca aceste pasaje privind viața poetului să le consider accidente. Nu-mi permite însă cartea. Căci pe lângă numeroase pagini cuprinzând idei atrăgătoare, disocieri rafinate, lucrarea, este viciată de acea ținută analitică uzată, de care Coșbuc se pare că are prea mult parte”.

• [„Glasul patriei”, nr. 26] Demostene Botez semnează *În amintirea lui George Enescu*. ■ În *Oameni de seamă ai culturii românești* apar: **Ion Ghica** de Nichifor Crainic („Ion Ghica e un revoluționar convins și lucid, fără patosul grandilocvent al epocii. Intelligent, cultivat multiplu, având de tânăr relații personale uimitor de numeroase în viața internațională și folosindu-le cu iscusință în interesul țării sale, destinația lui ar fi fost diplomația pe care n-a practicat-o decât puțină vreme. (...) Fraza lui Ghica e de o limpezime și de o sobrietate considerabile. E scrisul unui om de gust, cu spiritul cumpănit și simțul precis al cuvântului.”) și **Antim Ivireanu** de Romulus Dianu („Ivireanu n-a fost nici primul, nici ultimul luptător pentru dezvoltarea culturii naționale. Viața lui se înverigă într-o lungă succesiune de eroism cărturăresc. Prin activitatea cărturărească desfășurată, Antim Ivireanu se înscrie printre oamenii de seamă ai culturii românești”). □ Radu Gyr publică poezia *Ovidiu la Tomis*.

11 septembrie

• [„Scânteia tineretului”] Apar poemele *Semănatul* și *Geografie*, semnate de Vera Lungu.

14 septembrie

• [„România liberă”] Al. Popovici recenzează volumul lui Ion Brad, *Cele patru anotimpuri*, în articolul *Poezie despre și pentru copii*, menționând că: „Au existat numeroase discuții, păreri, cu privire la accesibilitatea metaforei poetice în universul infantil, mulți exegeți ai literaturii pentru copii optând aproape exclusiv pentru poezia epică, de narațiune, «anecdotică», în sensul unei istorioare ritmate”. „Excursia poetică de-a lungul a celor 365 de zile”, pe care o propune Brad, îi pare autorului că bate „direct în inima micului lector”, invitându-l „să se împlinească cât mai armonios în dezvoltarea sa de cetățean al viitorului”.

• [„Scânteia”] Centenarul nașterii lui George Coșbuc este întâmpinat de Zaharia Stancu, autorul unui profil liric: „Proclamând deschis și curajos necesitatea folosirii celor mai bune tradiții ale poporului, Coșbuc a scris sute și sute de pagini, alcătuind răbdător acea epopee populară și națională pe care abia azi o putem reconstitui cu mai multă claritate, și prețui la adevărata ei valoare. O imagine unică aproape, cuprinzătoare și colorată a vieții poporului în ceea ce are ea esențial. O imagine însuflețită de întâmplările obișnuite și de

evenimentele majore ale vieții împletită din naștere și moarte, din dragoste și muncă, din tristeți și din bucurii. Tradițiile re trăiesc și îmbracă o haină nouă: gluma, șaga țărănească, gravitatea și sentimentele delicate trăiesc alături de patimă și de izbucniri ale violenței. Fantezia de basm se împletește cu notația fină, de observator și cunoscător al vieții reale. O operă în care predomină optimismul, bucuria de a trăi, forța vitală a naturii pe care nimic nu o poate înăbuși. (...) Universul poetic al lui Coșbuc e completat și lărgit de colorate tablouri din natură – o natură umanizată, caldă, – de creionări nu lipsite de farmec, de poeme anacreontice, de reverii de vacanță – opere al căror loc în literatura noastră trebuie încă studiat și evaluat critic. Creator de poezie originală, Coșbuc a fost și creator măiestrit de limbă. O limbă limpede, vioaie, cu mlădieri spontane, cu ritmuri variate și adecvate conținutului, curățată treptat de expresii cu circulație mai restrânsă. (...) În anii noștri, popularitatea lui Coșbuc a atins culmi niciodată visate de poet. Volumele semnate cu acest strălucit nume se tipăresc în zeci și zeci de mii de exemplare și se epuizează de îndată. Criticii noștri îi studiază cu atenție opera, străduindu-se să scoată la lumină mărgăritarele ascunse în ea și să o curețe de părțile mai puțin valoroase, de neocolit într-o creație atât de vastă și de fecundă. Centenarul Coșbuc va contribui desigur la o și mai largă răspândire a minunatei și nepieritoare imagini a vieții poporului nostru, pe care o desprindem din opera sa”.

15 septembrie

- **[„România liberă”]** Ion Pas propune *Momente* din existența „Poetului țărânimii”, cu ocazia celebrării centenarului George Coșbuc. Pas notează laudativ că, spre deosebire de „stihuiitorii epocii sale și ai timpurilor care s-au succedat, grăbiți, foarte grăbiți”, Coșbuc „așteptase răbdător timp de zece ani de la data începuturilor în ale scrisului pentru a se încumeta să-și tipărească întâia culegere de versuri. În răstimp, cu tenacitate și-a cizelat cuvântul, curățindu-l de zgură, și și-a limpezit mesajul cu care își propunea să se înfățișeze neamului său, tălmăcindu-i nu numai bucuria și amarul, dar deopotrivă și ura și iubirea”.

- **[„Scânțea”]** Manifestările culturale naționale consacrate lui George Coșbuc îi au drept autori pe Constantin Ciopraga și pe poetul Grigore Hagiu, în calitate de eseist. În *Oglindă a vieții poporului*, prof. univ. dr. Const. Ciopraga arată: „... Cu toată inegalitatea, opera lui Coșbuc se înscrie în sfera creației naționale reprezentative. Este expresia luminoasă a permanențelor sufletului românesc. Consecvent legat de popor, cântărețul *Doinei* pendulează între realitate și mitologie, între vigoare și gingășie, între jale și speranță, – totdeauna într-o perfectă identitate cu el însuși. A privit cosmosul dintr-un unghi de vedere românesc. În optimismul său a rămas loc pentru tainice ecouri elegiace, în mahnirea sa trecătoare se întrevade o durabilă energie, în realismul său își topește substanța o discretă fantezie. Izvorâte din folclor, ridicate la o

treaptă artistică înaltă, cântecele rapsodului s-au întors în folclor, intrând în aliajul sensibilității populare. Frunțile noastre se înclină cu dragoste în fața Poetului”. Grigore Hagiu scrie despre poetul țăranimii în numele generației sale. Articolul se intitulează *Coșbuc și tânăra generație poetică*: „ (...) Coșbuc se apropie de noi pe linia unui optimism fundamental, în care ne recunoaștem și ne vom recunoaște întotdeauna. Dragostea de țară, încrederea în forțele omului de rând, abordarea temelor istorice majore, îi conferă un loc de frunte lui Coșbuc în lirica românească, poezia lui aducând servicii mari în cristalizarea conștiinței naționale. Ambiția lui generoasă și profund patriotică, năzuind să adune toate momentele istorice de seamă ale poporului român, într-o epopee națională, constituie un exemplu al nobilei manieri pe care el o acorda poeziei. De pe treapta unei noi civilizații, martori și constructori ai societății socialiste, încercăm și noi, fiecare după puteri, să cântăm laolaltă epopeea specifică acestui veac, continuând tot ce a fost mai bun și durabil cucerit vreodată în conștiința unui popor întreg, dornic să-și cunoască adâncimea sufletească prin cântec, apt să înțeleagă poezia, ori de câte ori ea îi reprezintă cu sinceritate și pasiune”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 37] Editorialul *La porțile Moldovei*, de Ion Horea, se referă la itinerariul propagandistic prin ținuturile de dincolo de Siret al conducătorilor de partid și de stat. Vizitarea unor obiective istorice și culturale (între altele, mormântul lui Ștefan cel Mare, Putna) și discursurile ținute cu acest prilej, au fost intens comentate în întreaga presă, cu adaos de epitete, comparații și metafore în cea culturală. ■ Însă, numărul curent îl are în prim plan pe George Coșbuc, în contextual centenarului sărbătoritul fiind subiect al mai multor articole. Primul elogiu, intitulat simplu *Coșbuc*, îi aparține lui Tudor Arghezi care, într-o tabletă poziționată deasupra frontonului revistei, face o scurtă cronologie a vieții lui Coșbuc prin prisma memoriei afective a lui Arghezi, deoarece sunt amintite evenimentele care i-au legat pe cei doi scriitori. El își amintește, nostalgic: „Ne întâlneam zilnic pe bulevardul dintre noi, citind de multe ori umăr lângă umăr la un chioșc de ziare afișele mari de gazetă”. Arghezi plasează poezia lui Coșbuc „între marii poeți de felurite limbi” și consideră că literatura română are trei piloni importanți: Alecsandri, Eminescu și Coșbuc. ■ Tot în rubrica centenarului și tot pe prima pagină, Vladimir Streinu este prezent cu articolul *Coșbuc și istoria lirismului românesc*. Autorul afirmă că poezia lui Coșbuc „rafinază în ritmuri și strofe savante eticismul și patosul național transilvănean”, fiind cu totul deosebit prin „formă literară, material artistic și atitudine lirică”, prin formația sa clasicistă. Similar cu Arghezi, Vladimir Streinu îl apropie pe Coșbuc de Eminescu și Alecsandri, arătând că bardul de la Mircești „anticipase numeroase aspect ale poeziei coșbuciene”. Similitudini și diferențieri sunt puse în evidență și în ceea ce privește creația ardelenilor Slavici, Șt. O. Iosif, Octavian Goga și Lucian Blaga. Streinu observă că, din punct de vedere stilistic, odată cu poezia *Nunta*

Zamfirei, în literatura română se produc mutații vizibile de „structură artistică” și viziune asupra lumii, personificarea devenind cel mai important procedeu „de evocare”. Plasticitatea limbajului provine din marea forță de sugestie a versurilor și din imaginile auditive, rezultate ale poeziei de atelier pe care o desăvârșește acest profesionist al versificației. Forța imaginilor sonore, consolidează „forma internă a poeziei coșbuciene”. Din această perspectivă, Coșbuc este asociat lui Creangă și Caragiale, care „creaseră cu auzul și mai puțin cu văzul”. ■ Cronica literară, semnată de Valeriu Cristea, este consacrată monografiei *George Coșbuc* de Dumitru Micu, un studiu de interpretare, dar și de receptare critică a operei poetice a acestuia. La chestiunile meritorii se menționează faptul că monografia revalorifică opera poetului, făcându-o mai accesibilă, iar între punctele slabe sunt menționate unele fraze contradictorii și convenționale, dar care „se resorb într-o impresie pozitivă fundamentală”. ■ Articolele de receptare critică aparținând lui Valeriu Râpeanu, Ștefan Aug. Doinaș, Al. Săndulescu, devin colocvii și poartă titlul *Coșbuc citit astăzi*. ■ Constandina Brezu pune la dispoziția cititorilor documente coșbuciene inedite aflate în arhivele Muzeului Literaturii Române. Adunate sub titlul *Coșbuc-fișier* și structurate astfel, acestea sunt: *Correspondență cu familia* și *Correspondență cu scriitorii* (Alexandru Vlahuță, I.L. Caragiale, Ioan Slavici, Barbu Șt. Delavrancea, Octavian Goga). □ Horia Bratu redă, sub titlul *Octav Șuluțiu, Iubirea la țară* un fragment din articolul, mai vechi, al lui Șuluțiu, consacrat poeziei lui Coșbuc). O temă importantă despre care scrie Șuluțiu este iubirea coșbuciană, în general, și erosul, în particular. Autorul consideră că iubirea „este epicentrul cosmosului rural, și că ea prilejuiește o complexitate de modulații sufletești”. Erosul și patosul au „caracter carnal și irațional” în poezii precum *Fresco-ritornelele*, *Cântecul fusului*, *Fata morarului*, iar concluzia lui Șuluțiu este că „aspectele iubirii la țară alcătuiesc un univers erotic complet”, unde *Nunta Zamfirei* este „scop ultim al iubirii, punct terminus ce încheie imaginea satului ideal pe latura cea mai eternă și mai profundă a omenescului”. □ La rubrica *Note de lectură*, Iordan Datcu se referă la *Coșbuc văzut de contemporani*, volum care adună articole semnate de peste 40 de „scriitori de seamă, dar și neprofesioniști ai condeiului”, coordonat de Al. Husar și Georgeta Rădulescu. Prezentarea este după modelul „critica criticii”, cum apare în capitolele unor studii, în loc de prefețe, și, mai ales în presa literară. Iordan Datcu arată că unele studii critică studiile neavizate nu au legitimitatea de a contribui la (re)valorificarea operei lui Coșbuc: „Drumul de la viață la literatură oferă deseori mai bune explicații pentru înțelegerea unei opere decât toate considerațiile savante și prea întortocheate. Cunoscând omul, ajungi să îl iubești mai mult pe poet și iubindu-l, să-l înțelegi mai bine”. □ Edgar Papu (*Coșbuc traducător*), ilustrează marele talent al poetului, care face să „superstiția intraductibilului” și „prejudecata asupra traducerii ca o simplă transpoziție, iar nu ca o creație propriu-zisă Tot la *Note de lectură*,

Edgar Papu scrie despre monografia *Bertolt Brecht*, dedicată dramaturgului german de secol XX de Romul Munteanu. Este apreciată ampla documentare a studiului, spiritul critic, echilibrul stabilit între „spiritul și resortul de idei ale noului teatru”, analiza textelor teoretice despre teatru, dramaturgia brechtiană inovatoare, dar și textele poetice ale scriitorului și regizorului german. □ La capitolul de proză, nuvela *Eclipsa de soare*, de Ion Lăncrăjan continuă și în numărul viitor (nr. 38). Tot aici ar putea fi inclus reportajul literar *Cimentişti*, de Al. Ivan Ghilia în care este vorba despre un dialog purtat cu muncitori români sosiți din Cuba. □ În cadrul rubricii *Aqua Forte*, Ulysee cutreieră prin paginile unor reviste constatând ironic că foarte numeroșii poeți prezenți își pun pe chip „mască gravă, meditativă, înflorată de pretențiile unui contact filozofic cu universal și marile lui probleme”. Sunt avuți în vedere Romulus Guga, N. S. Timișan, Ion Sângereanu și Al. Dan Hărtău. □ Foarte scurtul articol *Omagiu Blaga* persiflează un studiu despre Lucian Blaga din numărul 7 an revistei „Steaua”, cu triplă semnătură: Nicolae, mitropolitul Ardealului, Aurel Rău, Pompiliu Teodor și Nicolae Dunăre. □ Sub titlul *Falsă revistă a revistelor: “Viața românească”* se arată lipsa de spirit critic și de substanță lui Demostene Botez □ *Poșta redacției* publică sub titlul generic *Sentimentul patriei* poezii de Ion Popa-Argeșanu, Vasile Manolescu, Eugen Evu și Gheorghe Palel, cărora Emil Giurgica le răspunsese, cu câteva săptămâni mai înainte, favorabil.

16 septembrie

• [„Scânteia”] Amintindu-i pe Alecsandri, Eminescu, Macedonski, dar și poezia militantă de la „Contemporanul”, G. C. Nicolescu îi stabilește lui Coșbuc locul *În literatura română*: „Poet popular în sensul cel mai strict al cuvântului, cu rădăcinile creației sale adânc împlântate în însăși viața poporului, în sufletul omului simplu din popor, al țaranului român de la sfârșitul secolului al XIX-lea, George Coșbuc este un poet al vieții, al mișcării și acțiunii, al robusteții și optimismului, al luminii, bucuriei și înțelepciunii cum nu mai avusesem altul. Alecsandri ajunsese în momentul istoric respectiv, cu formația sa și cu experiența ce i-o putea oferi atunci literatura noastră, la țaranul *Doinelor* sale, prin cunoașterea folclorului. Eminescu, oferise liricii românești mai cu seamă întruparea artistică fără de pereche, genială, a dramei tânărului intelectual de după 1848 cu aripile frânte, căutând cu înfrigurare, cu disperare o ieșire din cercul închis al justificatei sale dezamăgiri, al imposibilității de a sparge indiferența unei orânduiri ostile, al imposibilității de a îmbunătăți sau de a sfârâma această orânduire, îmbogățind astfel tematic și înălțând artistic pe culmi nebănuite poezia românească în ansamblul ei. Macedonski aproape în aceeași vreme, cunoaște și el, fără îndoială mai puțin intens, mai puțin tragic decât acesta, dezamăgirea epocii, căreia îi dă expresie, îndreptându-se însă spre alte soluții corespunzând sensibilității și mentalității

unei alte categorii spirituale decât celei căreia îi corespundea creația marelui său contemporan. Poezia militantă pe care revista «Contemporanul» o vestise teoretic și practic nu devenise dominantă, deși începuse să existe. Prin toate acestea, poezia noastră cunoscuse în secolul al XIX-lea experiențe noi, însemnate și făcuse progrese incontestabile, dar nu cuprinsese încă întreaga realitate și nu exprimase încă întreaga sensibilitate a poporului nostru. Mai cu seamă în acel moment istoric dinspre sfârșitul secolului al XIX-lea, când imperativul desăvârșirii unității naționale devenea dominant, se impunea poeziei noastre să dea expresie realității și sensibilității acelei părți din poporul nostru care constituise și constituia temelia și cheazăia ființei și unității noastre naționale și anume realității vieții și sensibilității sufletului țaranului român. Expresia acestei realități și sensibilități în poezia românească cel dintâi cu o asemenea amploare și autenticitate a dat-o un fiu al Transilvaniei, și anume George Coșbuc. Cu asemenea izvoare, în împrejurările istorice evocate, exprimând suferințele și năzuințele, simțirile și concepțiile până atunci insuficient puse în lumină de către literatură, ale țărânimii, poezia lui George Coșbuc aducea în chip firesc o mare noutate pe toate planurile și în întreaga ei adâncime, deschidea perspective noi în poezia românească pe care o îmbogățea în mod substanțial”. □ Caracterului național al acestor manifestări omagiale îi sunt alocate scurte informații din Capitală și din țară: „În cadrul *Zilelor George Coșbuc*, joi după-amiază a avut loc un pelerinaj la mormântul poetului de la cimitirul Belu. Au venit să aducă un omagiu marelui poet român academicieni, scriitori și alți oameni de cultură, numeroși iubitori ai poeziei lui George Coșbuc precum și oaspeți de peste hotare, invitați la manifestările prilejuite de împlinirea a 100 de ani de la nașterea poetului. Au fost depuse coroane din partea Academiei Republicii Socialiste România, Uniunii Scriitorilor, Ministerul Învățământului, Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, C.C. al U.T.C., Comitetului național pentru apărarea păcii, Comisiei naționale a Republicii Socialiste România pentru UNESCO, Universității București, Sfatului popular al Capitalei și a oaspeților străini. În cadrul *Zilelor George Coșbuc*, Societatea de științe istorice și filologice organizează în zilele de 16, 17 și 18 septembrie o sesiune științifică de comunicări la Năsăud. Altă sesiune de comunicări va avea loc la Sibiu, în ziua de 18 septembrie”. □ „La liceul „George Coșbuc” din București va avea loc un simpozion în cadrul căruia vor fi prezentate comunicări cu privire la viața și opera sărbătoritului. De asemenea, în întreaga țară, scriitori, poeți, profesori de limba și literatura română vor vorbi elevilor despre creația lui George Coșbuc, despre ecoul mereu viu al versurilor sale”. □ „În regiunea Maramureș, manifestările cultural-artistice prilejuite de centenarul *George Coșbuc* reunesc zilnic un mare număr de oameni ai muncii de la orașe și sate. La căminele culturale din peste 200 de localități satești au fost ținute conferințe despre viața și activitatea poetului, iar formațiile de artiști amatori au prezentat cântece și recitaluri de

poezii. În regiune au avut loc, totodată, peste 30 de simpozioane. La manifestările organizate până acum în cadrul centenarului au participat în total peste 250.000 de persoane”. □ „Institutul român pentru relații culturale cu străinătatea a alcătuit 32 de expoziții de fotografii cuprinzând imagini din viața poetului, fotografii ale operelor sale originale și în traduceri. Expozițiile, însoțite de texte explicative, precum și de o broșură editată în mod special în limbile engleză, franceză, rusă și spaniolă, precum și de un număr însemnat de volume din opera lui Coșbuc, au fost deschise în 25 de țări, printre care Anglia, Franța, R.F.G., Grecia, Italia, Japonia, S.U.A. și Uruguay. În numeroase alte țări, personalități culturale au ținut conferințe despre marele poet român, au fost organizate simpozioane și alte manifestări festive”.

• [„Contemporanul”, nr. 37] Adrian Păunescu publică pe prima pagină poezia *La Cetatea Neamțului*: ... Și numește patria această / Dragoste și energie-a noastră / Și numește comuniști pe fiii / Cei mai îndrăzneți ai României”. □ La centenarul Coșbuc George Ivașcu scrie „Coșbuc este unul din cei mai specifici dintre poeții noștri, național în punctele de plecare și în expresie, universal în măsura în care a înțeles să cânte resorturile cele mai intime ale țărânimii, mare artist prin prodigioasa lui capacitate de transpunere a sensibilității populare și de transfigurare a universului rural până la contingența valorilor inefabile”. □ În *George Coșbuc și condiția poeziei* George Munteanu scrie: „Natură clasică, trecută întâi prin romantism și neoclasicism, iar mai apoi prin toate modurile de poezie mai veche și mai nouă, până la simbolism, Coșbuc a realizat în partea cea mai rezistentă a operei sale – ca și Creangă – miracolul de a părea să fi rămas candid la modul popular în simțire, cugetare, percepția realului”.

17 septembrie

• [„România liberă”] Ion Oarcășu semnează articolul *Rapsodul*, având în centru tot figura lui George Coșbuc, menționând că „acesta e fondul propriu-zis al creației sale, partea ei rapsodică, fiindcă autorul *Morții lui Fulger* s-a format în condiții care amintesc de cântăreții populari. Peste acest fond unitar și atât de specific s-a revărsat darul unei excepționale înzestrări pentru muzicalitatea ascunsă a formelor poetice”. Dacă „prin Eminescu, poezia și spiritualitatea românească atinge profunzimea marilor probleme existențiale, se înalță în sferele cosmosului, capătă deci dimensiuni universale”, Coșbuc „îi dă acestei spiritualități, ca și poeziei noastre, mai multă concretizare și o întoarce, printr-un efort de meșteșugar de mare clasă, spre izvoarele ei prime, spre realitatea istorică și națională”.

• [„Scântea”] Poetul Al. Philippide semnează articolul *Coșbuc și sentimentul naturii*: „Sentimentul românesc al naturii (despre care s-ar putea scrie și chiar ar trebui să se scrie un studiu întreg) se naște dintr-o simplă și directă apropiere a omului de natură, dintr-o fraternitate cu natura pe care poporul

român a simțit-o și a cultivat-o într-o cultură milenară, multă vreme scrisă numai în inima lui. Poezia naturii, de care e plină literatura română modernă, exprimă acest fapt în chip constant și ea trebuie considerată ca una din caracteristicile fenomenului literar românesc. În poezia lui Coșbuc, atitudinea aceasta față de natură este în chip abundent exprimată. Motivele poeziei lui Coșbuc sunt aproape exclusiv luate din lumea satului, a unui sat care, la epoca aceea, era încă foarte departe de oraș, atât în sensul material cât și în cel spiritual. Coșbuc și-a petrecut copilăria în satul ardelean din acea vreme.(...) O măsură și o armonie perfectă și o lumină clasică dau adâncime și trăinicie poeziei lui Coșbuc. În această poezie sentimentul românesc al naturii, făcut din prietenie cu natura, apare cu toată plenitudinea”.

• [„Cronica”, nr. 32] literare și al desăvârșirii creației lui Coșbuc cunoaște câteva etape distincte, marcate nu numai de tematica pe care o urmărește scriitorul, ci și de vocabularul pe care îl întrebuințează. Se înțelege că este vorba, peste tot, de o concordanță desăvârșită între conținut și formă, realizată adesea prin reveniri asupra textului, prin republicări etc. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ Cronica literelor conține poezii semnate de Ioanid Romanescu: *Tentativă, Romanță, Fericirea nebunului, Acasă, Pseudosonet, Prematurul septembrie, Păcală și Când se deschide cafeneaua*. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ Prozatorul Ion Covaci publică trei scurte texte: *Al doilea, Țipătul ierbi și Chemarea*. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ La secțiunea Cartea, Virgiliu Ene semnează articolul *Dumitru Micu – George Coșbuc*. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ Otilia Cazimir publică poezia *Seceta în Moldova*: „Pe ulițele prăfuite și pustii, / Urcau la deal căruțe cu copii – / Căruțele sărace, cu morții încă vii”. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ Secțiunea Note și comentarii conține articolul semnat de Adrian Marino, *În jurul criticii „totale”*. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ *Debutanții în fața criticii* este titlul articolului semnat de Mircea Radu Iacoban: „Există debuturi spectaculoase, debuturi timide ori de-a dreptul ratate. Timpul rămâne să-și spună cuvântul, fiindcă se cunosc destule cazuri de lansări (însoțite de turle și trâmbițe) ale unor „luceferi” deveniți mult prea degrabă meteori, după cum nu puțini sânt scriitorii care au pășit „cu stângul” spre marea întâlnire cu cititorii, dar au infirmat mai apoi pronosticurile deloc roze cu care i-au gratificat, la primul volum, critica”. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ Rubrica O carte pe săptămână conține articolul semnat de I. Sîrbu și dedicat cărții lui Geo Dumitrescu, *Nevoia de cercuri*: „Geo Dumitrescu scrie, în genere, o poezie în acre inspirația e riguros dirijată spre servirea unei idei dinainte schițate. S-ar părea, așadar, că e vorba de o poezie

secătuită de căldură, păstrând limpezimile reci ale cristalului cu forme atent calculate. ...Factura intimă a scriitorului e mai degrabă aceea a unui sentimental patetic, care-și reprimă cu strășnicie efuziunile, scăldându-le în apa tare a ironiei și supunându-le unui permanent control al lucidității". □ La rubrica *Cronica pe glob*, Demostene Botez semnează articolul *Romanul – adevăr*, în care face referire la romanul, al marelui romancier american, Truman Capote: „E un roman în care autorul rămâne deoparte, pentru a nu influența pe lector nici măcar prin stil, necum prin păreri și judecăți. Se lasă astfel lectorului deplina libertate de observator, de martor al unei întâmplări reale, pe care să o judece și să o interpreteze singur, iar nu să o primească de-a gata interpretată și fasonată anume de autor”. Mihai Beniuc semnează articolul *George Coșbuc, poet al poporului*. □ Evgheni Evtușenko apare cu poezia *Fișă lirică*, în traducerea lui Lucian Teodosiu și a Lenei Cornea.

● [„**Flacăra**”, nr. 38] Se salută apariția celui de-al doilea volum de versuri semnat de Șt. A. Doinaș, despre care se mai notează că este „un poet veritabil, stăpân pe tehnica și spiritul versului și cu o zonă de inspirație dintre cele mai largi”. La aceeași rubrică, se dă de veste apariția unei noi ediții din *Viața lui Mihai Eminescu*, de G. Călinescu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 38] Gh. Achiței, semnează articolul *Atitudinea creatoare* pe care o pune în directă relație cu marxismul. „Filozofia materialismului dialectic și istoric s-a dovedit întotdeauna incompatibilă cu resemnarea, pasivitatea, lipsa de îndrăzneală. În cunoscutele teze despre Feuerbach, Marx nota că în epoca modernă gânditorii nu se mai pot mulțumi contemplând lumea; e nevoie de o intervenție activă în vederea transformării, perfecționării ei. Comparativ cu toate celelalte orientări filozofice contemporane, tributare, de cele mai multe ori, spiritului scolastic, marxismul se distinge prin permanenta solicitare a unei atitudini creatoare din partea individului. Fraza lui Engels devenită celebră, prin caracterul ei de îndreptar: «Marxismul nu este o dogmă ci o călăuză în acțiune, vorbește cât se poate de limpede despre aceasta». Atitudinea creatoare marxistă pornește de la recunoașterea procesului obiectiv de dezvoltare internă a fiecărui fenomen pe baza luptei dintre ceea ce el conține pozitiv și ceea ce conține negativ, dintre durabil și efemer, dintre elementele constructive și cele destructive, prin negarea a ceea ce este învechit, sortit pieirii și preluarea elementelor cărora le aparține viitorul, înfruntarea dintre diversele tendințe în cadrul aceluiași fenomen nu presupune distrugerea sa integrală ci o transformare calitativă. Sunt negate elementele ce frânează dezvoltarea și afirmate cele esențiale. (...) Gândirea estetică marxistă, pornește de la premiza că pe tărâmul culturii, al artei și literaturii îndeosebi, există o continuitate logică între ceea ce s-a realizat și ceea ce se realizează, între moștenirea trecutului și creația prezentă. Operele prezentului, atât de așteptate de contemporani nu pot apărea din nimic. Ele își trag seva din întreaga experiență a creației anterioare. Cultul tradiției,

respectul pentru marile valori culturale ale trecutului și *pasiunea* inovației sunt elemente fără de care nu este posibilă dezvoltarea și îmbogățirea artei contemporane. Atitudinea creatoare marxistă constă printre altele în preconizarea permanentului efort de a prelua, dezvolta, îmbogăți și duce mai *departe* pe noi culmi, ceea ce înaintașii au realizat. Atitudinea creatoare marxistă mai constă în recunoașterea rolului important al inovației în funcție de specificul și sarcinile sociale ale artei, în încrederea în viitorul artei și literaturii. Caracterul nihilist al unor orientări estetice opuse marxismului, rezultă și din aceea că ele neagă importanța tradiției, preconizând inovația cu orice preț, chiar și atunci când aceasta duce la încălcarea legilor artei, la denaturarea specificului creației artistice. În documentele partidului nostru, artiștii și scriitorii au fost permanent sfătuiți să țină seama de întreaga dialectică a dezvoltării fenomenului artistic și literar, refuzând soluțiile simpliste. (...) Firește înțelegerea dialectică a sarcinilor importante care stau astăzi în fața artei și literaturii noastre nu poate fi realizată fără o înaltă conștiință culturală, fără un bogat bagaj de cunoștințe în legătură cu ceea ce s-a realizat în trecut și cu ceea ce se realizează astăzi în diverse părți ale lumii. Tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia în cuvântarea sa necesitatea imperioasă de a se cunoaște și studia ceea ce se creează astăzi în lume. Numai pe baza studiului atent a întregii experiențe artistice a trecutului, pe baza studiului diverselor experimente ce se fac astăzi în artă și literatură, conștienți de menirea lor și pornind de la fundamentul solid al filozofiei marxist-leniniste, scriitorii noștri vor putea să realizeze acele opere pe care cu toții le așteptăm, opere care să vină pe linia îmbogățirii și dezvoltării a tot ce avem mai valoros în tezaurul nostru cultural”.

18 septembrie

• [„**România liberă**”] Demostene Botez semnează, la rândul-i, un articol despre George Coșbuc, *O poezie a dragostei pentru popor*. Dacă, anterior, Ion Oarcăsu îl plasa pe poet în raport cu Mihai Eminescu, Demostene Botez îl percepe prin prisma legăturii cu Ion Creangă. Astfel: „Alături de Ion Creangă, Coșbuc reprezintă arta și geniul nepieritor al poporului nostru. Poezia lui are prin seninătatea, curătenia ei, și desăvârșitul ei meșteșug, ceva dintr-o ie minunată, mirosind a apă proaspătă de pârau de munte (...) și înflorată cu cele mai alese motive naționale (...), în amândoi trăiesc, datinile, obiceiurile, limba, poezia, morala, filozofia poporului, nealterate (...). Poeții poporului sunt și ei nemuritori, ca însuși poporul”. □ Radu Albala îl prezintă pe Antim Ivireanul în calitate de *Cărturar și luptător*, căci, „cinstind figurile eroice ale istoriei noastre, ne îndreptăm pașii spre un viitor mai luminos”. Pe lângă aspecte istorice, biografice, se amintește și de *Apologia lui Antim*, cum au fost denumite, de către istoria literară, cele două „întâmpinări” către Brâncoveanu, și care „ilustrează demnitate și curaj, exprimate în pagini care, ca și altele multe ieșite din pana lui, se ridică la o înaltă valoare literară”.

• [„Scânteia”] Oficiul partidului relatează pe larg despre *Adunarea festivă de la Cluj*, consacrată centenarului George Coșbuc: „Sub auspiciile *Comitetului național pentru sărbătorirea centenarului George Coșbuc*, la Teatrul de Operă și Balet a avut loc marți seara o festivitate consacrată împlinirii a 100 de ani de la nașterea poetului. Au luat parte conducători ai unor ministere, instituții centrale și organizații obștești, academicieni, scriitori și alți oameni de cultură, ziariști români și străini, un numeros public. Au participat, de asemenea, oaspeții de peste hotare invitați la manifestările organizate cu prilejul aniversării Centenarului Coșbuc, precum și membri ai corpului diplomatic. Președintele *Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă*, Pompiliu Macovei, deschizând festivitatea, a spus: «Eveniment de seamă în viața noastră culturală, aniversarea lui Coșbuc depășește prin semnificația sa hotarele patriei, fiind sărbătorită și pe plan internațional, sub auspiciile *Consiliului Mondial al Păcii*»”. □ Teodor Vârgolici semnează articolul *Evocând istoria poporului român*: „(...) *Lirica* lui George Coșbuc inspirată din istoria poporului român cucerește și astăzi atât prin nobilul mesaj patriotic pe care-l transmite, cât și prin frumusețea artistică neperisabilă a celor mai multe dintre aceste versuri. Evocând episoade din epoci atât de zbuciumate, versurile sunt dinamice, pline de patos și intensitate dramatică. Poetul surprinde în imagini simple, dar de o amplă rezonanță, însușirile oamenilor din popor, figurile luminoase ale bravilor voievozi, semnificațiile majore ale luptei lor. Un merit esențial al acestor poezii, ca de altfel al întregii lirici coșbuciene, este acela că află audiență directă în sensibilitatea cititorului, trezesc emoții puternice, cu ecouri prelungi în inima sa. Poeziile de inspirație istorică emoționează profund și vor emoționa continuu în posteritate, întreținând mereu vie sfânta flacără a patriotismului, deoarece George Coșbuc, așa cum însuși s-a definit, a fost cu adevărat «suflet în sufletul neamului»”.

20 septembrie

• [„Scânteia”] Valeriu Râpeanu îl evocă pe George Coșbuc, folosind drept titlu un cunoscut apelativ, din perioada când era în viață, *Badea Gheorghe*: „(...) De aceea contemporanii îl numeau pe Coșbuc «badea Gheorghe». Deoarece cumula în ființa lui virtuți țărănești care de-a lungul veacurilor au făcut podoaba și mândria acestei țări. (...) Asemenea milioanele de strămoși și de urmași, «badea Gheorghe» nu a vrut să treacă prin viață spectaculos și nici n-a urmărit succesul de moment, ci fapta temeinic așezată. El s-a dăruit nu numai în versurile sale, dar și într-o lungă activitate de ziarist și de animator, de conducător de publicații literare, de traducător. A lăsat pretutindeni amprente activității fără preget ridicată la rangul de datorie supremă. N-a vrut să fie în niciun domeniu diletant și când s-a avântat dincolo de limitele a ceea ce cunoștea el – ca atunci când a început să traducă *Divina Comedie* – a frânt zăgazurile care îi stăteau în cale și a dus la capăt opera cu priceperea

eruditului. A demonstrat în chip strălucit că spiritului românesc nu îi stă în cale nici un zăgaz al cunoașterii, că cele mai înalte culmi ale culturii universale ne sunt întru totul accesibile. Badea Gheorghe a reprezentat deci o sinteză de cultură românească: prin această neconținută legătură cu pământul și oamenii țării, prin această aspirație pentru ceea ce omenirea a creat desăvârșit. Nu a fost un om care a trecut senin prin viață, deși a cântat seninul vieții. De aceea, înainte de vreme fața și trupul său începuseră să fie ale unui om bătrân. Dacă Eminescu imaginația noastră îl păstrează cu chipul pururi tânăr al *Luceafărului*, pe Coșbuc ni-l imaginăm asemenea lui Mugur Împărat din *Nunta Zamfirei*. Pentru că ființa sa împuținată de durerile trupului și ale sufletului păstra acea agerime a privirii pe care numai moartea a stins-o. Pentru că badea Gheorghe nu a ostenit niciodată. Într-o zi de la începutul lunii mai 1918, inima sa a încetat pe neașteptate să mai bată. Dar ceea ce inima aceasta statornicise de-a lungul anilor pulsează și astăzi cu o neistovită tinerețe. Și alte generații vor veni după noi, alți oameni se vor apleca deasupra cărților și se vor întâlni cu versul lui Coșbuc. Și cu fiecare dintre ei, opera sa, care cheamă dragostea adevărată și trainică a eroilor poeziei sale, va cunoaște alți prieteni statornici, perpetuând de-a pururi frumusețea ei neistovită, spre gloria acestui pământ și a acestor oameni din rândurile cărora se nasc asemenea fii”.

• [„Glasul patriei”, nr. 27] Este reproducă poezia *Mama* de George Coșbuc.

■ Șerban Cioculescu semnează textul *George Coșbuc*: „Sărbătorim o sută de ani de la nașterea poetului național George Coșbuc, unul dintre scriitorii noștri cei mai iubiți de totdeauna. (...) Poetul care cântase dragostea curată a tineretului și frumusețile patriei, virtuțile strămoșești și vitejiile dorobanților în războiul pentru Independență, se dovedea așadar nu numai un mare bard național, dar și un tot atât de viguros poet social, cu brațul întins spre viitor. (...) În cadrul marilor aniversări culturale ale anului, U. N. E. S. C. O. a înscris și numele lui George Coșbuc, pe care țara noastră îl sărbătorește astăzi, la împlinirea a 100 de ani de la nașterea sa, ca pe unul din cei mai autentici și viguroși cântăreți ai vitejiei poporului, ai muncii și frumuseții plaiurilor românești”.

■ Comemorând 100 de ani de la nașterea poetului, revista face cunoscută lista *Manifestări consacrate centenarului*, citate din oameni de seamă despre George Coșbuc (Liviu Rebreanu, Octavian Goga, Nicolae Iorga, C. Dobrogeanu-Gherea, G. Călinescu, Perpessicius), precum și fragmente din poeziile lui (*La oglindă; Pe lângă boi; Vara; Numai una!; Decebal către popor; Oltenii lui Tudor; Povestea căprarului; Nunta Zamfirei*); apar și următoarele texte: *Un mare poet național* de Nichifor Crainic („George Coșbuc s-a ivit în orizontul liricii românești ca un răsărit de soare după noaptea transfigurată în lună a poeziei lui Eminescu. Un geniu își cântase iubirea și soarta tragică într-o muzică atât de adâncă, amplă și seducătoare, încât tot universul părea întunecat de iluzia tristeții fără leac și de fiorul neființei. (...) George Coșbuc își iubește până într-atât poporul încât individualitatea lui dispare în anonimat pentru a

face loc în poezie neamului întreg cu trecutul, cu ziua de azi și nădejdea în ea de mâine. Eroul cântecului său e în veșnică mișcare, muncind, doinind, luptând și sângerând, făcând haz de necaz, dar niciodată dându-se bătut în fața destinului oricât de crud. (...) Mai mult nu se poate spune din partea unui mare cântăreț pentru care substanța vieții e bună și merită s-o trăim eroic. Mesajul poeziei lui e o infuzie de energie epică generației care construiește magnific o țară nouă”.); *Coșbuc traducător* de Alexandru Balaci („Nu lipsită de însemnătate este și contribuția pe care Coșbuc a adus-o la cunoașterea capodoperelor literare ale lumii, el fiind un activ și talentat traducător în tot cursul vieții sale. Astfel, în 1886, la numai douăzeci de ani, tradusese aproape 500 de poezii din 90 de autori greci, pe care intenționa să le publice într-o antologie. (...) Opera de traducător a lui George Coșbuc are transparența cleștarului și oricare autor tradus de el, vorbește românește.”) și *În satul copilăriei* de Alexandru Hodoș („Țara întreagă cinstește astăzi după cuviință împlinirea a o sută de ani de la nașterea lui George Coșbuc. Nășăudul va adăuga la această aniversare mândria de-a fi dat literaturii noastre pe poetul inimitabil al priveliștilor și al datinilor românești”).

21 septembrie

- **[„România liberă”]** Al. Popovici semnalează *O nouă colecție pentru tineret*, atrăgând atenția și prezentând succint apariția seriei *Clubul temerarilor* la Editura Tineretului, ce cuprinde proză de aventuri. Primul „volumaș” este reprezentat de *Taina cetății*, de Corneliu Preda, ce evocă bătăliile purtate de Alexandru Machedon, numerele 2 și 3 cuprinzând povestirea lui George Anania, *Corsarul de fier*, „inspirată din istoria pirateriei”, ce are în centru figura lui Francis Drake. În final, notează: „Desigur, primele numere (...) sunt totodată și experimente, încercări, tatonări. Colecția ar trebui să aibă mereu un strat sobru, concis, lapidar, în care acțiunea să primeze. Sperăm acestea de la viitoarele numere anunțate și care prevăd semnăturile unor scriitori cunoscuți ca Leonida Neamțu și Radu Nor”.

- **[„Scânteia”]** Manifestările consacrate centenarului Coșbuc ocupă, în continuare, cea mai mare parte a paginilor culturale din „Scânteia” atingând apogeul. □ Despre Arghezi și folclorul, cartea criticului clujean D. Cesereanu, scrie o cronică literară Mircea Ciobanu: „D. Cesereanu dă implicații istorico-literare analogiei artistice cu folclorul. După experiența pașoptistă și după Eminescu, Arghezi descoperă analogia artistică cu folclorul, «vast proces de înnoire literară, îndreptat deopotrivă spre lărgirea universului tematic și obținerea unor noi mijloace de explorare artistică». Insistând asupra acestei probleme, D. Cesereanu ajunge la discernerea repercusiunilor cultivării de către poet a oralității populare. (...) Estetica lui Tudor Arghezi, așa cum reiese ea din poema-program *Testament*, reclamă – arată D. Cesereanu – folosirea unui lexic de altă extracție; situată la confluența dintre *limba de foc* (tezaurul

limbii populare) și *slova făurită* (universul lingvistic asupra căruia poetul operează conștient în sensul evidențierii valorilor expresive), poezia argheziană exemplifică în cel mai înalt grad cu puțință capacitatea artistului de a da cuvintelor forța lor primordială, de a le reînvia calități pierdute, de a le împrumuta imprevizibile direcții semantice. Ultimele două capitole ale studiului reprezintă tocmai efortul criticului în a stabili «punctele de interferență ale oralului și scripticului în opera poetului», așa cum apar ele în vocabular și versificație. Ne-am fi așteptat la o mai atentă aplecare din partea autorului asupra deosebirilor de raportare la folclor existente între poetul discutat și contemporanii săi. Această carență ne-o sugerează însuși criticul, căci intenția unor delimitări din primele capitole nu se concretizează pe parcursul lucrării. Primul volum al lui D. Cesereanu rămâne însă o certă realizare, atât prin originalitatea problemelor pe care le dezvoltă, cât și prin atenta mănuire a mijloacelor de investigație critică”.

22 septembrie

• [„Scânteia”] *Despre locul istoriei în literatura noastră*, o temă des reactualizată și pe placul ideologiei comuniste, scrie Const. Ciopraga: „(...) Se cuvin reflectate în opere durabile marile mișcări ale proletariatului revoluționar împotriva exploatării și a oprăririi, Lupeni 1929, Grivița 1933 – sunt astfel de acțiuni. Insurecția armată din 1944, organizată sub conducerea partidului, intră și ea în categoria marilor evenimente istorice. Evocarea acestor pagini de eroism constituie o datorie națională. Așa cum subliniază într-una din cuvântările sale tovarășul Nicolae Ceaușescu – fără lupta și munca înaintașilor nu am fi putut asista astăzi la marile realizări obținute de poporul nostru în dezvoltarea României spre culmile înalte ale civilizației socialiste. De aceea, niciodată să nu uităm acele fapte din trecutul de luptă și muncă al poporului nostru, care merită a fi cinstitute din toată inima. Aducând prinosul nostru de recunoștință memoriei înaintașilor, noi cinstim prezentul și, în același timp, asigurăm viitorul poporului nostru, înflorirea României Socialiste”. □ „Scânteia” anunță încetarea din viață a poetului Marcel Breslașu [Marcel Bresliska, n. 1903, București].

• [„Albina”, nr. 978]. Stela Triteanu, lector la Universitatea din Cluj semnează articolul *George Coșbuc – educator al maselor populare*: „Dacă opera literară a marelui poet transilvănean de la sfârșitul veacului trecut, George Coșbuc, este binecunoscută și mult îndrăgită de poporul nostru, în schimb activitatea sa prodigioasă desfășurată pe tărâmul pedagogiei sociale, activitate neobosită de luminare a poporului din rândul căruia s-a ridicat și de care s-a simțit strâns legat, nu se bucură de o suficientă cunoaștere. (...) Cunoașterea temeinică a vieții și particularitățile psihice ale poporului nostru l-a determinat pe poet să aleagă cu discernământ temele, să le prezinte într-o formă aleasă și mai ales să le trateze cu mult tact pedagogic. Povața este dată cu o modestă

sfătoșenie, combaterea trăsăturilor negative, izvorâte din bună intenție, nu îmbracă aspectul criticii tăioase și nici nu se manifestă printr-un limbaj violent, satirizarea este făcută cu măsură și finețe. (...) De fapt, tocmai această grijă susținută, această înaltă exigență acordată – atât conținutului muncii cultural – educative, cât și formei în care ea trebuie să se desfășoare pentru a dobândi eficiența maximă – caracterizează întreaga activitate a poetului pe tărâmul pedagogiei sociale. De aceea și contribuția lui la nobila operă de luminare și educare a poporului se înscrie printre cele mai valoroase din istoria culturii noastre. □ I. Radu scrie despre spectacolul *Nunta Zamfirei*, a cărui „scenă” este satul natal al poetului „Duminică 18 septembrie... De-abia au mijit zorii că oamenii au pornit la drum. Ore în șir se scurg pe valea Sălăuței, grupuri de oameni îmbrăcați în frumoasele lor straie de sârbătoare. Au pornit din toate zările, din toate colțurile țării și se duc la „Nunta Zamfirei” la Hordou satul natal al poetului. (...) Când tulnicele au tăcut, o voce adâncă bărbătească recită versurile cunoscute ale poetului: «Sunt inimă-n inima neamului meu/ Și-i cânt și iubirea și ura». Din miile de glasuri răsună pe ulițele Hordoului și pe dealuri impresionant și neașteptat «Badea Gheorghe!» (...) Mirele și mireasa, Ana Teron și Aurel Cira, ambii din Hordou se potrivesc cât se poate de bine ca statură și frumusețe cu Zamfira și Viorel din poezia lui Coșbuc. Am auzit de la Bud Marius, scenaristul și regizorul spectacolului, că pentru rolul Zamfirei a avut de ales dintre multe fete din Telciu și Salva și din Chiuza, dar că fată ca Zamfira cu «mers isteț» («Frumoasă ca un gând răzleț») «Cu trupul înalt cu părul creț» – așa cum o descrie poetul aici la Hordou a găsit”.

● [„Gazeta literară”, nr. 38] Centenarul George Coșbuc atinge momentul de vârf în preajma zilei de naștere a poetului (20 septembrie). Două articole dedicate acestuia (Zaharia Stancu și Al. Balaci) se află alături de un scurt manuscris, reprezentând finalul unui raport întocmit de Coșbuc în calitate de inspector cultural. Acesta menționează că a controlat bibliotecile școlilor, dar și pe cele particulare, ale învățătorilor, făcându-le recomandări. De asemenea, poetul este nemulțumit „de cântecele ce se cântă în școli, pentru că în punctul acesta stăm cam rău”. În textul semnat de Zaharia Stancu și intitulat *Coșbuc*, atât biografia cât și creația artistică a poetului țăranimii sunt puse în slujba idealurilor socialiste. Motivația constă în aceea că „literatura și poezia sunt bunuri fundamentale ale vieții și ale idealului socialist, că tradiția patriotică, națională și populară a culturii trecute, atât de frumos ilustrată de George Coșbuc, trebuie continuată pe treptele superioare ale culturii noastre socialiste de astăzi”. □ Despre *Opera de traducător a lui George Coșbuc*, scrie Alexandru Balaci inventariind cele mai importante traduceri ale lui Coșbuc din literatura universală care însumează peste cinci sute de poezii ale antichității greco-latine (Bucolicele și Georgicele lui Virgiliu, Odiseea și Eneida) Antologia sanscrită, traduceri din germană, engleză (Byron, de exemplu) și, mai ales, cu Divina Comedie, realizată cu o versificație foarte bine lucrată.

Alexandru Balaci face și o scurtă analiză stilistică a versurilor traduse din *Infernul*, din care este redat fragmentar Cântul al XXVI-lea. ■ Scriind despre *Necesitatea istoriei*, editorialistul Constantin Chiriță, nu se rezumă la faptele de vitejie din istoria poporului, ci le aduce ofrandă prezentului comunist: „Momentul istoric pe care-l trăim astăzi, de demnitate, de independent, de creație liberă și generoasă, fulgerat permanent de conștiința că slujim cel mai înălțător ideal al umanității și al istoriei ei trebuie să caracterizeze și să definească rostul și răspunderea fiecăruia dintre noi”. □ Din literatura contemporană a momentului atrag atenția: poezia *Iscălitură pe oglindă*, care înlocuiește tableta de primă pagină a lui Tudor Arghezi, versurile patriotice *Pe unde treci, partid*, de Grigore Hagiu. Spațiul narativ este ocupat de rubrica *Azi*, cu proza poematică *În pridvor*, a lui Fănuș Neagu. □ Parcimonioasă cu poezia, redacția alege să tipărească *Necumpănitul cântec* și *Agrestă digresiune*, de Radu Boureanu, *Vară* și *Schiță*, de semnate de Al. Andrițoiu. □ Proza este prezentă prin *Eclipsă de soare* (partea a II-a), de Ion Lăncrănjan și, în traducerea lui Nic. A. Străvoiu cu povestirea *La noi în sat*, de Sütö Andras. □ La rubrica *Discuții* Marian Popa pune problema unei mutații în tipologia personajelor. Trecerea de la personaje excepționale la personaje banale, anonime, „oameni ai faptelor mărunte”, necesită o tehnică de construcție aparte, favorabilă acestei tipologii. Ea este „ficțiunea persoanei întâi”, ipoteză pe care autorul aplică câtorva proze și piese de teatru scrise de Sânziana Pop, Ana Barbu, Constantin Mateescu, dar și unor exemplificări din literatura universală. Este amintit Roland Barthes, care în *Ofensiva faptului mărunț*, sacră un studiu faptului divers”. □ Trei mici articole semnate sub pseudonimul Ulysse apar la rubrica *Aqua Forte*. Notița *O întâmplare în trei trepte* ironizează confuziile redactorilor de la „Contemporanul” pe motiv că au reprodus un interviu al scriitorului M. Șolohov oferit unor gazetari sovietici, despre care „Contemporanul” pretinde, ca într-un banc din epocă, că a fost ... luat din „Figaro littéraire”. (revista îl preluase, la rândul ei, dintr-o publicație literară sovietică). □ *Actualitatea umoristică* a lui George Coșbuc? preia titlul din revista „Urzica”, (nr. 16/1966) criticând construcția greșită gramatical „actualitatea umoristică” („actualitatea umorului” este formula corectă). Pe lângă această observație, Ulysse face ironii la adresa formulărilor vagi, neclare, chiar fără sens, crede acesta, încheindu-și astfel nota satirică: „Ne așteptăm ca, într-un număr viitor al «Urzicii», să apară o fabulă referitoare la critici, poate cu titlul: *Trandafirul și nuiaua*, dar merită riscul...”. „Calul de bătaie” al lui Ulysse continuă se îl reprezintă emisiunile pseudo-culturale radiofonice. O zi plină este o satiră despre programele muzicale și realizatorii acestora, ignoranți, snobi și ipocriți, care fac comentarii nepotrivite, cu îndemnuri către auditorii Simfoniei a VII –a de Beethoven, de genul: „Fredonați cu noi aceste melodii”. □ În nota *Iar prefețele...* Ulysse critică acest „mijloc de investigație literară” pe care, când îl citești, „îți vine să-ți iei lumea în cap”;

Preia titlul lui Constantin G. Toma, *Modernitate și accesibilitate*, publicat în "Iașul literar" și atrage ironic atenția cu privire la „substanțiala monografie Titu Maiorescu” (ironic, deoarece conține 40 de pagini). ■ Valeriu Cristea semnează cronică literară la volumul de reportaje *Escale spre noi înșine*, de Ilie Purcaru o carte căreia îi apreciază caracterul informativ despre câteva istorii mici din spațiul românesc, dar și îi reproșează „contrastul stilistic” și „etajul metaforic inutil, periclitând suportul”. □ *Noutăți editoriale* din acest număr sunt: (Poezie) Ion Minulescu, *Scrieri*, Editura pentru literatură, 1966, 2 volume. Ediție îngrijită și prefăcută de Matei Călinescu; Gh. Tomozei, Poezii; Gh. Pituț, Poarta cetății; Ioanid Romanescu, *Singurătate în doi*); (Proză): V. Voiculescu, *Povestiri*, Editura pentru literatură; vol. I-II, cuvânt înainte de Vladimir Streinu; Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Domnul Vucea*; Dimos Rendis, *Zece ore nesfârșite*; Silvia Nicolau-Cinca, *Pisica și vorbele*; Constantin Georgescu, *Amintiri simple*; Constantin Stoiciu, *Dimineața*; (Literatură universală): Stefan Zweig, *Secret arzător* (trad. de Elena Davidescu); Vasco Pratolini, *Statornicia rațiunii* (trad. de Florian Potra); Graciliano Ramos, *Vieți seci* (trad. de A. Benedek). □ Trei poezii scrise de Federico Garcia Lorca, în traducerea lui Teodor Balș, publicate în original în 1930 la New York: *Pământ, Strigăt către Roma, Mic poem fără sfârșit* (poezii) □ Redacția anunță decesul poetului și compozitorului Marcel Breslașu.

23 septembrie

• [„*Contemporanul*”, nr. 38] La a XX-a aniversare a seriei noi a revistei se publică ancheta *Cartea literară*. □ Nicolae Manolescu vorbește de „cultura poeziei” ca de „un fenomen general: se poate spune că valoarea poeziei la un moment dat într-o anumită țară, depinde de cultura ei”. □ Paul Georgescu scrie despre *O proză a nuanței și a profunzimii* susținând: „Dintre clasicii noștri cei ce îmi par a fi chemați să exercite în viitorul deceniu, influența cea mai eficient calitativă sunt: Eminescu din *Geniu pustiu* și *Sărmanul Dionis*, Odobescu din *Pseudokinegeticos*, G. Călinescu, Camil Petrescu, Anton Holban, Hortensia Papadat-Bengescu. Iar criticul literar cel mai frecventat va fi E. Lovinescu”. □ La aceeași rubrică Matei Călinescu pledează pentru antologii literare de valoare: „o bună antologie este un eveniment cultural tot atât de rar ca și un bun roman sau volum de poeme” iar Adrian Marino pledează pentru necesitatea traducerii unor „lucrări fundamentale” căci „necesitățile noastre spirituale impun azi un plan bine gândit de traduceri din domeniul esteticii”.

24 septembrie

• [„*Scânțea tineretului*”] Grigore Hagiu publică un grupaj de poeme cu titlul *Meteoritul de beton*.

• [„Scântela”] Se revine în actualitatea vieții literare de zi cu zi. Adrian Anghelescu recenzează volumul *Lecturi infidele*, de Nicolae Manolescu: „(...) Socotind că scrierile valoroase nu reprezintă un «edificiu finit», ci lasă mereu câmp deschis interpretărilor, oferind continuu lectorului surpriza de a descoperi alte și inedite semnificații, autorul ajunge la concluzia că datoria cititorului și îndeosebi a criticului e tocmai de a sesiza și redescoperi aceste neconținute răsfrângeri de sensuri ale operelor. «Din acest unghi – conchide N. Manolescu – studiul istoric al literaturii, istoria literară ca disciplină, se confundă cu critica». Privind separat cele două discipline, autorul își îndreaptă preferințele spre critică, istoria literară – concepută în sens călinescian – părăndu-i-se că se află încă în fază de deziderat, datorită unei optici înguste, rigide, care ar precumpăni uneori în studierea istorică a literaturii. (...) Pentru autor, primordiale sunt operele în sine, iar relațiile dintre ele, împrejurările spațiului și timpului în care apar și pe care le oglindesc s-ar situa într-un plan secundar. (...) Dacă sub aspect teoretic ideile autorului, expuse în postfața cărții suferă uneori de un prea pronunțat estetism, deosebit de interesantă este însă contribuția sa de până acum la studierea operei unor proeminenți scriitori români (ca Ion Creangă, Titu Maiorescu, Duiliu Zamfirescu, George Bacovia, Ion Barbu etc.) pe care într-un mod atât de specific o ilustrează recentul volum. În cercetarea operei acestor scriitori, N. Manolescu înclină către o analiză aplicată direct la obiect, susținută continuu de frecvente exemplificări pe text, fără divagații, introduceri sau sistematizări finale. Influențat de concepțiile și stilul criticii călinesciene, autorul va susține și va încerca să dovedească că un critic adevărat trebuie să fie în primul rând un foarte bun cititor de literatură, având capacitatea de a pătrunde semnificațiile operei, de a reconstitui și recrea universul artistic al scriitorului. (...) Autorul vădește capacitatea de a vibra și percepe cu acuitate specificul unei scrieri literare. Încadrarea operei în complexul de factori sociali și spirituali care i-au dat naștere i-ar fi dat însă, fără îndoială, posibilitatea unei mai largi perspective. Pentru că o critică științifică, ce-și propune să determine trăsăturile caracteristice ale unei opere de artă, trebuie să aibă în vedere multiplele determinări care concură la nașterea acesteia. Și este firesc ca o atenție primordială să se acorde cadrului social istoric, acesta punându-și amprenta specifică asupra oricărei creații. Din volumul lui N. Manolescu remarcabile ni se par analizele consacrate lui Ion Barbu, Ion Pillat, Anton Holban și îndeosebi lui Bacovia”.

• [„Cronica” nr. 33] Const. Ciopraga scrie despre *Farmecul criticii: Perpessicius*, concluzionând, în pagina 8: „În ideologia literară a criticului, la primele sale mențiuni, ca și mai târziu, frumosul stă sub semnul relativismului estetic. Neconținuta cercetare prin aluviunile atât de divers fertile ale literaturii duce, ca la E. Lovinescu, la constatarea diversității continue a formelor posibile”. □ În cadrul Cronicii literelor, apar poeziile lui Nicolae Turtureanu: *La stânga, unde-i inima, Pot sa mă desprind de pădure, Triste femeile, Târziu,*

nisipul, Iar despre tine... și Întoarcerea. □ Dramaturgul Nelu Ionescu publică fragmentul *Ștefan* din piesa *Puștiul*. □ Apar, de asemenea, poeziile: *Primordial parfum*, de Nicolae Tatomir, *Când plâng*, de Palton Pardău, *Maturitate*, de Ion Țugui și *Timp alb*, de Nadina Cordun. □ În cadrul rubricii O carte pe săptămână, Al. Andriescu scrie o recenzie a cărții lui Nicolae Manolescu, *Lecturi infidele*, în care afirmă: „Înzestrat cu un talent literar remarcabil, Nicolae Manolescu reușește să fie cuceritor și interesant chiar când spune lucruri în general cunoscute, greu de acceptat sau chiar inacceptabile”. □ Al. A. semnează articolul *85 de ani de la nașterea lui P. Cerna – Ibrăileanu despre Cerna*: „Ceea ce salutăm mai ales în acest scriitor, pe lângă marele-i talent, este o însușire care nu însoțește întotdeauna darul poetic: Cerna, pe lângă poet, este și un om”. □ Rubrica *Cronica pe glob* conține articolul semnat de Demostene Botez, *Viața lui Balzac*: „Balzac folosește neconținut experiența propriei sale vieți, amintirile și tristețile sale, astfel încât, în toate cărțile lui, găsești mici trăsături din viața sa de fiecare zi. Alteori el își dă în romanele sale tocmai ceea ce viața i-a refuzat: frumusețe, putere, o mare carieră, puritate etc. cu care încarcă soarta unor personaje în acre stăruie ceva din el însuși. În fine, altădată pune în seama unor personaje pe care le copleşte cu înverșunarea sorții, toate insuccesele sale. Fiecare personaj balzacian este astfel într-o măsură, dubletul creatorului său”.

● [„**Flacăra**”, nr. 39] La rubrica *Memento – Carte*, se notează: „Centenarul nașterii lui George Călinescu aduce în librării încă o serie de scrieri ale poetului: o ediție bibliofilă cuprinzând 37 dintre cele mai reprezentative poezii ale acestuia”, sub titlul *Versuri alese. Antologia sanscrită*. Se mai notează apariția volumului de versuri pentru copii de Ion Crînguleanu, *Bucurii pentru copii*, precum și publicarea cărții *Pasageri în noapte*, a Mariei Arsene, a povestirilor lui Ion Bălăceanu, *Pâinea și bicicleta*, dar și reeditarea cărții lui Ionel Teodoreanu, *Ulița copilăriei*, carte „cu mare trecere la vremea ei, al cărei farmec rezistă timpului”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 39] O analiză literară asupra calității și varietății în poezia patriotică întreprinde Aurel Martin. „Condiția oricărei poezii este să aparțină într-adevăr literaturii să aibă deci capacitatea de a provoca emoții estetice autentice, durabile. Rabatul acordat calității artistice prin supralicitarea funcției tematice (mai cu seamă în situația unei lirici evolute cum e a noastră) nu dă, aprioric, rezultate pozitive oricare ar fi motivele subiective invocate. Prin ea însăși, o temă nu e mai poetică decât alta, iar un sentiment, oricât ar fi de sincer, de incontestabil, nu conferă la rândul lui, prin el însuși, valoare unei compoziții artistice. (...) În fapt, poezia patriotică, fiind înainte de toate poezie, trebuie (sau ar trebui) să se supună acelorași rigori estetice ca oricare alta, să evolueze în pas cu vremea, să-i preocupe pe autori la fel de serios și de adânc cum îi preocupă, bunăoară, o poemă ce dezbate răscolitoare chestiuni de ordin etic, erotic sau filozofic, să comunice în forme cât mai personale un simțământ

înălțat la scara universalului, dar nu mai puțin unic, singular, prin determinările lui imediate, prin tensiunea emoțională la care e trăit și prin perspectiva din care e interpretat și valorificat. Succesele indubitabile înregistrate ieri sau astăzi se datoresc, la urma urmei, în mare măsură, tocmai respectării acestor condiții”. Se observă, în continuarea articolului, că indiferent de perioada literar-istorică scriitorii care au abordat tematica patriotic „nu și-a sacrificat personalitatea artistică, n-a renunțat la modalitățile de expresie proprii lui, n-a devenit epigonul nimănui. Altfel spus, a rămas el însuși, aducând și în acest domeniu al liricii o notă pronunțat originală. O inexplicabilă prejudecată si-tuează adesea poezia patriotică (în ciuda probelor infirmative) în rândul crea-țiilor exclusiv agitatorice, pretinzând autorilor un limbaj discursiv, retoric, de-clarativ. (...) Condiții obiective și subiective, visate doar de înaintași, deschid neîncetat orizonturi noi creatorilor. Realitatea socialistă le pune la îndemână culori, forme, dimensiuni, perspective, surse de inspirație inepuizabile”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 30-31] Aceleași explicații sunt valabile pentru noua apariție în număr dublu a „**Vieții studențești**” [cursurile încep la 1 octombrie]. Omagierea lui George Coșbuc se produce sub titlul *Sunt suflet în sufletul neamului meu*, cu articole de Al. Hanță – *Expresie a ființei românești*; Gh. Badea – *Student la Cluj*; Gh. Istrate – *În ranele tale durutul sunt eu...* (despre o scrisoare inedită de la 1889 a lui Slavici către Titu Maiorescu, în care Slavici anunță că „Ardealul a născut încă un mare talent poetic”). □ Despre cel de-al doilea volum de versuri al Constanței Buzea, *La ritmul naturii*, scriu laudativ Nicolae Manolescu („o poezie foarte feminină... cu un profund, ciudat complex”), Aurel Martin („vârsta înțeleasă ca ipostază nu numai a timpului uman, ci și ca ipostază erotică”) și M. N. Rusu. □ Despre poetă își spun opiniile și studenții Nicolae Spirescu (*O frenetică deschidere sufletească*), Dinu Tudor (*Un tumult de ghioc*) și Cezar Tabarcea, care arată: „S-a vorbit despre *maturizarea* Constanței Buzea o dată cu apariția ultimului său volum. Constatarea se verifică întru totul. Poeta meditează adânc asupra vieții, asupra condiției sale, cu înțelepciune și complexitatea specifice spiri-tului feminin. Rezultă de aici o poezie gravă și totuși plină de pasiune. De altfel, cred că acesta e și *secretul* Constanței Buzea: intensitatea trăirii și a sentimentului. Așa s-ar explica poate și admirabila poezie care dă chiar titlul volumului – *La ritmul naturii*”. Concluzia „**Vieții studențești**” ar fi: „Cu acest volum, poeta se angajează grav și responsabil, într-o viziune particulară asupra lumii... și-a găsit o sonoritate proprie, o arie de investigație bine conturată, pe care poate construi, de multe ori, o filosofie originală... În acest sens, a doua ei carte poate fi socotită debutul maturității artistice”.

25 septembrie

• [„**Scânteia**”] Se anunță împlinirea a 85 de ani de la moartea lui Panait Cerna (1881-1913).

28 septembrie

• **[„România liberă”]** Pe lângă publicarea foiletonului *Tic-tac de-un ceas* de Pia Rădulescu, Radu Popescu analizează montarea piesei *Dinu Păturică*, scrisă de Adrian Maniu și Ion Pillat, după romanul *Ciocoii vechi și noi* sau *Ce naște din pisică șoareci mănâncă*, de Nicolae Filimon, la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, în regia lui Nicolae Massim. Dramatizarea reieșită din colaborarea celor doi scriitori cunoscuți îi pare lui Popescu o „operă de satiră grea, de caricatură directă și necruțătoare”, ce se sprijină, în ciuda simplificărilor presupuse de transformarea din roman în dramă, „aproape în întregime, pe tipuri, pe portrete. (...) Simplu și limpede la maximum, caracter primitiv și bântuit de o singură pornire, împletind două unice trăsături și comportări – slugărnicia și insolența -, Dinu Păturică este un personaj reprezentativ al unei epoci de profundă corupție socială, un «pirat», cum îl numea autorul său”. În acest mod, piesa „nu poartă semnul nici unui efort de desfășurare psihologică a personajului, nuditatea lui” coborând direct „din dimensiunile trasate de Filimon, dar reliefându-se și mai apăsător prin simplitatea dezvoltării, în numai trei, patru etape și ipostaze, a acțiunii și conflictului”.

29 septembrie

• **[„Albina”, nr. 979]** Laurențiu Ulici îl prezintă pe Aurel Rău în cadrul rubricii *Scriitori români contemporani*. □ Irimie Străuț scrie reportajul *Sorii Hunedoarei*, în care este vorba despre țărani deveniți oțelari, dar mai ales despre Ștefan Tripșa, erou al muncii socialiste, fie al locului, de prin părțile Albei-Iulia”: „El, împreună cu prim-topitorii comuniști Avram Opriș, Pavel Orlet, Constantin Enache și ceilalți oțelari au trecut la arendarea furnalului cu gesturi pline de siguranță și gravitate, marcând parcă solemnitatea momentului”.

• **[Gazeta Literară, nr. 39]** Cu ocazia împlinirii a o sută de ani de la „fundarea Societății Literare Române”, acad. Miron Nicolescu aduce un omagiu partidului și societății contemporane. În calitate de reprezentant al celui mai înalt for cultural și științific al țării, autorul scrie despre transmiterea și păstrarea cu succes a tradițiilor și valorilor naționale conforme modelelor sociale, politice și culturale promovate de noul regim, cel socialist: „Avem astăzi prilejul să demonstrăm reflectarea tradițiilor noastre în realizările deosebite obținute de oamenii de știință din țara noastră, în condițiile cu totul deosebite create în ultimele două decenii de regimul nostru”. Sunt anunțate proiectele de importanță națională cuprinse în *Programul unitar* care vor fi realizate de „Academia Republicii Socialiste România, „sub directa îndrumare a partidului și a guvernului”. ■ **Procesul Macedonski continuă?**, se întreabă Toma Pavel trecând în revistă interpretările unor critici literari consacrați despre... ineditul operei macedonskiene. Se începe cu afirmațiile lui Tudor Vianu despre poezia lui Macedonski, fundamentată pe o „dualitate comple-

mentară din mizantropie și avânt, din scepticism și din entuziasm, din neîncredere sau dispreț față de oameni și din iubire patetică pentru formele nealterate ale naturii, pentru viață în formele ei elementare”. Dar această dualitate care se manifestă și ca o «contradicție dureroasă», se concretizează în cele din urmă printr-o interiorizare de tip artistic: „Puternica afinitate a poetului pentru lumea exterioară (...) a fost taina mântuirii interne a poetului”. George Călinescu identifică la Macedonski, exagerarea („stridența”), ca trăsătură definitorie a poeziei și ca temă centrală *Poetul, Geniul neînțeles de contemporani*. Toma Pavel este de părere că, receptarea adecvată a poeziei lui Macedonski este deformată ironic de Călinescu, în sensul că ironia se nutrește dintr- „exigență infinită” care „duce întâi la respingerea netă a oricărei realizări estetice parțiale, dar și la o respingere nu prin definire și apreciere, ci prin împingere spre neant”. Adrian Marino analizează la Macedonski „vocația absolută a saltului în transcendent”, idee remarcată și de Călinescu, fără să-i fi oferit atenția cuvenită. Ceea ce formează „nervul poeziei macedonskiene” este „contradicția ideal-real” crede Marino, care mai adaugă că „orice tensiune va fi rezolvată prin „acceptarea devizei luminate *Homo sum*”. Toma Pavel susține că, în critica poeziei macedonskiene Adrian Marino este totuși indulgent, deoarece se lasă influențat de „contactul prea strâns cu persoana poetului”. Ion Negoitescu observă la poetul discutat „inadecvarea dintre cultura romantică, byronică (...) și temperamentul său poetic senin, senzual natural”. Adevăratele tendințe ale personalității culturale ale lui Macedonski și talentul poetic autentic, spune Negoitescu, reflectă inadecvările dintre modelele culturale distincte pe care le conține spiritul său creator și trecerea acestora printr-un *filtru baroc*. Spre final, Toma Pavel, comparând punctele de vedere ale celor înainte amintiți și, totodată, caracteristicile stilistice ale operei macedonskiene, trage concluzia că aceasta se remarcă printr-un „hybris stilistic” ceea ce duce la conturarea unei dimensiuni manieriste. Autorul evidențiază existența mai multor tipuri de registre: „retoric” cel care aduce o „verbalitate violentă”; „parnasian-prețios”; „patetic-religios”; „elegant-prețios” care este un spațiu al „metaforelor abstracte” ce „conțin o afectare contorsionată”; registru „sublim”. În proză se remarcă „registru oral” plin de „vervă” și de o spontaneitate „voită” și narațiunea în care „firescul” ajunge „nefiresc”. Față de toate cele afirmate, Toma Pavel adaugă că „discuția în jurul lui Macedonski va să continue”. □ Ion Alexandru publică poemul *Noapte de toamnă*. □ În articolul *Lecturi intermitente (XI)*, acad. Perpessicius aduce în atenția cititorilor pe tânărul istoric literar Teodor Vârgolici pe care îl numește „șoarece de bibliotecă” pentru că o mare parte a timpului și-o petrece citind. Autorul evidențiază rolul important pe care Teodor Vârgolici îl are în conservarea valorilor literare, menționând realizările sale în materie de istoriografie literară (Emil Gârleanu, I. A. Bassarabescu, Alecu Russo, Dimitrie Anghel). Perpessicius subliniază la Vârgolici preocuparea de a scrie biografii ample,

memorialistică și de a îngriji corespondențele autorilor consacrați ai vremii. □ Se anunță celebrarea a douăzeci de ani de activitate a revistei „Contemporanul”. ■ În cadrul rubricii *Aqua Forte*, Ulysse, critică ironic activitatea literară a unor redactori din revistele „Tribuna”, „Contemporanul” și „Albina”. Lui Paul Georgescu de la „Contemporanul” i se evidențiază superficialitatea analizei critice și caracterul simplist prin care își propune să își elaboreze propriul „program estetic”, intitulat *Nuanță și profunzime*: „*Nuanță și profunzime...* Dar parcă lipsește Caragiale... (...) Dar Liviu Rebreanu? Dar Sadoveanu? Lipsesc și ei”. În cazul revistei „Albina”, autorul comentează în mod depreciativ deschiderea acesteia în fața oricărui „experiment”. □ În ceea ce privește revista „Albina” aluziile se referă la faptul că paginile revistei create spre a se publica subiecte despre viața și preocupările oamenilor de la țară, au devenit în ultimii ani fieful unor autori care au făcut din această revistă a tradiției românești o sinecură, iar din colaborările lor un continuu experiment. Este menționată cronică cinematografică a noului film *Duminică la ora 6* semnată de „cronicarul” revistei, subțirele estetician Ion Biberi: „tocmai în refuzul unei rezolvări cinematografice foarte comune stă o mare parte din frumusețea filmului”. Ulysse afirmă în cazul acesta că „era de așteptat ca tocmai „Albina”, și nu altă publicație, să formuleze un punct de vedere atât de avansat. Se cunoaște că ea sprijină orice experiment. Nici o îndrăzneală n-o deranjează. În ograda ei și-au făcut ucenicia mulți dadaști, au trebăluit destui futuriști și constructiviști, azi celebri”. □ Aurel Martin comentează direcțiile tematicii din poeziile lui Ilie Constantin. Poezia acestuia este de factură modernă și are, ca modele de autoritate poetică, pe Lucian Blaga, Ion Barbu dar și pe unii contemporani cu acesta, pe Nichita Stănescu și Cezar Baltag. Tema cosmicului, prezentă încă din volumul *Vântul cutreieră apele* (1960) și cu precădere în *Desprinderea de țărnam* (1964) și tonul meditativ al discursului liric sunt considerate atipice: „Eliberându-se din cătușele obsesive ale contingentului, poetul încearcă să ridice sentimentul la scara universalului, să dea zbatelor și concluziilor dimensiuni cosmice și să asocieze emoției elemente simbol ale duratei și spațiilor nesfârșite, delimitându-se, în cele din urmă, pe sine însuși în funcție de ele”. Poemul care prezintă cel mai bine aspirația poetului către o integrare cosmică, este *Clepsidra*. Aurel Martin consideră că *În îmbrățișarea de ceață a pădurii*, autorul reușește să găsească un conținut poetic potrivit pentru a exprima tensiunea interioară și emoția. În ultima parte a textului său, Aurel Martin îl contrazice pe Nicolae Manolescu arătând că acesta „pune în circulație opinii fără obiect”, (despre *Clepsidra* în „Contemporanul”) când afirmă că „poetul e «prea mult preocupat de el, pândit de sterilitate iremediabilă», că «își constrânge poezia la o excesivă lipsă de mișcare interioară»”. ■ Cele două proze din acest număr îi au ca autori pe Henriette Yvonne Stahl – *Calul nostru* (povestire) și Ion Lăncrănjan – *Eclipsă de soare* (nuvelă, partea a III-a). □ În articolul *Tradiții. Scrisoare deschisă pe*

direcția monumentelor istorice, Eugen Ispir scrie despre existența istorică a hanului din volumul de povestiri al lui Sadoveanu, *Hanul Ancuței*. Hanul este localizat în Moldova, în Mircești, iar în pivnița acestuia s-a descoperit o inscripție cu anul 1467 și trei litere slavone, ceea ce „confirmă intuiția lui Mihail Sadoveanu care vorbește despre un han al lui Gorașcu Haramin în veacul al XVI-lea, aflat la o răspântie de drumuri”. Este evocat și „castelul de la Miclăușeni”, tot din Moldova, „construcție în stil gotic, cu unele influențe din Renaștere în decorațiunea cromatică de la interioare”. □ Romulus Vulpescu consideră că piesa de teatru *Afară-i vopsit gardu', înăuntru-i leopardu'* că este destinată atât copiilor cât și adulților. Receptarea este pozitivă: „Spectacolul este o încântare plastică”, finalul fiind unul „apoteotic”. □ Gabriel Liiceanu publică articolul *Tristețea erudiției și paradoxul estetic* în care scrie despre verva ce s-a creat în jurul definiției „categoriei de operă” în câteva numere ale revistei „Contemporanul”, când Nicolae Manolescu a comentat peiorativ opinii ale lui Tudor Vianu cu privire însemnătatea categoriei de operă. În apărarea lui Tudor Vianu, Liiceanu definește câteva trăsături ale gândirii critice, ajungând la concluzia că un critic autentic este acela care se folosește de „tristețea erudiției”, adică de o „luciditate sporită cu care conștiința ia act de necuprinsul necunoscutului, pe măsură ce avansează în cunoaștere”. Liiceanu afirmă că Manolescu posedă o „erudiție neîncepută” fapt ce are, drept consecință, un „teribilism critic”. □ Sunt publicate două texte literare: Edmond Rostand – *Fabre – omul insectelor* (poem), în traducerea lui Al. Andrițoiu și Ion Hobana – *H. G. Wells (Dialog imaginar)*. □ Ioan Grigorescu încheie revista cu articolul *Auschwitz* care este scris sub forma unor însemnări de călătorie, foarte distonante în raportul dintre trecut și prezent al memoriei afective: Ioan Grigorescu este șocat de obiceiul unora dintre tineri de a-și face tatuaje cu imagini obscene. Povestea unui „fost botanist”, un ofițer al „garnizoanei SS-iste”, care s-a ocupat de cuptoarele din lagărele de concentrare naziste și care cultiva în ghivece „jen-sen, rădăcina vieții”, trece tot în rândul ororilor. □ În paralel cu cele două texte literare și cu articolul lui Ioan Grigorescu, cititorul poate privi schițele de călătorie realizate de Gh. Apostu în timpul stagiilor lui de documentare în Franța și Italia.

• [„*Tribuna*”, nr. 39] Ion Manițu semnează articolul *Stilul dramaturgiei noastre*, afirmând că: „Dramaturgul român și în genere scriitorul român s-au dovedit întotdeauna exemple perfecte de *zoon politikon*”. □ S. Damian abordează proza lui G. Călinescu în articolul *Farsa și treptele ei*. □ Grigore Găzdac accentuează *Ucenicia folclorică a lui Coșbuc*, menționând: „Impresiile și învățămintele, convingerile și înțeleșurile ce au fost absorbite în anii copilăriei și tinereții se vor maturiza, nu se vor pierde ci se vor păstra, adânci și sublinia”. □ Se oferă spațiu editorial „Memorialului de călătorie (I) al lui Tudor Vianu”, în U.R.S. S., din anul 1961, articol semnat de Mihai Rădulescu. □ În rubrica *Cronica literară*, Constantin Cubleşan recenzază volumul lui

Radu Cârnecki, *Orgă și iarbă*. □ Domițian Cesereanu prezintă volumul Anei Barbu, *Nunta de argint*. □ Se publică textele în proză *Echinox* și *Tristeți sezoniere*, semnate de Augustin Buzura. □ Sunt publicate poeziile *Trandafir de sânge în august* („pentru pomenirea lui Federico Garcia Lorca”) și *Etajul de lângă cer*, de Alexandru Lungu

30 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 39] Cuvântul de salut rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Sesiunea solemnă consacrată sărbătoririi centenarului Academiei Republicii Socialiste România, este publicat pe prima pagină: „Îmi este deosebit de plăcut să adresez din partea C.C. al P.C.R., al Consiliului de Stat și a guvernului un salut cordial și cele mai calde felicitări membrilor Academiei, tuturor oamenilor de știință și cultură, valoroasei noastre intelectualități care participă cu entuziasm, alături de întregul popor, la făurirea societății noi, socialiste”. □ În *Baladele vechi ale poetului* Nicolae Manolescu face cronică literară a volumului *Omul cu compasul* de Ștefan Augustin Doinaș: „Cu totul excepționale sunt *baladele vechi* cu care se încheie cartea poate pentru că poetul își asumă aici fără reticențe rolul unui „experimentator” de poezie. (...) Pentru Ștefan Augustin Doinaș baladele sunt tot un prilej de a pune la încercare poezia. Nu există mijloace, instrumente, puteri ale poeziei care să nu fie utilizate, încercate. Se vede mai bine în balade că Ștefan Augustin Doinaș este dintre acei poeți care primesc poezia spre a o desăvârși: baladele lui sunt niște exerciții de virtuozitate în care însușirile naturale ale poeziei devin palpabile, analizabile, dar dincolo de care poezia trebuie creată din nou. În definitiv, poezia devine aici propriul ei spectacol”. □ Iliana Clondescu scrie despre *Teatrul lui Lucian Blaga*: „Prin creația dramatică a lui Lucian Blaga teatrul românesc trăiește un moment de anvergură filozofică și poetică. Partea cea mai masivă și mai viabilă a lui Blaga conține elogiul poetic al lumii mioritice”.

• [„Urzica”, nr. 18] Victor Eftimiu este prezent cu *Cinci sonete bucureștene – Dialog, Credeam că scrii cu lacrimi și cu sânge, Un har ceresc, Actrița și Străzi*. Cităm din *Străzi*: „Și Popa Tatu, Popa Nan și Tase, / Și Popa Rusu, Chiter, deopotrivă / cu maldări de prescură și colivă / Slujit-au nunți, botezuri, parastase... Plecați de pe meleaguri pământene / Îi cântă străzile bucureștene / Și Popa-Petre le deschide raiul”.

[SEPTEMBRIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 9] Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează articolul de fond *Vivat, crescat, floreat*. Textul are în atenție relația „magistru-discipol”, o legătură trainică, care, în istoria culturii, „a făcut posibilă transmiterea marilor valori, creând indispensabila tradiție”. Ea era întemeiată „pe de o parte pe dragostea, admirația și receptivitatea celui tânăr, pe de alta pe afecțiunea

părintească, pe dorința de comunicare a cunoștințelor și experienței celui mai vârstnic. Învățământul universitar modern, cu tot plusul lui de tehnicizare, rămâne fixat totuși pe același date omenești afective, pe aceleași raporturi fundamentale. (...) Fiecare tânăr care ne întâmpină în pragul noului an trebuie privit ca o făgăduință ce se va deschide spre roadă, cu atât mai mult cu cât adeseori la noi în facultate, filologul ascunde un viitor artist. (...). Estetice sau etice, iată sarcinile noastre! Dar ale lor? Nu atât de grave ca ale noastre, sarcinile tinerilor încredințați nouă converg totuși spre același țel: de a crea climatul universitar, academic, care face posibilă comunicarea intelectuală, psihologică, afectivă. Le cerem ținuta dreaptă, corectă, conștientă, care face frumusețea tânărului studios. Le cerem stăpânirea de sine, izvorâtă din cunoașterea țelurilor vieții, așa cum se cuvine unor tineri ai epocii socialiste. Le cerem pasiunea fără de care nimic nu poate fi viabil și care face pe omul autentic. Un tânăr fără pasiunea vocației, fără elanul marilor descoperiri, înlăuntru și în afara sa nu este la înălțimea vârstei și a chemărilor vremii sale. Studiul limbii și literaturii te învecinează cu zonele cele mai înalte ale gândirii omenești și te familiarizează cu sursele culturii naționale. Îndeplinindu-l cu râvnă, tineretul nostru umanistic va face și exercițiul necesar pentru pătrunderea în lumea ideilor, dar va înțelege și propriile esențiale ale educației patriotice culese de la sursă. Suntem toți gata să începem, să ne îngăduim o clipă de reculegere pentru cei care au fost și ne-au lăsat nobila lor succesiune. Așa ne realizăm ca verigă din lanțul necesar al fructuoasei tradiții. Și după aceea să pornim fiecare spre locurile noastre, întâlnindu-ne în urarea comună făcută colectivității studioase pe care o reprezentăm «academiei» noastre: *Vivat, crescat, floreat!*” □ După o vizită în regiunea Bacău, Ion Băieșu (redactorul-șef al revistei) semnează textul *Spre inima poporului*, în care își exprimă atașamentul față de valorile comuniste: „Spre inima poporului există un singur drum: adevărul. Cu această pașnică și neînfrântă armă a intrat partidul comunistilor pe arena luptelor de clasă cu aproape cinci decenii în urmă, într-o epocă în care mizeria traversa în trista ei goliciune orașele și satele țării, când minciuna stătea cu regii la masă, acaparând ca un cancer întreaga viață politică, El, acest partid al celor care nu aveau nimic de pierdut pentru că singura lor avuție era speranța, a aprins în noaptea aceluia crâncen trecut scânteia ideii de fericire, pe care a hrănit-o apoi cu jertfele sale, neclintit în fruntea clasei muncitoare, a poporului. Și dacă în jurul său s-a adunat tot ce a născut mai vrednic și mai viteaz acest popor, suflarea vie a unei întregi națiuni, a fost pentru că poporul român, atât de nerușinat mințit în decursul istoriei de către cei care i-au dorit nefericirea sau pieirea, a descoperit în partidul comunist partidul care îi spune întotdeauna adevărul, partidul ale cărui interese se confundă în totalitatea lor cu interesele celor ce muncesc, ale întregii națiuni române. Nu ar fi fost posibilă uriașa și nezdruincata legătură dintre el și poporul pe care îl conduce, dacă acesta n-ar fi verificat în timp că

destinul său se află în mâinile cele mai sigure, dacă nu s-ar fi convins că fiecare cuvânt rostit de partid are o acoperire riguroasă în fapte. Am trăit bucuria de a vedea recent la fața locului care sânt raporturile cele mai intime dintre partid și popor, dintre conducerea partidului și oamenii muncii. Timp de două zile, de dimineața și până noaptea, am străbătut regiunea Bacău de la un capăt la altul. Mii și sute de mii de oameni au împodobit cu trupurile lor șoselele, străzile și drumurile, veniți să-i vadă pe conducătorii partidului, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, să le vorbească, să le ureze sănătate, să-i invite să le viziteze uzinele, satele, casele, să guste din pâinea și sarea lor. (...) Ciobanii au coborât de pe plaiurile mioritice împreună cu turmele lor ca să-i salute cu tulnicele, pădurarii sunau din cornuri, drumurile erau acoperite cu flori, fetele purtau coșuri cu roadele toamnei, copiii le ieșeau înainte și le derulau cravatele lor roșii – copleșitoare dovadă a locului de înaltă cinste pe care îl ocupă în inima poporului Partidul Comunist Român. Din această dragoste și încredere a poporului își trage partidul marea sa forță, aci se naște nestinsă scânteia care îi luminează conștiința sa veșnic trează”. ■ La noul supliment, *Simultan literar* participă Eugen Barbu și Teodor Mazilu. În primul său răspuns, Eugen Barbu dezaprobă boemia artiștilor: „Cine-și închipuie că romanele se scriu stând la cafenea se înșeală amarnic! Am mai scris undeva: mi se face milă de ratații de la Katanga, uitați între coniacuri și cafele, cu ochii după sâinii dezinvolți ai partenerelor lor. Despre lumea asta dezabuzată a scris Huxley, demultișor, de ce să mai pierzi vremea în baruri când s-a tradus recent *Contrapunctul*? Citesc mici schițsoare [sic], semănând unele cu altele ca două picături de apă. Ce aflu de la tinerii mei confrăți? Că inginerii se plictisesc de atâta șantier, că oamenii se tem de ceva nelămurit, poate de boală și de război, și asta e o spaimă reală, despre care eu însumi vreau să scriu vreo 20 de ani, pentru că noi, cu toții, am existat în umbra sinistrei ciuperci și nu putem ignora cancerul Și spitalele pline de astenici, dar, cum vom scrie despre acest teribil flagel al veacului? Melodramatic sau emițând pagini nesărate despre gimnastica paharului? (...) Nu este vorba despre o suferință mult mai adâncă decât aceea tratată cu descrierea coiturilor și cu a tribulațiilor interminabile despre ce simțea o eroină ce a umplut radioul, televiziunea și subsolurile unor reviste ce fac reclama unui autor ce-mi amintește, vai, atât de flagrant de Octav Dessila? Nu aceasta este calea romancierului. Nu sunt nici de părere că autorii trebuie internați în spitale ca să scrie despre doctori sau trimiși la facultăți cu să descrie intelectuali. Intelectualitatea de care unii fac atâta caz este rezultatul unui studiu îndelungat, al unei experiențe ce te face modest”. □ Înțelegând să scrie doar despre ceea ce a trăit, Eugen Barbu afirmă: „... nu am scris nicio dată despre ceea ce n-am trăit. Toate cărțile mele sunt o continuă spovedanie a ceea ce am fost sau a ceea ce aș fi dorit să fiu. Sunt în felul meu de un subiectivism dezgustător, dar fără subiectivism nu putem să descoperim nimic”. Scriitorul mărturisește că romanul *Groapa* s-a produs într-o transă ce a

durat 10 ani, mereu repetată, mereu refuzată de un simț critic pe care mi-l mai doresc încă”. Cu privire la criza romanului, Eugen Barbu se pronunță astfel: „Nu există criză în roman. Există numai perioade când se scriu romane proaste și lumea crede că s-a isprăvit cu genul acesta. Cât privește epigonismul, toți ne hrănim o vreme cu cadavrele înaintașilor, nu e nici un păcat, trebuie numai scris mai bine decât cei pe care-i copiezi și, atenție, să nu spui aceleași lucruri. Cât privește apropierea Kafka, Dostoievski, Balzac și Tolstoi ea e hazardată. Primul mi se pare numai un autor de parabole, redescoperit de către amatorii de șarade. Îmi place inteligenta în artă și Kafka este un autor inteligent, dar geniu nu a avut, nu duceți nici o grijă în această privință. Prea confundăm noi valorile, prea îl așezăm repede pe Breban lângă Călinescu și nu ține ! Am mai avut autori din ăștia cocoțați în stima publică de către critici reclamagii, dar statuetele s-au prăbușit de pe raft iute de tot”. □ Teodor Mazilu se referă la graba scriitorilor de a căpăta notorietate în contradicție cu ceea ce ar trebui să fie menirea artistului: „Caut adevărul în aceeași măsură cu care-l caută și chimistul, și biologul, și muzicianul; iar inspirația, dacă cumva există așa ceva, e tocmai această permanentă căutare chinuitoare, aridă și plină de satisfacții târzii. Trebuie să descoperim acele adevăruri fundamentale căci nu de puține ori individul este ispitit să descopere tocmai acele adevăruri menite, să-i justifice precaritatea și impasul; în acest fel, adevărul se degradează transformându-se într-o scuză a mizeriei. Din nefericire, arta este un vast tărâm de manifestare a vanității; dar există orgoliul de a căuta adevărul și orgoliul orb de a fi pur și simplu un mare scriitor, încărcat de glorie. Dacă nici prima formă de orgoliu nu e sublimă, apoi cea de-a doua, e jalnică. Scriind sub impulsul acestui orgoliu, orb, ahtiați după o glorie imediată, aceștia văd la capătul fiecărui gând mai elevat o călătorie la Paris și la capătul fiecărei metafore mai acătării o recompensă; până nu-și văd sublimul răsplătit, n-au liniște. Din această categoric se recrutează jigniții, nemulțumiții, iritații, grăbiții, cei care încearcă încă din viață să-și facă eternitatea cu mina lor.(...) Arta e suferință și e de neînțeles de ce atâția oameni se înghesuie să poarte o cruce care nu le aparține; nu-i nimic mai stupid, decât să te chinui sub povara unei suferințe care nu-ți aparține. E vorba desigur de suferința pe care o implică efortul scriitorului de a căuta singur înțelesurile superioare ale existenței, de a se educa și de a-și organiza în așa fel viața încât viața lui să devină o metodă a cunoașterii, de a nu obosi niciodată. În această căutare și mai ales de a nu fura concluziile născute din chinul altora, păcat de neiertat. Eliberat de suferințe și înțelegeri, abandonându-le ca pe ceva care mai mult te încurcă decât le ajută, Sorescu, ca să dăm un exemplu, s-a trezit cocoțat în concluzii unde se simte admirabil și nu vrea să se mai dea jos. El zburdă prin mitologie și probleme grave, fără să facă un singur popas, măcar să mai răsuflă și să mai mediteze puțin. De la moarte la adulter, Sorescu trece cu o mare grație; din această pricină adulterul seamănă cu moartea și invers. Nu sunt lipsite de umor

concluziile sale, nici de o anume inteligență, dar lipsește suferința care le-a născut, el meditează, dacă se poate spune așa, pe seama altora alții suferă și el trage concluzii. De aici precaritatea acestor versuri. Desigur – aceste obiecții sunt făcute «în absolut», asta nu înseamnă cătuși de puțin că Sorescu nu e foarte înzestrat, asta nu înseamnă că cei care l-au lăudat au făcut un păcat de moarte. Dar nu e bine ceea ce face Sorescu. Nu e bine nici ceea ce fac mulți prozatori care, neînțelegând adevărurile simple, terestre, se refugiază în simbol de unde nu vor să mai plece. Simbolul nu înseamnă înțelegere adâncă și sintetică a realității – în cazul acestor scriitori. Ei cu plăcere ar coborî pe pământ dacă ar înțelege miracolul existenței”. Debutând cu literatură satirică, Mazilu crede totuși că aceasta este „privilegiul tinereții”, căci „cunoașterea totală a omului nu poate să ducă la o interpretare comică”. „Analizându-mi strădaniile în acest domeniu, n-am prea multe să-mi reproșez, cred că de cele mai multe ori am avut dreptate. Dar chiar o capodoperă, a genului comic – numai prin faptul că este posibilă – conține o mare tristețe și o mare îngrijorare. A-i tot arăta bietului om mărginirea și impostura nu e o strădanie menită să aducă creatorului o bucurie supremă. Dar dacă e adevărat că nu aduce bucuria supremă e tot atât de adevărat că luciditatea și necruțare pe care o implică satira sunt indispensabile în construcția omului. Misiunea nobilă a ironiei ar fi deci de a elibera omul de tot ce e meschin și deplorabil, consemnându-i noblețea și eternitatea – obligându-l să nu se încarce, cu idei și moravuri care îl trag în jos și-l împiedică să zboare. Dar unii indivizi nu cad în mizerie, nu se prăbușesc în mizerie, așa cum se crede, ci mai curând se retrag în mizerie, caută mizeria, se adăpostesc în ea ca într-o realitate lamentabilă, dar sigură. De multe ori mizeria spirituală, desigur, nu e un impas ci o aspirație”. ■ La observația că în literatura sa se manifestă o anumită „cruzime”, Teodor Mazilu se justifică: „E adevărat, iau asupra mea acest păcat – dar această, cruzime, dacă judecăm fără prejudecată – nu e decât o blândețe plină de rațiune. Am încercat să eliberez individul, în măsura puterilor mele, de suferințe, ridicole, de drame care pot fi evitate, păstrându-i intactă numai suferința de a se cunoaște pe sine. Pentru o categorie de indivizi, lamentația a devenit un mod de a trăi, făcându-și din jigniri, nemulțumiri, un stil de viață: alungându-l din această suferință falsă și punându-l în fața adevăratelor probleme, cred că le-am dat o mână de ajutor. Dar nu suficientă – evident”. Considerând că între critică și literatură nu e o legătură atât de strânsă prea cum ar putea părea, fiecare „văzându-și de al sale”, Teodor Mazilu observă că nici aceștia nu se raportează la adevăr, „ei nu confruntă cartea, cu adevărul ci cu ideile estetice, intrate în circulație, grăbiți să tot ierarhizeze și să clasifice. Observațiile lor sunt pline de finețe, dar de cele mai multe ori ei fac aceste observații după ce în prealabil fac eroarea fundamentală în aprecierea operei de artă. (...). E de prisos să spunem că și în meseria de critic trebuie talent; dar ei în virtutea nu știu cărei prejudecăți – se consideră aprioric talentați. Siguri pe talentul lor, se

îngrijorează în liniște, de talentul altora; așa se face că vedem critici care, deși nu s-au ridicat nici la nivelul unui licean cu lecturi extrașcolare, se tot vaită când de impasul prozei, când de impasul liriceii. Mai există critici care laudă din cine știe ce motive cărți fără nici o valoare – pentru a demonstra acest fals pun la bătaie finețea și erudiția. Pe alții, spre fericirea lor, incompetența îi scutește de păcatul ipocriziei, de unde se vede că incompetența își are și părțile ei bune. Un tânăr critic, întreat, după o cronică elogioasă, cum i se pare cartea vehement lăudată, mi-a răspuns: «O aberație». Duplicitatea ajunsese în cazul tânărului critic ceva de la sine înțeles. Din această constatare rezultă că satira își menține în continuare rațiunea, pe tânărul critic îi cunosc încă prea puțin pentru a-l putea iubi și stima”.

• [„Argeș”, nr. 4] Pe prima pagină se publică poezia *Pribezie*, de Tudor Argezi. □ Președintele Academiei R. S. R., Miron Nicolescu, anunță centenarul Academiei Române prin articolul *Sărbătoarea Academiei*. Autorul punctează evenimentele importante ale Partidului Comunist Român (Consfătuirea cu oamenii de știință, Congresul al IX-lea, înființarea Consiliului Național al Cercetării Științifice) care au marcat viața științifică din anul precedent (1965). El face de asemenea un istoric al Academiei Române, subliniind importanța acesteia în contextul cultural și științific al momentului. V. Tega reia, cu documente, aspecte ale momentului de început al Academiei Române în articolul *Cum a luat ființă Academia Română*. □ Este semnalat volumul omagial Al. Rosetti, editat cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani, și volumul profesorului Romul Munteanu despre Bertolt Brecht. □ Revista „Contemporanul” împlinește 20 de ani de apariție. □ Este consemnată ancheta revistei „Ramuri” cu privire la păstrarea și valorificarea artei populare, 70 de ani de la moartea lui Matei Millo și cinci ani de la moartea Luciei Sturza-Bulandra. □ Este consemnată înființarea Muzeului de istorie și etnografie de la Golești. □ Publică versuri Ileana Mălăncioiu (*Au să rămână plopii*) și Ion Acsan (*Lună plină*). □ La rubrica *Permanențe ale culturii românești*, sunt dedicate articole ample lui Antim Ivireanu (M. C. Rădulescu – 250 de ani de la moartea marelui cărturar patriot), lui George Coșbuc (centenarul nașterii – articole semnate de Vasile Netea și G. F. Tepelea, amintiri despre Coșbuc, semnate Const. Răuleț, precum și facsimilul unei scrisori inedite a lui George Coșbuc către lingvistul și filologul Ion Bogdan) și lui Liviu Rebreanu (22 de ani de la moartea lui – detalii biografice consemnate de fratele scriitorului, Tiberiu Rebreanu; romanul *Răscoala* scris în Argeș, cu personaje aparținând acelor locuri, în casa de la Valea Mare, lângă Pitești). □ La rubrica *Delimitări critice*, Mihail Diaconescu demonstrează naturalismul Hortensiei Papadat-Bengescu (*Hortensia Papadat-Bengescu scriitoare naturalistă. Metamorfozele esteticii lui Emile Zola*) cu argumente ca: psihologismul scriitoarei, lupta pentru adevăr, scientismul, stabilirea unui raport determinist între maladie și comportarea bolnavului, degenerescența persona-

jelor datorată unor tare ale înaintașilor, fotografierea descompunerii morale și a dezagregării fiziologice, stilul scriiturii. □ Tudor Arghezi face un portret pictorului argeșean Camil Ressu, la rubrica *Bilete de papagal*: „Dar să nu uităm că suntem în Argeș și că tipărim cu numele lui o foaie în 20 de foi, literară. (...) Trebuie să-l socotesc pe Camil Ressu instalat cu pânza lui în istoricescul pământ Domnesc, drept un argeșean autentic. Nu se gândește nimeni că Argeșul merită o amplă expoziție a tablourilor celui care l-a cântat în formă și culoare? Timpul nu a trecut și-l așteptăm”. □ La rubrica *Tribuna cititorilor*, Prof. I. Hurdubețiu face o prezentare a cărții lui Augustin Z. N. Pop, *Din istoria culturii argeșene*, care reține și fapte de importanță literară din istoria zonei. □ La pagina de *Literatură universală*, Tașcu Gheorghiu prezintă o traducere din poetul vietnamez Xuan Dieu. □ Alături de acesta sunt traduși Emile Verhaeren și Rainer Maria Rilke. □ Ilie T. Bădicuț face o scurtă biografie a poetului arab Al-Mutanabbi (născut în Irak, în 915, mort la 23 septembrie 965), subliniind meritele și importanța acestuia pentru literatura și lumea arabă. □ O convorbire cu traducătorul brazilian Nelson Vainer, invitat al Uniunii Scriitorilor din RSR, ilustrează eforturile de răspândire a literaturii române în America Latină: „Am tradus până acum 85 de autori români. În 1964 a apărut o antologie a prozei românești (*Antologia do conto romeno*), cuprinzând 22 de schițe și povestiri, din care nu lipsesc Creangă, Caragiale, Sadoveanu și prozatorii dv. contemporani. În 1965 am lansat cu ajutorul editurii Journal das Mocas din Rio de Janeiro *Antologia da poesia romena*, prefată de Austregésilo de Athayde, președintele Academiei braziliene de litere. Această antologie cuprinde comorile cele mai de preț ale simțirii poetice a poporului român: *Miorița*, *Meșterul Manole*, *Toma Alimoș* etc. În luna mai a anului acesta, un eveniment literar l-a constituit o nouă *Antologia da poesia romena*, care cuprinde o întreagă epocă din istoria literaturii poetice, înmănunchind 56 de poeți clasici și contemporani, de la I. Budai-Deleanu și Mihail Eminescu la Lucian Blaga și Tiberiu Utan. (...) Tot în acest an a mai apărut *Povestiri din război* de Mihail Sadoveanu. În prezent lucrez la un volum de schițe *Contos romenos* care va înmănunchia cele mai izbutite creații ale genului, semnate de Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, George Călinescu, Ion Agârbiceanu, George Brăescu, Francisc Munteanu, Ioan Grigorescu, Nicolae Jianu”.. □ Rodica Voicu semnează o analiză comparată a trei piese din literatura americană: *Destinul* de Eugene O'Neill, *Societatea* de Arthur Miller și *Timpul* de Tennessee Williams. Articolul se deschide cu următorul comentariu: „Conflictul acut dintre aspirația către fericire și imposibilitatea oamenilor din lumea capitalistă de a o realiza, abordat de dramaturgia americană contemporană, este văzut totdeauna în cadrul unor coordonate de ordin social, dar cauzele care îl generează sunt de esență diferite”. și se încheie cu: „Imposibilitatea rezolvării împlinirii umane este egida sub care creează o întreagă generație de dramaturgi americani începând cu O'Neill și culminând

la E. Albee într-o negație violentă, ajunsă la paroxism, a condiției umane însăși, jefuită de esența sa. Este implicit un protest împotriva alienării omului în contextul orânduirii capitaliste, împotriva cauzelor care o generează”. □ *Cronica teatrală*, semnată de Al. Cerna-Rădulescu, face unele observații critice referitoare la caietul-program tipărit cu prilejul punerii în scenă a piesei *Ce înseamnă să fii onest* la Teatrul „Al. Davila” din Pitești. În loc să prezinte creația dramatică a lui Oscar Wilde și să arate valoarea și complexitatea acesteia, autorul caietului-program operează o damnable simplificare în prezentarea pe care o propune publicului neavizat, deformează adevărul și îl prezintă pe Oscar Wilde ca pe un promotor al socialismului, decupând trunchiat informații din *Istoria literaturii engleze* de A. Anixt: „(...) caietul-program (...) ține să sublinieze cu insistență faptul că, în ultimii ani ai vieții lui, celebrul scriitor englez «se convinge de nedreptățile orânduirilor burgheze, mai ales după anii de detenție, și se manifestă direct împotriva ei». Folosind fraze trunchiate, desprinse din *Istoria literaturii engleze* a lui A. Anixt (Editura științifică, București, 1961) și înlănțuite arbitrar, autorul anonim al articolului din caietul-program amintește că Oscar Wilde scrisese în 1891 un studiu intitulat «Sufletul omului în socialism», în care arăta că «adevărata sarcină este de a reorganiza societatea pe o asemenea bază, încât sărăcia să devină cu neputință» și încheie transcriind corect din lucrarea menționată: «Spre deosebire de mulți intelectuali burghezi, Oscar Wilde a înțeles că socialismul nu va duce la înăbușirea, ci la înflorirea personalității». □ Ion Nijloveanu face o prezentare a lucrării folcloristului Gh. Vrabie *Balada populară română*. □ Un articol despre harpista Doina Nora Michăilescu, din Olănești, moartă la vârsta de 9 ani, apare însoțit de o copie olografă a dedicației în versuri pe care Elena Văcărescu o face tinerei harpiste, la Paris, în aprilie 1930. □ Barbu T. Argezi semnează la rubrica *Izvoare ale sufletului românesc* un articol despre sculptorul Dim Vasilescu și despre cusătoreasa de ii din Bunești (localitate de lângă Horezu), Maica Ioana.

• [„Astra”, nr. 4] Pe prima pagină a revistei este publicat articolul omagial al academicianului profesor doctor Constantin Daicoviciu, ocazionat de împlinirea a o sută de ani de existență a Academiei Române, *Centenarul Academiei*. □ Miron Radu Paraschivescu semnează poeziile *Dacă prin ani și Mergeam de mult*. □ Nicolae Manolescu publică articolul polemic *Prejudicata monografiei critice*, în care semnalează numărul foarte redus de volume care să cuprindă studii și eseuri despre literatură, lipsa bibliografiilor „serioase” și puținătatea edițiilor critice de opere ale scriitorilor români reprezentativi. Numărul mare de monografii critice poate reprezenta, crede criticul, „un semn pozitiv, de maturizare a cercetărilor literare”, dar și o „slăbiciune”, legată de prejudicata consacrării autorului prin intermediul monografiei pe care a redactat-o. La care se adaugă faptul că monografia este o „frână pentru imaginația critică, menținând-o în orbita didactică”, iar monografistul, care

„are adesea formație de istoric”, „reduce istoria literară la fapte”. „Ceea ce ne lipsește azi – afirmă criticul – este ambiția interpretărilor excepționale”, căci „istoria literară nu trebuie să fie o exhumare, o excursie în trecut, dimpotrivă, operele trecutului trebuie aduse să trăiască în noi”. □ *Cronica literară* găzduiește articolul lui Voicu Bugariu despre romanul lui Traian Coșovei, *Tânărul meu Ulise*. Autorul cronicii identifică tema romanului – „autorul dorește să arunce lumini asupra condiției artistului în societatea socialistă din țara noastră, să urmărească dialectica devenirii acestei condiții” dar și deficiențele de construcție de la nivelul personajelor – „puține, fără consistență”, și al acțiunii – cu „multe aspecte neverosimile”. Ceea ce lipsește din roman, crede Voicu Bugariu, este „o subtilă dezbatere analitică a cauzelor care duc la catastrofa tânărului artist”, căci Ulise ilustrează condiția artistului de geniu care, izolându-se de oamenii valoroși ai societății socialiste, și sub influența nefastă a unor falși prieteni, moare tragic. Mai mult, Voicu Bugariu identifică două contradicții ale romanului: prima este cea dintre „premisele eseistice ale romanului” și „excesiva afectivitate a autorului”, iar a doua rezultă din faptul că Ulise – „geniu damnat, romantic, sortit disoluției”, este „un caz nerelevant pentru epoca noastră”. Explicația găsită evocă romanul de debut al lui Traian Coșovei, *Cântec să crească băiatul*, din 1959, al cărui sentiment dominant, afecțiunea paternă, se regăsește în această a doua carte și justifică atât compoziția romanului, cât și atitudinea scriitorului față de personajul său: „poezia multor pagini capătă independență și tribulațiile paterne ale autorului îi conferă vibrații autentice, care nu o dată depășesc limitele unei subiectivități, proclamând elanuri umanitare eterne”. □ Secțiunea *Cărți/reviste* găzduiește recenzia semnată de Dumitru Andrașoni la volumul de proză scurtă al lui Dumitru Mircea, *Ana lui Manole*, recenzentul reținând buna evocare a mediilor sociale, mai ales a celor țărănești, dar și a lumii lovite de război, precum și reușita în realizarea acestei proze „scurte, concentrate, fixate pe un singur moment de semnificație etică și socială”. □ Tot în rubrica de mai sus este prezentat, de către I. Candianu, numărul șapte pe 1966 al revistei „Viața românească”, dedicat literaturii științifico-fantastice, în care apar texte ilustrative, semnate de Camil Banu – *Nazrâmul*, Horia Aramă – *Pianul preparat al lui Electronicus*, precum și studii de profil semnate de Silviu Iosifescu – *Posibilitate, utopie, mit* și Ovid. S. Crohmălniceanu – *Un nou tip de fantastic*. □ Dezbatere pe problematica literaturii pentru tineret, cu precădere a literaturii de anticipație sunt continuate, în rubrica *Genul proxim*, sub titlul *Filoane ale anticipației*, de Adrian Rogoz. Autorul menționează cele câteva scrieri aparținând literaturii de anticipație de dinainte de 1955, datorate lui H. Stahl și lui F. Aderca, comparativ cu efervescența ulterioară a traducerilor cărților clasice din domeniu, a scrierilor originale românești și cu dezvoltarea criticii de profil. Se exemplifică prin romanul lui Gh. Săsărman, *Proba tăcerii*, care ilustrează tema „crimei cosmice” oferind „o altă perspectivă decât cea din

țările capitaliste”, întrucât situează în viitor „o gravă problemă etică și sufletească” și îi „urmărește cu pătrundere dinamică”. Direcțiile literaturii de anticipație insuficient sau deloc ilustrate de scriitorii români ai epocii sunt identificate de autor și recomandate acestora: „științificul fantastic cu adiacențe detectivă”, științificul fantastic „cu accente de absurd” și „anticipația cu caracter filosofic”. □ Pagini din corespondența lui Lucian Blaga se regăsesc la pagina 7 – *Correspondență (III)*, rubrică îngrijită de Gherghinescu Vania. Fragmentele din scrisori și comentariile redactorului revistei „Astra” trasează liniile principale ale profilului uman al poetului – sfios și modest, cu un râs de copil, dar și cu probleme de sănătate, sau profund deranjat de orice intervenție în textele poeziilor sale, de la greșelile de tipar la cenzură. □ Paul Constant semnează fragmentul de proză intitulat *Mândrie*, preluat din volumul *Zilele revoluției*, aflat în curs de editare. □ Un grupaj de poezii ale lui Ștefan Stătescu cuprinde: *Nopțile însă*, *Introspecție*, *Țărnuț limpezit*, *Amintire cu cerbi*, *Neconținută osmoză*. □ Tot aici, sub inițialele Gh. V., Gherghinescu Vania semnează poezia *Mișcare calmă*. □ Un alt grupaj de poezii îi adună laolaltă pe Dumitru Radu Popescu, cu poeziile *Omul nesfânt*, *Busola*, *Grade*, din ciclul *Nuclee*, Szemlér Ferenc, cu poezia *Zorii*, pe Ion Omescu cu poezia *Ulcior bătrân*, și pe Nina Cassian, cu poezia *Autoironie*.

• [„Ateneu”, nr. 9] Număr cu tematică bacoviană. Vladimir Streinu semnează articolul *Bacovia* în care creionează personalitatea poetului care „a dat literaturii române o componentă nouă, i-a dat un glas nemaiauzit până atunci. (...) El era după puțini ani de ucenicie poetică la revista *Arta* (1894-1896) și este încă, la peste șaptezeci de ani de la debut și cincizeci de ani de la apariția primului volum, un poet nou de la detaliul expresiv și până la sinteza lirică pe care o comunică. Originalitatea poeziei bacoviene se declară însă nu numai față de scriitori români, mai vechi sau mai noi, dimpreună cu care poate fi grupat geografic sau istoricește, ci chiar în comparație cu Edgar Poe și Ch. Baudelaire din care derivă”. Reafirmând originalitatea poetului, Vladimir Streinu observă pe final de articol: „Ne mirăm că, între atâtea traduceri câte susțin azi cunoașterea poeziei române în lume, lipsește tocmai aceea, pentru a cărei originalitate n-ar fi nevoie de nici o pledoarie critică”. □ Pagina întâi cuprinde poezia „Baladă” de Adrian Munțiu: „Mioriță laie, laie bucălaie, / În nisip, mărunte, dărele de ploaie / Aburi curși pe creste, brazi în stâncă trași / Sângeră în sălcii iarăși pești grași. / Cumpeni de mesteceni la fântâni, fântâni / Dac-ai trece, ploaie ți-ar fâșni din mâini. / Fluvii devorate bat în țărmuri pline, / Sună grav pădurea coborâtă-n tine. / Bălți în mâl fac cercuri și încep să fiarbă. / Picturii de ploaie se fac fir de iarbă. / Norii se rup spice și se-nfig în lut. / De departe țipă-n casă-un nou născut”. □ Cu prilejul împlinirii a optzeci și cinci de ani de la nașterea lui George Bacovia și a cincizeci de ani de la apariția volumului *Plumb*, volumul său de debut, numărul din august 1966 al revistei „Ateneu” publică articolul *Omagiu*. Despre volumul care a marcat

debutul lui G. Bacovia, se menționează că aceasta „a constituit intrarea în *Panteonul* literelor românești a unui nou scriitor de geniu, a cărui stea se înalță azi, în timp socialist, tot mai sus spre zenitul strălucirii sale”. Este elogiată personalitatea celui care „a fost, alături de alți intelectuali inimoși, cu dragoste de popor, unul dintre animatorii vieții culturale de atunci, fiind conducătorul revistelor «Ateneu cultural» și «Orizonturi noi»”. Finalul articolului constituie un gest reparatoriu, incluzând numele lui Bacovia în rândul reprezentanților iluștri ai culturii românești: „Acest sfânt pământ al Moldovei care i-a zămislit pe Neculce și Alecsandri, pe Eminescu și pe Creangă, pe Enescu și pe Iorga, pe Sadoveanu și pe Hogaș, l-a născut acum optzeci și cinci de ani pe Bacovia, care continuă astfel șirul străluciților bărbați cu care poporul nostru se mândrește și pe care-i cinstește prin gânduri și fapte de mari împliniri, azi”. □ Agatha Grigorescu-Bacovia elogiază personalitatea poetului George Bacovia în articolul *De-a pururi viu*: „Ești atât de viu! Atât de viu și de prezent pentru masele largi pe care le-ai iubit, a căror suferință și nedreptate ai simțit-o în negurosul trecut, încât durerea lor a devenit a lor... Ești atât de viu! Atât de viu și de prezent cum vei fi și la celelalte zeci, sute de ani ce vor urma... prin opera ta mare și pentru că ai trăit pe cel mai înalt pedestal moral al durerii și poeziei... maestrul și domnul meu întru poezie”. □ În *Fișă de istorie literară*. Bacovia, director de revistă, Adrian Voica prezintă activitatea literară desfășurată de Bacovia la „Orizonturi noi”, o revistă care apărea sub conducerea sa, în 1915: „«Orizonturi noi» nu apare atât din necesități culturale ale urbei – existente, evident – ci din dorința lui Bacovia de a-și putea spune cuvântul nestingherit într-o foaie literară care să-i aparțină. De aici și importanța acestei «cronici umane» cum se subintitulează revista, legată nemijlocit de numele lui Bacovia, animatorul ei. Programul revistei, intitulat «De ce...», este conceput în întregime de poet și exprimă elementele fundamentale ale concepției bacoviene despre artă”. Cele trei luni de existență ale revistei „au însemnat, fără îndoială, un reviriment în viața poetului, care găsisse, în sfârșit, o muncă demnă, pe linia aspirațiilor sale”. □ Rubrica *Amintirea marelui poet* include două scurte articole în care semnatarii acestora descriu momentul în care l-au cunoscut pe G. Bacovia. Astfel, în *L-am cunoscut...*, Alex. Șendrea evocă momentul apariției revistei „Ateneu cultural”: „Ce-ar fi să scoatem o revistă, Grigoriță; material avem, se adresează într-o seară Bacovia, profesorului Tăbăcaru. (...) – Totuși, ce nume să-i dăm? – Ateneul...- ...cultural... completă Tăbăcaru. Astfel se născu în mohorâta ceață a vremii revista care avu să-și ducă vremelnicia, cu scurta viață de libelulă pe care n-o bănuiseră atunci, dornicii animatori ai unui progres de o imperioasă cerință”. □ Cel de-al doilea articol, *Prietenii*, semnat de G.D. Apostol, evocă imaginea lui Ion Iordăchescu, „prietenul mai tânăr și nedespărțit” al poetului. Sub pseudonimul Ion Amaru, acesta va semna câteva poezii publicate în «Ateneul cultural». În „sumara caracterizare a persoanei și operei

scriitorului”, G.D. Apostol e de părere că Bacovia era „un revoltat contra ordinii sociale de atunci sau mai bine zis a dezordinii și dezmațului care caracteriza pe conducătorii locali, care la fel cu cei ce reprezentau statul în directivele și atribuțiile lor erau fie aleși, fie numiți prin decrete. Această revoltă a lui Bacovia era proprie firii lui, extrem de susceptibilă la suferințele celor ce munceau din greu și nu aveau posibilitatea unui trai omenesc. (...) El nu era un însingurat care să evite societatea (...), ci, dimpotrivă, simțea permanent necesitatea de a-și comunica frământările lui cuiva care-l înțelege, ca dovadă prietenia avută cu Amaru, Grigore Tăbăcaru și alții. (...) Bacovia făcea parte din categoria acelor care nu-și plecau fruntea sub loviturile sorții, știind a îndura martiruri cu demnitate. Dar loviturile morale și umilințele pe care le-a suportat în căutarea unui mijloc de trai omenesc i-au afectat sănătatea, hotărându-i sfârșitul într-o albă primăvară. Dar și de atunci, Bacovia trăiește în inimile noastre ca o floare rară, în glastra sensibilității umane”.

□ Rubrica *Inedit* cuprinde un fragment dintr-un manuscris intitulat *Impresii de roman* și semnat de George Bacovia. □ Mihail Petroveanu încredințează redacției articolul *Anticipări moderne în lirica bacoviană*. Analizând opera bacoviană, Petroveanu constată că „toate componentele, începând cu peisajul specific (...) și sfârșind cu conștiința bântuită a omului din mijlocul său, converg către una și aceeași semnificație: spaima ființei încolțite de neant. (...) Declinul progresiv poartă, e adevărat, amprente epocii de formație a simbolismului (Baudelaire, Poë) și chiar ale variantei lui exacerbate în spleen și dispoziția lugubră (Rollinat). Totuși, un instinct superior îl desprinde de timpul său și convertește în viziuni aproape trakliene prin cromatica lor stranie gravurile funerare, tablourile de toamnă și iarnă, muiate în gri de plumb, alb de giulgiu, galben clorotic, violet de gală mortuară, roșu de «sânge animal» (...) Timpul și spațiul nu au nimic din dimensiunile vaste ale devenirii; reduse, ele simbolizează ramele unei existențe comprimate, închircite. Ca și la personajele lui Beckett, gesturile se încurcă, vorbirea se dezarticulează (...) trupul cade într-o stare de prostrație (...) și tot ca în literatura lui Beckett, tragedia suportată nu are grandoare: protagonistul acceptă destinul, fie cu apatie, fie cu o panică convulsivă. Deosebirea hotărâtoare constă în rezonanța amplă a deznădejdiei, în sfâșierea afișată a eului. (...) Poet al eșecului și al speranței resuscitate din cenușă, George Bacovia se apropie și se desparte de creatorii de *Anstträge*, de apocalipse moderne. În persoana sa, Casandra a cărei umbră este atât de zdrobitoare aiurea, își contestă vocația”. □ În articolul *O zi*, I. Fazlă rememorează „cu un an mai târziu, în 1947, 65 de ani de viață ai poetului”. A fost ultima ocazie în care Bacovia și-a văzut orașul natal, motiv pentru care, în scurtul articol sunt reproduse aceste gânduri versificate ale lui poetului, din poezia *Divagări inutile*, text ce surprinde momentul despărțirii de orașul natal: «Când am plecat din Bacău, / Grădina publică plângea / Cu lacrimi de ploaie, / Iar eu de-atunci / Plecat am fost, / Plecat voi fi mereu...».

□ Revista publică poemul *Mic imn. Tatălui meu*, semnat de Gabriel Bacovia: „În minte, / În suflet, să ne pătrundă / Pe-a nemuririi tainică undă. / Suspină toamna îngălbenită. / Prin geam sărută / Masca-mpietrită; / Amurgul rece, / Arde-n odaie / Și-a amintirii vie văpaie...”. □ Eugen Pricope semnează articolul *Bacovia și muzica endo- și exosmoză*, iar demersul său pornește de la ideea că „în nici una din operele poeților români, de la Văcărești la tinerii de astăzi, nu se întâlnesc mai multe semne ale raporturilor poeziei cu arta sunetelor decât în opera lui Bacovia – Baudelaire-ul poeziei noastre. (...) Interesul poetului pentru muzică explică «abundența termenilor și expresiilor specifice muzicii ori folosite și în muzică, în numeroase poezii. În strofele bacoviene *cântă* felurite instrumente și glasuri, se asamblează concerte, simfonii: clavirul, vioara (cu variantele lăută și scripca), piculina, flautul, caterinca (...) și muzica de gură, harmonica, goarna, fluierul, țambalul. Harfa și orga. (...) Muzicalitatea lui Bacovia este o calitate intrinsecă a versului său, ea sălășluiește în conturul lui de o melodicitate particulară. (...) Versurile bacoviene s-au arătat și continuă să se arate pline de sugestii pentru compozitorii noștri de toate vârstele, stimulându-le mereu pana». În finalul articolului, sunt elogiate „virtuțile și nelimitatele virtualității poetico-sonore, a rezonanțelor muzicale, a permanenței endo- și exosmozei, a versului și viersului poetului nostru, pentru care «Muzica sonoriza orice atom...»”. □ În *Substanță și culoare*, Radu Negru e de părere că „universal poetic al lui Bacovia este pictural: „Decor urban, decor de teatru, lume artificială creată prin convenție, imaginea plastică apare pentru a face posibilă apariția măștii contorsionate de suferință a poetului. (...) Psihologic vorbind, poetul era un mare vizual. Era capabil să imagineze totul în forme plastice și în culoare. Asocia, în făurirea imaginilor, munca de pictor cu cea de herald al sentimentelor omenești, adică le găsea corespondentul simbolic în linii, valori, umbre și culori. Pentru acest adevăr pledează coordonatele operei, frecvent analizate prin apel la elementul vizual și puterea lui de sugestie, cât și viața cu datele ei esențiale. (...) S-au făcut adesea asociații de idei, legături mai mult sau mai puțin îndreptățite între simbolisti și pictorii impresionisti. (...) Oricare ar fi dorințele subiective ale poeților sau pictorilor, gusturile și fluctuațiile lor afective, un fapt rămâne cert: poetul aparține universului picturii în măsura forței sale de a sugera imagini vizuale, iar pictorul aparține universului poetic fără de care meșteșugul lui nu poate face culoarea să vibreze ca o liră. Căile poeților și ale pictorilor sunt unice și irepetabile, variate și multiple prin natura lor. Apropierile pe care le facem între un tablou și o imagine poetică sunt posibile doar datorită conținutului lor obiectiv”. □ Poezia *Ultima noblețe*, semnată de poetul grec Iannis Ritsos, după cum indică nota de subsol, a fost oferită în facsimil *Casei memoriale „George Bacovia”* din București cu prilejul vizitării acesteia de către autorul versurilor la 26 noiembrie 1959. □ Vlad Sorianu semnează cronică literară la volumul de versuri *Orgă și iarbă*, semnat

de Radu Cârneli. Realizând o radiografie a volumului, recenzentul notează ideea „obsesiv cultivată a curgerii, dar și a regenerării implacabile a timpului individual, întruchipată în simbolul ciclurilor vegetale; se obține astfel o confruntare cu natura, procedeu mult îndrăgit de poet, menit nu să diminueze ponderea universală a omului, ci s-o asimileze unui ritm al dăinuirii, de proporții panteiste. Sunt semnalate în lirica lui Radu Cârneli „exultarea și tăcerea, cromatica în alb negru, explozia fanteziei proiectată aproape invariabil într-un cadru naturist, sunt termenii unei sensibilități și unui temperament eruptiv, deși echilibrat, viril și totuși nu lipsit de o delicatețe cu inflexiuni efeminate”. Lirismul poetului se structurează în jurul unor cuvinte-cheie, între acestea fiind menționate: „soare, pământ, statuie, lut, cer, cântec, baladă, lună, noapte, zbor, aripi, sânge, sculptat, primăvară, flori, stele, dragoste”. Criticul e de părere că „cea mai distinctivă trăsătură a temperamentului său artistic este nevoia devorantă a comunicării cu oamenii; și nu a oricărei comunicări, ci a uneia realizată pe lungimea de undă a stărilor sufletești majore și frecvente”. Este remarcată „spațialitatea imagisticii cultivate de Cârneli”, trăsătură din care decurge „înlocuirea «picturii» cu «sculptura» (...) precum și limitarea paletelor cromatice, suplinită de tendința tropilor către plasticitatea și relieful modelelor de lut”. Toate aceste trăsături îl fac pe recenzentul volumului să le considere a fi „cerințe maxime care nu se pot adresa decât unei arte alimentate de certitudini estetice și generozitate a simțirii; este tocmai regnul valoric din care (...) face parte și practica discutată aici”. □ În *Specificul național în gândirea literară românească* (II), Mihai Drăgan își continuă demersul subliniind rolul major al revistei „Dacia literară” care, prin activitatea desfășurată și prin gruparea din jurul ei, „bazată pe un vast program de acțiune popular și național, dă naștere unui front de luptă progresist unit”, care „lărgeste simțitor cadrele romantismului național, precizându-i originalitatea sa în raport cu celelalte mișcări romantice, originalitate care constă în caracterul ei activ, angajat în valorificarea multilaterală, în literatura cultă, a folclorului și în reînvierea trecutului istoric, (...) în vederea înarmării contemporanilor cu pilde strălucite de luptă și sacrificii pentru apărarea dreptății și a fruntariilor țării”. În paralel cu afirmarea naționalității în literatură și cultură, se afirmă necesitatea existenței unui „spirit critic susținut față de elementele culturii apusene, preluate adesea fără noimă, precum și față de exagerările pe plan lingvistic, ale latinistilor”. Mihai Drăgan enumeră și alte personalități care au jucat un rol important la dezvoltarea vieții culturale românești. Între aceștia sunt amintiți Cezar Bolliac care „agită ideea cunoașterii amănunțite a vieții poporului, prin raportări atente și la folclor, în vederea reflectării ei complexe în literatură”; Alecu Russo „a accentuat mai mult ideea literaturii de inspirație național-populară. (...) Contribuția lui Alecu Russo nu se limitează numai la interpretarea, în viziune științifică, a elementului fundamental al specificului național – *limba* – ci și la accentuarea importanței poe-

ziei populare, în făurirea unei literaturi originale și puternice”. În concluzie, Mihai Drăgan consideră că „teoretizarea specificului național în literatură cunoaște în această epocă primul său moment crucial și reprezintă (...) cel mai de seamă aspect pozitiv din critica patruzecioptistă al cărei caracter îndrumător, izvorât din clarvăzătoarele îndemnuri autohtone (...) a imprimat o direcție nouă în dezvoltarea culturii românești. (...) Ideile acestei epoci de fervoare națională vor fi izvorul tuturor teoretizărilor viitoare despre specificul național în literatură, începând cu Odobescu și Hasdeu, apoi Eminescu, Maiorescu, Delavrancea și Iorga și până la Ibrăileanu și momentul decisiv pe care-l reprezintă revista «Viața românească»”. □ Revista publică un interviu, realizat de poetul Eugen Jebeleanu cu George Bacovia, interviu despre care aflăm, din nota introductivă, că a fost publicat inițial în „Veac nou”, nr. 42 din 21 septembrie. După o scurtă prezentare a casei „modeste, tăcute, decente” în care locuiește poetul împreună cu soția și fiul său, urmează seria firească de întrebări, organizată pe patru coordonate: poetul și proletariatul, poetul și viața, izvoarele poeziei și câteva rânduri despre Bacovia. Prima dintre acestea vizează relația dintre poet și proletar cu care Bacovia se identifică căci „(...) și noi poeții suntem până la urmă niște proletari și am fost supuși, ca și ei, aceluiași legi din urmă”. O altă întrebare vizează relația poetului cu viața, de fapt o rememorare a activității acestuia, a umilințelor îndurate din partea contemporanilor vremii. Toate acestea au lăsat urme adânci pe „trupul puțin al poetului” care „s-a strâns, s-a gârbovit, s-a ascuns parcă în haina cenușie și largă, prea largă”. Ultimul punct al interviului vizează „izvoarele poeziei”, iar aici răspunsul este simplu: „toate poeziile lui sunt trăite de Bacovia cu nervii exasperați, cu întreaga sensibilitate sfâșiată”. Ultima parte a interviului cuprinde viziunea poetului cu privire la menirea poeziei actuale: „Poezia nouă, în aceste împrejurări de schimbări sociale nu mai poate fi lăsată numai la discuțiunile de cafea de prin orașe; menirea ei este de a fi cunoscută cât mai mult de toate clasele sociale de cititori, de unde apoi ar putea evolua spre acel viitor promis pe care îl așteptăm”. □ În cadrul rubricii *Puncte de vedere*, Tudor Ghideanu semnează articolul *Conceptul de specific național* în care punctează „direcțiile în dezvoltarea notelor și implicațiilor ce ar compune noțiunea discutată”. Preferința pentru conceptul de „specific național” se justifică prin faptul că acesta cuprinde toți „parametrii reprezentativi pentru terenul artei și literaturii noastre și, prin extensiune, pentru întreaga noastră cultură”. În plus, expresia „specific național” își subordonează și „alte manifestări, în afara artei și literaturii (întreaga cultură deci), afirmând totodată nemijlocit individualitatea noastră culturală la toate nivelele acesteia”. Direcțiile analizate sunt: „una genetică, de detectare a premiselor obiective, de mediu geografic, de apariție etnică și de limbă etc., ce au însoțit consolidarea personalității istorice și culturale a poporului român; (...) alta descriptiv-inductivă (...) de reliefare a notelor predominant particulare, la scară orizontală, a genurilor, speciilor

etc. artistice și literare. (...) O a treia direcție o constituie cercetarea teoretică de explicitare, de definire conceptuală a specificului național". Plecând de la distincția marxistă dintre „însușirea artistică, religioasă, practic-spirituală a lumii” și însușirea „teoretică”, Tudor Ghideanu consideră că „orice cultură, prin valorile sale, se stratifică la câteva nivele distincte. Acestea constituie moduri diferite de raportare umană în procesul investigării realității. Ele compun, concret, actul cultural al fiecărui popor”. Semnatarul articolului este de părere că „teoria și arta cultă sunt expuse mai accentuat influențelor culturale externe, în devenirea unitară a culturii mondiale. Atunci, produsele acestor câmpuri vor fi specific românești în măsura în care ele vor evidenția acele «personanțe» (tematice, formale etc.), acele răzbateri ale fondului folcloric național (în sensul cel mai larg), devenite stâlpi de legătură în ceea ce are mai propriu cultura noastră”. Plecând de la aceste considerente „specificul național s-ar putea defini astfel ca un ansamblu de caracteristici care leagă «personant» straturile culturii noastre, situații, suflet și forme. (...) Specificul național reprezintă un particular în suma culturii mondiale. Așadar, ca orice particular, nu poate fi înțeles decât în relația sa vie cu universalul. (...) Istoric, real, particularul există autentic, numai dacă se impune în universal, dacă-l umple pe acesta de sens. (...) Fiecare cultură trebuie să întrunească însușiri și să aștepte condiții, pentru ca, prin reprezentanții ei cei mai semnificativi, să atragă atenția lumii asupra izvorului viu care i-a dat”. □ La rubrica *Excelsior*, apare poemul *4 octombrie 1964*, semnat de Ștefan Augustin Doinaș, poem care fusese oferit și revistei „Familia” (nr. 7 / 1966) . □ Radu Cârnci își invită cititorii la o lectură (critică) din volumul de versuri *Eseu*, semnat de Ion Caraion. În viziunea lui Radu Cârnci, amintitul volum de versuri reprezintă „o afirmare permanentă a vieții, a setei de viață, a luptei dintre umbră și lumină, a izbânzilor grele”. Poeziile cuprinse în acest volum amintesc de „sua-vitatea poeziilor de dragoste lucrate parcă în filigran și încrustate cu tristeți, cu tonuri de elegie subțire ca o ceață de aur”. Invitația la lectură este dublată de observația recenzentului: „Poezia lui I. Caraion, gravă prin implicațiile-i filozofice, profundă, dar și rămuroasă prin dorința-i de cuprindere, asimilând în ea fericite impresii din Saint John-Perse, Bacovia, Barbu este totodată dificilă – în parte – solicitând nu numai afectivul, dar și cerebralul. Ea se cere citită o dată, de două ori, mereu descoperindu-i alte frumuseți și adâncimi”. □ Ion Caraion este prezent și cu poemul *Umbre*. □ La *Breviar critic* se comentează despre „*Contemporanul*” la douăzeci de ani, care, „preluând tradițiile democrate și umaniste ale vechii reviste «Contemporanul», a reușit să se impună „ca un animator de cultură, propagând în rândul numeroșilor săi cititori cuvântul partidului, nemuritoarele idei ale marxismului”. Este elogiât efortul ziariștilor din țară care „contribuie la desăvârșirea revoluției noastre culturale, la educarea multilaterală a cititorilor”, cât și al „colaboratorilor din străinătate” care „au reușit să prezinte cititorilor aspecte multiple ale literaturii,

artei și științei universale, precum și sinteze privind mișcarea celor mai însemnate idei care animă lumea contemporană”. □ Vasile Sporici scrie despre *Lirică și filozofie la George Călinescu*, articol în care surprinde „un aspect nedezbătut al impresionantei moșteniri artistice călinesciene” pornind de la studiul *Dimensiunea filozofică a poeziei lui George Călinescu*, semnat de esteticianul Radu Negru. Acesta identifică „valențele filozofice” din lirica călinesciană în care se încearcă „a întrupa în poezie un răspuns la problema dacă universul obiectiv poate fi asimilat de eul subiectiv”. Pornind de la ideea de mai înainte, Vasile Sporici observă că „formulările esteticianului sunt precise fără a fi uscate, fraza e învăluitoare evitând totuși calofilia”. □ În intervenția intitulată *Teatrul și filmul în „Astra”*, G. Genoiu susține implicarea celor de la revista brașoveană în „problemele teatrale și cinematografice, pe care le dezbate la un bun nivel profesional”. Pe lângă acestea, autorul recomandă „o informare mai strictă, atunci când se fac anumite afirmații. (...) Se scrie de două ori în «Astra» (nr. 3) că *Omul cel bun din Sâciuan* este singura premieră Brecht a stagiunii. Dar și Teatrul de Stat din Bacău a realizat o premieră cu *Domnul Puntila și sluga sa Matti*. De asemenea este utilă și o preocupare pentru teatrul de amatori, ce se manifestă prestigios și în limitele regiunii respective”. □ În articolul *Criteriul sociologic în aprecierea folclorului*, Vasile Adăscăliței problematizează pe marginea fenomenului artistic popular condiționat de „caracteristicile mediului social”. Modificările care au apărut în timp în privința acestui criteriu vizează „concepția supra mediului social, mereu revăzută și completată”. Este menționat C. Negruzzi, cel care în *Scene pitorești din obiceiurile Moldaviei* „face primele încercări de a corela explicația folclorică cu cunoașterea mediului social, la care mai adaugă pe cel natural”. Viziunea sociologică și-a demonstrat eficiența întrucât „creația populară nu mai trebuia să suscite interesul izolat al unor amatori atrași numai de anumite laturi ale acesteia: literară, muzicală, coregrafică etc., (...) ci a fundamentat mai grăitor obligativitatea raporturilor dintre folclor și etnografie, dintre cultura spirituală și masele populare și culturala lor materială”. Semnatarul articolului este de părere că „printre criteriile de apreciere a autenticității folclorului, cel sociologic solicită pe lângă însemnările de natură istorică, considerații de accentuată actualitate care s-ar cere neapărat completate cu o atitudine plină de răspundere”. Plecând de la aceste premise, se consideră că folclorul trebuie înțeles „în sincretismul său și (...) printre celelalte componente ale vieții sociale prin care să explice și pe care, parțial, să le explice”. □ Sub titlul *V. Voiculescu. Inedit* revista publică fragmente din lucrarea *Amintiri despre pescuit*. □ O pagină de revistă este dedicată în întregime versurilor din volumul *Postume* de G. Bacovia. Poemele incluse aici sunt: *Negură în oraș*, *Libelă*, *Verset divagat*, *În zare*, *Pastel*, *Zgomote*, *În sat*, *Stanță reală*, *Studiu*, *Ani*. O altă pagină găzduiește rubrica *Tineri poeți despre Bacovia* și cuprinde versuri semnate de Platon Pardău și Radu Cărneci, dar și

impresii și puncte de vedere ale unor „tineri poeți” (Ana Blandiana, Ioanid Romanescu, Anghel Dumbrăveanu). Două schițe de Cicerone Cernegura (*Oglinda și Despre pisici*) sunt alăturate grupajelor de versuri semnate de Sergiu Adam, Mihai Bărbulescu și Vasile Zamfir. □ S.[orianu] Vlad comentează volumul lui Nicolae Manolescu, *Lecturi infidele*, „o deosebit de interesantă culegere de studii ce evidențiază orientarea criticului către valorile de mărimea întâi, al căror prestigiu îl influențează evident stimulativ”. În *Lecturi infidele*, recenzentul remarcă „formulări sau sublinieri de indiscutabilă perspicacitate și curaj al opiniei, formulări care conțin *in nuce* idei polemice valoroase care asigură cărții o permanentă tensiune spirituală”. □ O.[vidiu] G. [enaru] recenzează volumul *Fântâni*, semnat de Miron Scorobete, „o carte de stă pe o muchie subțire. Are o față strălucitoare și o față de cristal rece. Foarte ușor poți spune, și pe bună dreptate: Scorobete este un poet serios, stăpân pe hamurile metaforei. Dar poți spune: Scorobete nu vrea să se destăinuie, este zgârcit cu emoția, o supraveghează, îi răsuște gâtul roșu. El e din familia celor ce scriu poezie frumoasă, ideile rămân bine învăluite sub pojghița cuvântului șlefuit. (...) Cartea lui Miron Scorobete impune serios atenției criticii un Poet pe deplin format, autentic, glasul lui se recunoaște dintr-un cor și asta înseamnă desigur foarte mult. (...) Am convingerea că laudele pe care i le aduc lui Scorobete sunt pe deplin justificate”. □ G. Gheorghită face recenzia volumului *Poezii*, semnat de Emil Botta. Pornind de la observațiile lui Vladimir Streinu din *Pagini de critică literară* (1938), sunt evidențiate calitățile poeziei lui Botta: „libertatea creației, exprimarea simplă, subiectivitatea impresiei poetice, fantezia, nota elegiacă – stabilind, prin gustul comun al autoironiei, o apropiere de francezii Corbière, Laforgue, Apollinaire”. Încadrându-l în galeria poeților români de valoare (L. Blaga, Al. Philippide), G. Gheorghită notează că „ceea ce diferențiază pe Emil Botta de ceilalți poeți, de la Eminescu până la Blaga, e tulburătoarea autenticitate a trăirii lirice și savantul rafinament al expresiei poetice. Poezia lui Emil Botta e fascinantă”, conchide recenzentul. □ I. Neacșu comentează volumul de debut al Sânzianei Pop, *Nu te lăsa niciodată*, un volum care „surprinde de la început prin autentic. Feminitatea, senzualismul degajat de schițele cuprinse în volum aduc în proza tânără o notă singulară, care își găsește echivalențe doar în poezie, la Gabriela Mălinescu sau, uneori, la Ana Blandiana”. Recenzentul remarcă la Sânziana Pop „o poezie a senzațiilor nefiltrate cerebral”, cu eroine care „sunt seismografe sensibile la toate atingerile vieții”. I. Neacșu remarcă apelul la metafora de factură suprarealistă care se extinde și la proza lirică. „Când încearcă proza satirică, rezultatele sunt mai mult decât notabile, păcat doar că uneori autoarea împrumută prea vizibil din Urmuz”. □ Valeriu C. Neștian semnalează apariția cărții de memorii *De-a lungul vieții*, semnată de Ion Petrovici, „remarcabil memorialist, apreciat de publicul cititor din perioada antebelică”. Lucrarea „reprezintă o contribuție personal nouă a lui I. Petrovici

la dezvoltarea acestui gen literar deosebit de agreabil și agreat, pe cât de greu de realizat". Volumul „strânge în contururi de medalie vremuri și oameni dintr-o epocă de necontestată efervescență spirituală, dar nu mai puțin de contradicții acute". Sunt amintite „notațiile rapide, evocările istorice sumare, caracterizările scurte ale oamenilor, reflecțiile dense și interesante, episoadele hazlii, toate concură într-un mod salutar la substanțializarea unor memento-uri inedite, de un real folos pentru istoria literară, ca și pentru lectorul pasionat de autenticitate și prosepțime". □ Leonard Gavrilu semnalează apariția volumului *Nevoia de cercuri*, semnat de Geo Dumitrescu. După o scurtă trecere în revistă a volumelor anterioare (*Aritmetică*, *Libertatea de a trage cu pușca și Aventuri lirice*), recenzentul consideră că lucrarea de față reprezintă „o sinteză a modalităților sale anterioare. Lupta s-a dat între concentrare și diluție, între patos și sinceritate, între zeflema și gravitate". Volumul lui Geo Dumitrescu este „un festin al inteligenței poetice, o biruință a intelectualului asupra emoției primare. Datarea poemelor demonstrează o asiduă activitate de laborator, cu reveniri trudnice. Geo Dumitrescu e din clasa poezilor care-și pun talentul să muncească (...) Acest optimism estetic, împlinit de o inteligență laborioasă face din Geo Dumitrescu un poet răsplătit de insomniile creației". □ Ion Ciuchi semnalează apariția monografiei *Din istoria culturii argeșene*, semnată de Augustin Z.N. Pop. Rezultat al unei temeinice cercetări documentare din punct de vedere istoric, cultural și etnografic, lucrarea istoricului literar încearcă și reușește să fie o „contribuție de mare valoare sprijinită pe un solid fundament științific". Ion Ciuchi e de părere că exemplul lui Augustin Z. N. Pop ar trebui „extins și urmat și de alte regiuni în care vestigiile trecutului evocă istoria poporului român". □ Ultima pagină a revistei cuprinde fragmente din romanul *Cu sânge rece*, de Truman Capote, în traducerea lui Vlad Sorianu.

• [„Cinema", nr. 9] George Littera semnează o cronică *Steaua fără nume*, pentru filmul cu același titlu: „Ar mai fi de spus că *Steaua fără nume* suferă de teatralism, păcat evident. Păstrându-se aproape întocmai construcția subiectului, compoziția, se recunoaște în film tehnica autorului de teatru (și Sebastian își cunoștea meșteșugul ca puțini alții), se simt distinct scenele piesei, tiparele lor rigide care împiedică fluxul narației cinematografice. Lăsând dialogurile neatinsse, cu puține excepții, Mirodan și Colpi au uitat că pe ecran teatralitatea lor poate fi uneori stingheritoare. Unii actori aduc în film, nepotrivit, deprinderi și ticuri de pe scenă. (...) Dacă piesa lui Sebastian își așteaptă cineastul, aștepta, sunt încredințat, unul de finețea și sensibilitatea lui Colpi. (...) Sunt în *Steaua fără nume* câteva intuiții acute ale eroilor, ale atmosferei, sunt momente în care putem desluși semnătura lui Colpu. Inegalitățile, însă, își spun cuvântul. Însoțind deconcertant lucrurile bune cu cele neizbutite, schimbând pe neașteptate subtilitatea cu platitudinea, filmul ne dă melancolia așteptărilor împlinite numai pe jumătate". Despre același film mai scriu și: D. I. Suchianu, *Avantaje și dezavantaje*: „Piesa lui Sebastian este una din operele literare cele

mai originale din epoca dintre cele două războaie. Asta pentru un eventual ecranizator este un avantaj dar și sun inconvenient. Avantaj, pentru că e așa de frumoasă piesa, încât rezultatul nu poate fi un film prost. Calitatea artistică a piesei este însă un inconvenient pentru eventualul ecranizator. Operele literare foarte valoroase cer un oarecare respect. În principiu, un cineast are voie să schimbe cum vrea romanul, drama, comedia pe care le ecranizează. Atunci însă când e vorba de o operă pe care publicul a hotărât să o socoată un giuvaer al literaturii țării sale, prefacerea prea violentă doare, chiar dacă rezultatul acestei prefaceri este o operă în ea însăși foarte bună (ceea ce poate că nu este cazul aici)". Și Mircea Alexandrescu (*Corolar*) își exprimă punctul de vedere: „La o analiză cât de cât exigentă se poate vedea că din dorința mărturisită de regizor de a afla datele universal valabile ale lucrării au fost sacrificate o seamă de aspecte particulare ale ei (date care o condiționau de mediul și de epoca în care a apărut ea și pe care le înfățișează) și că în loc ca această intenție de a da conflictului o largă valabilitate spațială tocmai prin ceea ce piesa are ca specific pe meridianul și la vremea ei, în loc deci să se raporteze particularul la general, s-au păstrat, dimpotrivă, unele elemente vagi de conflict care ar putea fi întâlnite în multe lucrări similare din alte literaturi". □ Radu Cosașu revine, în *Contracronică*, scriind textul *Cura de memorizare*, în care vorbește despre o cronică cinematografică semnată de D. I. Suchianu în „Adevărul literar și artistic” (1931), pe care o citează. □ Din *Informații bibliofile*, rubrică nesemnată, aflăm despre volumele *Regardes neufts sur le cinéma* (tradus în subtitlul: *Noi considerații asupra cinematografului*), Edition du Seuil, Paris, 1965, un volum de eseuri, și despre Fuzellier, Etienne, *Cinéma et Literature* (tradus în subtitlul: *Cinematograf și literatură*), Editions du Cerf, Paris, 1964. ■ În *Cronica cine-ideilor*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează **Impasurile filmului de anticipație**: „E curios cum cinematograful n-a reușit nici până azi să-și realizeze una din vocațiile sale inițiale. Mă gândesc, când spun aceasta, la filmul de anticipație. (...) Mi se va obiecta imediat că mă fac a nu vedea ceea ce există, că se prezintă peste tot nenumărate pelicule de **science-fiction**, că în lunile din urmă a rulat la noi *Omicron*, că n-aveam decât să mă duc să-l văd. Vă asigur că nu l-am scăpat și cred chiar că merita din partea criticii o soartă mai bună, dar nu despre aceasta e vorba. Mai toate filmele de ficțiune științifică se mărginesc a fi simple isprăvi aventuroase în decor cosmic. (...) Filme de acest tip într-adevăr nu lipsesc, ba chiar se fabrică în serie, și japonezii s-au specializat în producția lor. Dezolant e însă că ele compromis mai degrabă decât valorifică genul”. În continuare, analizând ancheta revistei „Cinéma 66” despre această temă, Ov. S. Crohmălniceanu spune: „De fapt însă, revenind la impasul cinematografului de anticipație, obstacolul principal am credința că se află în altă parte și mă miră că ancheta întreprinsă nu l-a scos la iveală. Practic, ca și în literatură, câmpul nou al fantasticului nu-l prezintă urmărirea aplicațiilor diverselor descoperiri tehnice

în viața omenească, ci însăși aventura cunoașterii. Pentru cinematograful problema este a trece – spune scenaristul Georges Bardawill – de la Jules Verne la Van Vogt. Cu adevărat fantastice și răsunătoare de perspective sunt aporiile și paradoxurile științei moderne asupra spațiului și timpului, a lumilor paralele, a antimateriei ș.a.m.d. (...) Dacă literatura a făcut pe un astfel de teren al abstracțiilor fizico-matematice pași însemnați, cinematograful o poate urma cu greu. El reușește încă foarte anevoie să înfățișeze procesele intelectuale. Nu e mai puțin adevărat că mijloacele concretizării lor în imagini tulburătoare prin forța lor intuitivă, le posedă virtual – cum aminteam. Nimic nu ne împiedică să sperăm că va apare și un Borges al celei de a șaptea arte. Insatisfacția pe care o stârnesc experiențele copilărești de până acum poate fi un factor salutar pentru noua orientare”. □ În articolul *Emil Gârleanu și „cazul” Cetatea Neamțului* de B.T. Râpeanu, un text în care se discută filmul *Cetatea Neamțului*, despre rolul lui Gârleanu în crearea acestui film, citează „spicuri din presa vremii” și mărturiile actorilor Neamțu Ottonel și Mișu Fotino. □ Dinu Kivu recenzează volumele *Western*, de Iordan Chimet și *Cinematografia japoneză* de Erwin Voiculescu: „Cele două cărți cu care s-a îmbogățit, în ultimul timp, *Biblioteca cinefilului* ...au accentuat conturul neașteptat de echilibrat și elevat al colecției (cu ediții minuscule, departe de volumul-ideal). Două cărți de facturi total diferite, însă amândouă tratând teme de mare prestanță, cu reală aplicație. *Western*-ul lui Iordan Chimet își denunță autorul drept un sentimental, cartea fiind o evidentă demonstrație «pro domo». Acest îndrăgostit de western este un purist, intransigent în subiectivismul său, cu nostalgia implicită a «vârstei de aur». Un anume cavalerism, moștenit de la eroii preferați, este motivul nemărturisit al acestei pledoarii pentru genul cel mai constituit (până acum!) al cinematografului, dar și cel mai pândit de extremele pernicioase ale inculturii: snobismul și vulgaritatea. (...) Spre deosebire de western, gen prin excelență popular, încercarea lui Erwin Voiculescu se anunța de la început anevoioasă. Condițiile europene de informare, totuși reduse și nelipsite de o oarecare doză de aproximație, fac încă din cinematografia japoneză o adevărată «terra incognita». În plus, însăși coordonatele întregii arte nipone fiind diferite, mai ales prin tradiție, de cele familiare nouă, dificultățile de apropiere de una din ramurile ei erau cu atât mai mari. Din depășirea, în parte, a acestor dificultăți, rezultă și valoarea cărții lui Erwin Voiculescu. *Cinematografia japoneză* este mai ales un prim și util volum de referință, a cărui principală calitate este efortul de documentare. (...) Aceste două studii vin să confirme încă o dată, stadiul de maturitate atins de critica noastră de film”. □ Ion Barna se ocupă de Gorges Charensol, *Le cinéma*, volum apărut la Larousse, Paris, 1966: „Cartea, adresată publicului larg este într-adevăr ușor de consultat. Cele câteva greșeli de informație – supărătoare pentru că ar fi fost ușor evitabile cu o atenție în plus – par a contribui la impresia că există un fel de fatalitate care introduce erori în orice lucrare de referință. Oricum, aceste mici (dar neplăcute) umbre

nu alterează valoarea de mare utilitate a acestei cărți a cărei calitate principală mi se pare că rezidă în caracterul real enciclopedic pe care Charensol a reușit să-l dea fiecărei secțiuni în parte și totodată întregului”.

• [„Familia”, an 2, nr. 1 (13)] *După un an*, își intitulează Al. Andrițoiu intervenția-bilnaș, în cadrul căreia își propune „enumerarea gospodărească a unor izbânzi puține, a unor căutări numeroase”. Departe de a fi o Dare de seamă, articolul reprezintă o poziționare a revistei în peisajul cultural contemporan, însoțită de semnele de încurajare venite din partea presei literare, dar mai ales de îndrumările partidului, unele venite de la centru, inclusiv prin ziarul oficial, altele din partea puterii locale de partid: „A duce mai departe o «familie» de pagini tipărite, în cadrul cărora au debutat Eminescu, Coșbuc, și-a încercat virtuțile peniței Victor Babeș, a colaborat cu dragă inimă bardul de la Mircești (ca să nu pomenim decât numai câteva din marele merite) este, orice, s-ar zice, o aventură gazetărească. (...) Știm că și alte reviste surori din frontul unic și armonios al revoluției noastre culturale, cum ar fi «Contemporanul» sau «Viața românească» s-au renăscut în continuarea și îndeplinirea unor tradiții covârșitoare. Revistele lui Gherea și Ibrăileanu, ca și cea a lui Iosif Vulcan, au avut în epoca lor o rezonanță puternică și au pregătit cu temeinicie succesele artistice ale viitorului. De revistele glorioase de altădată își leagă frumos numele «Luceafărul», «Tribuna», «Ateneu» și «Astra». Noua serie a revistei «Familia» trebuia să apară izvorul ei istoric fiind condițiile optime create culturii de către socialismul deplin învingător, apariția și setea de afirmare a unor noi talente de primă mână. Geografiei fizice și economice îi corespunde, astăzi, o geografie artistică nouă și revoluționară prin însăși structura ei. Partidul Comunist Român este arhitectul inspirat și neobosit al tuturor acestor frumuseți cum și dascălul și călăuzitorul cântăreților ei. Pe cele trei Crișuri invocate, altădată, cu suspine, de către Goga, cultura socialistă s-a maturizat, ca, de altfel, pe toată suprafața țării, cu toate componentele ei, am zice cu întregul ei spectru solar. Îngrămădită, până mai ieri, în numai trei patru orașe, presa culturală se dovedea deci neîncăpătoare și nearmonios repartizată geografic. Ea cerea ramuri și primul «Ramuri» a încolțit la Craiova. Apoi, în ritm accelerat, Bacăul, Oradea, Iașul, Brașovul, Piteștiul, Constanța și-au văzut visul cu ochii în fața unei proaspete reviste de cultură. Nu literare, ci de cultură. Aceasta înseamnă că literați, plasticieni, sociologi, economiști, pamfletari etc. din regiunile respective – în primul rând – și din toată patria, pot să-și expună în paginile revistelor respective opiniile, să-și afirme și să-și justifice tot ceea ce construiesc, cugetă și visează. (...) Revista «Familia» s-a străduit să fie o oglindă fidelă a regiunii în care apare. Cu accentul pe industrie și atenția pe noile ctitoriri ale socialismului, în spiritul Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român (sub razele căruia revista noastră a reapărut), conținutul ei tematic s-a vrut cu o acoperire cât mai cuprinzătoare a tuturor compartimentelor politice, economice, sociale și culturale. Vedem însă astăzi,

cu ochiul realist, că reportajul nostru este deficitar, ziaristic și ușor expeditiv și că fotoreportajul a supliniit uneori cu imaginea ceea ce trebuia spus cu condeiul. Că nu e suficient a da luminii tiparului reportaje de imediată actualitate ci că, în complexitatea reflectării unui ungher scump al patriei, trebuie să concureze, în egală măsură, beletristica, studiile economice și sociale, articolele de cultură de masă, etnografia etc. Rămânem, deocamdată, deficitari în primul rând, la capitolul studii economice deși economiști aveam. Vom remedia în numerele următoare, aceasta lacună. Noi suntem fericiți că «Scânteia» organul central al Partidului ne-a apreciat succesele obținute pe linia îndatoririlor pe care le avem față de cititori, dar un spirit comunist mai prompt și mai eficace în rezolvarea deficiențelor constatate de către articolele din «Scânteia» care se ocupau de noi, ne-ar fi plasat pe un plan mult mai înaintat (mai cu seamă că acele deficiențe se refereau la materialele de ordin publicistic deci la meseria noastră însăși). (...) Un prim an rămâne însă totuși un an în primul rând, de tatonări și de căutări. Dacă grafic noi am reușit să rezolvăm o ecuație dificilă aceasta se datorește muncii valoroase a colegului nostru F. Pamfil. Dar, încă nici o revistă nu s-a născut mare din primii ani, cu profil cu valori și ținută impecabile. Omul învață muncind. Noi, toți tinerii redacției revistei «Familia» mulțumim din inimă Partidului Comunist Român pentru mecenatul său mare și de neegalat în care călăuzește noile destine ale scrisului nostru românesc. Îndrumați de către Comitetul Regional al P.C.R., Crișana și de către organele locale de stat, noi ne simțim fericiți, emulați și inspirați în acest climat propice creației. Cu emoția acestui an încheiat, ne reînnoim angajamentele, promițându-le conducătorilor noștri dragi că nu le vom prilejui niciodată nici o deziluzie”. □ Gheorghe Grigurcu face cronica la volumul de debut *Nu te lăsa niciodată* de Sânziana Pop, prefătat de Gh. Achîței: „«Formalismul pur – notează pe bună dreptate Gh. Achîței în *Cuvântul înainte* – este o iluzie ca și naturalismul pur”. Strângând într-un mănunchi sensurile, aparent evanescente, aparent divergente ale prozelor respective obținem o dispoziție optimistă, dar de un optimism autentic, ce nu e nici concept nici mimare literară, ci emoție a unei existențe artistice. Tehnica acestui sentiment tonic este senzualitatea. Departe de a fi un răsfăț, pentru Sânziana Pop, senzualitatea e o organică perspectivă estetică, determinând-o să-și fixeze elementele sufletești, să-și trieze experiențele. Simțurile funcționează imaginativ într-o anume direcție”. Gheorghe Grigurcu observă că, dacă în unele proze predomină „un chiot vital”, în altele predomină „tehnica cerebrală a absurdului. Scriitoarea încearcă, evident, beția unui tărâm unde se înaintează precaut, pas cu pas, pe un sol al invenției integrale. Arta literară nu o trădează, dar nici (ceea ce nu constituie o evidență) vocația vitalistă. Nevoia de control pe o materie socială o duce la evocarea unei lumi filistine structurată, pitoresc într-un aer de solemnitate gratuită, de ocultism plastic cu funcții satirice. (...) Voluptatea valorilor vieții se înverșunează astfel împotriva

termenilor săi negativi.(...) Astfel prozele Sânzianei Pop reușesc, printr-un mai larg ocol, să încheie același seducător cerc, al vieții și al omogenității literare”. Totodată, cronicarul oferă răspunsul pentru unele nedumeriri: „despre prozele Sânzianei Pop se pot spune (au și început să se spună) niște lucruri juste și banale care pot acorda volumului său de debut un contur precar. Derutați de noile forme ale prozei, de disimularea subiectului, de discontinuitatea fluxului psihologic, de aerul ei, adesea, de irealitate, unii critici se apropie de acestea cu instrumente greoaie. (...) Iată, spre pildă, o imensă întrebare nedumerită: «De ce adică Sânziana Pop nu vizează și realități mai aproape de noi, aspecte din viața imediată?». Trebuie la rândul nostru să ne consumăm nedumerirea pentru a face posibil un răspuns. Pentru cine parcurge cu un ochi nefalsificat de prejudecăți micul volum al tinerei prozatoare orice altă obiecție e mai cu puțință decât aceasta. Subliniem, oricare alta! Există oare teme, literar vorbind, mai apropiate de noi de cât cunoașterea lumii prin simțuri, decât tâsnirea unei vârste din alta, decât confruntarea candorii cu moartea propriu-zisă și cu moartea prin penurie morală? Dar aspecte integrate mai mult «vieții imediate» decât absolutul subiectului proaspăt îmbrățișând existența? Pentru cine are superstiția actualității exclusiv concrete, Sânziana Pop oferă câteva pagini de reportaj alert, la sfârșitul culegerii: Nu le considerăm nesemnificative, căci ele, pe lângă aerul lor evident de probă literară, au rolul, în directitatea relatării, al unei recomandări umane. Vitalitatea nu meditează prea mult asupra căilor sale, dacă arta nu poate fi concepută decât pe un drum propriu, viața dintr-însa, cu cât e mai intensă, cu atât e mai tentată de un drum comun. Oare futuriștii, spre a se relaxa, n-au cultivat gazetăria? Dar aceasta e o altă chestiune. Paginile Sânzianei Pop conțin atâta «actualitate» substanțială câtă face posibil nivelul de generalitate al artei. Ele se ocupă de realitate atât cât e necesar ținând cont de faptul că, în măsura în care ficțiunea e o convenție a realului, realul e o convenție a ficțiunii. Realitatea socialistă se regăsește în prozele tinerei autoare, desigur nu la modul fotografic, depășit de exigențele de ansamblu ale literaturii noastre, ci ca semnificație morală. □ Ov. Cotruș publică eseu intitulat *Critica și unicitatea operei literare*, în care, invocând opiniile unor esteticieni și critici literari precum Mihail Dragomirescu, E. Lovinescu, G. Călinescu, dar și multe alte nume, inclusiv pe Marx, încearcă să pună în concordanță statutul unic al operei cu axa esteticii și tehnicile literare care gravitează calitativ în preajma acestora: „valoarea artistică a operei de artă este condiționată de complexitatea ei axiologică, de totalitatea valorilor pe care le înglobează, polarizându-le în jurul valorii estetice. Opera de artă se constituie ca structură autonomă, datorită factorului estetic, care – prin acțiunea sa polarizatoare – atribuie semnificații artistice elementelor anestetice, introduse în cuprinsul ei de prezența celorlalte valori, imprimându-i o fizionomie unică, ireductibilă la antecedentele și la consecințele ei. Istoricul literar pozitivist, prin relațiile cauzale pe care le stabilește, explică foarte multe lucruri în

legătura cu opera de artă, dar esența acesteia, scapă înțelegerii dogmatice a determinismului. (...) Integrându-se prin anumite laturi ale ei într-o continuitate istorică, opera de artă autentică introduce în același timp un element de ruptură, o discontinuitate, în dezvoltarea fenomenului artistic. (...) Atenția istoricului literar este solicitată în primul rând de elementele prin care un fenomen artistic se integrează într-o continuitate, atenția criticului literar de cele prin care se singularizează. Inutil să subliniem caracterul artificial al acestei distincții: istoricul literar, lipsit de spirit critic va rămâne la suprafața fenomenului artistic, fiind incapabil să îl situeze în perspectivă axiologică, după cum criticul, lipsit de spirit istoric, nu-și va putea organiza intuițiile disparate într-o viziune sistematică asupra dezvoltării artei. Distincția este totuși bine venită, întrucât subliniază încă odată funcția primordială a criticului, aceea de a scoate în evidență unicitatea operei de artă, semnul văzut al autonomiei ei. Spre deosebire de istoricul literar, care consemnează și operele subalterne, a căror cunoaștere este necesară pentru reconstituirea unui climat literar, criticul va cuprinde în obiectivul său, în primul rând, modelele artistice ideale. (...) Adevărata critică începe odată cu recunoașterea realității obiective a operei de artă, ale cărei structuri, preexistând actului recepționării critice, nu sunt inventate, ci descoperite de criticul literar. Este fortuit să deducem din multiplicitatea reacțiilor critice posibile și din lipsa unui consimțământ estetic general, analog celui din științele exacte, imposibilitatea constituirii estetice ca știință, cum face G. Călinescu în *Principii de estetică*, lucrare plină de intuiții remarcabile, dar care datează dintr-o perioadă când gândirea ilustrului critic era influențată de concepțiile relativist-psihiologice, depășite ulterior prin însușirea punctului de vedere al dialecticei materialiste. (...) Întemeindu-se pe axiologie, nu pe psihologie, estetica modernă a depășit însă acest impas. Emoția estetică semnalează conștiinței existența obiectului estetic – are valoare de indicator – dar nu se poate substitui acestuia. A susține în spirit psihologist că numai emoția estetică, întrucât intră în sfera experienței sensibile, poate fi obiect de cercetare al științei, înseamnă a te prevala de o concepție îngust empiristă despre știință. (...) Valoarea estetică a operei de artă se constituie ca atare în procesul dialectic prin care un conținut se încorporează în forma sa apropiată. Atât conținutul cât și forma sunt însă purtătoare ale unui complex de valori, indiferente în ele însele față de valoarea estetică, dar care prin acțiunea polarizatoare a acesteia sunt introduse într-o configurație unitară și singulară. Este de la sine înțeles că o operă de artă, cu cât este axiologic mai bogată, prilejuiește experiențe – interne mai variate, propunându-se implicit unor multiple interpretări posibile. Recurgând la un paradox, putem spune că în cazul ficțiunilor artistice, posibilul ne apare ca o ipostază a realului. De aceea – cu tot respectul cuvenit lui Mihai Ralea – definirea criticului literar ca un creator de puncte de vedere noi în raport cu opera de artă trebuie privită cu multă prudență. Noutatea este o condiție necesară, dar nu condiția suficientă a

activității critice, deoarece nu noutatea, ci gradul de adecvare a inteligenței critice la natura obiectului estetic, la normele sale interioare, determină valoarea actului critic. (...) Unicitatea și originalitatea operei de artă nu se suprapun deoarece originalitatea poate apare și pe un teren neutral din punct de vedere axiologic. Dadaismul a împins originalitatea până la maxima extravagantă, dar contestând sensul axiologic al artei, s-a situat în marginea fenomenului artistic. Hazardul nu poate fi creator de valori. Creația este domeniul specific de manifestare a libertății insului; prin actul creator, omul instaurează o nouă ordine existențială în univers, îmbogățește teleologic existența, îi impune orientare axiologică. Se înțelege de la sine că domeniul libertății și cel al necesității nu sunt opuse, ci complementare”. Ov. Cotruș observă: „Criticul este un cititor care caută temeiurile obiective ale reacțiilor sale subiective; sentimentul său de valoare nu este decât semnul subiectiv al existenței valorii pe care acesta o intenționează. În sistematizările sale, M. Dragomirescu a pornit de la o intuiție fundamentală; justă, dar ca la orice minte schematică, intuiția s-a transformat în prejudecată, împiedicând astfel dezvoltarea liberă a gândirii sale. Greșeala lui constă în obstinția cu care a susținut caracterul normativ al esteticei, revendicându-se de la o teorie filozofică improvizată – amestec hibrid de idealism platonice și scientism pozitivist – ilustrată prin exemple nefericite, deseori selectate din paginile revistei «Convorbiri critice». O să pară scandalosă afirmația, dar avem convingerea că lipsitul de gust M. Dragomirescu a avut dreptate împotriva celor mai mari critici români ai epocii (E. Lovinescu și G. Călinescu) când a «proclamat» existența capodoperei ca realitate autonomă! Din păcate această teză a fost detaliată într-o construcție sistematică plină de enormități care au compromis intuiția lui originară. După Călinescu, capodoperă este «o simplă stare de spirit a unor indivizi, un sentiment particular de valoare. (...) Între opera de valoare parțială și capodoperă – spune Călinescu – nu e decât o deosebire de intensitate» (*Principii de estetică*). Hotărât, nu putem subscrie, această afirmație. În timp ce operele «de valoare parțială» rămân ombilical legate de creatorul lor și de timpul care le-a dat naștere, capodoperele se definesc prin capacitatea lor de a-și transcende propriile condiționări. (...) Intuițiile marilor artiști se organizează într-o viziune specifică și unitară, care-și ia elementele din realitate – sau mai precis dintr-o experiență, întotdeauna și subiectivă și obiectivă a realului – construind cu ele un univers artistic autonom, care face concurență nu numai «stării civile» ci realității însăși. De aceea, capodoperele durează veșnic, prin ele însele, prin logica lor interioară, chiar după ce realitățile pe care le reflectă au încetat să mai ființeze. Neistovita lor putere de a răspunde celor mai diferite epoci și sensibilități, continua lor actualitate, se datorează permanențelor existențiale pe care le revelează, faptului că ele ne oferă imagini simplificate și mereu reînnoite ale naturii și condiției umane. Ele devin modele eterne, inegalabile – cum spunea Marx despre tragedia greacă – opere clasice, pe care trecerea

timpului nu le poate «declasa». (...) Dar pentru a înțelege dialectica interioară a diferitelor experiențe subiective procesul real de creație a acestor noi necesități, criticul trebuie să fie atent la sensurile pe care opera i le dezvăluie, contemplată în absolutul ei, fără s-o tulbure cu reelaborările sale orgolioase, impunându-i structuri străine propriei ei naturi. Criticul care nu năzuiește să fie impersonal și obiectiv, care nu crede în realitatea operei de artă și nu-și supune cu sfială mintea logicii ei interioare, poate fi el însuși artist, creator de rangul al doilea în marginea operei altuia, dar critica sa nu va avea o adevărată valoare de cunoaștere. Obiectul criticii literare este în primul rând opera de artă ca atare, desprinsă de creatorul ei și de restul creației sale. (...) Critica literară nu poate obține rezultate certe, asemănătoare celor din științele pozitive, din cauza imposibilității verificării, prin intermediul practicei, a adevărilor pe care le stabilește. De aceea nu poate fi o știință exactă o «strenge Wissenschaft» cum visa Dragomirescu ci, este condamnată la o oarecare subiectivitate. Dar teoretizarea caracterului subiectiv al criticii și contestarea capacității ei de a stabili adevăruri obiective, anulează de la bun început posibilitatea constituirii unei critici științifice. Singura verificare practică o dă timpul, care confirmă sau infirmă aprecierile criticilor. Chiar dacă și cei mai mari dintre ei (Sainte-Beuve, Gundolf, Croce, Călinescu etc.) au greșit câteodată, opera lor rămâne prețioasă în primul rând prin judecățile lor de valoare confirmate de istorie. Ne interesează numai erorile criticilor care au spus și multe *adevăruri* despre fenomenul artistic. Toți aceștia au năzuit înspre obiectivitate și impersonalitate (uneori chiar împotriva propriilor lor teorii estetice) și toate marile lor realizări sunt rodul acestor strădanii”. □ Despre „sentimentele înalte ale poetului care și-a cântat patria în frumusețile, aspirațiile ori suferințele ei”, G. Coșbuc, scrie Ion Negoitescu, întrebându-se retoric: „Dar pentru a-l avea pe respectabilul Coșbuc mai viu poetic între noi, mai aproape în intimitatea gustului nostru literar evoluat, se pune întrebarea: ce ne place acum în lirismul său? (...) Nu altfel au căutat să și-l explice, mai demult, tot sub zodie estetic evoluată, un G. Călinescu sau un Vladimir Streinu. Pe căile acestor eminenți critici, putem așa dar reciti cu interes savuroasele versuri anecdotice din nuvela în gen boccaccesc, ardeleneste prozodizată, *Pe pământul turcului* sau feeria naturalistă *Crăiasa zânelor*. După cum, urmărind astăzi pe Dumitru Micu, analist subtil al poemului *Toamna*, în care descoperă «atmosfera» bacoviană (...) am putea îndrăzni afirmația că în conformitate cu sensibilitatea noastră modernă, cel mai profund lirism al poetului. (...) Nu fără ecou în simțământul nostru estetic, pe alt plan însă, sunt apoi și *Gazelurile* lui Coșbuc, de un clasicism formal și afectiv remarcabil. (...) Și cum ar exista baladescul lui Ion Barbu sau al lui Radu Stanca, fără cadențele atât de lirice, fără muzica pe care o încearcă versul românesc în *Nunta Zamferei*? Răsare în sfârșit, în miezul poeziei lui Coșbuc, în vestitul și nesecătuitul de comentarii pastel imnic *Vara*, o strofă pe care mai bine și mai

exact o guști și o înțelegeți dacă ai trecut prin filtrul lirismului pastoral al Macedonski”. □ Momentul comemorativ Coșbuc, este prezent și articolele lui Ion Iuga (*Badea George*), Gheorghe Bulgăr (*Coșbuc văzut de Slavici*), Gheorghe Grigurcu (*Poezia lui Coșbuc*), Marin Bucur (*Climat și esențe*), Vintilă Rusu Sirianu (*Coșbuc în amintiri*). □ În cronică sa literară, Gh. Grigurcu salută apariția volumului de versuri *Omul cu compasul* de Șt. Augustin Doinaș. Cronicarul este de părere că la fel ca în cazurile lui „Arghezi ori Vinea, faima poetului Ștefan Aug. Doinaș a precedat apariția volumului său reprezentativ. Asemenea întârzieri, indiferent dacă sunt ori nu, au un aer de fatalități biografice ce servesc poezia. (...) Doinaș, al cărui nume Blaga îl rostea cu încântare, beneficiază acum de ceea ce părea, absentând, a fi fost o piedică în cale destinului său literar. De confruntarea editorială care-l măsoară cu unitățile proprii sale realități poetice mature. (...) De fapt sfertul de veac înscris sub titlul volumului nedumerește, căci parcurgându-l ai impresia unui suflu unic, din plămâni, e drept, neobișnuit, care a dat formă unei pure construcții de cristal. (...) Despre poezia lui Doinaș se poate vorbi ca despre un tot, contradictoriu numai în jocul profunzimilor ce le încorporează, rod al acelorași unelte pe care viziunea le făurește spre a fi la răndu-i făurită. Poetul aduce o expresie distilată a personalității sale formate, momentul său absolut. (...) Tot în aria lucidității intră, cu un aparat la îndemâna numai a unui talent excepțional, capabil să imite mișcările cosmice, să dezlănțuie uragane sau să statornicească o înaltă pace siderală, baladescul. În cadrul acestuia nu numai tehnica ci și temperamentul poetului se simte în largul său. Dacă *Omul cu compasul* reprezintă o superbă metaforă a adoratorului esențelor geometrice, în raport cu care carnația diafană a timpului minor se degradează, tulburându-le imperceptibil veșnicia (Ci-n mijlocul declinului lumesc eu stau și-aștept cu sficiune ceasul/ când putrezi-vor florile ce cresc/ ca broaște care-mi tulbură compasul), e instructiv de stabilit cum același motiv pitagoreic e scormonit sub aparența dansului, în plin extaz elin. (...) Dar baladele lui Doinaș sunt totodată și un plan predilect al dezlănțuirii sale lirice. Un exotism vizionar, rimbaudean, creator de lumi colosale, cu o înălțare frenetică a unei floare făurite din materiale insolite. (...) Întârziat, volumul *Omul cu compasul* e totuși unul dintre cele dintâi ale ultimelor decenii de poezie românească”. □ M. Toca salută publicarea unei noi ediții a cărții lui N. Iorga, *Viața lui Ștefan cel Mare* și, în acest fel, continuarea reeditărilor din opera marelui scriitor român, începută cu un an în urmă: „Pe măsură ce această operă este adâncită de către cercetător, ea dezvăluie – dincolo de amploarea uluitoare – o serie de remarcabile calități ale creatorului ei. Căci Iorga a fost nu numai un istoric fecund, ci și unul riguros și temeinic, inspirat și consecvent, clarvăzător și capabil de conexiuni de o complexitate și o lărgime rar întâlnite, a fost, într-un cuvânt, un erudit în sensul cel mai înalt și mai deplin al cuvântului. (...) Ca atitudine, opera lui Nicolae Iorga este profund patriotică, înscriindu-se ca un

exemplu de atașament și interes pentru trecutul neamului, ca o pildă de folosire a învățămintelor istoriei în slujba idealurilor prezentului. Întreaga sa operă este o pledoarie pentru noblețea prezenței noastre în istoria politică, economică și culturală a lumii și, în acest fel, un mod de a prezenta temeinic un capitol al istoriei universale. (...) În persoana lui Nicolae Iorga istoricul este dublat de un autentic și interesant scriitor. Piese de teatru, poeziile, eseurile, memoriile, cugetările, notele de călătorie pe care ni le-a lăsat reprezintă un capitol interesant și însemnat al istoriei literaturii române. Stilul de o eleganță și cursivitate clasică, limba remarcabilă (filtrată de claritatea gândirii sale și de flacăra sensibilității sale) pe care o mănuieste cu dezinvoltură și *nerv* renunțând la încărcarea arhaismelor și neologismelor, dar știind să le folosească savuros când e cazul, în fine, acuitatea cu care știe să înfățișeze situațiile și personajele cele mai felurite, sunt atribute și ale lucrărilor sale pur științifice. Printre ele, prin calitatea literară, *Viața lui Ștefan cel Mare* ocupă un loc de frunte. Apărută prima oară în 1904, cu prilejul împlinirii a patru veacuri de la moartea marelui voievod, cartea lui Iorga este, fără exagerare, un impresionant monument literar închinat lui Ștefan și epocii sale. Din motive precise (în momentul apariției, cartea slujea unor *noi* nobile aspirații naționale Iorga înfățișează domnia lui Ștefan cel Mare prevalent prin prisma politicii externe o acestuia, înfățișând în pagini de memorabilă ținută sensul, motivele, rezultatele și perspectivele unei activități politice, diplomatice și militare, care a stârnit admirația întregii Europe creștine, înspăimântată de tăria Semilunii. Schițând o succintă istorie a Moldovei până la Ștefan (prilej pentru autor de a prezenta genealogia acestuia, cât și prin prezentarea domniilor care au urmat Iorga reliefează cu pregnanță rolul imens și prestigios pe care Ștefan cel Mare l-a jucat în istoria noastră, analizând detaliat moștenirea domniei sale”). □ Revista propune, printre altele, o pagină de poezie semnată de Al. Jebeleanu (*François Villon-testament apocrif, Selenară*), Ana Blandiana (*Și se preface...*), Florin Mihai Petrescu (*Statuile*), Horia Zilieru (*Covor românesc*), Marcel Mureșan (*Atunci*), Virgil Pușcariu (*Moment, A trecut*), Monica Pillat (*Eu*).

• [„Iașul literar”, nr. 9] Numărul este consacrat, în cea mai mare parte, *Centenarului „George Coșbuc”*. Semnează Lucian Valea: *Coșbuc „in aeternum”*; Dan Mănucă (*Motivul trecutului național în opera lui George Coșbuc*); I. Simionică (*George Coșbuc, maestru al prozei*); Grațian Jucan (*Coșbuc și Caragiale*); Al. Husar (*Coșbuc printre contemporani*). □ La rubrica *De la o lună la altă* (revista revistelor), Z.[ăstroiu] Remus) salută debutul lui Petru Popescu în presă, după ce proza lui, *Moartea din fereastră* (în „Amfiteatru”, nr. 7/ 1966), câștigase concursul organizat de aceeași revistă. Povestirea „se detașează prin originalitatea fabulației, manifestată în desprinderea hotărâtă de de temele curente astăzi în proza noastră scurtă și în exprimarea artistică destul de sigură, destul de personală. Prozatorul, pe terenul aparent arid al unei analize psihice, dă dezinvoltură și interes acțiunii, și

obține acest lucru folosind mijloace de natură să facă lectura, odată familiarizat cititorul cu atmosfera atrăgătoare, chiar pasionantă. Eroul său, în fața inevitabilității unui sfârșit tragic, are resursele morale necesare pentru a-și conserva, cu un real și omenesc eroism, demnitatea. Petru Popescu se dovedește un astfel de observator subtil și înzestrat al naturii umane, iar lestul alcătuit din ușorul didacticism vizibil mai ales în partea finală a povestirii și din prezența unor truisme cam obositoare va fi, desigur, aruncat peste bord prin exercițiu și experiență”.

• **[„Lupta de clasă”, nr. 9]** Studiul *George Coșbuc, poet al poporului*, „suflet în sufletul neamului său” este semnat de Mihai Beniuc: „Epopoea acestui neam, poporul românesc, a vrut el s-o închege în cântecul său și întreaga-i activitate stă sub semnul acestei preocupări. (...) Poezia lui va fi o întruchipare vie a idealurilor cărora și-a închinat întreaga activitate, iar trăinicia legăturii păstrate în decursul vieții cu satul de baștină, starea de spirit a celui ce s-a simțit *suflet în sufletul neamului său* asigurau cheagul de revoltă în sufletul lui Coșbuc, specific maselor țărănești; epoca istorică, sfârșitul secolului trecut, îi pregătește încolțirea. Tustrei marii poezi – Alecsandri, Eminescu, Coșbuc – au fost și mari patrioți, dar dacă Alecsandri a fost entuziasmul pașoptist al generației lui Bălcescu, iar Eminescu intră în conul de umbră al decepționismului provocat de nerealizarea marilor idei pașoptiste, Coșbuc vine nu cu optimismul entuziast de la 1848, nici cu paseismul punctat de ură al celor doi înaintași ai săi împotriva orânduirii politice, ci cu strigătul cumplit izbucnit din suferințe seculare de împilare a milioanele de dătători de pâine: *Noi vrem pământ!*”

• **[„Orizont”, nr. 9]** Număr aniversar dedicat centenarului lui George Coșbuc patronează paginile acestui număr. Pe prima pagină, poetul apare într-o fotografie, citind concentrat un volum la umbra unui copac, cu cotul drept sprijinit pe un covor țărănesc, □ Primul studiu consacrat poetului este cel al lui Mihai Cazacu și prezintă o temă dragă epocii: *Aspecte ale clasicismului folcloric în poezia lui G. Coșbuc*. □ Al doilea studiu prezintă aspecte inedite ale liricii poetului din Hordou (Bistrița Năsăud) sub titlul *George Coșbuc și poezia exotică* de C.N. Mihalache. □ Din ziarele și revistele vremii Petru Oallde face o prezentare documentată asupra receptării și succesului public obținut de creațiile coșbuciene *Doina, Dușmancele, El-Zorab, La oglindă, Noi vrem pământ* în Banat. □ În eseu *Refuzul nostalgiei*, Sorin Titel pune accentul pe ideea seninătății și solidarității liricii coșbuciene: „Unde este satul însă satul amintirii, în nostalgiei, în poezia lui Coșbuc, poetul pe care-l sărbătorim astăzi? Va fi probabil destul de greu să-l găsim pentru că Coșbuc este printre puținii barzi fără nostalgii, printre puținii poezi care își refuză conștient tonul elegiac, atunci când vorbește despre satul copilăriei. Așa că atunci când va reconstitui o lume, un univers, lumea satului ardelean de la începutul veacului, nu o va face cu ochii încetoșați de tristețe și nostalgie ai

celorlaltji". □ În acest număr este prezentă o proză poetică, postumă, de Ionel Teodoreanu. □ Poezii aparțin Veronicăi Porumbacu, Martei Bărbulescu, lui Pavel Bellu, George Drumur, Al. Jebeleanu, Al. Raicu, George Suru, Ovidiu Genaru și Dragoș Vicol. □ Cronică lui Șerban Foarță analizează mai multe debuturi în poezie: Corneliu Sturzu (*Autoportret pe nisip*), Petru Popescu, Ovidiu Genaru și Dumitran Frunză.

• [„Presa noastră”, nr. 9] Tudor Teodorescu-Braniște semnează un elogios portret *Scarlat Calimachi la 70 de ani*. □ Redacția amintește într-o notă despre împlinirea a două decenii de la reparația revistei „Contemporanul” menționând: „La 20 septembrie s-au împlinit două decenii de la apariția săptămânalului social-cultural „Contemporanul”, care și-a propus să continue și să ridice pe o treaptă superioară tradițiile progresiste ale „Contemporanului” din ultimii 20 de ani ai veacului trecut. „Contemporanul”, revistă editată sub egida Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, a devenit încă de la primele numere un factor important de răspândire a ideilor înaintate, contribuind la desfășurarea și succesul revoluției culturale în țara noastră. Revista a dezbătut de pe poziții marxist-leniniste o largă problemă politică și socială, culturală și științifică, contribuind la promovarea politicii partidului, la înflorirea culturii noastre socialiste. În paginile revistei au publicat articole personalități de seamă ale culturii românești, ca și de peste hotare, care au conferit săptămânalului un profil cultural de ținută și, prin aceasta, o largă popularitate. În «Contemporanul» s-au afirmat, de asemenea, de-a lungul anilor, alături de condeiele strălucite ale publicisticii românești, și tineri critici, continuatori talentați ai tradițiilor revistei. Având un profil distinct în publicistica noastră, «Contemporanul» a asigurat în paginile sale schimburi rodnice de idei, făcând loc unor discuții creatoare pe teme de cultură, artă și știință. Rubricile «Contemporanului», neuitatele «cronici ale optimistului», cronicile dramatice, muzicale, teatrale și literare, dezbaterile ample și documentate în probleme de arhitectură, școală, sociologie, știință au susținut și susțin o vastă acțiune de educație ideologică și estetică, contribuind la formarea profilului spiritual al cititorului”.

• [„Ramuri”, nr. 10] La pagina *Cadran aniversar*, Ovidiu Ghidirmic semnează articolul *Poezia lui George Coșbuc* – , în care Coșbuc este apreciat ca „pictor și regizor excelent, senzația finală a lecturii poeziilor sale fiind aceea a contemplării unui spectacol de coregrafie și teatru popular, într-o concepție profund țărănească”. □ Profesorul Ion Pătrașcu scrie articolul *Coșbuc și Oltenia*, în care sunt prezentate legăturile poetului cu zona geografică anunțată de titlu. □ Dinu A. Dumitrescu publică *O știre necunoscută despre Antim Ivireanu*, care ridică semne de întrebare asupra unui document autentic și de o deosebită valoare, legat de motivul asasinării mitropolitului: întârzierea ordinului sultanului. □ Lectorul universitar Ovidiu Chița scrie despre un pionier al botanicii, cu prilejul a 150 de ani de la nașterea lui Florian

Porcius. □ Victor Panea este autorul piesei *Admirabila sinucidere a unui îndrăgostit*, apărută la pagina Literatură, în care recurge la o tehnică ce „presupune acomodarea cititorului cu așa-numita „realitate simbolică”, acea realitate prin intermediul căreia luăm cunoștință cu un dat real, dobândit prin experiență. ... Personajele nu mai sunt pentru ajutor un scop, ci un mijloc de a construi o fabulație cu caracter intelectual, de esență”.. □ La aceeași pagină apar și poeziile: *Desigur!*, de Dinu Grama Timarion, *Râuri*, de George Chirilă, *Drum către dragoste*, de Vasile Pătru, *Rit*, de Nicolae Breb Popescu, *Vers rău*, de Mihai Duțescu, *Coroana de foc a poemelor*, de Ion Potopin, *Ion Barbu și Plute, toamna*, de Petre Dragu, *Cântecul titanilor*, de Marin Ancuțescu și *Mai știu*, de Virgil Teodorescu. □ În suplimentul literar „Poveste Vorbii”, apar două schițe de Dumitru Țepeneag, *Orașul cu păuni și Peisaj cu cai*. □ M. R. Paraschivescu semnează *Editorial pentru proză*, unde apreciază că „arta modernă a reușit să fie azi ceea ce acum o sută de ani era aceea clasică: un termen de comparație al realității și naturii”. □ Același autor face referire la *O prozatoare din popor*, Elena Crăciun, din a cărei operă, intitulată *Fată fără noroc*, apare un fragment care face parte dintr-un roman autobiografic și a cărei artă autorul o recomandă: „exemplară în îndoitul înțeles: al modului cum se construiește o frază prozastică scrisă, dar care își păstrează viu ritmul unei narațiuni orale – și apoi, a felului cum un document de viață se poate transforma în operă de artă: cu pasiune și stăruință. Dar mai ales, cu *parti-pris*”. □ De asemenea, apar și *Fierul de călcat dragostea*, de Norman Manea, *Geambașul și pendula*, de Mircea Constantinescu, *Dialog de seară*, de Adrian Dumitrașcu. □ Secțiunea *Cărți*. *Reviste* propune o anchetă despre *Edițiile de opere filosofice*, semnată de Dana Dumitriu, în care prof. Traian Herseni apreciază că „primul fapt de care ar trebui să se țină seama este cel al utilității sau al funcției sociale și spirituale a filozofiei. Nu există cultură fără filozofie”. □ *O antologie de proză populară*, semnată Marian Barbu, face referire la criteriile de structurare a materiei în cazul unei antologii. □ Despre monografia lui Al. Piru, *Costache Negruzzi*, V. Arachelian, avansează ideea că lucrările de istorie literară ale lui Piru tind să se conjuge într-o lucrare de sinteză istorică asupra întregii noastre beletristici, evidențiind faptul că nuvela este „deasupra oricărui stil de școală și, prin asta, inegalabilă, adică genială”. □ În articolul *Laurențiu Cerneț: Omul de un milion*, Lucia Postelnicu, vorbește despre un debut promițător al lui Cerneț, datorită „tonului reținut care oscilează între detașare și subiectivitate” și a notei de siguranță și precizie ce se degajă din întregul volum. □ *O nouă contribuție la cunoașterea Commediei dell'arte*, de Ion Schintee, face referire la cartea Suzanne Therault, „operă de riguroasă cercetare științifică, dublată de o permanentă evidențiere a valorilor estetice și scrisă într-un stil susținut”. □ *Două limite ale unei lucrări lingvistice meritorii*, de Titus Bălașa, recenzează *Analiza gramaticală și stilistică*, ediția a II-a, revăzută și adăugată. „Dată fiind valoarea și utilitatea acestei lucrări, confirmată,

între altele, și de epuizarea rapidă a celei de-a doua ediții, socotim că discuțiile privind analiza gramaticală nu mai pot face abstracție de punctele de vedere și de metodele promovate de această lucrare, ci trebuie să se raporteze la ele. □ „*Accente culturale?*”, de Aldea Octavian, evidențiază indignarea lui I. Mureșan vis-à-vis de pozițiile înaintașilor, care sunt amenințate de alții și pentru care el are un adevărat cult. □ Mihai Ungheanu scrie recenzia cărții Sânzianei Pop, *Nu te lăsa niciodată*, pe care îl consideră „un volum de debut deloc banal”. „Ceea ce rămâne totuși surprinzător este conștiința estetică remarcabilă a unei debutante, cu atât mai demnă de atenție cu cât în proza noastră feminină a lipsit unor înaintașe nu dintre cele mai neînsemnate”. □ Nicolae Smeureanu semnează articolul *Reevaluări: Constantin Zamfirescu*, în care „glasul poetului s-a transformat nu o dată în chemare la luptă, la acțiune”. □ La pagina *Cultura de masă*, Ilarie Hinoveanu publică reportajul *Scrisori dintr-un raion*, în care face o prezentare a localității Filiași, „târgul prăfuit de altădată, cu ferestre obscure de prăvălii și dughene îngenunchiate în marginea șoselei, se distinge acum prin numeroase amprente urbane. Edificii administrative, social-culturale și blocuri pentru locuințe schițează centrul viitorului oraș”. □ În cadrul rubricii destinate activităților cenacliere, este prezentat profesorul suplinitor, de numai 19 ani, Pachia Ion Tatomirescu dimpreună cu trei poezii: *Poem de primăvară*, *Învățăturile lui Neagoe* și *Declarație*. □ La secțiunea *Din lirica universală*, Ion Caraion traduce *Desprimăvrare* și *Norul* de Vadim Andreev, *Muzică de cameră*, de James Joyce și *O seară ca atâtea altele*, de Giovanni Giudici. □ Sub titlul *Correspondențe elective*, este redată traducerea textului scris de Feuchwanger despre Bertolt Brecht, la 10 ani de la moartea dramaturgului, care, „ca și Shakespeare și Moliere, era născut pentru teatru. El n-avea liniște dacă nu lucra pe material viu. Poetul îl completa pe regizor și regizorul îl completa pe poet. În timpul repetițiilor era agresiv, autoritar, de nedomolit”. Albert Camus despre Jean-Paul Sartre, face referire la romanul *Greața*, în care „este izbitor faptul ca înzestrarea emotivă a romancierului și jocurile de spirit cele mai lucide și crude se risipesc. Luat în parte, fiecare capitol al acestei extravagante meditații atinge un fel de perfecțiune a amărăciunii și adevărului”.

● [„**Secolul 20**”, nr. 9]] Revista omagiază prin eseu acad. Iorgu Iordan *Un secol de viață academică*: „Centenarul Academiei, adevărată sărbătoare a științei și culturii românești, este un prilej binevenit pentru a trece în revistă anumite aspecte ale activității intelectuale desfășurate în țara noastră de-a lungul a o sută de ani. (...) Caracterul național al noii instituții a ieșit la iveală încă din primul moment: alături de fruntași ai științei și culturii din fostele Principate au fost numiți membri ai ei personalități reprezentative din toate ținuturile locuite de români (printre ele și Peninsula Balcanică). □ Al. Husar scrie, cu prilejul aniversării a o sută de ani de la nașterea poetului George Coșbuc eseu *Orizontul lui Coșbuc*: „Nu numai în miezul operei sale, dar și în

structura ei tehnică stă – ca și în cazul lui Eminescu sau Blaga – inspirația din folclor, relevând valoarea sa nepieritoare de inepuizabilul izvor de primenire la care trebuie să se întoarcă literatura ori de câte ori caută surse noi de inspirație și noi forme artistice. Aici, la această răscruce, în care arta savantă (...) se întâlnește cu cea mai spontană inspirație autohtonă, e punctul central al operei lui Coșbuc”. □ În acest număr se publică povestirea *În gară*, prima traducere în limba română a unei opere de scriitorul sovietic Al. Soljenițin.

• [„Steaua”, nr. 9] Redacția salută apariția, la Constanța, a revistei politice, sociale și culturale „Tomis”: „Primul număr al noii reviste apare sub oblăduirea semnăturii lui Tudor Arghezi, care în frumoase rânduri de adevărat poem prefățează și salută aceste pagini de început, în cuprinsul cărora materiale dintre cele mai variate, cumpănit selectate, se oferă ochiului lectorului atras de o ținută grafică elegantă și sobră. În primul rând, reține atenția – așa cum am mai spus – poezia. De acum chiar, revista caută să impună numele unor poeți tineri, cunoscuți cititorului fie din alte publicații, fie din elegantele plachete editate până acum de Casa Regională a Creației populare. □ Dumitru Andrașoni comentează negativ un text ermetic de Adrian Păunescu: „În numărul 31 (1034) din 5 august a.c. al revistei «Contemporanul», Adrian Păunescu semnează poezia *Fauna*, în care ideea poetică e transformată de la bun început în șaradă, în rebus propus inteligenței cititorilor. Poezia în cauză ne introduce în condițiile unei faune ciudate, subacvatice pe care și-o închipuie cu o imaginație debordantă poetul: „Voi, ochi pierduți în ape, voi, pești rămași în tâmpile/ Posesiune dulce ori fugă și apus,/ Bazinul mării tulburi un ochi enorm îl umple./ Și marea e cuprinsă-ntr-un pește mai de sus”. Hermetizând probabil după modele din trecut, Adrian Păunescu ne vorbește despre niște ochi care au «pornit-o din cap ca niște pești» în chip de «barcă lunecoasă», atârând «negri spre undițele negre», în timp ce «un ochi mascul și altul femelă fac pereche și craniul le e pântec unde se prinde rod». Imaginea ultimă nu e de neînțeles. Exprimarea unui adevăr științific atât de simplu n-ar fi avut însă nevoie de un asemenea ambalaj artistic. Față de claritatea și elevația din *Doină* cu superbe ritmuri mioritic populare («Contemporanul», nr. 29/1032), Adrian Păunescu realizează un serios pas înapoi spre o anumită poezie în vogă între cele două războaie”.

• [„Tânărul leninist”, nr. 9] Sunt publicate textul și partitura muzicală *Cântec de muncă*, versurile fiind realizate de către Al. Andrițoiu, iar muzica de Alfred C. Panțir: „Din Maramureș pân’ la Mare/ Și din Suceava-n Severin,/ Prin patria înfloritoare/ Muncim, cântăm, visăm, zidim./ Refren: Cu milioane de inimi,/ Cu milioane de mâini/ Dăm faimă patriei străbune,/ pe soartă stăpâni!”.

• [„Teatrul”, nr. 9] Sub semnătura „t” apare textul *Premise pentru noua stagiune*: „În fiecare an, câteva piese românești noi se adaugă listelor de premiere, sosind la întâlnirea cu publicul; efemeridele, care n-au rezistat

verificării prin spectacol, mor pe nesimțite. În stagiunea încheiată, numărul pieselor originale care au dominat a fost, din păcate, mic. În majoritate, teatrele și-au împărțit cele două piese de succes ale anului – *Simple coincidențe* de Paul Everac (a cărei reprezentare pe zece scene a prilejuit câteva spectacole pline de autenticitate, cu adânc ecou în public) și *Sfântul Mitică Blajinu* de Aurel Baranga (jucată în 13 teatre); de multe ori, aceste două piese s-au întâlnit pe același afiș. Piesa Ecaterinei Oproi – *Nu sunt Turnul Eiffel* – a prilejuit două spectacole tinerești, de fantezie și grație. Scena a înregistrat debuturile sobre ale lui Simion Macovei și Corneliu Leu, precum și drama istorică a lui Dant Tărchilă, *Io, Mircea Voievod*. (...) Un fenomen negativ s-a făcut simțit cu destulă putere: contingentul dramaturgilor consacrați și-a rărit rândurile, scriitori de autoritate au ocolit drumurile scenei. La rândul lor, teatrele (mai ales cele bucureștene) au lucrat șovăielnic, dând ocol lucrărilor mai dificile, reprezentând mai degrabă piese neangajante”. □ Apare *Divorțul*, piesă în trei acte, de Alexandru Sever. □ Revista omagiază 100 de ani de la nașterea lui George Coșbuc cu textul *George Coșbuc și arta dramatică*, semnat de Victor Crăciun: „La o cercetare fugară a activității lui George Coșbuc, legăturile sale cu teatrul sunt cu totul neînsemnate, spre deosebire de ale celorlalți clasici ai literaturii noastre, care au fost deopotrivă autori dramatici, cronicari teatrali, animatori în acest domeniu și prieteni ai marilor actori de la sfârșitul secolului trecut. Coșbuc nu a scris capodopere dramatice, ca I. L. Caragiale, B. Delavrancea și Al. Davila, nu a lăsat nici încercări, în acest sens, care să prezinte deosebit interes literar, ca Eminescu, Slavici și Macedonski, nu a scris articole de orientare și nici cronici teatrale ca toți aceștia. Și totuși, cum se va vedea, legăturile sale cu teatrul nu pot fi trecute cu vederea. (...) În poezia lui Coșbuc întâlnim caractere dramatice, fapte și întâmplări scenice, dialog virulent. De altfel, Coșbuc are cea mai dialogată poezie din literatura română, asemănându-se în această privință cu unele producții folclorice. (...) Fără a fi și autor dramatic, ca în general ceilalți clasici ai literaturii noastre, George Coșbuc a avut legături puternice cu teatrul. Poezia sa are un pronunțat caracter dramatic, iar Coșbuc a contribuit la orientarea dramaturgiei originale în calitate de conducător al unor însemnate publicații literare. Deosebit interes prezintă remarcabilele tălmăciri pe care le-a făcut poetul din Terentiu și Schiller, dovedind considerația de care s-a bucurat arta teatrală în concepția sa”. □ V. Mândra semnează *Semne bune și câteva deziderate a teatrului universal*, o cronică literară pe marginea volumului *Istoria universală a teatrului* de Ion Zamfirescu: „*Istoria universală a teatrului* (vol. II.) de Ion Zamfirescu, concepută ca un manual accesibil, cuprinde într-o expunere limpede capitolele despre mișcarea teatrală în evul mediu și în perioada Renașterii. Față de primul volum al acestei istorii, scos în 1958, întâlnim acum o dezvoltare îmbucurătoare a metodei critice, printr-o mai bună armonizare a datelor istorice generale cu analiza fenomenului artistico-

teatral. Eliminându-se unele exagerări sociologice și adâncindu-se totodată cercetarea marxistă a faptelor specifice genului, se obține, de astă dată, o interpretare mai vie și mai nuanțată. Ion Zamfirescu ne oferă totodată prilejul de a constata bunele rezultate ale unei cercetări care pleacă mereu de la formele literaturii dramatice către elementele de spectacol, așezându-se astfel în continuarea unei tradiții prestigioase în cultura românească, apărarea primatului textului literar în teatru. Preponderența interesului pentru autorii dramatici și pentru operele lor, bine echilibrată în prima jumătate a cărții, capătă totuși în secțiunea rezervată Renașterii o amploare care covârșește relatarea despre arta scenică. În ultima sută de pagini întâlnim chiar analize globale despre scriitori și piese, cu un aspect autonom, păstrând numai parțial contactul cu respirația caracteristică unei sinteze istorice. Informația este însă excelentă, concentrând o documentare deosebit de utilă, care se relevă în capitolele despre teatrul italian și teatrul iberic. Tonul descriptiv este dominant, discuția teoretică fiind ocolită într-o lucrare gândită ca una de popularizare superioară, așa cum sunt multe dintre istoriile universale ale teatrului, realizate și în alte țări”.

• [„Tomis”, nr. 3] Centenarul Academiei este aniversat de Iorgu Iordan, în vreme ce Victor Eftimiu, nouă semnătură, publică un editorial social pe tema – oportună calendaristic – a *Culesului viilor*. Ancheta socială se numește *Ce știți despre copilul dumneavoastră?* Astfel, redactorii de la „Tomis” încearcă să aducă revista mai aproape de cititorii care nu iubesc neapărat literatura și artele. În ton cu creșterea rolului opiniei publice în epocă, paginile revistei sunt consacrate unei dezbateri pe marginea studierii gramaticii în școală. □ Un grupaj de poeme semnează eseistul Alexandru Protopopescu, alături de poeme semnate de: Ștefan Aug. Doinaș (*Epitaf*), Dimitrie Stelaru, Florin Mugur, Z. E. Pojogeanu, Ion Boșnigeanu, D. Drăgan, Damian Nacula, Marcel Păruș. □ Proză publică Constantin Novac și George Mihăescu. □ Două pagini de istorie literară cuprind două texte dedicate creației coșbuciene (Ion Bădică, *Stavrinus și Pașa Hassan* și Em. Ștefănescu, *Destinul poeziei coșbuciene*), în vreme ce Enache Puiu scrie despre debutul lui Panait Cerna la revista „Ovidiu”, acolo unde poetul publică, la numai 18 ani, o recenzie la volumul *Nocturne* de D. Nanu (15 decembrie 1899) și poezia *Isus*, în numărul următor, din 1 februarie 1900. □ Ancheta numărului vizează teatrul contemporan, iar răspunsurile sunt urmate de o concluzie semnată generic T, prin care redacția încearcă să răspundă problemelor ridicate de respondenți (toți, directori de teatre din țară). ■ După cronica literară în care Cornel Regman scrie despre volumul lui Geo Dumitrescu *Nevoia de cercuri*, consemnăm debutul în revistă al lui Marin Mincu, despre volumul *11 elegii* al lui Nichita Stănescu. Criticul scrie... critic despre volumul stănescian, reproșând poetului înainte de toate confuzia dintre a filozofa în poezie și a filozofa prin poezie, căci Nichita Stănescu este un „poet al inteligenței” care „reprezintă cel mai notabil exemplu prin care se

ilustrează din plin virtuțile și carențele modului de „filozofare” prin poezie. (...) Nichita Stănescu filozofează, încă nu este un poet filozof”. □ Un text amuzant, confesiv, publică la *Posta redacției* Romulus Vulpescu, rugat să accepte preluarea rubricii. □ În pagina de artă plastică, remarcăm eseuul lui Ion Frunzetti *Spre un nou limbaj plastic?*, critic la adresa noilor producții vizuale, pop art, prezentate la a 32-a Bialnă de la Veneția. Pentru eseist, „o așa-zisă artă de masă (...) nu e artă, ci rezultat al intoxicației cu obiecte industriale de consum”. □ Pe ultima pagină, Ion Băieșu publică *Note de drum din Anglia*.

• [„*Viața militară*”, nr. 9] Publică versuri: I. Th. Ilea (*Drapelul*), Mihail Cosma (*Gornistul*), reportaje: Nicolae Mărgeanu (*Fișe pentru un posibil roman*), I Costea (*Pe creste*), Romulus Rusan (*Acolo unde a fost un șantier*). Mircea Radina intervieuează pe Laurențiu Fulga înainte de apariția romanului *Alexandra și infernul* din care revista publică un fragment. Autorul apreciază că romanul “nu înregistrează atât fapte extraordinare de război, cât mai ales valori etice și politice ale conștiinței umane”. □ Revista consacră un amplu spațiu poetului George Coșbuc la împlinirea a 100 de ani de la nașterea sa. Constantin Cubleșan redactează o fișă monografică iar Horia Oprescu studiul *Inimă-n inima neamului* în care cuprinde citate din rapoarte întocmite de acesta cu privire la soarta învățământului rural: „...«La toate școlile m-am interesat de grădinile școlare, de lucrul manual, de bibliotecile învățătorilor... ca să mă conving ce citesc și cu ce se ocupă... Le-am recomandat cărți de literatură și le-am făcut observații pentru cărțile cu care nu trebuie să se ocupe». Într-un alt raport, arată nepăsarea primarilor din comune: «Ei nu fac nimic, nu iau nimic în serios, nu adună oamenii (să-i lămurească)... Citesc mai mult cei bogați, împrumută cărți cei care au o meserie: tâmplari, jocari...» În pledoaria sa pentru culturalizare, scriitorul face și alte propuneri: să se organizeze prin sate șezători cu subiecte literare și de muzică; să se înființeze chiar caravane care să circule de ici-colo, împărțind cărți, care să fie însă scrise așa fel ca să stârnească oamenilor interes: «Săteanul, ori nu știe carte, ori n-are vreme, ori citind uită, că le este mintea împrăștiată la nevoile lor. Mai intră în rândul cetitorilor cei ce au terminat armata» “. □ Darie Novăceanu semnează în zona carnetului extern un reportaj *Vertebrele Anzilor*. □ În rubrica *Varietăți* Ion Munteanu publică o notă pe marginea centenarului Academiei române, iar Al. Alexianu *Însemnări despre Antim Ivireanu*, respectiv, *Prima traducere a Luceafărului lui Mihail Eminescu în limba germană*, efectuată în anul 1893 de Edgar von Hertz cu corecturile lui Titu Maiorescu.

• [„*Viața românească*”, nr. 9] Subintitulat *Centenarul Coșbuc*, numărul conține, într-o proporție covârșitoare, texte de toate genurile dedicate poetului. Apar versuri, unele postume, semnate de: Mihu Dragomir, Leonid Dimov (*Perpetuitate, Vanitate, Sonete*), Nicolae Țatomir (*Bruegeliaans banket, Stăleul după gratii, Octombrie*), Horia Zilieru (*Cerb*), Florin Mihai Petrescu (*Transparență*), Aurel Găgiu (*Moartea calului*), George Chirilă (*Cântec*

dacic); la secțiunea de proză se evidențiază Al. Ivan Ghilia (*Noapți fără somn – roman II*). ■ În cadrul **Centenarului Coșbuc** semnează articole: Al. Piru, Octav Șuluțiu, Vasile Netea, Ion Bălu, D. Vatmaniuc, Adriana Iliescu, Ioan Georgescu, Alexandru Dușu, Șerban Cioculescu. ■ Al. Piru, **Poezia lui George Coșbuc**: „Afirmatia unor critici și istorici literari că George Coșbuc a scos poezia românească la sfârșitul secolului trecut din impasul epigonic și decadent ivit după amuțirea lirei lui Eminescu, este după părerea noastră, în cea mai mare parte contestabilă. Să analizăm puțin lucrurile: Coșbuc începe să scrie și se face cunoscut mai întâi într-un cerc foarte restrâns, în 1883, în revista manuscrisă «Muza someșană», foaia societății «Virtus Romana Rediviva». Dintr-un număr de peste 50 de încercări originale și traduceri (...) niciuna n-a fost reținută de poetul însuși în culegerile ulterioare, nici nu prezintă vreun interes. Colaborarea între 1884 și 1889 de la «Tribuna» și «Familia», însumând peste o sută de poezii, a creat poetului o faimă mai degrabă rea, de versificator interminabil, pe nu importă ce temă și numai în mică măsură original (de obicei Coșbuc publică legende, basme, anecdote, snoave satirice, balade, cântece (...)). Acest Coșbuc semifolcloric din perioada începuturilor nu se ridică pe deasupra versificatorilor epocii (să nu uităm că la această dată mai trăia chiar Vasile Alecsandri) și în niciun caz nu i s-ar putea concede rolul unui șef al noii promoții. Adevăratul Coșbuc începe să se definească din 1889 cu *Nunta Zamferei*, care atrage atenția lui Titu Maiorescu și bineînțeles, o dată cu apariția volumului *Balade și idile* în 1893, urmată peste trei ani de *Fire de tort*. (...) Atent, în genere, la mecanica elementară a instinctelor și la peisajul exterior, Coșbuc n-are, ca Eminescu sau ca Blaga mai târziu, fior metafizic și perspective cosmice, poezia lui nu e poezie de cunoaștere metaforică a universului, nu atinge nicăieri marginile sublimului. (...) Poet obiectiv, Coșbuc se referă numai prin excepție la propriu-i eu. Cea mai reușită autodefiniție și-a dat-o în *Povestea cântării* din *Ziarul unui pierdevară*”. ■ Din creația lui Octav Șuluțiu sunt preluate **Fragmente dintr-o monografie George Coșbuc**: „Energetism. Personalitatea creatoare a lui Coșbuc a fost prin excelență energetică. Poetul se dovedește în ultimă instanță a nu fi fost un contemplativ, și aceasta poate nedumerește și nemulțumește pe poeții și criticii de azi. Coșbuc a fost un temperament activ, combativ, care nu a scris, ci a înfăptuit poezia. Pentru el mai mult decât pentru alții, scrisul nu a fost un mod de a visa, ori de a evada din realitate, ci o modalitate de a face, de a acționa. (...) Coșbuc nici nu intenționa, programatic, să-l înlăture sau să-l înlocuiască pe Eminescu. După cum acesta era pesimist prin vocație ancestrală, primul era un optimist înăscut. Și a fost numai o fericită întâmplare faptul că unul a venit după celălalt. Coșbuc a apărut la timp, parcă printr-o potriveală a destinului, pentru a însenina atmosfera sumbră creată, nu atât de Eminescu însuși, cât de minorii săi imitatori. (...) Energetismul se manifestă la Coșbuc începând cu formularea principală, sentențioasă. Înclinat spre

didacticism – trăsătură generală majorității scriitorilor transilvăneni – Coșbuc enunță în versurile sale precepte morale, care sintetizează concepția sa asupra vieții, definindu-i temperamentul. (...) Icoana satului ideal. Coșbuc este într-adevăr poetul țărânimii, pentru că cea mai mare parte a poeziei sale nu este decât o transcriere lirică a vieții rurale. Și mai mult decât al țărânimii propriu zise, el este poetul satului, ale cărui mai toate aspectele se găsesc răspândite în toată creația sa lirică și în parte din cea epică. Este vorba, bineînțeles, în opera lui, de un sat ideal, și aici se poate constata adevăratul simț artistic al poetului. (...) Am spus că poetul este un realist în sensul că pentru el realitatea există, nu este o iluzie și că ține socoteala de existența ei. Realist ca metodă, Coșbuc prezintă însă idilic viața rustică, fără ca prin aceasta să cadă în artificialitate. El nu desfigurează realitatea, ci numai îi dă contururi ideale. (...) Sentimentul naturii. Coșbuc nu este decât rareori un descriptiv pur. Pentru el natura nu este un model de reprodus, ci o realitate intuită direct și care se exprimă în mod firesc, odată cu materia lirică sau epică. Ea nu este astfel un cadru în sens exterior. Natura în poezia lui Coșbuc se întrepătrunde cu materialul liric sau epic, cu sentimentele exprimate, cu viziunea vieții rustice, face corp comun cu ideea exprimată, este una cu ea. Această întrepătrundere firească și inconștientă dă valoare de realitate estetică naturii, care din element descriptiv devine persoană”. ■ Vasile Netea semnează *Din relațiile lui George Coșbuc cu Titu Maiorescu*: „Cu toate aceste promițătoare începuturi, relațiile lui George Coșbuc cu Titu Maiorescu nu aveau să ia o dezvoltare mai amplă, așa cum fuseseră pe vremuri relațiile acestuia cu Eminescu, Creangă sau Slavici. În ședința «Junimii» din 15 ianuarie 1891, după ce fusese invitat la dejun de Maiorescu, Coșbuc e din nou prezent alături de Caragiale și Slavici, reîntors între timp la București, și citește ciclul de poezii *Fresco-ritornele*. În *Însemnările* lui Maiorescu noile poezii sunt considerate însă ca «fleacuri», iar colaborarea lui Coșbuc la «Convorbirile literare» în anii 1891 și 1892 se reduce la publicarea idilei *Rea de plată* (1 decembrie p. 748) a unor fragmente din *Sacontala* (...) și a mult depreciațelor *Fresco-ritornele*. Vizitele lui Coșbuc la Maiorescu devin de acum înainte din ce în ce mai rare, iar atitudinea criticului devine din ce în ce mai rezervată. Printre motivele care au dus la această încordare erau pe lângă repulsia poetului față de viața fastuoasă a lui Maiorescu, după precizările lui Duică, însăși *Sacontala* pe care Coșbuc, înainte de a o prezenta lui Maiorescu, ținuse să i-o citească lui Slavici. (...) Cercetările consacrate lui Coșbuc în anii puterii populare cele determinate de sărbătorirea centenarului nașterii sale, au impus rectificarea și abandonarea vechiului verdict al lui Maiorescu, conferind nedreptății poet atât calitatea de autentic artist cât și pe aceea de remarcabil om de cultură și de înflăcărat luptător social”. Ion Bălu (*Proiectul unei epopei populare*): „Ideea înfăptuirii unei epopei populare trebuie să-i fi venit lui George Coșbuc în epoca studenției iar poemul *Atque nos!* publicat în numerele 60-61 și 62 al revistei

«Tribuna», în martie 1886, oferă câteva indicații. (...) *Atque nos!* este prologul proiectatei epopei populare. Închis cu aceleași versuri ale începutului, poemul transmite impresia dezgropării unei lumi pierdute în negurile istoriei și poetul simte renăscându-i forțele (...). «Ambițiunile curate» nu pot marca decât cristalizarea ideii. O asemenea idee încolțise și în mintea lui Vasile Alecsandri. Pe George Coșbuc, genul l-o fi atras, desigur, și datorită cunoscutei predilecții pentru epopeile celebrei *Eneida*, *Divina Comedie*, pe care mai târziu le-a și tradus. (...) În câteva din acest «ciclu de poeme», Coșbuc versifică cu hărnicie basmele populare pe linie tradițională. Procedul îl folosise și Eminescu în *Călin Nebunul*. El e un aed, ce zice ascultătorilor așezați roată în jurul său, poveștile bătrânești, rolul lui mărginindu-se la acela de transmite. Meritul lui Coșbuc stă, firește, în transpunerea corectă în versuri și în folosirea unor tehnici corecte predecesorilor”. ■ D. Vatamaniuc, *G. Coșbuc la «Tribuna» din Sibiu*: „Când G. Coșbuc declara, în răspunsul la ancheta din 1897, că socotea anii 1884-1889 cei mai roditori avea în vedere activitatea pe care o desfășura în coloanele ziarului sibian. Asupra acestui aspect s-au și oprit cercetătorii. Dar cuvintele poetului mai au și un alt înțeles. Activitatea la ziarul sibian apare decisivă în formarea personalităților sale literare. Căci G. Coșbuc, devine, după ce începuse cu versificări de povești, cântăreț al satului transilvănean, suind culmile literaturii române”. ■ Adriana Iliescu, „*Balade și idile*” în *momentul apariției*: „Comparat și opus lui Eminescu încă de la debut, poetul ardelean reprezenta la sfârșitul veacului trecut una din cele trei modalități principale de diferențiere de masa epigonilor eminescieni – (celelalte fiind, nu mai puțin viguroasa școală de la «Literatorul» și poezia neoclasică a lui D. Zamfirescu). Primul ca și al doilea volum de altfel (*Fire de Tort*) au fost însoțite de pletora acuzațiilor de plagiat și, ceea ce a fost mai neplăcut, i s-a reproșat o anume monotonie în alegerea și tratarea temelor poetice. Faptul neliniștea conștiința multor admiratori și a provocat chiar la «Convorbiri» o anume răceală circumspectă atunci când a apărut (peste 4 ani) *Fire de tort*. Maiorescu, Iorga și Densușianu au simțit acest lucru, dar ei au pus bazele viitorului prestigiu al lui Coșbuc transformându-l în reprezentantul (dacă vreți în «simbolul») unei renașteri a poeziei române din vlăguiala pesimismului post-eminescian. Evolceanu intuia existența unei triade (am zice noi în spirală) – Alecsandri – Eminescu – Coșbuc, văzând în autorul volumului de *Balade și idile un alt Alecsandri, senin și vesel*, vrăjit de folclor în ceea ce are el epic, humoristic, robust cu grație și voioșie. Ocupați mereu să combată acuzațiile de plagiat, criticii contemporani au apăsă mult pe marea originalitate a operei coșbuciene într-un moment de epigonism și au simțit chiar nevoia să-l rupă, din contextul literar european. (...) Ne-parnasian în stilul franțuzesc (Evolceanu avea aici dreptate), el a fost influențat, sau dacă vreți a mers în sensul în care se orientau (se orientaseră cu peste douăzeci de ani în urmă) parnasienii francezi: îl interesa orientul și orientalistica, nu considera

descriptivul și epica incompatibile cu poezia și mai ales evita să vorbească la persoana întâi în poezie, transferând lirismul asupra unor personaje ce trec prin scurte întâmplări (și fac confesiuni în versuri). Legat de tradițiile prozei noastre lirice (Neculce, Creangă) și de clasicismul pașoptist, *Balade și idile* a relevat în 1893 că poezia românească departe de a fi condamnată la un pesimism epigonic își deschide și alte drumuri promițătoare, fertile”. □ Ioan Georgescu, „*Noi vrem pământ*” *ecouri, la noi și la alții*: „I. La noi. Poezia *Noi vrem pământ* a fost reprodusă nu numai în ziarele socialiste *Munca* și «România muncitoare», ci și în alte periodice, apoi de călindare și manuale școlare. Refrenul ei atât de sugestiv devine o obsesie. Să nu uităm nici caracterul teatral-recitativ al acestei poezii, ca și al altor creații ale marelui nostru poet. Marcante ca basoreliefurile, răsunătoare ca orga, lapidare ca inscripțiile, cu rime așezate cu măiestrie, cu strofe ce se precipită vertiginos ca apele munților – așa sunt aceste versuri dintre cele mai puternice ale limbii românești. Cei mai mulți «ciocoi» văd efectele ei abia în martie 1907, când izbucnesc răscoalele țărănești din Dorohoi până în Mehedinți. Odată reprimată răscoalele (mobilizându-se 130. 000 de ostași și proclamându-se, unde era nevoie, și starea de asediu) cei cu musca pe căciulă uită de propria răspundere și caută cu furie instigatorii. (...)”.

■ Alexandru Dușu, *Atque nos Coșbuc și literatura universală*: „Coșbuc a publicat în periodicele vremii numeroase traduceri de opere aparținând unor scriitori de valoare inegală: a tradus din Waldau și din Byron, din Freiligrath și Petöfi, din Maria Ernest și din Heine. Se poate face, însă, cu ușurință distincția între exercițiul, ce a putut fi legat de o anumită fază de începuturi, și preocuparea temeinică și statornică de a introduce în circuitul limbii materne o serie de opere care, după aprecierea traducătorului, includ valori ce se impun a fi asimilate, valori ce exprimă într-o altă formă, trăsături asemănătoare în cultura autohtonă. În această privință o atenție deosebită merită a fi acordată traducerilor pe care Coșbuc le-a făcut din literatura sanscrită și din literatura europeană, parcurgând marea catenă: Homer – Virgiliu – Dante. (...) Apropiindu-se de vocile popoarelor, Coșbuc a redat în română operele care dezvăluiau matca de civilizație din care se desprinsese cultura poporului nostru; *Idilele* se apropie astfel de celebrarea latină a vieții campestre, așa cum «baladele» se împletesc cu epopeele antice. Lecția marelui florentin s-a transformat în imperativul creării unei literaturi vii, militante, care să proclame drepturile inalienabile ale personalității umane. Legând acest imperativ de fâgașul deschis de dascălii școlii ardeleni, Coșbuc a exprimat în versurile sale năzuințe ce atestă participarea sa la viața poporului român, cât și însăși starea de spirit a populației transilvănene cu câteva decenii înaintea destrămării monarhiei austro-ungare. Nu numai prin selecția făcută de traducător, dar mai ales prin corelația realizată între aceste capodopere și creația sa originală (care, la o analiză stilistică, se va dovedi și mai puternică), Coșbuc se impune atenției noastre ca un adevărat clasic al literaturii române,

știind să exprime în versuri de toți înțelese aspirații profunde și trăsături esențiale ale culturii române”. ■ În cadrul secțiunii *Miscellenea*, Șerban Cioculescu (*Coșbuciana*) oferă citate reprezentative din carnetul de note al lui George Coșbuc, notate cu subtitluri sugestive: *Un carnet de buzunar...*, *Datarea*, *Alte socoteli bănești*, *Și un vis material nerealizabil*, *Alte proiecte*, *Lecturile*, *Bibliografie proprie*, *Patriotul*, *Versuri satirice*, *Alte reflecții cu caracter social*, *Idei literare*, *Preocupări folclorice*, *Preocupări mitologice*, *Și o poezie neterminată*, *Alte proiecte de articole și de conferințe*. ■ N. Tertulian se ocupă de *Poezia lui Lucian Blaga*, „*În marea trecere*.” Cu *În marea trecere* (al treilea volum de versuri publicat de Blaga) intrăm într-o constelație sensibil nouă a poeziei sale. Realitatea lumii contemporane apare evocată aici sub semnul unei tristeți mortificante și al unei suferințe atroce. Curgerea vieții este trăită de poet ca un proces progresiv de disoluție și dezagregare; relativitatea clipelor existenței departe de a fi un stimulent pentru intensificarea voluptăților vieții îi apare ca simptomul unei durate uniforme și dezolante. (...) Jubilației din spațiile dezmărginite din *Poemele luminii* sau ancorării în zona mitică a unei existențe de tip natural din *Pașii profetului* i se substituie de astă dată o puternică și irepresibilă sete de transcendent. Problematika ontologică a poeziei lui Blaga își împlăntă însă toate rădăcinile în drama existențială a poetului. Spectacolul lumii înconjurătoare, contradicțiile și dizarmoniile ei, îi ultragiază adânc sensibilitatea și toate invocațiile sunt generate de această imensă tristețe. (...) Ceea ce vizează Blaga nu este însă o lacrimogenă îmbrățișare umanitaristă (de genul celei celebrate de Werfel). Scopul său este mai profund: a redobândi pierduta integritate și organicitate a lumii. Exaltarea unei lumi primitive și arhaice are un asemenea sens *metafizic*. Figurile lumii primare evocate de poet apar ca tot atâtea metafore destinate să încorporeze năzuința către un univers «ritualic», unitar și coerent. Sentimentul exilului și al înstrăinării tinde să-și găsească o compensație în evocarea practicilor magice. În studiile sale teoretice, Blaga va exalta gândirea magică drept o formă de «antropomorfozare» a lumii, destinată să creeze în jurul personalității umane un univers familiar. Această funcție «intropatică» a magiei este utilizată pe plan poetic pentru a traduce năzuința către un univers statornic și plin de certitudini”. □ La rubrica destinată cronicii literare, intitulată generic *Gravitatea actului poetic*, Paul Georgescu prezintă noile volume de poezii ale lui Ion Caraion, al Victoriei Ana Tăușan, al lui Ilie Constantin, Florența Albu, George Munteanu. Ion Caraion: 1. *Eseu*: „Noul volum de versuri ale lui Ion Caraion – *Eseu*, 1966 – reprezintă, într-un sens, o continuitate, într-alte privințe o mutație. (...) Pentru Caraion poezia e un act grav, ce angajează întreaga ființă a poetului și totdeauna gratuitatea, jocul metaforic i-au fost străine. Tentația singurătății, a desprinderii, există, dar un efort continuu, de înțelegere, îi reaprope de oameni, de suferințele și bucuriile colective și, în acest sens actul poetic înseamnă comunicare, participare. (...)

Concluzia se trage de la sine; în primul ciclu se fortifică o viziune nouă, în al doilea, reapare aceia din *Cântece negre*, în cel de-al treilea, ele se luptă între ele, deși s-ar părea că viziunea din *Geneze* va învinge. S-ar putea însă ca alternarea celor două viziuni să continue, devenind specificul chiar al poeziei atât de bogate, despre care am spus, deocamdată, prea puțin a lui Ion Caraion. Și, de altfel, poezia lui e în plină desfășurare”. 2. Victoria Ana Tăușan: *Culorile complementare*: „Mai tână poezie formată într-un climat, e și firesc să exprime o atmosferă de liniște și seninătate, ceea ce nu exclude principial gravitatea, căutarea sensului, descoperirea problemelor.(...) În *Cadențe*, se reamintesc casa părintească și primii ani, îngreuiți, necopilărești, de sărăcie și război, orașul arzând cu flacăra galbenă, fuga în pădure, regăsirea casei în ruine, primul doliu al copilăriei – prieteni de joacă uciși în bombardament, viața de necazuri a mamei (...). Noul volum, *Culorile complementare* marchează un progres literar remarcabil. Victoria Ana Tăușan a renunțat la oratorie, la o ardență juvenilă cam convențională și mai ales a depășit un anume simplism în exprimare. Prin *Culorile complementare*, poeta trece din faza inevitabilă a promisiunilor, în aceea a realizărilor, descoperindu-și un fel propriu de a spune sentimente noi și eterne. Unul dintre izvoarele volumului se descoperă ușor a fi folcloric, nu numai în ritm și cadență, în teme, ci în viziunea generală. (...) Cealaltă sursă, poeta o declară a fi Lucian Blaga. Mie mi s-a părut a-l fi descoperit mai mult pe Adrian Maniu. Poezia ei e mai ales vizuală, stările ei de spirit se exprimă prin peisaje, pictate miniatural pe sticlă, cu precizie și finețe”. 3. Ilie Constantin (*Clèpsidra*): „Noul volum, *Clepsidra*, deși dezvoltă o anume structură inițială, marchează și câteva modificări interesante. Materia a devenit mai transparentă, mai fluidă, corpurile și-au pierdut din greutate, culorile plutesc până la dispariție. Ilie Constantin continuă să fie un poet al mării, al întinderilor mișcătoare și statornice și cele mai multe reușite ale volumului provin din această sursă de inspirație”. 4. Florența Albu *Fata Morgana*: „(...) ceea ce-l impresionează pe cititor în *Fata morgana* e unitatea de ton și expresie, unicitatea universului poetic. (...) Cartea are două cicluri însemnate cu cifre romane. Cel dintâi e și cel mai bun și cel mai unitar: vara, câmpia, satul; o câmpie a soarelui și rodului și împăcării; un vitalism calm”. 5. George Munteanu, *Atitudini*: „Interesul cărții de critică al lui George Munteanu constă îndeosebi în meditația continuă asupra fenomenului poetic; deși analizând-o sub acest aspect, lășăm de o parte câteva studii, totuși nu voi greși prea mult fiindcă poezia e fenomenul căruia i se acordă atenție preferențială. (...) Actul de creație poetică e privit de George Munteanu cu gravitate, ca modalitate specifică a cunoașterii. Perspectiva criticului e mai ales romantică, deși cu unele corective clasiciste (luciditate, măsură), se pune un accent deosebit pe intelectualitatea poeziei; deși recunoaște versului puteri etice și descoperă în magma sa elemente sociale și filosofice (insistând asupra problematizării poeziei), e preocupat de specificul lirismului, căruia-i descoperă

câteva trăsături proprii, distinctive. Antagonismul e rezolvat dialectic fiindcă, la urma urmei, poezia, ca orice artă, este expresia omului ce tinde spre esență, e un efort spre umanizarea umanității”. ■ Horia Bratu semnează articolul *A doua viață a romanului: reconstituirea planului etic*, în care analizează romanele lui Nicolae Breban, Marin Preda sau Eugen Barbu, insistând asupra raportul stabilit de texte cu societatea comunistă: „Articolul de față urmărește destinul unor cărți apărute în ultimii douăzeci de ani; nu e vorba de a trasa un bilanț, de a face un «inventar», cât de a arunca o privire asupra modului în care câteva teme fundamentale și-au găsit o întrupare adecvată; de a vedea dacă nu cumva la o anumită distanță de la apariție o lucrare salută cu surle și trâmbițe ne apare, retrospectiv, fadă; sau dacă, dimpotrivă, ceva trecut sub tăcere nu își găsește abia după curgerea anilor o justificare care scăpase criticii la apariție. Există astăzi – mai mult sau mai puțin latentă – o anumită divergență de opinii asupra criteriilor de apreciere și mai ales asupra modalităților de prospectare a operei literare. (...) În articolul de față am recurge mai puțin la căutarea unor structuri bine distincte ale operelor literare sau la o critică de erudiție, ci am folosi mai degrabă metodele criticii explicative și descriptive, servindu-ne însă pentru aceasta de elementele psihologiei sociale și ale unor considerații sociologice și etice întemeiate pe explorarea realităților noastre actuale. (...) Este semnificativ că în această carte a lui Marin Preda, *«Risipitorii»*, carte care dă senzația acută a ambianței sociale complexe și a dislocărilor specifice unor epoci de răsturnări revoluționare, și unde eroii sunt angajați pe întreaga întindere a existenței lor, placa turnată care dă unitate romanului, arhitecturii sale îndrăznețe, este tocmai tema «împlinirii», dezbaterea asupra condițiilor producției intelectuale, problema concentrării energiilor într-o activitate științifică creatoare. Ceea ce pare la prima vedere programatic, demonstrativ, în roman – paralelismul între viața personală și activitatea profesională – devine mijlocul epic prin care se subliniază conexiunea și se întărește ideea că anumite integrități morale îi corespunde afirmarea pe plan social. (...) În condițiile socialismului, Marin Preda amplifică semnificațiile unui asemenea tip de relații, sugerând în chip subtil că o adevărată prietenie se încheagă pe baza unei *comportări sociale* legate de împărtășirea unui punct de vedere identic asupra societății. (...) În general Breban se arată foarte detașat și eliberat de inhibiții în folosirea diferitelor procedee literare, luându-și bunul de oriunde îl găsește. (...) Cu alte cuvinte, cu *Francisca* ne îndeamnă să facem o distincție între eroii care *înțeleg și folosesc condițiile* momentului pentru afirmarea lor personală și eroii care *cred* într-o lume unde conflictele specifice și violente care provin din individualism s-ar atenua. Reluând o observație pe care am mai făcut-o, mi se pare că la un anumit nivel intelectual, a te supune necesităților sociale, a înțelege că aceasta este singura cale de urmat nu este tot una cu a crede într-o lume mai bună, cu a crede în comunism. Desigur în plan estetic, un personaj există sau nu există și o asemenea problemă ideologică ar

părea incomprehensibilă tipului de analiză literară estetică. Într-adevăr, pentru o exegeză critică strict estetică, întrebarea fundamentală – și ar părea singura întrebare valabilă – este dacă eroii trăiesc sau nu și nu dacă ei cred în ceva și în ce anume cred ei. De altfel, prin însuși faptul că se detașează de un anumit mediu, că nu pot suporta în apropierea lor o anumită mentalitate, ei cred implicit în ceva, ei optează, numai că această opțiune este făcută la trecut și numai în raport cu o situație personală. Adevărul este că un individ trăind în societatea noastră optează continuu, optează între două morale, între două atitudini: o opțiune între individualism și generozitate, între egoism și spirit de colectiv, între pragmatism și frământare pentru o viață mai bună. (...) Există, după părerea mea, un punct în care comunismul se apropie de socialismul utopic și anume în această credință într-o lume mai bună, într-o lume a fraternității și a egalității sociale. Să nu ni se spună că înviem formula «romantismului revoluționar», deși cred că ceva din această formulă exprimă o năzuință fundamentală a sufletului omenesc, ceva pe care Musil o redase odată prin dictonul, care nu poate fi interpretat în chip mistic sau creștin: «Cred în ceva, deci exist.» dar nu este de ajuns ca un erou să creadă numai în el însuși. (...) În literatura noastră contemporană regăsim autenticitatea climatului în care se realizează procesul muncii în romanul lui Eugen Barbu, *Facerea lumii*. (...) În *Facerea lumii*, disputa pe teme de producție relevă de fapt un substrat mai adânc, dezvăluie diverse tipuri de comportare. Tehnica epică comportamentistă, caracteristică de obicei prozei lui Eugen Barbu, de obicei potrivită a prinde numai gestul, reducând pluralitatea planurilor la semnificația transparentă, se articulează aici pe o încercare de a sonda lumea interioară a unui conducător de întreprindere care, descriind o traiectorie complexă, refuză în ciuda erorilor pe care le săvârșește, să sucumbe în fața stihiei mic-burgeze generate de «un dublu câmp gravitațional», reprezentată de o clică care se aciuiază în întreprindere în jurul președintelui comitetului sindical (...). În *Facerea lumii*, Anghel este o replică a lui Filipache, o replică ce nu a găsit un antidot împotriva urâtului și viciului. (...) Dar în timp ce Filipache neagă cu violență «urâtenia» modului de viață al societății întemeiate pe exploatare, militând pentru o schimbare, căutând vinovații, fiind animat de ambiții superioare, Anghel este un dezertor, abdicând de la cea mai elementară formă de opoziție: păstrarea demnității. Dincolo de complexul de inferioritate care-și are originea în infirmitatea sa, este limpede că Anghel suferă de o incapacitate de alt ordin, de o incapacitate majoră; anume aceea de a găsi satisfacții în muncă, respingând nu numai *munca-inventivitate* ci și *munca-deprindere*. Antagonismul său față de muncă se manifestă cu violență. Întreaga sa echilibristică – aceea de a se menține fără muncă – îl duce până la urmă la un faliment definitiv”. □ În cadrul secțiunii *Cărți noi* semnează cronică literară: Florin Mugur, Virginia Carianopol, Geoge Buznea, Petru Popescu . □ Florin Mugur, *Ziua a șasea*, de Violeta Zamfirescu: „Unii recenzați nerăbdători s-au

grăbit să descopere în noul volum al Violetei Zamfirescu un poet de idei, un cântându-l pe Faust și pe «marii bărbați» care «nu pot sfârși», ai istoriei. Lucrurile nu stau așa. Starea acestei poete egale cu sine însăși este o reverie calmă, cuprinzând în imagini largi și luminoase frunzele cu tentă fină, arborii sporindu-și interior inelele de timp împlinit, serile când se umblă pe șantiere (...). Elementele visului sunt pictate distinct, dar grupate nu în bătaia de fulger a unei idei puternice, ci în lumina aburită a unui gând frumos și trecător (...). Uneori tonul devine grandilocvent. Uneori dorința e a spune într-o răsufflare cât mai multe mari adevăruri nu duce la rezultate notabile. Dar asta se întâmplă rar. De cele mai multe ori versurile încântă și conving”: □ Virginia Carianopol, la Stelian Păun, *Pământ sălbatic*: „Făcând din biografia predecesorilor și înaintașilor săi, motiv al compoziției romanului, cartea înscrie o pagină în lupta pentru dreptatea socială, afirmând încrederea în zorirea unei lumi noi. Romanul este mărturia vieții unor muncitori – căruțași și hamali – cu existențe triste și silnice, îndobitociți de muncă și înglodați în datorii, în calea cărora obstacolele și restricțiile stăpânirii nu le-au putut stăvili dârzenia și curajul, perseverența și tăria. (...) Cartea se impune ca valoare literară, printr-o certă originalitate artistică, întrunind o sinteză a calităților romancierului. Notei realiste predominante i se adaugă momentele lirice; nu lipsește nici spiritul polemic, iar dialogurile și descrierile se întind de-a lungul paginilor într-un ritm viu, spontan, simplu. (...) Alături de critica socială autorul aduce prin acest neînfocat Marin Oroviceanu, luptătorul drepturilor muncitorești, perspectiva luminoasă a unei orânduiri noi, fapt ce vine să sublinieze încă o dată, valoarea de netăgăduit a romanului”. □ George Buznea, la Petre Solomon, *Relief*: „Folosind surse de inspirație obișnuite și cuvinte străvezii, revelând meditații curente în gândirea poetică de astăzi, Petre Solomon obține prin coloratura și lapidaritatea exprimării efecte emotive reale (...) Placheta lui Petre Solomon conține esența, sau o bună parte din esența travaliului său poetic. E un relief autentic, ce evidențiază un poet al cărui condei, pe cât de limpede, pe atât de nesuperficial, scrie pentru toți, despre ceea ce toți trebuie să știe și să nu uite niciodată”. Petru Popescu (*Iulian Neacșu: „Iarna când e soare”*): „Apariția unei asemenea cărți este semnul necesității ei. Dacă există impresia sărăciei de teme în proza noastră tânără, iată un autor care, fără să propună neapărat cutare sau cutare temă, aduce o binevoită dezinvoltură a fondului și formei. Neacșu este eliberat de orice prejudecată, aproape atât de eliberat încât devine prejudecată însăși această eliberare. Dar ca un scriitor consumat, el își arată de pe acum nivelul maxim și limita. Nuvelistii anunță de obicei romancieri și e de bun augur ca volumele de nuvele să se înfățișeze ca niște deschideri. Ceea ce sperăm și pentru Neacșu, care nu mai poate scrie o a doua carte de același fel. Înghesuirea de destine și încarnarea de idei în câteva pagini trebuie să facă loc subiectelor, de actori, decor, pauze elocvente și restul, în care Neacșu să-și dovedească, într-un chip și mai eclatant, incontestabilul său talent”.

1 octombrie

• [„Cronica” nr. 34] □ Sub titlul *Eros în septembrie*, Cronica literelor cuprinde poeziile lui Corneliu Sturzu: *Dor, Dans pe frunze, Satyr, Duh de vin, Cosmică și Pierderile*. □ Apar schițele: *Lucrurile*, de Vasile Băran, *Cutremurul*, de Mihail Harea și *Minciuni pozitive*, de Tudor Ghideanu. □ La secțiunea Primii pași, Horia Zilieru scrie un scurt articol referitor la poezia Aurei Mușat, din a cărei operă publică trei poezii: *Aici, Cetatea..., Case cu buciume și încă o vară...*, care au ceva „de confesie șoptită, oficiată în mijlocul naturii”. □ V. A. semnează articolul *90 de ani de la moartea lui C. Negri* în care omagiază „figura acestui cărturar luminat din secolul trecut, reproducând rândurile în acre Vasile Alecsandri evoca serile și nopțile în care cei doi mari prieteni – C. Negri și Vasile Alecsandri – au gândit și au visat la fericirea patriei, la viitorul ei, pentru care luptau animați de „trecutul glorios al românilor și de iscodirile veacului”. □ Rubrica O carte pe săptămână conține recenzia cărții lui Ștefan Augustin Doinaș, *Omul cu compasul*, semnată de Laurențiu Ciobanu: „Poet al iubirii și legendei, Obstinat în grafii spațiale „ca niște reci schelete de mărgean”, Ștefan Augustin Doinaș și-a cioplit un chip singuratic, perfect distinct în lirica actuală. Organizarea artei sale în formele austere ale versului clasic simulează nepăsarea vulcanilor stinși care brusc își înalță flacăra până la cer, iluminând ținuturi de o stranie morfologie”. □ Cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la moartea lui Herman Melville, E. S. scrie o fișă lirică ce cuprinde două poezii: *În curtea închisorii și Doritele insule*.

• [„Glasul patriei”, nr. 28] Apare textul de prezentare *Centenarul Academiei*: „Zilele acestea poporul român sărbătorește o sută de ani de înființarea Academiei. În ziua de 28 septembrie, în sala Palatului Republicii a avut loc Sesiunea solemnă consacrată acestui eveniment. La Sesiunea solemnă au participat membri ai C. C. al P. C. R., ai Consiliului de Stat și ai guvernului, conducători de instituții centrale și organizații obștești, academicieni, profesori universitar, oameni de știință și cultură, ziariști, invitați de peste hotare, reprezentând academii sau alte foruri academie și universitare din aproape 30 de țări. Primit cu vii aplauze, secretarul general al C. C. al P. C. R., Nicolae Ceaușescu, a rostit o cuvântare în care a adus salutul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, al Consiliului de Stat și al guvernului, cu prilejul împlinirii unui secol de existență a Academiei, spunând printre altele: «... această aniversare prilejuiește trecerea în revistă a dezvoltării științei și culturii românești de-a lungul vremii și îndeosebi în perioada construcției socialiste, evocă drumul luminos al istoriei poporului român, care, în ciuda împrejurărilor de atâtea ori vitrege, și-a adus din plin contribuția la progresul cunoașterii umane, la mersul înainte al civilizației». Înfațișând un vast tablou al dezvoltării culturii și științei românești, a contribuției sale valoroase la tezaurul mondial al

științei și culturii, vorbitorul a spus în încheierea cuvântării sale: «Avem toate condițiile și posibilitățile să sporim și mai mult bogata comoară a științei și culturii patriei noastre, să o facem și mai strălucitoare. Intelectualii de azi au fericirea de a fi contemporanii elei mai mărețe și mai glorioase epoci din istoria poporului român, epocă ce deschide un câmp nelimitat de afirmare tuturor forțelor națiunii noastre». Acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România, a prezentat apoi expunerea «100 de ani de la crearea Academiei». Numeroși oaspeți de peste hotare au prezentat în continuare mesaje de salut. Cu prilejul Centenarului, acad. Zaharia Stancu a încredințat redacției noastre un articol omagial, pe care-l publicăm mai jos". Din textul semnat de Zaharia Stancu citim: „Sinteză a tradițiilor progresiste în știința și cultura românească, Academia Republicii Socialiste România le duce astăzi mai departe. Partidul și guvernul au pus în fața Academiei de astăzi sarcina rezolvării unor probleme dintre cele mai importante ale industriei, ale agriculturii, ale ocrotirii sănătății, ale culturii. Știm limpede că cercetarea fundamentală și cea aplicată trebuie să se îmbine și să se completeze armonios. La fel de bine știm că poporul nostru dorește și cere opere literare cât mai bune, mai desăvârșite, opere de artă cât mai originale și mai emoționante. Centenarul Academiei, prilejul de reamintire a tradițiilor luminoase ale culturii române, e în același timp un îndemn pentru noi realizări". □ În *Oameni de seamă ai culturii românești*, Nichifor Crainic publică două texte: **Costache Negri** și **Panait Cerna** („În lirica noastră, Panait Cerna e cântărețul excepțional al entuziasmului. Aceasta e originalitatea și puterea lui. Nu există lucruri mai grele de cântat în poezie decât bucuria și entuziasmul. Efervescența exuberantă e fatal vecină cu retorismul și grandilocvența. (...) Considerată prin prisma vremii noastre, poezia socială a lui Panait Cerna este aceea a unui demofil care din propria-i suferință, compătimea poporul suferind". □ Mihai Stănescu semnează poezia *La cules*.

• [„Luceafărul”, nr. 40] Numărul se deschide cu poezia *Hunedoara* de Dominic Stanca. Complementar, Emil Manu recenzează, în cuvinte agreabile lui Nicolae Jianu, autorul volumului *Pământul era viu*, povestirile acestuia cu subiect mineresc: „Proza lui Nicolae Jianu poate fi reținută numai prin contururile pline de autenticitate ale peisajului minier, prin portretele tratate ca niște reverberații ale sculpturii în literatură, prin jocul material al legendelor, la limita dintre bizar și cel mai crud realism”. □ Versuri semnează: Florența Albu, Ileana Mălăncioiu (*Atunci a venit Doja*); Ion Pogan, Anghel Dumbrăveanu, Virgil Carianopol, Ion Larian Postolache (*Mormânt de erou necunoscut; Peisagiu în negru major*). □ Dintre prozatori: Eugen Teodoru, Nicolae Paul Mihail, Mihai Vlasie; Mihai Giugaru, Riana Rareș. □ Gica Iuteș publică *Elogiu prieteniei*: „Închiderea festivităților Centenarului Coșbuc la care au participat personalități din lumea literelor și culturii din 14 țări, a prilejuit marți, 27 septembrie, al Sinaia – în palatul Foișor – o întâlnire dintre oaspeți și

presa politică și literară. Deschisă de către președintele Uniunii scriitorilor, Zaharia Stancu, Conferința de presă a fost caracterizată prin patosul și sinceritatea cuvintelor de prietenie și prețuire pe care oaspeții le-au adresat țării, valorilor culturale, poporului nostru, conducătorilor ei”. □ Ion Gheorghe semnează *Et in hiperboreea ego...*: „Spațiul din care pleacă Nichita Stănescu spre autocunoaștere și spre ajungerea absolutului este unul primar-autohton, getic, cunoașterea luând (ca orice cunoaștere primitivă) forma miturilor. Marile construcții gnoseologice se ridică din materia reală, practică, direct perceptibilă. (...) Hiperboreea lui Nichita Stănescu stă alături de marile teritorii-mit (deși în carte mai mult enunțată), teorii ca Arcadia, Spațiul mioritic, Utopia, Plaiul blagian și Eldorado, Raiaua Isarlâk, Râpa Uvedenrode – intenție cu totul excepțională și contribuție românească, chiar dacă e de altă extracție, la geografia poetică a teritoriilor transcendente”. □ În addenda *Dicționarului de istorie literară contemporană* sunt prezentați: □ 1. *Andrei Băleanu* de Petre Nicolau: „La Andrei Băleanu, analiza și judecățile de valoare asupra operelor contemporane se săvârșesc, de obicei, după criterii personale și, întrucâtva, inedite în contextul criticii de astăzi”. □ 2. *Anton Breitenhofer* de Heinz Stănescu: „De origine proletară, crescut la Reșița, în tradițiile muncitorești ale cetății fontei și oțelului, Anton Breitenhofer, prozator de seamă de limba germană din țara noastră, a intrat în lupta ilegalistă a partidului în anii fascizării țării, în împrejurările dramatice pe care le-a redat în cea mai cunoscută povestire a sa *Der Fünfzehnte* (*Al cinsprezecelea*, 1954. tradusă în românește în 1955)”. □ 3. *Ludovic Bruckstein* de Victor Crăciun: „Ludovic Bruckstein a urcat treaptă cu treaptă, cu fiecare piesă scrisă, îmbogățind tematic peisajul dramaturgiei noastre contemporane. În creația sa este necesară însă producerea unui salt, pentru că avem impresia că resursele dramaturgului sunt mult mai serioase decât piesele pe care le-a realizat până în prezent”.

2 octombrie

- [„*Scânteia tineretului*”] Fănuș Neagu publică secvența eseistică *Toamnă bogată*.

4 octombrie

- [„*Scânteia*”] Împotriva unui text din revista „Amfiteatru”, apărut sub semnătura lui de Mihai Ungheanu, Z. Ornea ia apărarea esteticii materialiste practică de Gherea în articolul *Consecința ignorării spiritului științific în cercetarea literară*, arătându-se de-a dreptul indignat de folosirea unor „clișee preconcepute” și absența „instrumentelor utile acțiunii de valorificare”, care duc la „infirmitate analitică”: „(...) În acest climat de rigoare și principială obiectivitate, reanimarea tentativelor simplificatoare surprinde. Și, trebui spus, din păcate, asemenea tentative încearcă să se manifeste aici acolo, răsturnând adevărul sau imaginând clasificări anapoda. asemenea manifestări au fost, de

pildă, semnalate în unele discuții pe marginea valorificării unor personalități sau curente din estetica și critica românească. Cum se știe, critica și estetica au fost la noi bogat reprezentate, cunoscând în istoria lor înfruntări bine marcate între școli și direcții deosebite. La data constituirii, fiecare dintre acestea a îndeplinit funcțiuni importante în dezvoltarea literaturii române. Apare de aceea ciudată încercarea de a îndrepta blamul negându-se semnificația și însemnătatea istorică a esteticii materialiste. Cu o trufie izvorâtă din necunoaștere, unele spirite neinformate depun inutile strădanii pentru a minimaliza sau chiar nega total rolul sau însemnătatea operei lui Gherea sau Ibrăileanu. Ba uneori, se consideră, ca într-un articol din «Amfiteatru», semnat de M. Ungheanu (nr. 3/1966), că opera lui Ibrăileanu ar putea fi salvată numai dacă ar fi scoasă din mediile estetice ale gherismului și plasată într-o altă încrengătură, mai puțin degradantă. (...) În articolul amintit, de pildă, Gherea e asimilat categoriei subalterne de creatori «care se conformează mediului, (care) subzistă prin mimetism», concepția sa fiind prezentată ca limitându-se la ideea potrivit căreia «opera poate fi rezumată la câteva silogisme, principala operație fiind extragerea de idei» ș.a.m.d. Fără îndoială, unele din opiniile estetice ale lui Gherea, justificate și necesare la data elaborării, sunt astăzi caduce și nimeni nu le-ar mai relua în forma și substanța de atunci. Dar a nega total valoarea și însemnătatea criticii sale este nu numai un act de nedreptate, ci înainte de toate o dovadă de necunoaștere totală a unei perioade însemnate din istoria literaturii și a culturii românești în care studiile lui Gherea au îndeplinit roluri de maximă și multilaterală însemnătate”.

6 octombrie

• [„Scânteia”] În articolul *Atribute etice tradiționale și actuale* I. D. Bălan scrie despre „idealul etic al poporului nostru cu multiplele lui coordonate și nuanțe filosofice”. I. D. Bălan găsește acest ideal concentrat în noțiunea/conceptul de *omenie*, ilustrat în text cu numeroase exemple din opera lui Anton Pann, Eminescu, Creangă, Caragiale, Slavici Goga, Sadoveanu, Ion Agârbiceanu. În concluzie, autorul își exprimă convingerea că „omenia se răsfrânge în felul de a fi al poporului nostru, lăsându-și puternic amprenta în toată creația lui materială și spirituală. Mai mult, omenia și bunul simț au devenit atribute indispensabile ale omului nou, ale întregii noastre societăți și pe ele trebuie să le apărăm fermi și intransigenți”. □ Cu prilejul începerii noului an universitar, festivitate al care a participat conducerea de partid și stat, iar Nicolae Ceaușescu a ținut un discurs mobilizator, Zoe Dumitrescu-Bușulenga scrie articolul *Toga virilis*, în care vorbește despre responsabilitățile noii generații intrate în amfiteatrele universitare și face o serie de recomandări tinerilor studenți, cu privire la dialogul despre viață pe care îl vor avea cu reprezentanții mentalităților de tip tradiționalist: „S-au deschis, într-un cadru sărbătoresc, cursurile în centrul universitar București și în întreaga țară.

Realizând un gest memorabil în istoria culturii românești, conducerea de partid și de stat a ținut să fie prezentă la festivitatea tradițională. Iar discursul tovarășului Nicolae Ceaușescu a fixat jaloanele teoretice și practice ale vieții noastre universitare de azi, îndreptar prețios pentru dascălii și studenții noștri. Ni s-au dat astfel încă odată mărturii ale preocupării calde, pline de solitudine ale conducerii țării noastre față de viața tineretului, s-au formulat așteptările întregului popor de la tinerii studioși, viitori specialiști, de care România socialistă are nevoie. Ni s-au arătat realizările foarte mari în ceea ce privește îmbunătățirea neconținută a condițiilor de viață, care pun la adăpost de orice grijă materială pe studenți. (...) Când poporul nostru așteaptă de la voi, dragi tineri, totul, faceți ca anii de studiu care vă așteaptă să fie rodnici pentru împlinirea individualității voastre, ca și pentru noi care legăm de voi nădejile cele mai calde. (...) Ați îmbrăcat *toga virilis*, cum ar fi zis romanii, ați îmbrăcat cu ea răspunderea îndatoririlor voastre. Acestea nu sunt deocamdată multe, însă foarte importante, fiindcă de ele depinde schițarea, de la început corectă, a profilului personalității voastre. Intrând sau reintrând în ritmul vieții noastre universitare, se cade să înțelegeți în primul rând că studiul, ținta principală a activității voastre, nu este numai o scurtă întâlnire, în pragul examenelor, cu caietul de note ori cu cursul tipărit. (...) Munca este un efort neconținut, susținut de conștiința clară a țelului. (...) Pe lângă interesul pasionat pentru studiu, o atitudine respectuoasă față de profesori, o atitudine civilizată, politicoasă față de colegi și de orice om, o comportare elegantă și demnă în orice împrejurare, stau bine ființei voastre tinere. Să nu vă imaginați vreo clipă că seriozitatea și demnitatea sunt incompatibile cu bucuria tinerescă a vieții. (...) Dar stridențele în vestimentație și pieptănătură trec, ridicole, și întotdeauna rămâne în modă o clasică linie elegantă. (...) Vocabularul îngrijit dovedește pe intelectualul în devenire, nu expresiile argotice stereotipe care șterg puterea expresivă a vorbirii. Plăcerea discuției de idei, dublată de frumusețea formei, dobândiți-o de pe acum. Va fi una din plăcerile mari ale vieții intelectuale. Instruiți-vă și cizelați-vă singuri, fiți generoși și buni, căci aceasta deosebește pe oameni de toate celelalte făpturi, cum zicea Goethe. Entuziasmul și generozitatea sunt calitățile morale prin excelență ale vârstei voastre. Faceți din ele forțele însușitoare ale muncii nobile pe care sunteți chemați a o îndeplini, în relațiilor umane cu care sunteți permanent confrunțați”. □ Adrian Anghelescu recenzează volumul Lidiei Bote, *Simbolismul românesc*, formulând reproșuri de genul: „Examinând modul în care a fost receptat simbolsimul în critica românească și în conștiința epocii, autoarea respinge, fără să argumenteze, unele contribuții mai recente asupra curentului. Puțin consistente ni s-au părut acele capitole în care se analizează tehnica poeziei simboliste. Încercarea de sistematizare și de aprofundare analitică pe care ne-am fi așteptat s-o vedem realizată aici nu s-a înfăptuit decât parțial” În încheiere, criticul concede: „Și chiar dacă reușitele nu sunt întotdeauna egale, crtea va fertiliza, fără îndoială, discuții interesante”.

• [„Albina”, *an 70 nr. 980] Începând cu acest număr revista intră în al șaptezecilea an de existență.

• [„Gazeta literară”, nr. 40] Miron Radu Paraschivescu și Al. Andrițoiu susțin lyric pagina primă. □ La început de an universitar, Fănuș Neagu metaforizează pe marginea participării liderului partidului comunist la sărbătoarea inaugurală. Un comentariu (în alb și negru) se găsește în *Tableta* lui Tudor Arghezi. Acesta se referă la noile raporturi româno-franceze comparând situația din anul 1966 cu aceea de la începutul secolului. Scriitorul pune față în față superficialitatea românilor înstăriți care aveau acces la studii sau la călătorii în Franța, la 1900, cu momentul contemporan, când, observă Arghezi, pe tot cuprinsul țării există vorbitori de franceză, în aceeași măsură în care tot mai mulți studenți francezi învață limba română; Dincolo de unele tușe ale unei scriituri tendențioase, tableta se încheie cu o constatare valabilă până aproape de zilele realizării acestei Cronologii: „dacă vecinătatea geografică pare contrarie, hotarul spiritual e același....”. ■ Un studiu semnat Dinu Pillat și dedicat lui Ion Barbu se intitulează *Etapele vieții și ale ideții lui Ion Barbu (I)*. Textul este amplu, cu o consistentă continuare din pagina întâi, și în el se găsesc detalii despre familia și despre anii de școală ai poetului, informații cu privire la pseudonimul literar al lui Dan Barbilian (aparținea bunicului său, de la care mărturisește că a moștenit „atmosfera balcanică din anumite poezii”). Nu este lăsat deoparte contactul poetului cu zona Moldovei, care îi lasă impresia unui ținut „blând”, cu mult diferit față de Moldova lui Sadoveanu, după cum însuși Barbu notează. Alte aspecte cuprinse în prezentarea lui Dinu Pillat se referă la profesorul de matematică Ion Banciu și la rolul important pe care acesta l-a avut în formarea elevului precoce Ion Barbu, după cum însuși poetul va mărturisi, peste ani, la maturitate; la apropierea tânărului matematician de poezie, datorată lui Tudor Vianu („am început să scriu în vederea unui singur cititor, Tudor Vianu”) și Simion Bayer. Barbu considera că „geniul matematic i-a fost uzurpat de aspirațiile de poet”. Apare și scurtul episod lovinescian, din *Memorii*, în care criticul povestește scena primei descinderi barbiene la cenaclul *Sburătorul*, sub pseudonimul Popescu □ În cadrul rubricii *Note de lectură*, Dumitru Solomon scrie două cronici. Prima este dedicată prozatoarei Ana Barbu, despre ale cărei schițe notează că nu vădesc o amprentă proprie, ci sunt tributare unui model deja impus, ușor de recunoscut în scrierile prozatorilor tineri din generația căreia prozatoarea îi aparține. Din cea de-a doua cronică reiese că poemele lui Corneliu Sturzu sunt neautentice și livrești, autorul lor fiind un „căutător de idei”; numai pe alocuri textul devine articulat, atunci când „nu aspiră la retălmăcirea unor idei abstracte și nu comunică senzații cernute și răscernute până la pulverizare (...). □ O *Notă a redacției* care condamnă lipsa de interes și de cooperare a editurilor (în special Editura pentru literatură) care au refuzat să le trimită fotografii cu autorii ale căror texte constituie subiectul cronicilor din „Gazeta literară”: „E chiar un

obstacol de netrecut, pentru o editură, să multiplice (o fotografie 6x9 costă câțiva lei) pozele respective? Mai mult spirit gospodăresc, tovarăși editori! Și vă mulțumim anticipat pentru fotografiile numărului viitor, pe care le așteptăm – culmea comodității – în plicul cu mențiunea Săptămânal popularizați cărțile editurii noastre!” □ Prin comentariul *Cancan în „Amfiteatru”*, din cadrul rubricii *Aqua forte*, *Ulysse* combate cu prisos de ironie articole apărute în revista de cultură a studenților lipsa de spirit critic a lui Marin Mincu, vădită prin supraevaluarea textelor unui autor precum Dumitran Frunză. Mai mult decât atât, din dorința de „a participa la viața literară «serioasă»”, în „Amfiteatru” apar anumite intervenții teoretice și critice neînsoțite de o argumentație solidă și articulată. Se aduce în discuție faptul că, deși „Amfiteatru” este o publicație dedicată studenților, aceasta nu le oferă un bun exemplu de „ținută morală”, prin implicarea în anume intrigi literare și prin alimentarea lor. □ În nota *Necesitatea clemenței* se vorbește despre inconsecvența unor opinii exprimate de Al. Paleologu în «Luceafărul». Se acordă atenție unui interviu cu Teodor Mazilu din *Amfiteatru*; sunt ironizate opiniile lui Mazilu și considerațiile sale filozofice și despre creația literară (de tipul „arta e suferință”): „Dacă nu s-ar fi îndurat dumnealui să-și întoarcă privirea spre noi și spre viață – am fi murit neștiutori, nevinovați”; scopul articolului este semnalarea faptului că Mazilu îl critică pe Marin Sorescu („s-a trezit cocoșat în concluzii unde se simte admirabil și nu vrea să se mai dea jos”) după ce Sorescu și-ar fi exprimat opiniile despre textele lui Mazilu. □ La *Noutăți editoriale* este anunțată apariția unor volume de proză de Costache Negri, Victor Bârlădeanu, unor volume de poezie de Camil Petrescu (*Papuciada*), Antioh Cantemir (*Stihuri*); studii critice: George Călinescu: *Ion Creangă (Viața și opera)* – prefață și tabel cronologic de Eugen Simion, *Ion Heliade Rădulescu*, micromonografie, *Studii și comunicări*, Culegere, cuvânt înainte și note de Al. Piru, Șerban Cioculescu: *Varietăți critice*, D. Păcurariu: *Al. I. Odobescu*, micromonografie, Horia Ursu: *Avram Iancu*, Colecția *Oameni de seamă*, Editura tineretului; traduceri din Rilke, Jack London. □ La *Cronica literară* Valeriu Cristea scrie despre prozatorul Nicolae Țic: „el are numeroase intuiții artistice de forță, efemere însă, neprelungite, cu un indice de persistență minim, și care, pe măsură ce se materializează, se risipesc în detalii stridente”. Nuvelele „cu teză” ale lui Nicolae Țic sunt descrise ca neverosimile, superficiale și repetitive. ■ Se publică pe mai departe în mod cumpătat poezii, în replică față de „virozele” care au cuprins paginile altor publicații. În acest număr sunt semnatari de versuri Miron Radu Paraschivescu și Ion Gheorghe. ■ Horia Lovinescu îl recomandă pe Radu Dumitru, cu *Portocala verde*, o comedie într-un act, caracterizându-i scrierea ca „dificilă, eliptică, derutantă prin ineditul ei și incontestabil personală”. □ Eugen Barbu pledează, în cadrul rubricii *Reflector*, în favoarea promovării unei dramaturgii originale românești în teatrele bucureștene: „Ascultam serile trecute admirabilul text al *Vîșorului*,

piesă pentru care ar trebui să fie gelos și Shakespeare, și mă gândeam cum se face că pe prima scenă a țării se joacă mai degrabă nu știu care autor obscur, decât Delavrancea!”. □ La *Cronica plastică* Marin Sorescu are în fața privirilor lucrările artistului plastic Val Chende. ■ Matei Călinescu scrie *Poezie și profunzime – însemnări despre „Elegiile” lui Nichita Stănescu*; criticul notează că volumul aduce texte inedite, a căror dificultate le face să pară obscure la o privire superficială; „Cele 11 elegii vor să refacă – așa cum reiese din succesiunea poemelor – un itinerariu lăuntric, prin zone adânci, pândite uneori de spaime infernale, populate de vise străvechi, care se desfășoară parcă pe ecranul confuz al unei memorii supraindividuale”.

● [„*Tribuna*”, nr. 40] S. Damian continuă analiza prozei lui G. Călinescu în articolul *Versantul dramei*, notând: „Concepând itinerariul de la joc la gravitate ca o diagramă a modificărilor caracterologice, romanul lui G. Călinescu sintetizează o direcție fecundă a prozei românești”. □ Ion Oarcășu recenzează volumul *Arghezi și folclorul*, al lui D. Cesereanu. □ În secțiunea *Carnetul criticului*, Constantin Cubleşan abordează, în *Proza stărilor lirice*, creația Sânzianei Pop, în *Versuri de veghe*, creația lirică a Ioanei Bantaș, și în *Ieșirea din adolescență*, pe cea a prozatorului Iulian Neacșu. □ Se publică gruparea de poezii *Tristia*, aparținându-i Ninei Cassian, dar și poeziile *Încet și Copii*, ale Angelei Marinescu, *Să nu exilați omenia!*, de Ion Rahoveanu, *Certitudine*, de Bazil Gruia ș.a. □ Este publicat un fragment din romanul *Paranteze*, fragment intitulat *Migrena*, al lui Teofil Bușecan.

7 octombrie

● [„*Contemporanul*”, nr. 40] Dumitru Micu scrie despre *Ion Barbu – poet artifex*: „Ne găsim în prezenta unui poet artificial prin definiție, care nu concepe arta altfel decât ca artificiu, considerând că acordurile lirice, oricât de tulburătoare, sunt „adevărate câștiguri” doar atunci când rezultă dintr-o tehnică precisă, voluntară și (în consecință) repudiind „confidența”, „sinceritatea”, „naivitatea” ca incompatibile cu „lirismul absolut” (...) Teritoriul său ni se indică explicit „castelul de gheață” al „Gândirii”, dar cucerirea lui întârzie, suplinită de manevre retorice (...) Mai direct, Ion Barbu e artificial în poeziile sale de debut, în chip sincer; mai târziu artificial va fi pentru el, artisticeste, modul sincerității”. □ *Cronica literară* semnată de Eugen Luca analizează *Nevoia de cercuri* de Geo Dumitrescu’ „În lirica noastră, Geo Dumitrescu a fost și rămâne mereu un temerar pilot de încercare. Alții, pentru a se smulge inerției, a evita primejdia mortală a manierismului, experimentează neîncetat noi formule poetice, apelând fie la dascăli venerabili, eclipsați o vreme, fie la magiștri (reali sau imaginari) la modă aici sau aiurea”.

8 octombrie

● [„*Cronica*” nr. 35] În cadrul secțiunii *Cronica literelor*, apar poeziile lui Horia Zilieru: *Eurydice* și *Inscripție pe-o frunză de viță* și ale lui Platon

Pardău: *Legendă și Florile*. □ Stelian Baboi publică schițele: *O zi fără nume și Niciodată nu-i târziu*. □ *Trei sute cincizeci de săptămâni* este titlul articolului în care George Muntean face o prezentare a seriei *Bibliotecii pentru toți*, afirmând: „...au putut apărea în cele 350 de numere de până acum ale colecției lucrări reprezentative din literatura română și străină, aparținând unui număr de aproape 200 de scriitori ilustrând 26 de literaturi naționale, precum și un număr de vreo 15 antologii de diverse genuri și culegeri de folclor. Dacă ne gândim că fiecare volum apărut săptămânal are între 300 și 350 de pagini și e tipărit în tiraje ce merg de la 20.000 la 200.000 de exemplare (tirajul mediu după aproape 7 ani de apariție, cifrându-se în jurul a 55.000 de exemplare) ne vom da lesne seama că *Biblioteca pentru toți* reprezintă în ansamblul activității noastre editoriale un mare și exemplificator efort de continuitate și constanță în răspândirea valorilor de seamă ale literaturii lumii”. □ Apar, de asemenea, poeziile: *Poetul*, de Elena Pangrati, *După nuntă*, de Ion Chiriac, *Căutări*, de Constantin Scripcă și *Lupii*, de Constantin Ștefuriuc. □ În cadrul rubricii *Carnet de lector*, Demostene Botez scrie articolul *De unde să-l ia?*, în care se întreabă, scriind despre un poet, ... de unde se trage, – care-i este rubedenia literară, din ce izvor strein își trage inspirația și factura. ... Poezia fiecăruia are în țesuturile ei cele mai fine ceva din seva tuturor poeziilor pe acre acesta le-a citit cândva, oricât de demult, și a căror amintire se pare demult stinsă. Răzbat din adâncurile sufletești senzații uitate, adormite, așa după cum, pe neașteptate și fără niciun motiv, în clipele de reverie și de repaus, răsar deodată, ca dintr-un ocean, amintiri ce ți s-au părut de mult moarte”. □ Rubrica *Note și comentarii* o semnalează pe Nina Cassian ca fiind „din nou preoteasa incoruptibilă a epuizării tuturor funcțiilor gnoseologice în actul demiurgic al poeziei,” precum și ciclul de poezii semnat de Grigore Arbore, în care „pasta grea este investită cu posibilitatea zborurilor lungi în aerul unui lirism dincolo de anecdotă. Ca atmosferă generală, este notabil puternicul sentiment al istoriei, al timpului asediat din care „Lungi caravane albe ce-odată dispărute / Ies pietre dulci și ziduri și turnuri la iveală”. □ La rubrica *Documente*, apare articolul *Caragiale sau Caragiali?*, care punctează faptul că „marele dramaturg ținea mult ca numele său să fie scris cu e în coadă și nu cu i cum erau tentați moldovenii să o facă, atunci pe când colabora la ziarul local «Opinia»”. □ Secțiunea *Cartea* semnalează, sub semnătura lui Laurențiu Ciobanu, apariția unui număr de șase povestiri reunite într-un volum cu titlul *Pâinea și bicicleta*, apărut în colecția „Luceafărul”, aparținând lui Ion Bălăceanu. „Sunt fragmente autobiografice alese și structurate în funcție de anumite experiențe fundamentale în evoluția principalului personaj. Apreciem această reală capacitate de concentrare a autorului care astfel izbuteste să evite descriptivismul plat, prolixitățile inerente, cum se spune, multor începuturi. ... Ion Bălăceanu povestește cursiv, amănuntele dobândesc însă semnificația prin efortul deja semnalat al concentrării. Efectul este acela al unei proze acre câștigă în densitate.

Mediile investigate au nu numai autenticitate, ci dobândesc și un anume subtext relevant pentru sensurile sufletești de adâncime”. În cadrul aceleiași secțiuni și sub aceeași semnătură, a lui Laurențiu Ciobanu, este semnalată apariția cărții *Nu te lăsa niciodată*, de Sînziana Pop, în care „predilecția pentru detaliu... poate fi pusă în relație cu studiul intim al naturii. Așa cum dezinteligerea atomului eliberează energii uriașe, nuanța dirijată aparent discontinuu trebuie să ducă la deplasarea lumii noastre psihice către alte orizonturi, dându-i o nouă alcătuire și strălucirea tânără a vieții cu iluzia veșniciei. Înscriindu-se în orbita acestui stil care ia cu asalt prejudecățile comode, Sânziana Pop aduce o atmosferă personală cuceritoare în cartea sa în care se petrec mici drame ale devenirii erotice declanșate de forța contingentului revelator. ... Nu te lăsa niciodată – iată poate cea mai realizată piesă atât în valorile morale vehiculate, cât și în posibilitatea mijloacelor de expresie”. □ La secțiunea *Cadran*, V. H. Zunis semnează articolul *Ion Creangă în limba greacă*, apreciind că „presa din Grecia a primit elogios traducerea operei marelui clasic român, Ion Creangă”.

● [„**Flacăra**”, nr. 41] Eugen Frunză semnează materialul *Rădăușene*. □ La rubrica dedicată noutăților din rândul cărților, se notează vești din proză: un nou roman al lui Traian Filip, *Desen după natură*, „scris cu nerv și cu deplină stăpânire a meșteșugului scriitoricesc”, un roman de Sorin Titel, *Reîntoarcerea posibilă*, „concentrat, scris cu suplețe și îndrăzneală, romanul, fără a beneficia de mari adâncimi, se citește cu interes, relevând în același timp serioasa creștere artistică de la volumul (Capacul) cu care a debutat”, un volum de povestiri al lui Vasile Rebreanu, *De chemat bărbatul pe stele*, o reeditare a cărții *Cercul magic*, de Nicolae Mărgescu, un jurnal al chirurgului Ion Vintilă, *Înceleștarea cu moartea*, „o carte dramatică, care e de presupus că va stârni și alte condeie, fie ele medicale, fie din alte domenii ale vieții sociale”, un volum critic, semnat de Ion Dodu Bălan, „acest remarcabil critic și exeget literar, gata oricând a prezenta un volum consistent iubitorilor de lectură”, **Valori literare**.

● [„**Luceafărul**”, nr. 41] Numărul conține o bogată selecție de versuri aparținând lui Gheorghe Tomozei (*Ora singură, Ora cu oglinzi, Femeia din ancoră, Hotel, Târziu, Lumea care sunt, Distanțe*), Dan Deșliu (*Cântece de milă*), Nichita Stănescu (*Căderea oamenilor pe pom, Mă asemeni cu un copac, Foamea de cuvinte*). □ Dinu Săraru publică o cronică teatrală intitulată *Ciocoii vechi și noi pe scenă*. „Romanul lui Filimon e prea cunoscut pentru a mai reveni asupra virtuților care l-au făcut celebru în literatura română, și cu atât mai mult într-o cronică teatrală unde, cel puțin în acest caz, interesul principal e reclamat de spectacolul ca atare. (...) Apoi, cum se știe, dramatizarea e destul de fidelă romanului pentru ca acesta să continue a rămâne sursa principală de informație și apel în vederea reconstituirii scenice. Lucrarea poezilor Adrian Maniu și Ion Pillat are, de asemenea, o anume tradiție teatrală, chiar pe scena Naționalului, unde a și văzut, pentru prima dată, luminile rampei în decembrie 1924, sub regia lui Paul Gusti și având în distribuție pe Marioara Zimniceanu,

N. Bălățeanu, N. Soreanu, fericit prilej de referire spre a nu se greși prea mult. Atunci, ne întrebam noi, care sunt izvoarele spectacolului de azi, atât de străin de roman și chiar de dramatizarea însăși, cu merite incontestabile, relevate încă de la debutul ei scenic și care-l făceau pe un Paul Prodan să scrie cu îndreptățire în cronica premierei, din 1924: „*Domnilor Ion Pillat și Adrian Maniu, le revine meritul de a fi clătinați puțin credința că nu se poate extrage dintr-un roman bun o piesa de teatru*”? Nu pot să-mi explic deconcertanta imagine pe care ne-o dă spectacolul despre roman și dramatizare decât printr-un viciu de interpretare regizorală ușor de evitat altfel, de oricare dintre instructorii echipelor de amatori, obligați uneori, din nefericire, să cedeze îndoielnicului gust de cartier mărginaș. Astfel, sunt în dramatizare anume episoade care pot lua o evidentă alură comică și, în lipsa oricărui criteriu artistic, chiar de bufonadă grosieră. Dar de aici și până la ceea ce ne-a oferit spectacolul lui N. Massim e totuși un drum foarte lung pe care, spre surprinderea noastră, regizorul l-a parcurs, totuși, cu o voioșie de necrezut. Iată-l, deci, pe Dinu Păturică, despre care știam ca întrunește *virtuțile* parvenitismului într-un grad care face ca la acesta să concureze ambiția unui cinic desăvârșit, perfidia rafinată, onctuoșitatea savant studiată, inteligența ascuțită și chiar instrucția superioară, pentru că s-a observat „*intellectualitatea la el, nu e poză*”, în sfârșit până și frumusețea fizică exploatată cu o artă rară, iată-l așadar pe acest erou atât de bine cunoscut de noi toți, apărând pe scena Naționalului, în postura unui prostălău fals smerit dar hoțoman, pentru ca apoi ambiția parvenirii să ia forme grobiene, vulgaritatea întâlnindu-se cu o brutalitate grotescă. Lăsat liber de orice exigențe pe care ar fi trebuit să i le impună cel puțin podiumul Naționalului, și împins chiar spre comedie cu orice preț, pentru ca lumea să râdă, și doar se știe câte motive, din cele mai joase, pot provoca hohotele, interpretul Dem Rădulescu, acest actor talentat, foarte talentat, și-a dat, cum se zice, drumul. Și astfel, iar s-a repetat jocul său nefericit din diverse spectacole de estradă, unde firește nici acolo n-ar fi trebuit să coboare atât de jos. Postelnicul Tuzluc, înfățișat de Niki Atanasiu, cunoaște la început unele momente care parcă ne-ar aminti de personajul epocii, dar alunecările sunt câteodată greu de oprit și în cadrul favorabil bufonadei preconizat de regizor, actorul nu le poate rezista. Dar Kera Duda, cu contribuția unei actrițe și ea foarte talentată, Coca Andronescu, care a făcut dintr-o țitoare de epocă o zglobie amoretă demi-mondenă, punându-și farmececele la încercare atât de neperdeluit în scena iatacului, cu mimarea foarte șoltică a unei crize de istericon?! În sfârșit, ce să mai spunem de scena finală, cu masa boierilor și *fetele* care între două cupe umplute cu vin, dansează pe loc, ațâțător și... *nerușinat*?! Se râde? Ba bine că nu! Dacă asta și-a propus regizorul N. Massim, în decorul ca o turtă dulce la moși, trebuie s-o spunem, al lui Demian, atunci el se poate felicita pentru că a izbutit din plin. Noi nu o putem face însă. Cu sinceră părere de rău. Comedie, comedie, deși nu sunt chiar așa de multe

motivele în romanul lui Filimon și nici în dramatizare, încât comedia să dea tonul și un ton așa de jos, dar din moravuri, trebuia să se înțeleagă și să înțelegem și noi ceva mai mult decât a înțeles N. Massim”.

• **[„Viața studentească”, nr. 32]** Revista își reia apariția săptămânală. În acest număr se fac aprecieri cu privire la Adunarea consacrată deschiderii festive a anului universitar, cu o *Cuvântare* a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

10 octombrie

• **[„Glasul patriei”, nr. 29]** Apare un fragment din poezia *Toamna țesătoare* de Vasile Alecsandri. □ Radu Gyr semnează *Pe unde au călcat sandalele romane*, un reportaj despre Jidava și săpături arheologice din zonă. □ Alexandru Hodoș publică *Folclor poetic nou*: „Cercetătorul dornic să cunoască frumusețile pământului românesc, la orice popas ar zăbovi, de pe culmile sure ale munților până pe țărmul însorit al mării, se va opri cu bucurie să asculte cântecele care, în atâtea felurite intonări, tălmăcesc, de la o regiune la alta, simțirea poporului și dragostea lui de viață. (...) Această comoară a folclorului românesc se îmbogățește și se îmborsăvește neconținut, iar marile prefaceri, care au deschis alte orizonturi de viață pe seama tuturor, au dat un avânt nou creației artistice populare. La vremuri noi, cântece noi. Cu acest gând a porni la drum un harnic culegător de cântece populare, Ion Meitoiu, poet el însuși, care a dat la iveală, de curând, o prețioasă antologie de *Folclor poetic nou*. Cartea, de aproape cinci sute de pagini, oferă o frumoasă recoltă de poezie populară actuală, din toate regiunile României de azi”. ■ Apare *„Poezia apropiere popoarele”*. *Întâlnire cu poetul belgian Robert Goffin* de Șerban Cioculescu: „- Spuneți-mi ceva despre Poezie. – Poezia este aceea care apropiere popoarele. Ea n-a despărțit niciodată pe oamenii din lumea întreagă. Toți poeții latini suntem fiii lui Vergiliu, care a cântat Pacea, în partea VI-a a «Eneidei». – *Cu ce impresii plecați din țara noastră?* – Sunteți țara visată, a soarelui veșnic. Vin din țările ceții, sunt fără voie un fenician. M-am întors din raiul Deltei, pe care am vizitat-o la îndemnul președintelui scriitorilor români, Zaharia Stancu. Am impresia că am văzut o replică europeană a fluviului Amazon”.

11 octombrie

• **[„Scânțea”]** Vizita de lucru efectuată de Nicolae Ceaușescu în regiunea Hunedoara este prezentată de I. D. Bălan sub titlul *Conducătorii la sfat cu țara*.

13 octombrie

• **[„Scânțea”]** Despre împlinirea a 85 de ani de la nașterea lui George Bacovia, scrie Mircea Angheliescu: „(...) Așa cum s-a observat în repetate rânduri, asemenea altor poeți care au început să se afirme la sfârșitul secolului trecut, Bacovia se înrudește și el, prin condiție socială și mentalitate, cu acea

categorie a artiștilor «proletari culti» – cum a denumit-o Gherea. O bună parte din acești poeți au cunoscut într-o anumită măsură influența mișcării socialiste, manifestându-și nu odată în scrierile lor sentimente protestatare, în forme și viziuni proprii față de stările de lucruri existente. În același timp, unii dintre ei, printre care și Bacovia, s-au arătat pe plan artistic receptivi la noua orientare poetică aflată tocmai în plin proces de propagare pe atunci în literatură: simbolismul. În creația lui Bacovia nu vom întâlni însă aspectele artificiale, negative, de care nu a fost scutită uneori poezia simbolistă. Versurile sale de o sensibilitate aparte izvorăsc dintr-o adâncă experiență artistică, ale cărei merite în direcția înprospătării limbajului poetic și a concentrării lirismului înscriu în literatura noastră o contribuție dintre cele mai substanțiale. Spre deosebire de acei poeți care-și căutau refugiul din realitate în reveriile imaginației, invocând ținuturi exotice și misterioase, Bacovia nu a resimțit asemenea tendințe evazioniste, străduindu-se constant și izbutind în mod atât de personal să dea în creația sa o expresie lirică concentrată unor trăiri autentice, care izvorau dintr-un nemijlocit contact cu realitățile sociale dureroase, cu contrastele violente și flagrantele inechități ale unei „lumi eronate“, în care pluteau «ecouri de revoltă și de jale». (...) În relevarea imaginii acestei lumi a urâtului burghez, Bacovia se dovedește un mare creator de atmosferă. Capătă astfel relief în poezia sa o realitate copleșitoare, surprinsă fragmentar în detaliile ei semnificative. Imagini poetice de o mare plasticitate se succed și se contopesc, înfățișând un veridic tablou social. (...) După Eminescu nici un alt poet nu a exprimat în versurile sale cu atâta forță de concentrare și originalitate ca Bacovia tragicul fenomen al însingurării esenței umane în condițiile societății burgheze. (...) În timp ce alți poeți, care scontau pe o grabnică popularitate, s-au lăsat tentați de felurite experiențe formaliste ce n-au fost înregistrate apoi de istoria literară decât cel mult ca simple curiozități, Bacovia și-a șlefuit versurile cu migală de artizan, adaptându-le firesc fondului liric dens, distilat până la esențe. (...) Opera lui Bacovia, sub crusta ei de tristețe melancolică, cuprinde aspirații și îndemnuri generoase ce și-au aflat apoi, în anii înălțării noii noastre societăți, o strălucită confirmare, căreia însuși poetul, în amurgul vieții sale, i-a putut fi martor: „Mi-am realizat / Toate profețiile / Politice. / Sunt fericit... / Frumos / Este cerul / Senin, sau mănios / Un aforism celebru Te face să trăiești... / Nu-i mâini, / Nici azi, / Nici ieri – / Timpul... (*Cogito*)”.

□ Horia Lovinescu semnează eseu *Experimentul artistic*, în care se regăsește una dintre temele preferate ale redacției: dezbaterea pe marginea conflictului dintre vechi și nou, care cunoaște o curbă descendentă poziția lui centrală fiind ocupată, încet dar sigur, de un nou „tip” de conflict: „dintre bine și... mai bine”. Horia Lovinescu este de părere că „în practica vieții artistice atât majoritatea adversarilor experimentului cât și admiratorii lui fanatici scapă din vedere sau nu intuiesc natura sa exactă. Transformat în drapel al nu știu cărui «nou» îndreptat împotriva nu știu cărui «vechi», experimentul devine, cu toate

simbolurile cețoase, prilej de discordii zilnice, de lănci rupte, în lupte cu morile de vânt și de descărcare a ranchiunelor și vanităților cele mai anti-patice”. Opinia lui Horia Lovinescu este că „legea selecției naturale funcționează impecabil în artă: ceea ce e vetust moare chiar când împrumută aparența noutății și ceea ce e cu adevărat sau mereu nou (adică greu de semnificații umane) supraviețuiește chiar dacă păstrează amprenta unor modalități obosite. Legitimând experimentul ca o necesitate a vieții artistice, suntem obligați să-i creăm forme organizate, științifice de manifestare. Când va lua în acest sens inițiative bine gândite și bine documentate, Comitetul de stat pentru cultură și artă? Studioul laborator – adevărat studiu experimental – inspirat cu mijloace materiale și cadre calificate în care gândirea artistică, mai cu seamă tânără, să fie „încercată cu curaj și chibzuință, nu reprezintă un lux ci o nevoie imperioasă”.

• [„**Albina**”, nr. 981]. Număr consacrat toamnei. Mihai Beniuc semnează poema *Octombrie*: „.... Din cooperative camioane/ Cu cucuruz, cu fructe, cu butoaie/ Spre noile orașe năzdrăvane/ Cu fabrici și uzine cale-și taie.// Petrol, oțel, cărbune și bucate/ Vorbesc în limba muncii fără jaf/ Și dacă nu-s chiar din belșug de toate,/ Ușor în ochi nu-ți zvârle nimeni praf”. ■ Virgil Carianopol se întreabă, tot în versuri, *Ce-i patria?*: „.... Ea este tot ce simt și mă-nconjoară:/ Pământul sfânt din care-n viață sui,/ Cu care lupt, pe care-ai mei îl ară,/ Amestecându-și dorul cu al lui”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 41] ■ Dinu Pillat semnează partea a doua a unui foarte interesant eseu despre *Etapele vieții și ideții lui Ion Barbu*, unde poetul și matematicianul apare drept un demn Mallarmé român, cultivat și hiperinteligent, ermetic și mereu în deplină cunoștință de cauză a caracterului ermetic al textelor sale, de o devastatoare ironie în aprecierea marilor contemporani, deși îl apreciază mai presus de toți pe Mateiu Caragiale; modern înainte de toate, în sensul lui William Marx, adică al conștiinței autonomiei literaturii față de orice alt domeniu discursiv, manifestată printr-un dispreț adesea jucat față de practica mărunță a „literaturii”. Merită citată această caracterizare pe care i-o face autorul eseului: „În ciuda interesului major manifestat de toți criticii de prestigiu ai epocii față de opera sa lirică, Ion Barbu s-a complăcut totdeauna în a se crede un poet neînțele de contemporaneitate. De E. Lovinescu, care ar fi atribuit cuvântului său scris „proprietăți de opacitate și căldură obscură”, se plânge într-un loc că l-a făcut prin aceasta să se simtă cândva „întristat de moarte”. Exegeza lui Tudor Vianu era considerată de el ca fiind de un didacticism pedestru, incompletă și pe alocuri chiar eronată în interpretare. Nesatisfăcut nici de paginile pe care i le consacră G. Călinescu, merită să menționăm ca un amănunt semnificativ faptul că a vândut ostentativ Istoria *literaturii române a acestuia*, de îndată ce a luat cunoștință de cuprins”. ■ Mihai Beniuc publică poemul *Despărțire* pe pagina 1. □ Episodul XII al foiletonului lui Perpessicius, *Lecturi intermitente*, este

dedicat manifestărilor care au loc la Hordou cu ocazia aniversării a 100 de ani de la nașterea lui G. Coșbuc. □ La rubrica de cronică literară, Lucian Raicu scrie despre volumul *Scrisorile esențiale* al lui Ion Gheorghe. Cronică, pozitivă în general, remarcă o alunecare înspre un ermetism protocronist pe care transcrierea lirică nu-l mai susține mereu la aceiași parametri estetici. □ Pagina de poezie cuprinde poeme de Ștefan Augustin Doinaș, Adrian Păunescu, Dimitrie Stelaru și Petre Solomon. □ La pagina de proză, Nicolae Velea publică nuvela *Camera obscură*, iar Fănuș Neagu, nuvela *Zgomotul*. □ La rubrica *Opinii despre cărți*, Eugen Simion scrie un eseu critic despre *Nuvelistica lui Marin Preda*, în care încearcă să acrediteze imaginea unui Preda vizionar însoțindu-l pe romancierul realist binecunoscut de critică: „Există o mitologie a realismului, un fantastic care derivă nu din transcrierea supranaturalului, neverosimilului, în ordinea existenței, ci, ca la Dostoievski, din studiul stărilor obsesive. Scriitorul român are, în genere, mai mult decât se recunoaște, o sensibilitate la fabulos și enigmatic, de care se apropie cu mijloacele prozei de analiză sau de evocare”. Criticul găsește că scriitorul român cel mai afîn cu Preda este Rebreanu, primul romancier român analitic al lumii rurale. □ La pagina de arte, Eugen Barbu scrie, la rubrica *Reflector* – nume pe care televiziunea avea să-l prefacă în renume – despre punerea în scenă a *Viforului* lui Barbu Ștefănescu Delavrancea de către trupa Teatrului Delavrancea. □ Puțin mai jos, Cella Delavrancea semnează o notă despre succesul american al pe atunci tânărului pianist Radu Lupu (20 de ani), în timp ce Barbu Arghezi scrie despre semnele unei societăți a consumului în București (*Evoluții*). □ Numărul este ilustrat cu desene de Victor Brauner, provenite dintr-o „colecție particulară”.

14 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 41] George Ivașcu analizează problema *Traducerilor*: „așadar s-a tradus și se traduce mult: de tălmăcit – în accepția argheziană – mai puțin. Oricând se poate – și trebuie! – întocmi un indice bogat în nume și titluri, dar el ar apărea mai curând o acumulare de inițiative individuale sau de prilejuri anume determinate. (...) Așa cum reieșea și din dezbaterile Gazetei literare Radio, pentru edificarea unei veritabile practici a traducerilor din literaturile străine, s-ar impune o acțiune amplă și, ca atare, sistematică, urgent și bine definită, într-un plan de perspectivă deplin cuprinzător, competent întocmit și eficient distribuit în edituri”. □ Matei Călinescu scrie despre *Rigoare și poezia criticii*: „Esențială rămâne problema dacă actul critic este sau nu un act creator. Cred că, fără a o identifica cu creația artistică, se poate vorbi de o creație critică. (...) Sub aparențele ei mai mecanice, mai tehnice critica, în măsura în care e creație, se vădește a fi și o poezie la poeziei. (...) Poezia de care vorbesc, rară și nobilă, poate răsări – oricât de paradoxal a părea – chiar dintr-o analiză aparent rece, chiar din

mențiunea într-un context anumit a unei simple și umile date istorice. (...) Nu trebuie uitat însă că, prin însăși existența ei – care poate lua aspectul unui destin – critica nu începe, ci doar sfârșește prin a fi poezie”. □ Nicolae Manolescu semnează cronica literară cu titlul *Elegia cuvântului* despre volumul *11 elegii* de Nichita Stănescu: „Elegiile lui Nichita Stănescu pornesc de la a constata înfrângerea poeziei, încercând s-o depășească, într-o experiență aproape imposibilă. De puține ori a atins mai direct singura problemă cu adevărat esențială a poeziei de totdeauna și nu spre a-i ceda, dezarmat, dar spre a merge mai departe: nu mai e o luptă cu neputințele provizorii ale poeziei, dar cu poezia ca atare, ca condiția fundamentală. Aceasta e, poate, meritul cel mai mare al unui volum, nu egal pe toată întinderea lui dar care refuză orice ușurință. Tocmai când e învins, Nichita face dovada puterii lui: cerând de la poezie totul, el știe, de altfel că va fi învins”.

15 octombrie

• [„Cronica”, nr. 36] □ Laurențiu Ciobanu publică poezia *Dacică*: „Acum plec din cerul albastru / adânc sânt ca liniștea zeului / adormit fără arme / la porțile de fum ale tăcerii”. □ Mihail Petroveanu semnează articolul *Bacovia și obsesia eului*: „Lirica solitudinii cunoaște cu Bacovia momentul său cel mai acut. Practic, nu există poezie grațiată de gustul acestui sentiment. Oricare ar fi experiența parcursă sau aspirația dorită, singurătatea își afirmă autoritatea suverană. Condiție originară și imprescriptibilă, ca un verdict fără apel, izolarea nu este însă indicativul ființei de excepție, stema orgoliului inaccesibil”. □ Pagina *Cronica literelor* cuprinde poeziile: *Poeme într-un vers*, *Orchestra mută* și *Un dor de flăcări*, de Nicolae Tatomir și *Unde-o fi acum fata din povești* și *Cântec*, de Sorin Stoian. □ N. V. Turcu publică *Alune și altele*, un scurt fragment de proză. □ Rubrica *Note și comentarii* semnalează următoarele apariții: *Tristețea erudiției*, de Nicolae Manolescu, *Farmecul rațiunii*, de Ion Pascadi, *Nunta sau celelalte confuzii*, schiță de Alexandra Târziu și alte câteva interesante, inedite apariții ale lui Bacovia, V. Voiculescu și Matei Caragiale. □ *Bacovia prozator* este titlul articolului semnat de Mihail Harea: „Aproape fiecare bucată de proză scrisă de Bacovia conține esența unui spirit dominat de o lume atroce, dorind să spargă pereții între care e aproape zidit, și totuși în goana sa negăsind, de cele mai multe ori, decât aceleași cărări în sens invers. Acest „cerc vicios” este excelent dovedit în melancolicile pagini *Undeva* (1916), *Amăgire* (1916), *În zadar* (1918), *Târziu* (1923) ș.a”. □ Demostene Botez afirmă că *Nu se poate trăi fără Shakespeare*: „Poezia este climatul în care înfloresc umanismul. Ea este remediul împotriva izolării și singurătății. E vocabularul prin acre sufletele stabilesc legături, își fac comunicări. E limbajul dragostei. De aceea și este în deosebi limba tinerilor și a visătorilor. ... Fără simțul poeziei, fără puterea ei de imaginație, de fantezie și romantism, nici în știința cea mai aridă, cel mai sobru savant nu poate crea

nimic nou și avansat. ... Nu! Nu se poate trăi fără Shakespeare! Dacă dăm acestui nume înțelesul simbolic pe care și l-a câștigat prin transcendența lui poezie”. □ N. Crețu publică articolul intitulat „*Poză*” și „*Substanță*” în *lirica actuală*: „... opoziția poză – substanță este întemeiată și în lirica actuală, chiar la unii dintre cei mai înzestrați poeți, mai ales tineri, exemplele de poză nu lipsesc. Frecvența cuvântului în critica de poezie trebuie pusă în legătură tocmai cu această accepție peiorativă a «pozei», ceea ce implică, necesar, o apreciere negativă asupra autenticității substanței lirismului ca și asupra naturaleței gestului de dezvăluire interioară”. □ La rubrica *Primii pași*, Horia Zilieru remarcă „un amestec ciudat de exigență și de candoare a începutului propriu” la Victor Teișanu, din a cărui operă publică două poezii: *Destin și Floare de colț*. □ I. Sârbu face recenzia cărții Victoriei Ana Tăușan, *Culorile complementare*, despre care afirmă că „evoluează de la o anume ținută de obiectivare lirică, proprie artistului popular, spre o accentuată subiectivare a eului poetic”.

● [„*Flacăra*”, nr. 42] Florin Suru semnează materialul *Eminescu la Blaj*, în care semnalează o expoziție organizată la împlinirea unui „secol de când Eminescu a poposit la Blaj, rămânând timp de câteva luni oaspetele orașului”. □ Se notează apariția unor noi volume semnate de George Călinescu: *Studii și comunicări*, „apărută, sub îngrijirea lui Al. Piru, în «Biblioteca școlarului» a Editurii tineretului, cuprinde studii și articole despre Eminescu, Caragiale, Bolintineanu, Sadoveanu etc”. și micromonografie despre *Ion Heliade-Rădulescu*. Se mai notează următoarele apariții editoriale: *Papuciada*, de Camil Petrescu, *Nopti cu lună*, volum ce cuprinde *scrisori esențiale*, de Ion Gheorghe, micromonografie a lui *Al. Odobescu*, semnată de D. Păcurariu, *Eminescu și Schopenhauer*, de Liviu Rusu, iar Silvia Nicolau Cincă debutează cu povestirile sale, grupate în volumul *Pisica și vorbele*. □ Al. Piru răspunde întrebării unui cititor despre viața și opera lui Ion Heliade-Rădulescu, cu date relevante despre acesta.

● [„*Luceafărul*”, nr. 42] Pornind de la o cronică teatrală semnată de Șt. A. Doinaș la piesele lui M. Sebastian, care „refuza, ca pe o prejudecată, definiția literaturii dramatice a lui Sebastian ca «un teatru al evadării», Florian Potra formulează o serie rezerve cu privire la montarea cinematografică a *Stelei fără nume*, în regia lui Henri Colpi. „Nefiind oameni ai faptei, eroii din *Ultima oră*, din *Jocul de-a vacanța* și, bineînțeles, din *Steaua fără nume*, nu «efectuează realmente evaziunea», ei «nu depășesc condițiile existenței lor imediate, nu evadează, ci tânjesc spre evadare». E vorba, în alți termeni, de un anumit fel de nostalgie, ceea ce în buna limbă franceză a lui Henri Colpi ar putea să însemne *langueur nostalgique* (unde e prezent și sensul de tânjire). Dar continuă Doinaș – «dacă evadarea, ca act, poate constitui o situație dramatică, nostalgia poate fi cel mult o stare lirică. Iată de unde izvorăște poezia pieselor lui Sebastian: e o poezie tipic metaforică, în sensul că suprapune datelor existenței

reale o imagine idealizată, vehiculând sentimentul unei aspirații aproape nedefinite». Indubitabil, Colpi a asimilat cu ușurință lecția lirică a lui Sebastian, ca pe un element congenial. Mai mult, și-a construit filmul pe razele acestei transparente pânze de păianjen. A lăsat la o parte problematica evadării (și în general, orice fel de problematică esențială), supralicitând tristețea lirică, scrutând dimensiunea umană a eroilor în însăși capacitatea lor (abstractă) de a visa. (...) Fascinat de o asemenea viziune, Colpi nu și-a dat seama că o stare lirică nu poate încheia un veritabil act dramatic. De aceea, filmul *Steaua fără nume* e monocord și la urma urmei neinteresant, prin inconsistență. Cu sau fără voie, Colpi a omis sau a turnat prea multă apă în vinul celui alt termen posibil al dialectice cinematografice, termen care în piesa lui Sebastian există: comicul de contrast”.

• [„Viața studentescă”, nr. 33] Rubrica *Relief* include scurte recenzii de Gh. Suciul despre volumele apărute la Editura Științifică / în colecția „Pagini din istoria patriei”, precum *Dacii* de H. Daicoviciu; *Avram Iancu* de S. Dragomir; *Ion Vodă cel Viteaz* de Dinu C. Giurescu.

16 octombrie

• [„Scânteia”] La început an universitar, Șerban Cioculescu scrie, în lumina documentelor de partid, articolul *Climatul școlar* despre bunele tradiții ale învățământului superior românesc și începuturile sale studentești: „... În cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea consacrată deschiderii festive a anului universitar, un semnificativ paragraf a fost consacrat misiunii educative a corpului didactic: «Profesiunea de dascăl are un profund sens social și etic; misiunea profesorului nu se reduce la actul transmiterii cunoștințelor, ea presupune în același timp o mare răspundere pentru plămădirea personalității noilor generații de intelectuali, pentru modelarea conștiinței lor cetățenești, pentru cultivarea în rândul viitorilor specialiști a unor înalte idealuri de libertate și progres social. Este necesar ca întregul corp didactic să se preocupe îndeaproape de educația studenților, de comportarea lor în societate, asigurând ca intelectualii noștri de mâine să aibă o înaltă ținută atât în viața universitară, cât și în viața de toate zilele». Aceste cuvinte reflectă deplin prețul pus de conducerea partidului și statului socialist pe educația morală a tineretului nostru, în noile condiții create învățământului. Ele trasează un drum luminos pe calea progresului moral al noilor generații. Spunând «cumințenie», mă gândesc la sensul primordial al epitetului «cu minte», în două cuvinte, altădată, când bunicii noștri considerau purtarea omului ca o manifestare a rațiunii, într-un cuvânt un act sintetic de conștiință. (...) De bună seamă, trecerea la Universitate, în toamna anului 1920, a însemnat o totală schimbare de climat. În locul provinciei, Capitala, cu majusculă. În locul unei serii întregi de interdicții și de constrângeri (în cea mai mare parte, de altfel, juste), totala libertate. Aceasta, însă, generația mea și-a exercitat-o cu moderație și cuviință. Nu ne îngheșuam pe sălile de curs, nu ne împingeam, nu ne

țineam de mână cu studentele. Când treceau profesorii, ne lipeam de zid cu toată deferența. Decanul nostru de la Facultatea de Litere și Filozofie, cum se numea pe atunci, istoricul Dimitrie Onciul, uriaș ca Vulcan și ca și dânsul claudicant, ne inspira năfârșit respect. La cursul lui N. Iorga, se auzea, vorba aceea, musca bâzâind, iar studenții nu îndrăzneau să comunice între dânsii nici măcar atunci când, luând note, le scăpa forma exactă a unui nume propriu necunoscut. La cursul public al lui V. Pârvan, expunerea era urmărită de noi cu răsuflarea tăiată de emoție, ca la un spectacol unic de erudiție și interpretare originală. Nu cunoșteam o relativă destindere decât la seminariile lui M. Dragomirescu și mai ales la Institutul de literatură al său, cu discuții libere, în care unii dintre noi eram ispitiți să abuzăm de răbdarea și toleranța profesorului atât de contrastante față de dogmatismul sistemului său estetic. M-am lăsat însă furat de amintiri străvechi. În aceeași cuvântare, secretarul general al C.C. al Partidului Comunist Român a subliniat menirea Uniunii Tineretului Comunist și a asociațiilor studențești, care „trebuie să se preocupe de educarea studenților în spiritul ideilor comunismului, al eticii noastre noi, al unei comportări civilizate în toate împrejurările vieții, care să facă cinste valoroasei intelectualități a patriei noastre“. Să nu uităm că anii vieții universitare coincid cu trecerea de la adolescență la adevărata tinerețe, și că aceasta este din toate punctele de vedere o luare de conștiință, un act de plenitudine morală”.

19 octombrie

- **[„România liberă”]** La cinci ani de la trecerea în eternitate a lui Mihail Sadoveanu, în secțiunea *Carnet cultural*, Demostene Botez scrie articolul *Permanența unei mari opere*, în care prezintă aspecte biobibliografice diverse, ce îl prezintă pe scriitor în calitate de „cetățean, în înțelesul de luptător pentru dreptate”. În plus, notează că: „Marea lui fericire a fost să vadă cu ochii împlinirea năzuințelor poporului, libertatea pe care s-a învrednicit să și-o cucerească, eliberarea de umilință și obijduire, descătușarea marilor lui energii creatoare, afirmarea tuturor însușirilor sale. În ultimii ani ai vieții, marea lui bucurie era să vadă noile realizări ale poporului”.

- **[„Scânteia tineretului”]** Iliana Grigorovici recenzează volumul de schițe umoristice al lui Nicolae Țic, *Pe scara vagonului*, în care „multitudinea temelor și diversitatea registrelor realizează eterogenitatea” acestuia.

20 octombrie

- **[„Scânteia”]** În amintirea anilor trecuți de la despărțirea de Mihail Sadoveanu, în *Rapsodul străbunilor* Valeriu Râpeanu evocă ultimul drum pe care a fost condus marele prozator: „De aceea când într-o zi de toamnă cu soarele cernut prin sita norilor l-am condus pe ultimul drum pentru a-l așeza acolo unde opera sa îl îndreptățește și anume alături de Eminescu, în omagiul

îndurerat al miilor și zecilor de mii de oameni înșiruiți de-a lungul străzilor Bucureștiului am citit omagiul suprem al întregii țări, al întregii suflări românești. Și când cortegiul a început să urce dealul din apropierea locului de veci, ca și la moartea lui Eminescu, o ploaie mărunță a început să se cearnă din țăriile cerului. Natura își aducea omagiul așa cum a dorit păstorul din *Miorița*. Atunci însă, se sfârșea numai viața omului cu tâmpilele ninse ca ale împăraților din povești, cu privirea în care se răsfrângeau seninul și dulceața cerului nostru. Voievodul Ștefan, viteazul între viteji, a spus atunci când îi însoțea pe drumul din urmă pe cei ce au slujit țara și s-au jertfit pentru ea: «Când răsare soarele avem să ne aducem aminte de ei. Și avem să-i jelim de asemenea când soarele asfințește. Și când ne vom trezi la bătaia miezului nopții, avem să-i simțim în jurul nostru...» ...astfel trăiește și va trăi în amintirea noastră Mihail Sadoveanu, artist între artiști”.

• [„*Albina*”, nr. 982] Toamna continuă și în acest număr, ca subiect de reverii lirice și odăjdii versificate. Cu *Toamnă bogată*, Victor Eftimiu este unul dintre semnatari: „Câmpii blagoslovite, păduri, livezi, podgorii/ S-au încărcat de rodul întârzierii veri/ S-au frânt în două merii sub grelele poveri/ Și s-au întors cu tolba umflată, vânătorii./ Ciorchinii, ca purceii la țâța scroafei-mame/ Au supt din viță lapte, mai plini, mai dolofani/ Se smulg cu greu din lujer, trandafirii, bălani,/ Ca să-și încheie viața în fundul unei crame”. Îl secondează, dar pe versantul mohorât al anotimpului, Demostene Botez în *Podoabe de aramă*: „...Și-a dezbrăcat podoabele de-aramă,/ Nici nu mai poartă-a frunzelor sandale./ Nu mai cinstește cu cheflii la cramă.../ Doar ploaia deasă cântă din țambale”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 42] Pe prima pagină, Alexandru Balaci scrie despre poezia lui Eugenio Montale, poet italian major, căruia îi este elogiată sinceritatea în „poziția sa față de faptele și ideile lumii de azi”, cu ocazia prezenței amândurora la Congresului internațional al studiilor dantești de la Florența. Relatarea însăși, de la Florența, transmite un mesaj: România socialistă era din nou o țară europeană. □ Tudor Arghezi publică tot aici un mic poem, *Portret*. De altfel, el va rămâne o prezență constantă a primei pagini a revistei de-a lungul anului. □ O parte a acestui număr este dedicată aniversării 75 a lui Perpessicius, despre care scriu Vasile Netea (*Convorbiri cu Perpessicius* – mărturiile despre experiența viitorului istoric literar de dascăl, după 1918, în Ardeal, sunt foarte interesante), Valeriu Rîpeanu și, de astă dată la rubrica de cronică literară, Aurel Martin, despre volumul de *Opere I – Poezii*. Criticul din Jibou trasează parcursul liric al celui care va deveni critic la rândul său, parcurs care începe în 1915, anul debutului, în revista „Cronica” a lui Gala Galaction, și-i definește poezia astfel: „Perpessicius cultivă, de fapt, cu însuși mărturisește, o poezie „biografică prin excelență”, altoită și crescută din „stricta realitate”, „în care realitățile războiului (a luptat pe frontul de Sud în timpul primului război mondial) se împletesc cu cele cotidiene. Sunt

inserate două poeme ale lui Perpessicius din 1942 și 1943. ■ Prima parte a unei ample cronici a edițiilor apare, sub semnătura Monicăi Lazăr, despre ediția *Poeziilor lui Lucian Blaga*, ediție îngrijită de George Ivașcu. Extrem de importantă în epocă, ediția este luată la cei mai mărunți bani, iar editorului i se reproșează epurarea volumului de 11 poeme pe teme religioase, spirituale, care n-ar fi fost în ton cu prezentul cultural al României socialiste. Despre acest text scrie, mai târziu, Mircea Popa în revista „Apostrof”, nr. 4 (323)/2017: „Cu acel prilej, Monica Lazar a avut o intervenție destul de dură la adresa modului cum s-a lucrat ediția, intervenție care a apărut în paginile revistei «Gazeta literară», nr. 42/1966, prilejuindu-mi și mie un scurt comentariu al problemei care s-a publicat într-un număr următor (*Edituri și... editori*, în „Tribuna” 1966, nr. 46 pe 17 nov., p. 2)”. Episodul următor al acestei critici a ediției apare în numărul următor. ■ Mariana Șora scrie despre romanul *Cu sânge rece* al lui Truman Capote, în vreme ce Ulvine și Ion Alexandru prezintă (traducând) câteva superbe poeme ale lui Hans Magnus Enzensberger. □ Deși poate să pară anodin din perspectiva specialistului în literatură, reportajul-anchetă al lui George-Radu Chirovici realizat cu ajutorul Miliției Capitalei, o pagină întreagă (Alo 22.22.22), fragmentul de scenariu al lui Ioan Grigorescu pentru filmul de actualitate *Subteranul*, ca și o relatare ironică despre versurile muzicii ușoare de la Festivalul de la Mamaia 1966 (*Breviar estetic al muzicii ușoare*) sunt astăzi documente ale unui moment de deschidere civică și socială din primii ani ai regimului Ceaușescu.

• [„*Glasul patriei*”, nr. 30] Virgil Carianopol publică poezia *Patria*. ■ Demostene Botez semnează *Mihail Sadoveanu*: „S-au împlinit cinci ani de când a căzut, ca un brad lovit de trăsnet, cel mai mare artist-cronicar al poporului nostru. Opera lui Mihail Sadoveanu este vastă. Ea cuprinde veacurile istoriei românești, oglindește viața și structura sufletească a poporului nostru. (...) În ciuda bolii necruțătoare, în ultimii ani ai vieții, marea lui bucurie era să vadă noile realizări ale poporului. În fiecare dimineață cerea să fie dus să privească tot ce se înalță, și sta ore întregi cu ochii ațintiți la munca de pe șantiere. Comemorării de azi îi vor urma multe altele, la împlinirea succesivă a sutelor de ani care vor redeștepta mereu admirația și recunoștința poporului pentru marele său cronicar și neîntrecutul său povestitor”.

• [„*Tribuna*”, nr. 42] Teofil Bușecan semnează editorialul *Consecvența umanismului*: „Folosim cuvântul de *umanitate* dorind să exprimăm sentimentele de profundă satisfacție, de bucurie și entuziasm, cu care întreaga țară, toții fiii ei, au primit hotărârile Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 12-14 octombrie. (...) Lucrările Plenarei din octombrie a partidului, hotărârile ce au fost adoptate la ambele puncte de pe ordinea de zi, se înscriu ca acte de mare importanță în viața noastră, a patriei noastre socialiste aflată în plin avânt creator”. □ Al. Căprariu publică textul omagial *Perpessicius la 75 de ani*: „Iată, anii trec, și pe măsură ce caruselul lor își

multiplică rotirile, la fel ca la Tudor Vianu, scrisul și viața lui Perpessicius ne apar mereu mai pline, mai grele de farmec și de învățăminte. Desigur, avem și alți bărbați străluciți și strălucitori în erudiție, dar – și cât de tonifiant este pentru fiecare dintre noi să deprindem această uimitoare lecție – oricare dintre paginile cărților lui Perpessicius îți atrag atenția, va fi cu neputință să nu te lași încântat de faptul că *erudiția* exegetului este mereu însoțită și iluminată de cele mai pure efluvii lirice. Erudit și poet în egală măsură – Perpessicius a preschimbat cele mai felurite vârste ale literaturii noastre în Arcadii sub al căror cer clipele își opresc nemiloasa cădere. Și acum, Perpessicius împlinește 75 de ani. Nu, această vârstă – când o rostești legată de numele lui Perpessicius – nu este a senectuții. Ea este a unei tinereți permanente, rodnice pe care o dorim, din inimă neostenită de-a lungul numeroșilor ani ce ni-i va dăruii viitorul, pentru a dăruii lauri noi la vârsta de aur a culturii noastre”. □ În articolul *Din activitatea parlamentară a lui Nicolae Iorga*, Ioan Bojan se referă la poziția antifascistă a savantului ucis de legionari: „Sub influența stării de spirit a poporului, alături de personalități politice burgheze și de alții reprezentanți e seamă ai culturii noastre, N. Iorga și-a adus o contribuție însemnată la lupta împotriva fascismului, ridicându-se cu multă hotărâre împotriva hitlerismului și legionarismului. Atât în scrierile, în conferințele sau intervențiile din parlament, în ultimii ani ai vieții sale, în condițiile create după venirea lui Hitler la putere în Germania, când vârfurile marilor capitaliști și moșieri din țara noastră se orientau spre instaurarea dictaturii fasciste și spre o apropiere de Germania, Iorga s-a pronunțat cu fermitate pentru apărarea independenței țării față de expansiunea economică și politică a hitlerismului, manifestându-și în același timp deschis adversitatea față de ideile fasciste propagate în primul rând prin intermediul gărzii de fier. (...) Acestea, și multe alte luări de poziții curajoase împotriva politicii și ideologiei fasciste, au determinat sfârșitul tragic al patriotului și savantului de reputație mondială – Nicolae Iorga”. □ Augustin Buzura răspunde cititorilor *Pe marginea unei anchete*: „Și de astădată ancheta în legătură cu unele aspecte concrete ale specializării și activității medicale în general, realizată de Romulus Zaharia, s-a bucurat de un interes deosebit din partea cititorilor. (...) În încheiere, mulțumind cititorilor noștri pentru aprecieri – și răspunzând tov. dr. H. Bujor – îi asigurăm că revista noastră a publicat și va mai publica asemenea anchete privind aspirațiile și neajunsurile altor profesii”. □ La *Cronica literară*, Ion Lungu scrie la volumul lui Ion Pop, *Propuneri pentru o fântână*: „Inclinat spre contemplația calmă și discretă, Ion Pop, autorul recentului volum *Propuneri pentru o fântână* (colecția *Luceafărul*), se definește, cred, mai mult prin armonia și finețea orchestrației lirice decât prin actualitatea și tensiunea stărilor sufletești pe care le transfigurează. Până și ineditul unor prefaceri lăuntrice calitative nu îl neliniștește peste măsură, constituind mai degrabă prilejul decât cauza auto-exprimării. (...) Ion Pop este un poet autentic, chiar

dacă nu se simte mistuit de lava fierbinte a marilor pasiuni. Cultivat și inteligent, el știe să selecteze, în general, tot ce convine viziunii și sensibilității sale artistice, pentru a realiza versuri de un lirism fin și delicat, prin care se și remarcă primul său volum”. Același critic analizează și prozele lui Ion Bălăceanu, publicate în *Pâinea și bicicleta*: „Nervul epic nu-i lipsește, după cum nici capacitatea de a scurta faptele din punct de vedere artistic. I-am cere să se ferească, totuși, de fetișizarea întâmplărilor, oricât de interesante i s-ar părea acestea, ca și de tendința de îngroșare sentimentală a răsunetului lor subiectiv. Paginile reușite atestă posibilitatea de a învinge carențele subliniate, după cum însăși apariția volumul *Pâinea și bicicleta* poate constitui un stimul important pentru a înmulți eforturile în aceeași direcție. Cu setea de cunoaștere și adevăr caracteristice personajului principal din povestirile sale, Ion Bălăceanu nu se ca putea opri, cred, la începutul noului său drum, de prozator contemporan nemijlocit integrat în tumultul vieții”. □ Despre *Jurnalismul autorilor noștri dramatici*, scrie polemic Ion Manișu: „Arătăm într-un articol precedent (v. *Epigonii lui Caragiale*, apărut în «Tribuna» nr. 41 a/c/) cum, datorită practicii obtuze a unor presupuse personalități teatrale, s-a ajuns la fetișizarea operei lui Caragiale, la transformarea modalității compoziționale și a mijloacelor de expresii proprii, specifice autorului *Scrisorii pierdute*, în reguli reci și inflexibile, în dogme fără de sevă, fără de viață. În același articol mai arătăm, cum asemenea reguli și dogme rigide, izvorâte dintr-un foarte îngust practicisim și dintr-o excesivă rutinizare, au avut și continuă să aibă, din păcate, consecințe dintre cele mai păgubitoare, e de o parte cele reprezentând o serioasă stavilă în calea înnoirii creației literar-dramatice, a deplinei acordări a conținutului și formelor ei la contemporaneitate, iar pe de altă parte, ele ducând la interpretări eronate, ba chiar la nemeritata expediere în anonimat a unor lucrări sau experiențe dramaturgice realmente noi și realmente valoroase. În literatura noastră dramatică s-au înregistrat și încă se mai înregistrează astfel de cazuri. Unul dintre cele mai vechi și totodată și cele mai tipice, asupra căruia aș vrea să insist în continuare, este, de pildă, și el al mult discutatei și totuși atât de puțin jucatei piese a lui Mihai Sorbul, *Patima roșie*, adusă pentru întâia oară la ramă în 1916, la exact treizeci de ani după premiera *Scrisorii pierdute* și care, după cum ne puteam da seama mai limpede astăzi, a însemnat un moment important în istoria dramaturgiei românești. (...) Cine se află, dacă nu alături, în apropierea lui I. L. Caragiale? Greu de răspuns. Și greu de văzut. Nu pentru că n-am avea dramaturgi – slavă domnului, ei există din belșug, ca frunza și ca iarba! Dar nu se văd și nu se aud, pentru că și astăzi, la optzeci și doi de ani câți s-au împlinit săptămâna trecută de la premiera *Scrisorii pierdute*, Nenea Iancu e silit să stea tot în senă și s-o stăpânească, aproape de unul singur, numai cu umbra sa. Este vremea ca autorii de teatru, obișnuiți să gândească și să creeze împrumutând din opera lui, să-și caute un drum propriu”. □ Petru Sfetca realizează un interviu cu Mircea Ștefănescu: „ – Oare

dramaturgia românească contemporană ar putea să evolueze spre antiteatru? – Așa cum evoluează, diversitatea de modalități și stiluri este din plin implicată... Însă trebuie să-mi mărturisesc inferioritatea în discuție. Eu n-am o noțiune limpede despre anti-teatru. Adică nu mă mulțumesc cu teoriile. Până la o transpunere a lor în viața scenică – o viață scenică valabilă – socotesc că acest teatru-exuație se află într-o stare ipotetică: întocmai ca, în fizică, antimateria sau antinucleul. Dar dacă pe drumul acesta, s-ar ajunge la independența teatrului ca gen, atunci așa începe să pricep și așa face mea culpa. Cât privește dramaturgia românească, eu cred că întâi trebuie să ne asigurăm un fond cât mai larg, mai complex de piese pe teme dintre cele mai felurite – și apoi să «evoluăm» spre antiteatru. (...) – Colaborarea dvs. cu Mihail Sebastian la *Insula* explică o afinitate? Care sunt dramaturgii români pe care îi apreciați? – Probabil că Teatrul de Comedie, când a apelat la mine să termin piesa lui Sebastian, mi-a descoperit afinități cu el. Dacă le am, mă bucur, fiindcă am fost totdeauna dintre cei mai sinceri admiratori ai lui. (...) Prețuiesc pe mai mulți dintre tinerii noștri dramaturgi (desigur că la cei tineri vă gândiți), dar cum mă duc foarte rar la teatru și n-am avut nici prilejul să-i citesc pe toți, mă tem să nu nedreptățesc pe vreunul. În general însă, prețuiesc pe cer care nu imită, care vor să spună ceva din capul lor și în felul lor, chiar dacă uenori cam bat câmpii. Fac o excepție – pentru că e vorba de un compartiment special, cel istoric – pentru Dan Tărchilă, «Io, Mircea Voievod» e o piesă de reală valoare, gândită și realizată într-o ținută dramatică de zile mari. Mă surprinde că n-am văzut-o încă trecută în repertoriul Teatrului Național din București. Pentru prima senă a țării, asta ar fi o datorie. Mai țin să adaug că nu-l cunosc pe autor nici măcar din vedere”. □ Emil Bunea semnează *Poem pentru cel de al doilea*; Gabriel Pamfil publică poezia *Oricât de lung un drum*. □ Sunt prezenți Octavian Păscăluță, *Ce grozav e să ai un copil*; Ion Șeitan, *Omul care și-a împușcat umbra*; Aurel Deboveanu, *Tăicuțul*; N. Meîtoiu, *Încercarea*. □ Nicolae Sârbu șarjează pe marginea poeziei (tinere) și a lui Ulysse, pseudonimul sub care „Gazeta literară” comentează presa culturală. Textul se intitulează *Scrisoare către Ulysse* („Tu care cutreieri mările pe corabia gloriei (altuia), tu care răsfoiești în fugă ziarele să-ți scrii rubrica pentru pâinea cea de toate zilele, înțeleptule un, iartă-le acestor tineri care întind mânuțe (sic!) spre poezie, care încearcă să gândească (ferice de tine care nu cazi prea des în acest păcat!). Iartă-le lor, zic, și nu-i trece pe ei prin tăișul sabiei tale tocite de rutină și de vreme. Tu ești curajos, întinderi nesfârșite de apă le străbați fără să te uzi măcar, pentru că mergi pe deasupra. Uite-așa: treci pe deasupra cuvintelor, parcă zbori. Și ei care zboară sunt, în unele privințe, în... aer. De acea, nu-ți cerem să privești mai profund lucrurile, să-ncerci să descoperi sensuri, care, uneori, sunt destul de clare. Ți-ar trebui puțină voință, puțină răbdare și onestitate... câte puțin din fiecare. Tu le ai pe toate din belșug. Ai mai ales *aqua* (*forte*), dar furiile în ea se nasc și se întorc

tot în *aqua (de ploaie)*. Vorba poetului: «Ce e val ca valul trece». P. S: În ultima vreme mă neliniștește soarta ta. dacă se întoarce adevăratul posesor al numelui și te confundă cu unul dintre pretendenții fără merite? Nu de alta, dar ți-ar face o șarjă «prietenoasă». □ V. Grunea traduce poezia *Seri de primăvară* de Marian Jachimowicz; Constantin Cubleşan traduce poezia *Să construiești...* de Marian Jachimowicz și *Mestecenii* de Leopold Staff; Constantin Roman traduce poeziile *Fii a mea*; *Liniște*; *Mai adânc ca adâncurile* de Józef Ozga Michalaschi.

21 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 42] Număr omagial Sadoveanu, consacrat împlinirii a 50 de ani de când Mihail Sadoveanu a fost ales membru corespondent al Academiei Române. Revista publică un fragment din discursul de recepție ținut de M. Sadoveanu la 9 iunie 1923: „În durerile și furtunile negurosului nostru trecut doina și cântecul bătrânesc au fost izvoare de viață și energie. Cât, suferind, acest popor a cântat el dădea dovadă că trăiește și va răzbi. De atunci pregătea vremurile mari de azi. De la aceste fermecate izvoare de apă vie cată să se adape toți cei care cântă și se simt ai acestui popor și ai acestui pământ”.

22 octombrie

• [„Cronica”, nr. 37] Const. Ciopraga semnează articolul *Atitudini umane și estetice la Mihail Sadoveanu*: cine privește opera lui Sadoveanu este impresionat de construcția perfect sferică, în sensul că debutând cu teme sociale și istorice, ea se încheie cu aceleași preocupări, într-o reconfortantă alternanță de ritmuri: de la citadin la rural, de la rural la natură și istorie”. □ *Probleme actuale ale lingvisticii române* este titlul articolului semnat de G. Ivănescu în care autorul afirmă: „Lingvistica contemporană este, de mai bine de trei decenii, câmpul larg de manifestare a două mari direcții lingvistice: cea structuralistă și cea materialist-dialectică, reprezentare fiecare de mai multe curente”. □ Cronica literelor conține poezii publicate sub titlul *Pe frunza toamnei scrisă...*, aparținând lui George Lesnea: *Castanele*, *Adie toamna*, *Eu sânt pe veci... și Cuvine-se...*. □ *Tangentă la piață* este titlul schiței scrise de Ioana Orlea. □ Adrian Marino semnează articolul *Sensuri etice în poezia lui Macedonski*: „Dacă „parnasianismul” lui Macedonski, deși nu înțeles întotdeauna exact, constituie, oricum, într-o măsură, o zonă explorată în trecut de critică, o altă notă fundamentală a operei poetului, oarecum apropiată, i-a scăpat aproape cu desăvârșire. Este vorba de evidentul său conținut etic, specific fragmentelor care exaltă voința, tensiunea vieții, și mai ales „dialectica” tipică poetului, cu spiritul scindat între aspirații ideale, elevate, și limitele ființei umane sau inerția materiei, antagonism evocat cu o intensitate și bogăție de nuanțe puțin comune. □ Nichita Stănescu publică poeziile: *Portret*, *Mare*

interioară, Văruire, Turn și Lacustră: „Broaștele stau la intrarea / lacului. E nevoie / de vameși la intrarea-n / alte spații”. □ *Locuri sadoveniene* este titlul articolului semnat de Aurel G. Stino: „Tainică și surâzătoare casă, acest cuib sadovenesc, așezată pe planul ultim al decorului de livadă la capătul aleii bătrâne cu tei, cu fața spre *Dumbrava minunată*, din Buciumeni Lizucăi și spetele spre Împărăția apelor Șomuzului”. □ În articolul *Violarea unui secret*, Demostene Botez „reține numele lui Raymond Jean, romancier, eseist și poet, care nu este chiar dintre ultimii veniți, căci este autorul a patru romane, al unei culegeri de poeme și al unui eseu asupra lui Nerval, la care, la sfârșitul anului 1965 a adăugat o carte de mare actualitate: „La littérature et le réel”. □ La rubrica O carte pe săptămână, Al. Andriescu afirmă despre cartea lui Ioanid Romanescu, *Singurătatea în doi*, că „are o structură lirică predispusă să vibreze la chemările unei singurătăți apăsătoare, generatoare a unei suferințe de care poetul se lasă împresurat cu un fel de curioasă voluptate a damnării”. □ Mona Călinescu semnează articolul *Andre Breton*, în care vorbește, pe scurt, despre „creatorul și principalul teoretician al suprarealismului” care a încetat din viață la Paris. □ A. Rados scrie o fișă lirică a Ritei Boumi – Papa. (Grecia), poetă de prestigiu și traducătoare din lirica universală care a devenit cunoscută încă din anii 1930, odată cu apariția volumului de versuri, *Cântecele dragostei*.

• [„*Flacăra*”, nr. 43] Rubrica *Memento* aduce în atenția cititorilor apariția volumelor: *Confluente literare*, de Cornel Regman, ce „conturează un spirit critic pătrunzător, bine informat, divers ca aptitudini”, *Poezii*, de Haralambie Țugui, care „fixează o linie lirică mai greu de surprins din lecturi accidentale prin presă”, *Orgă și iarbă*, versuri de Radu Cârnelci și o carte a lui Ion Biberi despre *Tudor Vianu*. Se notează, de asemenea, reeditarea, în cadrul colecției *Biblioteca pentru toți*, a volumului *Viața lui Ion Creangă*, de George Călinescu, cu o prefață și un tabel cronologic semnate de Eugen Simion, constituind „bune îndrumări în asimilarea acestei opere și a personalității autorului ei”. □ Eugen Frunză publică materialul *O specie nedefinită*.

• [„*Lucașul*”, nr. 43] Gica Iuteș consemnează o cronică a cenaclului „N. Labiș”, în cadrul căruia au fost înregistrați trei candidați la debut: Ion Marin Tudose – proză, Nora Iuga și Ovidiu Hotinceanu – poezie. Schițele *Venus cu brațe* și *Prietenul meu Alain*, scrise în manieră modernă au generat diverse luări de poziție. „Deschisă de la început de Eugen Teodoru chestiunea formulei de absurd practică de autorul în cauză, sesiza pericolul unei proze închise, care nu poate să ducă în cel mai bun caz decât la un „scriitor” care scrie pentru scriitori. Continuând ideea, M. N. Rusu, succint dar pertinent, observa în schițele citite, un mimetism de expresie, formă primară de debut depășită sau nu, de către unii tineri prozatori foarte talentați. Caracterizându-l ca un prozator al amănuntului pe stări psihologice diferite tehnica lui Ion Marin Tudose proiectează un „obiect” în substanța prozei simbolice. În disputa creatoare cu antevorbitorii D. Ursuleanu, Vintilă Ivănceanu, Iulian Neacșu și

Dumitru Țepeneag, pledează polemic în favoarea celor două schițe cu argumente ingenioase. Respingând absurdul de concepție globală, primul insistă asupra construcției logice a schițelor, arătând că prozatorul acceptă absurdul numai ca un joc al noțiunilor, care pot devia de la funcțiile lor consacrate. Iar până la urmă același ajunge la concluzia firească «experiența e interesantă căci dă drumul la imprecizie». Al doilea spulberă însă, imprecizia de care e vorba, găsind (și nu e rău că a găsit în proza lui Tudose o poezie de tristețe echilibrată creator, forțată de optimism. Cele două schițe nefiind altceva decât două momente de criză de personalitate, trecere de la o structură la alta, a celor doi eroi (Bena și Alain). Iulian Neacșu și D. Țepeneag, vin în sprijinul acestor prețioase pietre «de încercare» aflate în minereul prozei lui Marin Tudose, dar o replică mai fermă nu ne-o poate da decât viitorul, deocamdată. Competiția între cei doi poeți a fost întrucâtva pasionantă datorită unei întâmplări ingrate, care a făcut ca ei să citească unul după altul, vorbitorii căutând mereu grade de comparație, între două structuri poetice, nedefinite încă, dar la prima audiție total diferite ca timbru”.

• [„Viața studentească”, nr. 34] În „Copiii teribili” și „teribiliștii” Aurel Baranga se distanțează de generația tinerilor cu care este contemporan arătând că teribilismul generației acestora este mai inutil decât al vremurilor când, alături de Perahim și Eugen Ionescu, Aurel Baranga făcea gesturi de frondă la Capșa: „Mărturisesc, termenul îmi jignește timpanul, ca și rădăcina lui *teribil* din care se trage. Prefer *grozavul* și verbul *a se grozăvi* care acoperă noțiunea la nuanță și infinitezimal... Mă întreb însă – și vă rog să nu credeți că e vorba de nedumerirea unui om bătrân – împotriva cui se *grozăvesc* astăzi, vestimentar și psihologic, unii tineri confrăți? Înțeleg că orice generație e încredințată de primordialitatea ei. Sunt gata să cad de acord cu un sentiment al impetuozității. Fără obiect și scop, *teribilismul contemporan* nu mai amuză pe nimeni, nu epatează, demonstrându-se mai inutil ca al nostru, mai sortit unui grabnic faliment. Încep să cred că cel mai seducător *teribilism* al orei actuale – și nu numai la noi – pe glob e... seriozitatea”.

23 octombrie

• [„Scânteia tineretului”] Victor Kernbach scrie despre *Destinul literaturii științifico-fantastice*, „un gen tolerat”, dar din ce în ce mai atractiv pentru lectorul contemporan și analizat, în consecință, în „numerele speciale ale Secolului XX, Gazetei literare și Vieții românești”.

24 octombrie

• [„Scânteia”] Pe contrasens cu ceea ce se publică propagandistic în „Scânteia”, Ion Băieșu semnează schița umoristică *Bătăuși cu ziua*, din care rezultă că pe cerul mereu senin al societății românești apăreau, din când în când, pete ...vineții.

26 octombrie

• **[„România liberă”]** În lista *Cărților noi apărute la Editura Academiei*, se anunță *Bibliografia analitică a periodicelor românești (1790-1850)*.

27 octombrie

• **[„România liberă”]** În secțiunea *Carnet cultural*, în articolul *Spre marea poezie*, Paul Georgescu recenzează volumul de versuri al lui Șt. Aug. Doinaș, *Omul cu compasul*, notând, pe lângă analiza unor creații lirice din carte, că, „în sens larg, formula lui Șt. Aug. Doinaș se înrudește cu aceea a poemelor lui G. Călinescu și Al. Philippide”, dar poetul ce „l-a marcat (...) cel mai puternic este Ion Barbu, din prima epocă, glaciară și cristalină, nu acel din faza ermetică sau antonpanescă. Șt. Aug. Doinaș aspiră la puritatea și claritatea expresiei. Pe de altă parte, el continuă o tradiție puternică a poeziei noastre, reprezentată de Bolintineanu, Eminescu (în *Mortua est*), Coșbuc și Șt. O. Iosif, adică a baladei nordice, cu turnuri, cu luncă și spații dezolate, populate de vagi și ascunși demoni”.

• **[„Scânteia tineretului”]** Gheorghe Suciu glosează despre *O revistă exemplară*, „*Viața românească*”, așa cum este descrisă în paginile volumului lui M. Sevastos, *Amintiri de la „Viața românească”* („ediție în întregime refăcută, E.L., 1966).

• **[„Gazeta literară”, nr. 43]** Poemul cu titlu aliterativ lui Tudor Arghezi (*Inscripție pe scripcă*) de pe prima pagină precede o importantă dezbatere literară a numărului. ■ *Efigie și revers*, cu supratitlul *Probleme actuale ale criticii literare*, discută moștenirea imediată a călinescianismului, prin opiniile a doi literați de generații diferite: Toma Pavel și Cornel Regman. Discuția începe cu remarca lui Toma Pavel despre influența tot mai mare a modelului călinescian de critică literară, pe care-l vede ca pe un fenomen compensatoriu la ofensiva – nenumită – a criticii pe linie de partid, și a cărei evoluție o vede înaintând către un nou dogmatism: mimetism în literă, iar nu în spirit, al stilului marelui critic. Cornel Regman face elogiul lui G. Călinescu și, odată cu el, amintește generația profesorilor lui din anii 1930 (Blaga, D.D. Roșca), și a revistelor la care avea acces (a „Fundațiilor regale”), pentru a desăvârși un portret idilic al sfârșitului epocii interbelice. Despre fascinația exercitată de Călinescu asupra sa: „A fost un interes cum nici Jules Verne al anilor adolescenței și nici romanele senzaționale în fasciculele săptămânale cu va urma n-au putut trezi la vremea lor în mine. (...) Călinescianismul e mai mult decât calitatea unei opere de a fi foarte personală și exemplară, el este sau a fost până de curând conștiința de sine a literaturii române concentrată într-un nume (...)”. Stilistician înainte de a fi critic, la vremea respectivă, Toma Pavel face o incursiune în atavismele „călinescianiste” ale unor critici contemporani, neuitând să amintească de cei doi continuatori parțiali ai maestrului, Al. Piru și Adrian Marino. Numele celor doi nu vor întârzia să apară în cadrul acestei

dezbateri, în numerele viitoare. Interesantă, în contextul dezbaterii despre critica impresionistă și cea științifică, este referirea la „Pseudo-prefața” *Lecturilor infidele* ale lui Nicolae Manolescu, acuzat de a fi îmbrățișat „structuralismul extremist” al Noii Critici franceze odată cu respingerea pozitivismului istoriei literare. Toma Pavel afirmă, clasicizant, că „istoria culturii neopozi-tivistă nu există” și contrapune perspectivei barthesiene a lui Manolescu o disciplină epistemologică venită din filosofia culturii, bazată pe criteriul intenției estetice care, exprimată prin stil, este limita de la care pornește și la care se oprește critica în efortul ei de a înțelege opera ca unitate și unicitate. Regman profită de ocazie pentru a-l „înțepa” pe Manolescu în fidelitatea lui prea mare față de Călinescu, dar apoi încurajează și el nevoia de a găsi mijloace pentru a completa metodele călinesciene de abordare a literaturii cu altele, venite fie pe linie vianiană, fie pe cea unei sociologii de profunzime a literaturii. ■ Marian Popa remarcă debutul lui Gheorghe Pituț la rubrica de *Note de lectură* (*Un nou poet, Gheorghe Pituț*), în timp ce cronica literară este semnată de G. Dimisianu, despre cartea de, am zice astăzi, bioficțiune a lui Traian Filip, *Portret după natură*, despre anii petrecuți la Școala de Literatură Mihai Eminescu. □ Nichita Stănescu semnează un grupaj poetic (poeme ca *Marină, Casa de aer, Cântec, Conserve de timp, O, lucrurile*). □ Ioan Grigorescu semnează un eseu inspirat din vizitarea expoziției „Dezvoltarea științei în România”, intitulat *Conștiința continuității* și menit să servească politica de recuperare a identității naționale a noului regim comunist de-sovietizant. □ Laurențiu Fulga inserează o povestire, *Alexandra și infernul*. □ Continuă *Observațiile* pe care Monica Lazăr le începuse în numărul trecut despre ediția *Poeziilor* lui Lucian Blaga, îngrijită de George Ivașcu, pe care, într-adevăr, o consideră atât de defectuoasă încât, scrie ea, „ediția veritabilă a poeziilor lui Lucian Blaga rămâne încă un deziderat”. □ În pagina de arte, Valentin Lipatti și Pericle Martinescu semnează un omagiu (primul, scris la Paris) la ani-versarea a 85 de ani a lui Picasso. □ În pagina de actualitate literară internațională, Veronica Porumbacu traduce poeme ale laureatei cu Nobel în 1966, scriitoarea germană Nelly Sachs □ Edgar Papu scrie despre traducătorul, dramaturgul, romancierul și profesorul portughez Augusto Abelaira, autor, aici, al romanului *Golf plăcut* (*Cărți și idei: Alis Ubbo*). □ Există „morală medicală” înainte de a se fi încetățenit cuvântul *deontologie*. Un discurs al lui André Maurois din deschiderea „Congresului de morală medicală” de la Versailles, preluat din „Figaro littéraire” (*Discursul unui profan către medici*), aruncă punți între medicină și literatură. Traducerea îi aparține lui Tașcu Gheorghe.

● [„Tribuna”, nr. 43] Mihai Beniuc publică poeziile: *Cântec pe o rază; Pe o urnă funerară; Recunoaștere*. □ La rubrica *Însemnări* sunt comentate aparițiile din presa culturală. Sub titlul *Versurile pentru „lied” ale Marianeii Dumitrescu* Emil Manu scrie despre volumele *Cântece pentru voce și pian*

1958 și *Cântece*, 1960, despre care arată: „Cele două volume de *Cântece* ale lui Mihai Jora pe versuri de Mariana Dumitrescu fac nota aparte în literatura genului pentru că dincolo de valoarea muzicii se reliefează un text poetic, am spune, *an sich*. (...) Versurile pentru *lied* ale Mariane Dumitrescu certifică prezența unei poete originale, de o remarcabilă spontaneitate. Cele două volume de cântece ale lui Mihail Jora sunt în același timp două volume de poezii de Mariana Dumitrescu”. □ Ion Cocora, comentează ultimele apariții ale lui Ion Lăncrănjan din „Gazeta literară”. Intervenția sa poartă numele *O nuvelă valoroasă*: „Ion Lăncrănjan a publicat nu de mult, în trei numere consecutiv din «Gazeta literară», o nuvelă de dimensiunile unui mic roman. *Eclipsa de soare* e o replică puternică atât prozelor estetizante, fără acoperire de conținut, în schimb subtile și la modă, cât și narațiunilor corecte, fabulații fără miez, roze, în care dincolo de povestirea în sine cuvintele nu spun nimic. (...) Nuvela înregistrează o economie verbală remarcabilă în favoarea faptelor”. □ La rândul lui, Eugen Munteanu, salută cronica lui Al. Piru la Nicolae Manolescu (*Lecturi infidele*) din revista craioveană „Ramuri”, cu un entuziast *Da!*: „În corul gălăgios al laudelor nediferențiate, stârnite de apariția cărții lui Nicolae Manolescu *Lecturi infidele* (până și titlul, decalc după un critic francez, a fost ridicat în slăvi), iată și o voce lucidă, obiectivă: aceea a lui Al. Piru, din ultimul număr, interesant și prin alte materiale, al revistei craiovene «Ramuri». Pertinentă și întemeiată pe o erudiție ireproșabilă, analiza lui Al. Piru descoperă în dosul unor idei, date drept originale, împrumuturi foarte «fidele» din critica lui G. Călinescu. E amuzant și trist, în același timp, să urmărești, pe două coloane, contribuția lui N. Manolescu, pusă față în față cu adevărata ei sursă, călinesciană, din monumentală *Istorie a literaturii române* sau cu izvoarele nemărturisite din același mare critic. Amuzant, fiindcă actul în sine oferă prilej de reflecție moralistică, pe marginea veșnic nesoluționatei probleme a originalității. Trist, din motive pe care nu mai e nevoie să le amintim...”. □ Mihai Rădulescu scrie despre *Memorial de călătorie de Tudor Vianu (IV)* cu citate din notițele esteticianului. □ Traian Liviu Birăescu apare *Pentru o sociologie a cărții*: „Așadar, în ultima vreme, apar în presa zilnică și în publicațiile literare, tot mai multe materiale în legătură cu editarea și difuzarea cărții. Anchetele, interviurile și, mai cu seamă, sesizările cititorilor, dorințele și nemulțumirile lor, se succed cu regularitate. (...) Până la extinderea studiilor de sociologie pură și aplicată, în domeniul cărții, *Centrala editurilor și difuzării cărții* ar putea tipări, în colaborare cu *Biblioteca de Stat*, o lucrare de ansamblu care să urmărească, din perspectiva sociologică, producția, difuzarea și consumul de carte la noi în țară. Viitoarele anchete sociologice ar fi mult ajutate de acest indispensabil instrument de lucru”. ■ Apare un foarte teoretic *Dialog editorial. I. Negoîtescu și Mihai Șora*; I. Negoîtescu: „În condițiile statului nostru socialist, un program editorial presupune, firește, o mare responsabilitate culturală, o înaltă spiritualitate legată de criterii de gust, căci

publicul trebuie satisfăcut în cerințele lui cele mai de sus și mai cuprinzătoare totodată. Și fiind eu însumi un mare iubitor de cărți, vă mărturisesc interesul și reala plăcere de a discuta probleme de cultură pe marginea problemelor editoriale. Îmi dau seama însă că orice perspective cărturărești ideale sau practice presupun baze materiale, poate mai bine zis limite al căror joc asigură farmecul și viața problematicei în discuție. Ne aflăm, în istoria culturii românești, la un stadiu fericit în care utopia devine realitate, și unul din planurile acestei realități spirituale este integrarea deplină a preocupărilor noastre în universalitate. Premisele acestui sistem țin nu numai de idealurile iluminismului enciclopedist, de care aminteam mai sus, ci mai departe, de năzuința spre universalitate a omului renașterii. După ce secolul trecut a tins spre specializarea disciplinelor, specializare dusă la extrem în vremea noastră, asistăm tot acum la o reintegrare a culturii în ansamblul, în totalitatea ei. Cetățeanul veacului 20 vrea să cunoască și să se bucure de toate valorile și bunurile spirituale, la nivelul actualității, în marginile unei vieți. Poate am fost prea general, dar mă întreb ce gând poartă pe editorul modern, atras de bogăția realității când își impune să dea eficiența eforturilor sale de a comunica pe cât se poate mai rodnic cu publicul căruia i se adresează? – A nu pierde nici o clipă din vedere ansamblul mijloacelor existente, deci a fi realist. A sta mereu cu ochii țintă, la ținta finală – deci a fi idealist. A manevra pas cu pas mijloacele în așa fel încât să le oblige să elibereze încetul cu încetul întreaga imensă energie care zăcea ascunsă – dar nebănuită – în masa lor, deci a fi realizator (sau idealizator, dacă mi se îngăduie cuvântul: căci, în exact aceeași măsură în care se poate spune că, la capătul unei asemenea fecunde medieri, idealul se întruchipează și devine realitate, se poate spune și că realitatea, actualizându-și virtualitățile bune, se transfigurează, se autodepășește, făcând ea singură pasul spre acea proiecție în viitor a propriei ei imagini împlinite, care cu un singur cuvânt se numește: idealul. A fi toate acestea dintr-o dată, în fiecare clipă a activității cotidiene, iată ce i se cere unui editor care-și merită numele (ca oricărui făptuitor, de altfel). Un editor adevărat nu are voie să-i ceară realității decât ceea ce aceasta îi poate oferi (evident, fără să fie miop în privința dinamismului prodigios al acestei putinți), dar, ceea ce realitatea îi poate oferi, editorul adevărat are datoria de a i-i smulge: să nici o dată, dacă vrea să-și merite numele, nu-i e îngăduit să se mulțumească cu mai puțin. Masa amorfă a «condițiilor» trebuie să se organizeze și să cristalizeze în modul cel mai potrivit sub presiunea – directă sau oblică (după împrejurări), dar întotdeauna irezistibilă – a elanului creator”. □ La *Cronica literară* Ion Oarcăsu analizează cartea colegului său de redacție, *De chemat bărbatul pe stele*: „Vasile Rebreanu caută mereu căi proprii de exprimare, dar nu dintr-o pornire mimetică de-a încerca instrumentele altora, vocalizând pe registre străine, ci dintr-o «indecizie» organică, structurală. Prozatorul e înclinat, în egală măsură, și spre creația lirică, sintetică și vizionară, dar și spre cea pur analitică,

așa cum o dovedesc astăzi bunele nuvele psihologice *Marșul, Jaguarul, Fapta, Talita Kumi, Țiganca albă*. E vorba de o dublă vocație scriitoricească, manifestată ca atare, separat, dar și de calitatea specifică aprozei sale, impregnată puternic de un lirism ce se insinuează mereu printre rânduri, învăluind analiza și observația, de regulă adânci, într-o aură de plăcută istorisire orientală (istorisire pe care a cultivat-o la noi, cu atâta strălucire, cum se știe, Mihail Sadoveanu). Uneori însă prozatorul se oprește la mijlocul drumului, șovăitor, parcă neștiind pentru moment ce formulă să aleagă: sugestia sau analiza? Rezultatul nu are atunci nici puterea aluzivă a poemului în proză, nici forță de viziune concretă, analitică”. □ Apare *Minunea*, povestire de George Sbârcea. Dumitru Siniteanu semnează povestirea *Începea să fie vorba despre noi*. □ Ion Brad publică ciclul de poezii *Istoria văzută: Brussa; Mikene, Poarta leilor; Topkapî; La Akropole; Delphi; Theba; Edikule; Târnovo, Vultur de noapte; Bocitoarele lui Alexandru; Fanarul*. ■ Petru Sfetca îi ia un interviu lui Cornel Regman,: „– În domeniul acțiunii de valorificare critică, care vi se par punctele de vedere cu adevărat creatoare? – Fără îndoială, acelea care fac din critic un orientator al opiniei publice, al cititorului ca și al scriitorului, dar nu direct, retoric – criticul nu e un dascăl – ci prin intermediul unei operații extrem de delicate, care nu poate lipsi, de descifrare atentă, profundă a valorilor și sensurilor cuprinse în opera literară, a virtuților și virtualităților ei. Critica e un act de cultură a interpretării, și ca și Lecția de anatomie a lui Rembrandt, ea presupune discipoli dispuși să învețe, în nici un caz un public pasiv căruia să i se dea de-a gata câteva inoperante generalități. (...) Generațiile de critici mai noi, a mea și cred că și a celor de care mă despart aproape douăzeci de ani s-au dezvoltat și se dezvoltă într-un climat cărturăresc în care preferințele merg hotărât spre fapta literară, spre critica aplicată. Uneori instinctiv, alteori și deliberat, noi ne-am ales ca îndemn mai puțin ideile generale în «starea liberă», cât mai ales ideile generale încorporate în cuvântul expresiv, în aprecieri concrete, în judecăți de valoare substanțiale. (...) – Vedeți necesitatea practicării unei critici a criticii? – Din propria experiență de cronicar m-am convinsă că «genul iritabil» trebuie căutat printre critici și nu printre poeți. Sunt critici, și nu dintre cei amabili, pe care-i îmbolnăvește cea mai mărunță observație critică și care socotesc cu imaginația intenții răuvoitoare unde nici cu gândul nu gândești. O critică a criticii colocvială mi se pare modul cel mai civilizat de a comunica confratelui că nu-i împărtășești întru totul părerile, bineînțeles, producând pe loc argumente. Aceasta nu exclude modurile polemice, recurgerea la prefăcuta bonomie, la ironie și la argumentul zdrobitor etc., ori de câte ori natura discuțiilor o cere. Critica nu e totuși un teren de joacă pentru îngerași. Un singur gen e odios: critica în afara obiectului, critica dogmatic-sentențioasă, procesul de intenție. L-a practicat I. Vitner în detestabila carte: Critica criticii. □ Apare un fragment din *Marile drumuri* de Jean Giono, în românește de Mircea Besoiu.

• [„Scânteia”] Pe prima pagină, la rubrica *Opinii*, Ion Biberi definește, în eseu *Erudiție, „omul nou”*: „Omul societății socialiste este omul timpului său, al unei epoci care înmănușează într-o vastă sinteză idealurile sociale, politice și etice ale vremii cu valori științifice și artistice”. □ Sorin Movileanu prezintă „două prețioase contribuții monografice” aparținând lui Dumitru Micu (*George Coșbuc*, Ed. Tin., 1966) și D. Păcurariu (*Al. Odobescu*, Ed. Tin., 1966): „Volumul lui Dumitru Micu... apărut cu puțin înaintea sărbătoririi centenarului poetului născădean ... a constituit obiectul unor numeroase intervenții critice. Credem însă că unele din acestea nu au ținut întotdeauna suficient seama de faptul că avem a face – după cum se arată și pe coperta interioară a volumului – cu retipărirea, doar cu mici modificări de ordin stilistic, a amplului studiu introductiv la un volum din versurile poetului publicat în 1961. (...) Referirile permanente la climatul spiritual al epocii, punțile de legătură îndreptate către creația contemporanilor poetului, alături de expunerea clară, expresivă și de plasticitate a evocării celui ce a fost numit de Dobrogeanu-Gherea «poetul țărânimii» – calități ce nu ar trebui să lipsească nici unuia dintre volumele publicate în cadrul acestei colecții – conferă un plus de interes studiului lui Dumitru Micu. (...) Și pentru D. Păcurariu creația scriitorului pe care îl studiază a constituit obiectul unor preocupări anterioare. Micromonografia de față constituie însă o cercetare inedită, menită să surprindă, în ansamblul lor, multiplele fațete ale activității aceluși «scriitor eminent, istoric și estetician erudit» care a fost A. I. Odobescu. (...) Autorul reușește să releve în paginile lucrării contribuția scriitorului la dezvoltarea culturii românești, numeroasele sale studii și lucrări despre problemele limbii, despre cărturari și scriitori români de seamă sau despre poezia și arta populară, fiind «exemple de erudiție, de finețe, de spirit analitic pătrunzător și patriotism»”. □ În cadrul rubricii *Puncte de vedere*, Dinu Săraru trece în revistă revistă presa culturală presărându-și intervenția cu numeroase reproșuri ideologice. Înainte de a da curs, autorul își face o scurtă „încălzire” la capitolul de argumentare: „Noțiunea de experiment a căpătat în vremea din urmă o largă circulație, acoperind variate domenii ale fenomenului literar artistic. Lucru cât se poate de firesc dacă raportăm sensul ei exact la efervescența pe care o cunosc azi, pe diverse meridiane, precum și la noi, artele și literele sub impulsul progresului rapid înregistrat de civilizația tehnică și, respectiv, de viața socială și spirituală. (...) Dar nu este mai puțin adevărat că inovațiile nu sunt întotdeauna rezultat al unor experimente izvorâte din preocupări pline de răspundere și de exigență, aflându-se automat confirmarea în contactul cu publicul. Multe din experimentele cu șanse clare de izbândă ne pot surprinde și uneori chiar contraria o bucată de vreme. (...) Iată un aspect deloc de neglijat în considerarea noțiunii de experiment, cu atât mai mult cu cât este ușor de observat cum în spatele ei, sub oblăduirea ei, își fac loc, foarte adesea,

facilitatea, gratuitatea, artificialul, snobismul, lipsa de acoperire artistică și, de ce să nu recunoaștem, chiar impostura. Există, din păcate, un revers nefericit al medaliei, rod al ușurătății și al modei. Și moda face iute prozeliți în artă și literatură, pentru că imitarea formelor este atât de la îndemână și mânuirea nici nu cere eforturi prea mari. (...) O lectură cât de cât atentă asupra unor publicații literare va întări oricărui cititor convingerea că nevoia exigenței nu poate rămâne în stadiul teoretic. Iată, de pildă, câteva exemple, culese din ultimele numere ale unor reviste”. Prima descindere din teorie în practică are loc pe marginea unei povestiri din revista „Ateneu”: „Am citit cu nedumerire în revista ... o povestire semnată de Cicerone Cernegura. Într-o vagă și tristă pastişă kafkiană, ni se relatează cu patimă pentru amănuntul cel mai nesemnificativ, tribulațiile unui ins sufocat de un miros urât, care l-a făcut să se uite până și pe «tălpile ghetelor să vadă dacă n-a călcat în ceva». (...) Ce comentarii provoacă asemenea proze, ce reflecții, ce sentimente, ce se poate spune pe marginea lor? Ele se publică, așa cum spuneam, sub eticheta experimentelor. Subiecte minore, tratate minor, cu mijloacele unei false răsuciri psihologice de dragul exclusiv de a se afla în pas cu moda. Pastică, ilustratoare a sărăciei de idei, artificiu, falsa abstractizarea amenință pe lector, contrariat nu datorită incapacității lui de a fi receptiv și elevat intelectual”. Al doilea exemplu este preluat din revista „Tomis” (nr. 3) fiindcă „ne înlesnește contactul cu versurile tânărului Alexandru Protopopescu, care după ce se recomanda astfel: «Sunt tânărul acela plutitor/ Căzut în audiență,/ Ca o stea în mare» ne dă următoarele amănunte despre viața sa de student: «Vreau să vă spun că păzesc cu vigilență/ Starea de septembrie a /institutenor pedagogice,/ Tulburător de mixte când/ luna răsare.../ Vreau să vă spun că-n aburi/ se străduiesc părinții mei,/ Încât toate purtările îmi sunt/ curate/ Și nu regret decât c-am dus/ la rector un cristei/ Care-a murit în locul meu/ de demnitate... etc.». Firește, nici noi nu regretăm atât că dânsul a dus astfel de versuri la revista «Tomis» dar nu putem să nu regretăm că revista le-a publicat, cu atât mai mult cu cât, în alt loc, poetul le și descrie obârșia: «Plajă arămie, veghe a mării,/ Nordice femei tremurând de/ ereditate,/ Un fum subțire le ridică/ dimineața,/ Până la-nceata mea/ maturizare» (s.n.). Trebuie să observăm că întreg ciclul de poezii ale tânărului scriitor vădește toate atributele celui revers nefericit al medaliei «experimentului» de care pomeneam”. La fel se petrec lucrurile și în revista studențească „Amfiteatru”, cu versurile altui tânăr [– aceștia vor avea, în viitor, parte de carieră literară –] Marius Robescu: „Tentația experimentalismului gratuit pare să fie însă contagioasă și iată ce citim în revista «Amfiteatru», sub semnătura lui Marius Robescu, în poezia intitulată *Norii și liniștea*: «Plopii mei morți de gânduri/ și tu plângi într-o încăpere albă/ exilată pe malurile unei muzici străine./ Crede bătaia ceasornicului auster,/ sufletul meu e definitiv prins/ în roțile lui./ Toate sunt altfel acum/ orbecând în vreme;/ peștii îngropați în mâl/ mișcându-și bronhiile sacadat,/ câinii lătrând

de ger,/ oamenii visându-se în/ aşternuturi/ seminţe sub adăpostul zăpezii». Consonant cu articolul [Vezi „Scânteia”, 13 octombrie, *Experimentul artistic*] scris de Horia Lovinescu, semn că ziarul iniţiază o campanie de presă în acest subiect, Dinu Săraru îşi încheie pledoaria în următorii termeni concludivi: „Sunt câteva exemple doar, care evident n-au nevoie de comentarii, demonstrând unde pot duce excesele în artă. Poate că n-ar fi lipsit de interes să discutăm despre experiment şi despre excesele lui păgubitoare mai des, cu mai multă grijă decât am făcut-o până acum. Pentru că, să recunoaştem, alături de autorii unor falsuri, snobisme nu o dată plătesc tribut excesului şi talente veritabile, meritând o sporită atenţie din partea revistelor şi criticii, care se pronunţă totuşi prea timid în astfel de situaţii”.

• [„Contemporanul”, nr. 43] Eugen Jebeleanu iscăleşte eseul *Perpessicius sau despre iubire*: „A te apropia de o operă vie ca de un cadavru, cu psihologia autopsierului sau a dricarului – iată ceea ce Perpessicius nu a putut să înţeleagă şi nu a admis niciodată. Nimic din ceea ce-i omenesc nefiindu-i străin (cu toate că el însuşi şi-a impus, de dragul libertăţii, asceza) nici un complex nu i-a tulburat marea şi dezinteresata lui iubire. Străin de patimi de grup, de invidie, de infatuare, de histrionism şi de cumplitul viciu al arivismului, (...) Perpessicius a luptat cu o demnitate şi o discreţie exemplare. Iubirea lui s-a manifestat nu ca o îngăduinţă, ci ca o forţă”. □ Poetul Ion Alexandru publică pe prima pagină a revistei poemul *Oedip*. □ În cronica sa literară Nicolae Manolescu se opreşte la *Doi tineri poeţi*: Gheorghe Pituş şi Ion Pop. Despre volumul *Poarta cetăţii* de Gheorghe Pituş autorul cronicii scrie: „Pentru poet, poezia e o întâlnire cu un anumit univers, o formă de situare nemijlocită a omului în universul pe care şi l-a ales. Pământul, copacii, apele, soarele, cocoşii sălbatici, urşii, lupii, oamenii pădurii nu sunt – cum par – personaje familiare acestei poezii, ci elementele ei: poezia e un cosmos primar în care conştiinţa nu s-a separat de materie. (...) În privinţa cărţii de versuri *Propunere pentru o fântână*, a lui Ion Pop, autorul cronicii scrie: „Pentru Ion Pop realitatea şi poezia nu se mai confundă: între poet şi lucruri stau ca un teritoriu despărţitor, cuvintele. Poezia e o lume, alta decât cea reală, nu, nicidecum oglinda ei, pentru că în mijlocul lumii de toate zilele poetul se simte înstrăinat şi singur”. □ Al. Philippide publică eseul „*Neliniştea înnoitoare – însemnări despre modernismul românesc*”. □ Eseul *Danton – între literatură, istorie şi scenă* îi aparţine lui Valentin Silvestru.

29 octombrie

• [„Scânteia”] Valeriu Râpeanu semnează articolul *Critica şi publicul*, text în care este vorba de atitudinea unor critici faţă de autorii din manuale şi aproape deloc despre public. Intenţia reală este devoalată spre finalul articolului, unde altul trage câteva concluzii: „Când am intitulat acest articol *Critica şi publicul* m-am gândit la procesul de permanentă influenţă reciprocă

între acești doi factori. Acest proces asigură progresul unei culturi. Cu condiția să știm să respectăm publicul, să-l îndrumăm atunci când este cazul, să-i ascuțim puterea de percepție artistică. Dar a jigni pe cei ce nu ne împărtășesc gusturile, a căuta să arunci disprețuitor blamul asupra celor pe care îi bănuiești că nu sunt tot atât de «rafinaiți» ni se pare un procedeu care nu slujește nici literaturii, nici procesului atât de delicat și de complex al educării estetice a publicului. De aceea, în relația armonioasă critică-public stridențele devin profund supărătoare”. În fapt, Valeriu Râpeanu se manifestă prompt față de „reorientarea” lui Paul Georgescu spre alte repere valorice decât cele pe care le slujise mai înainte, nu înainte însă de a stabili în ce mod criticul se substituie publicului larg cititor: „S-a discutat și adeseori cu pasiune despre locul pe care îl ocupă criticul în dinamica vieții literare. Este el oare numai un intermediar între creator și public așa cum s-a spus într-o anchetă publicată nu de mult de o revistă străină? Îndeplinește numai simplul oficiu de tălmăcitor al operei, facilitând înțelegerea sensurilor mai acoperite ale lucrării literare? Uneori da, și mai ales în momentele când își face apariția un curent sau un creator ce propune înnoiri ale tărâmului său de afirmare. (...) În fond criticul este un glas din public sau mai precis o expresie a conștiinței publice. (...) Dar mi se poate răspunde publicul nu este uniform. (...) Atunci nu-i o himeră să vorbim despre articol ca un reprezentant al conștiinței publicului când curba conștiinței artistice a mii și mii de cititori sau spectatori nu-i egală și uniformă? (...) Critica reprezintă conștiința publicului înțeleasă ca un factor de progres artistic, care propulsează mersul înainte al unei culturi și veghează împotriva a tot ceea ce îi poate frâna sau încetini evoluția” Intervenția autorului continuă cu următoarea admonestare: „De aceea, unele încercări de a trata cu spirit intolerant moștenirea clasică, manifestând un dispreț snob față de scriitori care au însemnat etape ale evoluției unei culturi ni se pare a fi cel puțin un procedeu neștiințific. Citim, de pildă, într-un articol publicat de criticul Paul Georgescu în revista «Contemporanul» următoarele rânduri: «Există, apoi, un public apoetic, afon la poezie, fals admirativ față de valorile școlare, dar negustând de fapt poezia. Alții au rămas cu gusturile din școală unde, șase decenii a fost întreținută – din motive extraestetice – o pioasă stimă față de câțiva rimatori conștiincioși, anacronici cu un veac, autori de articole în versuri, străini completamente de structura specifică a lirismului...». Asimilarea poeziei noi se realizează treptat și procesul presupune atâția factori, încât mă îndoiesc că cineva devine brusc admirator al unor valori poetice sub avalanșa de invective ale unui critic. Apoi să fie oare clasicii noștri, autorii studiați în școală, chiar atât de periculoși și dăunători gustului public? Să fi fost vreodată școala românească la care s-au format zeci și zeci de mii de oameni ce au gustat și gustă poezia, într-un asemenea impas încât generații de elevi să fi crescut în cultul unor „rimatori conștiincioși”? Cine sunt acești «rimatori»? Clasicii poeziei noastre care au cântat aspirațiile progresiste ale poporului, care au încălzit inimile atâtor

generații, și care găesc și azi un profund ecou în conștiința generațiilor care dau viață visurilor lor în noile condiții sociale? Cei a căror profundă și răscolitoare rezonanță patriotică va dăinui întotdeauna în sufletul poporului român? Clasicii studiați în școală – este unanim recunoscut – au avut un rol important în lirica românească, fiecare a marcat o anume etapă și anume direcție. De atunci au trecut decenii și, cum este firesc, într-o cultură tânără și neanchilozată cum este a noastră lirica a cunoscut o splendidă evoluție. Poezia unor reprezentanți de seamă dintre cele două războaie – Arghezi, Blaga, Philippide, Pillat, Ion Barbu, Zaharia Stancu – este acum pe deplin intrată în conștiința publicului românesc, iar edițiile care s-au succedat din opera acestora n-au rămas niciodată în librării. Au existat, ce-i drept, în programele școlare unele nepotriviri, au fost incluși pripit unii autori, dar erorile s-au îndreptat cu vremea și n-au putut în niciun caz să atrofieze gustul celor mulți”. Cel de-al doilea exemplu îl vizează pe Ion Negoitescu, reprezentant al cercului de la Sibiu care se va despărți, în timp, de poeții considerați clasici, să zicem, de la Coșbuc la Eminescu: „Citeam în ultimul număr al revistei «Familia» în articolul semnat de Ion Negoitescu intitulat *Coșbuc azi!* următoarele fraze: «Căci dincolo de prezența sa, întotdeauna fericită în manualele didactice și la serbările școlare, unde folosul moral și social al versurilor lui e incontestabil, trebuie să recunoaștem că interesul strict poetic pentru lirismul coșbucian a scăzut îndeajuns de mult. În vremea în care s-a născut și a înflorit poezia lui Arghezi și Bacovia, a lui Blaga și Barbu, a lui Vineanu și Philippide, un Lovinescu înlătura cu desăvârșire din actualitate versurile lui Coșbuc...». Cred că autorul articolului comite o eroare: un critic oricât de mare ar fi prestigiul său (Lovinescu, de pildă), nu poate înlătura definitiv din actualitate ceea ce un popor a selectat ca reprezentativ pentru sufletul său. Deoarece criticul se poate înșela și unele din judecățile sale ne apar la distanță de ani perimate. Și mai ales atunci când poeții adevărați ce i-au urmat lui Coșbuc nu l-au socotit niciodată perimat. Să amintim pentru a rămâne la obiectul discuției de articolele pe care nu de mult Tudor Arghezi și Al. Philippide le-au dedicat lui Coșbuc. Lor am putea să le adăugăm studiul pe care Ion Pillat l-a închinat marelui poet. Toate demonstrează că reprezentanți proeminenți ai lirismului românesc nu au negat locul pe care îl ocupă Coșbuc sau alți poeți clasici în istoria poeziei noastre, afirmând acum și altădată viabilitatea artistică a operei lor. Fiecare glas poetic nou, ce a apărut în acest secol a îmbogățit orizontul nostru spiritual și a fost selectat ca atare. Dar el s-a ridicat pe un fond poetic trainic, pe o permanență de bun gust și de valoare literară. Distincția care se încearcă a se mai face între autorii «de manuale» și scriitorii adevărați este și ea neavenită, denotând același spirit dogmatic și neistoric în înțelegerea culturii. Pentru că scriitorii clasici reprezintă în fond etapele evoluției unei culturi, ca și etapele evoluției unei culturi, ca și etapele formării și educării gustului. Ei sunt scriitori a căror operă face parte intrinsecă din patrimoniul

nostru național. Societatea noastră le-a hărăzit un loc de cinste și nimeni nu-va putea elimina din forumul lui spiritual”.

• [„Cronica” nr. 38] Nicolae Tatomir publică poezia *Dragoste primară* și Ion Crînguleanu poezia *Zborul*. □ Secțiunea *Cronica literelor* conține poeziile: *Mă iert pe mine...*, de Otilia Cazimir, *Adu-ți aminte*, de Marta Bărbulescu, *Predestinare*, de Mihail Sabin, *Bărbații nordului*, de Constantin Ștefuriuc, *Apele iară...*, de Aura Mușat și *Râul* de Corneliu Popel. □ Corneliu Ștefănaș publică nuvela *Lebăda Neagră*. □ N. Crețu semnează articolul *Falsa „poză” și substanța lirismului*: „Față de poza lipsită de substanță, totdeauna preocupată să fie luată drept preocupare organică a unei structuri lirice proprii, falsa „poză” atrage atenția în primul rând prin voința de autodenunțare, de divulgare a propriei „imposturi”. □ În cadrul secțiunii de *Note și comentarii* este semnalată apariția articolului *Ion Barbu – poeta artifex*, al lui D. Micu, care operează cu o interesantă ipoteză conceptuală asupra artei lui Ion Barbu, artificul; iar Ion Alexandru semnează câteva poeme „de o frustă noblețe a gândului visând sensurile tragice ale vocației sale”. □ Despre cartea lui Horia Zilieru, *Orfeu Îndrăgostit*, Al. Andriescu afirmă: „Volumul *Orfeu Îndrăgostit* afirmă în Horia Zilieru, mai mult decât *Florile cornului tânăr*, o virtuozitate imagistică în plină dezvoltare, care poate rodi surprinzător și de aici înainte. Așteptăm această evoluție cu toată încrederea pe care o inspiră o înzestrare autentică și o mare pasiune pentru poezie”. □ Apare continuarea articolului scris de G. Ivănescu pe tema *Probleme actuale ale lingvisticii românești*. □ La rubrica „Cronica” pe glob, Odette Duval – Moullet semnează articolul *Pe urmele lui Alecsandri în Franța*. □ Într-o altă rubrică destinată știrilor culturale, *Cadran*, G. L. anunță că „poezia georgiană își aniversează pe unul dintre cei mai de seamă poeți: opt veacuri iluminează gloria marelui rapsod Șota Rustaveli, a cărui mare epopee este *Viteazul în piele de tigr*”.

• [„Flacăra”, nr. 44] Sunt semnalate câteva traduceri de poeme și proză, dar și volume de autor, recent publicate, cum este cartea *Varietăți critice*, a lui Șerban Cioculescu, volum care „marchează un moment însemnat în activitatea criticii noastre actuale, înlesnind în același timp un nou contact cu opera eminentului critic și istoric literar”, sau cele două volume de *Scrieri* de Costache Negri, apărute la *Editura pentru literatură*. □ Francisc Munteanu publică scrierea *Don Pablo*.

• [„Luceafărul”, nr. 44] T. Vârgolici are în atenția relația lui Perpessicius și tinerii notând dezideratul propus de critic încă din 1923, în revista „Spre ziuă”: „Voi plivi orice prejudecată sectară și mă voi sili să comentez orice operă, din orice zonă ar veni... Voi alunga cât mai hotărât, ca pe-o Satană, ipocrizia și, vorbind de o scriere, voi căuta să transcriu cât mai lămurit ecourile – abia – distincte, voi vorbi, cu alte cuvinte, cu pasiune, disprețuind sau lăudând după împrejurări”. Credincios, timp de patru decenii acestor principii,

Perpessicius „a profesat actul critic cu, o viziune pregnant și consecvent originală”. „Scriind despre tineri, adresându-se lor, Perpessicius s-a refuzat, ca fiind incompatibil cu structura sa spirituală și temperamentală, tonului sentențios, catedratic. Generozitatea, nu de natură sentimentală, gratuit caritabilă, ci ca expresie a unui pilduitor umanism estetic, căldura înțelegerii, savoarea sentimentului de prietenie, aureola înțelepciunii, finețea în formularea opiniilor, toate aceste atribute ale modalității sale critice s-au revărsat cu osebire în paginile închinat scriitorilor tineri. (...) Preocuparea specifică, dominantă a criticului, în întreaga sa activitate, a fost și a rămas aceea de a revela frumosul autentic din orice operă literară, indiferent de proporția lui, atât cât este. Nu reproșurile și obiecțiile au precumpănit în analizele întreprinse de Perpessicius, ci dorința de a sesiza și reliefa acele elemente valorice în virtutea cărora o carte poate fi circumscrisă în sfera literaturii. (...) Evident, aplecându-se asupra lucrărilor tinerilor, criticul a ajuns uneori destul de anevoios la bobul de perlă căutat; alteori însă strădaniile i-au fost mult mai rodnice”. Printre scriitorii valoroși prezentați se numără: Zaharia Stancu, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu și alții. „Împletindu-și neconținut munca de istoric literar cu cea de critic, Perpessicius a continuat, și în anii noștri, să fie același pasionat și entuziast comentator al fenomenului literar contemporan. Ca și în întreaga sa activitate, și de data aceasta s-a apropiat cu aceeași înțelegere, cu aceeași dragoste și încântare spirituală de operele scriitorilor tineri, integrându-se desăvârșit în procesul complex al făuririi literaturii epocii noastre socialiste”. □ La rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană*, Marian Popa îl prezintă pe Cicerone Theodorescu care, publicând volumul *Cleștar*, în 1936, „fără să fie realmente o revelație aducea, totuși, un nume nou și o nouă conștiință poetică, Obiectiv, poetul era un însingurat și-și trăia cu acuitate sentimentul izolării. Având gustul neantului și tentația aneantizării, el mărturisea totuși, sporadic, dorința de a se extrage din mediu și din el însuși. (...) Există în poezia sa un anumit patetism al derutei, care nu arareori tindea să devină ostentativ, capabil să trăiască din propria-i substanță. Subiectivitate care se exteriorizează, explozie sinceră, dar de multe ori gratuită ca orice explozie, ființa poetului nu caută racordări la context, el se mulțumește cel mult să se confrunte cu exteriorul, confruntare din care să rezulte metafore cât mai interesante. Toată această conștiință poetică stenică dar exasperată este îmbrăcată de Cicerone Theodorescu într-o haină mai puțin adecvată, o haină la modă, care nu-i vine întotdeauna foarte bine: ermetismul. Influența poeziei ermetice este însă superficială și ermetismul său fiind mai ales un pseudoromantism, opțiunea poetului se orientează mai mult către cripticul de ordin gramatical și nu propriu-zis de structură. Neconcordanta dintre cele două laturi ale poeziei face ca versurile sale să pară mai puțin o « ezitare prelungită între sunet și înțeles », așa cum cerea Paul Valery unui cerebral care se respectă, ci mai ales poezia unui expresionist care vrea neapărat să fie criptic.

Din acest concubinaj dintre un temperament și o modă au ieșit totuși câteva lucruri extrem de interesante în plan formal, care marchează jaloane vizibile în opera poetului. Vom găsi la Cicerone Theodorescu cadențe și anticadențe, metri ireductibili, asociații contrastive și mai ales metafore, multe metafore spectaculoase. (...) Dar dacă Cicerone Theodorescu nu reușește totdeauna să fie criptic, are totuși reușite certe când vrea să fie misterios. (...) Trecând prin experiențe de viață variate, prin mode și modalități variate, Cicerone Theodorescu a ajuns să scrie astăzi o poezie simplă și directă. Claritatea și simplitatea nu-i susțin totdeauna ideile. Pierzând confuziile de concepție, Cicerone Theodorescu a pierdut – se pare – și unele procedee formale eficace. Să fi crezut poetul că prin anumite procedee lirice se pot exprima numai obscurități filozofice? Cicerone Theodorescu a tradus bine din Maiakovski. Strădaniile sale în acest domeniu reprezintă un important act de cultură și cititorul nu-i poate fi decât recunoscător”.

• [„Viața studentească”, nr. 35] Un fragment din prefața lui Ion Dodu Bălan la volumul de versuri *Poarta cetății* de Gh. Pituț, semnalează iminenta lui apariție: „Gheorghe Pituț e un poet care se stimează și stimează și cititorii prin neștirbita exigență față de versurile sale. E un poet «tăcut că o lebădă», cum ar zice Lucian Blaga, manifestând, în vorbirea trecătoare, de toate zilele, ca și în scrisul său, pe care-l prevăd peren, cumpănirea față de cuvânt. La el nu numai tăcerea-i de aur, ci și cuvântul. Pituț nu-și îmbracă gândurile și sentimentele cu haine vechi, cumpărate la talciocul cine știe cărui curent sau mișcări literare depășite, dar nici «de la pachet», după nu știu care modă năpădită aiurea și ea de molii... Caracterizată printr-o tensiune lirică, adeseori dramatică, poezia lui Gh. Pituț e tonică, respiră un aer proaspăt din pădurile de brazi, răscolește în cititor setea de viață, aspirația nobilă de luptă și împlinirea umană, comunistă”.

30 octombrie

• [„Scânteia”] Valeriu Râpeanu și Sorin Movileanu dau publicității ancheta cu titlul *Observația socială și creația artistică*, la care participă Vladimir Străinu, Al. Oprea, Ion Lăncrănjan H. Lovinescu, Dumitru Micu, I. D. Bălan. Redăm scurte fragmente din cadrul dezbaterii. Horia Lovinescu: „Realitatea se modifică în asemenea măsură, zi de zi, sub ochii noștri, de la viziunea cosmică la viziunea microscopică, încât orice moment de oprire în contemplare e o moarte spirituală. Toate acestea sunt banalități și n-ar merita să fie scrise dacă condiția scriitorului și a artistului în societatea socialistă nu l-ar pune într-o situație cu totul specială și specifică. Nicăieri mai mult decât în societatea noastră realitatea nu se modifică mai adânc. Dar în același timp, nicăieri aspirația spre integralitate, echilibru, stabilitate nu este mai acută. În lumea noastră principiile de coagulare și cristalizare nu și-au pierdut importanța – așa cum s-a întâmplat pentru majoritatea artiștilor occidentali, sen-

sibili în special la anarhia lumii în care trăiesc și căreia i se abandonează – ci, dimpotrivă, fortificate de stabilitatea socială și de etica în constituire a noilor raporturi dintre individ și societate, ele funcționează puternic în creația artistului societății socialiste. Imaginea coerentă a lumii spre care tinde scriitorul socialist nu e un deziderat impus – așa cum cred proștii – ci efectul unor realități sociale, economice, morale. Superioritatea unei asemenea poziții, mie mi se pare indiscutabilă. Cu condiția însă ca scriitorul preocupat pe bună dreptate de principii și categorii să nu devină neatenț la dialectica atât de subtilă, de nuanțată și bogată a vieții. Iată de ce spiritul de observație, studiul atent al realității prezintă o importanță vitală pentru scriitorul societății noastre”; Dumitru Micu: „Raportarea, într-un mod sau altul, la social se impune scriitorului chiar atunci când el lucrează cu simboluri, cu vaste generalizări. (...) Semne ale orientării în acest sens avem de altfel în scrierile nora dintre scriitorii noștri cei mai talentați în literatura lui Marin Preda, în narațiunile lui Ștefan Bănuțescu, D.R. Popescu, Nicolae Velea, spre a cita doar câteva nume. O meditație impresionantă asupra condiției umane conține subtextual *Groapa* lui Eugen Barbu. Nu atât realizarea, discutată și discutabilă, face din *Risipitorii* un roman reprezentativ pentru tendințele prozei românești de azi, cât orientarea lui artistică. Este fixat în acest roman un aspect al formării unei noi psihologii sociale, al unei noi umanități în ultimă instanță. În acest nod trebuie înțeleasă, după părerea mea, observația socială în literatură. Romancierul nu se poate limita la exemplificarea concluziilor sociologiei, nici la pura reflectare, la «redarea» peisajului social, a raporturilor general-sociale. Scriitorul este un sensibil seismograf al epocii, în sensul că sesizează (și adeseori anticipează) mutațiile din conștiința și sensibilitatea socială. O literatură a timpului nostru în stare să comunice vremilor viitoare priveliștea transformărilor de mare anvergură pe care istoria contemporană le săvârșește în societatea noastră va fi aceea care va dezvălui emoționant implicațiile omenești complexe ale prefacerii modului social de existență, adică o literatură de vastă și profundă investigație sufletească, grea de probleme, originală în conținut și expresie”. Ion Dodu Bălan: „În procesul de observare socială își spune un cuvânt răspicat, alături de talent, formația filozofică, intelectuală a celui care observă, deoarece același context social poate fi observat de un om cu un talent mediocru care comunică în artă niște lucruri cenușii, cu o slabă forță de emotivitate și cu un procent de gândire, de asemenea, redus; iar un talent puternic, pe aceeași «parcelă» socială observă lucruri cu totul deosebite. Exemple în această privință stau la îndemâna oricui în istoria literaturii. Înstrăinarea de datele concrete ale societății, incapacitatea de a le aborda frontal, într-o viziune dialectică, urmărind conflictele cele mai reprezentative, figurile cele mai expresive, sentimentele și gândurile cele mai nuanțate duc la o literatură fals modernă și actuală, deși autorul s-a inspirat, poate, dintr-o fabrică, din drama unui muncitor sau a unui intelectual! Aceasta pentru că

observația s-a bazat doar pe un contact epidermic, pe senzații netransfigurate artistic și, ca atare, fără forță”. Vladimir Streinu: „În condițiile de care vorbim noi, de viață nouă – condiții și sociale, și tehnice – progresul modern nu e fără urmări asupra conștiinței tuturor oamenilor. Tărâtimea, de pildă, se află în curs de modificare psihologică profundă. Nu mai vorbește nimeni la țară cronicărește sau ca eroii lui Creangă. Eu cred că prozatorii noștri de azi ar trebui să urmărească aceste modificări. Este cu neputință ca eseistul care reflectează asupra destinului neamului nostru să nu observe că socialismul este azi singura pavază a ființei noastre naționale și că modificările de noua societate sunt chiar materia prozei narative. Ce este mai firesc atunci decât ca toate modificările de conștiință să intre în raza de observație socială a scriitorului. «Fuga de social» e o imposibilitate. Identitatea noastră, pe care o socotim absolut individuală, este o combinație între ceea ce suntem noi și ceea ce este epoca în care trăim. Dați-mi voie să mai adaug și un cuvânt în legătură cu critica noastră literară. Sunt unii care au auzit sau au citit în critica occidentală niște termeni ca, de pildă, «tropism». Dacă ar ști mai bine ce înseamnă, l-ar întrebuința mai cu grijă. Tropismul este mișcarea la care sunt supuse corpurile lumii minerale. Căderea lor fatală de la o înălțime oarecare e geo-tropism, după cum la plante există un altfel de tropism, o adaptare la condiții date, deci automatism tropic. La astfel de mișcări am raportat cândva (acum vreo patruzeci de ani!) lirismul lui Bacovia. E destul de curios că termenul de tropism se descoperă abia acum și în Occident. Cred că literatura narativă nu este însă domeniul tropismelor; este domeniul actelor de viață, al observației directe și adânci. Nu automatismele vieții interesează pe scriitor, decât dacă este autor satiric și vrea să le pună în vedere. Dar dacă nu e autor satiric, el merge la actul viu, nu la automatisme. De asemenea, alții întrebuințează foarte des cuvântul «a demitiza». Acesta este un cuvânt al criticii franceze. Înțeleg ca elementele progresiste din Occident să folosească acest termen împotriva valorilor degradate ale vechii lor societăți. Dar dacă la mine acasă, în țara românească, țară constituită pe baze socialiste, țară temeinic socialistă astăzi, mi se vorbește de «demitizări», răspund așa: – Nu! Nu de demitizare avem nevoie! Dimpotrivă, avem nevoie să mitizăm, avem nevoie de forța de a crea mituri, și pentru aceasta e nevoie, iarăși, de talent, dacă nu de geniu”; Al. Oprea: „După cum se știe, cu ani în urmă, în legătură cu observația socială a scriitorului s-au vehiculat o serie întreagă de concepții vulgarizatoare. O simplă precizare făcută cândva de Marx că romancierii englezi Dickens, Thackeray sau Charlotte Brontë au dezvoltat lumii mai multe adevăruri politice și sociale decât toți politicienii, istoricii și moralistii de profesie luați la un loc i-a făcut pe unii să ceară scriitorului – încurcându-se evident domenii specifice de activitate – să dea lecții istoricilor și sociologilor. În prezent întâlnim unilateralizări de tip opus. Și dacă altădată unii proclamau: numai dacă veți adopta procedeele de creație balzaciană veți izbuti să reflectați

esența epocii, acum, alții vor să decreteze: numai dacă îi recunoașteți ca părinți literari unici pe Joyce sau Kafka, puteți ajunge să vă numărați printre adevărații scriitori ai secolului nostru. Realizările epocale ale socialismului în țara noastră se impun cu forța evidenței. Dar așa cum a subliniat cu fiecare prilej conducerea partidului nostru, aceste realizări nu au apărut de la sine, ci sunt rodul unor lupte cu dificultățile – și așa spune că tocmai aceste lupte le consideră aura poeziei. Astăzi, mai mult ca oricând, capătă rezonanță apelurile unor scriitori patrioți din trecut care cereau realizarea unei literaturi capabile să devină conștiința de sine a națiunii. Operele în care cititorii să se poată recunoaște, copleșitor de adevărat, cu gândurile, frământările, luptele și victoriile existenței lor, sunt acum mai necesare ca oricând. Insist asupra acestui aspect deoarece în ultimii ani un număr din ce în ce mai mare de scriitori se orientează în creațiile lor spre oglindirea cu patos civic a unor momente importante din istoria revoluției noastre. Dar nu știu prin ce proces miraculos, pe care mintea mea nu poate să-l înțeleagă, în practica editurilor sau a redacțiilor de reviste, tocmai asemenea creații întâmpină cele mai mari dificultăți în calea spre tipărire – în vreme ce compoziții stângace, sub atractiva armură a experimentului, se văd atât de repede publicate. Aș vrea să mai adaug doar că scriitorul autentic se preocupă de investigarea elementelor stabile, fundamentale din realitate și acestea se leagă, într-un fel sau altul, în zilele noastre, de condițiile de existență ale națiunii socialiste, de viața poporului. Cine ignoră acest adevăr simplu se aseamănă acelor stranii artiști care șlefuiau cu migală fiecare detaliu, dar nu observau că opera lor era croită dintr-un material extrem de perisabil, care se spulbera la cel dintâi contact cu razele soarelui”; Ion Lăncrăjan: „Îndepărtarea unor prozatori de social, de problemele mari și complexe ale epocii noastre e născută, după părerea mea, dintr-o prejudecată, din convingerea pe care aceștia o mai au, că nu pot realiza lucrări valoroase decât mergând direct la esențe. Faptul, ca atare, trebuie să ne dea de gândit, cu atât mai mult cu cât încercările acestea de a inova și de a sonda în adâncimi mai mari sunt făcute de multe ori cu pasiune, cinstit. Dar numai atâta nu-i de ajuns. Dezvăluirea unor esențe, în cazul unor mari personalități, nu s-a realizat dintr-o singură trăsătură de condei sau de penel. A fost nevoie de muncă, de meditare și de aprofundare, de cercetarea unor realități, de un efort neștiut dar titanice, de o viață întreagă. De aceea mi se pare ciudată degajarea cu care ajung unii scriitori la «esență», la simbol, la ceea ce n-au atins înaintașii lor și nici colegii lor, care și-au irosit degeaba anii și zilele, susțin dumnealor. «Totul începe cu mine!» – par a spune asemenea scriitori. Atitudinea aceasta e de înțeles, până la un punct, fiindcă nimeni nu pune mâna pe condei dacă nu are convingerea intimă și de nestrămutat că va spune ceea ce nu s-a mai spus până la el. Da, dar numai atâta, numai cu această dorință nu se poate ajunge prea departe. Teribilismul și fronda nu duc nicăieri, în cele mai multe cazuri. Și dacă ar fi să mă refer la evoluția unor scriitori care vin în literatură să răstoarne

și să schimbe totul, aș aminti aici de evoluția unor asemenea stele căzătoare, din care nu s-a ales nimic până la urmă. Talentul nu lipsea, cel puțin în unele cazuri. Și-atunci se pune în mod inevitabil următoarea întrebare: de ce s-a stins o stea înainte de a se ridica pe cerul literaturii, înainte de a atinge strălucirea ei maximă? În ce mă privește, cred că îndepărtarea de problemele noastre, de realitățile noastre, de ceea ce am avut și avem specific a jucat, în asemenea cazuri, rolul cel mai de seamă, a devenit fatală. Desigur că numai cu această cunoaștere, fără cultură și fără muncă, fără o strădanie permanentă de a împrăști și de a înnoi scrisul românesc, nu se poate realiza cine știe ce. Nici soluția opusă, însă, nu e mai rodnică. Din contră, poate deveni fatală, poate duce la secarea unui talent, la anchilozare sau la secătuire. Aderența la social, la problemele epocii noastre, este, după opinia mea, condiția principală a existenței unui talent, a dezvoltării și a înfloririi lui. Exemple avem destule și dacă ar fi să dau unul aș aminti «inovatorilor» și «modernizatorilor» noștri că există o anumită trăsătură în dezvoltarea literaturii române și că epoca dintre cele două războaie”. Rândurile scrise cu bold sun intertitluri ale intervențiilor respectivilor vorbitori.

31 octombrie

• [„**Urzica**”, nr. 20] Petru Vintilă realizează rubrica *Alte semințe din dovleacul meu* – cu exemple de maxime și cugetări: „Prietenia scriitorilor mă miră tot atât de mult, ca și amicitia dintre două femei frumoase”, din sumar nelipsind nici „serialul” *Cafeneaua, între șvarț și călmară – O istorie literară*.

[OCTOMBRIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 10] Cu ocazia deschiderii anului universitar, la care a participat conducătorii de partid și de stat, care „s-au adresat acestei categorii luminoase care semnifică viitorul”, Adrian Păunescu își exprimă entuziasmul: „Spuneți-mi voi, colegi de facultate, nu simțiți un val permanent de mândrie năpădindu-vă, nu vă sunt ochii aprinși de plăcerea importanței pe care o aveți în marele front al socialismului din țara noastră? Fără îndoială, voi simțiți toate acestea. V-am văzut fremătând, exclamând, bucurându-vă la București, când secretarul general al C. C. al P. C. R. a deschis anul universitar. V-am văzut primindu-i cu emoție pe conducători și petrecându-i entuziasmat la plecarea lor spre celelalte treburile ale partidului și statului. Era în voi deslușită expresia tinereții noastre sub universul care așteaptă îndrăzneala și priceperea noastră”. □ George Ivașcu scrie, despre participarea unor oaspeți importanți, la lucrările cenaclului literar *Junimea*. Aceștia au fost Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Ion Băieșu și Fănuș Neagu, reprezentând colegiul de redacție al revistei „Amfiteatru”, publicație devenită un „adevărat receptor de conștiințe pe terenul tinerei noastre creații spirituale”: „Se reia în acest fel, la

actualul stadiu al dezvoltării noastre culturale, cel al revoluției socialiste românești, și o nobilă, centenară, tradiție, și o semnificație de înaltă valoare estetică, – cea a zilelor noastre. Această nouă *Junime*, care trăiește în cultul marilor și autenticelor valori clasice – cele iluminate de soarele eminescian – urcă astfel an de an, promoție cu promoție, pe treptele amfiteatrului nostru de creație, în perspectiva viitorului, care e al ei”.

• [„Argeș”, nr. 5] Romul Munteanu deschide acest număr cu reflecții despre *Semnificația morală a literaturii*. Autorul pledează, cu argumente de istorie literară, pentru funcția socială și morală a literaturii și artei și își încheie articolul în nota direcțiilor de la partid: „Etica lumii socialiste se integrează astfel în modul cel mai firesc în mesajul operelor de artă, transmițând o atitudine specifică față de existență, care trebuie apărută cu aceeași fermitate pe care am întâlnit-o la Boileau în pledoaria pentru puritatea idealurilor artei clasice”. □ La rubrica *Agendă* sunt prezentate câteva cărți nou-apărute: *Dialectica metodelor de cercetare științifică*, vol. I, semnat de un colectiv al Institutului de filozofie al Academiei RSR; lucrarea Cezar Bolliac, de Ovidiu Papadima; romanul lui Marin Bucur, *Zi de vară până-n seară*; romanul *Făgăduiala*, de Friedrich Dürrenmatt și *Problema continuității în Dacia*, de D. Protase. □ La *Poșta redacției* primesc răspuns Al. Florin Țene și Anatolie Paniș. □ Dumitru Micu publică articolul *Ce trebuie să fie tratatul de „Istoria literaturii române”*, subliniind importanța și obligațiile tratatelor de sinteză și arătându-se indignat de trăgănarea inadmisibilă, din cauze birocratice, a elaborării Tratatului de istoria literaturii române, editat de Institutul Academiei Române, început sub coordonarea lui G. Călinescu și întrerupt din pricina morții marelui critic (în 1965): „e vorba, practic, în primul rând, de selectarea colaboratorilor. Aceasta s-a făcut într-un mod straniu. Un număr de critici literari, cercetători, îngrijitori de ediții, cadre didactice universitare de toate gradele, scriitori, gazetari s-au pomenit cu niște adrese, ce purtau ștampile și semnături prestigioase, prin care li se punea în vedere cum că au fost unși autori de istorie literară și, ca atare, sunt solicitați să depună până la data cutare capitolul X. Procedeu identic celui utilizat de Ministerul Învățământului, care numește prin «ordin» autorii de manuale, adesea fără să-i întrebe în prealabil dacă sunt dispuși sau nu să primească această onoare. Cadrelor didactice universitare li s-a înscris în «norma de muncă științifică» obligația de a colabora la Tratat, trecându-se în tabel (așa se procedează, de regulă!) și numărul de ore acordat pentru executarea unui Argezi, unui Caragiale, pentru elucidarea problemelor romantismului sau ale simbolismului. Din nefericire, studiile (fie ele și universitare) de istorie literară nu se fac la mașină și zelul planificator nu a avut drept rezultat, vede oricine, decât aglomerarea dosarelor, doldora de semnături și ștampile. (...) Un bun colectiv nu poate fi compus printr-o rezoluție administrativă de la Ministerul Învățământului, Academiei sau Editurii, el se creează prin libera unire a unor

spirite în stare de a comunica între ele, hotărâte să acționeze solidar. Organizarea unor subcolective care să lucreze eficient nu poate fi, în cazul de față, decât rezultatul unei temeinice consultări prealabile între conducătorii acestora și fiecare membru în parte. E de la sine înțeles că fiecărui colaborator trebuie să i se încredințeze spre redactare acele capitole pentru care dispune de maxima pregătire și pentru care simte o atracție specială”. □ La pagina de poezie publică versuri Ion Andreiță, Petre Got, Lucian Emandi. □ Barbu Brezianu publică articolul *Prin locurile de unde a pornit Constantin Brâncuși*. Autorul punctează momente din viața marelui sculptor și deplânge starea în care sunt lăsate lucrările lui Brâncuși din Parcul de la Târgu-Jiu. □ La rubrica *Bilete de papagal*, Tudor Arghezi semnează articolul *Cuvântul și vorba*: „Facilitățile limbii noastre de a transforma substantivele în verbe și adjective, și invers, nu le-am întâlnit decât în mică măsură în limba franceză. Un exemplu: verbul *a fi* – *fire* noi îl definim derivat de la *ființă*; tot acolo găsim *înființare* în care este permanent prezentă viața, cât și *desființare*, care însemnează *moartea*. Asemenea valori furișate în vocabular nu sunt pomenite în filologie. Înainte de a schița atari observații mi-am notat zeci de ani complicitatea foarte numeroasă a limbii vorbite. (...) Desigur scriitorul are sarcina să lumineze cuvintele din câte părți mai multe să găsească inflexiunile cele mai noi și aș îndrăzni să spui că e chiar noima specială a scriitorului chemat să înnoiască limba în fiecare generație scriitoare și să o întinerească neîntrerupt. Avuția adevărată a limbii românești e mai ales în graiul nostru plin de bijuterii și de o puternică sevă strămoșească. Vorbirea noastră scrisă și grăită nu se va căuta la un alt colț de stradă și la un felinar, ci în cărțile noastre bătrânești. Gustul atâtor frumuseți încă nedescoperite de marii și micii noștri învățați, trebuie neapărat dovedit și moștenit cu îndrăzneală. (...) Sarcina scriitorului este să perfecționeze nu vorba care zboară după nevoie, ci însuși cuvântul, partea aș zice sacră a graiului omenesc și cu atât mai mult a scrisului gândit”. □ La rubrica *Permanențe*, marchează împlinirea a 150 de ani de la moartea lui Gheorghe Șincai două articole ample: *Personalitatea creatoare a lui Gheorghe Șincai*, semnat de P. Lucaciu și *Contribuția lui Gheorghe Șincai la dezvoltarea limbii literare*, semnat de Gabriel Țepelea. „În legătură cu Școala Ardeleană și reprezentanții ei s-au conturat de-a lungul anilor două poziții antonimice: una de apoteozare și alta de rezervă – ultima, rezultată dintr-o confuzie a Școlii Ardelene cu exagerările latiniste. Studiile, monografiile, editările și reeditările din ultima vreme înlătură treptat atât anecdotismul sentimental, cât și pamfletarismul lingvistic, pentru a face loc unei adevărate reconsiderări științifice, pe care marea strădanie a acestor învățați o îndreptățește pe deplin”. □ Silvestru Voinescu pune problema achiziției de carte veche în articolul *Strângerea și valorificarea cărții vechi în biblioteci*: „Toate acestea fac ca posibilitățile bibliotecilor de a depista carte veche spre a o aduce în rafturile lor să fie în mod firesc îngrădite, fără a mai vorbi și de

lipsa de organizare temeinică a rețelei de anticariate. (...) Or, este cunoscut că bibliotecile pot achiziționa cartea veche numai prin anticariat. (...) Depistarea cărții vechi nu este numai o sarcină de serviciu. Ea este o problemă de înaltă conștiință intelectuală, de atitudine civică și patriotică”. □ *O scrisoare inedită a lui Ion Luca Caragiale* este încredințată tiparului, cu o scurtă prezentare de Corneliu Dima Drăgan: „La 16/29 mai 1911, Caragiale, aflat atunci la Berlin, i-a solicitat lui Nerva Hodoș (erudit bibliograf al Academiei Române – n.m.), printr-o laconică scrisoare, publicată de Șerban Cioculescu în valoroasa sa culegere de *Scrisori și acte* (Buc., 1963, p. 167-168), câteva date biobibliografice despre cărturarul P. M. Georgescu (Mastucolu), un harnic traducător de la mijlocul veacului al XIX-lea. (...) În răspunsul său, datat 9/22 iulie 1911 (...), Caragiale, după ce aduce cuvenite mulțumiri pentru datele comunicate, elogiază râvna și pasiunea de care a dat dovadă Nerva Hodoș în re-editarea unei vechi lucrări, care a stat la începuturile literaturii românești, *Însemnare a călătoriei mele* de Dinicu Golescu. Asupra proiectului de editare a revistei *Comorile României*, Caragiale formulează unele rezerve de natură pecuniară, pline de amară ironie: «Numai... îngăduie-mi a-ți da o mică povață, ca om pățit: să n-aluneci cumva a da din pungă... Comorile, să ne dea ele ceva, nouă, săracilor; nu să le mai dăm noi lor.»”. □ La pagina de *Literatură universală*, A. Dăescu semnează articolul *André Breton și suprarealismul*: „La 28 septembrie a.c. s-a stins din viață la Paris, în vârstă de 70 ani, André Breton, fondatorul mișcării suprarealiste. (...) Mișcarea suprarealistă care a avut adepți și la noi după primul război mondial, a fost una din modalitățile de protest față de realitățile sociale, față de tradițiile artistice, o încercare de a realiza o independență totală a spiritului față de natură. (...) André Breton a rămas până la sfârșitul vieții pe poziție, luptând, excomunicând pe cei ce-i considera falși protagoniști, și arborând formula prin care refuza să se considere învins: «Nu se fac bilanțuri când ești încă în marș»...” □ Șerban Țicăloiu anunță publicarea unei monografii despre Edgar Allan Poe de către autorul american Vincent Buranelli. □ Barbu T. Arghezi traduce din italiană o poezie de Mario Luzi, *Nu mai e cântec pentru tine*. □ A 75-a aniversare a lui Perpessicius este marcată de articolul lui Constantin Păunescu *Perpessicius sau generozitatea culturii*: „Întrebarea pe care Nicolae Iorga o punea – făcându-se, ca în mai multe rânduri, exponentul unui imperativ național – în «Revista istorică»: «cine oare va avea curajul să ne dea opera însăși a lui Eminescu, întreagă?», a primit un răspuns deplin din partea lui Perpessicius. (...) Cele șase volume apărute (primul în 1939, ultimul în 1964), care prezintă aproximativ doar jumătate din opera marelui poet, încep să prefigureze acel «corpus eminescianum», visat de editor. (...) Contopirea cu destinul acestui «corpus eminescianum» și înalta conștiință a editorului și-au găsit expresia în articolul «Activ și pasiv în editarea clasicilor» («Viața românească», nr. 7, 1965) în care, evaluând dificultățile existente într-o muncă de mare finețe, Perpessicius

sugerează înființarea unui «Centru de studii eminesciene». Este un mesaj și un îndemn pentru tânăra generație de cercetători și istorici literari”. □ Cronica teatrală, semnată de Al. Cerna-Rădulescu, prezintă montarea pe scena Teatrului „Al. Davila” din Pitești a piesei *Visul unei nopți de iarnă* de Tudor Mușatescu. □ Nae Cosmescu și Ion Moraru, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, marchează împlinirea a 75 de ani de existență a corului din Domnești. □ Ion Cruceană face o serioasă investigație pentru a afla adevărata dată de naștere a lui Eugen Ionescu. Actul de naștere de la Sfatul popular al orașului Slatina arată, fără dubiu, că Eugen Ionescu s-a născut la „13 noiembrie 1909 la ora opt și jumătate dimineața”.

• [„Astra”, nr. 5] Voicu Bugariu comentează proze literare feminine: Sânziana Pop – *Nu te lăsa niciodată*, Ana Barbu – *Nunta de argint*, Maia Belciu – *Blana de focă*. În opinia cronicarului, care-și așează analiza sub denumirea – citat *Nimeni nu știe ca ea să nu-ntrebe nimic și să fie foarte indiferentă...*, volumul de schițe al Sânzianei Pop are ca temă generală „înregistrarea vibrațiilor psihice ale trezirii feminității”, prin conturarea mai multor personaje care ipostaziază feminitatea atât în secvențele de ficțiune propriu-zisă, cât și în reportajele de la finalul volumului care, însă, „distonează neplăcut” cu ansamblul. În ceea ce privește specificitatea scriiturii Sânzianei Pop, și legătura acesteia cu profilul creator și uman al autoarei, recenzentul arată că ea „își ascunde apriga feminitate în spatele unei relatări ce înaintează în salturi bruște, scrisul ei se caracterizează printr-o virilă zgârcenie la vorbă. Cititorul urmărește cu mare interes lupta dintre tentațiile senzualității și cenzura cerebrală, disputa dintre autoanaliză și incursiunile de observație socială”. □ Volumul de schițe al Anei Barbu este analizat sub un alt titlu – citat, ... *Nu credea nimic din ceea ce era exagerat*, și propune personaje care, în opinia recenzentului, „au o filozofie a prudenței”, „nu iau marile hotărâri”, ceea ce face ca și conflictele să fie banale. Deși deține talentul analizei psihologice, mai ales în ceea ce privește cuplurile erotice, autoarea optează, eronat, pentru verosimilitate, neinsistând pe acest tip de analiză, nu rezolvă conflictele etice sau subordonează narațiunea unei „premeditări moraliste” în exces. □ Volumul de proze al Maiei Belciu, analizat sub denumirea *Quasi una fantasia*, este prezentat ca o replică feminină la volumul lui Ștefan Bănuțescu, *Iarna bărbaților*, acesta din urmă apreciat de critică pentru „existența unei osmoze între planul realului și al fantasticului (Al. Oprea), sau pentru „excelența analizei și originalității viziunii în care se prezintă o lume elementară, hieratismul eroilor”. (Eugen Simion). Observațiile criticii sunt valabile, în opinia recenzentului, și pentru volumul Maiei Belciu, întrucât există un „paralelism de viziune” și „de situații”, precum și tematic – „tema iubirii neîmplinite, tratată cu elemente fantastice”, „tema stihialului simbolic”. Deosebirile sunt în defavoarea Maiei Belciu, în ale cărei proze predomină realul, elementele de basm sunt „sporadice”, „regia apariției lor este defec-

tuoasă”, iar personajele sunt „memorabile epic, nu mitic”. □ Rubrica *Genul proxim* găzduiește articolul lui Ion Hobana despre *Modalitățile anticipației*. Scriitorul evidențiază interesul crescut al revistelor literare pentru literatura de anticipație, amintind colocviul despre romanul de aventuri, polițist, științifico-fantastic prezentat în revista „Tribuna”, precum și numerele speciale dedicate acestui gen literar de „Gazeta literară” și de „Viața românească”. Ion Hobana comentează, apoi, polemic, articolul lui Aurel Tănăsescu, din numărul 3/1966 al „Astreii”, *Tipologia eroilor în literatura de anticipație*, care asociază relevanța simbolică a unor personaje ale genului cu o construcție schematică a acestora. În acest sens, este dat exemplul lui Vladimir Colin, care, în povestirea *Undeva, un om*, construiește un personaj care „nu e interesant ca individ”, căci „vrea să întâlnească alte ființe raționale”, motiv pentru care „capătă dimensiunile cosmice ale acestei năzuințe”. □ Rubrica *Inedit* propune o poezie semnată de Al. O. Teodoreanu – *Scrisoare*, și două semnate de Radu Stanca – *Simpozion* și *O, dacă moartea*. Tot la texte necunoscute se referă Emilia Șt Milicescu (*Vlahuță inedit*). Autoarea prezintă albumul Matildei Grecescu, logodnică a scriitorului, cu privire la anii petrecuți de acesta la Târgoviște (1879 – 1880). Din cele 26 de pagini redactate de scriitorul însuși, sunt reproduse fragmentar – un grupaj de cugetări și poezia *Umbra mea dusă departe*. □ Fănuș Neagu publică un fragment din romanul *Mesia – și-apoi vor fi douăsprezece împușcături*. □ Versurile din acest număr sunt semnate de poeți aparținând tuturor generațiilor: Tiberiu Utan, Ion Caraion, Daniel Drăgan, Raymonde Han, Verona Brateș și Mihai Arsene, Mira Preda, Gheorghe Felder, Titus Andronic, Erwin May, Andrei Ciurunga, Horvath Imre, Riana Maria Rareș, Hristu Căndroveanu și Cornel Brahaș. □ La rubrica *Debut* apare Maria Ene, cu cinci poezii, o notiță biografică și o prezentare de Gherghinescu Vania.

• [„Ateneu”, nr. 10] Exprimându-și „bucuria unei plenitudini morale (...) pe care o încearcă, la centenarul Coșbuc”, articolul *Centenarul Coșbuc*, semnat de Al. Husar, se alătură tuturor celorlalte evenimente culturale, organizate în țară și în străinătate, toate confirmând „popularitatea excepțională a poetului cât și aprehensiunea culturală a poporului ce-l sărbătorește”. În cadrul acestor evenimente științifice, s-a încercat creionarea cât mai fidelă a tuturor fațetelor poetului: „S-a vorbit de Coșbuc «poet al poporului», s-a fixat locul său în istoria literaturii române, (...) s-a relevat idealul eroic al operei lui, idealul unității naționale în creația sa; s-a vorbit de Coșbuc «cântăreț al pământului românesc», Coșbuc și sentimentul naturii, legătura sa strânsă cu viața poporului, cu limba lui; s-a studiat cultura poetului, opera sa de traducător, s-au publicat manuscrise inedite, noi documente, corespondență, scrisori familiale, a fost pus în lumină – în sfârșit – Coșbuc omul”. Raportându-l la ceilalți poeți, prozatori și dramaturgi care au marcat decisiv evoluția literaturii române, Al. Husar notează: „Coșbuc n-a fost un scriitor genial. N-a avut

debitul pur al lui Creangă. N-a avut forța lui Caragiale. N-a avut cultura lui Eminescu și orizontul său mondial. Nici dramatismul lui Macedonski, nici fervoarea lui Goga și – poate – nici filtrul subtil al lui Anghel. N-a adus o reformă în lirica noastră. Dar Coșbuc este și rămâne un poet național”. Calitățile evidente ale scriiturii coșbuciene explică „(...) de ce opera sa trăiește mereu, pe ea nu cade pulberea nevăzută a uitării și în conștiința poporului ea răsună și azi, în empireul valorilor mari, ca o orgă din toate țevile ei”. □ În *Documente literare*, N. Gr. Strețcu redă corespondența desfășurată între 1 februarie 1906 și începutul lui februarie 1913 de către G. Ibrăileanu și G. Topârceanu cu Octav Botez. Aceste documente prezintă aspecte importante referitoare la apariția revistei „Viața românească”, colaboratorii acesteia, precum și efortul celor doi „oameni de litere pentru bunul mers al revistei”. □ Rubrica *Breviar critic* cuprinde articolul *Nedumeriri*, în care I. Parava arată că în «Contemporanul» din 7 octombrie, apar unele comentarii la numărul dedicat poetului George Bacovia, la aniversarea a 85 de ani de la naștere. „Nedumerirea” are în vedere faptul că publicarea, celor câteva rânduri ale consemnării legate de aniversarea poetului G. Bacovia, a unei pagini de postume „(...) nu era necesară, deoarece ineditele prezentate sunt de natură să-l diminueze pe adevăratul Bacovia”. I. Parava continuă: „«Contemporanul» își face un titlul de onoare din a publica numeroase postume și inedite ale unor scriitori – cum ar fi de pildă Lucian Blaga – fără a se întreba cu aceeași severitate, dacă nu «diminuează pe adevăratul» autor. Ignoranța funcționarului respectiv se manifestă aici o dată în plus: indiferent de faptul că ineditele sau postumele unui scriitor sunt pe măsura a ceea ce a dat el mai bun (și de obicei nu sunt căci altfel multe ar fi apărut antum), ele au o inestimabilă valoare istoriografică și documentară, ceea ce – pe lângă valoarea artistică propriu-zisă, justifică întrutotul publicarea lor (mai ales în cazul unui scriitor ca Bacovia, a cărui operă este atât de limitată cantitativ)”. □ Același I. Parava consemnează apariția numărului 8 / 1960 din revista «Orizont» din care reține câteva studii critice și eseuri precum: *Literatura și dimensiunile ei istorio-umane*, de N. Ciobanu, *Satul ardelean în viziunea lui Blaga*, de Alexandru Indrieș. Totodată, recenzentul amintește traducерile din lirica universală, salută rubrica dedicată debutanților și prezența unor poeți români actuali (Florin Mugur, Radu Cârnelci, Anghel Dumbrăveanu, Elena Cătălina Prangati, Dim. Rachici în paginile revistei. □ În articolul *Probleme teoretice în «Luceafărul»*, I. Neacșu elogiază demersul redacției care a înțeles „(...) ceea ce ar trebui să înțeleagă toate publicațiile literare din țară: faptul că nu se poate face nici literatură de calitate, nici critică literară fără o solidă cultură teoretică, fără a continua dezbaterea publică a problemelor teoretice care frământă oamenii de artă, fără întreținerea unei continue efervescențe creatoare în acest domeniu”. □ În *Lucrări ce necesită să fie elaborate*, A. Rados afirmă, în contextul dezvoltării „impetuoase a literaturii române din zilele noastre atât în domeniul prozei, cât

și în cel al poeziei și dramaturgiei”, necesitatea elaborării unor astfel de lucrări și coordonarea forțelor a mai multor specialiști și cercetători. Necesitatea lor, însă, este cerută nu numai de procesul didactic în sine, dar și de însăși de realitatea cercetării științifice, în plină și multilaterală dezvoltare”. □ Sub titlul *Un experiment de teatru total*, S. Vlad semnează cronică dramatică la piesa lui Alecu Popovici, *Afară-i vopsit gardu’, înăuntru-i leopardu’*, în regia lui Ion Cojar. Succesul piesei a fost asigurat, e de părere semnatarul cronicii, de către regizor, de semnatarul coloanei muzicale și al direcției muzicale și de jocul „entuziastului colectiv de actori”. Toți aceștia concură la creionarea „imaginii unei reprezentații care place celor mai variate categorii de spectatori și care oferă prilejul unor rodnice meditații asupra căilor de îmbogățire a tehnicii spectacologice”. □ Cu articolul *George Coșbuc...exeget al lui Dante*, Șt. Cuciureanu elogiaza activitatea de traducător a poetului, activitate din care a rezultat „(...) una dintre cele mai bune traduceri europene ale «Divinei Comediei» și apoi *Comentariul*. (...) Scoțând în relief semnificația intelectuală a operei, comentatorul român pune în valoare sensul ei alegoric, urmărind și pe calea aceasta să colaționeze elemente apte să susțină unitatea de concepție a lucrării”. Analiza succintă a *Comentariului* relevă „(...) o nouă imagine a lui Coșbuc, cunosător al lui Dante. Investigările lui de fond asupra «Divinei Comediei» au mers de la problemele mari la episoade și amănunte, constituind un efort sistematic de captare a «misterelor» operei. Dacă în acest efort nu a avut întotdeauna dreptate, de vină e epoca și parțial temperamentul lui”. □ În articolul *...publicistica*, M. Fotea prezintă activitatea de publicist a lui Coșbuc, activitate care s-a materializat prin colaborarea la peste 40 de periodice («Vatra», «Foaie interesantă», «Sămănătorul», «Viața literară», «Albina», «Șezătoarea săteanului»). Sub aspect tematic, articolele semnate de G. Coșbuc vizează domenii diverse, între care sunt amintite: „limbă literară, literatură, folclor; articole cu caracter social-cultural; articole de combatere a superstițiilor, de medicină populară și de știință popularizată”. În cadrul articolului, este semnalată apariția în 1960, sub îngrijirea lui Al. Dușu, a volumului *George Coșbuc – Despre literatură și limbă*. Acest volum cuprinde principalele articole despre limbă, literatură și folclor ale poetului, precum și câteva studii ample, semnate de Gh. Vrabie, G. Istrate și G. Scridon, care prezintă contribuția poetului la dezvoltarea unor probleme de folcloristică și lingvistică”. Se remarcă umorul savuros care face din studiile coșbuciene despre limbă și despre folclor o lectură extrem de captivantă. □ În *...proza*, M. Cosmescu evocă o latură mai puțin cunoscută a scriitorului născut: cea de autor de proză ale cărei creații „aduceau ceva din imnul de slavă al poemelor închinat giei strămoșești, sau pentru că exprimau aceeași dragoste față de popor”. Sursele prozei sale sunt: propria sa viață, istoria patriei, viața socială. Multe dintre lucrările în proză au fost incluse în culegeri antologice, în manuale școlare, iar dintre acestea sunt enumerate: volumul *Războiul nostru*

pentru neatârnare (1877-1878), publicat în 1899; „Fapte și vorbe românești” (1899), *Dintr-ale neamului nostru* (1903), *Crestomație pentru toți românii* (1904), *Cartea vredniciilor românești* (1923). Este amintită contribuția poetului la elaborarea unor manuale școlare în care „este preocupat să introducă «bucăți din acelea care nu numai prin limba – care sunt scrise, ci prin cuprinsul lor mai ales, prin duhul patriotic de care sunt însuflețite, să se vadă că sunt izvorâte din simțirea și din viața neamului nostru»”. În final, autorul articolului remarcă importanța prozei coșbuciene care „fără a se ridica la valoarea artistică a poeziei sale, (...) prezintă interes ca parte integrantă a literaturii pentru copii, domeniu în care G. Coșbuc și-a adus o contribuție importantă”.

□ În *...principii ale eticii populare*, Traian Cantemir afirmă plenar perspectiva lui C. Dobrogeanu Gherea pentru care G. Coșbuc, ca „poet al țărănimii”, se remarcă prin felul în care a reușit în opera sa să contureze „ (...) viața materială și socială a populației sătosești (...) de la cortegiul impresionant al tradițiilor ei străvechi, la erotica de adâncă rezonanță sufletească, la natura în cuprinsul căreia se desfășoară momentele esențiale ale existenței rurale, precum și la actele de arme ale trecutului”. Traian Cantemir remarcă precizia cu care criticul de la «Contemporanul» reușește să pună în evidență „caracterul monografic al operei lui Coșbuc, valoarea ei estetică”, fără însă a se fi ocupat „în mod minuțios de atributele morale ale «personajelor» operei”. Demersul lui Traian Cantemir este justificat tocmai de faptul că scriitorul năsăudean „prezintă poporul cu normele lui de conduită, cu concepțiile lui despre justețe și injustețe, cu părerile lui despre bine și rău, despre frumos și urât într-o epocă în care Caragiale, Delavrancea și Vlahuță, vorbind despre lumea capitalistă, găseau că o caracterizează lipsa de scrupule, disprețul pentru valorile spirituale și cultul pentru interesele înguste, egoiste”. Spre deosebire de această „clasă în descompunere morală”, personajele lui Coșbuc sunt reprezentate de „(...) o țărănime sănătoasă psihic, dărză în cele mai grele împrejurări, bine crescută, respectuoasă, surprinsă în diversele ei raporturi cu cei din jur într-o ținută de mare demnitate”. Toate aceste valori înalte de conduită sunt transmise din generație în generație prin „(...) mijloace simple, empirice, uneori chiar antipedagogice, care totuși le conferă consistența unor legi nescrise, păstrate cu sfințenie”. Aspectele teoretice ale demersului lui Traian Cantemir sunt dublate de exemplele ilustrative preluate din diverse poezii precum: *La oglindă*, *Numai una!*, *Rea de plată*, *Scara*, *Rada*, *Fata morarului* ș.a. □ La cronică literară, semnată de Vlad Sorianu, prezintă volumul de poezii al lui Ovidiu Genaru, intitulat *Un șir de poezii* în care se remarcă „(...) ecoul unor solide lecturi de lirică simbolistă, modernă în genere” care interferează „(...) cu undele unei sensibilități fruste, în care decorul citadin, generator de nevroze sau decrepitudinea fizică a dezmoșteniților, indispensabile recuzitei «deca-dento» – simboliste, nu-și află corespondențele emotive”. Vlad Sorianu remarcă în lirica lui Ovidiu Genaru „obsesia primordialului afectiv (...)

tehnica notației documentare cu inflexiuni arhaizante (...) sau cu aer degajat reportericesc”. O temă predilectă a liricii lui Genaru este „sentimentul acut al trecerii timpului, trăit în profunzimea și varietatea sensurilor sale, prin care latențele anxioase nu pot fi evitate”. Vorbind despre sumarul volumului, cronicarul notează că „fondul lui afectiv e structurat pe ideea existenței ca o însușire caleidoscopică de episoade, de «zile» cu semnificații diverse, gravitând în jurul momentelor majore ale vieții”. Concluzia la care se ajunge este aceea că Ovidiu Genaru, „liric de o elevată reflexivitate, se definește prin attributele unui temperament receptiv la senzațiile fruste ale trăirii, dat și la solicitările lucide ale culturii”. Gheorghe Drăgan semnează articolul *Simbolismul românesc într-o nouă cercetare*, de fapt o analiză a cărții Lidiei Bote care, „într-o cercetare serioasă întinsă (pe aproape cinci sute de pagini), cu intenții vădite de a epuiza problema”, analizează simbolismul românesc „(...) din mai multe unghiuri, pe mai multe planuri, oferind cititorului, după o îndelungată lectură, câteva repere singure”. Principiul care guvernează demersul autoarei este acela de a prezenta simbolismul „ca mișcare, în luptă cu alte curente sau ideologii. (...) Analiza părților pozitive ale simbolismului duce, uneori, la diminuarea aspectelor pozitive ale orientărilor adverse (precum sămănătorismul). Studiarea raporturilor dintre simbolism și sămănătorism, simbolism și poporanism încă mai poate oferi fațete noi”. După descrierea detaliată a conținutului volumului, recenzentul ajunge la concluzia că demersul Lidiei Bote „atinge multe probleme, fiind bine documentată, cu multe vederi noi, însă fără a epuiza posibilitățile interpretării”. □ Rubrica *Folclorice* cuprinde articolul *Ovid Densusianu, un înnoitor în orientarea cercetărilor*, semnat de Stela Ionescu care prezintă activitatea de folclorist desfășurată de această „personalitate eminentă în cultura românească din prima jumătate a secolului nostru”. Interesul pentru cercetarea folclorului este o constantă a preocupărilor științifice ale lui Ovid Densusianu, care s-a manifestat încă din anii de tinerețe: sunt amintite studiile *Literatura populară din punct de vedere etnopsihologic* (1893), *Viața păstorească în poezia noastră populară* (1966), *Texte folclorice din Desuș, Flori alese din cântece poporului* (1920), *Folclorul cum trebuie înțeles* (publicat în 1910 și republicat în 1937), *Viața păstorească în poezia noastră populară*. Pentru Ovid Densusianu, e de părere Stela Ionescu, folclorul este „(...) o manifestare permanentă a aptitudinilor creatoare ale poporului, o expresie a continuității vieții lui sociale și spirituale. (...) Densusianu respinge teoria cu privire la folclor ca un inventar al tradițiilor și arhivă a trecutului” întrucât „însăși existența în actualitate a folclorului, într-un circuit de permanentă geneză, îi conferă caracterul dublu de tradiție și înnoire creatoare”. □ Radu Cârneli comentează volumul lui Ștefan Augustin Doinaș, *Omul cu compasul*, prin care „indiscutabil, poezia românească contemporană se îmbogățește cu esențe dintre cele mai pure. Poeziile și baladele lui Ștefan Aug. Doinaș se confruntă cu timpul, maturitatea unei gândiri profunde conjugată

cu lapidaritatea expresiei poetice îndelung măiestrită. (...) Fără tendințe moralizatoare, vizând totuși eticul prin însuși epicul strecurat prin metafore, aceste balade moderne se aliniază celor mai bune poeme ale cărții (...) și celor mai frumoase poezii ale liricii noastre prezente. (...) Inclinația poetului către legendă, către mit, aura acestora, este prezentă în toată poezia sa, ca o esență vitală și vitalizatoare, pentru poet și cititorii săi. Neoclasic prin inspirație și eleganță, totuși modern prin interpretarea ideilor, uneori romantic, totdeauna el însuși, Doinaș se impune, prin această carte, în rândul principalilor noștri poeți, cu pretenție îndreptățită la primele locuri”. Pentru exemplificare, articolul reproduce poemul *Camera fără ferestre*. □ La rubrica *Excelsior* Cezar Baltag publică pomeul *Dragostea*. Alte versuri poartă semnătura lui George Demetru Pan, Al. Jebeleanu, Florin Mugur, Nicolae Țatomir, Modest Moraru, Gabriela Drașu, Tudor Jebeleanu, Marta Cuibuș, Ovidiu Genaru, Mihail Sabin, Damian Ureche, Ioanid Romanescu, Sabina Roiu, Ovidiu Dâmbălea, Ion Maxim, două schițe de Dumitru Țepeneag (*Frig și Icar*) și un fragment din *Convalescență* de Ana Barbu. □ În *Esthesis bacovian*, Vasile Sporici realizează o analiză a liricii poetului băcăuan în încercarea de a-l încadra curentului simbolist. Trecând în revistă opiniile critice ale lui G. Călinescu, Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Nicolae Manolescu, Vasile Sporici ajunge la concluzia că „apartenența lui Bacovia la estetica simbolistă este, firește, evidentă cu toate că poetul se și singularizează, în cadrul curentului. Astfel, deși simbolistii consecvenți consideră că esența lirismului este de natură muzicală, putem observa la George Bacovia o evidentă propensiune spre pictural. (...) Estetica bacoviană este simbolistă, deși pregnante note proprii nu numai temperamentale sau de tehnică, ci și de viziune asupra lumii, o înrudesce cu orientări literare contemporane sau presimboliste”. □ În *Poetul și orașul*, M. C. Delasabar evocă imaginea orașului așa cum se reflectă aceasta în lirica bacoviană: „Poezia lui Bacovia ne oferă imaginea târgului provincial din vechea Românie, (...) ne amintește de aspecte ale Bacăului de altădată”. Cu toate acestea, „Bacovia este unul dintre acei poeți simbolisti care n-a rămas numai un cântăreț al târgului moldovenesc, glodos și ursuz, de altă dată; el a învățat, în aceste condiții de trai, să viseze o lume mai bună, să năzuiască spre acele «vremuri mari», și un «măreț viitor». Cel puțin în ultimii ani ai vieții sale, văzând transformările revoluționare ce au avut loc și în urbea sa natală, a putut scrie: «Mi-am putut realiza toate profețiile politice. Sunt fericit!»”. □ Articolul semnat de Belia György – *Eu îl consider un impresionist* –, evocă vizita în orașul Bacău, orașul natal al lui Bacovia. După trecerea în revistă a principalelor toposuri ale orașului (școala, casa în care a locuit poetul), autorul articolului problematizează pe marginea destinului trist al celui care „a fost creat trup și suflet pentru suferință și și-a ales drumul resemnării. Societatea nemiloasă l-a călcat apoi în picioare fără milă și îndurare, l-a excomunicat din sânul ei, pentru că ea nu tolerează în preajmă și în sânul ei decât pe cei

îndrăzneți, pe cei cu perseverență. (...) A fost înconjurat de singurătate, de izolare, de un sentiment de părăsire, de nefericire astfel că nu trebuie să ne mire că „în versurile lui întâlnim foarte frecvent: gri, plumb, ploaie, lacrimă, toamnă. Nu este deci de mirare că o sumedenie de poezii au titlul de amurg, nocturnă, pastel”. În ceea ce privește încadrarea liricii bacoviene într-un anumit curent literar, Belia György consideră că, deși „istoria literară română îl trece pe Bacovia în rândul simboliştilor, eu îl consider mai degrabă impresionist, pentru simplul motiv că noi, aici în Ungaria rezervăm acest atribut poeziei de tip Ady”. Apartenența la impresionism este, în viziunea semnatarului articolului, justificată prin faptul că „și impresionismul – în opoziție și spre deosebire de claritatea clasică – numai prin metafore, simboluri și aluzii obscure face să se ghicească fiorul inconștient al proceselor sufletești și numai prin mijlocirea acestor instrumente încearcă să dezlege tainele de nepătruns ale sufletului, tocmai ca poezia lui Bacovia. Deși în acest soi de poezie, momentele sentimentale se bucură de o apreciere mai mare, decât cele ale gândirii, lirica lui Bacovia atrage totuși nu numai coardele inimii, ci și pe acelea ale creierului”. Recunoscând valoarea artistică a liricii lui Bacovia, în finalul articolului, Belia György laudă efortul unor „tălmăcitori iscușiți și încercați” care „s-au angajat să răspândească în rândul cititorilor maghiari „simțămintele și gândirea lui Bacovia”, iar „poetul Kiss Jenő și-a luat sarcina să întocmească o antologie cuprinzătoare din întreaga operă a lui Bacovia”. □ În articolul *Bacovia în critica și istoria literară* (I), Constantin Călin realizează o trecere în revistă a modului în care opera poetului băcăuan se reflectă în critica literară românească: „A urmări firul acestor evoluții, dramatice în esența lor, și a reconstitui imaginea omului și a operei, așa cum au apărut (și apar) în diverse interpretări ale criticii și istoriei literare, e intenția de bază a prezentului studiu”. Prima observație e de natură cronologică căci „poezia bacoviană a fost, cu rare excepții, obiectul unor aprecieri retroactive, afirmate într-un moment când talentului poetului se vădea a fi în declin. Percepția operei s-a realizat, așadar, din unghi istoric, bacovianismul, cu toate determinările sale, fiind, la aceea dată, cristalizat”. Încercând să determine sursa „impopularității” poetului, Constantin Călin notează: „Desigur nu tehnica poetică (...) va fi uimit sensibilitatea cititorului contemporan, ci sfâșietoarea litanie a autorului, plânsetul unei naturi dezorganizate, teribilul imperativ al întoarcerii la primordialitate. A altor asemenea sentimente în structuri sufletești predominant optimiste, cum e structura cititorului român, fapt atestabil în folclorul național, e îndeajuns de dificil, necesită un proces de durată. Bacovia e elocvent în grad absolut doar lectorului a cărui conștiință a fost violent zguduită, care a trecut printr-un zbucium moral ori are presentimentul acestuia”. Dacă pentru Lovinescu „poezia d-lui Bacovia este o (...) bisericuță dintr-un lemn, în care oficiază câțiva publiciști, în genere, dificili”, pentru N. Davidescu „(...) de departe cel mai însuflețit adept al simbolismului în literatura română”,

G. Bacovia se află „printre frunzașii literaturii noi” căruia „îi creionase un profil emoționant, într-o vreme când acesta nu depășise barierele anonimatului”. □ Semnează versuri Ovidiu Genaru, Mihail Sabin și Damian Ureche. □ Scurte recenzii consemnează apariția unor volume de poezii semnate de poeți contemporani. Astfel, S. Ionescu semnalează culegere de versuri aparținând lui Corneliu Moldovanu cu o prefață semnată de Al. Săndulescu care „edifică asupra sferei tematice, a preocupărilor poetice, ca și asupra nivelului de artă literară al acestor preocupări”. □ N. Nicolescu scrie despre volumul *Păsări de lut*, semnat de Darie Novăceanu, în care „noutatea versurilor vizează, mai ales, modul original în care autorul intuiește mișcarea sentimentelor sau, când se întâmplă, ne provoacă și nouă neliniștile metafizice”. În legătură cu limbajul poetic, recenzentul remarcă lipsa de echilibru, expresivitate și prospețime. □ Ovidiu Genaru salută apariția celei de-a treia cărți de poezie, semnată de Ilie Constantin și intitulată *Clepsidra*: „Contemplarea, veghea unui ochi rece, lucid, în stare să despice înțelesul de cele mai multe ori orb al relațiilor insului în spațiu și timp sunt formele sale predilecte de cunoaștere. (...) *Clepsidra* este îngemănarea și perpetua trecere a realului spre neant. Poetul percepe totul, el este locul îngustat al clepsidrei. (...) Cuvântul scris de Ilie Constantin are ponderea unei fine inteligențe artistice. Poetul își urmărește ideea până sugrumă emoția. (...) *Clepsidra* este scrisă de un bun copil al culturii care-a uitat să rădă, undeva în sihăstria prematură a lui. Dar Ilie Constantin va mai scrie și, cu siguranță că, ușoara crispă va deveni seninătate”. □ G. Pătrar semnalează apariția volumului *Poezii*, semnat de Eugeniu Speranția, și care prezintă în paginile sale activitatea de șase decenii a poetului, relevând „un poet remarcabil, de factură simbolistă, discret și meditativ, pe nedrept uitat o bună bucată de vreme”. Poetul este „un contemplativ ce pare să asiste înțelept chiar la manifestarea propriilor pasiuni și dorinți, neliniștile sufletești fiindu-i supravegheate de rațiune”, este „zguduit de scurgerea ireversibilă a timpului și de deșertăciunea atâtor cutezanțe”. Probându-și obiectivitatea și simțul critic, G. Pătrar admite că există între poemele incluse în acest volum și „versuri mai puțin realizate”, dar, cu toate acestea, „forța acestui poet de superioară cultură stă în lirica de meditație, care lasă o deosebit de plăcută impresie”. □ Ultima pagină a revistei cuprinde versuri semnate de poetul rus Evgheni Evtușenko. Traducerea este asigurată de Sergiu Adam și Gr. Coban.

• [„Cinema”, nr. 10] Val. S. Deleanu semnează cronică *Vremea zăpezilor*, despre filmul cu același titlu, turnat în regia lui Gheorghe Naghi, după scenariul de Fănuș Neagu și Nicolae Valea: „Filmul își propune să înfățișeze înfruntarea dură și surdă a două mentalități – izbucnirile târzii, dar mai puțin nocive, ale unui individualism țărănesc adânc înrădăcinat în contextul relațiilor sociale noi. Fănuș Neagu și Nicolae Valea – scenariștii filmului – propun spre analiză o ipostază inedită a acestui conflict, cu valențe dramatice și psihologice intense și originale: eroii nu sunt individualiști în

abstract, în declarații, ci într-un mod cu totul aparte și faptic: ei fură din bunurile colective, care au fost cândva proprietatea lor particulară, cu sentimentul că nu ar comite un delict prea grav. (...) Aceste intenții inedite ale filmului solicitau, dincolo de intuirea subtilă a lumii de trăiri și de gânduri a țăranului de ieri și de azi, știința compunerii unei partituri dramaturgice și regizorale de o rară precizie. Dar dramaturgia cinematografică – care «e în primul rând *construcție*, articulație, contrapunct și corespondențe secrete între scene și evoluția personajelor», cum scria Titus Popovici într-un recent articol din «Gazeta Literară» – pare un vis îndepărtat și într-adevăr secret. (...) Frecvențele hiatusuri și salturi sărăcesc și schematizează traiectoriile și trăirile eroilor, impresia ultimă fiind alta decât cea intenționată: în locul unei ipostaze noi a relațiilor sociale, ni se transmite senzația de vechi, de lucru văzut și uzat, de stadiu anterior, primar, în conflictele de clasă ale lumii sătești. Transpunând ideea și subiectul într-o manieră ilustrativă, filmul a păstrat ca element specific din proza atât de prețuită a celor doi scenariști mai ales elementele exterioare, pitorești, pe care le-a reprodus îngroșându-le, uneori strident (toate scenele de umor și de culoare: nebunul în baltă, petrecăreții de la bufetul sătesc, cei de la crama cooperativei și o serie de alți petrecăreți, cu râsetele lor sonore de circumstanță – încât arareori se mai păstrează savoarea câte unei replici ciudate, din acelea care fac farmecul atâtor pagini semnate de Fănuș Neagu și Nicolae Velea)”. Despre acest film se pronunță și: George Littera, în *Corectitudine*: „Dacă vorbim de autenticitate în *Vremea zăpezilor* trebuie să pomenim de mai multe ori scenariul (problematică ascuțită, câteva personaje desenate cu o linie incisivă, dialog suculent) și de prea puține ori regia. (...) Pe un scenariu demn de interes pentru gravitatea cu care invită să meditam la probleme actuale din existența satului nostru – un film neutru și fără plus”; G. Dimisianu semnează textul *N-are rost să-i diminuăm meritele*: „Cât privește scenariul, el conținea, cred, destule premise pentru un film puternic, deși am sentimentul că, în literatura lor, și Fănuș Neagu și Velea, o temă asemănătoare ar fi atacat-o dintr-un unghi mai îndrăzneț. Mobilul conflictului e cam mărunț (iarăși un incident zootehnic!) și ceea ce lipsește filmului este reliefarea unei idei mai înalte cu privire la existență”; *Pledoarie pentru scenaristul-scriitor*, se intitulează articolul lui Al. Racoviceanu: „Încep cu ceea ce mi se pare că ar fi câștigul principal pe care-l aduce cinematograful românesc *Vremea zăpezilor*: cuplul de scenariști Fănuș Neagu și Nicolae Velea. Sigur că pot fi descoperite în scenariul filmului destule fisuri în construcția dramaturgică (fapt pe care-l remarcă și cronică). pentru eliminarea lor ar fi fost nevoie de un lung proces de decantare, de experiență, de continuitate în activitatea scenaristică. Lumea satului, așa cum o văd și o descriu în *Vremea zăpezilor* cei doi scriitori, respiră fiorul vieții autentice. (...) Păcat că filmul *Vremea zăpezilor* nu l-a găsit pe regizorul Gheorghe Naghi total eliberat de formulele cinematografice greoaie, declarative, uneori foarte teatrale, pe care le practicase mai înainte (în

ecranizările Caragiale și în *Lumină de iulie*)". □ Radu Cosașu semnează în *Contracronica* textul *Un film cutremurător?*, despre filmul *Thérèse Desqueyroux*: „Primul păcat – și poate cel mai mare – al acestui *Thérèse Desqueyroux* este tocmai că e prea fidel literaturii, că literatura a sufocat filmul, că nimic pe ecran nu are vreo independență față de opera literară în umbra căreia a fost creat”. □ În rubrica *Cronica cine-ideilor* apare textul „*Noul val*” în 1966 semnat de Silvian Iosifescu: „Incomplet și adesea iritant de unilateral, noul val își urmează necesara acțiune anti-conservatoare”. ■ B. T. Râpeanu revine, la *Scriitorii români și filmul*, cu textul **Tudor Vianu**: „O preocupare permanentă pentru problemele artei filmului e greu să descifrezi în scrisul lui Vianu (dintre artele spectacolului, teatrul rămâne preferatul său!) aria sa de referință în majoritatea problemelor estetice abordate limitându-se la literatură și la artele clasice. Nu este vorba doar de o reținere a teoreticianului în fața acestei arte are încă își descifrează drumurile tinere și nici de ignorarea ei superioară. Cultura umanistului formată cu precădere la școala cuvântului scris, accede doar incidental în zona vizualului. (...) Important mi se pare însă a sublinia unele coordonate principale, evidente în scrisul lui Vianu despre cinematograf: a) Vianu abordează fenomenul cinematografic pornind de la teorie, de la «problemele esteticii cinematografului» pe care le cunoaște mai întâi din bogata sa lectură și pe care apoi le confruntă cu experiența sa de spectator; el atacă frontal, fără prejudecăți, problemele filmului, intuind anacronismul pe care-l reprezintă «tăcerea ciudată sau timiditatea» u care ele sunt înconjurate; b) discută fenomenul cinematografic în complexul civilizației și culturii epocii moderne, raportându-l permanent la celelalte arte, la aspectele materiale și sociologice adiacente, fără a uita însă vreodată necesitatea definirii valențelor specifice noii arte; c) urmărește atent devenirea artei cinematografice, examinându-și critic propriile idei, în lumina transformărilor insolite pe care cea de-a șaptea artă le-a suferit în ultimele decenii”. □ În *Cartea de film*, E. Voiculescu semnează o cronică despre volumele *Istoria cinematografului de peste hotare*, vol. I, *Cinematograful mut* de S. Komarov (*Istoria zarubejnogo kino*, Tom I, Nemoe kino), ed. Iskusstvo, Moscova, 1965 și *Istoria filmului modern* de Ulrich Gregor și Enno Patalas (*Geschichte des modernen Films*), Sigbert Mohn Verlag, Gütersloh, 1965.

• [„**Familia**”, nr. 2] Pornind de la titlul debutului editorial al lui N. Manolescu, dar mai ales de la ideile exprimate în carte, conform cărora „obiectul criticii îl constituie nu numai structura văzută ci «infrastructurile nevăzute», Ov. Cotruș, semnează ampolul comentariu **Despre fidelitatea și infidelitatea criticii**: „Asemenea omului de știință (fără să fie o știință, critica are laturi care o apropie de activitatea științifică) criticul știe că perfecta adecvare a inteligenței la natura obiectului specific al cercetărilor sale, presupune o abstragere din condiționările limitative ale subiectivității. Faptul că această abstragere nu se înfăptuiește, în mod absolut, în toate situațiile concrete date,

nu este un argument împotriva efortului de a o realiza și nu îndreptățește pledoariile în favoarea subiectivismului ci probează, cel mult, (chiar și acest lucru e discutabil) imposibilitatea depășirii totale a limitelor spiritului omenesc. Așa zisa funcție de instruire a spiritului critic, este sublim didactică; el nu este un simplu «învățător» al altora, ci un inițiat și un inițiator. El descoperă după cum ar zice Roland Barthes, teoreticianul zelos al lecturii infidele, un «sistem de semne» care să facă văzut, ceea ce este nevăzut. (...) În orice caz, criticul nu trebuie să impună operei de artă norme dinafară ei și nici să o «introducă» în una din structurile posibile, inventate de iscusința lui, oricât de coerente ar fi acestea, ci să îi descifreze, odată cu normele interioare și structurile ei reale. Actul înțelegerii și al valorificării operei de artă apar astfel intim solidare în conștiința criticului. Judecățile sale de existență duc cu necesitate la formularea unor judecăți de valoare. (...) Căutând să descifreze sensurile noi pe care opera de artă le introduce în lume și să determine modalitățile specifice de transmitere a acestor sensuri, critica ajunge cu necesitate la judecata de valoare. Considerând opera literară «ca un sistem semantic foarte particularizat, al cărui scop este să introducă sens în lume, dar nu un sens anumit» (*Essais critiques*), în teama sa de a nu cădea în păcatul judecății de valoare, Roland Barthes contestă spiritului critic capacitatea de a-și apropria opera de artă ca «obiect semnificat». Pe acest drum el ajunge la concluzia paradoxală că multiplicitatea interpretărilor critice nu se explică prin complexitatea axiologică a operei, ci prin refuzul ei de a-și descoperi sensurile, mesajul particular, în mod firesc, o asemenea atitudine ar duce la tăgăduirea utilității activității critice dar criticul francez evită acest impas prin reducerea literaturii la un sistem, de semne, la un simplu limbaj. (...) Acest formalism nu este întâmplător și într-un fel este explicabil ca reacție împotriva exceselor criticii conținutiste care identifica ființa operei de artă cu domeniul elementelor semnificate, atribuind elementelor semnificatoare, un rol strict informațional. (...) Lectura infidelă se explică și se justifică numai prin complexitatea axiologică a fenomenului artistic. Esența operei literare și normele interioare de realizare a proiectului ei intențional necesită demersuri repetate, o adâncire progresivă, pe etape, cu derute și poticniri inevitabile, cu reveniri și reconsiderări, care, toate la un loc constituie tributul necesar, pentru ca la capătul drumului să cuprindem printr-un act de iluminare intelectuală (uneori putem cădea și victime ale autoiluzionării) opera de artă în absolutul și în puritatea ei. Infidelitățile critice sunt expresia acestor reveniri și poticniri, a acestor derute; și reconsiderării, pe drumul întortochiat către esența operei de artă. Se pare că în cele din urmă, și talentatul critic N. Manolescu profesează, la modul empiric, păreri înrudite cu cele exprimate mai sus, o dată ce se comportă ca un cititor fidel al operelor de rangul al doilea, să le zicem «de valoare parțială» a căror «viața închisă» constituie o invitație la fidelitate), și își teorizează «infidelitățile» în preajma marilor poeți, la umbra «capodoperelor», de care, se

apropie cu un elan demn de toată laudă”. □ Cronică literară din acest număr aparține lui Gh. Grigurcu și se referă la volumul *Nevoia de cercuri* de Geo Dumitrescu. Se evidențiază situarea creației lirice a scriitorului amintit „sub zodia inteligenței artistice”, „nihilistă”, „ireverențioasă față de convențiile dulci, voluntar prozaică, ea se trăgea deliberat în spațiul „antiliteraturii” care adesea este un alt nume al inovației literare”. În această ordine de idei, Gh. Grigurcu spune că „putem descifra la Geo Dumitrescu o tradiție a frondei, ori, ca să, formulăm lucrul paradoxal, o tradiție a noutății, chiar sensibile, care departe de a-i diminua originalitatea, tocmai i-o girează. Pentru că luciditatea oferă creatorului șansa exploatarei metodice a universului său, înăuntrul căruia apar elementele diferențiale. Nou, fără îndoială, autorul *Nevoii de cercuri* urmează un ritual al insolitului, umplând tiparele generoase ale inconformismului. Căci Geo Dumitrescu, precum singur recunoaște, se caracterizează mai întâi și mai întâi, printr-o «reacție de inconformism». Ce trebuie să înțelegem prin aceasta? Nu cum s-a afirmat o tăgadă a personalității, ci un exces al acesteia, dacă ne e permis să-l gândim, care se transmută neconținut în conștiință, cenzurând actele vitale. Poeții de acest tip suferă de un exces de personalitate, de unde o difidență generalizată, o neîncredere în spontaneitate (mărindu-i însă fascinația), o gesticulație teatrală, o amplificare maiacovskiană a vocii. Poetul e neconținut un insurgent etic, un «delicvent» candid prin încălcarea prejudecăților, un înger căzut adus fiind la starea de conștiință activă. Inconformismul său reprezintă de fapt o situație apriorică, un reflex al unei structuri consecvente cu ea însăși. Drept urmare nu trebuie să-l privim în raport cu anume obiecte pe care le depășește, cu relațiile concrete ale experienței, ci ca un dat temperamental, ca o posibilă existență morală. (...) Poezia sa, evident, are nevoia unei adversități împotriva căreia să se afirme, în relație cu care să-și clameze identitatea (psihologică) cu sine. Dușmanul său de căpetenie este insul birocratic «cu acte-n regulă». (...) Filistinul declanșează însă nu numai o concretă disperare suprarrealistă (...) dar și o fermecătoare perorație de romantism plebeu, un măreț șir de argumente ce se înecă voluptos în absurd. (...) Poetul cultivă o fantezie enormă, dar pe orbite lucide, proiecții himerice, nu fără o strânsă legătură cu M. R. Paraschivescu cel din *Versul liber*. (...) Anticonformismul lui Geo Dumitrescu se răfuiește și cu clișeele literare, cărora le substituie notațiile unui peisaj arid, stors de orice sentimentalism. (...) Grijă de a-și ascunde simțirile, de a le sfâșia noțional, ori de a le compromite plastic nu este decât un indiciu în plus al cunoașterii naturii proprii. Geo Dumitrescu e prea lucid pentru a se mutila într-adevăr. Viața afectivă pe lângă ceea ce dăruie lirei sale, ca patos cerebral (definitoriu), ca smalt formal (exemplar), este o infrastructură dezvăluită numai astfel încât să nu contrarieze programul anticonformist cu necesități aparte. Poetul izbutește și în această privință un echilibru îndreptându-și atenția spre stratul muzical, nesuspectat de lipsă de autenticitate, al sufletului popular. Acesta, în linia

iarși a lui M. R. Paraschivescu, autorul de astădată al *Cânticelor țigănești*, îi servește pe lângă sugestia mitică a proverbelor și zicalelor («A nimerit-o ca Ieremia cu oiștea în gard», «cui îi dai pe datorie nu-ți mai calcă-n prăvălie»), ingenuitatea pitorească a cântecelor de periferie, abandonul lor sentimental frust, un blazon al bunului simț și al mișcării sufletești perene. (...) Nu zadarnic titlul volumului ne sugera că limita anticonformismului dificil al lui Geo Dumitrescu îl constituie armonia limpede a cercului”. □ Recenzia lui Gheorghe Grigurcu la volumul *Propunere pentru o fântână* de Ion Pop, începe *ex abrupto*: „Dacă poezia n-ar fi decât un exercițiu convenit de limbaj abrupt faptul n-ar avea nici o însemnătate. Dar ea își asumă riscul de a propune personalități, de a se sprijini pe unicitate. Neantul o pândește la marginea (nu ușor de stabilit) a lipsei de vocație pentru identitatea proprie. Căci poezia (și în asta constă regenerarea-i magică) se trădează neconținut pe sine pentru poeți. Nedescoperindu-se pe ei, aceștia trișează deopotrivă cu realitatea lirică și cu nimicul. O cauză, quasimaterială, a acestui fenomen ni se pare a fi lipsa de seriozitate a mijloacelor. Numeroși, din nefericire, tineri, neglijând să-și consolideze eul liric, nu ajung nici măcar până la adevăratele izvoare ale poeziei. Ei au aerul de a se citi exclusiv unul pe altul și de a se înmulți prin sciziparitate. Provine de aci o atmosferă îmbâcsită, de aglutinare nesfârșită a unor elemente fragile. Chiar măestrii sunt părăsiți în substanța lor exemplară pentru o accepție a lor prin derivare”. Urmează, *captatio benevolentiae*: „Unul dintre tinerii care îndreptățesc speranțe, în aceeași măsură, prin înzestrare sensibilă și prin cultură, este Ion Pop. O primă trăsătură a volumului său dintâi constă în caracterul chibzuit, elaborat, echilibrat al poemelor, care sunt gândite pe măsura simțirii lor, îndrăzelile care nu lipsesc poartă pecetea conștiinței. Totul este supus unui examen de precizie, experiențele (firești) având greutatea unei probități literare. Poetul nu poate fi surprins cu improprietăți, cu stridențe. Producția sa posedând un caracter sintetic, beneficiază de luminile încrucișate ale unor experiențe diverse, temeinic asimilate. Dar rigorile cunoștințelor, care pot torpila creația, sunt supuse unei libertăți de mișcare, adică poetizate. De pe acum Ion Pop vădește o alcătuire lăuntrică, probabil definitivă. În poezia lui se poate detecta un grav sâmbure confesiv, o meditație ce, apărând și nudă, e cu mai multă eficacitate trasă în simboluri. Avem de-a face cu o conștiință a gravității actului poetic care descrie versurilor cea mai amplă curbă, nu desigur în favoarea logicii formale, ci a sentimentelor nedeslușite ce ne lasă la voia existenței. Poetul își trăiește răspunderile ca sentimente. Nerefuzându-și jocul, ca un domeniu natural în care palpita euforia poetică, el își asigură acoperirea principiilor. Fântâna, sub semnul căreia își așează culegerea, reprezintă imaginea unui drum de rezervă spre elevație: «Fântână așteptată, tremurătoare umbră/ Te moștenesc răscrucile de drumuri/ Și ești o dulce amânare/ Ferestrelor la care nu stă nimeni». (p. 76). Mișcarea favorită a tânărului poet este, pe urmele în special ale lui Blaga, dar cu o trăire personală ce-l individua-

lizează, o reîntoarcere spre elementar. (...) Poetul manifestă acea complexă voluptate transilvană (Blaga, Isac, Rău), cu o motivație ancestrală, cu o solemnitate de procese primordiale și cu un alai de culori peste bucuria simțurilor, conducând spre un punct de ultimă puritate. Omul se dizolvă în râurile și în văpaia universului, se pierde în forfota faunei «răcoroase» excepție făcându-i inima siderală. (...) Într-un cuvânt *Propunerea pentru o fântână* e de fapt o fântână autentică, umplută cu apa Hipocrenei”. □ La rubrica *Vitrina cu cărți* sunt anunțate volumele lui Boris Cazacu, *Studii de dialectologie română* apărut la Editura științifică, al Victoriei Ana Tăușan, *Culorile complementare*. Despre tânăra poetă Gh. Grigurcu opinează că operează cu luciditatea artistică, „filtrând impulsurile afective acordându-le unei game lirice proprii. Un primitivism rafinat modelează imaginile în care se oglindește viața poetei deopotrivă cu lumea mai adâncă din care aceasta porcede în marginea artei anonime. (...) Victoria Ana Tăușan se îndreaptă, în și mai mare măsură decât spre poezia colectivă, în direcția artei plastice populare. Versurile ei se compun din pete de culoare, din fragile desene, din frânturi de scene baladești, într-o capricioasă montare”. □ Un alt volum, de această dată cu versuri, prezentat la *Vitrina cu cărți* este *Revers citadin* de Victor Felea, despre care consemnează Mircea Popa: „poet urban prin mișcările lirice fundamentale, la al patrulea volum al său”, care urmărește să pună în lumină o realitate obișnuit ignorată a orașului”, capabilă, „dincolo de aparență, de cotidian și banal”, „să fie o puternică sursă de căldură umană, de sentiment și poezie”. „Vădind o comuniune afectivă strânsă cu rădăcinile lucrurilor, poet declarat al contururilor palpabile, al contactului nemijlocit cu natura imediată, poetul V. Felea tinde spre esențializare și concentrare a expresiei, refuzând declamațiile. Deși nu reușește pe deplin, în toate poeziile, tendința aceasta nu poate fi decât avantajoasă liricii lui V. Felea, prefigurând vizibil etapa deplinei maturități artistice”.

• **[„Lupta de clasă”, nr. 10]** Având ca reper recent apărutul volum *Studii de poetică și stilistică*, Titus Priboi scrie despre *Fenomenul literar și unele probleme metodologice actuale*, text în care afirmă că „modernizarea metodologică trebuie urmărită pe toate planurile, [că] nu ne putem limita numai la metode lingvistice noi, în timp ce, de exemplu, în analiza mecanismelor gândirii artistice să ne bazuim pe *cunoștințe generale* furnizate de manuale, de cursuri sau lucrări vechi”. □ Tudor Vârgolici scrie despre *Muzeul Literaturii Române*, căruia „îi revine una dintre cele mai frumoase și mai importante misiuni, și anume aceea de a oglindi, cu scop instructiv și educativ, întreaga evoluție a literaturii române, de la origini și până în prezent”.

• **[„Orizont”]** Victor Eftimiu merge pe firul evocărilor plaiurilor timișorene și ale orașului de pe Bega în *Amintiri despre Timișoara*. □ N. Ciobanu anunță decesul poetului Marcel Breslașu. □ Actrița Anișoara Odeanu semnează o lungă proză cu titlu à la Octavian Paler. Nu este vorba despre *Viața pe un peron*, ci despre *Între două trenuri*. □ Și în acest număr, poeziile

sunt apanajul celor câțiva poeți deveniți „de-ai casei”: Haralambie Țugui, George Suru, Dim. Rachici, Anghel Dumbrăveanu, Ion Bănuță, Damian Ureche, Traian Dorgoșan, Mircea Micu. □ Andrei A. Lillin se face cunoscut și în ipostaza de prozator cu un text intitulat *Moartea minotaurului*. □ Redacția obține mai multe interviuri cu și despre personalități din mediul artistic al Timișoarei: muzicianul Sabin Drăgoi, cronicarul muzical Zeno Vancea și compozitorul lugojean Filaret Barbu. □ În cronica sa literară Cornel Ungureanu se oprește, motivat de patriotismul local, asupra valorii poeziei lui Anghel Dumbrăveanu: „Scăpată de dogmatism și de prejudecăți, critica închină toate sufragiile noilor „zei” ai poeziei: Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Marin Sorescu. Ca în povestea de la Maraton, vestitorul victoriei îi eclipsează [sic!] pe eroii luptelor. Și totuși, în urma perdelei de fum a canonadei critice (...) rămân atâtea prezențe poetice distincte. (...) ...acestea se adăpostesc în penumbra unor abstracții de genul: «Poet talentat, în progres față de volumul anterior»”. □ Șerban Foarță analizează în cronica sa romanul *Reîntoarcerea posibilă* a lui Sorin Titel despre a cărui scurtime (are numai 120 de pagini!) perorează: „Există mai întâi prejudecata că un roman e un op de peste, să zicem, 200 de pagini. (...) Or, romanul lui Sorin Titel nu are decât 120 de pagini. Dar nu e, nu e un microroman! Microromanul e un roman tradițional condensat. Atâta tot. Un Stendhal grăbit. Un roman scurt care putea fi lung. *Reîntoarcerea posibilă* e un roman scurt cât trebuie și lung cât trebuie”. □ Traian Liviu Birăescu include în cronica sa pe Laurențiu Cerneț care după „o relativ destul de îndelungată muncă scriitoricească”, debutează cu volumul de proza scurtă (povestiri) *Omul de un milion*. □ *Literatura română în Timișoara între cele două războaie*, rezultat al activității de documentare literară făcută de Nicolae Țirioi, urmărește să ilustreze efervescența vieții artistice locale (artiști, filologi, traducători, scriitori și gânditori) își se încheie în termenii următori: „Mișcarea literară timișoreană, variată și bogată din punct de vedere cantitativ, a promovat puține valori consacrate pe plan național (...) a creat premisele viitoarelor străduințe calitative cu care și Banatul va îmbogăți patrimoniul artistic și literar al țării noastre socialiste”. □ Despre locul și însemnătatea trupei de teatru *Matei Millo* vorbește, în cronica de artă, Gheorghe Leahu. □ Sunt consemnate la rubrica cărți – reviste: studiul lui Virgil Vintilescu, *Dimitrie Țichindeal* (recenzat de Partenie Murariu), romanul științifico *Steaua de mare*, scris de Radu Theodoru (recenzie de Simion Bărbulescu), versurile lui Vladimir Ciocov, *Frunze în bătaia vântului* (Teodor N. Trăpcea), lucrarea lui G. Lipovan, *Traian Vuia, mărturii* (Octavian Metea), revista universității Columbia „Essays on Modern Writers” (Andrei A. Lillin), *Istoria socială ilustrată a Angliei* de George – Macaulay Tervelyan (în prezentarea lui Michael Marian).

• [„Presa noastră”, nr.10] George Baiculescu scrie despre Biblioteca Academiei, cu titlul *Un depozit de peste 25000 de periodice naționale cu aproximativ 5 000000 exemplare*.

• [„**Ramuri**” nr. 11] Sub titlul *Alma Mater, Primul Colocviu*, este evocat, în cadrul unei dezbateri, începutul anului universitar craiovean care corespunde unui început de drum. Discuția a fost condusă de prof. univ. dr. docent N. Al. Rădulescu, prorector al universității. □ Pagina *Literatură* conține poeziile *Francois Villon ne recită balade*, de Victor Eftimiu, *Camping*, de Sina Dănciulescu, *Ritm rece*, de Ilarie Hinoveanu, *Inocent*, de Dimitrie Stelaru, *Cosmonaut*, de I. Andreiță, *Foc pe foc*, de Ileana Roman, *Oile întunericului*, de Ion Caraion, *Sora mea*, de A. I. Zăinescu, *Corăbii*, de Ion Pogan, *Vavilonul tăcerii*, de Alexandru Lungu, *Florile*, de Dora Râmniceanu și *Nu-i timp...*, de Ion Panait. □ Apar, de asemenea, două povestiri de Dumitru Dinulescu, *Melodrama* și *Schiță de dor*. □ Schița lui Mihai Pelin, *Ploaie din senin*. □ La secțiunea *Cadran aniversar* C. D. Papastate semnează articolul *Centenar Traian Demetrescu – Confesiunea lirică a unui scriitor militant*, în care apreciază că activitatea literară multiplă și variată a autorului s-a desfășurat într-un interval relativ scurt – 10 ani – și nu a apucat să se desăvârșească: „Traian Demetrescu a fost un copil lovit de «minciuna vieții convenționale» din jur, chinuit de *angoisse* asemenea tânărului Emil, eroul autobiografic al romanului *Iubita*. Viața sa scurtă a fost răscumpărată de operă, de cântecul său pur și de mare sinceritate”. *Fragmente din scrisorile lui Tradem către Al. A. Macedonski*, din volumul *Traian Demetrescu – Elena Farago*, completează momentul centenar. Un articol semnat de Victoria Popescu, *Mărturii – ne povestește sora poetului*, relatează despre moartea timpurie a poetului la doar 29 de ani. În traducerea lui Traian Demetrescu este reprodusă poezia *Nu mă opriți de-a plânge!* a Iuliei Hașdeu. □ În cadrul rubricii *Cărți. Reviste*, G. Suciuc scrie despre *Tradiția modalităților*, text în care opera lui G. Călinescu este prezentată ca fiind „saltul calitativ de sintetizare”, apreciindu-se că „el circumscrie limba română în totalitatea ei. Există în istoria literaturii o admirabilă pagină mai puțin discutată, ocolită cu pudoare de lingviști despre spiritul și duhul limbii române”. □ Lucia Postelnicu vorbește despre lirismul de esență gravă al lui Radu Cârnci, din *Orgă și iarbă*: „care își pierde filonul de respirație largă, withmaniană, într-un cult al tainei, al vorbelor abia rostite și al tăcerilor adânci”. □ Lectorul universitar Ion Pătrașcu amintește despre *O figură de cărturar: Gheorghe Chișu*, întemeietorul școlii comerciale din Craiova, considerat a fi, în primul rând, om de cultură. □ Dana Dumitriu scrie la volumul Constanței Buzea, *La ritmul naturii*, consemnând: „Există în volum câteva refrene obsesive suprapuse uneori în contrapunct. Primul ar fi timpul, care măsurat în alunecări și pierderi irecuperabile și pline de nostalgii (tinerețea, copilăria), surprins în dimensiunile lui descendente, nu mai este un raport ci o entitate dureroasă. Teama de scurgerea implacabilă a timpului ridică poezia la temperaturi emoționale înalte, deși sesizarea ei se face mai mult prin contemplație decât prin participare, căci spaima de îmbătrânire determină dorința retragerii în locurile de început....”. □ Panait

Micu vorbește despre numărul pe septembrie al revistei „Tomis”, „care marchează un vădit și firesc progres”. □ Oscar Lemnar semnează articolul *Ion Barbu evocat prin amintiri și scrisori*, care îl prezintă pe poetul-matematician „luminos până la incandescență”. „Se văd în rândurile scrisorilor marea știință sau artă de a exprima indicibilul, pe care Barbu îl dinamizează în așa fel încât înțelesul sare apoi în țândări”. □ Marian Vasile realizează recenzia volumului *Postume*, adunate din opera lui T. Vianu. Recenzentul observă că „Tudor Vianu, gânditor în domeniul cel mai dificil și implicit mai predispus erorilor, în estetică și filozofia culturii, își poate asuma performanța de a fi unul din cei mai consacrați ideologi ai epocii lui”. □ Mihai Ungheanu publică articolul *Explorând inefabilul*, în care se referă la opere mai puțin cunoscute, cum ar fi noua carte a lui Sorin Titel, *Reîntoarcerea posibilă*. „Autorul e preocupat de imaculările sufletești, e obsedat de candoare și aceasta e aproape unica temă a prozelor sale”. □ Pagina de istorie și critică literară are pentru prima dată drept titular pe Al. Piru, profesor dr. docent, la universitatea din Craiova. Sub titlul *Tentația originalității*, Al. Piru scrie despre G. Călinescu, Titu Maiorescu Tudor Vianu, Nicolae Manolescu, din perspectiva abordărilor originale a operei literare în istoria noastră literară. □ Suplimentul literar „Povestea Vorbii”, conține articolul *Artă pentru artă*, în care M. R. Paraschivescu face referire la faptul că „mijloacele și criteriile după care s-ar conduce investigația artistului și a criticului de artă s-au consolidat și, consolidându-se, au și devenit mai subtile”. □ Apare poemul lui Leonid Dimov, *Istoria lui Claus și a giganticei spălătorese*. Alte versuri aparțin lui Virgil Mazilescu. La secțiunea *Corespondență* apar poezii aparținând lui Sebastian Reichman, Dan Ursuleanu, Marin Tarangul, Dinel Macoru, Ion C. Ștefan, Gheorghe Duță – Verona, G. Spineanu, Dumitru Ifrim, Mitică Vasile și Iulian Hotăranu. □ Sub titlul *George Aliman și obiectivitatea indiferenței*, pe lângă poeziile *Toamnă*, *Înserare*, *Construcție*, *Utilitate*, *Peștele dulgher*, *Strigăt de toamnă*, *Duminica Penelopei*, *Hala de pește*, *Primăvara sturzului* și *Echilibru*, M.R.P. îi face autorului un portret liric caracterizat de o „curgere delicată a versului, o semantică armonioasă, o construcție poetică riguroasă, attribute care, deși ne aflăm în fața versului liber, îl apropie pe acest poet de atmosfera poeziei clasice”. Se publică povestirea *Adunarea la care totuși s-a fumat*, de Eugen Zehan. □ Pagina *Cultura de masă* propune *Scrisori dintr-un raion. Argumentație la smulgerea din inerție*, de Panait Micu, având drept punct de plecare întrebarea: „Se desfășoară în raionul dvs. o activitate culturală de masă la nivelul potențialului uman și material existent aici?” „Este o întrebare la care după cum au recunoscut interlocutorii noștri, se va putea da, în curând un răspuns concret și ... pozitiv. Nu este mai puțin adevărat, însă, că și forurile locale trebuie să se gândească la construirea unui sediu pentru casa de cultură necesară unui centru în plină dezvoltare cum este Tg. Cărbunești”. □ În articolul „*Revista Școlii*”, Nicolae Bellu comemorează 75 de ani de la

apariția acestei reviste, sub îndrumarea profesorului G. T. Buzoianu. „Prin programul cuprinzător, acoperind numeroase domenii, prin ideile noi, promovate cu discernământ, Revista Școalei, a avut ecou în viața culturală a vremii, depășind nivelul unei gazete școlare și datorită tinerilor grupați în jurul ei, cum ar fi Macedonski și Traian Demetrescu”. □ *Profil*, de Ilarie Hinoveanu, face o prezentare etnografică a Gilortului, „care a intrat în istoria zilelor noastre și prin producția de petrol, imensă avuție care s-a răsfânt, implicit, și în viața satelor din raion, ... și prin faptul că pe aceste meleaguri s-a născut și a crescut marele pandur, Tudor Vladimirescu, care s-a ridicat în lupta pentru eliberarea socială și națională”. □ În cadrul paginii *Escale contemporane*. Din lirica universală, regăsim: *Datoriile unui jurnalist*, de J. K. Jerome, o piesă radiofonică, *Alo, ați greșit numărul!*, de Lucille Fletcher. □ Sunt publicate câteva poeme scrise de Pascal Pontremoli și Federico Garcia Lorca, cum ar fi: *Balada tristă*, *Diamant și Narcis*. □ Articolul *Hans Magnus Enzensberger despre Heinrich Boll*, în care autorul pune următoarea problemă: „ce-i rămâne satirei, dacă realitatea a ajuns-o din urmă? Acestea sunt problemele care se pun astăzi oricărei opere satirice, chiar atunci când se prezintă modest ca o cârticică de Heinrich Boll... chiar atunci când o carte de Boll se oferă sub forma unei miniaturi, ea pune în discuție o întreagă lume; salvarea omului din situația sa disperată”.

• [„Secolul 20”, nr. 10] Numărul este dedicat unui „mit al secolului XX” – sportul. O primă secvență a revistei rezumă *Contribuții și atitudini românești* aducând în prim-plan eseurile despre sport, cronicile sportive publicate la începutul anilor 30 de G. Călinescu, Camil Petrescu, Ionel Teodoreanu. În urmă cu ani, G. Călinescu scria în *Literatură și sport* (rev. «România Literară», 28 mai, 1932): „... mii de tineri se așează circular în jurul ringurilor, urmărind rândurile de box, fac exerciții libere în stadioane, aruncă discuri, aleargă pe jos, pe motocicletă, în automobil, înotă, patinează; toate gazetele au simțit necesitatea comercială de a pune în paginile lor o cronică de sport, dar literatura română nu ia act în niciun fel de această direcțiune a spiritului”. □ Știind ce a devenit cronica sportivă ca prezență și impact în presa sportivă și culturală din ultima jumătate de veac, lectura textelor despre sport de la începutul anilor '30 are o semnificație deosebită. Asumată de scriitori de primă mărime, cronica sportivă nu a mai fost doar o informație despre o confruntare sportivă ci s-a apropiat de artă, păstrând stilul și personalitatea autorilor G. Călinescu, Camil Petrescu, Ionel Teodoreanu. Acum putem înțelege mai bine ce a devenit mai ales în ultima jumătate de veac cronica sportivă semnată de Eugen Barbu, Adrian Păunescu, Radu Cosașu, Ion Băieșu, Teodor Mazilu și mai ales de Fănuș Neagu.

• [„Steaua”, nr. 10] La rubrica *Mențiuni și opinii*, se amendează reacția unui obscur poet față de un articol critic al lui N. Manolescu: „În „Luceafărul” (nr. 35, din 27 aug. 1966), într-o *Scrisoare către un tânăr critic*, poetul Ion

Crânguleanu nu-și mai poate stăpâni «revolta» împotriva unei interesante cronici a lui N. Manolescu referitoare la recente volume ale poezilor Ilie Constantin și Miron Scorobete. Cronicarul «Contemporanului» și-a spus și de astădată părerea cu același curaj care îl caracterizează, fără să țină seama de susceptibilități, formulând atractiv și cu dezinvoltură câteva opinii despre poezia în cauză, ca și despre activitatea cronicarului literar, opinii care îl caracterizează, indiferent de justețea lor. Prin ricoșeu, comentariul criticului se pare că a lovit unde nu se aștepta. De ce o fi atât de «revoltat» Ion Crânguleanu. Din solidaritate de breaslă? Sau își simte, cumva, periclitată propria schelărie poetică în fața unui spirit critic mai puțin menajant? N-am putea spune, deși o frază ca aceasta: «Nu-l apucă pe nimeni insomniile că responsabilul cu fișele de lectură de la ‘Contemporanul’ nu le-a dactilografiat în revistă», ne dă oarecari indicii în privința «sensibilizării» subite a tânărului autor de versuri, prezent și el în librării cu o nouă carte. Ceea ce putem însă constata e tonul plin de infatuare și de o răutate nedisimulată, încercând să intimideze, după modelul articolașelor vulgare din presa de odinioară, o critică în funcția ei normală, necesarmente mai severă uneori. Semnatarul «scrisorii» îi dă criticului un «brânci», la modul curat mahalagesc: «Perfect imperfect! Experiența o face poetul iar mata o aprobi sau nu. Fie-ți de ajuns acest rol pentru că dacă te mai apuci și de experiențe te alegi cu cine știe ce». Observația cât de «delicat» îl ia pe bietul critic, căruia nu-i mai rămâne altceva decât să se retragă sfios în fața acestui purtător al ciomagului publicistic care e dispus să facă singur «dreptate» pentru toți năpăstuiții criticii. E regretabil că unele reviste mai oferă ospitalitate unor asemenea producții lipsite de cea mai elementară decență. Vom relua oare vechile practici ale discreditărilor lipsite de scrupul?».

● [„Teatrul”, nr. 10] Numărul se deschide cu ancheta realizată de Alecu Popovici, *Creația dramatică originală (proiecte, propuneri, perspective)*, la care răspund: Paul Everac, Al. Voitin, Mihai Beniuc, Sidonia Drăgușanu, Horia Lovinescu, Sergiu Fărcășan, Mircea Ștefănescu, Horia Stancu, Sütö Andras, Eugen Barbu, Ionel Hristea, Gh. Vlad, Teofil Bușecan, Ion Băieșu, Dan Tărchilă, Aurel Storin, Radu Cosașu, Andi Andrieș, Virgil Stoenescu, Lucia Demetrius, Ionel Hristea, Al. Mirodan; cei prezenți în anchetă și-au exprimat părerea despre critica de teatru, editări, au vorbit despre propriile proiecte și au venit cu propuneri, sugestii și perspective. La finalul anchetei găsim următorul text, în loc de concluzii: „Discuția de față e în bună parte revelatoare prin șantier și perspective, vizând încă unele deficiențe organizatorice. Mărturisirile dramaturgilor arată că uneori relațiile dintre autori și teatre nu sunt tocmai strălucite. Ei lasă astfel să se înțeleagă că, în răceala acestor relații, ar sta, în primă instanță, explicația prezenței lor nesatisfăcătoare pe afișele teatrelor, a absenței îndelungate a unora din repertoriu. Este, desigur, o poziție unilaterală și deci discutabilă. La rândul lor, teatrele, de ar fi întrebate,

ar avea de adus, ele, dramaturgilor obiecții, fie asupra calității unor piese, fie asupra unor atitudini necorespunzătoare unei bune colaborări. (...) Problema criteriilor de judecată și de selectare a producției dramatice autohtone pune în discuție un neajuns pe care dramaturgii îl constată în cele mai multe teatre: slaba pregătire a unor secretari literari, cei dintâi chemați a se pronunța asupra pieselor prezentate, aceasta fiind un aspect de care s-a ocupat pe larg și «Scânțea». (...) La Uniunea Scriitorilor, deși încă «șontâc» (vorba lui Paul Everac), cenaclul secției de dramă a început să meargă, și promite. Insistența cu care atâția scriitori de teatru vorbesc despre importanța stimulative și calificatoare a cenaclului acestuia ar trebui însă, pentru a nu-l lăsa la stadiul premiselor și promisiunilor, să fie însoțită și de participarea interesată a dramaturgilor cu experiență, la lucrările lui. Iar aceste lucrări, întregite, în cazurile oportune, cu trimiterea producțiilor discutate, măcar e o scenă experimentală, ar scuti mai ales pe debutanții de bătaii timorate la «ușile» secretariatelor literare; le-ar da satisfacția e a se vedea ajunși la luminile rampei; ar fi, poate, adevărate rampe de lansare pentru tinerii care promit, ca și pentru inițiativele artistice, de o originalitate disputabilă, dar verificate aici ca valoare, în substanța ori măcar în perspectiva lor. Pe de altă parte, nu putem uita că dramaturgia este în primul rând literatură propriu-zisă, poezie dramatică. Și, ca atare, ce este în drept să-și revendice ca produs artistic intrinsec, independent de ceea ce poate deveni pe scenă, dreptul unei prețurii particulare, acordate unei opere literare. Cenaclul secției de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor (s-a propus, cu justețe, inițierea și în filialele din regiuni ale Uniunii a unor asemenea cenacluri) e, în primul rând, un laborator de creație literară. Și, dacă Uniunea Scriitorilor e chemată, și este în măsură, să câștige autoritatea unui cuvânt mai greu decât până acum, în recomandarea, susținerea și stimularea, în teatru, a scriitorului dramatic, ea e cu atât mai în măsură și mai indicată să-și exercite această autoritate pe lângă edituri și pe lângă revistele de format mare, pe care le patronează și care – ca și revista noastră – pot găzdui, în paginile lor, piese de teatru. (...) Poate că n-ar fi rău să se țină seama de sugestia Sidoniei Drăgușanu: să se constituie un for, de înaltă calificare, de neîndoios simț al răspunderii, în care reprezentanți autorizați ai scrisului și ai criticii dramatice (Uniunea Scriitorilor) și reprezentanți ai artei scenice (directori de teatru, regizori) să ia de urgență cunoștință, în totalitatea lor, de lucrările în pregătire, mărturisite în ancheta noastră, ca și de cele existente în sertare (la unii dramaturgi, consacrați sau debutanți, la secretariate literare etc.) și să opereze trierea calitativă necesară. Ar fi, credem, un prim pas, de autoritate necontestabilă, în acțiunea de stimulare de susținere a creației dramatice”. ■ Apare *Neîncredere în foișor*, piesă în trei acte, de Nelu Ionescu. ■ Sub semnătura Tr. Ș. apare următoarea precizare: „Înăugurând rubrica *Reflector* în «Gazeta Literară» (nr. 40/727, din 6 octombrie 1966), redactorul-șef al revistei „Luceafărul”, Eugen Barbu, scrie că: «Sarcinile actualului

lunar «Teatrul» nu au fost onorate cum se cuvine de-a lungul timpului, publicația respectivă neglijând un anumit gen dramatic și promovând cu fervoare pe autorii de scheciuri și glumițe în 3 acte, despre care nimeni nu va mai auzi peste câțiva ani. În această privință – continuă autorul *Gropii* – și Uniunea Scriitorilor își are partea sa de vină, neintervenind mai cu fermitate în orientarea revistei respective, și neglijând faptul că opera dramatică este și ea parte constituantă a literaturii». Pentru a nu pluti în abstract și a informa corect pe cititori, dăm mai jos o listă de autori și de piese publicate de noi în perioada 1960-1966: (...)». În continuare este dată și o listă a debutanților în dramaturgie care au fost publicați în revista „Teatrul”, precum și lista textelor inedite. În concluzie se spune: „Cam aceștia ar fi «autorii de scheciuri și glumițe în 3 acte», «promovați cu fervoare de-a lungul timpului» de revista noastră, și despre care – după părerea lui Eugen Barbu – «nimeni nu va mai auzi peste câțiva ani». Păcat numai că în pomenitul *Reflector*, E. B. nu precizează ce «anumit gen dramatic» am neglijat, pentru ca, intervenind «mai cu fermitate în orientarea revistei» și suplinind astfel «partea de vină a Uniunii Scriitorilor», ajutorul său critic tovărășesc să fi fost deplin. Oricum însă, mersi de orientare și mai poftiți!». ■ Sub semnătura A. M. N. apare textul *Caragiale 1966*: „După câte anunță proiectele de repertorii, Caragiale promite să devină unul din cei mai jucați autori români ai sezonului. Trei teatre bucureștene – «Lucia Sturdza Bulandra», «C. I. Nottara» și cel de Comedie – și multe teatre din țară – printre care Naționalul clujean – au înscris în lista premierelor titlurile nemuritoarelor comedii caragialeene. Vom asista deci la o stagiune Caragiale – și încă la o stagiune Caragiale care a început să angreneze actori și regizori de prima mână (dintre care mulți întâlnesc pentru prima oară repertoriul acestui clasic). Toți par hotărâți să dea noilor puneri în scenă tot ce le stă în puteri. O scurtă incursiune în sălile în care se repetă două din aceste montări: *D-ale carnavalului* la Teatrul «Bulandra» (regizor Lucian Pintilie) și *O noapte furtunoasă* la Teatrul Național din Cluj (regizor Ioan Taub) a confirmat premisele de valoare de la care pornește competiția Caragiale a stagiunii 1966–1967. (...) Regizorii s-au străduit să nu adauge nimic străin replicii, să nu-i suprapună nici un corp eterogen; ei au căutat doar să adâncească sugestiile existente în dialog. (...) Mai este de observat un fapt: căutând tonul cel mai just, climatul cel mai potrivit pentru text, regizorii dau atenție și aspectelor mai puțin jucate din comedia caragialiană. De pildă: nici unul dintre ei nu a încercat să intelectualizeze spectacolul, ci a lăsat ceea ce este naiv, elementar vodevilesc, în schema procedeele dramatice, să se transcrie în soluții directe, evident teatrale. (...) Tocmai aici, în acest respect al facturii literar-dramatice împins atât de departe, în împletirea de realism profund al descriției social-psihologice cu acțiuni simplificate copilăroase, stă o bună parte din savoarea acestor puneri în scenă. Probabil că vom vedea materializându-se în act teatral acel inefabil poetic al comediei caragialeene,

acel amestec – greu de definit în cuvinte și de analizat logic – de veselie senină și amărăciune lucidă, vervă de bălci și critică pătrunzătoare, care îi conferă lui Caragiale farmecul său unic, făcând din eroii lui, atât de adevărați, un fel de apariții de legendă”. □ Traian Șelmaru semnează *Reîntâlnire cu Raikin*, un text despre vizita lui Reikin și al Teatrului de Miniaturi din Leningrad, care s-au prezentat la București cu sceneta *Bătrânețe frământată*. □ Gheorghe Milețianu semnează *Incursiune în estetica contemporană a actorului*, o cronică de carte despre volumul *Personajul în teatru* de Valentin Silvestru: „În miezul ei, în ceea ce are mai interesant și mai valoros, lucrarea criticului Valentin Silvestru reprezintă un mic tratat de estetică a artei actoricești. Ceea ce se cere consemnat de la bun început ca un fapt demn de toată lauda e centrarea unei cărți de teatru pe o singură problemă, de mare însemnătate, într-un domeniu extrem de dificil, unde circulă în timp și spațiu nenumărate și controversate teorii, dar care e aproape necercetat la noi. (...) Lucrarea lui Valentin Silvestru nu e lipsită de imperfecțiuni. I s-ar putea reproșa unele omiteri, poate o arhitectură nu suficient de chibzuită. Cartea înseamnă însă, nu mai puțin, o contribuție de valoare la literatura științifică despre teatru. Temeinică și solidă, responsabilă și serioasă, excelent scrisă, ea constituie un succes însemnat al criticii noastre teatrale, se recomandă ca o lectură utilă și eficientă și își obligă autorul la continuarea și desăvârșirea prețioasei explorări întreprinse”.

• [„Tomis”, nr. 4] Pe prima pagină remarcăm un editorial al medicului emerit Victor Climescu, în care salută Decretul 770 din 1966 care legaliza interzicerea avorturilor, dar oferea și stimulente materiale noilor familii. □ Marin Sorescu semnează un poem, *Frescă*, în vreme ce Eugen Jebeleanu semnează o scurtă confesiune a ceea ce-l leagă de Dobrogea. Sociologul Dionisie Petcu semnează un eseu cu iz național-comunist intitulat *Specific național și universalitate în cultură*. Tipic perioadei, autorul mixează nume de personalități ale culturii române repuse în drepturi după anii 1950 (Blaga, Brâncuși) cu directivele Congresului al IX-lea al PCR în sensul afirmării specificului național ca singură cale spre dezvoltare culturală. □ Vasile Petre Fati publică un grupaj consistent de poeme, alături de alte nume de poeți, unii colaboratori ai revistei (Dumitru Mureșan, Nicolae Motoc). □ Eugen Lumezianu publică două proze. □ În traducerea și prezentarea lui Mihail Sabin, *Din Lirica austriacă* prezintă în primul rând poeme de Paul Celan: *Tu ai trecut, Amintire din Franța*. Alți poeți austrieci traduși: Ingeborg Bachmann, Erich Fried, Christine Lavant. □ În locul obișnuitei anchete, numărul de față publică o discuție despre cinematografia românească, la care anticipă D. I. Suchianu, Pavel Stiopul, Ion Besoiu, Andrei Blaier, Nicu Stan, Valerian Sava, Jan Badea, Tudor Caranfil. Argumentul anchetei se referă la nevoia de a prelua critic inovațiile cinematografie europene, de a nu generaliza o „pseudo-modernitate destul de contagioasă în rândurile unor tineri creatori de film. Aici moda

acționează la suprafață, pur și simplu mimetic. Cineastul se vrea neapărat modern, nu la solicitarea dramaturgiei, a problemei abordate, ci din cel mai trivial spirit de imitație – așa cum unii își lasă plete «beatles»”. Și concluzia discuției: „Film modern nu înseamnă deci exhibiționism gratuit, ci efortul de a exprima (...) viața bogată a contemporanilor noștri”. ■ Cronica literară este semnată de Alexandru Protopopescu, despre volumul *Confluente literare* al titularului rubricii, Cornel Regman. După ce evidențiază filiația criticii acestuia – raționalismul lui Sainte-Beuve și H. Taine, Al. Protopopescu scrie: „Fie că e vorba de analiza operei lui Alecsandri, fie de creația lui Bogza, Cornel Regman demontează cu aceeași îndemânare și agerime organismul literar, pentru a-l reface apoi într-o viziune de ansamblu superioară, limpede înțeleasă și explicată”. Critica lui Regman e numită „funcțională” și, astfel, posedă un „character educativ”. Alte calități ale ei sunt: puterea de asociație, receptivitatea, spiritul polemic, afectivitatea. Este comentat îndelung studiul lui Regman despre *Baltagul*, în care criticul o vede pe Vitoria Lipan „o fiică adoptivă a secolului al XX-lea”, în răspăr cu opinia lui Ov. S. Crohmălniceanu pentru care personajul sadovenian este un primitiv rural. Sunt semnalate formulări antologice: Vitoria Lipan este un „Robinson”, Caragiale este un „Ochilă al parodiei românești”, Ilie Moromete, un „mitică camilpetrescian” (p.12) ■ Ion Negoitescu scrie despre debutul prozatorului Iulian Neacșu, în articolul *Un debut și câteva considerații de stil*, în care realizează foarte bune *close readings* pe finalurile prozelor lui Iulian Neacșu din volumul său de debut □ Teodor Vîrgolici scrie despre *Gala Galaction. Direcții ale romanului românesc interbelic*, în vreme ce Enache Puiu continuă să publice fragmente de istoria presei dobrogene. Sub titlul *Publicații dobrogene din trecut*, se ocupă acum de revista „Ovidiu”, apărută cu întreruperi între 1898 și 1910, sub conducerea lui Petru Vulcan. Observația cea mai relevantă a istoricului, din perspectiva diferenței specifice a revistei constănțene față de alte reviste literare, pare să fie aceasta: „Lăsând la o parte acțiunile organizate de cercul literar pe lângă care a funcționat revista, se cuvine să remarcăm că arheologul și geograful, economistul și etnograful, istoricul și geologul au fost întotdeauna bine primiți la „Ovidiu”. □ În pagina de artă dramatică, remarcăm textul de istorie dramatică al lui Ioan Massoff, *Începuturi de teatru în Dobrogea*, în care este vorba despre cultura spectacolului în Dobrogea sfârșitului de secol XIX. Alături de pagini de arheologie, de rubrica *Manuscrise* (Poșta redacției) a lui Romulus Vulpescu, de debutul poetei Elena Pele și de revista presei, remarcăm apariția unui supliment de divertisment și publicitate, ceea ce vorbește despre avântul luat de dezghețul ideologic și politic în epocă. □ În sfârșit, ultima pagină cuprinde scurte interviuri cu Yves Gandon, președintele PEN Clubului francez și cu Robert Goffin, președintele PEN clubului belgian, dar și cu profesorul romanist și academicianul Ward Perkins.

• **[„Viața militară”, nr. 10]** Tudor Arghezi (*O nouă vârstă*) publică însemnări de scriitor. Arghezi notează: “Țara e căminul nostru și vă vorbesc din cămin. Până azi voi ați fost băieții de acasă, flăcăii și Feți-frumoșii neamului nostru. De astăzi, când puneți jurământ cu pământul și granițele noastre, începeți să fiți ceva mai mult: cetățenii noștri. Începe, pentru voi, o răspundere pe care de azi încolo o veți cunoaște mai bine. Țineți în mâini acum drapelul românesc al poporului din care ieșiți. Voi sunteți puterea și viitorul țării noastre. Dacă vreo nouă dușmănie vine să vă obidească, cu sabia și focul, granițele și strămoșia totdeauna vitează fac parte din răspunderea voastră. Cine vine la noi cu inima bună, găsește pâine, dragoste și pace. Cine nu, trebuie să se măsoare cu pieptul și armele voastre. Luminați-vă bine, iubitorilor, și vioi întotdeauna nu veți ști ce este frica și codirea. Vă veți aduce aminte că-n sufletul vostru sânt de față și oștenii Bătrânului Mircea, ai lui Ștefan cel Mare și ai Viteazului Mihai. Ei aveau numai petice din steagul de azi și voi aveți steagul întreg. Bună voie fraților, călcați drept și uitați-vă drept în fața lumii întregi”. □ Victor Eftimiu este prezent cu textul *Oștirea noastră*. □ În același număr publică versuri: Alexandru Andrițoiu (*La sărbătoarea militară, Rădăcini*), Haralambie Țugui (*Imn patriei*), Ion Petrache (*Baladă*), Ion Bălan (*Țară nouă*), Nicolae Dumbrovă (*Șase cuvinte, Muntele, 25 Octombrie 1944*), reportaje: Tiberiu Oancea (*Mai tari ca munții*), George Dan (*La fruntarii de apă*), Ștefan Luca (*Pe drumul biruinței*), I.I. Nichifor (*Aduceri aminte*), proze: Radu Theodoru (*Concertul*), Gh. Bejancu (*Contraatacul*), evocări ale momentelor dramatice din octombrie 1944: Ion Gh. Pană (*Pentru ultima brazdă din trupul patriei*), Traian Uba (*Un ostaș*). □ Studenții militari Gheorghe Cozma (George Florin Cozma) și Nicolae Boghian, membri ai Cercului literar *N. Bălcescu* din Sibiu, publică versuri (*În marș, respectiv, Noi soldații*).

• **[„Viața românească”, nr. 10]** Publică versuri: Demostene Botez (*Autobiografie, Pe drumul de întoarcere, Visurile, Noapte, Mare*), Ștefan Augustin Doinaș (*Straja zadarnică, Cântec de toamnă, Cuvintele*), Florin Mugur (*Inscripții pe zidurile vechi*), Ion Crînguleanu (*Coacerea dealurilor*); la texte în proză se remarcă: Ilie Constantin (*Tinerii noștri bunici – nuvelă*), Tatiana Salma-Cazacu (*Parfum de călțunași – nuvelă*), Valentin Berbecaru (*Holul – schiță*). ■ M. Tertulian semnează articolul *Poezia lui Lucian Blaga – În marea trecere (III)*: „În dialectica spirituală a lui Blaga resentimentul său împotriva unei civilizații ostile se abstractizează și se «adâncește» în sens filosofic. Antipatia sa față de lumea egoismului și rivalității inter-umane se convertește într-un gest de respingere a tot ceea ce poartă sigiliul «biologicului» sau «individuațiunii» și năzuința sa către o generală «ridicare pe tărâmul spiritului», către o anihilare și mortificare a individuațiunilor în favoarea ancorării într-o zonă a misterului și anonimatului pur. (...) Prin forța cu care pune în lumină dezamăgirea din conștiința sa, poezia lui Blaga echivalează în *mod obiectiv* cu un gest de desolidarizare de iluziile transcendente, cu un act

de subversiune implicită a credinței în «înțelepciunea de dincolo». Starea nobilă și legitimă de a descoperi lumii un sens superior nu-l va părăsi însă niciodată și dacă întreaga sa conformație spirituală îl determină să caute a descoperi o viață substanțială «pe un plan de irealitate», valoarea excepțională a poeziei lui Blaga este indisolubil legată de autenticitatea cu care dezvăluie avatarurile căutărilor sale. Volumul *În marea trecere* este în mod firesc cel al unei tristeți absolute: «Îngenunchez în vânt: / lângă steaua cea mai tristă» (*Epilog*). Aventura sa de spiritualitate va continua însă fără oprire și «metafizica somnului» va marca o nouă fază elocventă în evoluția poetului”.

■ *La zece ani de la moartea lui George Bacovia*, Mihail Petroveanu scrie despre *Universul poetic bacovian*: „Hrănită exclusiv din obsesii, la rândul lor reductibile la condiția eului torturat, reputată pe deasupra ca monocordă, poezia lui Bacovia este, împotriva prejudecăților, generatoare a unui univers de sine stătător. Fără a fi complex, în accepția eminesciană a termenului, cosmosul bacovian nu e mai puțin complet, prezentând, odată cu coordonatele de spațiu și timp pe care se axează, trăsăturile indispensabile considerării lui ca atare și autorizând o descriere pe compartimentele care corespund raporturilor dintre poetul aflat în centrul universului său și natură, societate, aspirațiile sau valorile fundamentale ale omului (Ethos și eros). *Cadrul vieții imediate*. În ciuda așteptărilor, interiorul este departe de a epuiza cadrul în care evoluează poetul și de a ocupa între preferințele lui «locative» o poziție privilegiată. Totuși, reclusiunea atât de caracteristică impune examinarea prioritară a decorului intim. Acesta se compune dintr-o odaie purtând stigmatul nu atât ale privațiunilor materiale, cât ale opresiunii morale. (...) Nu numai că ambianța se refuză oricărui suflet apropiat, că nici iubita nu e poftită și nimeni nu vizitează «burghezul cavou», dar «chiriașul» însuși fuge din mijlocul ei afară în stradă. (...) *Orașul*. Produs al vieții de provincie și al experienței bucureștene, orașul bacovian este un hibrid monstruos, nu prin proporții, deși din perspectiva omului strivit apare nu rareori enorm, ci prin structură. În el se amestecă forme perimate de cadru urban, redus la câteva străzi, o piață cu derizorii urme ale vieții publice și expresii ale societății moderne de tip capitalist: fabrici, bănci, instituții, trafic intens. Proiectate pe o sensibilitate acută până la delir, efectele acestei alternanțe vor fi halucinate. (...) Indiferent însă de înfățișarea perimată sau goală, orașul se zbate în prada unui mecanism neînduplecat care nu numai că despoaie omul de umanitatea lui, dar ucide viața în cele mai simple cristalizări, în cele mai simple impulsuri. Viziunea de ansamblu este a unei lumi blestemată, destinată unei morți ineluctabile, ce se manifestă printr-o descompunere treptată, sub presiunea unor stihii apocaliptice. (...) *Natura*. Prezentă aproape în fiecare poezie, natura concurează orașul în cadrul universului bacovian. Solidară cu materia incertă a zidurilor, materia vie îi împărtășește întru totul destinul. Vegetația, copacii, iarba, florile, declină ca și zidurile, sub acțiunea aceluiași forțe dezagregante, manifestate

aici sub formă de stihii. Acest cosmos ascultă de legile unei astronomii speciale. Mișcarea de revoluție cunoaște înlăuntrul lui o singură fază, aceea nocturnă, ca și cum n-ar trece prin fața soarelui niciodată.(...) Mai mult chiar, starea de spirit este dictată, în toate tonurile ei, de starea atmosferei. Bacovia este un poet cu tropisme, înregistrând deplasări imperceptibile în cadrul monotoniei generale a climatului, nuanțe insesizabile de culoare și sunet. Gama merită reconstituită în tot crescendoul ei, sunetul insinuant, vestitor de toamnă provocând acea dispoziție specific bacoviană, receptivă la avertizările sfârșitului". ■ În cadrul secțiunii de cronică literară Paul Georgescu face prezentarea a trei cărți scrise de autori diferiți 1. *Geo Dumitrescu: „Nevoia de cercuri”*: „Trebuie să spun de la început că nu voi proceda ca poetul care, din modestie, și-a retipărit aici *Libertatea de a trage cu pușca* în «Anexă», ci, voi da cărții sale de acum douăzeci de ani aceeași importanță ca și versurilor noi (1961-1966). Voi proceda așa din mai multe cauze pe care le voi expune în ordinea firească. Mai întâi, volumul publicat în 1946, intitulat *Libertatea de a trage cu pușca*, și cuprinzând versuri scrise în anii 1940-43 (retipărite acum în *Nevoia de cercuri* ca «Anexă»), au constituit un moment însemnat pentru generația, tânără de atunci, căreia Geo Dumitrescu îi aparține.(...) Versuri din *Libertatea de a trage cu pușca*, pe care autorul nu a putut să le reunească în volum în anii fascismului, au părut la apariția lor, drept prea puțin directe și combative (...), într-o epocă în care lupta generală trecuse într-o altă perioadă, decisivă și aspră. Poezia foarte tânărului poet, cu toate aluziile sale politice anti-fasciste, destul de frecvente, era însă însemnată mai ales pentru că exprima o *sensibilitate de stânga*, cu toate implicațiile acestei expresii: oroarea de retorică, de termeni fără acoperire, de exaltarea energiei ca scop, etc. Valorile etice ale cărții – Geo Dumitrescu a rămas obsedat de aceste valori – spontane și frumoase, s-au fortificat mult ca reacție la acea societate concret istorică în care poetul s-a format, subliniind apăsător un temperament dat. În afară de această *sensibilitate de stânga* (cu implicațiile ei etice și estetice), volumul mai era important și pentru că anunța o personalitate poetică deosebit de interesantă care, cu toată sincopa creatoare ce a urmat primei cărți, nu se dezmințe". 2. *Ileana Vrancea, „E. Lovinescu”*: „Cartea Ileanei Vrancea, informată, serioasă, nuanțată, nu a fost aproape deloc discutată, ceea ce e nedrept față de autoare, și inadmisibil față de scriitorul monografiat, mare figură a criticii românești. (...) Cartea are cinci capitole; cel dintâi se ocupă de condițiile de formare ale criticului, cel de-al doilea discută teoriile sale generale, cel de-al treilea relevă marele merit al lui Lovinescu în combaterea penibilului Sămănătorism, poziția lui față de alte curente ale vremii, activitatea de critic al poeziei; al patrulea capitol înfățișează activitatea de comentator al prozei; ultimul se preocupă de structura și de direcția cenaclului. După *Note*, se publică o foarte interesantă autobiografie, apoi bibliografia și iconografia"; 3. *Nicolae Manolescu, „Lecturi infidele”*: „O minte vie, atentă, un stil nervos,

repede și precis, l-au semnalat pe Nicolae Manolescu, încă de la primele cronici publicate în «Contemporanul», drept o personalitate cu care poți să nu fi de acord în anumite păreri dar pe care-l citești întotdeauna cu interes și plăcere. (...) Ce conține volumul? Păreri despre Creangă, Maiorescu, Duiliu Zamfirescu, Rebreanu, G. Călinescu (*Cartea nunții*), G. Bacovia, Ion Barbu, Ion Pillat, Anton Holban, Pavel Dan. Și o pseudopostfață: *Posibilitatea criticii și a istoriei literare*. Totul e spus repede, definitiv și de sus, criticului nu i se înmoaie genunchii și glasul în fața marilor valori: Maiorescu e acceptat ca polemist și bătut încurajator pe umeri, din nuvelele lui Rebreanu și ale lui Duiliu Zamfirescu reține cu greu câte ceva, recent într-o cronică, T. Vianu era tras de urechi. Pe scurt, criticul e mofturos și definitiv. Perspectiva de sus, glacială, e a lui G. Călinescu (...). Cu un asemenea mod de a privi de la înălțime, se pot desființa toate capodoperele lumii, fiindcă orice capodoperă e, într-un fel, un eșec (nu realizează absolutul, e limitată) și orice critic inteligent poate demonta orice operă, arătând ce nu e. De la un asemenea dezastru, G. Călinescu a fost oprit de un gust sigur și sentimentul valorii; unui critic tânăr ce-și alege privirea rece, de sus, îi creează neplăceri și iritarea victimelor vii (nimănui nu-i place să fie nici măcar apreciat, așa) și faptul, inerent vârstei, că nu are încă o masivă operă proprie”. ■ Paul Sterian glosează despre *Genul literar al reportajului*): „... acum patru decenii, împreună cu Geo Bogza, Ilarie Voronca și Brunea-Fox, clamam: «Să vie reporterul», așteptând ca acest gen literar să revoluționeze arta murindă a scrisului în totalitatea ei. (...) De atunci, din 1929, dar mai ales după 1944, genul literar al reportajului ia un mare avânt. (...) Astfel, în 1966, printre altele, putem saluta apariția a patru cărți care trebuie să rețină atenția nu numai a marelui public ci și a criticii literare, ele fiind o ilustrație a varietăților acestui gen: *Călător pe 5000 de străzi* de Vasile Nicorovici, *Zei descuși* cu subtitlul *199 de zile și nopți, – secvențe intercontinentale* de Toma George Maiorescu, *Schițe pentru un portret al Americii Latine* de Francisc Păcurariu și *Farmecul adâncurilor* de Dan Coman, (toate apărute prin grija Editurii tineretului, ceea ce este un merit de subliniat pentru această editură.) Prima este un reportaj sintetic propriu-zis, a doua e un jurnal de călătorie, a treia un jurnal sintetic de călătorie, iar cea de a patra carte o relatare a unei expediții științifice făcută chiar de exploratorul sociolog. Materialele expuse în reconstituire, strecurate după un plan literar, într-o limbă în genere înnoită prin dinamica materialelor însăși, dar purtând pecetea personală a fiecărui autor în parte, satisfac din plin curiozitatea cititorului, ca și dorul de informație și aventură, precum și exigența povestirii făcute cu farmec și sens. Dacă se va spune, de către criticul dogmatic, pripit, că aceste lucrări nu intră în genul literar nefiind opere de imaginație, vom putea lesne ilustra tocmai prin aceste lucrări, că reportajul, înregistrând realitatea, o găsește și o reconstruiește cu ajutorul tocmai al imaginației, care nu e aici numai un joc secund, ci arma principală de explorare a realității și de

transfigurare într-o lucrare plastică de limbaj original. Desigur, nu putem cere acestor autori să ne fi dat opere perfecte (...). Într-o țară socialistă, cum este a noastră, unde în fiecare zi, clipă de clipă, apare noul, poetul caută să își măsoare cu atenție posibilitățile. Și reporterul este deschizătorul de drum al acestui mare scris avântat, mereu la curent cu imaginația creatoare a lucrătorului, dând acestuia încurajare și critica în limbaj adecuat, spre a-i reîmprospăta vloga creatoare”. □ În *Conflicte și eroi în dramaturgia sovietică contemporană*, Leonida Teodorescu arată: „Explicația tabloului deosebit de complex al dramaturgiei actuale nu constă evident în căutarea unor profeții privind teatrul viitorului, ci în depistarea cauzei prezente a atâtor frământări. Cercetarea măcar a unora dintre piesele autorilor amintiți – *Rinocerii*, *Privește înapoi cu mânie*, *Hei, oameni buni!*, *Orfeu în infern*, *Așteptându-l pe Godot* – trădează preocuparea majoră a dramaturgilor contemporani – definirea condiției umane. Indiferent de mijloacele artistice folosite, de temperamente și de pozițiile filosofice, ceea ce îi preocupă pe dramaturgii contemporani este tocmai definirea condiției umane, fie că personajele sunt plasate într-o situație manifest cotidiană (teatrul «tinerilor furioși»), fie că sunt plasate în sfera unor largi abstracțiuni (teatrul absurdului). Desigur diversitatea pozițiilor filosofice generează o diversitate egală în definirea condiției umane însăși și în definirea raportului uman-social, ceea ce a determinat existența unor tendințe limită, de care vorbeam mai sus. Această preocupare însă, într-o formă specifică o întâlnim și la dramaturgii sovietici și probabil că aici trebuie căutat punctul de contact cu evoluția mondială a genului. Unele piese sovietice, mai ales cele apărute în ultimii ani (Vera Panova – *Cum o duci, flăcăule?*, Leonid Lenov – *Vifornișă*, Victor Rozov – *În ziua nunții*, Vladimir Maximov – *Semnalele paralelelor tale* și alte câteva) se detașează prin relevarea ascuțită a unui aspect atât de răspândit în dramaturgia sovietică actuală, încât a devenit aproape un curent. Este vorba de procesul de autodeterminare a eroului sau a eroilor centrali(...) Dramaturgia sovietică din perioada interbelică și din perioada celui de al doilea război mondial se caracterizează, printre altele, prin niște conflicte violente, în general, personajele fiind foarte strict împărțite în tabere, ceea ce se explică, parțial, prin tematică – revoluția, războiul civil, războiul împotriva nazismului. În ultima vreme, au apărut o serie de piese, care dincolo de virtuțile sau scăderile lor și modalitățile artistice abordate, se impun ca interesante prin caracterul lor simptomatic, de încadrare în ceea ce se pare să devină un curent”. ■ Dinu Pillat scrie despre *Tendințe în romanul francez post-proustian*: „La capătul scurtei noastre încercări de a prezenta romanul francez din urma primului război mondial încoace, încercare care a preferat unei inventarii cât mai complete de autori semnalarea doar a acelor câțiva cu adevărat exemplari într-un sens sau altul, a acelor în măsură să fie considerați ca niște linii de forță, unele concluzii se impun de la sine. A le trage însă personal credem că este mai puțin instructiv pentru publicul român

decât de a le deduce din bilanțul stabilit de însăși critica literară franceză de astăzi (R.M. Albéres, Gaëtan Picon, Pierre de Boisdeffre), la care înțelegem să recurgem în tot ceea ce ne rămâne de spus. Datorită diversității sale fără limite, care denotă un proteism deconcertant, romanul francez din ultimii patruzeci și cinci de ani se refuză clasificării. Câți romancieri, aproape tot atâtea tendințe. Cel mult dacă putem să disociem în general două mari direcții de afirmare: aceea a romanului conceput conform tradiției deschise în secolul trecut sub auspiciile realismului și naturalismului (Roger Martin du Gard, Georges Duhamel, Jules Romains) și aceea a romanului heterodox (Gide, Malraux, Sartre, Camus, corifeii «noului roman»), între ele o tradiție ajungând să se realizeze paradoxal, cu opera lui Mauriac și Bernanos. Romanul tradițional, departe de a se manifesta în forme retrograde, rămâne acel cultivat cu precădere. Mult mai relevant, pentru spiritul secolului nostru, este însă romanul heterodox. Ce se observă nou, în procesul de evoluție a romanului post-proustian, ca rezultat al contribuției autorilor celor mai semnificativi? Unei imagini convențional obiective a realității, unei imagini ordonate și puse într-un fel la punct, după exigențele logicii comune, i se substituie una de cu totul altă natură, perspectivând lucrurile dintr-un unghi de vedere strict personal, recompunându-le cu o libertate a impresiei, care duce adesea la aparența arbitrarului deplin. Reprezentările unei asemenea viziuni, legitimate de autenticitatea unei experiențe interioare directe, apar mult mai grele de adevăr în complexitatea lor enigmatică. Ceea ce interesează cu deosebire sunt sensurile ascunse ale faptului de viață, accentul este pus ca niciodată, de la Dostoievski încoace, pe esența tragică a condiției umane. Nu se mai merge la clarificarea a ceva, ci dimpotrivă la problematizare, ni se comunică mai presus de orice o gravă neliniste spirituală. Ne găsim foarte departe de realitate, pe care credeau că o reprezintă integral, siguri pe pertinența observațiilor lor, un Balzac, un Flaubert, un Zola. Suntem puși acum înaintea imponderabilului realității, înaintea a ceea ce este inextricabil și haotic în datul existenței, înaintea relativității incomensurabile a tuturor lucrurilor ținând de noi. În funcție de aceasta, constatăm că are loc o schimbare structurală în tehnica narativă a romanului, care renunță la înscenare, la canoanele intrigii, la tipizarea caracterologică. Povestirea ajunge să fie confuză la un mod subtil, aplecându-se sugestiv la obiect”. □ Leon Diculescu relatează despre *Procesul lui Dante*: „Anul Dante, inaugurat cu mult fast pe anticul și gloriosul Campidoglio, după ce a culminat cu o adevărată procesiune internațională în Florența – Verona – Ravenna, s-a încheiat la 16 aprilie 1966 prin readucerea în fața justiției a condamnării nedrepte, pentru care poetul a suferit și a murit departe de patrie. Procesul s-a redeschis în Arezzo, fosta fortăreață ghibeliană, rivala Florenței și împotriva căreia tânărul Dante luptând între cavalerii cetății, se dovedise destoinic mânuitor de arme. (...) Istoricește se știa din însăși afirmațiile cronicarului Giovanni Villani, adversar politic al lui Dante, că motivul real al exilării sale

nu fusese însușirea de bani publici în timpul prioratului, – cum se zvonise pentru a-l defăima, – ci fiindcă era cea mai proeminentă figură ce înfrunta partidul advers. (...) Oricât de grăbit s-ar trece peste succintul anunț – că, în sfârșit, Dante a fost nevinovat, e greu să nu-și scape gândul dincolo de marginea unui proces istoric, venit să liniștească o stare de lucruri, care deși îngropate sub multe secole, nu încetau să se ridice ca o muștrare de conștiință, ori de câte ori se vorbea de poet și de Florența. Multă vreme și de mulți oameni (...) florentinii au fost înfierăți pentru fapta lor nelegiuită. Michelangelo plin de revoltă îi numește «popolo ingrato»". ■ În cadrul secțiunii *Miscellanea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Perpessicius la vârsta patriarhilor*: „La 20 octombrie împlinește Perpessicius vârsta de 75 de ani. Este o sărbătoare scriitoricească, o sărbătoare care întrunește însuflețita participare a tuturor vârstelor, de la acei puțini rămași, – *seniores* recenzați de generosul critic la începuturile sale, – și până la cei mai tineri din zilele culturii socialiste, încurajați la debutul lor și urmăriți cu pasionat interes în căutările și devenirile lor. *Mențiuni critice*, prin însuși titlul lor, învederau intenția pasionatului lector de a învinge inerțiile unor cititori, nu prea dispuși să exploreze necunoscutul vast al literaturii în devenire, de a lărgi sfera curiozității literare cu rostirea aceluia drept de cetate atât de des refuzat aceloră ce băteau la porțile notorietății, în sfârșit de a institui un dialog înțelegător între toți aspiranții beletristicii și toți amatorii de frumos.(...) Poet și filolog, devotat multă vreme actualității, criticul literar s-a devotat timp de aproape treizeci de ani descifrării tezaurului de varietate și de postume eminesciene, spre a ne da acel monument nepieritor al ediției sale critice în șase mari volume. Nu e suficient să ne aruncăm o simplă privire asupra monumentului: să încercăm a-i urca treptele, una câte una, refăcând drumul parcurs de răbduliul editor, pas cu pas. Perpessicius ne deschide largi orizonturi cu fiecare poem eminescian, urmărit în geneza și avatarele lui felurite, până la ultima retușă, în procesul său de recepție publică, în bătălia literară care a dus la triumful operei, după prăbușirea autorului ei. Nota introductivă la fiecare dintre poemele «antume» este pentru cercetătorii literari, și, mai în genere, pentru toți admiratorii neîntrecutului poet pasionantă ca un roman sau ca o pagină de istorie, dacă preferăm ficțiunii, știința exactă. Cu rigoarea unui om de știință și cu pasiunea filologului, învățatul editor descifrează textele autografe, acele aproape ilizibile ciorne spre deosebire de transcrierile agasant caligrafice, le urmărește cronologic transformările și mutațiile, forma cristalizată din periodic, apoi cea din volum, cu eventualele contrasensuri și erori, agravate de la o ediție la alta". ■ În cadrul rubricii *Cărți noi* semnează recenzii literare: Dumitru Dinulescu, Alexandru Sever, Dan Cristea, Rodica Oprescu, Ion Caraion, Petre Solomon. □ Dumitru Dinulescu, *Intellectualul și epoca sa*: „Este o lucrare amplă, în care sunt studiate condițiile deosebite de manifestare ale conștiinței intelectualului, în diferite epoci ale istoriei Italiei. O

cercetare minuțioasă cuprinzând diverse aspecte ale problemei începând cu a doua jumătate a secolului al XV-lea și terminând cu al patrulea deceniu al secolului nostru. Nu sunt urmărite toate momentele importante ale perioadei, cartea nepropunându-și o istorie completă și fiind alcătuită, de altfel, din studii separate, înrudite încă. (...) Aceste radiografii ale situației sociale a intelectualului italian, de-a lungul vremurilor, capătă în acest fel, în cartea Ninei Façon, pertinentă și finețe artizanală. Stilul e totuși uneori obositor, integrările sociologice exagerat de licate și tenta universitară cedează nu o dată în platitudine. Este vorba mai ales de primele studii ale volumului, nu deosebit de atent structurate, autoarea mărginindu-se de multe ori la rezumate ori interpretări nerevelatoare. Totuși trebuie remarcate caracterizările bine diferențiate în labirintul micilor state italiene dinainte de unificarea politică, principalele focare de cultură fiind prezentate la momentul respectiv în specificitate”. □ Alexandru Sever, la Virgiliu Monda, *Tinerețea unui artist*: „Cartea oferă exact ceea ce titlul făgăduiește: romanul anilor de ucenicie și de formație ale unui artist. Formula este așadar aceea a unui bildungsroman și noi suntem încă o dată obligați să observăm cât de seducător continuă să fie prototipul goethean al genului, mai bine zis ceea ce a pus el în circulație, mecanismul formării unei personalități. (...) Aproape toate personajele sunt vii. Bunicul băcan, tatăl, burghez cu ambiții, soția credincioasă a lui Ștefan, Brândușa primul amor al pictorului Milotin, profesorul de desen, amantele berlineze, pictorii de ici și de colo – toți trăiesc. Dar atunci când memoria noastră este dispărută de mii și mii de personaje de pe aria atât de vastă a marii literaturi, suntem îndreptățiți a socoti că, dificultatea cea mare în literatură nu este aceea de a crea personaje vii, ci de a crea personajele memorabile. E o dificultate cu care Virgil Monda luptă; e o luptă în care scriitorul cheltuiește multă abnegație, inteligență, experiență și finețe. Ceea ce am fi dorit cu adevărat acestui roman în care presimțim doar prima etapă a unei lucrări mai vaste, este o filosofie a vieții și a artei”. □ Dan Cristea, despre *Victor Eftimiu*, „Cocoșul negru”: „Recenta retipărire în colecția B.P.T., a patru piese din vasta activitate dramatică a lui Victor Eftimiu prilejuiește o nouă întâlnire cu cele mai reprezentative opere ale autorului: *Înșir-te mărgărite* și *Cocoșul negru*. Scris în 1911, poemul feeric în cinci acte: *Înșir-te mărgărite* reînnoa tradiția cu feeria lui Alecsandri, *Sânziana* și *Pepelea* și deschidea în același timp calea afirmării în literatura română a basmului dramatizat. (...) Peste arhaitatea țărănească și luminozitatea feerică a lui *Înșir-te mărgărite*, fantezia dramatică *Cocoșul negru*, republicată acum la mai bine de un sfert de veac, aduce tonuri sumbre de legendă medievală. Caracterul meditativ apare mai învederat și piesa a fost considerată ca o replică românească la drama lui *Faust*. În realitate, e un poem al relei predestinări și voievodul Nenoroc, cum îl arată și numele, e o întruchipare a fatalității funeste. (...) Volumul e completat de comedia *Omul care a văzut moartea* (1928) și de mai recenta piesă a

dramaturgului, *Haiducii* (1947). În ultima, fantezia găsește cadru prielnic de desfășurare în baladesc. Epoca fanariotă e prezentată în linii mari, ca atmosferă generală, numele domnitorilor fiind fictive (Antohie Mavromati și Vangheli-Vodă Ragujanul). *Haiducii* și situațiile sunt pitorești ca tot ce ține de epocă și tematică, scriitorul complicând povestea cu numeroase substituiri și peripecii”.

□ Rodica Oprescu, la Alexandru Sever, *Uciderea pruncilor*: „Despre perioada frământată ce a premers și precedă cel de-al doilea război mondial s-au scris romane bune la noi și probabil se vor mai scrie, având în vedere caracterul complex al temei și multitudinea unghiurilor din care aceasta poate fi abordată. Unul dintre aceste unghiuri se străduiește să-l lumineze Al. Sever în romanul său *Uciderea pruncilor* – și încercarea sa este însoțită de succes. Nu ne mai aflăm în lumea agitată și contradictorie a satului, în mediul muncitoresc în care se plămădeau forțele purtătoare de victorie, nici în lumea bancherilor preocupați să-și pună la adăpost, undeva, de preferință peste hotare, averea și persoana, așa cum s-a întâmplat în romanele ce se înscriau în granițele perioadei amintite. De-a lungul a șase sute de pagini, Al. Sever dezbate o problemă gravă și totodată originală: aceea a răspunderii generațiilor vârstnice față de faptele celei tinere. Dezbaterea este reușită, convingătoare, cartea emoționează în unele momente captivează, în altele înclinația spre discurs a unor personaje obosește, fără a face însă din aceasta un capăt de acuzație a cărții. Cronica, tenta de Bildungsroman, aventura și uneori sfioasa investigație psihologică (mă refer la Titel) rețin tot timpul trează atenția cititorului. (...) *Uciderea pruncilor* e un roman masiv, original prin tematică, cu o tipologie clasică prezentată în manieră personală, fără pretenția de a fi îmbogățită”.

□ Ion Caraion, *Jurnalul lui Samuel Pepys*: „Jurnalul lui Samuel Pepys, poate tocmai fiindcă nu este al unui literat, frapează printr-o agreabilă și policromă aglomerare de sincerități, al căror volum poate că-l depășește la un loc pe al tuturor celorlalți scriitori de gen din următoarele trei secole. (...) Ținut timp de zece ani, jurnalul lui Pepys – care a apărut de curând pentru prima oară în românește – se sfârșește aici. Omul acesta cu slăbiciuni și virtuții, voios, expansiv, cald, dovedind o pătimașă poftă de a cunoaște, înclinat către arte, cucerit de cultură, harnic, ridicat prin merite, dotat cu un foarte ascuțit ochi critic, nu e totuși lipsit de inamici. (...) Jurnalul lui Pepys a furnizat sugestii, date, detalii unei întregi pleiade de scriitori, critici și istorici. Pentru muzicieni și pictori, pentru regizorii culorilor de epocă el rămâne în continuare o comoară deasupra căreia joacă încă flăcările”; Petre Solomon (*Poezia lui Alain Bosquet*): „Opera de până acum a lui Alain Bosquet îi conferă un loc eminent în această mișcare. «Poetul planetei» – sau «cel mai cosmopolit dintre poeții francezi» – cum a fost calificat de către unii critici – a avut o evoluție sinuoasă, în umbra, însă fertilă, a unui suprarrealism deschis către «orizontul tuturor» cum spunea Eluard. (...) Se înțelege, de asemenea, că o astfel de operă

poate cu greu întreprinde miraculosul voiaj de la limba ei natală, la o altă limbă. Veronica Porumbacu și Virgil Teodorescu s-au încumetat să opereze acest transfer, și au izbutit în temerara lor încercare. Printr-un meritoriu efort de descifrare și de transpunere a subtilităților textului francez, ei ne-au oferit o oglindă fidelă în linii mari modelului original. Efortul de re-creare a originalului e răsplătit, adesea, cu rezultate notabile nu numai în ordinea muzicii intime a versurilor, ci și în planul echivalențelor de sens. Ar fi de semnalat și unele lacune, ușor de înlăturat la o viitoare ediție. Inerent oricărui transfer dintr-o limbă în alta, rarele scăderi nu întunecă, desigur, imaginea de ansamblu a versiunii românești, imagine îndeobște fidelă modelului. Poezia lui Alain Bosquet și-a găsit în Veronica Porumbacu și Virgil Teodorescu, doi interpreți inspirați și atenți la subtilitățile unei partituri adesea, foarte dificile”.

□ Bogdan Gosti prezintă *Antologia poeziei americane contemporane*: „Fără îndoială, recenzia unei antologii poate augmenta o subiectivitate inițială inerentă, ori o poate reduce la dimensiuni mai obiective. Oricum însă, elementul important, informația, există în ambele cazuri. Pentru colecția de poezie a Penguin Book-ului, D. Hall a selectat și prezentat peste douăzeci și cinci de poeți americani moderni, ceea ce nu înseamnă totuși un volum eterogen. Există o fibră comună șerpuită în aceste minereuri poetice cu densități și compoziții diferite: o infatigabilă vigoare, o energie alertă, mereu sensibilă, aprehensivă. Când poetul este mai vârstnic (William Stafford), cu experiența augmentată de timp și de o cunoaștere matură, apare un fel de acceptare deferentă”.

■ În cadrul secțiunii *Caleidoscop*, P.G. împărtășește impresii despre recente apariții în proză sub titlul *Câteva romane*: „Romanele apărute în ultima vreme sunt destul de neasemănătoare între ele așa încât cu greu ar putea fi înscrise într-un fenomen unitar; de altfel, ar fi și naiv să ne imaginăm, că la fiecare șase luni, de nu chiar la orice trimestru, apare în literatură un nou fenomen; apoi, e de reamintit că romanul, prin chiar procesul intern de elaborare, poartă în sine nu numai data proclamată pe coperta interioară, și care e a ieșirii în lume, ci și pe aceea a realizării sale, aceasta din urmă putând fi uneori anterioară chiar și cu cinci-șase ani. Ca epocă reflectată, *Fratele meu omul* de Henriette Yvonne Stahl alege o perioadă nedeterminată dintre cele două războaie, *Zodia înstrăinării* de V. Em. Galan se centrează la începutul celui de-al treilea deceniu al veacului nostru, *Uciderea pruncilor* de Alexandru Sever descrie frământările dramaticului an 1940, iar Remus Luca, în *Cu ce se șlefuiesc diamantele* și Costache Anton în *Liniștea* sunt în plină actualitate. Cât privește modalitatea narativă, *Fratele meu omul* și *Uciderea pruncilor* sunt romane construite tradițional, prozele lui Remus Luca și V. Em. Galan se încadrează mai bine în categoria povestirii, atât de bogat reprezentată în epica românească, iar *Liniștea* este mai de grabă o suită de portrete, cum observa Valeriu Cristea”.

1 noiembrie

• [Glasul patriei, nr. 31] Mihai Stănescu publică *Hore pe smalt*. ■ Apare *Vremea poeziei*, nesemnlat: „Poezia nu face numai podoaba și măreția unei literaturi, ea este mândria oricărui popor și dintotdeauna poezii au fost preamăriți la fel ca și eroii. În România socialistă, care și-a cucerit toată cu libertatea și dreptul la fericire și la frumusețe, poezia nu este un lux ceremonial, o purpură festivă. Ea este necesară ca aerul, ca apa, ca pâinea de toate zilele, este un element indispensabil. (...) Mai cresc încă, în alte părți ale lumii, mituri stufoase de ură și tenebre și în alte locuri sunt adunați zeii fioroși ai morții și războiului. Aici, la gurile Dunării, un popor harnic cultivă cu o inimă senină, ca și toamnele lui inegalabile, artele nobile ale păcii, frumuseții și iubirii”. ■ Poezia *Satul meu*, scrisă de Gina Cogoiu, este însoțită de următoarea notă: „Impresionată de poezia *Satul meu* de Demostene Botez, publicată în numărul din 20 august a.c. al ziarului nostru, d-na *Gina Cogoiu* din S.U.A. ne trimite spre publicare câteva versuri cu același titlu, inspirate de dorul de casă și nostalgia de ei dragi din satul copilăriei. Reproducem mai jos versurile primite”.

2 noiembrie

• [„Scânțiea”] Al. Andrișoiu își întreabă cititorul, *Prietene de ce nu ai copii?*: „Particip activ la întreg ceremonialul serbărilor pionierești și, cu riscul de a fi considerat un biet tată sentimental, mă văd nevoit să recunosc că uneori mă învinge câte o lacrimă. Nu pentru ceea ce ei au, iar noi n-am avut, deoarece cu această dialectică ne-am obișnuit. Mai degrabă cred că această emoție intensă își are izvoarele în poezia copilăriei de azi. În masa compactă de copii frumoși și sănătoși, curați și disciplinați, talentați și întreprinzători. Acolada se face, în cazul lor, cu viitorul și numaidecât un sentiment tonic, de încredere și mândrie, îți umple ființa și-ți întărește fericirea de a fi părinte. Bineînțeles, atunci când ești. (...) Etic vorbind, copilul este justificarea familiei față de societate. Încă în basmele populare dăm peste durerea nemărginită a părinților care nu pot avea copii. Ei cer ajutor de la ceruri și datorită dorinței lor puternice și marii purități sufletești li se naște un copil care crește într-o zi cât alții într-un an. Aceste basme s-au creat în țara cu cele mai frumoase cântece de leagăn. (...) Condițiile noastre de viață cresc zi de zi, văzând cu ochii. Cartiere moderne completează, fără odihnă, ținuta modernă a așezămintelor omenești. Dar nu ne legănăm duios într-o barcă paradisiacă. Copii se nasc și în bloc, și-n casă veche, la parter și la mansardă, pentru că părinții lor nu condiționează nașterea de anumite condiții, ci o consideră ca pe o datorie de onoare. (...) Da, printre multele mele cunoștințe de gazetar, am întâlnit câteodată perechi de căsătoriți care refuză, ocolesc sau amână prezența

urmașilor. (...) O familie fără copii e o familie fără familie. Dragostea lor rămâne la stadiul primar, de dinainte de căsătorie, fără împlinirea atât de necesară pe care o cere sufletul omenesc și în același timp însăși țara. Ca un pom care, primăvara, s-a vestit plin de flori dar mai apoi a uitat că trebuie să dea și fructe. (...) Nu știu cum sunt alții (vorba lui Creangă), dar mie mi se pare nepus de tristă o casă în care Andersen și Frații Grimm se jenează să intre, la ușa căreia Moș Gerilă refuză să bată, în căldura căreia nu se spun povești și legende, iar de ziua mamei sau a copilului nu se dau daruri. O tinerețe în doi și o îmbătrânire în doi, ca pe o insulă pustie. Când soții sunt la serviciu, nimeni nu răspunde la telefon. O casă fără glasuri cristaline și fără vacanță, fără cântec de leagăn și fără cravate roșii, chiar locuită, este pe jumătate pustie. Există o fericire de a fi tată pe care noi, părinții, nu o putem împrumuta. Nu din egoism, ci numai din certitudinea de a ști că acest sentiment nu poate fi simțit decât atunci când l-ai generat tu însuși”. □ I. D. Bălan arată că s-a împlinit un secol și jumătate de la moartea lui Gheorghe Șincai: „1846, cu osteneala și cheltuiala lui Gherman Vida, care-și exprimă într-o prefață bucuria de a lumina «făclia cea atâtea veacuri sub oboroc pusă». Dar întâia ediție completă a cronicii a apărut în trei volume, la Iași, abia în 1856, sub îngrijirea lui August Treboniu Laurian. În ciuda arhitectonicii greoaie, a abundenței de documente insuficient organizate, lucrarea lui Șincai conține și numeroase pagini cu valoare literară. Ne-am deprins a crede – poate prea ușor – că dintre corifeii mișcării politice, sociale și culturale, cunoscută sub numele de Școala Ardeleană, singurul care a lăsat o operă cu valoare beletristică ar fi Ion Budai Deleanu, autorul epopeii eroi-comice *Țiganiada* și al poemului *Trei viteji*. O atitudine mai comprehensivă față de noțiunea de literatură, înțeleasă în evoluția ei istorică, ne-ar ajuta însă să descoperim interesante elemente contingente cu literatura și în lucrările altor reprezentanți, precum în *Procanonul* lui Petru Maior sau în monumentală *Cronică* a lui Gheorghe Șincai. Sunt aici multe pagini luminoase care duc în lume întinericul durerilor din hotarul Transilvaniei, povestea înfricoșată a celor mulți și obidiți, care slăveau gloria străbună și deplângeau înrobirea veacurilor de mai târziu. Deșteptarea poporului său a constituit o preocupare permanentă pentru Gheorghe Șincai. Pentru ideea aceasta a suferit, a fost închis, izgonit din slujbe, palmuit și persecutat, amenințat cu scoaterea ochilor pentru idei subversive și afățare de răscoală „de taurii cei grași din cucuruz“ adică de oficialitățile de la putere, printre care în primul rând episcopul Bob. Viața acestui savant patriot, auster, inteligent, de o înaltă ținută morală și de o hărnicie exemplară a fost săpată într-un sonet, intitulat *Șincai*, de către blândul poet Șt. O. Iosif, ca o efigie romană pe o piatră funerară. Sonetul pare a fi uitat și ca un omagiu pentru amândoi îl reproduc în întregime: „Din vechi hrisoave, din scripturi bătrâne,/ Strângând de-a valma note pentru Hronic,/ Așa-l văd eu pe tânărul canonic,/Istoricul semeț și dârz de mâne,/ Când cei puternici

l-agrăiau ironic,/ Ei nu știu mânia să-și înfrâne./ Mișei, l-au prigonit, l-au scos din pâne,/ Dar – n-au înfrânt curajul lui demonic./ Ca Dante, ne-nțeles, pribeag prin sate/ Îl văd apoi, purtând trudit de cale,/ Gigantica sa operă în spate,/ Întreg trecutul națiunii sale:/ Un alt *Infern*, mai crunt, mai plin de fale, –/ Căci toate-n el erau adevărate!“.

Uitat de prieteni, dar nu și de dușmani, obosit și chinuit, într-o zi această flacără a spiritului care a fost Gheorghe Șincai s-a stins. Au trecut ani ca să aflăm unde și când; o notiță din ziarul „Concordia“ (1866) preciza că la 2 noiembrie 1816, la Sinea, unde fusese cândva preceptorul copiilor unui bogătaș. Sunt de atunci 150 de ani. Opera sa și-a dobândit locul meritat în sufletele noastre, în patrimoniul culturii românești”.

3 noiembrie

• **[„România liberă”]** Vicu Mândra semnează articolul *Spectacolul din fotoliu și editurile*. Fără a dori să insiste foarte mult pe „fastidioasa dispută” dintre „teatru-teatru” și „teatru-literatură”, precizează, totuși, că, „tipărită negru pe alb, opera dramatică oferă (sau nu) fiecăruia dintre cititori o viziune regizorală edificatoare, oferindu-se simplu și direct, ca orice altă scriere literară, judecării nemijlocite a publicului. (...) Justificarea supremă a trecerii pieselor de teatru în rafturile bibliotecii noastre personale o constituie însă dreptul inalienabil al acestor scrieri dialogate de a-și ocupa locul în ansamblul literar al unei epoci, mutilat arbitrar prin absența realizărilor certe, majore sau minore, ale poeziei dramatice”. Căci, „dacă-i adevărat că dramaturgul este un scriitor care aude voci, cititorul de teatru poate fi privit ca un spectator care sesizează teatralitatea cuvintelor”. Observând „timiditatea extremă” în abordarea literaturii dramatice, V. Mândra invită la o reconsiderare a acestor aspecte.

• **[„Scânteia”]** Adrian Anghelescu și Dana Dumitriu publică ancheta Studenții despre poezie la care răsună câteva persoane notorii astăzi, studenți ...odinioară: „Consider binevenită ideea unei anchete despre poezia publicată în revistele literare – ne-a declarat la rândul său studentul Andrei Pippidi (anul II, Istorie). Firește, răspunsul la această anchetă nu poate nesocoti abundența vocațiilor – destul de felurite ca orientare – din care încep să se desprindă câteva nume, cărora li se prevede o timpurie consacrare. S-au rostit multe păreri de bun simț împotriva contrafăcărilor după mode trecătoare, a stihului oracular, – pe alocuri incoerent – adoptat cu predilecție de la o zi la alta de atâția poeți din cei mai noi. Deopotrivă trebuie ocolit și celălalt exces întristător care duce la – îngăduiți-mi cuvântul – platitudini. Citez, spre pildă, din poezia „*Canon*” de Daniel Turcea: „*Seara când mergeam / de mână / Cade o apă-n bănuții / de răcoare / Ca un funcționar / care ațipește / și-i alunecă capul / din palmă / în palmă*”... («Amfiteatru» – mai 1966). Sau versuri ca acestea (publicate în „Gazeta literară” – 29 septembrie 1966) ale poetului, îndeobște apreciat, Ion Alexandru, consacrate lui Avram Iancu: „*Călinescu te-a pozat / În istoria lui mare / Când erai bolnav și gras / Cu un*

fluier pe-o cărare“. Sau: „*Fir-ar să fie de treabă / Iancule, tu să fi fost / Cât e viața de puțină / Și să n-o știi pe de rost...* (Noapte de toamnă). Intrăm într-un domeniu care – a dovedit-o între altele și recenta comemorare a lui George Coșbuc – nu încetează nici azi să fie în legătură cu sufletul românesc. Inspirat din cea mai curată dragoste de patrie, stihul patetic al lui Goga – autor între altele și al unui vibrant poem închinat lui Avram Iancu – a dobândit o valoare exemplară. Conștient că «nu se intră în universalitate decât pe poarta ta proprie», acest rapsod – «sortit prin simplitatea aparentă a liricii lui să pătrundă tot mai adânc în sufletul mulțimii, poet național totodată și pur ca și Eminescu» cum l-a apreciat G. Călinescu – s-a simțit fericit să se știe mereu «o verigă într-un lanț de evoluție», «continuatorul normal al simțirii generale». Poezia de inspirație istorică își așteaptă deci înflorirea cerută și de prețuirea de care se bucură în zilele noastre tradițiile poporului. Prin dânsa se va întregi o frumoasă literatură, izvorâtă din realitatea națională, atentă pentru latura estetică, în consonanță cu marea literatură universală. □ Mă voi referi și eu numai la câteva aspecte ale unei probleme atât de disputate în ultima vreme: la poezia cetățenească – ne spune Florin Manolescu, (anul IV Facultatea de limbă și literatură română). Este aproape de prisos a mai spune că poezia patriotică, cetățenească are firești drepturi de specie în cadrul poeziei românești de astăzi și dintotdeauna. Amendamentul care se poate face ține de condiția artei în genere, în cazul de față de situația în care poezia patriotică este alterată prin clișeu. Iată, spre exemplu, o astfel de poezie convențională, lipsită de valoare artistică: „*Am încălțat sandale / și fluier nou mi-am pus / și am plecat spre Putna / în Țara ta de sus. / E mai frumoasă zarea – / S-o vezi acum, aș vrea! / Va fi contemporană / cu cea mai vie stea*“. (Petre Paulescu – *Solidari*, publicată în «Astra» nr. 2/1966). Numai tema singură, desigur, nu face valoarea unui text. Poetul autentic numai el validează o temă, p ridică, cu alte cuvinte, la condițiile artei. Tradiția înaltă a poeziei patriotice românești a fost cultivată de atâția poeți care au trăit pe aceste meleaguri. Pe coarda de aramă a lirei lor au cântat-o Conachi sau Asachi și Grigore Alexandrescu. Nu cunosc un poem mai adânc patriotic decât *Scrisoarea III-a* de Eminescu, același care numai la 17 ani publica versuri sunând din alămuri entuziaste: «*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie, / Țara mea de glorie, țara mea de dor? / Brațele nervoase, arma de tărie, / La trecutu-ți mare, mare viitor!*» În linia aceleiași tradiții s-au ilustrat mai târziu G. Coșbuc, Octavian Goga, Tudor Arghezi, Al. Philippide, Victor Eftimiu. Acestora le urmează acum poeți cu un înalt simț al patriei socialiste, legați de ea prin fibrele cele mai intime: Eugen Jebeleanu, Ion Brad, Tiberiu Uțan, Alexandru Andrițoiu, Marin Sorescu, Ion Horea, Mihail Negulescu, Cezar Baltag, Grigore Hagiu etc. Condiția poeziei patriotice de astăzi, în măsura în care o receptăm din postura lectorului ca și a criticului trebuie să fie aceeași exigență estetică ce a consacrat capodoperele înaintașilor. □ Cine vrea să se convingă de trăinicia pe care o are acest gen și astăzi să

recitească poemul închinat de Marin Sorescu lui Eminescu – adaugă Lucian Boia (anul V Istorie) – această poezie capătă în zilele noastre o nouă motivare, aceea a patriotismului socialist. Deci, implicit, un nou înțeles, un nou conținut. Societatea noastră socialistă a adus o vigoare națională, prospețime și tinerețe spirituală. Poeții au datoriat de a decanta sentimentele pe care le încearcă omul față de aceste mărețe transformări, sentimentul cald al bucuriei și demnității, acelea ale dragostei pentru istoria, tradițiile și înfăptuirile poporului nostru – în versuri de o înaltă ținută artistică”. □ În aceeași pagină, după comunicatul Agerpres, sunt consemnate toate evenimentele derulate în memoria lui Gheorghe Șincai: „Miercuri la Casa orașenească de cultură din Oradea, a avut loc o adunare comemorativă cu ocazia a 150 de ani de la moartea marelui cărturar ardelean Gheorghe Șincai. Despre personalitatea lui Gh. Șincai, ideile sale istorice și filologice, precum și despre activitatea și legăturile pe care acest reprezentant de frunte al Școlii ardelenne le-a avut cu personalitățile culturale de pe meleagurile Bihorului, la sfârșitul veacului al 18-lea și începutului celui de-al 19-lea au vorbit Mircea Tomuș, redactor la revista «Steaua» din Cluj, lectorul universitar Lucian Drimba și asistentul universitar Sever Dumitrescu de la Institutul pedagogic din Oradea. Au același prilej, la Blaj a avut loc dezvelirea unei plăci pe care se poate citi: «În această clădire au funcționat ca profesori Samuil Micu 1745 – 1806, Gheorghe Șincai 1754-1816, și Petru Maior 1760-1821 – istorici și iluminiști români din Transilvania, fruntași ai literaturii ardelenne». După amiază, Casa de cultură din localitate a găzduit un simpozion consacrat lui Gh. Șincai.

• [„Albina”, nr. 984] George Demetru Pan îl prezintă pe Nicolae Tăutu: „El și-a apropiat mai cu seamă prezentul și trecutul eroic, faptele de arme și setea de construcție ale acestui neam cântăreț, care este poporul român. (...) Ceea ce pune în valoare truda creatoare a lui Nicolae Tăutu, așa cum am mai spus, este cunoașterea adâncă a lumii despre care scrie, a luptei întregului popor condus de partid pe drumul spre mai bine, precum și a faptelor de arme, când țara este chemată să vegheze hotarul, a dârzeniei soldatului român și a vitejiei înscrise în istorie. (...) □ Semnează versuri Dragoș Vicol, *Voroneț* („Meșteri străvechi/ pe ziduri au scris/ cu cântec și purpură,/ cu dor și cu vis”), Dimitrie Stelaru, *Genele tale* („Genele tale culcate, răsfrânte,/ n-au încetat să mai cânte.// (...) // Beat îndelung, tremur cu ele,/ genele, somnoroase perdele”).

• [„Gazeta literară”, nr. 44] Despre Cicero, autor al eseului *Cato Maior sive De Senectute* scrie Perpessicius în deschiderea numărului, la rubrica *Lecturi intermitente*. □ Fănuș Neagu evocă figura urieșească a lui Mihai Sadoveanu într-un articol omagial (*Mihail Sadoveanu*) □ Valeriu Cristea scrie, la rubrica de cronică literară, despre prozele (slabe) ale lui Vasile Rebreanu (*De chemat bărbatul pe stele*) și despre un roman cu un bun schelet narativ al lui Sorin Titel (*Reîntoarcerea posibilă*) □ În cadrul rubricii *Carnet*, Paul Everac publică însemnări, *Domnul Mitică* – un soi de portret moral al

individului mic-burghez într-o societate socialistă a eficienței □ Eugen Barbu este prezent cu povestirea *Vânzarea de frate*, întinsă pe aproape trei pagini. □ Pagina de poezie este ținută de Ion Alexandru ■ Dezbateră numărului îi angajează pe Sânziana Pop și pe Virgil Ardeleanu, ale căror articole de opinie privesc proza contemporană. Virgil Ardeleanu amendează moda prozei de detaliu, venită din Franța, care ocolește subiectele mari, dar laudă în același timp noutatea unor proze ca *Francesca*, al lui Nicolae Breban. Sânziana Pop, într-un text mai amplu, vorbește, în nume propriu, despre o întreagă generație pentru care comunismul nu înseamnă luptă, ci normalitate, și constată că încă n-au apărut marile romane ale orașului românesc contemporan: „Generația tânără nu și-a făcut un merit în a transfigura artistic evenimentele acestea de o amploare cu totul aparte. N-a scris încă nimeni marele roman industrial, cu Velea și Fănuș Neagu s-a abandonat și problematica rurală. Către ce se îndreaptă ambițiile tinerilor scriitori?” Autoarea constată apoi predilecția literaturii tinere pentru analiza etică, pentru sondajul psihologic în cazuri individuale, pentru aventurile conștiinței individuale, dar crede că prozei contemporane îi lipsește încă simțul dramatic. Textul ia tot mai mult forma unei autocritici constructive, plină de aserțiuni modelizatoare de tipul „literatura tânără trebuie să...”. ■ La pagina de arte, Mihail Petroveanu publică un studiu interesant despre *Bacovia și muzica*. Criticul, care lucra la o ediție Bacovia când a fost răpus de cutremurul din 1977, conchide: „Pentru Bacovia, sunetul (precum culoarea) în loc să transporte spiritul în imperiul transcendentului, în misterul Ideii absolute, îl coboară la rădăcinile vieții, la punctul de intersecție al ființei cu neantul”. □ Nicolae Manolescu semnează un lung eseu critic, biobibliografic, despre viața și opera lui Gib I. Mihăescu (*Existența reală și imaginară al ui Gib. I. Mihăescu*) în care radiografiază profilul unui prozator cu reușite majore doar pe alocuri, dar care este, totuși, pe nedrept uitat, măcar din perspectiva permanentei oscilări între real și imaginar a personajelor din prozele sale: „Putem acum vedea mai bine că înclinația spre visare e comună aproape tuturor personajelor lui Gib I. Mihăescu. Ele își prelungesc în vis, în imaginație, existența, prefăcând-o după iluziile, veleitățile și aspirațiile lor ascunse”. Ele nu-și găsesc însă în obsesii liniștea, ci proiecțiile le provoacă o «neliniște secretă». □ Ion Biberi dezvoltă, într-un eseu inspirat de un interviu al lui Rafael Alberti din paginile revistei franceze *Europe*, binomul despre care consideră că definește cele două mari aspirații ale poeziei contemporane: poezia-cunoaștere și poezia-acțiune. Dialectica însă este și aici posibilă, iar Biberi arată cum Rimbaud este poetul pentru care poezia este acțiune și cunoaștere în același timp. □ La moartea lui André Breton, Virgil Teodorescu a urmărit mărturia făcută de Philippe Soupault la televiziunea franceză, care pune destinul părintelui suprarealismului sub semnul purității. Poetul român traduce pentru cititorii revistei trei poeme ale acestuia.

• [„Tribuna”, nr. 44] Revista comemorează *Gheorghe Șincai 150*, iar textele semnează: prof. univ. Ștefan Pascu, prof. univ. Iosif Pervain, Pompiliu Teodor, I. Ranca. □ Mihai Rădulescu continuă *Memorial de călătorie de Tudor Vianu (V)*. □ La rubrica Însemnări (din presa culturală), sub titlul *Meridian liric*, Ion Cocora arată că „profilul revistei din Bacău, «Ateneu», [care se înfățișează] tot mai dens și de interes sporit de la un număr la altul, ar fi incomplet astăzi fără substanțiala pagină de literatură universală”. □ Șicanări și riposte (replici) iau turnură prețios ridiculă în intervenția lui I. F. Grebelescu, *Bilet de autobuz*: „Deoarece I. M. într-o notă din «Luceafărul» nr. 43, renunță la oboseala de a descifra sensul «strigătului secund», numit de el «acut strigăt secund», consider că această renunțare este justificată, pentru că ar rătăci prea mult în vasta literatură medicală mondială, unde la ultimul timp a fost descris în fiziologie fenomenul «second wind» care, în limbaj medical, înseamnă al doilea suflu. Este vorba de o mărire a condiției fizice după trecerea unui timp mort, printr-un mecanism de adaptare. În cazul nostru, expresia poetică folosită are o justificare științifică. Deși cuvântul «acut» nu a existat în versul încriminat, chiar și sub noua lui haină dăruită de I. M. încă n-ar fi devenit extravagant sau illogic. Este de observat, în asemenea condiții, că și notele critice pot fi scrise pe «un bilet de autobuz» sau «pe o față de masă», acoperind carența studiului și a documentării necesare. Același lucru se poate spune și de expresia criticului «goană de la must», cu un sens dificil, ce intră probabil în nota sa personală”. □ Corneliu Ștefan semnează notița *Reafirmare*: „În numărul din 15 octombrie, revista «Luceafărul» ne prezintă un nou și valoros grupaj de poezie semnat de Ion Alexandru. Stările esențiale, laturile contrarii ale obiectelor și fenomenelor (acel «infern» al lumii) vehiculează aici permanent ideea poetică”). ■ Alecu Popovici publică *Un Ionescu, doi Ionești...*, un... străveziu dialog între mai mulți „Ionescu”: «Ionescu I: Am scris o piesă nouă; se numește *Nabucodonosor*, are patru personaje, un cuier șchiop și o cutie de violoncel plină de morcovi». «Ionescu II: Am și eu o piesă nouă, Ionescu unu e un depășit. Și-a terminat piesa tocmai ieri. Piesa mea de azi se numește *Banucodonosor*, are trei personaje, un galoș și o strecurătoare de supă». «Ionescu III: Ionescu doi e un emul, stă sub pulpana lui unu, pe care îl imită fără rușine. Eu unul îl contest. Piesa mea aduce ceva cu totul nou. Ea se numește *Canubucodonosor* și are numai două personaje, o țigară și o pungă de praf de supă». «Ionescu IV: Nu-mi vorbiți de Trei. E un depășit. Închipuiți-vă, piesa lui are și replici. La mine eroii se exprimă monosilabic. Mai mult tac. Piesa mea nu are nici o legătură cu ei. În primul rând ca titlul. Se cheamă *Ddocanubodosor* și aduce ceva cu totul nou. Veți vedea când ce va publica». «Ionescu V: Nu! Hotărât nu! Nu-i recunosc drept maeștri. Eu de fapt îi combat. E limpede și din titlul piesei *Sornabucudono*. N-am eroi. N-am personaje, n-am nimic dar sper să intru cu ea în fond (e vorba de *Fondul literar*, N. B.)). «Ionescu VI: Eu nu-l imit nici

pe Cinci...». «Ionescu VII: Idem... Ionescu VIII:... Ionescu IX:... Ionescu X: ...». «Ionescu XI: Suntem 11, deci o echipă, iar eu ca înaintaş, scriu o piesă şi mai nouă pe care nu o va înţelege nimeni, nici chiar zece predecesori ai mei. Pieseii îi voi da un titlu cu totul nou şi nemaîntâlnit... O voi numi *Nabucodonosor* şi va avea patru personaje, un cuier şchiop şi o cutie de violoncel plină cu morcovi...». ■ Cu *Omagiul criticului*, de Ion Oarcăsu, se deschide seria articolelor aniversare consacrate lui Perpessicius: „Luând-o înaintea altora şi citind aproape tot, cu resemnare spirituală de anahoret, Perpessicius întreţine forma ideală a criticii confesive, părăsită parcă astăzi e alţii slujitori ai breslei în favoarea unor modalităţi mai eficiente. Cine ştie, însă, dacă exemplul lui nu va avea urmaşi direcţi şi dacă într-un timp apropiat, literatura noastră îmbogăţindu-se, nu va determina pe cineva să-i repete calea; fiindcă, oricâtă conştiinţă de sine ar manifesta creaţia beletristică, ea nu se poate lipsi de serviciile unui om iniţiat, sincer şi laborios, chiar fără sistem estetic, deci «impresionist erudit» cum ar spune Lovinescu – fiinţă providenţială, care prin devotament zilnic sau săptămânal să-i insuflă energia trebuitoare». ■ Domiţian Cesereanu semnează textul *Stilul criticii*: „Perpessicius impune culturii noastre stilul artistic al criticii. Erudiţia lui, însoţită de o vie şi foarte divers solicitată participare în alegerea sau diagnosticarea valurilor literare, se revarsă într-o frază larg coordonată, pe parcursul căreia înfloresc metafore şi se încheie numeroase ornamente (figurative, se iscă euritmii, abundă, determinări sugestive, de o graţie poetică, cuvinte şi expresii care au o savoare aparte). E o construcţie într-o adins! De astă dată răspunsul nu mai comportă un coeficient de dificultate, suntem în situaţia de a constata că stilul acesta îl reprezintă pe critic într-o ipostază de virtuos, deci exprimând mai bine ca oricând mobilitatea spiritului sau chemat spre a împărţi, de la caz la caz, judecata de valoare, ironia, dispreţul disimulat, etc”. ■ *Omul din bibliotecă* este profilul pe care Ion Maniţiu i-l face lui Perpessicius: „De o rară distincţie şi de o proverbială blândeţe, criticul a exercitat decenii de-a rândul – şi a cest lucru trebuie încă şi încă o dat accentuat – o puternică şi foarte sănătoasă influenţă, arătând şi demonstrând că se poate face critică necruţătoare şi printr-un limbaj reţinut, demn şi civilizat, nu neapărat prin explozii verbale indignate sau prin imprecăţii pitoreşti în aparenţă iar în esenţă de tipic huliganism şi de brigandaj literar. În contextul mişcării noastre literare, Perpessicius a adus distincţia, blândeţea, luciditatea nobilă, civilizaţia”. □ Mircea Zăciu se înscrie în seria aniversară cu *Fragmentarium transilvan*: „O afecţiune specială vibrează în scrisul lui Perpessicius ori de câte ori realităţile Transilvaniei (...) pătrund în pagina memorialistică (evocarea descinderii în 1919, la liceul «Moise Nicoară», farmecul plimbărilor arădene, popasul de la Tg. Mureş şi, îndeosebi, reîntoarcerile estivale de la Uioara) în cea istorică (a cărei viziune monumentală îşi trage izvorul mărturisit din celebrul panoramic al lui Bălcescu) sau în «menţiunile critice», cu atât de bogate şi fertile observaţii asupra scriitorilor

ardeleni mai vechi sau mai noi. Regăsești peste tot acea bonomie cuceritoare, împletită cu o desăvârșită sinceritate a colocviului, în surâsul binevoitor al căruia e sublimată atâta erudiție, trecând prin filtre dese rezerva critică, sentința riguroasă”. □ Proza *Războiul s-a sfârșit aseară* îi aparține lui Augustin Buzura. □ Sunt prezenți cu poezii Gheorghe Chivu, Emil Manu, N. Pârvu Nicolae Prelipceanu (*Trei poeme întrerupte*), Romulus Guga (*Variații pe o temă de bocet: Ion; Ana; Petru; Valeria*); Cornel Udrea, Platon Pardău. □ În cadrul rubrici Creație și actualitate Petru Sfetca realizează un interviu cu Mihai Beniuc: „ – Poezia de astăzi este acuzată de către unii că tinde spre forme obscure, iar alții, printre care recent criticul Vladimir Streinu, afirmă că «obscuritatea» exprimării aparține naturii poeziei. Oare e vorba de o obscuritate în spiritul cititorului, în voința spiritului poetului sau în natura subiectului? – Se înțelege că poezia este un arbore cu rădăcinile în aer. Noi vedem trunchiul, coaja, rămurișul, dar nu rădăcinile. Totuși, știm că ele există, în întunericul lor supământean, și alimentează frumusețea de afară. Dacă poezia ar fi numai un act inteligent și un fenomen de repetiție, atunci, odată înțeleasă, nimic n-ar mai fi în ea oscur. dar poezia are o bază afectivă, emoțională, cu substraturi abisale și cu ceva «nemaîntâmpnat înainte», legat de persoana autorului, direct sau indirect. Ca să-și facă efectul și să fie simțită, poezia n-are nevoie să i se dezgroape rădăcinile. Un autor n-are de ce să-și afișeze «obscuritățile», ele răzbesc și singure, ca un ecou în pădure. De obicei însă cititorul mai adaugă, pe drept, din propriile sale emotivități venite din străfunduri la opera autorului. Opera devine astfel un receptacol în care vibrează sufletul cititorului, fiecare după diapazoanele proprii. (...) – Cum aprecieți vasta înțepindere a scriitorilor tineri de a exprima până la limită posibilitățile metamorfozei eului, plasticitatea sa? – Tineretului îi șade bine să fie revoluționar. Încercarea de a defini, de a exprima și schița în nenumărate chipuri (eu este în felul meu de-a vedea egal cu noi, fără a folosi pluralul majestății) e legitimă. Căci abuliția istorico-socială a timpului nostru se repercutează vehement asupra conștiinței noastre și mai ales a tinerei generații. Sunt de acord ca ea să limpezească ceea ce e tulbure, dar să se mențină mereu leninistă: să respecte și să valorifice tot ceea ce e viu și viabil din trecut, așa cum se cere într-o țară a oamenilor muncii, sub steagul revoluției”. □ M. Djentemirov traduce poezia *Vis* de Boris Pasternak, iar Tiberiu Utan semnează traducerea poeziei *Aici*, în munți de Rasul Gamzatov. □ V. Grunea traduce *În piață și dincolo de rău* (proză) de Vasili Axionov.

4 noiembrie

• [„Scânteia”] Dan Zamfirescu semnează articolul *Îndatoriri față de moștenirea culturală*: Asistăm la o amplă, multilaterală și sistematică acțiune de valorificare a moștenirii literare din secolele XV-XVIII, așa-zise „literatură veche”. Termenul devine pe zi ce trece o simplă convenție: interesul manifes-

tat de marele public față de creațiile rezervate deunăzi filologilor și istoricilor sau celor obligați să le frecventeze din motive școlare a transformat literatura „veche” într-o dimensiune a contemporaneității. Se descoperă tot mai mult punctele interioare care ne leagă de gândul, simțirea și arta unor Neagoe Basarab, Ureche, Miron Costin, Cantemir sau Stolnicul Cantacuzino. Este, fără îndoială, meritul Editurii pentru literatură de a fi încercat prima să scoată pe vechii noștri scriitori „în lume”, depistând în acest scop, mobilizând și stimulând pe cei mai cunoscuți specialiști, inițiind colecții, provocând ediții ireproșabile și studii introductive fundamentale. (...) Bilanțul poate fi socotit pozitiv, mai ales dacă adăugăm unele volume și studii asupra acestei perioade. Dar suntem departe de momentul când se va putea socoti încheiat – fie și în liniile sale esențiale – acest proces aflat în plină afirmare. (...) Succesiunea volumelor pe rafturile bibliotecii trebuie însoțită de elaborarea acestei noi perspective, din care să reiasă documentat legile de bază ale dezvoltării spirituale a poporului nostru. Una din ele, și cea mai însemnată, a fost formulată recent de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântul rostit la adunarea populară de la Alba Iulia, în care arăta că poporul român a știut «să-și păstreze ființa națională și să-și creeze o cultură și o civilizație proprie, în strânsă legătură cu civilizația și cultura mondială». Această apreciere deschide o perspectivă pentru istoricii literari și următorul pas în valorificarea moștenirii literare a epocii vechi îi vedem tocmai în demonstrarea strânselor legături ale activității cărțurilor din această vreme, pe de o parte, cu lupta perpetuă a poporului nostru pentru apărarea și afirmarea individualității sale politice și spirituale, pe de alta, cu procesul cultural mondial. Cultura veche românească ne oferă nu numai izvoarele pure ale unui patriotism luminat, cumpănit și ferm totodată, ci și imaginea unei continue prezențe în contextul culturii europene, realizată peste toate vicisitudinile istoriei și reușind să facă poporul român contemporan cu principalele curente de cultură și transformări structurale ale climatului spiritual european. Orizonturile culturii românești din trecut sunt mult mai întinse decât apar de obicei și un nou examen al fenomenelor și textelor în lumina acestei perspective poate duce la constatări adesea surprinzătoare, la modificarea substanțială a părerilor curente despre locul și rolul culturii române în aria culturală răsăriteană și în istoria culturală a Europei secolelor XIV-XVIII”.

• [„Contemporanul”, nr. 44] La rubrica *Meridiane* apare eseu lui Paul Cornea *Gustav Lanson și istoria literară contemporană*: „la efortul actual de a lărgi orizontul interpretării și de a așeza mai temeinic jaloanele unei științe a literaturii e folositor să-i parcurgem opera. (...) Lanson întruchipează o pasiune nobilă pentru știință, o probitate, o dezinteresare, o exigență metodică scrupuloasă, cu umanism democratic care, ieri ca și azi, sunt inseparabile de știința criticii și a istoriei literare”. □ Observațiile intitulate *Adecvare sau inadecvare a limbajului critic*, cum se intitulează cronica literară a lui Nicolae

Manolescu, fac referire la monografia *Tudor Vianu* de Ion Biberi. □ Profesorul Ștefan Pascu, membru corespondent al Academiei publică eseu Gh. Șincai – reprezentant de seamă al iluminismului.

5 noiembrie

• [„Scânteia”] Traian Coșovei vede posibilă *Întoarcerea rândunelelor* în plină toamnă. În articolul astfel intitulat, T. Coșovei scrie despre „legea pentru ocrotirea mamei și copilului”, spre a arăta că în această lege „pe lângă un gest de supremă și înțeleaptă ocrotire al fondului de aur al neamului și pe lângă elogiul luminos adus acestor ființe din ființa patriei, legea aceasta este o nobilă ocrotire a omului, a regenerării ființei noastre spirituale. Cum am spus la început? Întoarcerea rândunelelor. Fiecare copil este un stol uriaș de rândunele – cu acel zbor de primăvară care ajută adâncă răscolire minerală de energii ale vieții”. □ Despre *Propulsia editorială a debutanților* realizează un raid-anchetă Ion Movileanu și Grigore Arbore.

• [„Cronica”, nr. 39] La pagina *Cronica literelor* apar poeziile: *De-am fi cu-adevărat*, de Șt. Aug. Doinaș, *Panta Rei*, de Ilarie Hinoveanu, *Tirezias* și *Nocturnă*, de George Popa, *Cântec pentru acum*, de Ana Mășlea, *Ca o bombă* și *Omul invizibil*, de Paul Drumaru. □ Ion Covaci publică proza scurtă, *Trenul de la ora 5*. □ *Nou și vechi în romanul actual* este titlul articolului semnat de Radu Zamfirescu, în care face referire în special la romanul lui N. Breban, *Francisca*, „unde este ilustrată orientarea mai nouă a prozei noastre actuale...”. □ În cadrul rubricii *Carnet de lector*, Demostene Botez semnează articolul *Evoluția ... speciilor*, în care afirmă: „Marea atracție a tineretului cu preferințe literare, a fost, este și rămâne, poezia. Explicații desigur sunt. Materialul intern al poeziei sunt senzațiile și sentimentele, – afectivitatea individuală, adică exact ceea ce caracterizează structura și activitățile tineretului. Dovadă despre asta este și faptul că de foarte multe ori, respectivul june se lasă de poezie de îndată ce a atins oarecare maturitate. În cariera literară, poezia apare astfel ca o îndeletnicire de tranziție, ca un fel de antrenament inițial. Ceea ce este interesant însă este aceea că prozatorii de mai târziu, proveniți din poeți, nu-și reneagă aceste începuturi pe care le trec la activ în bilanțul muncii lor literare”. □ Sub titlul *Documente sadoveniene*, Ștefan S. Gorovei publică două manuscrise și două scrisori despre Sadoveanu. □ Secțiunea *Note și comentarii* semnalează apariția nuvelor lui Marin Preda, din care amintim: *La câmp*, *Colina*, *Calul*, *Înainte de moarte*, *Amiază de vară*. □ Este anunțată și apariția volumului lui Matei Călinescu, *Rigoarea și poezia criticii*. □ Sunt semnalate și câteva dintre meditațiile critice ale lui Șerban Cioculescu, prilejuite de trei poezii publicate de Nichita Stănescu. □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține articolul semnat de Corneliu Ștefanache despre volumul I din *Prelegeri de estetică* a lui Hegel: „Lui Hegel îi revine meritul de a fi primul filozof care a prezentat lumea naturală, istorică și spirituală ca un proces în veșnică mișcare,

transformare și dezvoltare, care a cuprins în geniala sa analiză un uriaș câmp de probleme, preconizând atotputernicia rațiunii, într-o perioadă când agnosticismul avea destui adepți”. □ La rubrica „*Cronica*” pe glob, Const. Ciopraga scrie despre *Jean Giono, poet al depozitaților*, deținător al premiului Goncourt, în a cărei viziune cultul naturii, al vieții simple, a constituit, pe o întindere a operei sale, un element cheie”.

● [„*Flacăra*”, nr. 45] Se notează apariția în traducere în limba maghiară a volumului lui Eugen Barbu *Șoseaua nordului*, la Editura pentru literatură, precum și apariția romanelor *Fecioarele despletite* și *Drumul ascuns*, de Hortensia Papadat-Bengescu, în colecția *Biblioteca pentru toți*. Tot într-o colecție de literatură, *Biblioteca școlarului*, se semnalează apariția cărții *Versuri* de George Bacovia. □ Eugen Frunză semnează la rubrica sa *Carnet de scriitori* textul *Obrazul... lipsă*.

● [„*Lucefărul*”, nr. 45] Aurel Martin consemnează, rezultatele unei anchete publicate de „Scântea” cu privire la observația socială în creația artistică. „Bizuindu-se pe exemple elocvente[sic], culese din istoria literaturii române sau universale, făcând deopotrivă interesante referiri la diversele tendințe și căutări prezente în câmpul prozei și dramaturgiei contemporane, participanții la discuție au subliniat, în unanimitate, latura, funcția, implicațiile, punctul de plecare, semnificațiile, destinele prin excelență sociale ale operei de artă, caracterul ei necesar național, faptul că marii scriitori de totdeauna au fost ecoul sensibil al epocii și poporului lor, străduindu-se să surprindă viața în manifestările ei revelatorii, să esențializeze realitatea contemplată, reliefând adevăruri fundamentale încărcate, la rândul-le, cu firești valențe sociale. (...) Ambiția oricărui scriitor e să îmbogățească tezaurul literaturii cu opere nemuritoare, întemeiate pe explorarea unor adevăruri omenești răscolitoare. Dar adevărul e totdeauna concret și trăiește în strânsă conexiune cu alte adevăruri, și ele concrete, care pentru a fi descoperite, trebuie căutate. Socialul e o sinteză de adevăruri ce nu așteaptă decât să fie relevate și interpretate. Eroarea multora e că se îmbată în iluzia (foarte metafizică) a credinței că ar exista adevăruri sociale etern și, universal valabile, că, prin urmare, un adevăr descoperit (să zicem de existențialiști) în orânduirea capitalistă, ființează în forme aproximativ similare și în alte orânduirii, inclusiv în cea socialistă. O literatură a incomunicabilității ar putea crește, așadar, și pe sol socialist, de vreme ce oamenii ar întâmpina, în efortul lor disperat de a se înțelege unii pe alții, anume dificultăți insurmontabile, rezultate nu numai din încărcăturile semantice și afective diferite acordate cuvintelor, ci și din natura lor psihologică, prin ea însăși, zice-se, individualistă. Ceea ce, gândindu-ne la destinul omului în capitalism, s-ar putea să fie, măcar în parte, adevărat. Amatorii uită însă (ori n-au observat) că transferul de situații, probleme, tipologii nu e posibil (în măsura în care e totuși posibil) decât între realități cu structură asemănătoare, că un adevăr probabil (sau sigur) valabil pe un alt meridian și pe o altă treaptă

a istoriei, se află adeseori în postura unui nonadevăr pe alt meridian și în alt moment al evoluției societății”.

8 noiembrie

• [„Scânteia”] Noi puncte de vedere din ancheta *Observația socială în creația artistică* [vezi „Scânteia”, 30 octombrie] apar odată cu răspunsurile lui Șerban Cioculescu, Eugen Barbu, Al. Ivan Ghilia, Petru Comarnescu, Zoe – Dumitrescu-Buşulenga, Sütő András. Redăm fragmentar o parte din intervenții. □ Șerban Cioculescu: „Observatorul social; i cu deosebire artistul socialist trebuie să știe să privească lucrurile și oamenii dintr-un unghi de privire nou, să fie martori lucizi ai prezentului. Învățătura marxist-leninistă îi împrumută o concepție de viață și o metodă de investigație în adâncime. Ceea ce îi incumbă în plus este pasiunea profesională, ardoarea de a privi, de a cunoaște cât mai multe locuri din patrie și cât mai mulți oameni, de a scruta noile condiții sociale, de a surprinde transformările omului nou și, mai ales, specificul fiecărei structuri umane din câte va fi întâlnit în peregrinările lui. Dacă reportajul artistic este literatura cititorului de ziare, arta cere maturitatea impresiilor, elaborarea lentă, conștiință artistică, devoțiune integrală. Graba care caracterizează ritmul vieții moderne intră în conflict cu legile creației artistice. Un scriitor autentic nu trebuie să se descurajeze de repetate nereușite, iar perseverența în lucru învinge toate greutățile. Valorile unei opere de artă ne divulgă în ultimă instanță virtuțile morale ale creatorului ei: pivotul acestora este răbdarea, iar axa lor – munca”. □ Eugen Barbu: „O reușită cu ultima nuvelă a lui Lăncrănjan abia a fost remarcată în câteva rânduri, în schimb, cartea unei tinere și talentate prozatoare de vreo 120 de pagini, cu mici portrete, și ele sensibile, interesante, dar cam nesemnificative, s-a bucurat de o primire extraordinară. Un astfel de lucru nu se poate petrece fără să rămână neobservat. Și trebuie să sancționăm evaziunile și închiderile de ochi. Altfel vom ajunge la o literatură fără sevă, departe de tradiția noastră, departe de realitatea românească. Jos pălăria în fața marilor scriitori străini, dar mă înclin și mai mult în fața marilor romancieri români. Toți aceștia au fost străluciți observatori sociali, toți au scris despre realitatea țării noastre. De aceea, istoria literară nu i-a refuzat, de aceea îi iubim și astăzi”. □ Petru Comarnescu: „... În paginile «Scânteii» și în alte părți s-au discutat recent relațiile dintre talent și luciditate, între talent și muncă etc. Lesne ar fi dacă numai prin talent s-ar asigura măiestria și semnificația înaltă a operelor de artă. Să ne gândim însă că aceleași mari talente în unele lucrări izbutesc și în altele nu izbutesc. Izbutesc acolo unde au o mai profundă cunoaștere a realității, acolo unde observația este însoțită de o trăire a problemelor, de o conștiință mai scormonitoare. Observația se face pe temeiul culturii pe care și-o formează scriitorul sau artistul, se bazează pe trăirea problemelor pe care i le relevă realitatea cu care este în contact. Ca să observi, îți trebuie nu numai ochi și emoție, ci și

cunoaștere, gândire, cultură generală și de specialitate. Observația înseamnă interpretare, iar interpretarea – o seamă de însușiri. (...) Aș mai dori să fac câteva comentarii și asupra noutății, tot în legătură cu observația. Unii scriitori, artiști plastici, muzicieni caută cu orice preț noutatea, socotindu-se „învechiți” dacă nu creează după ultimele curente sau mode. Unii cred că Rebreanu ar fi învechit față de Nathalie Sarraute sau Matei Caragiale față de Kafka. Unii artiști plastici se cred depășiți dacă nu fac artă cinetică. Să ne gândim că Luchian a trăit pe când se făcea futurism și Petrașcu sau Pallady pe când cubismul era o «noutate». Ar fi fost ei mai mari creatori, mai originali și mai «înnoitori» dacă s-ar fi înregimentat în mișcarea futuristă sau cubistă?”. Zoe Dumitrescu-Buşulenga: „... Geometria structurii interpenetrate a universului uman și a celui social nu îngăduie amputări. Un individ tăiat din contextul său nu poate trăi, neavând din ce-și trage substanța. Un monolog absolut nu există. S-au putut scrie drame cu un singur personaj, dar acesta își trage bucuria și nefericirea din lumea care se ridică, măcar aluziv, dacă nu explicit construită în jurul lui. Și chiar în tentativele de non roman, fără personaj, tot universurile individuale ale gândirii și sensibilității se întretaie și se amestecă într-o lume amorfă, dar care nu este alta decât un fel de aură a celei sociale. Ori de unde pleci, tot la social ajungi. Numai drumurile se deosebesc. Vorba lui Aristotel, *zoon politicon*, omul fiindă socială, nu era o butadă, își fixa o determinare absolută, măcar pentru planeta noastră și gradul nostru de evoluție”. Sütő András: „Toți participanții de până acum la anchetă, analizând mereu alte și alte aspecte ale problemei, au ajuns la concluzia că este absolut necesară o continuă adâncire a observației sociale, că talentul, aptitudinea, unghiul de vedere trebuie îmbinate armonios. Dar mai constat și că toți pun accentul pe necesitatea unei mai aprofundate înfățișări a stărilor de azi, a socialismului din țara noastră. Toți susțin necesitatea aprofundării conflictelor dintre oameni. Dar în ce privește această necesitate (nu ne referim la falsele conflicte, a căror evoluție și soluție se pot ghici de mai înainte !) bine zice Lăncrănjan că, alături de unele năzuințe sincere, apar cei în goană după «senzație». Tagma celor înclinați a confunda literatura de conflicte cu literatura de scandal. Dacă scriitorul nu se consideră a fi un cititor în stele, care – precum Theiresios – ridică ochii spre cerul impasibil la frământările pământenilor, el nu poate fi abătut de la ale lui. Adică de la permanenta peregrinare prin realitățile sociale. Dar va trebui să știe că din asemenea peregrinări trebuie să aducă acasă echivalentul de talent, cultură și angajament, cu care a pornit la drum”.

9 noiembrie

• [„România liberă”] În secțiunea *Carnet cultural*, Boris Buzilă abordează problema raportului dintre *Invenție și realitate*, într-un articol omonim, recenzând volumul „hibrid” al lui Traian Filip, *Desen pentru natură*, apărut la Editura pentru literatură. Plecând de la faptul că nu este niciun secret că „proza

cu caracter autobiografic din această carte se inspiră din existența de efemeridă a fostei «școli de literatură», Buzilă precizează că, „neavând o construcție riguroasă de roman clasic”, opera prezintă „dublul caracter al unei cronici (...) și al unei suite de portrete, «desene după natură»”, autorul notând „unde va în treacăt că n-ar putea să deosebească ceea ce este adevărat de ceea ce este invenție”. După o prezentare a operei, conchide însă că, poate, „vreodată, reeditând o practică cu tradiții la noi și aiurea, Traian Filip se va gândi să revină asupra acestei cărți, – fiind tentat să scrie o nouă cronică a «Parnasului» optând, de astă-dată, pentru mijloacele memorialisticii pure (...)”.

10 noiembrie

• [„Scânteia”] Dan Grigorescu publică intervenția *Cu cine scrii?*, luând exemple din presa culturală: „Cu trei decenii în urmă, Tudor Vianu, savant de înaltă cultură umanistică, atent la întreaga înfățișare a literaturii și artei universale, consemna acest adevăr: „Nimic nu e mai obositor decât să asisti la eforturile evidente ale unor scriitori care vor cu tot dinadinsul să nu semene cu alții. Ceea ce ei ar dori să devină originalitate, se transformă, astfel, în manierism steril. (...) Influența suprarealistă se manifestă uneori cu o violență surprinzătoare. Sebastian Reichmann, de pildă, relatează, într-un număr recent din «Ramuri», un *Scandal în Basilica San Marco*. Ceea ce reține, dintru început, atenția e supunerea la normele poetice elaborate cândva de Tristan Tzara: «Timpul tremură singur / Cineva își privește oasele sale, străin / În patru colțuri de cameră pot aștepta / Scaunele fumegă în catifea învelite... / Seara cu numele și prenumele ei. / Necesitatea înțepenită ca o bănuială. / Și rinoceri galbeni care se întreceau / La primăvară când vom avea în sfârșit» etc. Înșiruirea de non-sensuri nu poate, în niciun caz, să creeze impresia de originalitate. Ea se înfățișează ca o trudnică elaborare, menită numai să surprindă, să atragă atenția asupra persoanei poetului. Într-un volum recent al lui Ilie Constantin – poet care și-a afirmat personalitatea, cu unele împliniri durabile în câmpul generației sale – se deslușește, distinct, un copleșitor ecou al liricii lui Ion Barbu. Poetul *Jocului secund* este însă unul dintre acei creatori care „nu pot fi plagiați”, cum scria cândva un romancier și eseist de prestigiu. Așa se face că prezența lui îl copleșește pe tânărul poet Ilie Constantin. O recunoaște într-un poem subintitulat *Omagiu lui Ion Barbu*, consemnând astfel, sincer, o înfrăurire ce nu lasă să se manifeste personalitatea celui care semnează volumul *Clepsidra*. Și aceasta pentru că Ilie Constantin încearcă să scrie cum a scris Ion Barbu, pe când marele poet a scris conform propriei modalități de înțelegere a lumii. Cu alte cuvinte, la Ion Barbu hermetismul încheie cu adevărat sensuri; la imitatorii săi, el devine simplă manieră și ai dreptul să suspectezi versurile lor de strădania de a ascunde lipsa unui gând mai adânc. Ilie Constantin transformă în obscuritate ceea ce la modelul său literar era lumină: «Bărbatul tânăr își tânjește umbra / Spre-un invers semn de

umbră colindând-o“... La el, efortul hermetismului duce la formulări poetice ce exprimă contrariul celor gândite de autor: „Și mult aş vrea să mă urmez copil, / Pe dealurile vârstei, pe lagune, / Pornit spre starea dulce inutil / Ce nu se poate și se poate spune» (s.n.) E, într-adevăr, regretabil că un talent adevărat se risipește în asemenea exerciții. Tânărul scriitor Dumitru M. Ion își înfățișează astfel gândurile la începutul noului an universitar: «Și după un anotimp care trimite semințele-n ramuri, mă-ntreb dacă pământul e gras de ajuns și mai ales de ce latră câinele Slughî la întoarcerea în ghețar, de ce soborul Voronețului mi-e apropiat ca patima care mă ține-n lumină, de ce mă trag de oriunde «șezum și plânsem» de lângă o grădină cu multă țărănă»... Nu știu dacă autorul rândurilor citate aici își dă seama cât de pregnantă este impresia de pastişă după literatura revistelor numite «de avangardă», a compunerilor din «Unu» sau «75 H.P.» Dar ceea ce e limpede e că nu știe că acele reviste urmăreau, programatic, înlocuirea «vechilor norme literare» pe care le socoteau nesatisfăcătoare pentru exprimarea ideilor lor anti-burgheze. «Înnuirea» produsă de aceste publicații a fost justificată de dorința de a epata, de a nedumeri pe cititorul obișnuit al unor melodrame burgheze. Avem, poate, dreptul, să ne întrebăm: pe cine urmărește să epateze Dumitru M. Ion? Fără îndoială, literatura noastră contemporană trebuie să poarte semnul epocii pe care o trăim. Este firesc ca opere ale literaturii universale din vremea noastră să fie asimilate creator de scriitorii tinerei generații. Fiecare epocă își creează însă o artă pe măsura propriilor aspirații. Originalitatea trebuie căutată în tălmăcirea lucidă și, în același timp, pasionată a gândurilor și sentimentelor lumii noastre. Originalitatea e dată de participarea la marile evenimente ale acestei epoci din istoria întregii omeniri, dar, în primul rând, din istoria contemporană a poporului român. Originalitatea autentică nu înseamnă dorința de a nu semăna cu alții, ci de a fi conform cu tine însuși”.

• [„Albina”, nr. 985] M. Iorgulescu adresează critici organizatorilor unor spectacole teatrale din mediul rural în reportajul *Jocul de-a spectacolul*: „În locul unui spectacol tineresc, plin de voieșie și proștețime, vreo zece spectatori au asistat la o jalnică parodie. Timp de circa 20-25 de minute am vizionat un pretext de program, susținut în fața unei săli goale de către așa-zisele «formații reprezentative» ale căminelor din cele trei comune. (...) Situația era cu atât mai paradoxală cu cât, în sâmbăta premergătoare acestei duminici, la Gorgani (un sat ținând de Călinești) se desfășurase o frumoasă «seară pentru tineret», organizată de căminul cultural și organizația comunală U.T.C. (...) Cum se poate explica atunci eșecul unei acțiuni, la un interval de mai puțin de 24 ore? Numai prin superficialitatea cu care a fost pregătită prin faptul că nu s-a ținut seama de timpul liber al oamenilor. La originea ratării acestei manifestări se află bineînțeles formalismul, piedică principală în organizarea unor programe cultural-educative interesante și atractive”.

• [„Gazeta literară”, nr. 45] Atenția de care se bucură științele umane face ca numărul de față să se deschidă cu o discuție despre *Orientări noi în sociologie*, la care participă H. H. Stahl și Ion Biberi. Dialogul împletește remarci despre revoluția comunicațională a noii lumi postbelice și istoria școlii sociologice de la București, fără a lăsa la o parte nevoia de a lucra mult mai mult de-acum înainte pentru a recupera rămăneri în urmă pe care le remarcase nu demult Nicolae Ceaușescu (invocat de H. H. Stahl). □ Tudor Arghezi scrie un editorial în care-l omagiază pe I. C. Vissarion, prozator-țăran, de la moartea căruia se împlineau 15 ani și pe care poetul îl cunoscuse, dar deplânge conul de umbră în care a intrat □ Fănuș Neagu deplânge la rândul său uitarea în care a căzut poetul brăilean Mihaela Dragomir, dispărut în 1964. □ Un pamflet împotriva inflației de poeziei de slabă calitate, semnează Ștefan Aug. Doinaș. □ Eugen Simion consacră cronică sa literară volumului *Răsfrângerii* de Cezar Baltag: „Muzical, lirismul lui Cezar Baltag e, în aceeași măsură, cerebral. L-am fixa chiar, dacă formula n-ar fi compromisă, în cadrele poeziei de concepție, în care meditația în jurul unei idei generale e totul”. □ Pagina de poezie cuprinde două grupaje: Radu Boureanu și Matei Gavril (poetul își luase între timp numele de Albastru, dar aici apare cu numele de la debut). Pe pagina următoare, apare azi celebrul poem al lui Nichita Stănescu, *Frunză verde de albastru*. Alte două grupaje sunt semnate Nicolae Tăutu și Ion Petrache. □ La secțiunea proză, Constantin Țoiu publică nuvela *Trompete după-amiază* □ La secțiunea de arte, o cronică plastică (la expoziția Ilenei Bratu) aparține lui Matei Călinescu □ S. Damian semnează prima parte a unui eseu critic despre ludicul prozelor lui G. Călinescu (*Omul invizibil*), în care oscilează între evocarea unui personaj-vrăjitor și analiza mijloacelor stilistice ale ludicului. „În menținerea (sau, poate, recuperarea) „copilăriei funciare”, autorul găsește indiciile unei filozofii stenice și ale unui optimism inocent și aprins. De la *Cartea nunții* până la *Scrinul negru* străbate nostalgia unei Elade a spiritului, în care privirea senină, solară, contemplația voioasă, jocul era privilegiile umanului”. □ Nicolae Balotă analizează critic două volume recente de Gustav Rene Hocke, care urmau să fie traduse în limba română, *Lumea ca labirint* și *Manierismul în literatură*, trecând cu folos prin istoria studiilor despre baroc, în care barocul nu mai este privit ca o etapă anume într-o istorie a evoluției formelor artistice, ci o constantă care apare în diverse epoci, în mod recesiv. Balotă contestă însă echivalarea unei estetici moderniste excesive cu un nou avatar al manierismului, pentru că aceasta ignoră încadrările istorice care dau mereu esteticilor respective semnificații diferite: „Manierismul acesta expansiv, voind să anexeze teritorii antropologice și culturale de la stilul asiatic antic la personajul literaturii absurdului, se reduce pe sine în cele din urmă ad absurdum”. □ Atlasul liric ne prezintă poeți sovietici: Leonid Martinov, Kaisîn Kuliev, Silva Kaputikian, Debora Vaarandi și Vladimir Sosiura (traduceri de Tașcu Gheorghiu și Victor Tulbure; poezii nu sunt prezentați în nici un fel...).

• [„**Glasul patriei**”, nr. 32] Poezia *Moștenirea* apare sub semnătura lui Dumitru Corbea. □ Paul Anghel publică *Alpiniștii luminii*. □ Radu Gyr evocă liric, cu ritm și rimă, *Lăuta străbună*. ■ Petru Comarnescu scrie despre **Vitalitatea culturii noastre**: „Există în cultura noastră o atitudine caracteristică împotriva exceselor de abstractizare teoretică, împotriva devitalizării și dezumanizării, împotriva înclinărilor spre urătenie, morbiditate, scabros, împotriva voluptății cu care, în alte literaturii și arte, este privită descompunerea vieții și a valorilor. Însăși atitudinea de tânguire și auto-căinare mărunță, curentă într-un anumit fel de romantism, nu a căpătat rădăcini în literatura și artele plastice de la noi. (...) O caracteristică a culturii noastre este acceptarea în genere numai a influențelor prielnice firii poporului nostru și tradițiilor lui culturale; acestea au fost trecute apoi în sinteze puternic originale și reprezentative. (...) Vremurile noi cer o mai bogată și semnificativă imaginație și mai ales lupta pentru marile idei umaniste, pentru ca de mult spiritualizata noastră vitalitate să fie și mai spiritualizată, fără a-și pierde, ci, dimpotrivă, sporindu-și continuu puternicul său suflu de viață”.

• [„**Tribuna**”, nr. 45] Un citat din *Cuvântarea* rostită de Nicolae Ceaușescu la încheierea Plenarei C. C. al P. C. R. din 12-14 octombrie 1966, apare pe prima pagină: „Sprijinirea și consolidarea familiei, îmbunătățirea ocrotirii mamei și a copilului, majorarea pensiilor și introducerea noului sistem de pensionare se înscriu pe linia preocupărilor pentru înflorirea multilaterală a societății noastre, pentru îmbogățirea vieții materiale și spirituale a întregului nostru popor – trăsătură esențială a politicii Partidului Comunist Român, a statului socialist”. □ Simion Bărbulescu evocă pagini din *Agârbiceanu despre copil și copilărie*: „Prin acele lucrări care zugrăvesc copilul și copilăria, Agârbiceanu a îmbogățit literatura noastră cu opere literare de o neegalată frumusețe artistică, răzuind în secret la perfecționarea oamenilor, prin îndemnul pe care, neostenit – îl adresează semenilor săi: de a se apropia cu dragoste și înțelegere de copilărie, de natură”. □ Mihai Rădulescu continuă *Memorial de călătorie de Tudor Vianu (VI)*. □ La rubrica *Însemnări*, L. O. semnează notița *Preocupări estetice*: „Spațiul acordat de presa de partid («Scânteia», «Lupta de clasă») problemelor estetice este tot mai mare, dovedind prin aceasta că literatura actuală are nevoie de o mișcare teoretică febrilă, care să-i asigure pas de pas evoluția, s-a stimuleze pe căi rodnice, s-o orienteze spre probleme-chei ale realității noastre socialiste și naționale”. □ În chestiunea disputelor dintre „Tribuna” și „Gazeta literară” cu privire la poezie intervine și Nicolae Sârbu, în *Tarde venientibus...*: „Fiecare cu șansele și posibilitățile lui bate la porțile artei. Sunt însă diferite feluri de a-i privi pe noii candidați la nemurire, cum se exprima cineva. De la ignoranță totală la indulgentul «e tânăr», care te scutește de alte explicații, până la desființarea acestuia. Nu-ți rămâne decât să te înarmezi cu un condei bine ascuțit ca să fii incisiv și să te apuci de treabă, adică să te afli în treabă. Poți utiliza un

procedeu clasic, așa cum face Ion Mureșan. Decupezi din poezii câteva versuri, apoi exclami de parcă ai fi descoperit America: «Îl vedeți? Pe el! De ce nu ne lasă odată în pace?» Asta după ce, în prealabil, te lamentezi că avem mai multă poezie decât poeți, cuvinte spuse pasă-mi-te de un confrate. (Ce dulce sună acest cuvânt în gura unuia pus pe ceartă!). Sperăm, totuși, că te referi la cel de la «Gazeta literară» care, într-un «paradis imaginar», te numește blând. Calificativul e, bineînțeles, de domeniul fanteziei. Dacă ai polemiza numai cu «Amfiteatru», cu «noua pleiadă» etc., ai putea să vezi din când în când, și câte-un poet. Versurile tânărului Ion Matei vădesc forță imaginativă, o anume îndrăzneală în expresie, ironie cu păstrarea echilibrului. Se conturează liniile unui univers propriu, care poate deveni, în viitor, tot mai distinct. Înainte de a-ți forma însă o părere, se recomandă cu căldură lectura. Dacă opiniile ți se vor împărți după același tipic, ca până acum, ajungem cu siguranță la... critică pe bandă. Și atunci «accentele» vor deveni... grave»); ■Veronica Vernescu realizează *Scurt interviu cu Nichita Stănescu*, un interviu persiflant, imaginat și alcătuit din versurile poetului: „– E o bucurie, pentru noi, acum, după apariția volumului Dvs. *11 elegii* – socotite printre prieteni *11 alergii* – să avem un colocviu în care să ne dezvăluim elevatele poziții estetice pe care se fixează scrisul Dvs. Așadar, prima întrebare: «Ce părere aveți despre pronumele El?» – «El începe cu sine și sfârșește / cu sine. / Nu-l vestejește nici o aură, nu-l / anulează nici o coadă de cometă. // Din el nu străbate-n afară / nimic; de aceea nu are chip / și nici formă. Ar semăna întrucâtva / cu sfera, / care cel mai mult trup / învelit cu cea mai strâmtă piele cu puțință. Dar el nu are nici măcar / atâta piele cât sfera» (Din *Elegia întâia*). (...) – Suntem clarificați. Aceste versuri le doriți, desigur, pe coperta cărților de 15 lei sub avertismentul: «A nu se citi noaptea». Și acum, ca încheiere, întrebarea a cincea și jumătate (11:2 = 5,5): «Cum vi se pare universul, omul, poezia?» – «Totul e simplu, atât de simplu încât / devine de neînțeles». (A unsprezecea elegie). – Aveți dreptate. Și, vorba aceea, vă mulțumim încheind cu străveche urare: «Las-o moartă!»). □ La Cronica literară Constantin Cubleșan semnează textul *Perpessicius poetul*: „Perpessicius a ajuns la poezie prin cultură. Faptul este evident. Ecourile din alți poeți (I. Negoțescu depista, cu finețe și îndreptățire, rezonanțe din Macedonski, Dulu Zamfirescu și chiar din C. Conachi, dintre poeții români), mai cu seamă din cei străini, din care a și tradus mult, filiațiile cu aceștia se realizează pe planul culturii poetului și accentele străine, ușor recognoscibile, ce transpar în creația sa lirică, sunt asimilate organic. Perpessicius nu creează în genul sau în maniera cutărui sau cutărui autor; ecourile unor atari lecturi se răsfrâng în însăși atitudinea sa față de o anume realitate trăită intim, cu toată sinceritatea, creând astfel personalitatea poetică a unui erudit liric sentimental”. ■ În cadrul rubricii *Opinii*, Dumitru Micu îi ia apărarea lui Nicolae Manolescu în Ingenuitate și... altceva: „Ne convine sau nu, Nicolae Manolescu face școală. Și prozeliții lui cei mai

«fidele» sunt, uneori, curios, tocmai detractorii. Involuntar, firește. Cel mai recent e foarte stimabil (descoperiți-vă!) «prof. univ. doctor docent» și redevabil polemist pe deasupra. Acest neofit ține morțiș să desființeze volumul *Lecturi infidele*, însă pamfletul său *Tentația originalității*, din «Ramuri» nr. 11 nu face decât să confirme în felul și la nivelul său ideea fundamentală din cartea atacată: aceea a «infidelității» criticii. Criticul nu «explică» pur și simplu o operă; el își «creează» obiectul (după posibilități), se zugrăvește pe sine (volens-nolens) în autorii comentați. (...) Cât privește mimarea lui Călinescu... Mai ales în această privință, Al. Piru e fără rival. Nimeni nu poate visa măcar să-l egaleze în preluarea mecanică, în dogmatizarea ideilor călinesciene, în golirea călinescianismului de substanța lui vie, cu păstrarea a tot ce este exterior și caduc. Când cineva continuă pe G. Călinescu altfel, în spiritul operei sale, în stilul de gândire, Al. Piru, neascunzându-și iritarea, îl învinuiește (și nu e singurul de altminteri) ca de o nelegiuire, de o pretinsă «fidelitate» excesivă față de marele critic, adică exact de ce profesează domnia sa. (...) Dar Al. Piru, hipnotizat de spiritul lui G. Călinescu, vede pretutindeni călinescianism. Ca și cum tot ce-i interesant, original, inteligent, ar deriva, obligator, numai din Călinescu. Domnia sa e un copil mare. Copiii aplică numele dealului sau râului din preajma casei natale tuturor dealurilor și râurilor pe care le descoperă. Pentru un copil de pe Jii, Dunărea e un Jiu mare, Oltul un Jiu tulbure. Pentru Al. Piru, toți autorii care articulează judecăți ieșite din comun sunt G. Călinescu. Textul are și un P.S.: „Felicitări lui Eugen Munteanu pentru nota *Da!*, din nr. 43 (508) al «Tribunei», o mostră de obiectivitate și onestitate”. □ Mircea Zăciu semnează *Retrospectivă imaginară*: „Înainte de Unirea din 1918, din pricina condițiilor neprielnice, mulți artiști români părăsiseră provincia, iar pictorii maghiari, cu excepția coloniei băimărene, erau atrași spre Budapesta. Sabin Pop, Rodica Maniu, Theodorescu-Sion, sculptorii Cornel Medrea și I. Jalea, deși ardeleni de baștină se stabilesc la București”. □ Boris Mălinescu și George Cucură publică proză. □ Debutază cu poezii Nicolae Udrescu (*Peregrin; O viziune; Trecerea dincolo; De dragoste; Muzeul de istorie a Partidului; Interferențe; Echilibrare coaxială*), însoțite de o notă semnată de Ion Oarcăsu: „E o plăcere intelectuală să prezinți pe tinerii, bineînțeles, pe acei tineri la care simți, cum este și cazul lui Nicolae Udrescu, formarea unei structuri poetice originale, constituită nu numai din lecturi, din asimilări treptate și fatale, ci și din inclinații organice. La tânărul și foarte echilibratul student clujean se văd amândouă talgerele balanței. Pasiunea cititului îl apropie, într-o anumită măsură chiar îl înfeudează, față de poezii moderni, cu simțul tragicului existențial. De aici, o viziune dramatică și o încheștare a cuvântului, pornit să exprime substanța și nu să-și dezvăluie virtuțile muzicale, ceea ce nu înseamnă că Nicolae Udrescu nu este atent și armonia intrinsecă a frazei. Cum va evolua acest tânăr, e greu de știut. L-am dori, însă, tot mai prezent în revuistica literară, fiindcă are, fără

îndoială, ceva original și simptomatic pentru seriozitatea și aspirațiile celei mai tinere generații de poeți ai patriei”. □ Vasile Lucaciu îi ia un interviu lui Leonida Neamțu: „ – Evoluția dvs. literară a cunoscut o traiectorie puțin obișnuită. După o susținută activitate lirică, concretizată în reviste, în ele două volume de versuri unanim apreciate în presa literară, ați abordat cele mai diverse modalități ale prozei, de la literatura de aventuri la ea științifico-fantastică și romanul polițist. Considerați experiența din ultimii ani o îmbogățire a universului dvs. poetic, sau noi direcții în care urmează să vă manifestați în viitor? – *De fapt, nu este vorba de evoluție, am scris romane de aventuri încă din vremea anilor de școală, ulterior am abandonat, pentru o lungă perioadă, această neserioasă îndeletnicire în favoarea a ceea ce ați numit u amabilitate «o susținută activitate lirică». Am revenit pe nesimțite, dar definitiv, la prim iubire, și aș putea să afirm cel mult în glumă că proza polițistă și de aventuri are o legătură directă cu specificul universului poetic. Legături indirecte, fără îndoială, pot fi depistate, dar de ce să fim exagerat de subtili? În ceea ce privește genurile pe care le-am abordat, consider că romanul polițist, sau științifico-fantastic, se înscrie sub semnul generos și veșnic al literaturii de aventuri, cea mult îndrăgită de teoreticienii literari și de critici! Cu aceasta trec la întrebarea a doua: acordă aceștia suficientă atenție prozei de aventuri? Nu știu ce fac criticii, or fi bând și ei o cafea, ori s-au avântat iarăși într-una din pasionatele lor discuții despre etica, eventual profilul, eroului contemporan. Știu în schimb care e atitudinea cititorilor față de literatura de aventuri, și asta e suficient. De asemenea, știu că mai este loc pentru cărți de aventuri cu adevărat bune. Există prejudecata potrivit căreia un roman polițist poate fi scris mai ușor și mai repede decât, spre exemplu, o carte în care sunt zugrăvite (pe larg!) îndoielile și frământările unui țăran mijlocăș înainte de a intra în cooperativă. Încercați, domnilor, să scrieți un roman polițist cu adevărat excelent! Țeseți păienjenişul fin, invizibil, ce acoperă delictul, plasați în așa fel indiciile ca să nu le dea de capăt nici dracul, ocupați-vă de psihologia victimei, a vinovatului, a falsului vinovat, a detectivului și, în fine, regizați cu măiestrie câteva piste false, creați suspense-ul, momentele de spaimă, de relaxare, induceți-l în eroare pe cititor, jonglați nițel cu fantezia lui, sau cu lipsa lui de fantezie, ionizați-l chiar un pic, fiindcă fără humor (chiar negru...) nu merge, și încheiați cu o paradă supărătoare de subtile deducții! Am creat intenționat un fel de schemă, dar care gen literar nu-și are schema lui? Aș adăuga că la romanul de aventuri uneori tocmai ieșirea din schemă atestă originalitatea și talentul autorului; dar iată că încep să dau rețete și definiții, lucru pentru care îmi cer scuze!”. □ Despre împlinirea unei jumătăți de mileniu de la începerea zidirii mănăstirii Putna, scrie Nicolae Edroiu: „În cadrul manifestărilor cultural-artistice care au avut loc în cinstea împlinirii a 500 de ani de la începerea zidirii Mănăstirii Putna de către Ștefan cel Mare se înscrie și o realizare editorială primită cu căldură de*

către cititori: reeditarea cărții lui Nicolae Iorga *Istoria lui Ștefan cel Mare pentru poporul român* (E. P. L., 1966, 296 p.), cu un *Cuvânt înainte* de M. Berza. Prima ediție, trasă în două tiraje, în 1904, la Editura *Minerva*, împlinea și ea un act omagial cu prilejul comemorării a 400 de ani de la moartea marelui domnitor”. □ Valeriu Streinu semnează micul studiu *Contribuții filozofice românești*: „Cugetarea filozofică românească se înscrie în ampla confruntare de idei a lumii contemporane prin lucrări de sinteză critică asupra semnificației gândirii universale și prin lucrări ce urmăresc construirea unei imagini clare – de pe poziția filozofiei marxiste – a ceea ce este gândire și expresie filozofică. Temele și problemele abordate de cugetătorii și cercetătorii români în studiile apărute în revistele de specialitate demonstrează cu prisosință afirmația de mai sus, iar materialele prezentate în paginile publicației «Revue Roumaine des Sciences Sociales – serie de Philosophie et Logique», 1965, nr. 1-2 și nr. 3 editată de Academia Republicii Socialiste România confirmând, o dată mai mult, cele asertate”. □ Apare un scurt dialog *Cu Florica Ștefan despre poezia iugoslavă*: „Poetă iugoslavă, de origine română, Florica Ștefan, care a luat parte ca invitată la centenarul Coșbuc, a răspuns unor întrebări ale noastre în legătură cu poezia din republica vecină și prietenă. Discuția, care a avut loc pe terasa restaurantului *Lido* din București, s-a desfășurat în termeni calzi, de o plăcută afectivitate. (...) – În ce stadiu se găsește traducerea poeziei noastre în sârbo-croată? – Recent s-au afirmat doi tineri foarte talentați în tălmăcirea poeziei române. Am remarcat în unele reviste iugoslave traduceri lor din poeziile lui Nichita Stănescu și Marin Sorescu. Sper că activitatea acestora va fi fructuoasă în viitor. – Ce nume ați reținut din avangarda frontului nostru liric? – În primul rând am fost fascinată de noua falangă de tineri poeți în fruntea căroră cred că se situează Ion Alexandru, cel mai talentat. L-am sesizat din perspectiva mea, înainte de a fi remarcat de critica de la București. De asemenea am reținut numele Ioanei Diaconescu, descoperit la *Poșta redacției* de Geo Dumitrescu și al unei prozatoare debutante, Alexandra Târziu, care n-a publicat decât două-trei schițe. Bineînțeles apreciez poezia lui Geo Dumitrescu, Ștefan Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Cezar Baltag și alții, pe care îi urmăresc cu dragoste”. Alături de interviu apar traduceri ale poeziilor Floricăi Ștefan: *După cântec; Tot mai nereală; De ce cânt; Moartea cuvintelor; Nesfârșit; Bocet; În timp ce scriu; Nedespărțirea; Crochiu; Amanet*; interviu și traduceri sunt realizate de Petru Sfetcă. □ Din proză, Gelu Păteanu traduce *Hotel Djerdap* de Miko Ervin.

11 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 45] George Bălan publică la rubrica *Meridiane* eseuul *Amurgul artei*, după o lectură a *Esteticii* lui Hegel: „În sfârșit, după 129 de ani de la apariția ei, monumentală *Estetică* a lui G. F. Hegel devine

accesibilă și publicului larg de la noi, grație lui D. D. Roșca. Dincolo de meritele ei literare care îl fac pe Hegel atrăgător chiar cititorilor la simpla auzire a acestui nume și fără a-i simpatiza gândirea, tălmăcirea de față ilustrează cu strălucire procesul de masivă îmbogățire trăit în ultima jumătate de secol de către limba românească, proces la care, alături de Blaga, Vianu, Petrovici, Motru, Ralea, P. P. Negulescu, filozoful clujean a contribuit substanțial”. □ Adrian Marino scrie despre *Avangarda și tradiția*: „O avangardă pură, absolută, fără niciun fel de antecedent nu este cu putință. Ea neagă ceva, adaugă o nuanță, se grefează pe un trunchi, apare într-o anumită perspectivă istoriei. Un fragment cât de discret al trecutului pulsează în mod obligatoriu în orice mișcare de avangardă, în orice act estetic, fie cât de rebel și anarhic”.

12 noiembrie

• [„Cronica”, nr. 40] În cadrul *Cronicii literelor*, apar poeziile: *Cronica într-un lemn*, de Rodica Iulian, *Destinul toamna*, de Silvia Dumitru și *Diana cu ciută*, de Ioana Diaconescu. □ Apare fragmentul *Monologuri imposibile*, de Mircea Radu Iacoban. □ Elena Savu scrie articolul *Însemnări despre teatrul lui Anton Holban*: „Prima lucrare de proporții a scriitorului Anton Holban este, cronologic vorbind, piesa în trei acte *Oameni feluriți*, terminată pe când avea nouăsprezece ani și abia intrase în facultate. (...) Alături de calități indiscutabile (mănuirea dialogului, naturalețea replicilor, darul de a însufleți personajele, observate cu luciditate și detașare sufletească), sunt vizibile slăbiciuni de construcție. Primul act formează o entitate, răspunzând exigențelor genului. Celelalte două acte reprezintă mai degrabă o povestire dramatizată, atenția deplasându-se prin mutații succesive de la un personaj la altul (...), acțiunea fiind înlocuită cu o stare sufletească, sprijinită pe fapte petrecute anterior și repovestite”. □ Apare poezia lui Damian Ureche, *Înfeptul crescător de nori* și cea a Nadinei Cordun, *De toamnă*. □ Răsfoind vechi reviste ieșene, Ilie Dan scrie articolul *V. Voiculescu, colaborator la „Însemnări literare”*, care cuprinde poezia *În prour de primăvară*, prilej pentru Ilie Dan de a pune accent pe „talentul de pastelist al scriitorului”: „Pe ramurile goale ies mugurii stând ciucuri / Și-n larga primenire te simți iar bun și zdravăn / Căci dus și fără voie te pleci și-ncet te bucuri / Trăgând în piept tot izul de lut fecund și reavăn”. □ La secțiunea *Cartea*, Gheorghe Fărtăiș semnalează apariția volumului de versuri *Fata morgana* (Editura Tineretului, 1966), al Florenței Albu: „Prospețimea imagistică, densitatea substanței intelectuale, tonul sincer, vibrant, conferă ultimelor poezii un autentic ritm emoțional. (...) Concludent, titlul sugerează, deopotrivă, aspirația mistuitoare a poetei spre cucerirea înălțimilor alpestre, de străfulgerare a zonelor cosmice, ca și nostalgia discretă după o iubire trecută înspre apus. Axat pe aceste două coordonate, volumul câștigă în unitate și profunzime”. □ Tot în cadrul secțiunii *Cartea*, Magda Iordăchescu anunță și apariția lucrării lui Ion Pop, *Propunere pentru o fântână*: „Ceea ce îl caracterizează pe Ion Pop este meditația, încercarea de a extrage pe baza

acesteia esențele vieții. Titlul volumului *Propunere pentru o fântână* vrea pare-se să sugereze necesitatea ca poemul, asemenea unei fântâni forate în adâncurile cerului sau ale pământului să surprindă trăsăturile actului primordial. ... În general volumul lui Ion Pop prezintă un suflet complex, reflexiv și dinamic, prins între porniri divergente dar dominate în permanență de obsesia sincerității totale, dorind să se autodepășească prin redescoperirea lumii și orientarea spre viitorul care, în viziunea poetului, îi modelează un nou contur". □ La rubrica destinată literaturii universale („Cronica” pe glob), odată cu anunțul că s-au împlinit 50 de ani de la moartea lui Henryk Sienkiewicz, (autorul romanului *Quo vadis*, pentru care a primit premiul Nobel), sunt publicate două scurte fragmente intitulate *Poveste* și *Legendă marinărească*, traduse pentru prima dată la noi de I. Tiba și care „au o importanță deosebită în înțelegerea mesajului exprimat în opera autorului *Cavalerilor teutoni* și în conturarea portretului său moral”.

• [„Flacăra”, nr. 46] Se menționează publicarea poemului dramatic *Satul fără dragoste*, de Radu Boureanu, precum și apariția a trei volume de *Opere*, de Vasile Alecsandri, toate acestea tipărite la *Editura pentru literatură*. De asemenea, se atrage atenția asupra editării volumelor: *Antologie sanscrită*, de George Coșbuc, *Albatrosul ucis*, „titlu simbolic”, de Nicolae Labiș, *Poeme*, de Virgil Gheorghiu, *Răsfrângerii*, de Cezar Baltag. În rândul prozei, se notează apariția volumelor *Dor*, nuvele de Dumitru Radu Popescu, *Conversând despre Ionescu*, de George Bălăiță și *Orga de bambus*, de Pop Simion. □ Eugen Frunză semnează materialul *Îl cunosc pe cutare*, iar Radu Nor oferă cititorilor o „povestire științifico – (și foarte puțin) fantastică”, intitulată *Un om neînsemnat*.

• [„Luceafărul”, nr. 46] La rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană*, din Dan Botta este prezentat de I. Negoitescu: „Eseist elegant și subtil, ideile sale îngemănează cultul raționalismului antic și al neoclasicismului rațio cinant din prozele lui Paul Valéry; adept al unui idealism cu tentă anistorică asemenea lui Blaga, el caută urmele sufletului arhaic românesc, în substraturile lui tracice. (...) De asemenea sub unghiul originilor tracice, Dan Botta exaltă spiritualitatea arheologului de la Histria, al cărui ton profetic îl urmează uneori. (...) Scrisă cu nerisipită finețe. Comedia fantasmelor nu este propriu zis o dramă, ci o expunere istorică dramatizată, mai aproape de Renașterea lui Gobineau, în timp ce poemul dramatic Alkestis poate înfrunta cu succes scena: drama istorică cere caractere, nu fantasme, pe când miturile din Alkestis, dramatic chiar, se mulțumesc cu poezia lor proprie. Această dramă adevărată, în care, spre deosebire de predecesori, Dan Botta introduce ca personaj eliberator, pe Dionysos, și ca sens idealul funebru al strămoșilor noștri de pe vremea lui Zamolxis, se desparte de poemul lui Rilke, unde mistica nunții era misterul lui Thanatos”.

• [„Viața studentească”, nr. 37] Niculae Stoian semnează reportajul *Acasă la Pablo Neruda*, după vizita făcută „poetului-tribun” la Vina del Mar.

14 noiembrie

• [„Scânteia”] Zoe Dumitrescu-Buşulenga semnează articolul *Simful artistic în existența omului*: „De aceea tânărului în primul rând trebuie să i se facă educația estetică propriu-zisă. Și credem că trebuie să se pornească de la un punct de vedere mai personal decât cel obișnuit. Adică tânărul va să fie învățat în primul rând nu să privească un tablou, nu să asculte muzică, nu să citească o carte. Ci să știe că trebuie să înceapă cu sine educația estetică, aceasta nefiind altceva, în sensul ei cel mai larg, decât acordul armonios al tuturor laturilor personalității”.

15 noiembrie

• [„Urzica”, nr. 21] Sunt incluse fragmente din romanul sportiv *Un balon râdea la poartă* de Neagu Rădulescu, *Din notițele lui Mitică* de Tudor Mușatescu (exemplu: *Între confrăți* – „Când ai premiera piesei tale la Național? – La 25, luna asta! – Aha! Prin urmare, cade într-o marți...”.) și schița de Fred Firea – *Calcul renal*.

16 noiembrie

• [„Scânteia”] Despre *Noi apariții în colecția „Scriitori români”*, scrie Tiberiu Avramescu: „Pentru inima lui caldă, pentru patriotismul său ardent și spiritul de jertfă de care a dat dovadă în clipele de răscruce din viața țării, poporul român i-a înregistrat numele în cartea de aur a zbuciumatei sale istorii. Ediția de astăzi, apărută după 90 de ani de la moartea lui Negri, este încă un omagiu pe care înțeleptul și modestul patriot moldovean îl merită cu prisosință. (...) Teodor Vârgolici, îngrijitorul și prefațatorul ediției, a făcut o muncă utilă și cu bune rezultate. (...) Ediția selectează judicios aproape totalitatea schițelor și povestirilor publicate de Bassarabescu în volume, la acestea adăugându-se câteva lucruri din periodice, fără vreo importanță deosebită și unele scrisori, interesante pentru cunoașterea omului Bassarabescu. Aparatul de note, în special cele cu caracter bibliografic, dovedesc o cercetare atentă a periodicelor la care a colaborat scriitorul. Volumul constituie hotărât cea mai bună și mai completă ediție de până acum a scrierilor lui I.A. Bassarabescu”.

• [„Scânteia tineretului”] Ion B. Victor recenzează volumul lui Al. Piru, *C. Negruzzi*, în care se simte „voluptatea neînfrântă de a sesiza momentele de slăbiciune ale scriitorului în discuție, ori de a releva fragmente de-a dreptul amuzante. Un comentariu sobru, dar îmbibat de aluzii spirituale, însoțește citatele incriminate”.

17 noiembrie

• [„Gazeta literară”, nr. 46] Editorialul semnat de Zaharia Stancu face elogiul ultimului discurs al secretarului general al PCR, Nicolae Ceaușescu, cu ocazia constituirii Consiliului Național al Organizației Pionierilor. Textul se

intitulează *O nouă punte de aur* și mărturisește bucuria autorului de a fi auzit încurajări în ceea ce privește educația noilor generații de copii prin intermediul unei literaturi naționale de calitate. □ La rubrica de *Lecturi intermitente*, Perpessicius scrie despre lucrarea lui G. C. Nicolescu, *Curentul literar de la „Contemporanul”* (1966), publicație apărută între 1881-1891, a cărei personalitate marcantă a fost C. Dobrogeanu-Gherea. Trecând în revistă parcursul cărții, Perpessicius reface atmosfera dezbaterilor literare ale epocii care au avut ecou în „Contemporanul” și portretele celor care au însemnat ceva în istoria revistei. „Indiferent, însă, de explicație, problema «artei pentru artă» și «artei cu tendință», susținută cu atâta ardoare și cu atâta justeță de «Contemporanul» și de periodicele afiliate (...), rămâne una dintre cele mai pasionate și mai fructuoase dezbateri ideologice din cultura noastră”. □ Fănuș Neagu semnează un pamflet despre noile abecedare, deficitare la capitolele realizare tehnică și imaginație (*Abecedarul, azi*) □ S. Damian continuă partea a doua a eseului *Omul invizibil*, despre proza lui G. Călinescu. De data aceasta, după ce studiase dimensiunea ludică a operei sale prozastice, autorul trece în revistă cea anonimă, filonul grav, pornind de la afirmația lui Eugen Simion că romanele lui G. Călinescu sunt „cărți triste”. Și pentru că notația intimă este mereu refuzată („notația intimă o consider un abuz”, scria Călinescu), gravitatea este retezată mereu: „comicul – scrie S. Damian referindu-se la *Bietul Ioanide* – până la formele lui groteschi, invadează episoadele și permite autorului, sub motivarea unității de relatare, să evite sistematic abordarea tragicului pe un anumit plan, să rateze confesiunea, astfel încât la vedere să ajungă numai faptele intime reconfortante”. ■ Lucian Raicu scrie, la rubrica de cronică literară, despre *Albatrosul ucis* la lui Nicolae Labiș. Criticul încearcă să relativizeze ideea a doi Labiș, unul apolinic, al *Primelor iubiri* și celălalt dionisiac, al *Luptei cu inerția*: „În mod surprinzător, piesele cele mai rezistente, compuse în limitele unei „faze”, sunt tocmai cele mai intens marcate de nostalgia sau de presimțirea celeilalte, prefigurate cu încordare, cu o imensă dorință”. Și încă o frază care caracterizează poate cel mai bine un nucleu estetic al poeziei labișiene: „Intuirea unui element tragic, ascuns în ceea ce este primordial și de neevitat, în ceea ce este propriu-zis vital, mi se pare a fi una din obsesiile constante ale poeziei lui Labiș”. Cronică lui Raicu la volumul îngrijit de Gheorghe Tomozei poate fi citită ca un omagiu exact și sensibil adus marelui poet dispărut cu zece ani în urmă. ■ Marin Sorescu este unul dintre cei doi protagoniști ai grupajului poetic, celălalt fiind Ion Bănuță. □ Alexandru D. Lungu publică o povestire cu titlul *O zi se naște din alta*. ■ În continuarea discuției despre starea actuală a criticii literare, dintre Cornel Regman și Toma Pavel, Adrian Marino intervine cu un punctul său de vedere (*Discuții în jurul criticii actuale*) în care apără „călinescianismul” de acuzele, pe care le consideră grave, aduse de Toma Pavel. Primul său argument este raportul față de literatura română al numelor implicate în dezbateri,

perspectivă din care Pavel apare ca un simplu stilistician „structuralist”, în vreme ce numele aduse de el în discuție, de la Al. Piru, trecând prin N. Manolescu și E. Simion (nenumit de Pavel, dar citat) și până la Marin Bucur, au deja studii de critică publicate în spate. Evident deranjat că i-a fost taxată lipsa de umor și i-au fost aduse câteva reproșuri la *Viața lui Alexandru Macedonski*, de către Toma Pavel, Marino invită pe adepții altor abordări față de literatură, în afara călănescianismului, să producă opere valabile despre literatura română, deși nu acesta fusese subiectul discuției asupra căreia se pronunță – ci nevoia de a aborda literatura sub alte unghiuri (Pavel încercase să acrediteze ideea unei critici „științifice”, din perspectiva stilisticianului care era): „(...) aproape toți criticii călănescieni sunt de abia la începutul carierei. Deci, nu din direcția lor pândesc marile primejdii. Acestea sunt: îngustimea, superficialitatea, dogmatismul de diferite spețe, lipsa de subtilitate, de percepție estetică, de dialectică vie a fenomenului literar. Dacă a nu adera la toate aceste vicii înseamnă «călănescianism», atunci întreaga noastră critică actual viabilă, nu poate fi, în mod firesc, decât «călănesciană»”. ■ Din pagina de literatură străină, menționăm traduceri din greacă, poeme ale unor filosofi greci din Antichitate, presocratici (Solon, Empedocle, Parmenide) plus Platon și Aristotel (traduceri de Al. Andrițoiu și Dimos Rendis).

● [„*Tribuna*”, nr. 46] Pe prima pagină a revistei apare un citat din Lucian Blaga: „Un fulger nu trăiește / singur, în lumina sa / decât o clipă, cât îi ține / drumul din nor până-n copacul / dorit, cu care se unește. / Și poezia este – așa. / Singură-n lumina sa, / ea ține pe cât ține: / din nour până la copac, / de la mine pân’ la tine”. □ Nicolae Dunăre semnează articolul *Lucian Blaga, despre caracterul unitar al poporului nostru*: „Întrucât în constatările sale Blaga are în vedere poporul român privit comparativ cu celelalte popoare europene, valorificarea propusă implică raportarea la același ansamblu de fapte și cultură, observații de teren asupra culturii populare tradiționale din toate ținuturile noastre de pe ambii versanți ai Carpaților României, cât și un anumit contact cu materialele de cultură populară din țările răsăritene și din unele țări apusene. (...) Lărgirea și aprofundarea explicativă a ipotezelor formulate în acest domeniu de Lucian Blaga implică, totodată, și urmărirea atentă a filonului său bibliografic, sintetizat de acesta cu o deosebită forță de asimilare și generalizare, dar la care se referă cu o neobișnuită zgârcenie”. □ Dr. Vasile Scurtu scrie despre *Soarta unui manuscris coșbucian*, mai precis despre poezia *Tâlcuire* publicată în „*Revista politică și literară*” din Blaj, nr. 8-9, 1909. □ La rubrica *Însemnări* (din presa literară): Mircea Popa salută, în notița *Edituri și ... editori*, articolul Monicăi Lazăr despre ediția Blaga, *Poezii* (1966): „Timp de două numere «*Gazeta literară*» a publicat incursiunile Monicăi Lazăr în ediția de *Poezii* Lucian Blaga, îngrijită de G. Ivașcu. Inadvertențele, erorile și precaritatea aparatului critic al editorului au produs unele nedumeriri în rândurile publicului. Semnalul de alarmă tras de Monica Lazăr în problema

îngrijirii defectuoase a unor ediții se poate extinde, în mod incontestabil, și asupra altora. Dușul rece servit cu ingeniozitate de Monica Lazăr trebuie să constituie un avertisment serios dat editurilor, care, prin inocența responsabililor de carte și a altor referințe, se fac părtași la opera de difuzare în public a unor ediții insuficient lucrate”. □ În *Poezia esențelor*, Corneliu Ștefan afirmă: „Suntem convinși că noul grupaj de poezie pe care Nichita Stănescu îl prezintă cititorilor în numărul din 27 octombrie al «Gazetei literare» înscris un moment de poezie autentică. Autorul ne convinge prin maturitatea mijloacelor lirice, prin elevația ideilor spre care se îndreaptă concentric unda poetică”. □ Ion Manițiu semnează, la cronică literară, textul *Amintiri exacte*: „Citind noua ediție a *Amintirilor de la «Viața românească»* de M. Sevastos, amatorii de senzații vor fi, desigur, dezamăgiți. Deși pe copertă s-a pus subtitlul «ediție în întregime refăcută», conținutul a rămas același. Nu e vorba, prin urmare, de nici o apostazie literară, de nici o revizuire spectaculoasă de opinie! Pasionații de literatură și de informație literară onestă vor fi, în schimb satisfăcuți. Mai mult decât atât. Întorcând ultima filă a volumului, ei vor ajunge fără îndoială la concluzia că au parcurs o carte refăcută și într-adevăr nouă, mult îmbunătățită și mult mai folositoare și mai atractivă decât cea precedentă. Aceasta, datorită mai multor motive. Mai întâi, pentru că materialul a fost complet restructurat și sistematizat. În al doilea rând, pentru că au fost adăugate o serie de date prețioase și în bună parte inedite. Și în al treilea rând, mai ales, pentru că acest material și aceste date, sunt văzute și interpretate acum mai la rece și mai obiectiv, de la o distanță sporită o dată cu scurgerea anilor, dintr-o perspectivă parcă și mai cuprinzătoare”. □ Constantin Cubleşan publică *Coordonatele etice ale unui sentiment*: „Ca în toate literaturile lumii, și în literatura română, una din temele eterne, dragostea, a cunoscut de-a lungul istoriei în diferitele ei etape, o mereu înnoită perspectivă de abordate, datorită în primul rând schimbărilor survenite la ordinea socială a determinărilor acestora la raporturile intime dintre oameni, cât și ,firesc, personalităților diferite ale scriitorilor care au abordat-o. Sentimentul iubirii îl vom regăsi astfel îmbrăcând neconținut veșminte noi, croite pe măsura actualității momentului în care se naștea, circumscris deci organic în conjunctura socială (implicit a unei etici sociale) proprii epocii care li se determina sensurile și finalitatea. Vom distinge, astfel, de la un moment la altul al evoluției societății, caractere și tipologii întregi de eroi, diferențiați între ei prin înseși idealurile de viață proclamate, proprii momentului care i-a creat. Literatura nouă, a ultimilor ani, abordând și ea tematica erotică, ne oferă o nouă tipologie de eroi desprinși din realitatea cotidiană, ale căror trăsături morale reprezintă în esență însăși noutatea de conținut a epocii acesteia, care i-a creat și în definirea căreia se impune primordial considerarea raporturilor de ordin socialist dintre oameni”. Sunt analizate lucrări în proză scrise de Vasile Nicorovici, Nicolae Breban, D. R. Popescu, Manole Auneanu. □ Mircea Zăciu publică *Epistolierul Duiliu*

Zamfirescu: „D. Zamfirescu este unul din acei scriitori care, după expresia lui G. Călinescu, «trăiesc epistolar» și, prin urmare, asemenea lui Flaubert, corespondența lor constituie pentru istoria literară un codument de mai multe ori interesant. Cunoscut în relațiile sale de corespondență cu Titu Maiorescu și N. Petrașcu (în «Gazeta literară» nr. 30/1966 Al. Săndulescu ne comunică două interesante inedite către Maiorescu și M. Dragomirescu) autorul *Vieții la țară* a fost mai puțin cercetat prin scrisorile sale familiale, ele însele bogată sursă e reconstituire a biografiei și a profilului său spiritual. Semnificative sunt, în acest sens, cincisprezece scriitori inedite, intrate în 1963 la colecția de manuscrise a Bibliotecii Academiei, adresate fratelui Constantin Lascar Zamfirescu, scrise între 1/13 septembrie 1898 și 25 mai 1901, una trimisă din Paris, celelalte din Roma”. □ Apare *Sărbătoarea sfintei Barbara* „fragment din romanul în pregătire *Regele Pălăriilor*” de Ion Lungu și *Neprăvăzut*, de Dionisie Șincan. □ Valeriu Sârbu este prezent cu *Primul poem banal (Clanul)* și *XXV. Al douăzeci și cincilea poem banal (Cvadratura parabolei)*, iar Mircea Vaida cu poeziile *La Forunul lui Horia* și *În Munții din Apus*. □ Vasile Muscă recenzează monografia lui Dumitru Isac, *Jean-Jacques Rousseau: „Dacă din perspectiva unei cercetări superficiale viața lui Rousseau poate să apară ca o succesiune de evenimente dispartate, în cartea lui D. Isac aceasta se lasă aranjată după coordonatele unei singure linii. Din numeroase fragmente monografic a reușit să recompileze întregul, surprinzând cu o justă intuiție ceea ce rămâne constant în dosul noianului de întâmplări, personalitatea omului Rousseau”*. □ În traducerea lui Aurel Gurgrianu apar poeziile semnate de Kostas Varnalis: *Stilpnicul; Prolog; Scherzo; Unul – toți; Bocetul robilor*. □ În traducere de Roxana Grecu și Hermann Menning apare „o poveste cu multă acțiune”, *Trebuie să se întâmple ceva*, de Heinrich Böll.

18 noiembrie

• **[„România liberă”]** În secțiunea *Carnet cultural*, Radu Popescu recenzează cele două volume de *Povestiri* ale lui V. Voiculescu, apărute postum, *Capul de zimbru* și *Ultimul Berevoi*, care „ne relevă un prozator viguros, deși au fost scrise în plină bătrânețe”. Astfel, dintre notațiile cronicarului, se disting unele ce punctează faptul că autorul „se dovedește unul dintre acei povestitori înnașcuți ce știu să folosească din plin posibilitățile acestei străvechi modalități, povestirea, (...) ațâțând interesul ascultătorului, crescându-l treptat, surprinzându-l în ultimul moment printr-o dramă zguduitoare. Se poate afirma că povestea are o logică a desfășurării, proprie, o anume oralitate ceremonioasă, reguli pe care autorul le stăpânește cu firesc simț al gradăției. Literar vorbind, Vasile Voiculescu se înscrie într-un triunghi reprezentat de Calistrat Hogaș, Gala Galaction și Mihail Sadoveanu”. De Hogaș îl apropie „plăcerea drumeției prin locuri neumbrate” și „comentariul savant ce însoțește uneori observațiile”, de Galaction, eroii, care sunt „ființe tari,

caractere pline de patimi din a căror ciocnire izbucnesc drame sângeroase”, dar și interesul „pentru legende vechi, un anume amestec de realism crud și fantastic folcloric,” și de Sadoveanu, „sentimentul naturii sălbatice, inedite și credința că omul simplu păstrează comori de artă și înțelepciune.

• [„Scânteia”] G. C. Nicolescu revine la subiectul deja tratat, *Concepții eronate de istorie literară*: În vremea din urmă pare a se manifesta la unii publiciști și cercetători literari o accentuală și manifestă rezerva față de monografii. (...) Exclusivismul cu care se manifestă în vremea din urmă tendințele de negare a principiului documentării și obiectivității – cum se observă în „Posibilitatea criticii și a istoriei literare” (Postfață la volumul „Lecturi infidele”, București, 1966) și „Prejudicata monografiei critice” (Astra nr. 4/1966) de Nicolae Manolescu, ca să cităm doar două exemple mai concludente – nu are nimic comun cu discuțiile creatoare dintre specialiști, menite să asigure o îmbogățire a metodelor, a formelor, chiar a conținutului unei discipline. (...) Cum se explică apariția unor asemenea tendințe, a unor asemenea adevărate prejudecăți? Cauza lor se află în primul rând în o serie de neînțelegeri, unele îndeajuns de grave. Pledoaria pentru subiectivism și impresionism, contra documentării și obiectivității, reia idei suficient de vechi chiar în critica literară românească, cum ar fi teza perimată că nici nu ar fi cu putință o istorie a literaturii. Alte cauze își au obârșia într-o serie de prejudecăți care, la rândul lor, pot fi provocate de superficialitate, insuficiență cunoaștere și analiză a realităților. O astfel de prejudecată este confundarea automată a istoricului literar cu un simplu biograf. Prejudicata aceasta – sper profesată cu bună credință, deși fără temei – este cu atât mai dăunătoare cu cât încă de la Lanson, (una din marile obsesii ale noilor teoreticieni, care însă desigur nu s-au ostenit să-i citească nici îndrumările metodologice, atât de suple și respectuoase pentru ceea ce e specific artistic, nici paginile sale de exegeză sau sinteză). (...) O altă prejudecată este disprețul pentru așa-numiții „scriitori mărunți”, a căror luare în considerare de către istoria literară îi coboară, chipurile, acesteia prestigiul. Nici unui istoric literar nu i-ar trece prin minte să așeze pe Nicoleanu deasupra lui Eminescu, pe Baronzi deasupra lui Rebreanu, pe nu știu ce autor de comedie deasupra lui Caragiale. (...) Tendințele acestea de subapreciere a investigației riguroase, științifice, în cercetarea literară se datoresc în bună parte și unui anumit teribilism, (mai cu seamă unui spirit de imitație a unor mode neconsacrare din alte țări); se datoresc, de asemenea, foarte adeseori unei lipse de maturitate, de experiență pe acest teren, lipsă care duce la imposibilitatea de a sesiza importanța unei viziuni istorice asupra oricărui fenomen. Este absolut legitim să fim împotriva monografiilor proaste, fie că se referă la un scriitor mare sau mărunț, după cum este absolut legitim să pledăm cu pasiune împotriva șabloanelor, împotriva încremenirii în vechi metode, pentru înnoiri, chiar pentru experimentarea unor direcții îndrăznețe în cercetarea literaturii. Dar este absurd să teoretizăm inutilitatea monografiilor literare, ba chiar și imposibilitatea istoriei literare”.

• [„Contemporanul”, nr. 46] Geo Dumitrescu alcătuiește, la un an de „poșta literară”, grupajul liric *Constelația Contemporanului* cu poezii semnate de Doina Uricaru, Mihai Bărbulescu, Adriana Bittel, Radu Ulmeanu, Andrei Radu. La „poșta literară” sunt „amânați”: G. Pruteanu, Tudor Vasiliu, N. Anestin, F. Burtan. □ Sub titlul *Viața și opera*, Nicolae Manolescu analizează la cronică literară două cărți de G. Călinescu: *I. Eliade Rădulescu și Ion Creangă*: „Viața lui Eliade e mai interesantă decât opera propriu-zisă. Care e atunci semnificația ei? Aș zice că semnificativă e la Eliade tocmai superioritatea omului asupra operei. Biografului fără talent îi scapă raportul. G. Călinescu face din biografie un pretext de meditație asupra lui. Eliade e un mare orgolios, de o grandomanie nebună, având sentimentul că vremea lui îi datorează totul. (...) Ion Creangă e scriitorul de vârstă clasică. Omul apare strivit de operă, în așa măsură încât viața lui „reală” e alta decât viața lui semnificativă: adevărata biografie și-o scrie el însuși în „Amintiri” și în povești. Părinții, rudele, tovarășii, dușmanii au rămas definitiv cu chipurile cu care Creangă i-a imaginat, niciun document, de se va mai descoperi, nu va putea face din mătușa Mărioara, cea cu cireșele, sau din bunicul David de la Pipirig altceva decât a făcut din ei fantezia prozatorului. Călinescu a intuit singurul început posibil pentru biografia lui Creangă: legenda”.

19 noiembrie

• [„Cronica”, nr. 41] □ Corneliu Sturzu este prezent pe prima pagină cu poezia *Patria-n taină*. □ Alte versuri (*Nu-mi mai cunosc adâncul*, *Dansul ciclopului*, *Bar*, *Pionul negru*, *Sălcii pe Dunăre*) sunt semnate de N. Tatomir. Cităm din *Sălcii pe Dunăre*: „E Dunărea sau timpul ce duce în robie / Aceste sclave mândre, cu unghiile-nfipite / În lăncile fluide, murind pe scutul apei / Să nu le umilească, în foru-albastru marea?” □ Scurte fragmente de proză, intitulate *Tuș*, *Sfânta* și *Primii molari*, publică Ion Istrati □ Hertha Perez scrie despre *Orientări în critica literară contemporană*: „În ultimele decenii peisajul criticii literare occidentale a înregistrat schimbări de structură, s-au conturat noi direcții dominante, concepții, modalități și formule. Descriptivismul fastidios, academismul și certitudinile unei anumite critici universitare întâmpină opoziții tot mai vehemente – ceea ce a dus, nu rareori, la absolutizarea funcției artistice a criticii pe baza tezei clasice a «autonomiei esteticului» la neglijarea perspectivei istorice a cuprinsului filozofic, ideologic sau etic al operei literare”. □ Eugeniu Speranția publică fragmentul *Fluturi*: „Trecerea de la starea de omidă la cea de misterioasă și nemișcată crisalidă din care într-o bună zi emerge o mică minune colorată și neastâmpărată e de natură să îmbie închipuirea spre îndrăznețe fabulații. ... fluturile era privit în antichitatea elină ca emblemă a somnului: zeul Hypnos era reprezentat cu aripi de fluturi. Dar, totodată, numele grecesc al fluturelui este același cu al sufletului despărțit de trup: «Psyche»”. □ În cadrul rubricii *O carte pe săptămână*, G. Munteanu

publică articolul *Atitudini*: „G. Munteanu practică o critică descriptivă, aplicativă, de conținut și studiile, articolele, cronicile din ultimul său volum *Atitudini*, lasă repede nu o dată impresia unui didacticism care uneori alunecă în confuzie, de curs îndesat, cu subsoluri, nereușind totdeauna să fundamenteze o idee, o teză sau un punct de vedere personal. Criticul mărturisește că e pur și simplu un «iubitor de literatură» și nicidecum un specialist înarmat cu unelte perfecționate, absolut necesare actului de investigație critică”. □ La secțiunea Note și comentarii, Vasile Cojocar semnalează apariția a două cronici literare semnate de Valeriu Cristea.

• **[„Flacăra”, nr. 47]** Se notează publicarea următoarelor volume: *Studii de istorie literară*, de Al. Săndulescu – „Fiecare dintre studii (unele parțial sau integral cunoscute dinainte) reprezintă câte o contribuție demnă de luat în seamă, cartea marcând un moment în evoluția autorului”, *Conversând despre Ionescu*, de George Bălăiță, volumul al II-lea, *Puștoaica* – volum de Corneliu Omescu, *Iarna bărbaților*, de Ștefan Bănulescu (ediția a II-a), *Dureri înăbușite*, de Mihail Sadoveanu, într-o reeditare, *Brățara de cretă*, de Tudor Popescu. □ Mircea Șerbănescu semnează schița *În partea dinspre nord*.

• **[„Luceafărul”, nr. 47]** Redacția publică, pe prima pagină, articolul *Cărțile vârstei de aur*: „Despre literatura dedicată copiilor și tineretului se discută, să recunoaștem, destul de sporadic. Există, în tot cursul anului, două momente tradiționale, pe care presa literară nu le trece de obicei neobservate. Inserând mici însemnări sau articole de fond, la deschiderea școlilor sau de 1 iunie, revistele își amintesc cu nostalgie de lumea colorată a copilăriei, de cărțile pasionante care ne-au legănat imaginația și ne-au introdus, pe neobservate, cu întreaga suită a fabulației, în lumea tranșantă a realului. (...) Cartea de literatură dedicată tineretului, celor încă și mai tineri decât tinerii, și-a cristalizat de-a lungul timpului un fond al său de aur, pe care – prin retipăriri succesive generații de ochi avizi de cunoaștere, și neprevăzut le sorb cu la fel de proaspătă încântare. Unda subiectivă a criteriului valoric, în acest caz, funcționează incisiv. Nici un foileton critic nu va convinge niciodată, pe copil, să înțeleagă și să adere la o poezie, la o povestire, în care emoția nu crește din însăși fibra structurii artistice. Sporul posibil, al noilor generații de scriitori, la raftul clasic de o excepțională valoare – al copilăriei și tinereții – presupune dintru început substratul estetic. Discutat sau nu în coloanele presei ori în dezbateri mai generale, un asemenea spor a solicitat și în anii din urmă numeroase condeie inspirate, de la veteranii scrisului românesc până la începătorii anorați ei înșiși, încă, în minunile și acumulările vârstelor respective. (...) Semnificativă pentru anume tendințe didacticist-moralizatoare, desuetudinea în care prea repede cad unele lucrări sau «opere» destinate copiilor și tineretului nu se poate asimila drept inerție. Marile cărți contemporane, ale copilăriei sau ale tinereții, își au cititorii. Rămân să fie scrise îndemnul adresat recent scriitorilor. La Conferința de constituire a Consiliului Național al Organizației

Pionierilor de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniază cu căldură tocmai rolul de seamă – în complexitatea muncii educative – al literaturii, al tuturor artelor, care prin natura lor pot înrăuri puternic asupra universului de sensibilitate și cunoștințe al tinerei generații. (...) Prin opere valoroase consacrate îmbogățirii lumii diverse și fremătătoare a copilăriei și a tinereții, sunt cultivate, neîndoielnic, nu numai trăsăturile moral-cetățenești ale tinerilor cititori, dar și gustul estetic, capacitatea de a distinge marile opere ale literaturii de o anume lirică sau epică de agrement lipsită de forța răscolitoare a creației autentice. Pentru a forma însă un asemenea discernământ se cere a nu îngădui în niciun chip ca primele contacte cu literatura să se petreacă la un nivel sub-literar. Poate și unele texte beletristice, inserate în manuale, ar comporta o revedere. Studiile de evaluare a acumulărilor ce s-au petrecut în literatura noastră contemporană, destinată tineretului și copiilor, pot avea de asemenea efect pozitiv. Stimulând creația autentică, descurajând non-valoarea, un asemenea examen critic ar contribui totodată, neîndoios, la pregătirea terenului în vederea dialogului cititor-carte, de mâine. Dialog asupra conținutului căruia scriitorii de toate vârstele sunt chemați nu numai a reflecta, ci a medita creator, prin cărți dedicate *vârstei de aur* a României contemporane”.

• **[„Viața studentească”, nr. 38]** Eugen Simion comentează debutul poetic al lui Gheorghe Pituț, cu volumul *Poarta cetății* (Ed. Tin., 1966), văzând în versurile tânărului debutant „niște desene pe lemn, având ceva din arta vechilor iconari”: „Sensul poeziei mai noi a lui Ion Gheorghe, Ioan Alexandru și, recent, Gh. Pituț pornește din tendința de spiritualizare și concentrare nu numai a expresiei dar și a materialului liric, bazat, în continuare, pe percepția universului rural. Se tinde la o poezie de cunoaștere într-un chip propriu, printr-un proces dublu de sensibilizare și de spiritualizare a concretului. Lirismul e întretăiat de forțe divergente și se realizează în reprezentări ce traduc, adesea, un sentiment cosmic și o intuiție remarcabilă a forțelor primare ale vieții. Asociem acestei direcții fecunde (deschisă de poezii post-blagieni: Emil Giurgiuca etc.) și pe Gh. Pituț, liric al proceselor obscure și al elementelor primordiale ale materiei. Biografia lui lirică e aceea a unui *păduros* care se apropie cu teamă de poarta cetății... ceea ce caracterizează pe Pituț e efortul de a tăia versul într-o materie dură, pietroasă deși un simț al caligrafiei fine nu-i lipsește. Ca și la Ion Gheorghe, imaginea poetică se clădește greu, din materiale verbale aspre, dar forța ei de sugestie e remarcabilă. Întrezărim în *Poarta cetății* un talent adevărat, luptând încă, e drept, cu materia verbală. Versurile sale de o remarcabilă plasticitate, sunt niște desene pe lemn, având ceva din arta vechilor iconari”.

20 noiembrie

• **[„România liberă”]** Stancu Ilin semnează articolul *150 de ani de la nașterea lui Andrei Mureșanu*. Precizând că „nu întâmplător Mihail Eminescu

il numea în *Epigonii*, «Preot deșteptării noastre / semnelor vremii profet» prezintă aspecte biobibliografice menite să evidențieze contribuția însemnată pe care Mureșanu a avut-o în ceea ce privește cultura, spiritualitatea și literatura română. De asemenea, sunt reproduse versuri din „marseilleza românească”, după cum îi spunea Bălcescu poeziei *Deșteaptă-te române*, cântată pe melodia lui Anton Pann.

• **[„Glasul patriei”, nr. 33]** Demostene Botez semnează poezia *Viitor*. □ Nichifor Crainic este autorul reportajului-eseu *Au băut din fântâna lui Manole*: „Citind cântecul bătrânesc al Meșterului Manole în atmosfera ozonată de optimism creator a României de azi, se impune atenției marele simbol național pe care îl conține această baladă. Bineînțeles, mai toate baladele noastre au un sâmbure de adevăr istoric transfigurat în poezie. Tema lor comună e lupta împotriva năvălitorilor, personificată în eroi cărora imaginația le împrumută proporții gigantice. (...) Meșterul legendar de la Argeș, cu voința lui suprafirească de a crea, trăiește multiplicat în milioanele de constructori ai strălucitei României de azi. Balada lasă în urma ei o fântână mereu înnoită de izvorul optimismului creator. Toți au băut din fântâna lui Manole”.

23 noiembrie

• **[„Scânteia tineretului”]** Ilina Grigorovici recenzează volumul de debut al Sânzianei Pop, *Nu te lăsa niciodată*, o carte în care reprezentative sunt „povestirile în care limbajul eliptic, mai mult derutează decât comunică, iar gesturile, aparent gratuite, mai mult disimulează decât exprimă”.

24 noiembrie

• **[„Albina”, nr. 987]** Sașa Pană semnează articolul *În amintirea lui N.D. Cocea*: „Cocea a avut fericirea să se afle la Petrograd în zilele marii Revoluții. L-a văzut, l-a auzit pe Lenin. Nașterea unei lumi noi, a lumii pe care o visase, l-a entuziasmat. Pagina din «Chemarea» din 20 aprilie 1919, închinată lui Lenin de ziua aniversară, este de o impresionantă frumusețe. Scrisul lui N.D. Cocea a fost o armă de luptă împotriva oligarhiei. Consecvent crezului său democratic, el a înfierat cu neasemuită vervă tirania burgheziei, în a cărei dispariție credea: «Nici rugurile, nici temnițele, nici surghiunul nu le-au putut asigura trăinicia. Toate s-au prăbușit cu vremea». La sosirea acestei vremi – pentru care a militat zeci de ani, (s-a stins în 1949), N.D. Cocea a avut satisfacția să fie prezent”. □ Al. Andrițoiu este prezent cu o poezie despre apropiatele *Sărbători*: „Eu spicul împletit îl port pe umăr./ Iar când sărbătoresc vreodată anul/ cu mine-nchină, harnic, Bărăganul”.

• **[„Gazeta literară”, nr. 47]** Numărul stă sub semnul culturii populare. Ion Lăncrănjan semnează un editorial în care face elogiul mamelor rurale din literatura română, iar numărul este ilustrat cu piese expuse la Muzeul Satului. La pagina de arte, Petru Comarnescu scrie despre *Modernitatea vechiului*

nostru mobilier, făcând paralele între creația lui Brâncuși și obiecte de mobilier tradițional din Gorj. □ Merită semnalat și psalmul *Bine și rău*, al lui Tudor Arghezi – apărut, iată, pe prima pagină a unei reviste literare sub un regim socialist: „Dar, mare-aprinzătorule de stele / Cum de-ai făcut și atâtea lucruri rele?” conchide neîmpăcat poetul, ecou al unor îndoieli pe care, se pare, regimul socialist nu le rezolvase. □ Trei cărți de critică literară sunt comentate în pagina de critică literară: Al. Piru scrie despre studiul lui Liviu Rusu *Eminescu și Schopenhauer* („ideea unui funciar optimism eminescian, în opoziție cu stratul de deasupra al influenței schopenhauriene, ni se pare chiar o observație deosebit de profundă”), G. Dimisianu despre Al. Piru, *Costache Negruzzi* („Didactică în sens superior critica lui Al. Piru ar putea fi numită, dar în nici un caz lipsită de relief personal. (...) Nota proprie o aflăm tocmai în aparenta răceală și detașare, în stăpânirea și tonul egal al stilului său – care nu exclude totuși nuanțele”), și Eugen Simion despre D. Păcurariu, *Al. I. Odobescu* („În explicația lui D. Păcurariu, Odobescu a ridicat dizertațiunea științifică și restituția istorică la nivelul artei autentice, utilizând procedee ce vin din două direcții literare: clasică și romantică”). □ Un grupaj de poeme inedite George Bacovia deschide pagina de poezie: *În margini, Și ce? Verset fantast, Verset ideal, Stil simplu, Conveniri, Zgomote, Feude și Pastel*. Ele sunt urmate de un grupaj semnat Grigore Hagiu. Tot a propos de poezie, Ștefan Aug. Doinaș scrie un eseu numit *Formulă, manieră și clișeu poetic* în care discută manierismul, bun sau rău, al câtorva creații poetice ale unor tineri poeți: Gheorghe Pituș mai ales, dar și Nicolae Udrescu, Marin Tarangul, Petre Ghelmez. Doinaș operează o distincție importantă între conceptul dialectic și total de „formulă” și formalismul „manierei”: „formula poetică e expresia jocului dialectic inextricabil fond-formă, maniera tinde să acorde preponderență elementelor formale”) □ Victor Eftimiu scrie o evocare despre scriitorul și filozoful Petre Dulfu, de la nașterea căruia se împlineau 110 ani (1856) și care trăise 97 de ani, cunoscut mai ales pentru a-l fi inventat pe Păcală (*Petre Dulfu și Păcală*) □ Colocviul de psihologie cu titlul *Omul secolului XX* (organizat de Corneliu Irod) inserează comunicări ale academicienilor și profesorilor Athanase Joja, Ștefan Milcu, Mihai Beniuc, Popescu – Neveanu, Ioan Vlăduțiu. Oscilând între științele pozitive (medicină, biologie, sociologie) și istorie – ea însăși concepută teleologic, cu citate din Marx, Engels –, fără să fie citat niciodată numele lui Freud, pare evident că ceea ce critica literară realizase odată cu dezghețul nu apucă să se întâmple și în domeniul psihologiei, cel puțin în acei ani. Mihai Beniuc este singurul care vorbește, dar la modul mitologic mai mult, despre „psihologia poporului român”. □ La pagina de proză, George Bălăiță publică nuvela *Oboseala*, iar Szabo Gyula, *Pisica lui Matyuska*. ■ În polemica iscată de dialogul dintre Cornel Regman și Adrian Marino, *Efigie și revers*, (vezi nr. 43 și răspunsul lui Adrian Marino în nr. 46 ale revistei, Cornel Regman semnează o replică în care iritarea lui

Marino este readusă la dimensiuni care țin de vanitatea și patosul personal: „În replica pe care o dă dialogului nostru, Adrian Marino ajunge să emită păreri atât de străine de sensul discuției și să sfeterisească în așa fel în folosul său exclusiv adevărurile expuse, încât însuși rostul unei dezbateri cumpătate mi se pare zădărnicit”. ■ Pagina de literatură străină cuprinde două eseuri despre literatura așa-zis populară, *Literatură de aventuri* (Radu Tudoran) și *Poetica romanului polițist*, în care Iordan Chimet scrie despre Apollinaire cititor de romane de aventuri, horror și polițiste. Pornind de aici, trecând în revistă toate marile realizări în domeniu, Chimet găsește paralele între tragismul poeziei și latura tragică a romanului polițist.

● [„Tribuna”, nr. 47] Liviu Petrescu publică *Metafora lui Orpheu*: „Numele lui Roland Barthes circulă în ultimul timp cu o insistență neobișnuită în foiletoanele critice ale revistelor noastre; ce semnificație poatesă aibă acest fenomen? În multe cazuri, cred, el nu reprezintă mai mult decât o manifestare a snobismului literar; altădată, el trădează preocuparea de a dobândi cunoștințe sistematice de istorie literară, de anu fi depășit cumva su aspectul informației. Și majoritatea prezentărilor generale ale operei lui Roland Barthes au fost concepute în acest spirit; cititorul a avut de câștigat mai ales cunoștințe noi, a fost familiarizat cu noțiunile fundamnetale ale scriitorului francez, precum și cu terminologia sa atât de personală. Acestei mentalități, crând-nevrând universitare, i s-a opust atitudinea acelor care au descoperit în gândirea lui Roland Barthes nu atât o speculație teoretică ingenioasă, cât o problemă, o întrebare născută din neputința de amai aplica literaturii contemporane difeinițiile curente”. □ Ion Oarcăsu îl omagiază pe *Andrei Mureșanu*: „În jurul lui Andrei Mureșanu, poetul tribun născut acum 150 de ani (16 noiembrie 1816) la Bistrița și mort prematur în culmea gloriei literare (24 octombrie 1863), posteritatea țese și acum legende. (...) La o privire lucidă, chiar dacă nu ținem seama de avertismenul lui Maiorescu, sever ca întotdeauna cu o anumită literatură, Andrei Mureșanu este totuși autorul unei singure poezii. Însă a unei poezii atât de puternice și de sincronice cu vremea, încât a ars, cum spunea Călinescu, restul creației autorului, rest într-adevăr minor, neînsemnat”. ■ *În loc de bilanț anual – poezia* se numește comentariul lui Constantin Cubleşan privitor la faptul că se publică enorm poezie, nu întotdeauna îndreptărită estetic să vadă lumina tiparului: „Este un lucru știut – de altfel orice statistică poate confirma – că în ultimii ani s-a înregistrat o abundență de poezie fără precedent în istoria literaturii române, fapt cu atât mai îmbucurător, cu cât, alături de poeți aparținând generațiilor mai vechi, s-au afirmat pleiade întregi de tineri a căror creație este din multe puncte de vedere demnă de atenție. În primul rând, prin cantitatea enormă de versuri – în îndrezenesc a o numi întotdeauna poezie – pe care o publică. (...) Mai multă exigență ar fi bine venită, atât din aprtea redacțiilor cât și din cea a autorilor. Bacovia, spre pildă, publica într-un an vreo cincisprezece sau douăzeci de poezii, dar ele erau

poezii. Constantin Știrbu (alegerea este absolut întâmplătoare; azi am cumpărat «Familia» nr. 10 și lectura îmi este proaspătă, dar că asigur că în oricare altă revistă mi-aș fi aruncat privirea puteam găsi un exemplu) numai într-o singură pagină semnează 14 poezii. Și câte va fi publicat încă în acest an! Oare toate meritau lumina tiparului? De ce pun această întrebare? Pentru că un tânăr, care va publica într-un an de trei ori câte o pagină de 14 poezii, va întruni în total 42 de poezii (calcul arid, matematic), cu care se va grăbi să se înființeze la porțile editurii. (...) Ei, bine, poezia noastră actuală, este tânără. Asta, însă, nu ne împiedică să-i cerem maturitatea; maturitate în cel mai deplin și mai larg înțeles al cuvântului. Poate, n-ar strica să discutăm și despre aceasta, în bilanțurile anuale de poezie”. □ *La o ediție Samuil Micu se intitulează articolul scris de Mircea Zăciu în cadrul rubricii sale, Glose: „Problemele Școlii ardelene continuă să fie chiar după două decenii de eforturi de interpretare științifică a fenomenului, mereu actuale și încă departe de o elucidare completă. Datorăm, fără îndoială, numeroase studii (dar mai puține ediții!) unor cercetători avizați și asistăm, poate cu prea mare indulgență, la reluarea unor idei admirabil exprimate în trecut, părănd însă noi atâtea vreme cât evităm a reedita unele cărți de căpătâi. Așa se explică de ce, când a vâut în fine lumina tiparului oepă postumă a lui Lucian Blaga *Gândirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*, în unanima satisfacție, au pățit totuși câteva voci (altădată foarte «active» în a se recomanda atotștiutoare în domeniul luminilor transilvane) escalificate acum când nu se mai puteau grăni din materiale «prohibite»”. □ Al. Căprariu scrie cronică literară la monografia lui Ion Biberi, *Tudor Vianu*: „Care este – mă întreb încheiând lectura volumul *Tudor Vianu* de Ion Biberi – sensul *foiletonului critic* sau, dacă vreți, al *cronicii literare*? Întrebarea îmi apare ademenitoare pentru că, prezentată de Nicolae Manolescu în coloanele «Contemporanului», lucrarea lui Ion Biberi – după mine remarcabilă – apare, nemotivat, săracă în sensuri majore. (...) Cartea lui Ion Biberi ne dă o viziune exactă, clară, luminoasă a vieții și operei lui Tudor Vianu. Ivită ca o necesitate în cultura noastră, ea se impune ca o lucrare fundamentală atât pentru inițiat, cât și pentru neofit, oferindu-le, și unuia și altuia înțelegerea *dinlăuntru* a vieții și operei lui Tudor Vianu, oepărie dintre cele mai dificile având în vedere complexitatea personalității analizate. Cartea lui Ion Biberi face parte dintre acelea pe care le dorești mereu aproape”. □ *Profesorul, cavaleristul și trei evangheliști* se numește proza semnată de Neagu Rădulescu, iar cea a lui Alecu Gh. Croitoru, *Primăvară târzie*. □ Dimitrie Stelaru publică poeziile: *Poem; Agonie; Fiului; În ceață; Vai!; Finis; Așezare*. □ Din poezia slovacă apar: în traducerea lui Romulus Rusan – Ján Stacho (*Casa pierdută; Îmbrățișare în praf*) și Vlasimil Kovalčik (*Intrarea în moștenire*); Gheorghe Ciplea traduce un fragment din poemul *Ornament* de Jozef Mihalkovič și proza scurtă *Moartea sorbului roșu* de Marina Čeretkova Gállova*

25 noiembrie

• [„Scântea”] Volumul *Valori literare* de I. D. Bălan este recenzat de Const. Ciopraga: „Între criticii literari care se afirmă, Ion Dodu Bălan este unul din cei mai activi, fiind prezent în reviste, în presa cotidiană, la radiodifuziune. Sub titlul *Delimitări critice*, cronicarul literar a publicat acum doi ani o selecție din paginile mai vechi. Un nou volum, *Valori literare*, apărut recent, ilustrează lărgirea sensibilă a orizontului și accentuarea preocupărilor de istorie literară. Între timp, Ion Dodu Bălan a publicat o temeinică ediție critică a poeziei lui Octavian Goga, precum și un studiu monografic sintetic privind opera vibrantului scriitor transilvănean. Depășind faza cronicii, care, prin dimensiuni și specific, nu permite adesea decât schița în cărbune, cuprinsul *Valorilor literare* învederează tendința adâncirii în dezbateri felurite. (...) Volumul nu ni se prezintă însă în mod egal alcătuit. Alături de studii și articole temeinice, unele portrete mai ales par insuficient adâncite. Autorul nu a vrut poate să știrbească bota emoțională prezentă în momentul publicării în presă. Dar se simțea nevoia unor aprofundări, unor formulări mai elocvente, a eliminării unor repetiții și locuri comune cât și a unor pasaje ce nu depășesc interesul bibliografic. Prin paginile cele mai rezistente, cartea se înscrie printre contribuțiile critice remarcabile din ultima vreme”.

26 noiembrie

• [„Cronica”, nr. 42] Pe prima pagină apare poezia *Crai nou* de George Lesnea. ■ În editorialul *Colaboratorii*, redacția aduce mulțumiri numărului tot mai mare de semnatari externi ai textelor publicate, precizând, prudent, că acest omagiu nu se referă la grafomani, puțini e drept, dar greu de evitat: „În istoria prestigioasă a culturii românești există numeroase exemple de ziare și reviste ale căror pagini au fost în permanență înnobilate de personalitățile cele mai ilustre ale științei și literelor din patria noastră. (...) Există un fenomen verificat de întreaga istorie a publicisticii românești: faptul că o revistă își justifică prezența și în măsura în care consacră și stimulează colaboratorii. În amintirile și mărturiile scrise ale multor oameni de cultură și știință se află pagini pline de recunoștință și prețuire la adresa unor reviste și a unor redactori care i-au stimulat și încurajat în activitatea lor cu competență, spirit de discernământ și exigență. Astăzi când în multe regiuni ale țării au apărut numeroase reviste, cercul colaboratorilor a crescut nemăsurat de mult. Este și acesta un indiciu al capacităților creatoare de care dispune poporul nostru în numeroase domenii de activitate și în același timp, o bază largă de afirmare a tuturor talentelor autentice. Colaboratorii! Fondul de aur al revistelor noastre. Ei se grupează în marii familii spirituale, formând astăzi în cultura patriei stele de «mărimi» diferite, dar cuprinse într-o constelație unică. Strâns legați de publicațiile la care scriu, ei reprezintă și devotați propagandiști ale acestora în rândul cititorilor de toate categoriile. Fiindcă nu există colaborator autentic al

unei publicații care să nu dorească îmbunătățirea ei continuă, sub toate aspectele. Nu ne referim aici la o serie de grafomani, puțini e drept, care tocesc de dimineața până seara pragul diverselor redacții ci la colaboratorii autentici, cei care simt «afinitățile electice» față de revista căreia îi consacră o parte din activitatea lor de creație, onorând-o cu ideile și semnătura lor. Lor li se cuvin prețuirea și lauda cititorilor noștri”. ■ În *Note – Atitudini* citim *Crișan – Căciulescu și... critica literară*: „În definitiv de ce nu? Dacă românul e născut, cum se știe, poet, de ce actorii de la revistă nu ar fi și ei critici literari? Ba chiar e în firea lucrurilor, căci revista satirizează, deci... critică. Prin urmare, funcția îndeplinită de comicii Mircea Crișan și Horia Căciulescu în *Jurnal de actualități* nr. 46 al studioului «Alex. Sahia» ține, oarecum, de... specificul artistic al interpreților. Halal specific! – ar putea afirma Mircea Crișan, cu binecunoscutele-i pauze seci care punctează meșteșugit efectele. Să recunoaștem că e, oricum, un specific larg, și să-i criticăm pe actorii în cauză că au pierdut din vedere până astăzi nu numai poezia (de care au început, slavă domnului, să se ocupe) dar și proza și istoria literară și, hai să zicem, lucrările matematicienilor, ale geologilor, rapoartele academice etc. Cu o evidentă satisfacție, după ce a citit pe sărite, împreună cu colegul său, câteva versuri din „Tribuna” și „Luceafărul”, Mircea Crișan așează în ochii cititorilor eticheta: «Va urma». De ce nu – ne întrebăm și de astă dată? Când au găsit subiect printre poeți – că era lumea sătulă numai de poantele cu frizerii și cu chelnerii care primesc bacșiș – să lase oamenii să le scape din mână ocazia? Așadar, poeți mai cunoscuți sau foarte cunoscuți, de la Ioanid Romanescu (unde efortul mimic de ridiculizare caută să suplinească ridicolul inexistent în poezie) la Nina Cassian, sunt citați ca pildă de exprimare ermetică sau hilară. Ne întrebăm numai, dacă, supuși la asemenea încercări, ar rezista mulți poeți, chiar celebri”. Un alt text al rubricii se intitulează „*Grijă*” *confraternă*: „Reținem «grija» pe care o manifestă «Familia», «Ateneului». Ținta atacului «Familiei» vrea să fie numărul 9 al «Ateneului» în ansamblu, dar cum este cu neputință a ataca mai ales acest număr (nu numai pentru valoroasele inedite Bacovia, pentru pagina de literatură universală etc.) se oprește la articolul semnat de M. Petroveanu, la o consemnare de către Radu Cârneli a volumului *Eseu*, al lui Caraion și la cronică literară semnată de Vlad Sorianu, pe marginea volumului de versuri *Orga și iarbă*. Omitând faptul că volumul respectiv a fost analizat în revistele «Gazeta literară», «Luceafărul», «Tribuna», «Cronica» etc., respectiva însemnare din «Familia» este cu totul deplasată. Nu ne oprim la citate măsluite, la specularea în scopuri îndoielnice a unor propoziții din care lipsește câte o virgulă, la interpretările greșite din rea credință sau ignoranță (vezi aluziile liricii bacoviene ale versurilor discutate) ne îngăduim să remarcăm doar că, departe de a fi numai pozitivă, cum dă de înțeles «Familia», cronică lui Vlad Sorianu la cartea «redactorului său șef», conține multe rezerve față de volum. Care este nivelul susnumitei «dezbatere»

din «Familia»? Reproducem «butada» cu care își încheie «criticul» obiecțiile aduse eseului «Anticipări moderne în lirica bacoviană» de M. Petroveanu: «După care procedeu micușinist... are loc această nemaipomenită încrucișare a târgurilor... Criticul... ar putea să ne anunțe ce soi rezultă dintr-înse...». Însemnarea «Familiei» este un fel de «tropăială» prin cultură. Ea mai conține și sugestia că redactorul șef al «Ateneului» n-ar trebui să semneze în revista pe care o conduce. Această «teză» este se pare extrasă din activitatea «Familiei». În ceea ce privește redactorul șef, deoarece Gh. Grigurcu publică într-un singur număr două cronici literare, o notă de lector, o voluminoasă poștă a redacției, cinci poezii și cine mai știe ce. S-ar părea că nu mai există condeie «câtu-i Maramurășu»». □ Colajul *Memoria orașelor*, făcut de Aurel Leon, conține *Fapte și documente necunoscute cu Eminescu inedit* (variante și scrisori), *O scrisoare necunoscută a lui Octavian Goga*, *Goethe informat despre orașul Iași* și *G. Călinescu despre carte*. □ Ion Hodiș realizează un *Microinterviu cu D.R. Popescu*: „– Idealul dumneavoastră de autor dramatic? – *Aș zice ideile: unu – să debutez; doi – să găsesc un teatru în care să fiu jucat; și trei – dacă e posibil, în eventualitatea că găsesc un astfel de teatru, să0mi recunosc cât de cât textul în scenă*”. □ Versuri semnează: Ioanid Romanescu (*Anna Karenina*), Constantin Ștefuriuc, Corneliu Popel, Cezar Ivănescu (*Rod*); Daniela Caurea și Daniel Lascu. □ La proză apar Victor Leahu (schița *În turn*) și George Sbârcea cu *File de jurnal*. □ În *Note și comentarii* atrage atenția textul intitulat *Criteriul valoric în fața celui administrativ*: „Am semnalat ca utilă și, în unele cazuri, reparatoare *addenda* «Lucefărilor» la *Dicționarul de istorie literară contemporană* pe care-l publică revista bucureșteană de mai multă vreme, cu o lăudabilă stăruință. Numărul 45 al revistei ne face, cu toate acestea, să ne întrebăm unde se va opri sau, poate mai exact, cât va coborî scara valorilor acest «dicționar». Criteriul valoric, singurul care, după părerea noastră, poate hotărî prezența sau absența unui scriitor în dicționar, apare în momentul de față cu totul estompat de sânguința alfabetică de o cuprinde un număr cât mai mare de autori”. □ Traian Liviu Birăescu semnează articolul *Eros și cosmos în lirica lui Blaga*: „Versurile postume, apărute în 1962, lăsau să se întrevadă o latură nouă a eroticii lui Lucian Blaga. Perspectiva era inedită pentru că, până atunci, poezia de dragoste fusese frecventată de Blaga mai rar. Bănuiala că ne găsim în fața unei fațete inedite a liricii blagiene, a devenit certitudine după culegerea de poezii-antume și postume – apărută în acest an.(...) Este evident că în magma acestei poezii a intrat o substanță filozofică complexă și elevată; dar este tot atât de evident – și lucrul acesta s-a subliniat mai puțin – că panteismul și naturismul animist care caracterizează lirica erotică a lui Blaga, nu e străin de înrăurirea poeziei populare. (...) Lirica erotică a lui Lucian Blaga ocupă astfel un loc aparte în poezia românească. Cântarea naturii, atât de specifică poeziei românești, își câștigă, la Blaga, o amprentă de o netăgăduită particularitate. Filonul idilic și chiar bucolic de

până acum se subțiază în favoarea unei lirici erotice în care natura nu mai e descrisă ca un factor exterior ci ca o comuniune intimă cu dragostea”. □ I. H. Ciubotaru semnează 1816-1966 *Andrei Mureșanu*: „Dovedind erudiție și pricepere, în majoritatea articolelor sale, scrise pe înțelesul întregului popor, Andrei Mureșanu a tratat probleme sociale, economice, literare și artistice. Alături de Gheorghe Bariț, Aron Florian, Timotei Cipariu, Simion Bărnuțiu, Ion Maiorescu și alții, Andrei Mureșanu a adus o contribuție însemnată în dezvoltarea culturii românești în Transilvania”. □ În *Documente literare inedite* este dată publicității o corespondență Simion Florea Marian către G. Ibrăileanu. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Constantin Ciopraga scrie despre G. C. Nicolescu și cartea acestuia *Curentul literar de la „Contemporanul”*: „Prin informația amplă, al zi, prin multitudinea unghiurilor de vedere, ca și prin soluțiile propuse, monografia Curentul literar de la «Contemporanul» învederează o metodă de lucru riguroasă, oferind o imagine convingătoare asupra problemei. După lucrările despre junimism și despre curente literare de la începutul secolului al XX-lea, domeniul monografiilor de curente înregistrează un nou titlu. Reușita cărții lui G. C. Nicolescu este evidentă”.

• [„**Flacăra**”, nr. 48] La rubrica *Memento*, care i se dedică și *Cărții*, se notează: „Cu prilejul împlinirii a 85 de ani de la nașterea poetului George Bacovia, Editura pentru literatură a publicat volumul *Plumb*, versuri de la a căror primă editare s-au împlinit recent 50 de ani. E un mod de a sărbătorii poezii și poezia pe care editura îl practică, de altfel, și pe care l-am vrea permanent”. La aceeași rubrică se consemnează apariția volumului de *Poezii*, de George Călinescu, în cadrul colecției *Cele mai frumoase poezii* (Ed. Tin, 1966), dar și alte apariții editoriale: *În grădină*, de Dimitrie Anghel, *Cântecul iubirii*, antologie de Vasile Nicolescu „din lirica românească de dragoste”, *Mieii primi* – versuri de Adrian Păunescu, tipărite la *Editura tineretului*, *Dor de infinit*, de Negoită Irimie, *Urmărirea*, schițe și povestiri aparținând lui Ieronim Șerbu, *Aventură și contraaventură*, de Leonida Neamțu. □ Octav Pancu-Iași publică pe un spațiu generos scrierea *Norocul*, iar Eugen Frunză, la rubrica sa, oferă textul *Halta și altele*. □ La rubrica *Cititorii întreabă*, Al. Piru răspunde unei curiozități despre viața și opera poetului Traian Demetrescu, „cu prilejul centenarului nașterii” sale: „Era un temperament plin de contraste, expansiv și retractil, volubil și tăcut, dezabuzat și pur, juisseur și echilibrat, cu «fiori» și «nervi», vechi și modern (...) Traian Demetrescu-Tradem a fost unanim stimat și iubit de contemporani, prețuit nu mai puțin de urmași, îndeosebi de Bacovia, căruia îi este un precursor”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 48] Apare povestirea *Reconstituirea* de Horia Pătrașcu, după care va fi turnat filmul cu același nume (1970, regia: Lucian Pintilie) devenit peste timp o referință în cinematografia românească pentru curajoasa abordare a realităților din viața socială. Pelicula a fost interzisă la scurt timp. □ La rubrica *Distingo* Vladimir Streinu scrie un eseu despre Eugen

Lovinescu în care este evidențiată antinomia dintre calitatea actului critic desfășurată constant rămasă în volumele publicate și destinul inclement care „l-a păscut în viață ca și peste douăzeci de ani după moarte”. „Cât timp, marii lui ochi limpezi puteau vedea, el nu s-a turburat niciodată inestetic de ascensiuni sociale pe care, dacă societatea timpului i le interzicea în bună parte, temperamentul propriu nu i le înlesnea, de asemenea. Așa că a rămas să dăscălească fără plăcere într-un liceu până la vârsta voită de el să fie a pensionarii și a primit cu liniște reală, dar și compensatoare, refuzul Academiei de a-i oferi un scaun, pe care de altfel acceptase să se așeze numai la înjunționi prietenesti. (...) Nici după moarte, până în prezent, împrejurările nu i-au fost mai favorabile. Dogmatismul sau fanatismul, cum se cheamă după timp aceeași îngustare a facultății critice, pe care el o combătuse în viață exemplar, asumându-și astfel toate neîmplinirile, continuă din direcții neașteptate nu numai să-l lovească, dar chiar să-l șteargă din conștiința tineretului prin ignorare. Vina lui de această dată era, în chipul cel mai curios, necesitatea polemică de moment, care a putut da ideilor lui o înfățișare absolută. S-a crezut eronat, de exemplu, că «autonomia esteticului», pe care el o formulase ca armă de luptă împotriva atât a dezolantului val de ode politice, cât și a exceselor etniciste ridicate la rang de criterii ale judecății literare, reprezenta un misticism estetic, insubstanțial și periculos; insubstanțial, fiindcă propunea scriitorilor o fantasmă străvezie, idealisto-metafizică, abstrasă cu totul condiționărilor istorice, ceea ce Lovinescu nu gândise nici o clipă, de îndată ce el exprimase ca nimeni altul specificitatea culturii române; și periculos, fiindcă noua mască a dogmatismului sau fanatismului recrudescent în forme sociologice putea fi smulsă de alte mâini, care deprinseseră de la marele critic să descopere, cu oricâte riscuri, adevărul, frumosul și în definitiv raționalitatea în sens larg a creației spirituale. Azi asistăm la un început de înțelegere dialectică și mai cu seamă destul că am dobândit de la Ileana Vrancea o carte întreagă, căreia îi va urma alta, carte judicios analitică, scrisă limpede și animată de o anume flăcără, care luminează, fără să incendieze. (...) Cu opera, în care, a înțeles să-și depoziteze întreaga personalitate, E. Lovinescu a creat la noi etica profesiei de critic literar. (...) Ca să fie dezinteresați în judecata critică, împrejurări prielnice, adică situații sociale dătătoare de prestigiu și sigur adăpostitoare, ajutaseră pe Titu Maiorescu, pe Mihail Dragomirescu, pe G. Ibrăileanu și alții care, călcându-și pe interese de viață, nu și-au călcat pe cuget. Pe Lovinescu, neajutat de poziții sociale, împotriva cărora și acționa direct de la un timp, nimic nu-l ocrotește în afară de marea lui convingere despre necesitatea eticii profesionale. În privința valorii strict literare, opera lui, văzută dintr-un viitor justițiar, conține rezultatele unei forțe portretistice redutabile. (...) Nici unul dintre înaintași sau urmași nu are puterea de percuție a observării critice și a formulării ei. El este unic la noi prin capacitatea de a cuprinde în fraza cea mai economic restrânsă personalități oricât de arbo-

rescente. Prin limpezime, proprietate și concizie latină, chiar când scrisul lui de obicei dens și lapidar i se eliberează în largimi și boltituri sintactice, ca în ultima perioadă de activitate, marele critic a dat stilului studiilor literare, între Maiorescu și Călinescu, o altă vârstă a maturității lui. (...) Criticii următori au profitat cu toții cel puțin în câte un fel de pe urma exemplarității stilului lovinescian. Căci E. Lovinescu este oricum, mărturisit, nemărturisit, sau renegat, părintele strălucitei generații de critici interbelici, dintre care nu toți au putut susține, cum erau sortiți, cultura socialistă, dar cei mai mulți au ajutat-o și o ajută în aspirațiile ei de universalizare, comandament cert al culturii române actuale. (...) Am scris cândva că acest mare critic nu putea fi mahnit, în conștiința durabilității lui, de neîmpliniri sociale, care de fapt, cu oricâte suferințe omenești, explicabile, l-au îndemnat să-și arcuiască peste contemporani și peste o posteritate imediată destinul propriu. (...) El știa prea bine că sunt alergători, care câștigă la o sută de metri și nu se întrista văzându-i câștigând, fiindcă personal se afla într-o cursă lungă, neîncheiată, în viitorul, din care îl privim acum, când ar fi împlinit vârsta de optzeci și cinci de ani, despre unii „sutiști” nici nu se va mai vorbi, în timp ce el înaintează, crescând, către finala maratonului său”. □ Basarab Nicolescu publică eseu *Contribuția spiritului geometric la conturarea universului afectiv barbian*, plecând de la o afirmație „tulburătoare” din parafraza *Veghea lui Roderick Usher*: „sub revolta continuată a zidurilor, consolidare în cub, zar de automorfă lumină”. „Se află ascunsă aici dorința renașcentistă de profundă multilateralitate, de cuprindere complexă, simultană a lumii. Se definește astfel un crez umanist barbian, net distinct în contextul concepțiilor asupra posibilităților de cunoaștere ale omului. Profesiunea de credință din *Veghea lui Roderick Usher* demonstrează importanța organică, structurală, pe care o acorda Ion Barbu rolului științei în sondarea afectivă a lumii. Expresia poetică a „parafrazel”, dincolo de atmosfera – declarată, și nu organic – poescă este impregnată de spiritul unor noțiuni matematice, care realizează un transfer și o relevare de sens de extremă concentrare, dar cu nenumărate ecouri afective. (...) Se confirmă astfel părerea exprimată de Al. Rosetti și Liviu Călin, care subliniază rolul formației matematice în constituirea universului barbian. (...) *Veghea lui Roderick Usher* este un tulburător poem al cunoașterii, plin de nostalgia limitelor, dar transmitând un optimism de infinite conexiuni, consolidat pe unirea intelectului, a Științei, cu afectul, cu Arta, într-o sinteză determinând un univers singular și geometric, dar în care Omul, prin esența sa elevată, este pretutindeni prezent”.

● [„*Viața studentească*”, nr. 39] Bertolt Brecht și Thomas Mann devin subiect al cronicii lui Iordan Popescu, făcută pe marginea monografiilor semnate de Romul Munteanu – *Bertolt Brecht*, Ion Ianoși – *Thomas Mann*: „Romul Munteanu concepe monografia sa despre Brecht ca pe un curs universitar de mari proporții... insistă îndeosebi asupra conceptului de teatru în opera brechtiană. Fixează noutatea metodei în raport cu altele, o delimitează. Înțe-

legem cu claritate importanța «efectului de distanțare» în realizarea unui teatru contemporan, în formarea și întreținerea spiritului critic. (...) Spre deosebire de acesta, Ianoși se adâncește mai mult în concepția «de facto» a scriitorului Thomas Mann, analizează opera și extrage semnificațiile. Deosebirile în acest caz țin mai mult de metodă. Greutățile inerente pe care le încearcă cercetătorul în analizarea creațiilor unei personalități contradictorii ca Thomas Mann, apar mai ales în «arhitectura» lucrării....”.

30 noiembrie

• [„Urzica”, nr. 22] Victor Eftimiu publică alte *Sonete bucureștene* (*Cămătarul, Moment 1920, Peisaj bucureștean, Unui avar, La pas cu vremea nouă*). Cităm un penultim poem: „Cât m-au îmbătrânit contemporanii! / Moșnegi cu tabiete și cu ticuri. / Căneli, corset, peruci și cosmeticiuri / Le mai susțin pretențiile straniei... / Nevrând s-ajung la fel ca ei, momăie, / În veacul mort prezentul să-mi rămâie / Alerg, voios, la braț cu vremea nouă”.

[NOIEMBRIE]

• [„Amfiteatru” nr.11] La rubrica *Simultan literar*, Geo Dumitrescu răspunde întrebărilor puse de oameni de litere interesați de activitatea sa literară și de filioanele ei interioare. Prima curiozitate e legată de atmosfera artistică din anii debutului, pe care scriitorul nu o evocă din incapacitatea de a stăpâni „adevărata tehnică” a îmbătrânirii, „în ciuda amenințărilor obiective ale timpului”. „Unii nu pot, nu știu și nu vor să plătească acest preț în perspectiva comună a lucrurilor, aceștia sunt «nebuni» sau «poeti», ori și una și alta, fiindte incomode oricum, greu de suportat, dar slavă Domnului, ușor de potolit într-un fel sau altul). Mă gândesc cu groază la clipa, inevitabilă, pare-se, în logica vârstelor, când nu voi mai putea pricepe ori accepta, afectiv până la solidar, manifestările, creația, tendințele tinerilor confrăți, irezistibilul lor avangardism – turbulent, iconoclast, justițiar, dar prin toate astea, fecund, necesar, pe care organismul sănătos al societății îl produce neîncetat, firesc, pentru a se apăra de mucegai și scleroză, pentru a-și primeni și înviora celulele, circulația vitală, pentru a înlătura flora parazitară. Acest fenomen ineluctabil, care acționează periodic ca o mătură și ca o sită, sperie atât de mult, uneori până la urlet și «dumnezei de mamă», pe cetățeanul Ceafă și pe tov. Gușă, pe domnișoara Cucu și pe bietul Popescu-Temenea, pe «venereabilul» excedat care strigă neîncetat istoriei «ai puținică răbdare!». În ce mă privește, zic, cu o binecunoscută, amabilă formulă de refuz: «deocamdată nu!» (deocamdată? – cât de deocamdată?...) și, împreună cu tinerii mei amici, privesc – cum spuneam – înainte și împrejur și, mergând pe stradă, mă simt mereu tentat, ca în adolescență, să «șutez» cu sete în câte o cutie goală, întâlnită în drum, de țigări sau de conserve (mai ales de conserve! – tinichelele lovite sună atât de plăcut!...)”. La insistența lui Gh. Lupașcu, un alt participant

la simultanul literar, Geo Dumitrescu revine cu alte precizări: „Noi am văzut, într-adevăr, prea multe cadavre, și nu odată venind la cursuri în aceste amfiteatre, în care astăzi dvs. atât de frumos surâdeți în versuri viitorului, străbăteam bălțile de sânge ale orașului și intram pe porți îndoliate, în săli aproape pustii, în care, în locul profesorului ucis (al cărui trup ciuruit și mutilat – începutul unui lung șir monstruos de asasinat fizice și morale asupra spiritualității românești – îl avem și acum în ochi), ni se ofereau pistoale și banduliere și steaguri străine. Noi am cunoscut prea de aproape monstrul păros al cavernelor, ne-am ciocnit de-atâtea ori de bruta blindată cu cască, cu pieptul blindat și cu creierul blindat, sanguinară, turbată; noi am priceput adânc teroarea, sub nesfârșitele-i înfățișări, stihia obtuză și bestială a tiraniei, demagogice și patriotarde, – și ura și sila noastră au rămas pentru totdeauna inepuizabile față de asemenea întru chipări și apariții, și simțurile noastre au rămas, ireversibil, în stare de vibrație, ascuțite, în alarmă, față de semnele și ecourile care ating suprafața imensă și veșnic sângerândă a acestor amintiri. Poate de aceea oamenii acestei generații nu mai au și nu mai pot învăța nimic în această privință și nu prea izbutesc să-și exprime sentimentele pentru țară în strigăte și urale. Noi am văzut masacrele bombardamentelor, convoaiele de schilozi și de sicrie, nesfârșitele convoaie de refugiați, măceluri de stradă și de front; peste trupul și sufletul țării, peste mâinile și creierii noștri, au trecut, șiruri enorme de șenile, al căror scrâșnet fioros se mai aude și azi, iar de sub camuflajele oarbe, de hârtie neagră și de vorbe mari, transformați în cârțițe, ne-a fost dat să auzim cu groază, de foarte aproape, pentru totdeauna, geamătul de agonie al țării, al omenirii... Aceste experiențe cumplite, aceste amintiri, această sensibilitate nefiresc ascuțită, ne țin pe veci cu ochii deschiși, prea larg deschiși, asupra stratului viu, imediat, sângerând, al curgerii istorice. (...) N-are rost să mai insist, firește, asupra importanței deosebite a acestei epoci de răscruce în istoria și destinul țării și asupra nevoii imperioase de a o cunoaște cât mai amănunțit și mai larg. Dacă nu de alta, măcar pentru a vă înțelege cât mai bine și a vă recupera părinții, mai apropiați, și mai îndepărtați, mai mari sau mai obscuri, pe care unele întreruperi fortuite de calendar vi i-a ascuns și escamotat, fără a reuși însă să-i anihileze. Căci, orice s-ar spune, nu sunteți o generație, sau niște generații spontanee, cum, poate, ați avut impresia, dvs. sau alții. Moșteniți și întru chipați urme mai vechi și mai noi, mai adânci ori mai superficiale; cunoscându-i și înțelegându-i cât mai bine pe cei ce vi le-au transmis, vă veți ști mai bine propria fire și structură, însușirile și stigmatele, puterile și perspectivele (ceea ce, între altele, deși se pare că experiența altora nu e transmisibilă, vă poate scuti într-o măsură de repetarea unor greșeli”. Pornind de la considerentul că Geo Dumitrescu este considerat un poet „neconformist”, care „dinamitează” orice fel de tipare prin utilizarea „unor procedee esențial grotești, scriitorul Mircea Ichim este interesat de eventualele temeri ale poetului în ceea ce privește „conformismul nonconformismului”.

„Nu știu de unde-ați scos, observă poetul, teoria cu «procedeele esențial-grotești?». Ce facem atunci cu satira eminesciană, de pildă, care «dinamitează» fără procedee precumpănitor sau esențial grotești? Ați vrut, poate să vă referiți la cazul meu, unde se pare că aveți dreptate, și în privința existenței elementelor grotești și, fără doar și poate, și în privința efectelor lor stingheritoare asupra lirismului. Dar numai în acest caz. În principiu, nu cred că putem afirma cu toată siguranța, axiomatic, aceasta părere. E vorba, mi se pare, de congruența și organicitatea unei viziuni și a unei expresii, pe care n-o poate stingheri, în mod fatal, aprioric, nici unul din elementele ei componente. Nu mai putem crede în prejudecata culorilor implacabil inaderente, care se refuză reciproc, deplin, definitiv, – plastica nouă ne-ar dezavua în mod drastic. Și putem abandona, cred, mare parte din nomenclatura și țepenele «arguții» scolastice, câștigând în schimb sentimentul și accepția poeziei – așa zice – totale, forță irezistibilă, care trecând prin orice fel de medii și materii le poate aprinde până la incandescență. (...) Dar «conformismul neconformismului» nu e decât un calambur fără aplicații semnificative dincolo de suprafață. Pornit, pare-se, dintr-o confuzie între nonconformism și frondă, între care, în fond, nu sunt decât asemănări, nu și identitate. Nonconformistul este un însetat de perfecțiune, de progres. El măsoară toate lucrurile cu măsuri majore, dacă nu absolute, ideale, pe lângă care, firește, totul pare mai mic, susceptibil de creștere, de îmbogățire, de îmbunătățire. (...) Sunt epoci și împrejurări când aceste instanțe și întruchipări superioare sunt văzute și năzuite de o întreagă obște, și atunci viziunile și glasul neconformistului dobândesc puteri seismice și răsunset profetic. Dar sunt și cazuri mai simple, numai de temperament (etc.) și atunci așa putea să întreb și eu, bunăoară: «până când veți mai purta, tovarășe Ichim, acești ochi invariabil albaștri?; nu vă temeți cumva de conformismul albăstruiul, ori poate chiar de manieră?». (O, nu vă faceți griji; nici o lege nu interzice deocamdată nici ochii albaștri, nici nonconformismul; acesta din urmă fiind de altfel o componentă esențială în dinamica unei societăți în plină prefacere revoluționară, în plin progres, cum se cheamă că este a noastră). Se mai poate sonda, însă, și mai departe, și prin extindere, în această zonă a inconformismului. Există un inconformism, lucid sau numai temperamental, față de condiția umană, față de mecanica oarbă, implacabilă, absurdă, a firii, față de hazard, de accidental, de silnic. În această ordine stihială, în refuzul acestei apăsări tulburi, furibunde, incontolabile, nedomesticite (încă), recurgem la uneltele rațiunii, adesea, și opunem cu îndârjire puterile noastre limpezi: nevoia de ordine, de coerență, de armonie. (...) Dar suntem nesupuși și desfășurăm o veșnică insurecție și față de rutină, de zilnicărie, de crusta de convențional, de automatism (...) pentru a ieși din zilnicitatea abrutizantă, ucigătoare a vieții, spre a primi direct mesajele pure, nealterate, nemăsluite, ale lucrurilor(...) Vedeți, așa dar, cât de departe suntem de grotesc și cât de aproape, uneori, de tragic... Rămâne cred să reflectăm, în continuare”. Un alt

punct de interes este formulat, în cadrul *Simultanului* de Corneliu Mierlău: „Felul în care susțineți rubrica de poștă a redacției în cadrul paginilor «Contemporanului» reflectă și el unele particularități ale viziunii dvs. artistice, în speță o luciditate, o deosebită acuitate în percepția valorilor. Întrebarea este: un «minereu» poetic odată descoperit se poate bucura în continuare de sprijinul dvs.?” Geo Dumitrescu răspunde: „Dacă vă referiți la un sprijin afectiv, el este, bine înțeles, pe de-a-ntregul și pentru totdeauna asigurat. Mă tem însă că această formă de sprijin e cu totul insuficientă – restrânsă cum e la niște ipotetice eficiente consultative. Mai mult de atât, însă, – înțelegând prin asta niște mijloace concrete, practice, de sprijin, publicarea largă, repetată, consolidarea unor începuturi de afirmare etc. nu se află, din păcate (sau, din fericire!), în puterile celui ce are a decide, după cum știți, doar asupra unei prea infime parcele din imensa întindere grafică ce alunecă periodic pe sub ochii cititorilor noștri. Parcelă minusculă, suprasolicitată, care, în ciuda eforturilor de telegrafie și standardizare, nu-și poate îndeplini, fără mari, inadmisibile întârzieri, nici măcar elementarele obligații strict poștale, necum să-și mai poată acorda bucuria, cel puțin dublă, de a-și respecta promisiunile (prudente, de altfel, și zgârcite, prin forța lucrurilor), – de publicare, ori reproducere, fie chiar fragmentară, de texte. Ceea ce, nu fără o mâhnire în plus și fără o nouă «pierdere de viteză» a unor elanuri (întârziate, de fapt, și recidivist naive), tinde să-l încredințeze, cu fiecare zi mai mult, pe «poștaş» (în ciuda perfecte amabilități și solitudinii a gazdelor sale), de formidabila inutilitate cronică (și anacronică) a osârdiei sale meticuloase, – reductibilă în ultimă instanță, la un abuz prelungit de semnătură, cu multiple efecte – pentru toată lumea – de iritare și uzură. Dar, în legătură cu întrebarea dvs., nu rămâne mai puțin deschisă, în primul rând – dincolo de aceste considerații și conjuncturi – marea problemă hamletiană: cum le putem face bine oamenilor fără să le facem rău?...”. Geo Dumitrescu se exprimă, la cererea lui Florentin Popescu și cu privire la direcțiile de dezvoltare ale poeziei tinere în raport cu cea europeană, deși declară că nu este pregătit să răspundă la o întrebare atât de vastă: „Cred însă cu toată seriozitatea că poezia noastră tânără a dat câteva promoții foarte înzestrate și pregătește, se pare, una și mai interesantă. Zic «și mai interesantă» pentru că mi se pare că semnele pe care le dau, uimitor de precoce, tinerii de 15-17 ani, sunt nu numai foarte mature și pline de siguranță, dar aduc, între altele, și un element relativ nou, oarecum disparent în poezia din ultimii ani, o concepție profundă, atotrăspunzătoare, pe cale de cristalizare, perspectiva unei gândiri ferme, cu ochii deschiși asupra a «tot ce mișcă în țara asta» și în afara ei, un început de reacție bărbătească la o anumită nonșalanță hedonistă și la prejudecățile tardiv-puriste, la oroarea de gândire (sau lenea? sau neputința?) unor promoții anterioare ei (care în loc să fie învățate să gândească, la timpul potrivit, au fost îndopate, până la dezgust, și oroare, cu îndobitocitoare truisme pompoase și poncife dogmatice). (...) Aparținem spiritualității, circuitului de

cultură european, și e firesc și e necesar să reluăm toate legăturile și schimbările, vremelnice întrerupte, să ne refacem orizontul plener, activ, o vreme obturat, asupra lumii. Să nu uităm însă că aceste întreruperi și obturări au operat (nefast) și asupra legăturilor noastre organice, fundamentale, cu propria noastră cultură și istorie. Energiile noastre se cheltuiesc azi cu ardoare (și cu evident folos) pe toate planurile culturii, și nu numai ale culturii, în vederea recuperării acestor întârzieri și pauze forțate. Și nu se pune nicidecum problema de a reține sau încetini acest proces și acest efort în domeniul internațional, până ce-l vom fi dus la cele mai adânci consecințe pe plan intern. Simțim însă cu toții – și nu în numele unui tradiționalism pășunist, retrograd – că e, totuși, un lucru care primează aici. E limpede că nu ne putem da poezii la creșă – oricât de prestigioasă și aurită ar fi – câtă vreme ei au părinți buni, vrednici, «cu stare», de la care pot căpăta niște străluciți și pentru toată viața fecunzi «șapte ani de-acasă». Revenim în Europa – foarte bine!, dar aș îndrăzni, în ciuda întreruperilor și obturărilor amintite, să nu văd temeiurile coaleștitoare ale unor complexe de inferioritate, motive de spinare adusă și de extaz tâmp și slugarnic. Să nu uităm, pe de altă parte, că pe veșmintele, de gală sau de lucru, ale acestei distinse (deși nu tocmai puritane) doamne – Europa – strălucesc și podoabe și giuvaeruri de mare preț ieșite, ca să zic așa, din mâna noastră precum Eminescu, Brâncuși, Enescu și alții”. La finalul interviului, Geo Dumitrescu încearcă să satisfacă interesul lui Gh. Lupașcu arătând că referitor la preocupările, planurile „în imediat și în perspectivă” nu sunt foarte multe de spus. „În sensul că proiecte și planuri propriu-zise nu există, ci doar niște intenții foarte vagi și incerte. (Despre preocupări însă, mai bine zis, frământări și obsesii, ar fi prea mult de spus). Mai probabil e că nu voi mai scrie, ori nu voi mai publica nimic. (Mă refer la versuri, dar se poate generaliza cu ușurință). Sunt stăpânit de la o vreme, în chip intolerant, exclusiv, de șocurile întâmplărilor zilnice, așa încât nu mai pot versifica teze și principii, proiecții de fantezie optimistă. Sunt izbit mereu de evenimente imediate, de «fapte diverse», de un întreg torent material, concret, de amănunte de circuit moral, social etc., learcă de semnificații și deosebit de poruncitoare sensibilității, condiției mele de om, de om liber. Dar nu reușesc să obțin din ele, nu sunt în stare, nu e cazul sau nu pot să extrag o rădăcină pătrată lirică, avuabilă în mod cinstit, convenabilă receptivității publice, pentru toată lumea, fără scăzământ de principii și tensiune și fără convertire convențională și de circumstanță, fără distilări oportune până la volatil. Probabil nu mai pot să-mi deschid nici ferestrele cum trebuie, înțepenite de o lungă neutilizare. Neputând scrie, pe de altă parte (cum izbutesc unii confrăți, demni de toată invidia) în așa fel încât să nu mă înțeleagă absolut nimeni (ceea ce mi-ar putea aduce, pe deasupra, din partea unor critici și eventuala etichetă de «poet mare» sau chiar «genial»), trebuie, mi se pare, să mă opresc aici”. □ „Rareori o carte de poezie are atâta uimitoare putere de a supune până și pe cititorul privilegiat (și frustrat

în același timp) care e criticul; orice exegeză rezistă cu greu tentației de a urma, în succesiunea impusă de autor, fiecare etapă a itinerarului său misterios, resimțind această fidelitate ca pe o eliberare”. Astfel își începe cronica Mircea Martin la volumul *II Elegii* de Nichita Stănescu. Criticul încearcă să lămurească dacă are dinainte o poezie „atât de dificilă”. „Deschiderea din totdeauna a poetului spre viața rarefiată a ideilor capătă în acest volum o formulă decisivă. El e în căutarea unei identități profunde a lucrurilor, deasupra a tot ceea ce e distinct prin impuritate contingentă. Acestei esențe teoretice încearcă să-i dea o transparență perfectă în cuvinte, chiar dacă e astfel nevoit să întreprindă mereu o critică a limbajului și să ajungă până la capătul lui. Probele dificile impuse de poet provoacă, parcă, o retragere a cuvintelor din comerțul lumii; ele se împrăștiează și se aleg adunând fascicule de sensuri și virtualități, împingând ceea ce se concepe până la ceea ce nu se mai poate concepe. Chiar și metaforele devin un exercițiu de rigoare. Ele par o concesie făcută comodității noastre în receptarea poeziei, într-atât e de atent autorul ca ideea să nu fie alienată de jocul lor. Voința sa de a abstrage este atât de accentuată încât, la un moment dat, avem impresia că nu mai vorbește despre certitudinile realului, ci de posibilitățile lui, nu de ființă, ci de aptitudinea de a fi, nu de cuvânt, ci de ceea ce e vibrație pură, așteptare a cuvântului, amânare a lui. Forța de seducție a unei astfel de poezii stă în capacitatea ei de stărnire intelectuală și plăcerea analizei critice e de a ajunge la o structură imaginabilă căreia să nu-i lipsească imaginația altor structuri. Obsesia profundă a celor *II elegii* ale lui N. Stănescu pare să fie aceea a unei unități exemplare, organice și cosmice. (...) Volumul cuprinde totuși o opțiune și încă una formulată pregnant și categoric. După peregrinări dramatice prin teritoriul de absență și de fervoare numit Hiperboreea, poetul regăsește pământul cert al țării pe care calcă cu fiorul rodniciei viitoare: «...A fi sămânță/ și a te sprijini de propriul tău pământ». Nichita Stănescu face, așadar, dintr-o apartenență fatală un privilegiu și din ideea opțiunii infinit repetate semnul adevăratei libertăți” □ O cronică a ședințelor cenaclului „Junimea” este expusă cititorilor «Amfiteatrului». În 30 noiembrie are loc a doua ședință într-o „atmosferă entuziastă” și în fața unei «asistențe foarte numeroase». Se citește *Week-end*, nuvelă de Petru Popescu, „asupra căreia se concentrează cea mai mare parte a discuțiilor. Se recunosc autorului calitățile analitice, răceala comentariului psihologic, siguranța în expunerea ideilor (Adrian Păunescu, Mircea Constantinescu, Luiza Cristescu, Brandy Barasch, M. Istrățescu și alții). Mai rezervați Paul Cornel Chitic și Radu Serafim. Se vorbește despre modernitatea autorului, făcându-se comparația cu alte proze și cu bucăți de autori străini (Truman Capote, Salinger). Autorul se apără de influența străină, mărturisindu-și admirația și îndatorarea față de Anton Holban. Citesc apoi versuri Dan Frunțelată și Mircea Ichim, sancționate aspru de Ion Alexandru. Frumoase poeme inedite de Adrian Păunescu la sfârșit din noul volum *Miei primii*. La cea de-a treia

ședință, din 6 noiembrie, se începe tot cu o proză, cu *Cercul* de Tudor Octavian, care însă nu entuziasmează. «Atacat cu argumente de Adrian Păunescu, Petru Popescu, Mircea Constantinescu, este apărat fără argumente, dar cu energice aserțiuni și maxime, de Marin Mincu. Autorul explică plin de modestie că scopul său a fost redarea unui fapt real și cu semnificație, cel puțin pentru el însuși». Pe de altă parte se observă că Matei Gavril, a făcut progrese în creația poetică „față de lecturile de acum șase luni”. „În încheierea discuțiilor în contradictoriu, un discurs al lui Ion Alexandru despre *prin poezia concretă la poezia abstractă*”. În 13 noiembrie are loc cea de-a patra ședință în care are loc o *Restaurarea hainelor Sfântului Augustin* (autor Paul Cornel Chitic). Se notează în cronica cenaclului: „Piesa, excelentă în proporție de 70 la sută, suferă de schematism în final. Se recomandă autorului părăsirea prozei și insistarea în teatru, se apreciază virtuțile de dialoghist, curajul problemelor mari, originalitatea atmosferei. Un bun colectiv de studenți-actori – Ileana Dunăreanu, Mihaela Murgu, Dora Ivanciuc, F. Pittiș, P. Moraru – a interpretat textul. Dinu Kivu expune cel mai complet și mai coerent calitățile presei. Poezie: Florica Mitroi, plină de talentul tulburător și din păcate anonim al ultimei generații de tineri bucolici. Laude: Adrian Păunescu, Dinu Kivu. Pledoarie pentru intelectualitate, contracție, probleme: Petru Popescu”. În prezidiul celei de-a cincea ședințe, din 20 noiembrie se află: Mihai Beniuc, Al. Piru, Matei Călinescu, Eugen Simion, I. D. Bălan, Ion Băieșu. Se citește poezia lui Șerban Codrin, cu pretenție de filozofie câteodată mimetică. Discuțiile sunt înfierbântate, pro și contra”. La secțiunea de proză e prezent Mircea Popa: *A descoperit ceva*. Descoperă: A. Păunescu, Ion Băieșu, O. Stoica, L. Oprescu. Nu descoperă nimic (afară de greșeli de limbă, la fel de multe ca și la celelalte): G. Albu, Al. Grigore și alții ale căror nume ne-au scăpat, dar al căror anonim îl simțim fratern și solidar. Cenaclul primește apoi vizita unor studenți de la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu”. Se organizează un vernisaj ad-hoc și discuții. Pictură: A. Mocanu, încă ștearsă, deși apărută de unii colegi. Excelentă grafica semnată Dravăț și Viecelii. F. Pittiș recită trei poezii din Eminescu, Coșbuc și Beniuc, cu un talent care a stârnit aplauze îndelungi în rândul asistenței”. □ Gelu Ionescu, cel care semnează rubrica *Noua pleiadă*, îl are în atenție pe Marin Sorescu cu volumul de parodii *Singur printre poeți*, al cărui titlul „poate fi înțeles în mai multe feluri. În sensul cel mai direct, el poate fi interpretat ca o lucidă delimitare a speciei literare unice abordată în volum. Mai poate însemna *Eu, parodistul, printre poeți* – ceea ce poate fi luat și ca o mică ireverență față de cei parodiați, dar și ca o expresie a unei secrete gelozii față de confrății care se pot exprima în vers mai ușor ca autorul, acesta fiind terorizat de inhibițiile și eforturile ce le face spre a-și struni lira într-un mod original, diferit. Nici într-un caz nu mi se pare că titlul ar prezenta o negare a valorii celor parodiați, Sorescu știind, ca orice om de litere, că oricare autor, oricât de mare ar fi el, poate fi parodiat; că

parodia e un exercițiu de critică și versificație amuzant dar minor. Un alt înțeles pe care îl poate avea acest titlu, înțeles care se răsfrânge mai ales asupra operei sale ulterioare, ar fi de domeniul unei constatări mai generale, aproape axiomatice: orice poet, în sensul originalității sale, e singur printre confrăți, unic și irepetabil pe scara valorilor”. Ceea ce i se pare esențial lui Gelu Ionescu, „Indiferent dacă una sau toate aceste interpretări sunt sau pot fi valabile”, este faptul că „Sorescu încorporează debutului o nuanță de teribilism ce-i va rămâne specifică. De asemenea, că titlul și conținutul volumului reprezintă o dependență livrescă în inspirație și că autorul strecoară o undă de autoironie ce nu l-a părăsit deocamdată. În sfârșit, că debutul său prin parodii e concludent pentru atitudinea poetului, față de ceea ce nu ar dori să fie poezia sa, concludent și pentru un anumit spirit de tratare a problemelor și ideilor ce-l preocupa, acele probleme și idei care se vor defini în *Poeme și Moartea ceasului*. Aci parodia nu va mai fi un scop în sine, ci o modalitate de exprimare, de transpunere, a ceea ce tulbură adânc și dramatic pe autor. Tonul cu care e rostită, ca și ideea poeziei lui Marin Sorescu, sunt grave. Cuvintele pe care le rostește însă, descumpănesc – ele țin de limbajul poeziei ușoare, versul său foarte liber joacă în clișeele limbajului celui mai cotidian, argotic, prea familiar, uneori chiar ireverențios. Între ton și idee, cu acest lexic sumar și nespecific, el strecoară anecdota cu tâlc, fabula antropomorfică sau absurdă, cozeria punctată cu replici teribile. Aceasta e formula poeziei lui Sorescu – care de cele mai multe ori izbutește, alteori nu se rupe definitiv de gratuitate. Ambiguitatea lui Sorescu, farmecul său, constă în acest contrapunct între mijloace și idei. Adică în acest balans între gravitate și neglijență nonconformistă, între frământarea lăuntrică și izbucnirea ei în formă ironică (uneori sarcastică, alteori burlescă). (...) Despre o problematică a filosofiei existențialiste s-a mai vorbit (Vladimir Streinu, Matei Călinescu). (...) La tot pasul e surprinzător și se complăce astfel. Când e liric, el dezvăluie o naivitate, o puritate neașteptată, ascetică, care interzice orice ciudățenie, orice urmă de mizantropie sau de misoginism”.

• [„Argeș”, nr. 6] Numărul propune o dezbatere cu titlul *Comori nepieritoare ale artei populare*, având în centru folclorul, în general și folclorul argeșean, în particular. O notă a redacției lămurește cititorul în privința obiectivelor urmărite: „Folclorul a fost și rămâne fântâna cu apă vie, marele dascăl de limbă și simțire românească al tuturor creatorilor de valori artistice. O dezbatere asupra criteriilor de selecționare a folclorului și a valorificării sale artistice, o prezentare a specificului folclorului argeșean, urmată de culegeri din Țara Loviștei și din zona de câmp a regiunii, vor arăta, credem, atât vastele posibilități de investigație, cât și bucuria descoperirii de noi valori, ce-i așteaptă pe toți intelectualii satelor și cercetătorii care înțeleg să se oprească cu dragoste și râvnă asupra producțiilor populare”. □ O poezie inedită a lui V. Voiculescu, intitulată *Poetului grădinar*, este publicată pe prima pagină a

revistei. □ Acad. Perpessicius răspunde la întrebările revistei legate de valorificarea folclorului prin opere literare sau în cadrul mișcării artistice [„1. Care este importanța folclorului în creația cultă? 2. Ce exigențe se impun în culegerea folclorului? 3. Cum trebuie valorificat bogatul tezaur al folclorului românesc? (...)”]: „2. Exigențele culegerii. (...) O primă cerință a culegătorului este să respecte autenticitatea textului popular. Însă aceasta nu ajunge. În opera de deshumare a rădăcinilor folclorice se rătăcesc, nu o dată, impurități de ordin artistic ce se cuvin eliminate. Culegătorul de folclor este obligat în același timp să procedeze la o atentă selecție și valorificare a produselor populare colecționate. Ele trebuie să reflecte, în primul rând, psihologia netrucată, neurbanizată, nelăutărească a rapsodului popular, iar în al doilea rând să capteze în stihuri de înaltă expresie artistică fântâna castiliană din care se vor inspira poeții noștri în râvna lor de a-și egala înaintașii”. □ *Agenda* consemnează apariția unui volum de versuri al Sandei Movilă, cu prefața lui Dumitru Micu, 150 de ani de la nașterea pictorului Barbu Iscovescu, 110 ani de la nașterea istoricului Dimitrie Onciul, 15 ani de la moartea scriitorului argeșean I. C. Vissarion. Este de asemenea prezentată revista „Vie et langage”, condusă de Allain Guillerrou, directorul Institutului de studii române din Paris, „cunoscut comentator și interpret al culturii noastre din capitala Franței”. □ Un studiu inedit de V. Voiculescu intitulat *Expresia sufletului nostru* analizează în context istoric lirica populară și punctează elemente specifice ale lirismului românesc: „Lăsând la o parte discuțiile asupra creației poeziei populare – dacă e personală, a unui ins, ori anonimă a poporului întreg sau plurală a unui mic grup, cu teoriile lui Herder, Grimm, Mund, Lang, neoprinindu-ne la cheștiunea obârșiei ei, dacă e tracă-latină sau slavă, dacă cuvântul doina e trac sau slav – lăsând la o parte supozițiile unor influențe persane pe care le-ar aminti refrenul foaie verde, sau apusene, medievale; alunecând peste problema apariției ei în veacul al XII-lea, mai devreme sau cu mult mai târziu, nu ne putem opri nici la interesantul proces, viu și astăzi, al circulației poeziei lirice. Făcută anume ca să fie cântată, această poezie nu circulă ca versuri de sine stătătoare în popor, ci o găsim așa fixată numai în colecții ca într-un ierbar, fără rădăcina ei, cântecul”. □ Gh. Vrabie publică articolul *Specificul folclorului argeșean*: „E în folclorul acestei regiuni multă distincție, profund lirism, ironie mușcătoare, dar fină. (...) Tot în această zonă apar particularități distincte în obiceiuri și datini, în tradiții durabile, ca ale unor populații legate puternic de glie. (...) Original, având rădăcini adânci în trecutul îndepărtat al țării, folclorul argeșean continuă să fie viu, cel clasic se reînnoiește neîncetat, iar alături de acesta se dezvoltă și un folclor nou, născut din împrejurările vieții de astăzi”. □ Constantin Mohanu prezintă colinde din Țara Loviștei: „Arie folclorică deosebit de bogată, cu elemente de limbă și etnografie arhaice, Loviștea n-a intrat în atenția folcloriștilor – culegeri de folclor din acest bazin neexistând până în prezent. Cercetările noastre asupra

folclorului din Loviștea propriu-zisă au început în 1963 și s-au extins în ultimul an și asupra țărmului drept al Oltului și, în continuare, asupra întregii văi a Lotrului, regiuni care au intrat în denumirea de Loviște mult mai târziu, la începutul secolului XX. Păstrătorii tezaurului literaturii populare din cele peste 25 de sate cercetate de noi, din comunele Perișani, Titești, Racovița, Boișoara, Căineni, Brezoi, Mălaia și Voineasa, ne-au oferit un material de o rară valoare artistică, ceea ce dovedește izvorul inepuizabil al folclorului, varietatea și vigoarea lui. Înregistrările de aici dovedesc permanența folclorului și continuitatea lui, dar și transformarea, îmbogățirea și cizelarea lui artistică neîntreruptă. Ineditul este nota esențială a folclorului de pe aceste plaiuri, atât în ceea ce privește temele și motivele, cât și formele, altfel realizate estetic, ale unor variante întâlnite și în alte culegeri. Colinda laică are unele teme asemănătoare cu cea din Hunedoara. Și nici nu se putea altfel, întrucât Loviștea, încă din cele mai îndepărtate timpuri, a avut fără întrerupere un rol de legătură între populațiile românești de o parte și de alta a Carpaților”.

□ *A murit Păpușa. Bufonadă tristă într-un act* este un text dramatic inedit, semnat de Ion Sava, pictor, caricaturist, regizor și scriitor, „tumultuos meșter al câtorva arte” cum l-a numit Tudor Arghezi (și cum rezultă din prezentarea lui G. Pienescu).

□ La rubrica *Bilete de papagal*, Tudor Arghezi semnează articolul *Ce e poezia?*: „Poezia e presimțire, bănuială, incertitudine și aproximativ. (...) Cred că nu mai e nevoie să spunem că poezia e o necesitate a sufletului fiecăruia, în orice direcție s-ar manifesta. E povara dulce sau amară a fiecăruia din noi. Mai rămâne a se descifra felul cum trebuie poezia scrisă, cu deosebire acea zisă poezie care mă întristează și care seamănă mai mult cu proza fără cap și sfârșit – și din nefericire fără substanță, încurajată la o abundentă publicare de insuficiențele redacționale”.

□ Revista publică poezia *În capul unghiului* de Valeriu Anania.

□ Un amplu articol, *Argeșul în lumina toponimiei*, semnează G. Giuglea, M. Mocanu, O. Proca, G. Țepelea: „Urmărind firul vieții în regiunea Argeș prin intermediul faptelor de limbă și toponimie pe baza concepției cuvânt și lucru, cuvânt și viață, cuvânt și istorie, suntem în măsură să prezentăm, deocamdată, câteva rezultate parțiale ale cercetării noastre, dintr-o lucrare cu caracter monografic, planificată pe câțiva ani”.

□ Un articol semnat Dr. Emil Poenaru marchează 150 de ani de la nașterea lui Andrei Mureșanu, „*Al semnelor vremii profet*”.

□ Corneliu Dima Drăgan ne aduce în atenție prezența unor cărți din biblioteca poetului Grigore Alexandrescu în Muzeul Golești: „Cronologic – în funcție de data menționată de posesor în *ex libris* – lucrările identificate de noi la muzeul Golești acoperă o perioadă întinsă din biografia poetului – de la 1837 până la 1875. Extrem de cuprinzătoare este și aria tematică a acestor cărți: opere de bază ale literaturii antice latine (*Comediile* lui Terentius), alături de producțiile lui Florian sau culegerile poetice contemporane (*Poeziile* lui Cezar Bolliac, în ediție franceză); scrieri savante de istorie, alături de însemnări de călătorie și

memorii”. □ O prezentare a Muzeului Golești este făcută de Horia Oprescu în articolul *Bătrâna dar veșnic tânăra casă a Goleștilor*. □ Profesorul emerit Teodor Neș face un istoric și o prezentare a școlii din Golești în articolul *140 de ani de la înființarea școlii superioare din Golești*. □ Mihail Diaconescu explorează o latură mai puțin cunoscută a lui Nicolae Iorga, *Poezia lui Nicolae Iorga. Lirica cetățenească*, în cadrul rubricii *Delimitări critice*: „Evoluând neașteptat, trecând dezinvolt de la vagul romantism posteminescian, la pasteurile parnasiene, de la poeziile de orientare clasicistă la cele de atitudine cetățenească și la meditația filosofică, creația lui Iorga s-a metamorfozat neconținut, rămânând, în esența ei, aceeași – expresia unei înalte conștiințe etice, animată de cele mai înalte idealuri naționale ale poporului român. Poezia aceasta directă până la brutalitatea expresiei, lepădând uneori cu seninătate excesele ornamentației metaforice și, în general, tropice, revărsându-se adeseori în imprecății dure, cu violențe de pamflet vitriolant, alteori în strofe savant-solemne și în versuri picturale cu efecte de străveche stampă, pe care timpul a lăsat urme alături de ștersături și suprafețe cenușii, nu se înscrie în nici unul din curentele poetice sau literare apărute de la 1900 încoace. (...) Lui Iorga îi repugnau însă organic toate *ismele* literare și artistice noi, așa că poezia lui s-a desfășurat, la un moment dat, în contratimp. Și ca romantic, și în calitate de clasicizant, și chiar ca parnasian, Iorga este un întârziat. Puternic ancorată în realitate, creația sa poetică este, paradoxal, ușor anacronică în planul expresiei, fără ca aceasta să însemne însă lipsa valorii estetice. Aceasta ar putea explica, până la un punct, de ce nici unul din criticii de mare reputație dintre cele două războaie mondiale nu s-a oprit sistematic asupra ei”. □ Marin Bucur publică o cronică literară despre *Proza poetului V. Voiculescu*: „Voiculescu caută în secolul citadinismului și al automatizării pe omul nu rămas arierat, pe «primitivul» veacului, ci pe omul pământului, pe cel ce are atâta duh în el încât poate îndrepta și firea. Tipologic nu e nimic nou și nici n-ar putea fi. Ca în creația populară, în povestire, care pe o direcție este și ea folclorică, noutatea se simte în nuanțe, în arta variației. Altminteri, avem un Haiduc Bujor; un Iancu Jianu, un Popa Tandă, un «insular», un solomonar, pescari și vânători, călugărițe și călugări dedați cu ale lumii, antrenați în acțiunile polițienești și cu umor burlesc. O lume care are binecuvântarea unei naturi clemente, înfrățită cu vietățile sub puterea mirajului naturii. Prezența omului în natură nu este așijderea ființei alungate de pe pământ, finalizarea unei aspirații. Voiculescu ne-a descoperit natura cea proprie a omului care atunci când există este un corolar de frumusețe cu care se mândrește însăși firea”. Redacția însoțește articolul de o fotografie inedită a lui V. Voiculescu, pusă la dispoziție de fiul poetului. □ Articolul *Teatrul românesc peste hotare*, semnat Spectator, prezintă turneul Teatrului de Comedie din București la Praga, Pilsen, Berlin și Dresda, Weimar, Karlmarxstadt și Bonn. □ Cronică plastică semnată de Mihail Diac prezintă *Expoziția Iliescu-Călinești. Sculptură*

și desen. □ *Cronica... mărunță* semnalează înființarea *Academiei lumii latine*, urmașă a aceleiași Academii din secolul al XIX-lea care a publicat studii de limbă, literatură și folclor românesc în „*Revue des langues romanes*” și a contribuit „la o mai bună cunoaștere și apreciere reciprocă între popoare de limbă latină”. Ion Cruceană laudă apariția celor trei volume ale *Dicționarului enciclopedic român* și semnalează unele erori legate de câteva localități din zona Argeșului. În loc de erată câteva îndreptări și comentarii la articole apărute în numerele trecute ale revistei. Mihail Diaconescu îi dă o replică lui Cornel Regman care a publicat în „*Tribuna*” (nr. 43 din 27 octombrie 1966) un interviu în care face aprecieri negative despre studiul lui privitor la naturalismul Hortensiei Papadat-Bengescu. Sunt semnalate două apariții editoriale ale unor albume fotografice ale lui Ion Miclea: *Fiica Dunării și a Mării*, album dedicat Deltei Dunării, însoțit de versurile poetului Ion Brad și *Povestea unui pui de leu*, cu un cuvânt introductiv semnat de G. Călinescu. Sunt anunțați câștigătorii Premiului Nobel pentru literatură: Nelly Sachs, născută la Berlin în 1891, și Samuel-Joseph Agnon, născut în 1888 în Galiția și stabilit în Palestina din 1907, „unul dintre marii prozatori de esență tradițională evreiască”. În nota *Să nu învețe școlarii...* sunt semnalate grave greșeli în ediția *Teatru*, de Camil Petrescu, îngrijită de Eugenia Tudor și apărută în „*Biblioteca școlară*” în 45.200 exemplare. *Greșeli în enciclopedii străine* identifică erori legate de istoria noastră în *Century Cyclopedia of Names*, „întocmită de Clarence L. Barnhard și tipărită la Editura Appleton – Century Crofts, New York, 1954, precum și informații greșite despre poetul nostru național Mihai Eminescu în aceeași enciclopedie, dar și în *Diccionario enciclopedia italiano* (1956). Autorul notei (Gabriel Țepelea) mai adaugă: „În publicistica noastră s-a arătat și modul necorespunzător în care Eminescu este prezentat în dicționarul Larousse din 1963”. □ Barbu T. Arghezi (care semnează cu inițialele în acest număr) inițiază rubrica *Intersecții* pe care o dorește o gazetă de observații și fapte diverse din zona culturală: „sesizarea lipsei de armonie dintre fapte, lucruri și situații și a dezacordului eventual dintre unele aspecte curențe, cu intenția, firește, de îndreptare”. În acest sens semnalează greșelile de dactilografiere ale actului de informare postat în pridvorul Mănăstirii Cotmeana, se arată revoltat de programul prea scurt la sfârșit de săptămână al Muzeului raional din Câmpulung-Muscel și condamnă neinspirata plasare a unei plăcuțe din piatră cu explicații despre „Crucea libertăților”, datând din 1790 în Câmpulung-Muscel, „chiar în creștetul crucii”. □ Barbu T. Arghezi semnează pe ultima pagină a acestui număr articolul *Chipuri necunoscute ale artei argeșene*, în care prezintă picturile murale ale câtorva biserici și mănăstiri din zona Argeșului (Mănăstirea Cotmeana, biserica din satul Urșani – Horezu, Mănăstirea Valea): „Călătorul rămâne înmărmurit, descoperind pe zidurile unor biserici și mănăstiri, roase de vânturi și spălate de

ploi, veritabile opere de artă, mărturii ale unei autentice școli străvechi a zugravilor de biserici. Departe de canonul pictural al fețelor supte bizantine, acești meșteri țărani au împodobit zidurile, bolțile, tinda și o parte din pereții exteriori cu chipuri ale căror expresii surprind prin simplitatea liniei, prin concepția originală, prin coloritul nealterat... (...) ... interpretarea după natură a unor scene, prezentarea profund umană a diferitelor personaje, umplerea unor goluri cu motive florale sunt de esență laică. (...) ...ele constituie o pagină de istorie a picturii populare, poate naivă, dar specific românească și adânc umană”. Articolul este însoțit de interesante ilustrații foto care vorbesc despre viziunea zugravilor țărani ai acestor biserici din zonă.

• [„Astra”, nr. 6] Articolul intitulat *Cercetătorul. Perpessicius la 75 de ani* omagiază personalitatea cărturarului și „cercetarea literară” ca „formă de viață”, evidențiindu-se „erudiția vastă, capacitatea adâncimii analitice și a sintezei revelatoare, unda de poezie ce luminează ca o aură abia perceptibilă orice rând al operei, îmbinate într-o rară simbioză” ce „caracterizează rezultatele cercetării” întreprinse de istoricul literar. □ Nicolae Stoe și Gherghinescu Vania publică poezii de pagina întâi, adică versuri patriotice. □ În *Notații lingvistice la un volum de poetică*, Paul Schweiger comentează favorabil antologia *Studii de poetică și stilistică* (ELU, 1964). Pornind de la premisa că „analiza poetică și stilistică poate duce la mai buna înțelegere a conținutului unei poezii, sau bucăți de proză”, precum și la „mai deplina sesizare a caracterului estetic al unei producții literare”, Paul Schweiger arată că o astfel de analiză poate fi literară sau lingvistică. Argumentele acestei afirmații se regăsesc în studiile din antologie, semnate de Tudor Vianu, academician Al. Rosetti, profesor Boris Cazacu, profesor Mihai Pop și de alți cercetători tineri, dintre care este reținut numele lui Sorin Alexandrescu, autor al unei analize aplicate asupra imaginii poetice și a diferențelor de semnificare dintre metaforă și simbol. În acest sens, Paul Schweiger pledează pentru „descrierea riguroasă și obiectivă a procesului care se încheie prin apariția operei literare” și apreciază volumul pentru aceea că „urmărește crearea unei baze obiective pentru analiza mesajului secundar și a structurii care îl poartă”, adică a structurii literare. □ Joe Gherman consemnează faptul că s-au împlinit *150 de ani de la nașterea lui Andrei Mureșanu* și dezvoltă subiectul *Geneza unui imn*, în care dezbate două chestiuni de istorie literară, privind data și anul compunerii poeziei *Un răsunet*, respectiv autorul de fapt al melodiei corespunzătoare. Ca răspuns la prima chestiune, istoricul propune a doua jumătate a lunii mai 1848, și nu anul 1842, aducând ca argumente informațiile din cartea lui Gh. Barițiu, *Părți alese din istoria Transilvaniei cu 200 de ani în urmă*, vol. III, p. 245, precum și afirmațiile Susanei Mureșanu, văduva poetului, și ale Otiliei Iacob Mureșanu, soția compozitorului și vărului lui Andrei Mureșanu. Pentru a doua chestiune există trei variante, pe care autorul le inventariază cu date precise: autorul melodiei ar putea fi Anton Pann, conform *Prefetei* semnate de

Dimitrie Păcurariu, la volumul *Andrei Mureșanu, poezii și articole* (EPL, 1963, p. XIII) și conform opiniei lui Paul Cornea, din *Prefața* la ediția Anton Pann recenzată de Ion Roman în „Contemporanul”, nr. 45/8 noiembrie 1963; conform argumentelor aduse de profesorul Sterie Stinghe, preluate din *Arhiva Mureșenilor* (nr. 16130), melodia a fost compusă de către învățătorul și cântărețul Gh. Ucenescu; potrivit lui Iacob Mureșanu, și argumentelor prezente în publicația „Muza română”, nr. din 10 octombrie 1894, la Poșta Redacției, autorul melodiei ar fi Andrei Mureșanu însuși. □ Sub titlul *Nichita Stănescu, „11 elegii”. O aventură lirică deliberată*, Voicu Bugariu analizează, la *Cronica literară*, volumul de versuri în care „inefabilul sau, mai precis, presimțirea lui nu este sfârșitul aventurii poetice ci punctul ei de plecare”, iar „în această incursiune spre neștiut, poetul utilizează sensibilitatea sa supraacută”. Polemizând implicit cu opinia lui Matei Călinescu, pentru care poemele din volum propun „analogii cu mitul coborârii în infern”, iar elegia a 11-a reprezintă „victoria poetului asupra atracțiilor neantului”, și cu cea a lui Nicolae Manolescu, pentru care volumul se constituie ca o călătorie „în imperiul posibilităților poeziei”, iar poetul „își neagă condiția umană în scopul contopirii cu lucrurile”, Voicu Bugariu identifică, de pe poziția criticii literare obediente politic, în versurile din volum, o atitudine etică, respectiv „opțiunea pentru viața obștească și pentru elanurile constructive ale comunității”. Din această perspectivă, „încercările de autocunoaștere ale poetului”, care reprezintă „esența volumului”, ilustrează o „viziune modernă a mitului lui Sisif”. □ La rubrica *Genul proxim*, sub titlul *Marea, mediu preferat al aventurii*, Tudor Popescu, analizând situația „romanului românesc de aventuri”, afirmă că „unui bun roman de aventuri îi cerem caractere interesante, puternice, acțiune palpitantă” și informație inclusiv științifică. Autorul pledează pentru asocierea personajelor – eroi români, cu călătoria în alte spații decât cele ale țării, fapt de natură să permită, în spiritul ideologiei de partid și de stat, definirea acestora „prin fapte, ca oameni înaintați ideologic și moral”. Autorul exemplifică printr-un text care îi aparține, *Ultima aventură*, în care călătoria pe mare duce la crearea multor situații conflictuale, extreme, tragice chiar, întrucât „eroii intră în conflicte departe de societate, dar în numele ei”. Explorarea unor „geografii necunoscute” se corelează cu „pitorescul uman de pe puntea unei corăbii” și cu un „văl de romantism” ce corespunde sensibilității și așteptărilor cititorilor tineri. □ *Corespondența* lui Lucian Blaga, aflată la al patrulea episod, cuprinde scrisori care redau momente din elaborarea și publicarea poeziilor ce urmează a fi reunite în volumul *Nebănuitele trepte*, detalii din laboratorul de creație al poetului – prelucrările prin care trece poezia *Ardere*, de pildă, precum și faptul că poetul era terorizat de greșelile de tipar, a căror consecință era modificarea nepermisă a sensului poetic. □ Un portret romantizat al matematicianului – „moșneag mitic, cu glas tunător și adânc”, cu „gesticulație largă”, „pe măsura unor idei enorme” și înglobând un

„cifru personal de reacții” apare în cadrul rubricii *Interviu*, sub titlul *Nina Cassian despre Ion Barbu*. Tot aici, în secvența *Virgil Carianopol despre Vasile Voiculescu*, este elogiată limba literară a celui de-al doilea, „robitor de frumoasă, de plastică, de bogată”, cu referire la cele două volume de povestiri recent apărute, iar misticismul de care se făcuse vinovat scriitorul este explicat prin „lipsa de vicleșug, dreptate, dezgust pentru duplicități și dereglări morale”, adică prin „dragostea de echitate socială”. Veronica Porumbacu descrie un *Peisaj iugoslav*, cu accent pe Festivalul de poezie din Iugoslavia, de la Struga, unde, împreună cu Virgil Teodorescu, Gellu Naum și Ștefan Aug. Doinaș s-a întâlnit cu poetul Vasko Popa, inițiatorul unor programe de traduceri din literatura română, în colecția *Metamorfoze* a editurii Nolit. □ Ioan Micu semnează povestirea *Bănuiala președintelui*. □ Poezii, dar și grupaje de versuri apar sub semnăturile lui Ștefan Aug. Doinaș (*Invocație către timp*), Vasile Diaconescu, Constantin Ciolacu, Daniel Drăgan, Adrian Hamzea, Ion Lupu (prezent cu un ciclu de 11 poezii), Emil Rădulescu, Emil Frățilă, Titus Vâjeu (*Poem lucid*), Stella Vini, Dumitru Verdeș, Nistor Duția, Ilie Roman și Corneliu Dan □ Vasile Voiculescu publică Textul inedit *Un caracter (după Theophrast)* ce poartă semnătura postumă a lui Vasile Voiculescu. □ Scriitorului Mihai Nadin i se publică câteva bucăți de proză scurtă, după modelul „caracterelor” – *Literele, Sinuciderea, Transparență, Pentru altă dată*, însoțite de o bionotă în care se arată că „persiflează ingenios sclerozarea unor conștiințe”, dar „nu uzează de mijlocul clasic al genului” – „logica hilară a exagerărilor”, ci recurge eronat la „neverosimilul psihologic” și la „tentele moraliste inutile”. □ Rubrica *Jurnal de lectură* cuprinde un comentariu, realizat de Petru Sfetca, ocazionat de retipărirea baladelor lui Ștefan Aug. Doinaș, elaborate cu douăzeci de ani în urmă, în care se arată că „atmosfera de lirism gingaș, duios și discret a acestor bucăți, versul lor larg, nu dispensat de sonoritate și ritmuri variate, sprintene, se întâlnește cu parfumul unor poeme de farmec medieval, în care gestul e retoric”. □ Tot aici, într-o singură secvență, Edgar Papu comentează volumul de *Postume* al lui Tudor Vianu, *Metamorfozele măștilor comice*, studiul Verei Călin, și volumul *Intelectualul și epoca sa*, al Ninei Façon. Cartea lui Tudor Vianu reunește trei lucrări inedite, *Istoria ideii de geniu, Simbolul artistic și Tezele unei filozofii a operei*, în care esteticianul identifică, definește și clarifică, în opinia lui Edgar Papu, „esența tipului de artist” – geniuul, „esența privirii operei, care este filozofia ei”, și „esența semnificației artistice, care este simbolul”. Studiul Verei Călin reprezintă, după cum afirmă Papu, cea mai valoroasă lucrarea asupra fenomenului comic, de până acum, în care modelul maestrului Vianu se regăsește în „stricta organizare a materialului, coeziunea strânsă a componentelor, ca a particulelor de cristal între ele, informația amplă trecută prin reflecție și ideea sprijinită imediat prin ilustrare”. Nina Façon ilustrează, în studiul aplicat asupra intelectualului italian în raport cu epoca sa, fără a fi un discipol direct al

lui Tudor Vianu, ca Vera Călin, aceeași „conjugare a interesului antropologic cu acela de istorie a ideilor”. Cartea este, în opinia lui Papu, un „model de luminare exhaustivă a unui fenomen european de-a lungul veacurilor” și un „model de probitate științifică în cultura noastră”. □ Tot în cadrul rubricii *Jurnal de lectură*, este prezentat volumul de debut al lui Domițian Cesereanu, folclorist și istoric literar, *Arghezi și folclorul*, comentat în termeni pozitivi de Emil Manu, care identifică principalele direcții ale analizei: „punctele de interferență cu folclorul”, ale creației argheziene, „suprapunerea și compunerea efectelor folclorice într-o sinteză lirică originală”, „reprezentările imagistic figurative”, „lexicul și formele versificației populare”. □ Studiul de comparativă al esteticianului Liviu Rusu, *Eminescu și Schopenhauer*, prezentat mai întâi, în rezumat, la al IV-lea Congres al Asociației Internaționale de Literatură Comparată, este comentat tot de Emil Manu, în continuarea rubricii *Jurnal de lectură*. Recenzentul arată că demersul comparatist, care vizează doi creatori de mare anvergură și reprezentativitate, echivalează cu „raportul dintre două spiritualități” și, prin extensie, cu raportul dintre „două culturi naționale”. În spiritul ideologizant al discursului critic din epocă, Eminescu este plasat între influența „forțelor progresului”, existente în „straturile adânci ale eului său”, și „rezistența conservatoare” văzută doar ca „patrimoniu ideologic acceptat numai pe plan cultural”, ceea ce, în opinia lui Liviu Rusu, face ca influența pesimismului schopenhauerian să fie doar de suprafață, opera poetului contrazicând teoria filosofului idealist german. □ Emil Manu comentează, în aceeași rubrică, monografia lui Ion Biberi despre Tudor Vianu, apreciind reunirea operei, a interviurilor, a studiilor, a memoriilor, scrisorilor și a altor documente de familie în scopul de a ilustra diversitatea și amploarea culturii esteticianului, „concepția sa de viață”, „goetheană”, precum și profilul de intelectual ce exemplifică „energia apolinică, de tip clasic”. □ Rubrica *Revista revistelor* cuprinde o selecție a revistelor și a articolelor considerate relevante și reprezentative. În „Lupta de clasă” Mihai Beniuc publică studiul *George Coșbuc, poet al poporului*. Numărul 3 al „Colocviilor” semnalează existența unui muzeu de literatură în municipiul Alexandria, care reunește manuscrise, fotografii inedite, exemplare rare de volume de literatură, totul datorându-se poetului Ion Sofia Manolescu și lui Ion Mihaescu. În „Steaua”, numărul 9/ 1966, sunt publicate poeme de Aurel Rău și o povestire inedită a lui Vasile Voiculescu, *Iubire magică*. Primul număr al „Revistei române”, editate trimestrial pentru străinătate, în limbile franceză, germană, engleză și rusă, este dedicat în proporție de o treime lui G. Călinescu – revista publică pagini de critică, fragmente de roman, studii, versuri. Cuprinde, de asemenea, bucăți din proza lui Ion Pas și Eusebiu Camilar, precum și poeme de Ion Pillat, Miron Radu Paraschivescu, Grigore Hagiu, Marin Sorescu. În numărul 9/1966 al revistei „Orizont”, Alexandra Indrieș discută despre „viziunea satului” în literatură. Tot aici sunt publicate

poezii semnate de Anghel Dumbrăveanu. În „Luceafărul” din 22 octombrie Barbu Cioculescu publică o serie de *Colaje lirice* cu referire la poeziile lui Nichita Stănescu, publicate în numărul din 8 octombrie al revistei. În „Iașul literar”, numărul 9/1966, Dragoș Vicol publică poemul *Fragment cinegetic*. În numărul din august al revistei „Secolul 20” se constituie „obiceiul de a schița în perspectivă universală portrete de scriitori români” – Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Octavian Goga, Alexandru Philippide, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, George Bacovia, Marin Preda. Tot aici apar comentariile lui Dragoș Vrânceanu cu privire la romanul lui Eugen Barbu, *Groapa*. În numărul din 17 octombrie 1966 al revistei „Contemporanul”, Eugen Jebeleanu publică un articol elogios despre poetul Dimitrie Stelaru, prilejuit de iminența apariției, la Editura pentru literatură, a unei culegeri de poeme ale celui din urmă. În „Cronica”, numărul din 13 octombrie 1966, Mihail Petroveanu – considerat critic important al epocii, autor al volumului de *Studii literare*, în care comentează operele lui Adrian Maniu, Al. Philippide, Ion Vineanu sau B. Fundoianu, publică articolul despre *Bacovia și obsesia eului*. În numărul 9 al revistei „Familia” se sărbătorește centenarul George Coșbuc. Tot aici, Virgil Cândea publică un studiu despre influențele exercitate de umanismul greco-latin asupra culturii române. Numărul din septembrie al „Vieții românești” este dedicat sărbătoririi centenarului lui George Coșbuc. În acest sens, Alexandru Piru publică un articol „ponderat, pertinent, obiectiv” despre poezia acestuia. Versurile semnate de Leonid Dimov sunt „remarcabile”, dar nu și versurile semnate de Aurel Găgiu sau de George Chirilă. Paul Georgescu discută, în rubrica dedicată *Cronicii literare*, volume de George Munteanu, Viorica Ana Tăușan, Florența Albu, Ilie Constantin, Ion Caraion. Profilul de critic literar al lui Șerban Cioculescu este descris, în rubrica *Miscellanea*, ca un „model de nuanțe, pasiune bibliofilă, subtilități, cercetare istorică”. În numărul 11, an III, al revistei „Ramuri”, este elogiât Miron Radu Paraschivescu pentru editarea suplimentului literar „Povestea vorbii”. Semnează texte Alexandru Piru și Nicolae Carandino. Revista este apreciată pentru aparițiile regulate și pentru contribuția substanțială la promovarea talentelor locale. În „Amfiteatru”, nr.9/1966, Alexandru Alexianu prezintă eșantioane din câteva scrisori trimise de Mateiu. I. Caragiale unui fost coleg de școală, Nicolae Buicescu. În „Utunk”, publicație periodică a scriitorilor maghiari din Cluj, nr. 38 din septembrie 1966, Szabo Gyula publică schița *Ale tale sunt dorul și puterea*, este publicat articolul *Coșbuc și cititorii maghiari* și traducerea poeziei lui Coșbuc, *Cântec*, realizată de către Kiss Jenő în limba maghiară.

• [„Ateneu”, nr. 11] O parte consistentă a acestei apariții este consacrată evocării lui Urmuz prin articole de analiză și reproduceri de texte. □ În *Latențe filozofice bacoviene*, Vasile Sporici corelează „virtualitățile filozofice ale poeziei sale cu fondul teoretic și ideologic al curentului în ansamblu”. Demersul autorului este motivat de „faptul că poetul însuși recunoaște a fi

profesat în lirica sa «profeții politice», iar în «Demult» totul pare a-i evoca «filozofia» nici numai adevărul de mult recunoscut că obârșia metafizică a simbolismului se află în teorii care identifică arta cu filozofia ca mijloc de cunoaștere a ideilor – ba chiar preferă intuiția artistică, discursivității gnoșeologice a științelor». Cu toate acestea, „utilitatea considerentelor filozofice, în cercetarea produsului artistic a fost nu o dată contestată, iar autonomizarea deplină a artei față de filozofie, ca și de alte domenii raționale este o teză programatică a esteticii simboliste. (...) Arta reprezintă nu numai un document al filozofiei, ci și unicul ei organ adevărat dintotdeauna. Arta este pentru filozof calea supremă, un fel de «sfântă a sfintelor» în care se ascunde înmănunchiat ceea ce istoria și natura cuprind doar fragmentar, și care ne scapă atât în viață, cât și în gândire». În acest context teoretic, V. Sporici încearcă să coreleze „expresia, în genere de factură simbolistă a lui Bacovia, cu problematica semanticii moderne. (...) Una din principalele probleme filozofice pe care le ridică simbolismul în genere și poezia lui Bacovia cu deosebire este cea a înstrăinării. (...) Inadaptabilitatea lui Bacovia de pildă, cu excesele ei morbide, este o formă de înstrăinare provocată de teama că integrându-se, ar deveni «obiect» al acțiunii ultragiante a semenilor. (...) Esențial este ca cercetând lirica bacoviană să nu-i ignorăm latențele filozofice, de teama sociologismului (...) cât despre filozofie la Bacovia, după câte se vede, este totuși mai mult decât doar o pretenție». □ Pe prima pagină este inserată poezia *Soarele pe-un umăr* de Radu Cărneci. □ Rubrica *Documente literare* cuprinde două articole: primul dintre ele, intitulat *Din izvoarele de inspirație ale cărturarului Gheorghe Asachi* și semnat de Al. Alexianu, aduce în atenția publicului volumul al II-lea din cele patru cărți ale lui Dimitrie Cantemir, *Histoire de l'Empire Othoman où se voyent les causes de son aggrandissement et de sa decadence, avec des notes très instructives par S.A.S. Demetrius Cantemir Prince de Moldavie...*. Al. Alexianu remarcă semnătura autografă a proprietarului ei – „Asaki” – aflată pe pagina de titlu precum și notița cu caractere chirilice: „S-au dat spre traducere D. Criste, 17 ian. 1846”. Evocând personalitatea lui Gh. Asachi, „întemeietor al școlilor moldovenești în limba națională și deschizătorul de drumuri noi în cultura noastră”, Al. Alexianu notează că *Istoria Imperiului Otoman* a lui Dimitrie Cantemir slujise ca izvor de inspirație și altor realizări. Ne referim la cele două planșe sau «cadre» istorice, apărute între 1833-1834 la Institutul tipografic *Albina* din îndemnul, prin îndrumarea și grija marelui cărturar, ambele trăgându-și subiectul din paginile sus-numitei cărți a voievodului moldovean: primul dintre tablouri (...) reprezenta episodul în care «Muma lui Ștefan cel Mare împiedică pe fiul său de a intra în cetatea Neamț în 1484», iar cel de-al doilea «cadru», intitulat Ștefan cel Mare a Moldovei cuvântează al său testament politicesc la anul 1504». □ Al doilea articol din rubrica *Documente literare* este semnat de Ioan Micu și se intitulează „*Două poezii inedite ale lui G. Topîrceanu*”; se referă

la două poezii care au fost incluse de poet „într-o formă dedicatorie, pe două din volumele sale: *Balade vesele și triste* și *Scrisori fără adresă*”. Prima dintre poezii este scrisă pe pagina imediat următoare cuprinsului, acesta fiind motivul pentru care poetul a intitulat-o *Pe ultima filă*. Cea de-a doua poezie „este scrisă pe contra-pagina primei file a volumului de «proză umoristică și pesimistă», intitulat *Scrisori fără adresă*. Ambele volume, cu amintirile creații autografe, fac parte din biblioteca personală a uneia din cititoarele și admiratoarele poetului, doamna Virga Macșa din București, cu a cărei permisiune le și comunicăm”. □ În rubrica *Breviar critic*, Șerban Foarță și Dan Ionăscuț comentează pe marginea studiului *Fals tratat pentru uzul traducătorilor*, în care se propun cinci principii menite a guverna arta traducerii. Acestea sunt: „1. Orice poezie conține și transmite o cantitate de informație. Cantitatea de informație variază, de la poezie la poezie, între un maxim și un minim. Desigur, nu cantitatea de informație face specificul poeziei. *Blestemele* lui Arghezi s-ar putea reduce la o singură propoziție, la o exclamație, fără ca informația să sufere. Ar suferi poezia. (...) Evident, fabula lui Urmuz pare intraductibilă. 2. E o prejudecată că literatura, în speță poezia, în care abundă expresiile idiomatice, calambururile, așa zisele jocuri de cuvinte, aluziile la realități strict personale sau locale etc., este intraductibilă. Și ca atare nerecomandabilă poetilor, aspiranți la universalitate. E o eroare, cât timp toate aceste expresii, calambururi, jocuri de cuvinte etc. dau false informații. (Nu e și cazul lui Cocteau care, prin calambururi, informează, nu fals informează, ale lui «calembours» fiind nu «l'esprit mais le coeur de mon livre». 3. S-ar părea că poezia se eliberează de servitutea limbii. Că devine universală ca pictura și muzica. S-ar putea lansa, eventual, un manifest, de asemenea poezie. *Manifestul* – anticipez – *poeziei aleatorii!* Este, de fapt, un fenomen de pseudo-universalitate. Dacă o poezie, de *exempli gratia*, Baudelaire, adică o poezie cu o cantitate de informație maximă sau minimă, reclamă o traducere aritmetică (nu spunem mot-à-mot), o poezie de acest gen, adică fals informativ, admite, nu obligatoriu, desigur, o traducerea aleatorie. De unde și impresia de universalitate pe care o dă atare poezie, de citit, e preferabil, în limba de baștină. Cu alte cuvinte, nontraductibilă. 4. Matematic, o traducere e realizarea unei corespondențe univoce în sens invers, de la textul tradus la textul original. Prin asta am definit traducerea aleatorie. 5. Orice poezie admite o traducere aleatorie, întrucât ceea ce face specificul poeziei nu este cantitatea de informație. (...) Traducerea aritmetică menține cantitatea de informație a originalului. Restul domeniilor finite, rezultate din traducerea aleatorie, transmit informații diferite (în sensul de altele) față de original. Evident, traducerea aleatorie e posibilă mai ales în cazul poeziei fals – informative. Al poeziei aleatorii, deci”. □ În aceeași rubrică, H. Cimpoeșu semnează articolul *Tradiții și premise* în care semnalează apariția „ziarului orășenesc” «Drapelul roșu» din Satu Mare, un ziar care cuprinde, periodic, câte două pagini de

cultură, literatură, artă. Astfel, în nr. 600/1966, Nae Antonescu evocă personalitatea lui Mihail Sadoveanu, cu prilejul împlinirii a cinci ani de la dispariția acestuia; Petre Got, Florin Dincă și C. Bala publică un grupaj de versuri, Ion Ursu publică schița *Locul acela gol...*, iar I. Vlădeanu și Mihai Bălaj recenzează volumul *Orașul lui Pintea* de M. Negulescu și *Isprăvi ale lui Păcală*, semnat de Petre Dulfu. □ Radu Cârneli recenzează volumul lui Nichita Stănescu *11 Elegii*: „...o interesantă și valoroasă carte de poeme, pândită în permanență însă de riscul experimentului în sine. Cartea se adaugă astfel, îmbogățind un anumit fel de poezie, febrei și continuii adânciri poetice de autorului *Viziunii sentimentelor*, la un mod din ce în ce mai abstract, mai intelectual, demonstrând pe de o parte îmbogățirea – printr-o selectare severă – a mijloacelor poetice, trădând totodată o anumită teamă de banal, de obișnuit, căutând țărniuri imaginare, oaze de purificare și esențializare. (...) Poetul e un om al secolului XX, el cunoaște lumea, participă într-un fel la transformarea sa, utilizând mijloacele științei pe care le conjugă cu metafora îndrăznească spre ilustrarea ideii poetice, pe care și-a propus-o. (...) Poetul se mișcă între lumea materială și cea a ideilor, între vechi mituri și cele imaginate de el, dorește și află o țară a sublimului său, *Hiperboreea*, pe care o populează cu sine, cu creațiile sale, năluci frumoase”. La final, recenzentul concluzionează că „după lungile sale căutări, după setea arzătoare a cunoașterii, intervine o zonă a liniștii, a dăruirii omului datoriei sale de a trăi, dar nu oricum, ci fiind sâmbânță și punct cardinal, de care toate depind”. □ În *Misterul – motiv poetic blagian*, Ion Apetroaie problematizează pe marginea modului în care „se resimte în poezie fascinația misterului”. Fără a respinge *ab initio* „procedee și atitudini clasice ale artei poetice”, strategia poetului include explorarea unor „zone noi, de inspirație convenabile viziunii proprii. (...) poetul simte întoarcerea din mister ca pe o adevărată dezrădăcinare dramatică. (...) Observând câteva focare primordiale ce desenează mai reliefat imperiul misterelor, trebuie să notăm mai întâi pe acelea care alcătuiesc «permanențele» originare: preistoria, mitul, povestea, forțele stihiale, neantul, marele tot și chiar conștiința, care, după Blaga, își e sieși cel mai mare mister. Cultul somnului, al tăcerii, ori al incantației, magia, refugiul în arhaicitate și mit, invocarea neantului pe urmele romantismului elegiac ocultist și inconștient de tipul lui Novalis sunt tot atâtea moduri poetice de expresie ale misterului”. După analiza modului în care motivul misterului se reflectă în lirica blagiană, Ioan Apetroaie susține că „dacă Blaga – poetul este cultivatorul cel mai setos al misterului, prin chiar figurarea poetică a acestuia, paradoxal, el invită la un mod de cunoaștere”. □ În *Marginalii la «Metamorfozele măștilor comice» – puncte de vedere*, Ion Neacșu recenzează volumul Verei Călin, volum publicat în 1966, la Editura pentru Literatură: „... parcurgând volumul constăți că nu ai de-a face cu o analiză a «metamorfozelor măștilor comice», fiindcă autoarea nu face altceva decât să rezume sute de opere, însoțind aceste rezumate cu

comentarii din care puține pot fi reținute ca interesante. Nu se urmărește evoluția procedeeleor și motivelor comice în discuție, ci evoluția conținutului teoretic al acestora, ceea ce este cu totul altceva. Autoarea face mai mult sau mai puțin istorie literară; foarte rar și cu totul accidental discută probleme de stilistică”. Cauza acestei incongruențe ar fi, în viziunea recenzentului, „(...) lipsa unei platforme estetice clare”. Se constată că „deși Vera Călin aduce în discuție «modalitatea», modul în care face trădează superficialitatea cu care autoarea «Metamorfozelor...» a privit această categorie, cardinală în înțelegerea evoluției motivelor și procedeeleor”. La final, Ion Neacșu enumeră motivele pentru care „studiul Verei Călin, deși conține unele idei și observații interesante, este aproape imposibil de urmărit datorită lipsei de sistematizare, datorită lipsei unei baze estetice unitare, datorită inconsecvenței cu care este urmărit obiectivul stabilit inițial”. □ Constantin Călin semnează cronică literară la volumul de versuri al lui Ioanid Romanescu – *Singurătate în doi*, volum apărut în 1966, la Editura pentru Literatură: „Placheta de versuri *Singurătate în doi*, originală ca substanță și expresie, traversează un spațiu de uitare, înspre o etapă a lirismului nostru, explorată doar prin fidelitatea unor istorici literari: simbolismul începutului de veac. Versurile lui Ioanid Romanescu readuc în peisajul actual al liricii românești poezia «nervilor», a izbucnirilor colerice, a insomniilor, a orgoliilor și refulărilor, a victoriilor și înfrângerilor, poezie dramatică în esența ei, posibil și în alte circumstanțe decât cele în care a apărut prima dată. (...) Ioanid Romanescu scrie o poezie a energiei, a efortului de adaptare la rigorile vieții”. Salutând „puternica originalitate a poeziei lui Ioanid Romanescu, Constantin Călin își încheie cronică într-o notă optimistă în ceea ce privește viitorul literar al poetului: „Poet «maudit» ca structură temperamentală, ivind din durerea bucuriilor interzise versuri de un dramatism răscolitor, cinstind cuvântul, fără a risca alte «experiențe» decât aceea a concentrării maxime a expresiei și de a-și fi fidel ritmurilor sale sufletești, Ioanid Romanescu aduce odată cu reușita unui volum ca *Singurătatea în doi*, speranța unei evoluții artistice radicale”. În post-scriptul cronicii, cronicarul enumeră alte reviste literare («Cronica», «Luceafărul», «Viața studentescă») în care apar referințe asupra volumului lui Ioanid Romanescu. □ Cu prilejul împlinirii a 36 de ani de la tipărirea operei lui Urmuz și a 43 de ani de la „tragica lui plecare dintre noi”, în articolul *Urmuz – simple note și rememorări*, Sașa Pană evocă activitatea acestuia, evidențiind „interesul și deosebita prețuire pentru cei grupați în jurul revistei de avangardă „unu” (i) le-au manifestat pentru scrisul lui Urmuz”. Se realizează și o trecere în revistă a perspectivei critice asupra operei lui Urmuz, așa cum apare aceasta reflectată la o serie de cunoscuți critici literari. Sunt amintiți: Pompiliu Constantinescu notează că „titlul de precursor îi aparține ca o meritată medalie, fiindcă Urmuz a încercat o evadare din plenitudinea burgheză, prin grotesc și illogic, susținut de o ingeniozitate în care se străvede și intenția de artă”; Perpessicius

analizează „schifele fantastice” ale lui Urmuz, „scânteietor și meteoric talent”, pe care le consideră a fi „îndestulătoare pentru a surprinde saltul, în cazul de față și mortal efectuat de unul din cei mai personali creatori de basme, noi, de pe trapezul acestei vieți de toate zilele în genunea fără de întoarcere a morții”; pentru George Călinescu, „editarea prozelor lui Urmuz «este o faptă care merită, prin generozitatea ei, toate laudele. (...) ea dă istoricului literar un instrument pentru înțelegerea unor forme mai nouă de literatură.»”. Sunt menționați și o serie de scriitori români (H. Bonciu, Grigore Cugler, Vasile Dobrian, Madda Holda, Dragoș Protopopescu ș.a.) care „au fost înrâuriți de paginile tulburătorului, straniuului Urmuz. Unii dintre ei au creat lucrări remarcabile, dar din scrisul niciunuia nu răzbate acea violentare satirică a societății burgheze în declin, prezentă în puținele pagini lăsate nouă drept moștenire de unicul Urmuz”. □ La rubrica *Excelsior*, Ion Alexandru, publică poemul *Amintirea poetului*. □ Paginile opt și nouă din numărul cuprind integral *Fuchsiada, poem eroico-erotic și muzical în proză*, precum și scrisoarea lui Tudor Arghezi către Urmuz (Dem. Demetrescu-Buzău). □ Revin cu poeme poezii „de casă” ai revistei: Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin, Ion Dragomir, Radu Felecan, Gheorghe Izbășescu, Sergiu Șerban, Constantin Donea, Constantin Namora. □ *Articolul Bacovia în critica și istoria literară* (II) continuă cu reflectarea liricii bacoviene în critica literară românească. Citând studiul *Aspecte și direcții literare* (1914-1921), editura „Viața românească”, București, 1921, p. 35-36, semnat de criticul literar N. Davidescu, Constantin Călin remarcă nota de originalitate a liricii bacoviene a cărei sursă este „sinceritatea ei”. Un punct de vedere similar apare și la Cora Valescu care, într-un „comentariu la *Scânteii galbene*, aprecia «sinceritatea cea fără de ocol a imensei suferințe» a poetului, văzut pe fondul epocii sale ca un «crucificat al existenței». Plecând de la studiul lui Vladimir Streinu, *Literatura română contemporană*, Antologie, Editura Dacia, București, 1943, p. XXXIV, Constantin Călin notează: „a fost remarcat și lăudat instinctul artistic al poetului care în chipul cel mai firesc selecționează materialul lexical, scoate la lumină cuvântul profund evocator, în acord nemijlocit cu starea sa sufletească”. Pentru Eugen Lovinescu, poezia lui Bacovia este „expresia unui simbolism elementar, adică a unui simbolism fără cunoștință de sine, rezultat – întâmplător – al unei tragice dezorganizări sufletești și a unei înclinații spre muzicalitate”. Al. Piru demonstra efectul poeziei lui Rollinat asupra poeziei lui Bacovia și, încercând să clasifice poezii români angajați crezului simbolist, considera că Bacovia este un „poet al provinciei moldovenești”. Pentru Ovid. S. Crohmălniceanu, Bacovia se înscrie în rândul „simboliștilor protestatari”. Finalul articolului lui Constantin Călin rămâne deschis reflecțiilor așa cum rezultă din comentariul ultim al autorului: „Rămâne de văzut dacă Bacovia a avut un program estetic. Unele din mărturiile poetului răspund categoric afirmativ, încât aproape nu mai lasă loc discuției. Altele – stârnind confuzie –

dimpotrivă, o stimulează”. □ Semnatarii rubricii *Cărți* prezintă cititorilor câteva apariții notabile. Astfel, Leonard Gavriliu semnalează apariția volumului *Dimineața* de Constantin Stoiciu în care „analizele psihologice (câte există) sunt conduse cu sobrietate, în maniera sondajului strict calculat, în alternanță cu relatări de fapte nude, așa încât o impresie de echilibru se degajă numai-decât din cele câteva așa-zise schițe și o nuveletă) care alcătuiesc volumul. Personajele cărții amintesc de „atmosfera mediului interlop de altădată, cu împetrișăturile sale, dar ceea ce le caracterizează, în general, este efortul sincer de primenire epică, tendința de câștigare a unor dimensiuni interioare pe măsura revoluției sociale. (...) Scriitorul nu are vocația marilor transfigurări sau încă nu și-a descoperit-o. Simbolul e utilizat cu oarecare dificultate (...), iar tendința de analiză abisală (...) ancorează imediat în confuz, artificiu și insignifiant”. □ Constantin Crișan recenzează volumul *Arghezi și folclorul*, scris de D. Cesereanu care „ne oferă o analiză, uneori densă, a unor zone, a unor probleme de filiație ale artei argheziene puțin cercetate sau neglijate până în prezent”. Titlul cărții este puțin înșelător căci „în «Arghezi și folclorul» nu este propriu-zis vorba de influențele folclorului asupra poetului (...), cât de contingentele artistului cu literatura populară, provenite din însăși structura operei, temperamentului, universului său artistic”. Remarcând bogata bibliografie utilizată, recenzentul notează că aceasta ar fi trebuit dublată de „(...) observațiile comparative pe același teren și în aceeași problemă la Coșbuc, Goga sau Blaga, care ar fi dus la un excurs mai adânc sugestiv al temei tratate. Ar fi scos și mai mult în relief liniile caracterizatoare ale artei argheziene, contribuția masivă a poetului la fundarea unei modalități de o vibrantă forță originală, a cărei valoare o constituie însuși rezultatul acestei ecuații fixată pe efervescența clasicității creatoare și a superbeii modernități”.. □ G. Gheorghită scrie despre monografia *Cezar Bolliac*, semnată de Ovidiu Papadima: „ceea ce captează în noua monografie îndeosebi atenția autorului este activitatea de ziarist a lui Bolliac deoarece (...) ziaristica reprezintă partea cea întinsă și mai solidă a activității lui Bolliac, poetul însuși justificându-se și rămânând tot în această perspectivă”. Lucrarea cuprinde analize riguroase a „numeroase articole reprezentând luări de poziție ale lui Bolliac cu prilejul unor evenimente capitale din istoria țării”. Autorul demonstrează „cu argumente convingătoare deosebită importanță și rolul imens în epocă al ziarelor înființate de Bolliac («Curiosul», «Buciumul», «Trompeta Carpaților»)”. În comentarea operei propriu-zise, Ovidiu Papadima, după ce admite că din punct de vedere estetic, poezia lui Bolliac e aproape lipsită de valoare, se oprește cu analize nuanțate asupra acelor poezii care ilustrează imaginația furtunoasă, romantică și amplitudinea lirică deosebită, calități autentice ale poetului Bolliac. În viziunea recenzentului, „importanța operei literare e dată în special de valoarea ei de document literar-istoric și de rolul militant pe care l-a avut în epocă. Pe de altă parte, multe versuri prevestesc lirica politică eminesciană”.

Apreciind la superlativ studiul lui Papadima, recenzentul îl consideră a fi „cea mai amplă și mai serioasă lucrare asupra operei și activității lui Cezar Bolliac, fundamentată pe un vast material documentar”, reușind să surprindă „acel rol istoric al lui Bolliac”. □ În *Opera lingvistică a lui Ion Budai-Deleanu*, C. Cojocaru semnalează apariția la Editura Academiei a unui amplu studiu semnat de Ion Gheție. Lucrarea reprezintă o „sintetizare a rezultatelor obținute de acest harnic cercetător în urma investigațiilor pe care le-a întreprins asupra manuscriselor filologice ale lui Ion Budai-Deleanu”. După o trecere în revistă a principalelor lucrări ale reprezentantului Școlii Ardelene, recenzentul consideră că studiul lui Ion Gheție „aruncă lumină asupra unui aspect puțin cunoscut al operei lui Ion Budai – Deleanu, întregind imaginea personalității acestui mare patriot și mare om de cultură. Într-o expunere elegantă, bazată pe o temeinică documentare, se demonstrează că lucrările lingvistice ale lui Ion Budai-Deleanu constituie realizări cu totul remarcabile pentru epoca sa, fiind puse „în slujba ideilor de emancipare națională, socială și culturală, promovate de Școala Ardeleană”. □ Pagina paisprezece cuprinde o rubrică de versuri semnate de Ion Grezia, Iulia Secureanu și Ion Avădanei, iar la pagina optsprezece sunt publicare versuri ale lui Constantin Pușcută și Ion Ciuchi. □ În articolul *Critica indeterminismului în opera lui Mihai Ralea*, Gh. Mihai problematizează pe marginea concepției potrivit căreia „încercarea explicării fenomenelor sociale prin legile psihologiei constă în considerarea fenomenelor de conștiință ca fiind cauzele fundamentale ale proceselor sociale. (...) Împotriva mistificării faptelor sociale și exprimând un punct de vedere științific, Ralea a susținut că legitatea socială determină, în ultimă instanță, orice sferă de activitate din societate”. □ Ultima pagină a revistei cuprinde un amplu fragment din romanul *Nestatornicul* de Carson McCullers. Traducerea este realizată de Ioan Negru și Sorin Titel.

• [„Cinema”, nr. 11] Dumitru Carabăț semnează *Valențele epicului* (I): „Studiind producția de filme de la noi din ultimele două decenii se impune o observație. O parte destul de importantă a filmelor au ca punct de pornire opere literare clasice sau contemporane consacrate. Numărul destul de mare de ecranizări s-ar explica la prima vedere prin lipsa unor subiecte originale, prin nevoia regizorilor de a crea scenarii cu o substanță verificată. Deși justă, explicația este totuși extrem de sumară. (...) Nașterea noii arte la care urmau să participe trebuia sprijinită pe ceva, pe un teren cât mai solid. Soluția cea mai la îndemână, dar și cea mai firească, era un prim contact cu cultura națională. În primul rând cu literatura, de la care trebuia pornit, și în spiritul căruia urma să fie clădit noul edificiu. Se punea însă cu acuitate nu numai această problemă a continuității spiritului național, dar și desprinderea în literatură, cu riscul «impurificării» artei cinematografice, a câtorva elemente de tehnică artistică fără de care nu se poate vorbi în mod serios despre film ca artă: compoziția, știința de a povesti, dialogul etc. Riscul literaturizării s-a dovedit un pericol real

căruia i-au căzut victimă multe filme, dar din contactul cu literatura s-au născut în acea perioadă câteva creații valoroase ca *O noapte furtunoasă*, *Moara cu noros*, *Desfășurarea*". □ La *Eminescu Veronica Micle Creangă*, un film comemorativ de Octav Minar, se referă B. T. Râpeanu sub genericul *Scriptorii români și filmul*: „În toamna anului 1965, pe panourile din foaierea Cinematotecii bucureștene, în expoziția afișului de film vechi românesc apărea la loc de cinste o ultimă achiziție a Arhivei Naționale de Filme: afișul de lux, litografiat în mai multe culori, al unui film despre care nu dețineam nici o dată, film nemenționat în niciuna dintre filmografiile românești. Deasupra portretelor lui Eminescu, Creangă și al Veronicăi Micle un text lapidar menționa: «Eminescu – Veronica – Creangă. Un film comemorativ de Octav Minar. 1889-1914». Întrebări firești au încolțit pe loc. A existat un asemenea film sau afișul este doar reclama unui proiect eşuat? Dacă filmul a existat, ce fel de caracter a avut, cine l-a făcut, când, ce viață a avut?” În continuare, apar „mărturii”, fără a se cita numele „martorilor”, care ar fi văzut/auzit de acest film câte ceva, dar care sunt „net contradictorii. Una are vorbește de o serie de diapozitive ce însoțeau o conferință a lui Octav Minar, alta despre un film artistic jucat...”. textul se termină cu: „Soția lui Octav Miner ne declară: «Filmul Eminescu – Veronica – Creangă a fost filmat de soțul meu prin anii 1912-1914 cu concursul casei 'Pathé'. La realizarea filmului și apoi în turneu de conferințe ținut înainte și după primul război mondial, știu din mărturia soțului meu că a fost ajutat de fostul director al «Celor Trei Crișuri», Al. Bacalogiu. Filmul era în cea mai mare parte documentar, dar din câte știu, avea și părți filmate cu actorii mari ai vremii. De pildă era un fragment din *Călin* interpretat de o actriță. Filmul a fost prezentat și la Văleni, la universitatea profesorului Iorga. Am deținut până nu de mult o copie a filmului pe care a achiziționat-o Muzeul Creangă din Iași. Soțul meu făcuse zincuri după imaginile din film pe care le-a folosit pentru ilustrarea cărților și articolelor sale, cât și diapozitive cu care-și ilustra uneori conferințele». Coroborată cu celelalte mărturii, cea a soției lui Octav Minar confirmă identitatea copiei de la Arhivă, colaborarea cu casa «Pathé» cât și legătura existentă între realizatorii filmului și «Cele Trei Crișuri». Rămân deschise – și până la confruntarea celor două copii nu ne putem pronunța – câteva probleme: caracterul filmului (dacă existau fragmente jucate și cu ce actori; – cariera filmului (și e aproape imposibil ca mărturii documentare de epocă să nu iasă mai devreme sau mai târziu la iveală); – numele realizatorului operator; – data certă a realizării filmului (unul dintre planurile filmului – *Colțul manuscriselor Eminescu de la Academie*, este identic cu fotografia acestora publicată în 1909 (!) de Octav Minar în «Albumul comemorativ Eminescu» fapt care ridică un nou semn de întrebare asupra datei la care au început filmările)”. □ Sub semnătura lui Ion Barna este publicat textul *O carte despre magicianul cinematografeiei*, mai precis despre volumul *Georges Méliès, Mage de Maurice Bessy și Lo Duca*.

• [„Familia”, nr. 3] Mihai Beniuc publică grupajul de poezii *Un vas, Empedocle, Trena de spumă, Întoarce-te!* □ La cronică literară ținută de Gheorghe Grigurcu este prezentat volumul *Confluente literare* de Cornel Regman, autor care face parte „din acea categorie de critici pentru care a descrie opera anatomic, a o evalua și a o situa într-o serie sunt operațiile primordiale, dacă nu exclusive. Un superior spirit administrativ guvernează în cazul lor, opunându-i altei formule care pune accentul pe încercarea de recreație, pe comunicarea lirică a fiorului, pe melodica transcriere a unei experiențe literare. Ambele modalități sunt legitime în măsura în care constituie căi de acces înspre viața operelor, în măsura în care o determină pe aceasta prin raportări practic nelimitate. (...) Critica logică, densă, operativă a lui Regman își oprește reflectorul mai puțin asupra lirismului și mai mult asupra epicului, ca un domeniu în care își găsește mai de grabă corespondențe, pe care-l poate studia cu pasiunea științifică a unui cartograf. Fiindcă criticul este ispitit de operații minuțioase, dar pe un teren amplu și ferm. Când studiază bunăoară *Baltagul* Regman e preocupat de amplasarea cât mai exactă a acestuia în rețeaua operelor sadoveniene. Lui Cornel Regman îi este proprie, ca și lui Pompiliu Constantinescu, studiat cu prilejul reeditării sale, «cronica-expertiză», constituind «calea care îngăduie mesajului pozitiv al criticului să se comunice nealterat cititorilor». Semnalând înrudirile vădite dintre cei doi critici, putem porni o caracterizare a autorului *Confluentele literare*, dintr-o perspectivă istorică pe care o abordează cu predilecție el însuși. Același temperament echilibrat, obiectiv, metodic, aceeași situație „pe linia unui raționalism larg comprehensiv”, (p. 294), aceeași aptitudine, evitând excesul speculativ, pentru critica practică asupra fenomenului viu, în cronici, «care, toate, au de dus o luptă, de limpezit o idee, de izgonit o prejudecată nefastă, de îndreptat o eroare împotriva bunului gust...». Consecința generală a acestei similitudini, formulată de Regman în termeni ce îi vin ca o autocaracterizare, «un educator și un călăuzitor în bunul, nobilul înțeles al cuvântului» (p. 291) se însumează din trăsături ce pot fi amănunțite. Critica logică, densă, operativă a lui Regman își oprește reflectorul mai puțin asupra lirismului și mai mult asupra epicului, ca un domeniu în care își găsește mai de grabă corespondențe, pe care-l poate studia cu pasiunea științifică a unui cartograf. Fiindcă criticul este ispitit de operații minuțioase, dar pe un teren amplu și ferm. Criticul are cultul valorilor stabilite pe care le transplantează pertinent în operele noi. Pe de altă parte creațiile trecutului sunt scormonite cu o vie actualitate a emoției critice. Critic de frunte al generației medii, Cornel Regman are meritul de a întreține tensiunea acestei emoții prin luciditate și dăruire, printr-o desfășurare metodică exemplară. El reprezintă ca autoritate formula de critică «tehnică», necesară ca un punct de reper în peisajul ariei de diversificat al disciplinei sale”. □ Continuă textul lui Ovidiu Cotruș *Despre fidelitatea și infidelitatea criticii*. Pentru a-și nuanța punctele de vedere înainte exprimate, autorul

citează dintr-o pagină semnată de T.S. Eliot: „Nici un exponent al criticii nu cred că a avut pretenția absurdă că critica ar fi o activitate cu scop în sine. Se poate afirma, nu neg acest lucru, că arta slujește unor țeluri care o depășesc, dar nu se poate pretinde de la artă să le urmărească în mod deliberat. Funcția artei, oricare ar fi ea (în conformitate cu una sau cealaltă din diversele teorii ale valorii), este de fapt mult mai eficient îndeplinită când se face abstracție de aceste țeluri. Spre deosebire de artă, critica trebuie totdeauna să fie îndreptată spre un scop concret care, în linii mari, pare să fie explicarea operelor de artă și îndreptarea gustului. S-ar părea deci că menirea criticului este delimitată limpede, și ar trebui să se poată hotărî cu relativă ușurință dacă o îndeplinește în mod mulțumitor, precum și în general, care feluri de critică sunt folositoare și care sunt sterile. Privind însă puțin mai atent lucrurile, observăm că departe de a fi un domeniu simplu și rânduit de activitate binefăcătoare, din care impostorii să poată fi eliminați cu promptitudine, critica nu este decât o tribună pentru oratori care, certându-se și supralicându-se, n-au izbutit nici măcar să formuleze clar punctele de dezacord. Ar fi de presupus că critica este locul cel mai constructiv pentru colaborarea scrisă constructivă. Ca să-și justifice existența, ar fi de presupus că criticul se va strădui să-și disciplineze prejudecățile și trăznelile personale – păcate de care niciunul din noi nu e scutit – și să-și rezolve neînțelegerile cu cât mai mulți colegi cu puțință în vederea atingerii țelului lor comun, judecata corectă. În momentul în care constatăm că lucrurile stau exact pe dos, începem să suspectăm criticul că și-ar câștiga existența prin opoziția violentă și radicală față de alți critici, sau poate câteva ciudățenii personale de amănunt cu care se zbate să condimenteze păreri mai vechi ale oamenilor, la care nu renunță, din vanitate sau din inerție”. (*Eseuri literare*, T.S. Eliot, *Funcția criticii*, pag. 232-233, traducerea de Virgil Nemoianu). Revenind la linia directoare a discuției, Ovidiu Cotruș arată: „Poetul – englez ar fi desigur mirat auzind diverși exponenți ai criticii, ridicând «pretenția absurdă că critica ai fi o activitate – cu scop în sine» independentă de opera de artă asupra căreia se aplică. În loc să urmeze pilda lui Eliot, mulți critici – stăpâniți parcă de demonul imitației marilor creatori – și-au luat libertatea de a spune tot soiul de enormități, condimentându-și «prejudecățile și trăznelile personale» cu câteva «ciudățenii de amănunt», cu butade și paradoxali improvizate, menite să sugereze o falsă noutate și originalitate. Dar nu numai marii creatori ci și procedeele unor suprarealiști, care au speculat tehnica scandalului organizat, în scopul lărgirii popularității au ajuns să constituie obiectul imitației unor critici. A spune că toată literatura clasică și romantica franceză nu valorează cât o butadă a lui Jacques Vache putea să treacă într-o epocă destul de apropiată, drept un semn de subtilitate și libertate spirituală. Suprarealiștii făceau asemenea declarații, din spirit de farsă, intenționând să pună astfel sub semnul derizoriului toate valorile tradiționale. Nu este lipsit de semnificație faptul că o «fosilă» ca Victor Hugo, a fost editat antologic, în

scopul unei așa zise «reabilitării» postume, tocmai de unul dintre campionii suprarealismului, maturizat între timp. O dată ce gustul scandalului și implicit refuzul «disciplinării trăznelilor personale» intră în definiția suprarealistului, acesta e liber să delireze după bunul său plac. Dar criticul literar care ar afirma superioritatea lui Petrus Horei față de Victor Hugo, sau a lui Tristan Tzara față de Tudor Arghezi chiar dacă realizează această performanță de rafinament la cel mai scânteietor mod cu putință, produce singur dovada neseriozității și iresponsabilității sale. (...) Nu cunoaștem erezie mai mare decât aprecierea judecăților critice numai în funcție de noutatea punctelor de vedere emise, fără a ține seamă de gradul lor de adecvare la realitatea obiectivă a operei de artă. Se pune însă în mod firesc întrebarea cum și în ce măsură putem realiza această adecvare. Faptul că rămâne deschisă posibilitatea unei continue adânciri a marilor opere de artă, prin noi investigații critice, fără să le epuizăm vreodată, nu este oare semnul imposibilității realizării acestei adecvări, nu este o dovadă că noi construim, reinventăm, de fiecare dată esența operei de artă, sau cum ar spune Rolland Barthes, «acoperim» realitatea ei cu propriul nostru limbaj critic? Nu, nicidecum. După cum fizicianul nu acoperă cu limbajul său științific diferențele înfățișări ale materiei, nu reinventează materia, ci descoperă – prin intermediul conceptelor și formulelor sale – noi modalități mai complete de adecvare la inteligenței sale la natura realității materiale, stabilindu-i structurile ei obiective, la fel și criticul literar nu reinventează opera de artă, nu o «introduce» în una din multiplele structuri posibile, alese în mod convențional, ci caută modalități mai depline de adecvare a inteligenței sale la structurile reale ale operei de artă. (...) Desigur orice operă de artă autentică depune mărturie despre realitatea sufletească a creatorului ei, dar nu întotdeauna în sensul intenționat de acesta, ci uneori chiar împotriva lui. Actul creator fiind în mod esențial obiectivare, istoria unei creații este descrierea procesului prin care opera se desprinde de creatorul ei, se autonomizează. Mărturisirile multor creatori ne vorbesc despre rezistențele opuse de opera de artă tentativelor de a o constrânge să realizeze proiectul lor intențional. Momentul când opera își afirmă o direcție și un sens, decurgând din propria ei logică interioară, refuzând să se supună docil creatorului ei, marchează începutul acestui proces de autonomizare. Se pare că opera de artă se dezvoltă din propria ei plasmă germinativă, iar artistul, asemeni grădinarului, îi supraveghează creșterea, încercând să-i asigure condiții optime de actualizare a potențialităților ei. (...) Înțelegerea adecvată a operei literare, evitarea confuziilor dintre proiectul ei intențional și cel al scriitorului, disocierea valorii estetice de celelalte valori, componente reale ale valorii artistice de polarizare a acestora în jurul valorii estetice, presupun din partea criticului literar o formație temeinică de psiholog, sociolog, istoric literar, filozof al culturii etc. Dar dacă la primul contact cu opera de artă, la audierea ei în primă instanță, criticul nu reușește să facă abstracție de toate acestea, să le pună în paranteză, în scop metodologic, cu

siguranță el va impune operei de artă, din unghiul specialității sale, structuri străine adevăratei ei naturi. El trebuie să cunoască tehnica uitării provizorii a tuturor lucrurilor știute, lăsând opera să-și dezvăluie singură esența ei incoruptibilă, pentru ca după aceea să și le reamintească, pentru a o putea încadra la locul ei ca parte integrantă în procesul devenirii istorice. (...) Apariția spiritului critic este semnul maturității unui individ și al unei culturi. Dar pentru realizarea idealului de fidelitate față de opera de artă, criticul trebuie să ascundă, sub maturitatea lui, resursele unei veșnice tinereți, a unei neistovite capacități de reîntinerire. El, trebuie să stăpânească lucid tehnica acestei continue reîntineriri, cu o seriozitate și responsabilitate, pe care singură maturitatea i le poate da”. □ Redacția semnează articolul *Vârsta artistului sau arta fără vârstă* dedicat lui Perpessicius cu prilejul împlinirii a 75 de ani. „Critic care se recunoaște mai puțin decât un critic, se vrea mai mult decât un critic. Când autorul *Mențiunilor critice* refuză denumirea de critic, preferând să treacă drept un simplu cititor (...) «puțin în curent cu producția literară contemporană din România»), el deschide un jurnal de lector care, continuat până la actualele lecturi intermitente, reprezintă în fluctuațiile literaturii contemporane românești, prezența unei conștiințe care veghează. Această conștiință privilegiată de lector atent, sensibil și avertizat, își are modelele sale în câte o conștiință exemplară de critic, cum e aceea a lui Sainte-Beuve („patron spiritual al cărui nume tremurăm scriindu-l”). Ca și modelul său, Perpessicius se vrea, înainte de toate, un martor al producției literare contemporane. Desigur, mărturia nu-și permite să emită judecăți dogmatice, sentințe definitive. Un ușor scepticism, indulgent și binevoitor, întâmpină orice încercare (chiar proprie) de a preschimba în edict, în normă, impresia, gustul personal. Martorul, pătruns de duhul ironiei și autoironiei, consideră orice diagnoze infailibile drept «rătăcirii ale infatuării». Căci gustul e cel care dispune în aceste mențiuni, mărturii ale unui spirit deschis, liber. (...) Bunul simț e, oarecum, pandantul etic al gustului estetic. Nu sunt acestea virtuți spectaculoase, dar, ca toate virtuțile etice ori estetice, presupun un anumit eroism al conștiinței. Dar martorul se apleacă și asupra trecutului. Mărturia devine cronică (în Mențiuni de istoriografie literară și folclor etc.). Ea nu e actul istoriografului înregistrând trecutul ca trecut ci actualizându-l, revivificându-l, tot prin normele gustului estetic. (...) Fie că vorbește despre cronicari, despre Alecsandri ori Eminescu, Vlahuță ori Coșbuc, Hașdeu ori Iosif Vulcan, Perpessicius știe să redea vieții actuale – evocând oameni și epoci trecute – ceea ce aparține perenității artei și cugetului. Vivifică cel care având viață domină viața, cel care se ridică deasupra temporalului într-un intemporal. Perpessicius, foiletonist, glosator, istoriograf, simplu lector e mai mult decât atât. El e un moralist din stirpea moralistilor clasici, antici ori moderni francezi, ridicând amănuntul la demnitatea semnificativului, croind caractere literare din amorfe date ale observației cronicărești. E ciudat cum

același om care preferă compendiului grav al studiosului seria mențiunilor unui martor de gust, s-a dedicat unei opere monumentale de erudiție, de răbdare, unei construcții cum e aceea a ediției *Operei* lui Eminescu. Virtuți, altele decât cele ale bunului simț și bunului gust, apar aici. Răbdare, perseverență (...) un adevărat eroism al pietății și aplicației laborioase. Nici mărturia lectorului pasionat, nici însemnarea cronicarului moralist, nici eforturile eruditului n-ar fi aureolate de un nimb al perenității, dacă nu le-ar străbate, ca vâna de aur nativ masivul de piatră, arta scriitorului de rasă. Perpersicius, studios și erudit, e, înainte de toate un artist". □ O piesă inedită de G.M. Zamfirescu, *Adonis – parabolă cu o haimana, o portocală și un vis* este publicată în „Familia”.

• [„Iașul literar”, nr. 11] Al. Andriescu scrie cronică la volumul semnat de Geo Dumitrescu, *Nevoia de cercuri* (EPL, 1966), prima apariție editorială a scriitorului după 20 de ani. Deși poetul publicase în presă articole de susținere a regimului, reportaje, poezii pe linie și făcuse parte din conducerea câtorva reviste („Flacăra”, „Almanahul literar”), nu mai adunase versuri originale într-o plachetă. Prezența lui, într-un moment de destindere, este semn de recuperare a trecutului: „Poezia lui Geo Dumitrescu se așază, dacă trecem peste unele stridențe, exterioare de altfel, sub semnul unei unități surprinzătoare. Două decenii, dacă pornim de la apariția volumului care îl consacra în 1946, *Libertatea de a trage cu pușca* (poetul publicase mai înainte, în 1941, placheta *Aritmetică*), opera sa a evoluat într-o deplină concordanță cu ea însăși, fără oscilații și fără trădări față de crezul artistic inițial. Această profesiune de credință poate fi întrezărită cu limpezime încă în versurile volumului *Libertatea de a trage cu pușca*. Ceea ce poetul evită să mărturisească într-o poezie cu caracter programatic, având oroare de confesiunea de acest gen, se afirmă cu consecvență în practică, într-o poezie refractară tiparelor date. Explicațiile finale cu care autorul își însoțește ultimul volum ne obligăm să precizăm, fără să ținem seama de modestia care le-a determinat, că retipărirea în anexa ultimei culegeri a plachetei *Libertatea de a trage cu pușca* nu este justificată numai de curiozitatea și nevoile documentare ale cititorului și ale criticii de specialitate, ci în primul rând de valoarea incontestabilă a celor mai multe din piesele pe care le cuprinde. (...) Versurile de început ale poetului se fac, de multe ori, ecoul strigătului unei generații trădate de aspirațiile ei cele mai înalte, setea de certitudine, luând aspecte dramatic într-un veac sfâșiat de confuzii, melancolic și cabotin. Ca și alți poeți de la noi și de aiurea, Geo Dumitrescu va clama, în versuri incendiar, prăbușirea acestui veac bolnav, în plină disoluție, când iluziile dispar, pecetluite de sârma ghimpată a tranșelor, înghețate în ochii sticloși ai morților. (...) Poezia lui Geo Dumitrescu îl definește ca pe un sentimental asupra căruia triumfă mereu ascuțișurile inteligenței și demonul unei nestăpânite fantezii malițioase, note comune mai multor poeți munteni, de la Anton Pann la tânărul Marin Sorescu. Nevoia de

perfectiune și setea de certitudine formează dominantele morale sub care a evoluat poezia de la volumul de debut și până la *Nevoia de cercuri*. Imaginea șocantă, libertățile de limbaj, pe linia exprimării familiare inaugurate la noi de Minulescu, țin numai de mijloacele stilistice menite să acopere ceea ce este grav și adânc în versurile acestui poet preocupat de mari dezbateri etice”.

□ Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul lui Nicolae Manolescu (*Lecturi infidele*, EPL, 1966): „Tot secretul și seducția produsă de critica lui Nicolae Manolescu provin nemijlocit dintr-un stil cu o structură care poartă în straturile sale cele mai adânci, dacă nu chiar în miezul focarului de iradiere, amprenta unei personalități categorice, a unei vocații adevărate, greu de pus sub semnul îndoielii și, dacă n-am exagera prea mult, am spune, perfect îndreptățit, a unei mari vocații critice, fenomen rar, necesar, explicabil și verificabil în timp cu exactitate. Că Nicolae Manolescu este unul dintre tinerii critici formați la «școala călinesciană» și că multe idei critice sunt luate fără nicio ezitare de la «profesor», aceasta nu trebuie să alarmeze sau să sperie. Formația lui intelectuală, depărtarea de sursă, dacă este absolut necesară, sunt în curs de desfășurare. Criticul se află în faza asimilării unor lecturi decisive, fundamentale și dacă găsim pe ici, pe colo idei «străine», venite din alte părți, nu este un act detestabil, ci unul... involuntar. Critica literară presupune lecturi diferite, extrem de bogate, inteligență, imaginație creatoare, spirit critic sau, cu un cuvânt așa de profund și tulburător, *vocație*. Manolescu le are pe toate și, bineînțeles, are talent, un excepțional talent. El nu vine în critica românească cu dogme, cu ton profesoral, nu e gata să se împotmolească din cauza absenței documentului literar și nici nu practică o critică didactică, rezumativă, tradițională, sau cu un alt termen «universitară», lipsită de cele mai multe ori de prospețime și deficitară sub aspectul creației critice. (...) Prin *Lecturi infidele* și întreaga sa activitate de eseist, Nicolae Manolescu este de pe acum o personalitate distinctă și capabilă de cele mai neașteptate surprize”.

• [„**Lupta de clasă**”, nr. 11] Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor semnează articolul *Gheorghe Șincai – gânditor iluminist și mare patriot*. □ Mircea Handoca îl prezintă *Bogdan Amaru, scriitor militant*.

• [„**Orizont**”, nr. 11] Răspunsurile paradoxale ale lui Eugen Ionescu despre condiția omului contemporan îi oferă lui Andrei A. Lillin platforma pentru o discuție *Cu privire la izvoarele culturii contemporane occidentale* în care există trimeri și legături între fizicianul W. Heisenberg, filosoful Sören Kierkegaard, dramaturgul Paul Claudel și romancierul de stânga Romain Rolland. □ Semnează poeziile Nichita Stănescu, Pavel Bellu, Damian Ureche, Aurel Turcuș, Ileana Roman, Ligia Tomșa, P. Anton. □ Din lirica universală sunt traduși Charles Baudelaire, Valéry Larbaud, André Breton, Jacques Prévert, René Char, printre tălmăcitori figurând: Tașcu Gheorghiu, Șerban Foarță, Constantin Crișan, Ion Arieșanu, Al Jebeleanu. □ Despre eseistica lui Ștefan Zweig, scrie Herta Perez. În subsolul paginii, apare informația: „Ștefan

Zweig a murit la 23 februarie 1942, prin sinucidere, în îndepărtatul oraș brazilian Petropolis, unde, după un timp petrecut în Anglia, se stabilește ca emigrant antihitlerist”. □ La cronică literară, Cornel Ungureanu se ocupă de poeziile lui Emil Botta. Șerban Foarță comentează doi poeți, Haralambie Țugui și Radu Cârneli, iar al treilea cronicar, Mihai Petroveanu, reflectează asupra volumului *Revers citadin* al lui Victor Felea. □ Gh. Pavelescu consemnează convorbirea cu Eugen Căteanu, compozitor, dialogul celor doi constituind centrul de interes al rubricii de artă. □ Seria de documente literare include prezentarea unei reviste timișorene (semnată Al. Crișan) „Vrearea” (1932-1947), „cu idei progresiste”, și o anchetă folclorică (semnată Gh. Atanasiu) din articolul *Cu o echipă monografică într-un sat bănățean*. □ Sunt de remarcat recenziile la Paul Cornea, *De la Alexandrescu la Eminescu* (C. N. Mihalache) și la Ion Hobana, *Viitorul a început ieri* (recenzie de M. Crișan).

• [„Presa noastră”, nr. 11] Const. Sârbu tratează domeniul **Informației culturale**: „Dacă iau condeiul pentru a scrie despre informația culturală în ziar, aceasta o fac pentru a pleda în favoarea unei informații cât mai ample și cât mai operative asupra vieții culturale din orașele și regiunile patriei. (...) Cultura a devenit o hrană spirituală de care oamenii nu pot să se lipsească ca de cele mai elementare bunuri. Poate mai mult decât oricând, acum presa trebuie și poate să găsească spațiul și mijloacele cele mai potrivite pentru a orienta spectatorii sau cititorii spre anumite manifestații sau producții, pentru a-i informa asupra a ceea ce apare nou. (...) Vreau să atrag atenția asupra informației propriu-zise, a rubricilor intitulate fie *Memento*, fie *Spectacolele zilei*, *Agenda culturală*, adică a acelei părți din gazetă căreia nu i se dă totdeauna atenția cuvenită. (...) De obicei, ziarele publică rubricile de informație culturală în anumite pagini. Mă refer deopotrivă la ziarele centrale și locale. Sistemul cred că este foarte bun, deoarece îl ajută pe cititor în descoperirea lor. Nu împărtășesc punctul de vedere al celor care în numele unei prezentări variată a ziarului, plimbă rubrica de colo până colo, ba, uneori se întâmplă să mai rămână și pe dinafară. Fixitatea spațiului acordat rubricii ține și de stabilirea mult discutatei fizionomii proprii a ziarului. Indiferent în ce pagina publică rubrica, ziarul trebuie să se dovedească a fi consecvent. Dar această consecvență să se vădească și în altceva: în modul practic și clar de prezentare. Apreciez strădania unor secretariate de redacție care caută să folosească mijloacele grafice cele mai agreabile pentru ca, dintr-o lectură fără dificultăți, cititorul să poată cuprinde întreaga gamă a manifestațiilor culturale din localitatea sa. (...) Rubrica nu este însă, din păcate, completă. Lipsesc – și nu știu de ce – conferințele, simpozioanele, concertele, deschiderile de expoziții și însăși menționarea expozițiilor de artă plastică sau de altă natură. Toate aceste manifestații culturale nu interesează oare publicul?”.

• [„Ramuri” nr. 12] Petre Drăgu semnează poezia *Tărâm Brâncușian*: „Câte doi, câte doi,/Oamenii ieșeau goi sub asemenea ploi/Și până să dea

curcubeu/Tărâmul se umplea de copii/Ca toți copiii,/Numai că fără de bătrânețe”. □ Iulian Neacșu publică nuvela *Eu sânt, tu ești, el este*, sub motto-ul lui Shakespeare: „Te du și povestește mai târziu că un nebun milos ți-a spus să fugi”. □ Gellu Naum, Ștefan Augustin Doinaș, Ștefan Roll, Gheorghe Popescu și Ion Nică publică poeziile: *Calul, Ulissee, Ah, zice Cummings*, respectiv *Stol adus*. □ În secțiunea *Cenaclu Studențesc* începe colaborarea redacției cu tinerele talente din cadrul cercului literar, recent înființat, în cadrul Universității din Craiova: *Dincolo și Zbor de păsări frânte*, de Gheorghe Popescu și *Pământ*, de Ion Nică. □ La *Cadran aniversar*, apar interviurile realizate de Ion P. Victor, cu ocazia a 85 de ani de la nașterea lui Eugen Lovinescu. Intitulate *Domnul profesor vă așteaptă*, ele sunt „un modest act de aducere-aminte... mărturisind rolul de Mecena spiritual, deținut de critic în literatura interbelică”. □ La secțiunea *Cărți. Reviste*, Marian Vasile, semnează articolul *Contraziceri și lapsusuri*, în care evidențiază următorul aspect: „Psihologismul ar fi elementul care i-ar distinge pe Maiorescu și Schopenhauer, realizându-se astfel o coeziune între ideile esteticii lui, epitetizată cu expresia «amestec amorf» de către autorul *Junimismului*. A respinge cuiva dreptul opiniei personale e o impietate la adresa libertății de gândire. Fundamentarea, însă, a ideii elaborate, în legătură, mai ales, cu un fapt atât de controversat ca estetica maioreșciană, e obligatorie. Astfel ralierea la o părere anterioară e preferabilă și mai adecvată spiritului științific decât adulterarea ei nemotivată «teoretic»”. □ Bogdan Bădulescu publică recenzia la romanul scriitoarei George Sand. *Tinerețea lui Étienne Depardieu*: „Aurore Dupin, consacrată în literatură sub pseudonimul George Sand, romancieră în mare vogă la mijlocul secolului trecut, a devenit în secolul nostru victima unei respectuoase conspirații a tăcerii ... scriitoare conferă caracterelor o doză de grandoare etică și angoase specifice eroului literaturii romantice, idealizând conștient existențele reale”. □ N.[eacșu] Iulian semnează *Judecătorul cel bun și călăul cel rău*, comentând faptul că „atunci când anunți un film după cutare roman, ești obligat să respecti textul. Dacă nu-l respecti, nu mai ai dreptul să menționezi o operă literară”. □ A. O. face prezentarea unui roman din viața fotbalistică, așa cum arată și supratitlul: *Revista fotbal și literatură universală*. □ I. B. V. publică articolul *George Munteanu. Atitudini*: „Preocupat de problemele intime ale procesului de creație și ale raportului operă-cititor, criticul își apropie și un punct de vedere istoric. Fără ambiția de a da concluzii definitive, căutând de cele mai multe ori să nuanțeze observații înveterate, G. Munteanu își fixează atitudinea printr-un diagnostic sau în propoziții aforistice”. □ George Sorescu vine cu o serie de *Contribuții. Al. Macedonski*, în care conștiința izolării, sărăciei, dar și neputința de a face față izolării fac parte din atitudinea celui care luptă împotriva tuturor: „Se subliniază apoi izolarea la care era condamnat poetul, dușmănia celor din jur, boala și nevoile cărora el căuta să le facă mereu față. Pe de altă parte, el, poetul despre care se

vorbește, și-a păstrat întotdeauna independența, și n-a alergat după funcțiuni, singurul mijloc de trai al celor fără avere personală, – în presă, în literatură. Cu toate acestea și în ciuda prigonirilor, meritele sale au fost recunoscute chiar în mod oficial: posedă medalia *Bene – Merendi* cl. I, cea mai înaltă distincțiune ce se poate acorda în România”. □ Deși se intitulează *Vocația editorului*, articolul lui Mihai Ungheanu face referire la activitatea literară a lui M. Sadoveanu: „Frecvent în proza sadoveniană de inspirație rurală este și descrierea descoperirii universului de către copii ... alte povestiri sunt curat jurnalistice... Începuturile lui Sadoveanu sunt epigonice. Timbrul personal, vizibil de la debut, se învecinează cu transmisii marcate de la înaintași”. □ Secțiunea destinată comentariilor critice conține articolul *Filozofia lui Ion Eliade Rădulescu*, de Al. Piru. Acesta se referă la *Echilibru între antiteze*, „opera sa capitală, în care își exprimă sistemul său filozofic”: „Eliade se declara de partea trimerilor în filozofie, pentru care armonia nu se realizează” ... decât în echilibrul între activ și pasiv, adică unul să nu aibă pondere sau greutate mai mult decât altul, căci fiecare este cum am zis, activ și pasiv în același timp, căci unul este incomplet fără altul, căci unul perfecționează întregeste pe celălalt... Cuvântul antiteze duce la Hegel, totuși termenii dualităților lui Eliade nu sunt antitetici, nu se resping între ei, ca la Hegel, ci se atrag, raportul lor fiind de corelație”. □ În suplimentul literar „Povestea Vorbii” se regăsește articolul *Unde ne sunt clasicii?* de M. R. P., în care sunt ridicați la rangul de clasici ai modernismului toți purtătorii acestui fior nou, cum ar fi Ghimbășanu, Ciurunga sau Leonid Dimov: „Au căutat să inventeze un alt limbaj, adecvat structurilor lirice sau epice, structură cu totul remarcabilă prin gravitatea și limpezimea ideii ce-i conduce. Căci a ridica în conștiință o emoție și un sentiment personal, presupune același salt calitativ în creația limbii de la particular la general”. □ Apar poezii de Sorin Mărculescu, Sașa Pană, Emil Sinescu, Catherine Paisan, Sabina Roiu, Mihai Bărbulescu, Tica Jitărașu și Constantin Nisipeanu. □ În articolul *Un trubadur al heraldicei moderne*, Vintilă Ivănceanu scrie despre Mircea Ivănescu: „A identifica poezia modernă cu versul liber este o atitudine de extremă, riscată și snoabă, sinonimă cu oficializarea și oficierea unei dogme. Iar în literatură, ca și în alte arte, dogma obligă la opoziție statică, inhibitivă, la o stare de repaus anchilozant, la un amorfism pasiv, refuzând deci dinamica, mișcarea și morfologia activă. Deci, vers alb, negru sau galben, sonet sau arhisonet, se cuvine să aplaudăm poezii posesori și posedați de sensibilitatea modernă” □ Dumitru Țepeneag scrie textul *Rugă*, Spirea Gh. Turbatu *Parodii*. □ Panait Micu (*Scrisori dintr-un raion-Gorj*) vine cu propunerea ca și Gorjul să fie considerat „o entitate culturală, un tărâm distinct, o Țară în sensul în care spunem Țara Crișurilor, Țara Oașului sau Țara fagilor”. □ Pagina *Escale contemporane* conține articolele: *Nostalgiile refluxului*, (*Ce a mai rămas din Nouvelle Vague*) de Eduard Constantinescu: „...înainte de toate, «noul val» a fost un climat de in-

tenasă efervescentă creatoare în acre trebuiau pregătite și lansate valori ulterioare, pe cu totul alte căi decât cele cu care ne obișnuiserăm până atunci....". □ O fișă biobibliografică a poetului *Andre Breton*, face Ion Schintee, □ Se publică un extras din *Franz Kafka*, *Vînătorul Gracchus*, în traducerea lui D. Țepeneag. □ Apar poeziile semnate de Evgheni Evtuşenko, Ilia Selvinski și Șota Nișnianidze, traduse de Cornelia Cârstea: *Cât timp vor fi ucigașii*, *De ce?* și *Creație*. □ Sunt anunțați câștigătorii premiilor Nobel pentru literatură din 1966, Nelly Sachs și Samuel J. Agnon.

● [„**Secolul 20**”, nr. 11] André Breton și D. H. Lawrence sunt prezentați ca „poet al vitalității”.

● [„**Tânărul leninist**”, nr. 11] În suplimentul *În ajutorul comandantului de pionieri*, apare, versificat, *Salutul pionierilor la Consfătuirea de constituire a Consiliului Național al Organizației pionierilor*: „Cu gând aprins, cu frunțile-n lumină/ sosim aici ca floarea primăverii./ Cu inima de bucurie plină./ Copii României, pionierii. (...) Recunoștință noi purtăm, deplină./ Atâtor mii și mii de luptători/ Ce înălțară patria-n lumină./ Croindu-i drum spre anii viitori./ Din lupta comuniștilor, măreată./ Prin care-i azi poporu-ntreg stăpân./ E scrisă cartea fremătând de viață/ Din care luminează și ne-nvață/ Partidul Comunist Român./ Spre el se-ndreaptă dragostea fierbinte/ Și mulțumirea noastră veșnic vie./ El duce steagul luptei înainte / Și-nalță scumpa noastră Românie”.

● [„**Teatrul**”, nr. 11] Numărul se deschide cu *Crivățul de aseară*, piesă în trei acte, de Leonida Teodorescu. □ Sub titlul generic *După deschiderea stagiunii* apar textele „*Ciocoli vechi și noi*” – simple sublinieri tipologice. „*Dinu Păturică*” de Adrian Maniu și Ion Pillat la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, de C. Paraschivescu: „Întâlnirea cu eroii «romanțului original» *Ciocoli vechi și noi* al lui Nicolae Filimon, pe scena Teatrului Național «I. L. Caragiale», este prilejuită de o dramatizare foarte concisă, rod al colaborării de acum patruzeci de ani a scriitorilor Adrian Maniu și Ion Pillat. Fructificând ceea ce Șerban Cioculescu avea să numească, într-o prefață a romanului, «construcția strânsă și geometrică a unei compuneri dramatice», cei doi scriitori își concentrează transpunerea pe principalele faze de ascensiune ale eroului principal – de unde și titlul piesei –, subliniind conflictul dintre cele două generații de ciocoli, ai căror reprezentanți tipici sunt Dinu Păturică și Andronache Tuzluc, marcând întretăierea de interese care duce la posedare și depozedare de bunuri, de titluri, de putere. (...) Pe scena Teatrului Național urmărim însă un spectacol fără putere de generalitate și fără ambianță, citim o reeditare ce sare peste pasajele care dau aroma timpului și duc la asociații mai ample; ascensiunea și prăbușirea lui Dinu Păturică sunt individualizate scenic, și atât. Asta înseamnă că obținem o imagine mai mult sau mai puțin apropiată de obârșie a celor doi eroi în conflict și că pe lângă ei se mai conturează, la discreția protagoniștilor, câteva fizionomii autentice, toate la un loc putând da

o idee despre semnificația reală a acestei întâmplări de demult”. □ *Caragiale sub semnul reconsiderărilor grave*, „*O noapte furtunoasă*” la teatrul Național din Cluj, de V. Mândra: „Am observat, la începutul acestei cronici, că decorul inspirat al lui C. Piliuță (pisica neagră de pe acoperiș ne-a zâmbit cordial întreaga seară) a deschis acțiunii un câmp scenic mai larg, adăugând salonului, dormitorul familial și camera cazonă a teighetarului Chiriac. Este un merit al regiei că a uzat de această amplificare a spațiului cu multă măsură și fără să siluiască litera textului. Complimentând acțiunea din salon cu câteva scene mute în prelungirile laterale, deplasând – rar – câteva dialoguri în preajma patului adulterin, Ioan Taub a ascultat de fiecare dată sugestiile conținute în chiar structura piesei. Un altfel de Caragiale? Firește. La Cluj s-a obținut o jumătate de reușită într-o experiență de un interes indiscutabil”. □ Gh. Milețianu semnează „*Sovremenik*” sau teatrul intransigenței, un text despre teatrul *Sovremenik*, condus de Oleg Efremov, și funcționarea acestuia. □ Apare textul *Nu sunt Turnul Eiffel* semnat de Dinu Kivu, cu următoarea precizare: „Învingător la Festivalul teatrului studențesc de la Zagreb, spectacolul *Nu sunt Turnul Eiffel*, regizat de Andrei Șerban, aduce pentru a doua oară studenților români laurii competiției, în care s-au întrecut, anul acesta, trupe ale unor școli de teatru din 13 țări. Patru premii, din șase câte numără palmaresul – Marele premiu pentru cel mai bun spectacol, Premiu pentru cel mai mare succes al Festivalului, Premiul pentru spectacolul cel mai apreciat de public și cel pentru interpretarea masculină (Florian Pittiș) – au recomandat realizarea, încă necunoscută publicului nostru, pe care ținem s-o prezentăm cititorilor, în rândurile care urmează”. □ Textul *Erwin Piscator, Teatrul politic*, semnat de I.P. se ocupă de editarea volumului *Teatrul politic* de Erwin Piscator, apărut la Editura Politică și prefațat de Radu Beligan: „O astfel de carte este revelatoare nu numai prin conținutul ei concret, ci și pentru tot ce sugerează ca atmosferă vie de muncă și creație în această profesiune care este teatrul. Cartea lui Erwin Piscator dovedește că se poate obține un material generos în idei și concepte estetice atunci când el este extras din miezul fenomenului de artă; a aștepta ca generația care îl creează să ajungă la pensie, ca să-și istorisească amintirile în liniștea cabinetului de lucru, este greșit. (Din pricina aceasta, biblioteca românească de teatru a fost îndelungă vreme înțesată de memorii, desigur emoționante, dar săracă în cercetări de estetică aplicată a senei.) Mișcarea teatrală românească conține o experiență în plin proces de cristalizare, pe care sperăm s-o vrem astfel, cât mai curând, sintetizată într-o serie de lucrări ale regizorilor noștri”. □ Virgil Crăciun publică *V. Brădățeanu: „Drama istorică națională”*, o cronică literară despre volumul *Drama istorică națională* de V. Brădățeanu: „Cercetătorul pornește cu justețe de la momentul istoric al delimitării celor două direcții ale dramaturgiei originale românești: satira și drama eroică, moment care coincide, de fapt cu cerințele formulate în programul «Daciei literare», în ceea ce

privește «traducțiile» care «nu fac o literatură». (...) Atent cercetător în arhiva dramatică românească, autorului nu-i scapă mai nimic din domeniul pe care îl discută. De asemenea, merită a fi semnalată strădania sa de a trata sintetic trăsăturile distinctive ale creațiilor dramatice de căpătâi, care cunosc o întinsă bibliografie de specialitate. (...) Ceea ce lipsește însă din cuprins sunt unele capitole de însemnătate deosebită în dezvoltarea dramei noastre naționale, cum ar fi capitolul contribuției lui Eminescu, atât pe calea încercărilor sale teatrale, cât mai ales pe calea cronicilor lui dramatice, privind necesitatea și condițiile estetice ale evocărilor istorice în teatru. De altfel, un capitol privind în genere rolul criticii dramatice în stimularea și promovarea dramei istorice naționale ar fi fost mai mult decât util. În sfârșit, activitatea lui Mihail Sorbul și Victor Eftimiu pe acest tărâm este prea restrâns urmărită, iar unor personalități dramaturgice remarcabile, ca Zaharia Bârsan, Camil Petrescu, Lucian Blaga, Nicolae Iorga li se consacră doar sumare mențiuni. Dincolo de aceste observații, lucrarea lui Virgil Brădățeanu – de un real folos, în primul rând, studiului elevilor și studenților – se numără printre contribuțiile închinată punerii în valoare a marilor opere ale dramaturgiei noastre naționale. În acest sens și salutăm rodul eforturilor sale”.

• [„Tomis”, nr. 5] În continuarea ecourilor la Decretul 770/1966, editorialul lui George Mihăescu, intitulat *Copii*, elogiază grija regimului pentru copii. □ Tot pe prima pagină, Nicolae Balotă semnează eseu *Mit și poezie*, în care autorul trece succesiv prin Ion Barbu, Herodot, Lucian Blaga și Marx. □ Constantin Ciopraga scrie despre *Dimensiuni ale creației sadoveniene*, în contextul unui repunerii în drepturi a dezbaterilor interbelice despre literatura română între tradiție și modernitate: „Sadoveanu continuă cu strălucire direcția populară și națională din secolul al XIX-lea. Alți scriitori vor promova spiritul modern, în legătură cu marile dezbateri europene. Deși contemporani, pe Sadoveanu și Camil Petrescu îi despart mai bine de 50 de ani”. □ Traian Herseni publică un util eseu despre *Originile sociologiei*. ■ Pagina intitulată „Puncte de vedere” cuprinde în primul rând articolul aparent informativ intitulat *Despre parodie* semnat de Toma Pavel. Autorul face distincția dintre satiră – care ironizează realitatea și parodie – care ironizează arta. Apoi, se trec în revistă lucrări importante despre ironie – Jankelevitch și Kierkegaard – dar ilustrează mereu distincțiile propuse cu citate din literatura română contemporană (Marin Sorescu) dar și universală modernă (Joyce, la care vine vorba despre realismul parodiei și despre burlesc teologic). Vorbind despre parodie, Pavel face observații critice la adresa unor scriitori români, din care cităm: „Dar, pe lângă farmec și avantaje, parodia prezintă și riscuri mari. În primul rând, parodia este o viziune negativă, care merge în alt sens decât creația: parodia pleacă dinspre comicăria verbală și idiosincrasia amuzantă și, pe marginea lor, încropește repede un conținut căruia nu-i acordă prea mare însemnătate. Marin Sorescu nu reușește întotdeauna să depășească această

carență a genului. Unele dintre parodiile lui Topârceanu erau, în acest sens, mai – mult – ca – parodii; ele creau o atmosferă (...)”. ■ Pe aceeași pagină, A. G. Matache abordează o problemă importantă: *Literatura universală în institutete pedagogice*. □ Nicolae Fătu și Marcel Păruș semnează grupaje de poezie iar Marin Porumbescu o proză – *Merele*. Proză mai publică Z. E. Pojogeanu și George Mihăescu. □ După modelul discuției despre cinema din numărul trecut, Dinu Dumitru Ghezzo moderează o discuție despre poetica muzicală, la care participă compozitorii Alexandru Hrisanide, Ștefan Niculescu, Tiberiu Olah, Aurel Stroe și Anatol Vieru. □ La rubrica de cronică literară, Al. Protopopescu scrie despre volumul *Nopti cu lună pe Oceanul Atlantic* al lui Ion Gheorghe. □ Horia Oprescu publică un portret-confesiune despre Perpessicius în care evocă debutul criticului, în „Cronica” din 20 decembrie 1915, la Poșta redacției, în care cel care îi răspunde este Gala Galaction. □ Mircea Tomuș scrie despre *Gheorghe Șincai în timp* – un portret istoric de astă dată.

• **[„Viața militară”, nr. 11]** Ștefan Augustin Doinaș publică *Balada copacului*: „Creștea, pe-un vârf de munte, un copac. / Și-n miezul unei nopți cu cer opac, / un pumn de lotri, stricători de vetre, / au atacat coroana lui cu pietre. // Dar trunchiul zmălțuit de vânt și ploii / le-a-ntors întreaga grindină- napoi: / în fiecare piatră sta o rază, / să ardă mâna care mai cutează, // Atunci s-au cățărat pe crengi, ușori, / să-i taie mugurii la subțiori. / Dar frunzele ce-n geruri se răsfață / cu palme aspre i-au izbit în față. // Văzând aceasta lotrii i-au dat foc, / să-l spulbere cu scrumul la un loc. / Dar sevele din trunchi tâșnind, bogate, / Le-au astupat privirile-nholbate // – Să-l frângem cu topoarele! au zis. / Dar, când în coaja lui de-un bronz închis / întâiul fier a început să taie, / copacul a tipat din măruntaie, / iar freamătul frunzarelor, rănit, / a spart tăria până la zenit, / și vulturii din vârf, făcându-și rană, / și-au zmulș cu clonțul propria lor pană / și potrivind-o ca niște arcași / i-au săgetat în piept pe ucigași. // Și s-au întors acasă tremurând / doar umbrele călăilor, pe rând, / să spună stirpei lor, cât ține veacul, / cum știe să se apere copacul”. □ Alți semnatori de versuri sunt Teodor Balș (*Veghe în munți*), Grigore Hagiu (*Inimi de ostaș*), Nicolae Dumbravă (*Vânătorii de munte*). □ Însemnări și evocări consacrate semicentenarului vânătorilor de munte au drept autori pe Gh. Ionescu-Sinaia, (*Amintiri*), Haralamb Zincă (*Pagini de vitejie*), I.I. Nichifor (*Aerul tare al înălțimilor*). □ Reportajele din acest număr aparțin lui Lucian Dumitrescu (*Comandantul*), Ștefan Chiriță (*Culorile luptei*), Romulus Zaharia (*Puterea pământului*). □ Proza este prezentă prin Nicolae Jianu (*Lumea se făcuse mică*), Alexandru D. Lungu (*Într-o noapte*), Francisc Munteanu (*Astronomul*), Petre Bănă (*Nedumerire*), Viniciu Gafița (*Ostașul*). În paginile revistei debutează cu o însemnare Alexandru Carp. □ *Fișierul editorial* este consacrat producțiilor Editurii Tineretului. □ *Cronica literară* este semnată de Aurel Martin, pe masa de lectură fiind volumul *Soarele patriei* de Victor

Tulbure. □ N. Dumbravă corespundează, și-i încurajează, la *Poșta redacției* cu Eugen Evu și Gheorghe Anca.

• **[„Viața Românească”, nr. 11]** Numărul debutează cu articolul lui Al. Philippide: *Spiritul și tradiția literaturii române moderne*: „În orice literatură, la un moment dat al dezvoltării sale, începe să se contureze o tradiție. Aș înțelege prin tradiție literară un ansamblu, mai mult sau mai puțin orânduit, de obișnuiri, de maniere, de deprinderi și, în același timp, un mănunchi de modele și de exemple, consacrate printr-o lungă cultivare, așadar un tezaur de valori clasice. Tradiția presupune deci oarecare trecere de timp și în momentul în care începe să apară, o perioadă de dezvoltare deja săvârșită.(...) Literatura română modernă, datorită legăturii ei cu poezia populară precum și cu monumentele literaturii vechi, reprezentate îndeosebi prin scrierile cronicarilor, a izbutit chiar de la început să asimileze influențele și să ajungă din urmă în mai puțin de un secol principalele literaturi europene care aveau în urma lor o perioadă de dezvoltare de șapte-opt secole, dintre care aproape două de disciplină clasică. (...) Spuneam că literatura română modernă a luat ființă într-o epocă de romantism european, pe la 1830, deci, mai exact, într-o epocă în care romantismul german și romantismul englez, cu o înflorire maximă între 1790 și 1820, dăduseră deja operele lor reprezentative și când apăruse în urma acestora, dar cu o strălucire extraordinară și o fizionomie proprie deosebită, romantismul francez. Scriitorii români de pe la 1840, în primul rând Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi, Grigore Alexandrescu, se dezvoltă deci tocmai pe vremea când radiațiile școlii romantice franceze se răspândeau și pătrundeau în toată Europa, îndeosebi în literaturile care se iviseră mai târziu decât celelalte, așa cum era literatura română modernă. (...) Mai mult decât de o influență este vorba aici de o înrudire și de o simpatie, care apar în chip frapant în opera lui Alexandru Macedonski. Acesta a asimilat influența romantismului și a simbolismului francez și i-a dat o culoare românească și un sunet personal, influența fiind de fapt, aici, numai un imbold care a stimulat un mare talent autohton. Macedonski a dat exemplul unei înnoiri care nu pierde legătura cu tradiția, acest fel de înnoire fiind particular literaturii române. Măsura, armonia, echilibrul sunt de la început însușiri ce devin în curând tradiționale în literatura română modernă. Ele caracterizează *Amintirile* și *Poveștile* lui Ion Creangă, la care darul povestirii continuă tradiția sfătosului Ion Neculce. Romantic prin fire, aproape unic din acest punct de vedere în literatura română este Mihai Eminescu. Opera sa poetică corespunde admirabil acelui fenomen psihic pe care Gérard de Nerval, el însuși profund romantic, l-a numit «împrăștierea visului în viața reală». (...) În vâlmășagul de curenți care a dominat literatura europeană între 1920 și 1940, literatura română, ajunsă la conștiința de sine, a continuat să se dezvolte pe terenul său propriu, a respins influențele superficiale, a ignorat moda trecătoare sau n-a acordat acesteia decât un simplu interes de curiozitate, cu încercări repede începute și tot așa de

repede terminate, și a cules din mișcarea literară străină numai ce i-a convenit, numai ce s-a potrivit cu firea națională. (...) Proza ajunge în acea vreme la o dezvoltare vastă și sigură. Prin firea ei fiind mai așezată și mai aproape de inteligibil și de rațional, proza a suferit mai puțin atragerile tulburătoare ale înnoirii decât le-a suferit poezia. (...) În împrejurări istorice, politice și sociale schimbate și care au adus cu ele o atenție mai mare acordată conținutului social, literatura română actuală, prin forța înclinării sale firești, rezultat al structurii psihice a poporului, dezvoltă în chip viguros și abundent construcția în continuare, potrivit unui procedeu care i-a devenit demult familiar și nelipsit. (...) Se poate afirma, în concluzie, că în cursul unei bogate, variate și chiar surprinzător de rezezi dezvoltări, literatura română și-a constituit un tezaur de valori clasice autohtone și acel ansamblu de obișnuințe și de maniere caracteristice care formează o tradiție. Tradiția aceasta o face să se distingă de producția literară străină”. □ Sunt redată versuri scrise de Tudor Arghezi (*Psalm de tinerețe*), Maria Banuș (*Cercul se-nchide*), Al. Andrițoiu (*Oglinzi paralele*), Damian Necula (*Litanie*), Florența Albu (*Efigie*), M. Ungureanu (*Fragment pentru Ulysse*), Damian Ureche (*Vârsta proverbului*); texte în proză: Radu Tudoran (*Al optzeci și doilea – fragment*), Tudor Ursu (*Foaia de parcurs – povestire*). ■ George Munteanu scrie articolul ***M. Sadoveanu, poet al istoriei naturale (I)***: „Ceea ce un Gârleanu sau un Brătescu-Voinești scoteau din rândul naturii în zona artei erau mai ales exemplarele unice, individualizate, de unde dramatizarea acestor existențe, nota ades sentimentală ce însoțește prezentarea lor. Sadoveanu, cu rare excepții (vezi povestirea Puica, spre exemplu), subordonează exemplarul, îl integrează ariei speciei, neamului său, mișcării sau destinului totalitar al acesteia. Chestiunea e verificabilă atât în privința viețuitoarelor mai mărunte, a insectelor, peștilor, viermilor, broaștelor, șerpilor, racilor și altor ființe, unele invizibile, cât și când e vorba de lupi, vulpi, iepuri, urși, căprioare și cerbi. El n-are în vedere un lup, o vulpe, un urs, ori o căprioară, ci lupul, căprioara, vulpea, mistrețul, ursul etc. ca specii, ca tipuri de mamifere a mișcării și existenței naturii. Pus într-o atare condiție vânătorul și pescarul nu mai manifestă nici un fel de false duișii și remușcări în fața rezultatelor acțiunii ce o întreprind, nu-și mai plâng și compătimesc inutil victimele. Înscriși cu rafinament în rânduiala firii, vânătorii și pescarii sadovenieni se supun parcă unei mișcări și unui destin cosmic, în care totul își are locul și vremea sa. Situat apoi, în zonele de mare belșug, acolo unde aceste dihanii abundă amenințător, el vine ca un element curativ, a cărei acțiune pare a se înscrie unui fel de ecarisaj necesar; astfel ordinea firii însăși putând fi stingherită. Adică vânătorul și pescarul se plasează la Sadoveanu în ordinea firii nu împotriva ei, de unde normalitatea întreprinderilor sale, pe care tinctura sentimentalizantă le-ar dezavantaja. (...) Pe urmă, el nu e un devorator, ci un artist, un rafinat și un meditativ, el nu împușcă oricum și orice. De aici postura lui normală în cadrul naturii, pe care n-o

prihănește (sau n-are acest sentiment), ci, pe un plan mai înalt, se supune rigorilor ei. E aici un punct de tangență cu scrisul unui alt mare vânător-artist, Ernest Hemingway, care, tot așa, în Africa vânează lei și nu leul ca specie, de pildă. E în toate acestea o supunere la un ritual, la un joc cu reguli șlefuite prin secole, și de aceea fără nimic ce ar putea să repugne”. □ H. Zalis (*Tudor Vianu în scrisori*) redă texte epistolare reprezentative pentru criticul amintit: „Mănunchiul de scrisori pe care-l publicăm, aparține unui vast fond de corespondență pe care de-a lungul anilor Tudor Vianu a avut-o cu prietenii săi. Era una din formele curente și, pentru el vitale, de participare la viața socială, dar și privilegiul firii sale afectuoase, discrete, deschisă spovedaniei”. ■ Paul Georgescu semnează cronica literară cu titlul *Critica prozei*, referindu-se la monografiile lui Al. Piru despre C. Negruzzi și Liviu Rebreanu: „Seriozitatea informației, migăloasă și desfășurată cu o anume plăcere pentru propria ei frumusețe, dă lucrărilor lui Alexandru Piru un aer de seriozitate universitară și inspiră lectorului încredere. Făcând parte din mica echipă de critici formată de G. Călinescu, Alexandru Piru păstrează devotamentul față de valoarea estetică distingând-o de meritul istoric, privește opera de sus, cu rapiditate sintetică, fără a se teme de ideile generale și afirmarea netă a gusturilor proprii. Tehnica rezumării rezeși și selective, ce include o judecată sugerată, îl înscrie printre călinescieni, dar numeroasele păreri deosebite și chiar delimitări însemnate fac din el mai mult decât un simplu discipol, un creator de puncte de vedere clare și distincte. Criticul știe să sistematizeze fără a eluda amănuntul și fără a schematiza ideile de ansamblu. Aceste calități fac din cele două mici volume – Liviu Rebreanu, Ed. Tineretului, 1965 și C. Negruzzi, idem, 1966 – primul de 118 pagini, al doilea de 141, format mic, lucrări de bază, conținând toată informația necesară cunoașterii celor doi prozatori, rezumatul operei și judecata ei istorică și artistică. Astfel spus, Alexandru Piru are talent sintetic. Lucrarea dedicată lui C. Negruzzi debutează, firește, cu biografia scriitorului, notându-se pe parcursul vieții și activitatea sa literară, astfel încât cititorul poate înțelege opera prozatorului, nu numai în contextul social-istoric al epocii, foarte accidentat, ci și în împrejurările particulare ale existenței autorului lui *Alexandru Lăpușeanul*. De altfel, criticul însuși degajează trăsăturile caracteristice, deprinde semnificații, raportează în permanență lucrările scriitorului la modele anterioare, indică sursele, trasează paralele cu contemporanii, sau îl prezintă pe Negruzzi însuși drept izvor de inspirație pentru urmași. Această permanentă referire animă expunerea, sugerează permanența procesului literar ca fenomen viu, complex, în care teme și idei își răspund, corespund, totdeauna modificându-se neconținut. Se reliefează aici dialectica particulară a literaturii, de permanență și de înnoire. După o analiză clară și exactă a valorii operei, în final se emite o judecată sintetică. (...) În lucrarea intitulată *Liviu Rebreanu*, Alexandru Piru dovedește aceeași știință solidă, informație minuțioasă, luminată de un clar-spirit sintetic. (...) După ce în

primul capitol ni se spune ce e util să știm despre viața marelui romancier, în al doilea ajungem la subiectul mai controversat al nuvelor. Interesantă e detectarea celor mai multe nuvele ca episoade în romanele scriitorului; de unde concluzia « că ele reprezentau niște exerciții în vederea marilor creații următoare (p.30)». (...) Al treilea capitol se ocupă de teatrul lui Rebreanu. Serioasă și judicioasă e analiza capodoperei *Ion*, în care criticul se delimitează de Lovinescu și de G. Călinescu. (...) Analizând o altă capodoperă a lui Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*, criticul reliefează calitățile mai puțin recunoscute, de analist, ale scriitorului, recunoaștere ce provine și din faptul că scriitorul a fost judecat doar după *Ion* și *Răscoala* dar și din ideea simplistă, că analiza ar fi inferioară creației, adică behaviorismului, idee falsă și primejdioasă. (...) În al șaselea capitol, criticul evidențiază o serie de caracteristici și trăsături ale artei marelui scriitor, dovedindu-se încă o dată calitățile sintetice ale lui Al. Piru, minte limpede cu judecată judicioasă, ce ne-a dăruit două cărți frumoase și adevărate”. ■ În articolul *Însemnări despre motivul poetic al oglinzii – Plecând de la „Jocul secund” al lui Ion Barbu*, Matei Călinescu analizează motivul oglinzii așa cum apare configurat în creația mai multor scriitori printre care: Ovidiu (*Metamorfoze*), Platon, Boileau, Baudelaire, Rainer Maria Rilke (*Sonette an Orpheus*), Lucian Blaga (*Oglinda din adânc*): „Plecând de la câteva poezii ale lui Ion Barbu într-o lungă plimbare literară, cum ar fi putut spune Rémy de Gourmont, simt că am ajuns la capătul ei, ușor derutat parcă de atâtea răsfrângeri culese din marile și misterioasele oglinzi ale poeziei. E o dulce derută, însă, cu atât mai dulce cu cât mă împiedică să trag vreo concluzie. Aș mai putea adăuga și o altă explicație a absenței acestora: poezia se are pe ea însăși drept concluzie. Astfel încât am conștiința că singurele concluzii adevărate și de neclintit la care aș fi putut ajunge într-un asemenea eseu și la care am și ajuns, de altfel – le constituie textele citate. Iar restul nu e – parafrazându-l pe Hamlet – decât tăcere... critică”. □ Liviu Rusu discută *Problema realității în creația literară*: „Nu există creație literară și artistică fără un raport strâns cu realitatea. Până și imaginația cea mai extravagantă își ia elementele componente ale imaginilor din realitate. Variază însă modalitatea îmbinării acestor elemente și profunzimea cu care este prins ceea ce este esențial în realitate. De aceasta depinde valoarea operei literare, nu trebuie să uităm că există o actualitate trecătoare și o actualitate permanentă. Aceasta din urmă dă valoare adevărată operei. Ea depinde de măsura în care scriitorul a descifrat ceea ce este trăsătura esențială în realitate. (...) Dacă aruncăm o privire asupra mișcărilor literare actuale, îndeosebi în ce privește domeniul epic, putem constata pe de o parte o prelungire a realismului secolului al XIX-lea, reprezentat prin Balzac, apoi, la culme, prin Tolstoi. Astfel apare el la sovieticul Mihail Șolohov, la polonezul Vladislav Reymont, la românul Liviu Rebreanu, ca să nu mai amintim și de alți reprezentanți de seamă din alte țări. Pe de altă parte însă avem de-a face și cu o intensă reacție

față de acest curent, îndeosebi în ce privește redarea realității subiective. Fără îndoială și realismul secolului al XIX-lea și prelungirea lui din prima jumătate a secolului nostru aprofundase viața lăuntrică a personajelor, totuși s-a resimțit în ce privește redarea realității subiective nu s-a mers prea departe, că există încă straturi neexplorate în adâncimile sufletului omenesc, la adâncimi mai mari decât cele cunoscute. Cel care va deschide perspectivele acestor adâncimi va fi Dostoievski”. ■ În cadrul rubricii **Cărți noi** semnează cronici literare: Demostene Botez, Eugenia Tudor, Al. Tudorica, M. Emilian, Camil Baltazar, Alexandru Sever. Demostene Botez (**Mihai Ralea: Portrete, Cărți, Idei**): „În vitrina librăriilor a apărut de curând un volum elegant, cu o supracopertă, jumătate albă jumătate neagră, ca un simbol simplu de atingere a celor două lumi, sau ca o bandă de doliu pentru neuitatul autor: Mihai Ralea. Este, mi se pare, primul care apare după moartea sa. El cuprinde o culegere aleasă din studiile sale de literatură universală apărute în diverse volume pe când era în viață, – unele dintre ele foarte de demult, dar prin noutatea ideilor, prin vederile progresiste și stilul de-o voiciume excepțională, sunt și vor fi mereu de cea mai mare actualitate. Volumul mai cuprinde o serie de portrete literare, schițate în cartea: «Cele două Franțe» pentru a fixa galeria marilor figuri ale literaturii progresiste franceze. În sfârșit, în volum au fost incluse și alte studii extrase din reviste.(...) Considerațiunile lui Mihai Ralea din portrete făcute marilor figuri de scriitori și gânditori mondiali, exprimate în această carte, ar face cinste celor mai luminate spirite universale care ar voi să spună ceva original despre ei. *Etnic și estetic, Militantism artistic, Literatura de senzație, Mentalitatea estetică și timpul nostru*, pun probleme și fixează puncte de vedere ce pot înlesni de-acum încolo formarea multor generații de intelectuali, fixarea justă a poziției oamenilor de cultură. (...) Cine are gustul și bucuria ideilor, pasiunea vieții unui stil comunicativ și de mare frumusețe prin simplitatea lui, va avea prilejul citind această carte, să simtă o delectare superioară”. □ Eugenia Tudor comentează antologia *Cântarea României*: „Culegerea reunește pagini de poezie, proză, literatură istorică și populară, reprezentative pentru afirmarea unității spirituale a poporului nostru, de pe întreg cuprinsul țării. (...) Și cum această unitate își are rădăcinile în conștiința poporului însuși, antologia se deschide cu balade folclorice. *Moldova și Muntenia, Hora lui Cuza Vodă și Visul lui Tudor* sunt mărturii vibrante ale dragostei omului din popor pentru conducătorii luminați care au înfăptuit unirea. (...) O adevărată constelație de autori (poeti, prozatori, istorici, personalități politice) și de genuri literare (de la tonul profetic al istoriei lui Bălcescu, la patosul verbului vrăjit al lui Nicolae Iorga, de la versul cadențat al lui Alecsandri sau Andrei Mureșanu, până la expresia ponderată a epistolelor lui Ion Ghica, sau avântul liric al unui Alecu Russo din «Cântarea României»)-gravitează în jurul acestui eveniment de seamă. Ideea unității naționale a tuturor Românilor este fiorul conducător al atâtor pagini de cronică care

descind din adâncurile istoriei poporului nostru. Paginile alese din opera unor istorici ca Xenopol, Iorga, Bălcescu sau Pârvan, conferă antologiei o întregire firească și un echilibru compozițional determinat de ideea conducătoare de la care s-a pornit”. □ Despre *Junimismul*, studiul lui Z. Ornea, scrie Al. Tudorică: „Cu volumul lui Z. Ornea, Editura pentru literatură oferă replica junimistă a lucrării mai demult apărute: «Contemporanul» de Zoe Dumitrescu și Savin Bratu. «Polemica» se prelungește astfel peste decenii, demonstrând încă o dată vitalitatea principiilor luate odinioară în discuție. Pentru că, dincolo de ceea ce revendică istoria literară (criteriu de altfel nesigur, sub care disimulăm de multe ori câștiguri minore), se poate vorbi aici de o permanență valorică, de necesitatea de a cunoaște și aprecia lucruri valabile nu numai pentru vremea lor, dar adevăruri care pot fi revendicate cu succes și astăzi. (...) Venind după rodnică discuție – al cărei ecou se face uneori – susținută în presă cu câțva timp în urmă, cartea lui Z. Ornea încearcă precizarea unui profil sintetic al junimismului. Nu avem în față o monografie în sensul exhaustiv pe care termenul îl presupune adesea, implicând totalitatea unor date și înregistrarea unor amănunte de erudiție. Autorul selectează trăsăturile de bază ale curentului, pe care le ilustrează cu exemple, dar ne lasă să ghicim în spatele acestei alegeri deținerea unui mult mai bogat material factic. (...) O justă disociere întreprinde autorul în partea de concluzii a lucrării, infirmând sensul egalității pus adeseori între Maiorescu și junimism. Alte precizări, puneri la punct, sublinieri se întâlnesc adesea în volum și ele aruncă nu arareori lumini noi asupra unor probleme considerate mai mult sau mai puțin clasate de istoria literară. Acest substrat polemic formează unul din punctele câștigate ale lucrării, contribuind la recondiționarea unor păreri și la analiza minuțioasă a unor teze mai ales sociologice, domeniu în care autorul excelează. (...) Se poate afirma cu certitudine că lucrarea este utilă și interesantă prin abordarea, în partea ei cea mai cuprinzătoare a acestor aspecte mai puțin studiate și în care precizările de rigoare sunt bine venite”.; M. Emilian (*Eugeniu Speranția: Poezii*): „Poezia lui Eugeniu Speranția a avut destinul unei întregi generații de poeți, adevărată pleiadă poetică a revistei lui O. Densușianu de care vorbește Perpessicius în prefața acestui volum selectiv. Suntem în fața unei opere întinsă pe distanța a șase decenii și ceva, risipită în reviste cu circulație redusă, cultivând «anacronic» hexametru dar și o cronică reverberație a muzicii în poezie. (...) Despre vârstele poeziei sale, sedimentate și în acest volum retrospectiv, am putea spune că sunt legate direct de cercurile pe care le-a frecventat: versuri de inspirație simbolistă, ușor prozaice, cu imagini abstracte, rafinat intelectualizate; versuri în care neliniștea modernă este turnată în ritmul energic al hexametrelor clasici marcând o depășire a simbolismului. Eugeniu Speranția a făcut poezie din lucrurile aparent nepoetice sau chiar antipoetice: inelul de safir, mănușile, hornul, seceta, salonul burghez etc. A cultivat o prozodie clasicizantă deosebit de utilă pentru evoluția poeziei noastre (metrul

safic, penta- și hexametru), fără să exagereze prin teme antice. Aproximarea de Minulescu nu este lipsită total de temei. Speranția, într-o anumită accepție face parte din aceeași familie exotizantă, desigur mai intelectualizat decât poetul *Romanțelor pentru mai târziu*. Filosof (cu peste zece lucrări de specialitate), romancier (*Casa cu nalbă*), muzicolog, eseist, Eugeniu Speranția se înscrie în istoria literaturii române și ca un autentic poet”. □ Despre poeziile lui Werner Bossert scrie Camil Baltazar: „Autor a numeroase volume: *Vântul proaspăt*, *Torentul vieții*, *Noapte arzătoare*, *Bătrânul copac*, *Sărbătoarea livezilor*, cunoscut și ca un excelent sonetist, una din caracteristicile poeziei lui Bossert este că sugerează, cu finețe și expresivitate; e o poezie de atmosferă. Fie că zugrăvește frumusețile patriei, înfăptuirile ei în toate sectoarele de activitate, ritmul intens, entuziast al muncii sau slăvește omul nou, lirica lui Bossert apelează la gingașa sugestie. (...) Un cântăreț cu însușirea de a descoperi și slăvi lucrurile subtile, inefabile, era firesc să abordeze și tema originală a pomului care dă glas în lemnul viorii, și o săvârșește cu o tandră ardoare. Continuând linia elogierii lucrurilor cu tainica lor muzică, Bossert zugrăvește sculptorul, zugrăvindându-se și zugrăvindându-și propria sa artă”. □ Sub titlul *Eckermann – Odiseea unui spirit captiv*, Alexandru Sever prezintă cartea lui Eckermann *Convorbiri cu Goethe*, apărută în traducere la Editura pentru literatură universală în 1965: „Echivalentul acestei obediențe pe plan literar e un mimetism sui-generis, căruia îi datorăm una din cele mai interesante cărți de memorialistică. Căci nu trebuie să ne facem iluzii: prin tehnică și realizare, *Convorbirile* sunt niște memorii. (...) Ceea ce ne oferă Eckermann în *Convorbiri* nu este pur și simplu un repertoriu de cugetări, o oarecare idee de vastitatea preocupărilor lui Goethe. Trebuie spus – și s-a spus – că aceste meditații sunt, în toate direcțiile în care se exercită, de un interes considerabil. Un document echivalent, de o valoare atât de mare, nu mai aflăm în literatura modernă decât poate în Corespondența lui Flaubert (...). Mai uimitor e însă că din aceste *Convorbiri* ale lui Eckermann, se constituie, încetul cu încetul, unul din portretele cele mai vii pe care le avem despre Goethe. Nu e firește, un Goethe total – și Eckermann, scrupulos, are grijă să ne prevină – e un Goethe așa cum l-a văzut un discipol credincios sau, ca să exagerăm, un portret așa cum l-a văzut Eckermann prin ochii lui Goethe: un astru superb, la apusul lui. Un om scutit de cusururi meschine, chiar dacă nu fără unele slăbiciuni, mai asemănător cu imaginea prometeică pe care ne-o sugerează opera, decât cu aceea, nu lipsită de umbre, pe care ne-o oferă biografia. [...] Dincolo de orice interes documentar și istoric, *Convorbirile* sunt una din acele cărți fermecătoare pe care oriunde le deschizi, și în orice ceas, pagina îți fixează atenția și cuvântul te îndeamnă la meditație...”. □ În cadrul rubricii **Carte străină** semnează articole Dan A. Lăzărescu și Veronica Porumbacu. Dan A. Lăzărescu (*O reinterpretare recentă a literaturii americane*) prezintă cartea lui Tony Tanner: *The Reign of Wonder. Naivety and Reality in American*

Literature, Cambridge, At the University Press, 1965: „O recentă lucrare, apărută la Cambridge și datorită unui critic englez pornește de la această temă pentru a interpreta liniile de dezvoltare ale literaturii americane, în cei aproape o sută cincizeci de ani ai existenței ei. Titlul este cât se poate de semnificativ: «The Reign of Wonder»- domnia uimirii, a minunii (...) – și lucrarea este o parafrază a titlului: literatura americană se impune prin capacitatea ei de a privi lucrurile cu prospețime și de a comunica senzațiile în același mod. Scriitorul american este într-o permanentă uimire, senzațiile sale sunt proaspete, netulburate de reminiscențe, de clișee, de analize. (...) Pornind, în general, de la o realitate minuțios observată, dar cu o substanță sub-socială sau, adesea, non-socială – nimic mai just decât remarca lui Tanner că, într-o țară în care două treimi din locuitori trăiesc în aglomerări urbane mai mari de 50 000 de locuitori, cadrul majorității romanelor americane importante nu este orașul (cu excepția romanelor lui Henry James, Upton Sinclair sau Sinclair Lewis), ci un loc izolat: fluviul (Marc Twain), oceanul (*Moby Dick*), mlaștina (Walden) sau chiar drumul mare (*Song of myself*) – romancierul american se avântă, deodată, la anumite generalizări, tot spontane, dar, prin aceasta, pripite, de ordine filosofică, sociologică sau chiar metafizică. Este procedeul firesc unor oameni pentru care pragmatismul și voința de a crede sunt scheme congenitale, a unor oameni care, eliberați de constrângerile și prejudecățile structurale ale istoriei și ale societății europene, cu mintea luminată de protestantismul individualist, avea tendința de a se contempla numai pe ei, încercând să-și generalizeze senzațiile, dintr-o nevoie firească, instinctivă de generalizare și dogmatizare.(...) Axat îndeobște pe câteva teme simple, contrastive: uimire-oroare, satisfacție – deziluzie, admirație – repulsie, romanul american se impune totuși, este drept, printr-o serie de calități: integritatea viziunii morale, refuzul hotărât al compromisului și al complezențelor, compasiunea just îndreptată, generozitatea, umor, iubire pentru lumea întreagă. Cei mai buni scriitori americani, un Walt Whitman, un Emerson, un Hemingway, au contribuit la completarea și reînsuflețirea viziunii noastre asupra lumii, făcând realitatea să sclipească, avea în ochii noștri și comunicându-ne ceva din capacitatea lor proaspătă de uimire și de admirație”. □ Veronica Porumbacu prezintă în articolul intitulat *Perspective, Tineri lirici de limba germană* antologia lui Peter Hamm – *Aussichten. Junge deutsche Lyrik, zusammengefasst und vorgestellt* von Peter Hamm, ed. Biederstein, München, 1966: „De curând a apărut la München o antologie a tinerilor poeți de limba germană, elaborată și postfațată de un critic statornic al acestora, Peter Hamm. În loc de prefață, numele și vârsta celor 80 de autori. Cei mai bătrâni au venit pe lume în 1930, cei mai tineri abia au împlinit 20 de ani. Numărul mare de poeți și titluri (fiecare e reprezentat prin cel puțin cinci poeme), îți sugerează dintr-o dată abundența liricii născute în urma generației lui Enzensberger, Paul Celan și Ingeborg Bachmann. Cei prezenți sunt în parte fără volum, iar biografiile lor,

a finele cărții, cuprind, în afara indicației geografice (aria antologiei include cele două Germanii și zona de aceeași limbă din Elveția), studiile pe care mulți nu le-au terminat încă, și profesia actuală: unul e pictor, altul inginer, unul redactor de editură, altul lector universitar, unul teolog dacă nu chiar preot, altul tipograf sau actor, cu alte cuvinte o largă varietate de profesiunii, așa cum se întâmplă de obicei și pretutindeni. (...) În postfață, criticul creionează câteva tendințe generale, amintind în primul rând lirica alienării omului de obiectele ce ies din mâna sa, generând deci implicit senzația neputinței de a le domina; tendință contrabalansată prin încercarea de a și le apropia și a învăța din nou realitatea, cu acea voluptate senzorială redescoperirii obiectelor. Indiferent de tendințe, peste toată această culegere plutește o tristețe apăsătoare, ce ne-o explicăm, dincolo de psihologia legitim torturată a unor scriitori provenind dintr-o țară împărțită, prin obsesia amintirilor. Cei mai vârstnici nu aveau încă zece ani în timpul războiului. Totuși umbra sa stăruie halucinant”.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„Glasul patriei”, nr. 34] Virgil Carianopol semnează poezia *Prezență*.
□ Paul Anghel publică reportajul *Zi de toamnă în Delta*. □ În *Oameni de seamă ai culturii românești*, apar două texte: *Andrei Mureșanu* de Ion Dodu Bălan și *Jean Al. Steriadi* de Radu Miroslav.

• [„România liberă”] În secțiunea *Carnet cultural*, Boris Buzilă recenzează *Două volume de versuri*, în articolul omonim: *Poezii*, al lui Haralambie Țugui, poet ce „face parte din generația lui Eusebiu Camilar, Dumitru Corbea, Eugen Frunză, Nicolae Țațomir” și *Orfeu îndrăgostit*, al lui Horia Zilieru. Cel din urmă „pare ancorat într-o poezie ce amintește prin viziunea sa lirică și factura sa modernă” de poezia scrisă de Ion Pillat, evident trecută prin personalitatea poetului Horia Zilieru. O poezie ale cărei constanțe tematice sunt dragostea, satisfacția muncii și a creației, amintirea locurilor natale trăind adesea în elemente ale plasticii populare”.

• [„Albina”, nr. 988] Număr consacrat zilei Unirii. Virgil Carianopol se ocupă, în versuri, cu ultimele lucrări de toamnă: „Tractoarele, pe unde se culese,/ Din nou întinsu-au străbătut ca-n vis/ Și pentru ronduri și mai mult alese,/ Cu alte brazde peste tot au scris”. Un *Cântec de câmpie*, scrie Al. Jebeleanu: „Răsărit din șesuri cu-orizonturi rotunde,/ Ca sufletul meu larg deschis,/ M-am contopit cu tine, partid,/ Ca un cântec cu inima oamenilor iubitori de frumos”.

• [„Gazeta literară”, nr. 48] *Lecturile intermitente* ale lui Perpessicius, ajunse la episodul XV, se ocupă de traducerea poeziei, pornind de la traducerea în italiană, de către recent laureatul cu Nobel, Salvatore Quasimodo, a unor

poeme de Tudor Arghezi. Perpessicius se oprește îndelung asupra unui studiu amplu publicat de Rosa del Conte despre erorile tălmăcirii lui Quasimodo, ajungând pe de o parte la concluzii referitoare la starea încă înapoiată a instrumentelor de lucru pe care cultura română le oferă străinilor care doresc să traducă literatură română în limbi străine, pe de alta – cu exemple multiple și savuroase – la concluziile Rosei del Conte, dezamăgită de o traducere proastă și convinsă că un cititor italian inocent care va citi traducerea lui Quasimodo va găsi că Arghezi este nu un mare poet, ci mai degrabă un redus mintal. În cea de-a doua parte a Lecturilor intermitente, Perpessicius scrie despre un volum recent, *Întoarcerea din Cythera*, al Veronicăi Porumbacu.

□ Cronică literară semnată de G. Dimisianu se ocupă de volumul de proză al lui George Bălăiță *Conversând despre Ionescu*, dar și de Corneliu Omescu, aflat la cel de-al doilea volum (*Puștoaica*). Despre primul prozator, criticul scrie: „Nota majoră a volumului o regăsim în schița *Conversând despre Ionescu* (...) Devine dominantă cealaltă dimensiune a prozei lui Bălăiță (alături de „realismul-expozitiv”, n.n.), umorul amar. (...) Totdeauna sensul ultim e grav și prozatorul ne tulbură nu o dată cu adâncimea observațiilor sale. (...) Procedul cel mai frecvent (...) este de a filma cu încetinitorul dar nu în sens epic ci moral”. ■ Un document important despre colaborarea lui I. L. Caragiale cu revista „Convorbiri” a lui Mihail Dragomirescu este scrisoarea inedită, din 1907, pe care primul i-o adresează ultimului cu rugămintea publicării unei fabule. ■ Maia Belciu publică nuvela *Moartea centaurului*, iar pagina de poezie este consacrată în întregime lui Ion Gheorghe (cu patru poeme lungi: *Zeule al patriilor*, *Părintele Coresi*, *Cascade*, *Peștera*, *Ștefan la Sihastru*) □ Al. Oprea recitește *Un om între oameni*, într-un articol foarte consistent, pornind de la problema ecartului dintre proustianismul lui Camil Petrescu, profestat și practicat, pe de o parte, și obiectivitatea abordării narative din romanul *Un om între oameni*. Autorul ajunge la o distincție făcută de Tudor Vianu, între intelectualul Camil Petrescu și artistul setos de autenticitate, astfel că propune abordarea raporturilor dintre „omul problematic” și „omul autentic”: „Există însă o anumită intensitate până la incandescență, aura unei devoțiuni absolute pentru o idee, o întrepătrundere specifică între febră, chiar exaltare și luciditate, toate la un loc alcătuind o atitudine greu definibilă, dar pregnantă, care proiectează acest roman pe orbita „mișcărilor planetare” specifice ale creației lui Camil Petrescu”. ■ Membrii dezbaterii *Efigie și revers* li se alătură acum Al. Piru care, de partea lui Adrian Marino de data aceasta, critică la rândul lui teama de escaladarea unui călinescianism mimetic. Linia de creastă pe care circulă dezbaterile se menține: Piru crede că critica și o istorie literară nu pot viza doar aspecte tehnice ale operei: „O istorie literară care să nu se reducă la simpla documentaristică, la cronologie și factologie, la interpretarea culturală, nu estetică a fenomenului literar, la practica sociologismului mecanic și a exegezei primitive, lipsite de fantezie și de gust, nu se va

putea dezvolta prin abandonarea metodei lui G. Călinescu”. Piru reproșează celor care se apropie de literatură cu metode împrumutate din Occident inadecvarea față de materialul care trebuie studiat și faptul că acele teorii au doar rol retoric, de impresionare a publicului (este citat aici Roland Barthes) și nu ajută cu nimic analiza literară a scrierilor din literatura română. Pe de altă parte, și Al. Piru, ca și A. Marino înainte, nu ratează ocazia de a remarca mimetismul călinescianist al lui N. Manolescu, deși ambii îi laudă talentul.

■ Dorli Blaga Bugnariu, fiica lui Lucian Blaga, îi răspunde pe puncte Monicăi Lazăr, cea care contestase calitatea ediției critice a *Poeziilor* lui Lucian Blaga, într-o *Scrisoare către redacție*. Argumentele aduse acum de fiica poetului sunt biografice, și tocmai de aceea convingătoare în privința a tot ceea ce, în textele Monicăi Lazăr, nu privise strict acuratețea filologică. □ *Gaston Bachelard și critica de sondare a adâncurilor vieții sufletești* este un frumos eseu sintetic al lui Ovid. S. Crohmălniceanu despre dominantele creației metaliterare a filozofului francez, altminteri renumit epistemolog, în care criticul român trece în revistă nu doar coordonatele poeticii elementelor pe care astăzi o cunoaștem prea bine, ci și dezavantajele unei metode de analiză ce nu diferențiază prea mult între nivele estetice ale creației poetice. Crohmălniceanu crede că Bachelard se oprește asupra unor teritorii mai degrabă extreme ale realităților afective: „Critica de inspirație bachelardiană e chemată evident să se exercite cu succes în zonele extreme ale actului creator, la acel «hotar» de care vorbește Apollinaire și de unde începe «nemărginitul» și «viitorul»”. Tot referitor la Bachelard, O. S. Crohmălniceanu este unul dintre primii critici români care vorbește de critica arhetipală a acestuia. □ Ulvine și Ioan Alexandru traduc patru poeme din celebrul poet salzburghez Georg Trakl, pe care-l și prezintă.

● [„*Tribuna*”, nr. 48] Alături de frontispiciul revistei apare un citat din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu ținută la Adunarea populară de la Alba Iulia, 8 octombrie 1966: „O manifestare grandioasă a voinței nestrămutate de unitate a poporului român a constituit-o marea adunare populară de pe câmpul lui Horia care, la 1 decembrie 1918, în entuziasmul celor peste 100.000 țărani, muncitori, meseriași, intelectuali, a proclamat unirea Transilvaniei cu România. Exprimându-și răspicat voința, poporul însuși spunea atunci: «În această hotărâre a noastră atârână tot ce au dorit strămoșii noștri, tot ce ne încălzește pe noi cei de față și tot ce va înălța pururi pe fiii și nepoții noștri»”. □ Acad. prof. C. Daicoviciu semnează textul comemorativ *1 decembrie*: „Împotriva tuturor tendințelor reacționare ale anumitor grupuri burghezo-moșierești din țara noastră și de aiurea, unirea a fost înfăptuită la 1 decembrie 1918 ca un act de dreptate istorică, de împlinire a năzuințelor seculare ale poporului român. A fost însă nevoie de încă aproape trei decenii de luptă pentru ca masele să-și vadă desăvârșit visul deplinei eliberări. Sub conducerea eroice a clase muncitoare în frunte cu Partidul comunistilor, poporul nostru și-a afirmat cu tărie hotărârea și aspirațiile în timpul grevelor din 1933, în lupta

împotriva primejdiei fasciste, împotriva odiosului dictat de la Viena și a războiului antisovietic, în războiul antihitlerist și în revoluția democratică și socialistă. Liber și stăpân pe soarta sa, unit în cuprinsul patriei sale independente și suverane, poporul nostru pășește astăzi, sub steagul și conducerea partidului, spre desăvârșirea construcției socialiste, ducând România pe culmi inaccesibile în alte vremuri”. □ Ion Rahoveanu scrie editorialul *Poezia Transilvaniei*. □ Conf. Univ. Dr. Ioan Bojan evocă, sub titlul, *20 de ani*, alegerile din 1946: „Ca rezultat al victoriei obținute de Blocul Partidelor Democratice la alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946 a fost creat primul parlament democrat din Istoria României, care și-a început activitatea la 1 decembrie 1946. Din totalul de 414 mandate – 304, adică două treimi, reveneau reprezentanților maselor populare, adică proletariatului și aliaților săi, forțe sociale profund interesate în înfăptuirea până la capăt a sarcinilor desăvârșirii revoluției burghezo-democratice și trecerii la revoluția socialistă”. ■ La rubrica *Însemnări* (din presa literară) redacția publică *Scrisoare* semnată de Dorli Blaga-Bugnariu, care este un Drept la replică: „Am primit scrisoarea de mai jos. O publicăm în speranța că va servi cercetătorilor operei lui Lucian Blaga: Tovarășe redactor-șef În legătură cu însemnarea intitulată *Edituri și... editori*, publicată în «Tribuna» nr. 46/511 din 17 noiembrie 1966, vă rog să fac unele rectificări pentru lămurirea Dvs. și cititorilor Dvs. cu privire la editarea poeziilor tatălui meu, Lucian Blaga: În primul rând, vreau să precizez că nici o editura, nici editorul, nici familia poetului, n-au avut pretenția ca *Poezii*, 1966, să fie un volum «critic», ci un prim volum de contact al marelui public și, în special, al generației tinere, cu partea cea mai accesibilă a operei poetice a lui Lucian Blaga. Ca atare, volumul nu are un caracter exhaustiv, nici în ce privește conținutul, nici în ce privește aparatul critic, ceea ce, de altfel, se arată în introducerea volumului (p. LXXVII). În al doilea rând, în editarea operei antume a tatălui meu, editura, editorul și familia poetului au procedat, potrivit *dorinței lui și a indicațiilor date de el*, anume, de a nu se publica *decât* poeziile cuprinse în ediția definitivă din 1942 și în forma în care au apărut aici. (...) Cât privește «ingeniozitatea» Monicăi Lazăr, despre care vorbește autorul («însemnărilor»), aceasta constă: 1) în încercarea de a-și crea un «credit științific» pe baza unor pretense declarații pe care le-ar deține de la tatăl meu. Or, tatăl meu nu obișnuia să facă «declarații» *oricui* despre modalitățile de editare a operei sale; 2) în reproducerea *trunchiată* a textului «Notelor» (a se confrunta p. 470 și 471 cu «Observațiile» Monicăi Lazăr), pentru a-și fabrica argumente privind datarea poeziilor lui Lucian Blaga; 3) în folosirea drept criteriu al ordonării a titlurilor și a textului poeziilor, pentru a pune la îndoială «autenticitatea» ediției din 1966, *nu textele definitive pentru tipar de către tatăl meu*, ci un manuscris ce i-a căzut întâmplător în mână, *considerat depășit de poet*. Deoarece punctul de vedere al familiei poetului referitor la «Observațiile» Monicăi Lazăr a fost expus pe larg într-o scrisoare predată spre publicare

redacției «Gazetei literare», nu consider necesar să mai insist asupra «ingeniozității» recenzentei. Cu rugămintea de a publica integral și în timpul cel mai scurt textul acestei scrisori, vă rog să primiți, tovarășe Redactor-Şef, asigurarea stimei mele deosebite. București, 19 noiembrie 1966”. ■ În textul *Plagiatul intelectual* Carolina Pop comentează articolul lui Gheorghe Grigurcu despre poezia lui Nichita Stănescu, din „Luceafărul”, articol care a stârnit vii reacții la momentul respectiv: „Când respingi poezia, pe bază de criterii sau, pur și simplu, de gust (lucru perfect posibil în cazul unui gust evoluat), trebuie neapărat să-ți argumentezi analitic poziția, altfel riști să pari un ambițios fără pereche, dornic de publicitate ieftină și sigură în fața celor neavizați. Critic, dar și poet în ultima vreme, Gheorghe Grigurcu, în «Luceafărul», supune poezia lui Nichita Stănescu unui atac pe cât de vehement, pe atât de eliptic și de contorsionat, ca expresie noțională, încât numai foarte greu își dai seama de direcția adevărată a obiecțiilor sale. (...) Toate aceste obiecții se vor zdrobi-toare. Însă, în virtutea cărui gust? Pe baza cărei concepții estetice? Fiindcă, în afara unor violențe verbale a unor prețiozități și involuntare gongorisme, sau a unei iubiri exclusive pentru lirica «virginală», concept duios și într-adevăr lămuritor pentru cerbicia unui critic tânăr, parcă ne vedem nimic altceva, decât obscură rezervă veleitară”. ■ V. Humă se întreabă *Insolație sub Copou?*: „Cunoscuta tripletă de la «Iașul literar» (Dan Mănuacă, Z. Remus, Radu Zamfirescu) confirmă «de la o lună la alta» flagranta lipsă de gust, evidentă de altfel încă de la apariția acestei rubrici, care ar fi putut să fie foarte interesantă... Din cauza caniculei, toți scriitorii au intrat în repaos încât «din ce s-a publicat (în august – n.n.) e greu de ales ceva consistent. Ceea ce rămâne (din ce? –n.n.) e dispersat și inegal încât respinge de la bun început clasificarea». (...) La proză să nu mai vorbim! Doar trei nume țin în mod deosebit atenția cronicarului: Mihai Giugaru, Vasile Artenie și Titus Vâjeu... În rest, n-a mai apărut aproape nimic în revistele noastre. Pustiu! Și, astfel, nefericiții debutanți au trebuit să beneficieze de sfaturile părintești ale lui Z. Remus! *Vae victis!* Și discuțiile despre critică «s-au rărit în perioada vacanței», ceea ce ne lasă să credem că revistele au apărut cu multe poze și mari spații albe. Iar pentru că Radu Zamfirescu este obligat să stea la post, în vreme ce alții sunt în repaos, îi înțelegem chinul și ne par scuzabile afirmațiile gratuite sau preluate fără discernământ, elementara lipsă de informație, dascăleala fără bun simț... Mai pot fi oare luate în serios «părerile» lui R. Z. despre romanul lui Dumitru Mircea, când nici măcar titlul romanului nu a fost copiat corect? Cât despre cronica lui C. Cubleşan la aceeași carte, pare-se că a fost citită la ștrand, nu găsim nici o altă explicație. Așadar, nu ne mai miră nici concluziile referitoare la cronica lui Ion Lungu la volumul de versuri al lui M. Scorobete, nu ne mai miră nici părerile despre cartea lui Manolescu, nu ne mai miră nimic. Suntem însă curioși ce scuză vor găsi autorii în vara viitoare, când vor recenza producțiile din această iarnă? Probabil că gerul va fi atunci de vină și nu ceea

ce se simte de la mare distanță....”. □ Henriette Ivonne Stahl publică *Amintiri despre Ion Vinea*. □ Tot la poezia lui Nichita Stănescu se referă și Voicu Bugariu în textul *Caracterul complementar al opiniei critice*: „Am avut ocazia în timpul din urmă să citim probabil tot ce s-a scris în ziarele și revistele noastre despre cele patru volume de poezii ale lui Nichita Stănescu. Anumite aspecte contradictorii ale acestui ansamblu critic ne-au determinat să operăm o anume sistematizare în lectură, Au apărut atunci cu limpezime câteva caracteristici ale modului cum au evoluat opiniile critice despre poezia autorului amintit. S-a putut constata că, aproape fără excepții, autorii cronicilor și articolelor iscate de cele patru volume de poezii au ținut seama e cele scrise mai înainte de către alți critici. Multe dintre articole porneau, de altfel, de la afirmația unui confrate socotită eronată și se construiau pe negația sau afirmarea ei. (...) Viziunile critice evoluează, chiar terminologia critică se modifică în chip vizibil. În conștiința epocii, chipurile operelor știute se schimbă, prind noi contururi. Misiunea criticii este de a ține pasul cu modificările ce survin și, în același timp, de a le isca. Marea operă literară este un cavaler nemuritor ce răătăcește prin epoci. Scutier fidel, ce a primit sfaturi de la bunicul și tatăl său și, la rândul său, își va sfătui copiii și nepoții cum să-și facă serviciul, critica îl însoțește”. □ La cronica literară Constantin Cubleşan analizează trei volume. Primul este cel de *Poezii* aparținând lui Haralambie Țugui: „Ciclul *Retrospectivă lirică*, o micro-antologie probabil din plachetele anterioare, aduce acorduri dintr-o poezie calmă, în care elemente ale naturii se alătură într-o ușoară descripție de pastel pe fundalul căruia se distingă accente de factură socială”. □ Același critic scrie și despre Gheorghe Pituț, *Poarta cetății*: „Deținătorul unui premiu de poezie al revistei «Luceafărul», tânărul Gheorghe Pituț se relevă în versuri întortocheate, noduroase ca rădăcinile arborilor modelate din substanță dură, puțin flexibilă și având asperități formale voite. (...) Purtându-și fruntea sus, mândru de obârșia sa țărănească, aproape primitivă, oarecum nealterată a naturii, pe care o percepe din interiorul ei și deci o înțelege altfel decât din simpla postură contemplativă, căci i se simte geamăn: (...)”. Cel de-al treilea volum consemnat este la Ioanid Romanescu, *Singurătatea în doi*: „Poeziile e se rețin sunt doar câteva în care Ioanid Romanescu abordează, cu gravitate și emoție, tema dramatică a războiului. (...) El este încă în faza căutărilor, când teribilismul, imaginile șocante cu orice preț îl fascinează. Acolo, însă, unde reușește să-și stăpânească imagistica, să o subordoneze unei idei, unui sentiment puternic, el izbutește să creeze emoții estetice autentice”. □ La rubrica *Glose* Mircea Zăciu publică articolul *Hortensia Papadat-Bengescu*: „Siguranța intuiției psihologice e remarcabilă. Aceste proze aduceau în scrisul românesc tentația unei experiențe fără precedent, beneficiind și de calitățile unei sensibilități excepționale, încărcată, cum afirma Eugen Lovinescu, de curenți de înaltă frecvență, «lirism vehement al unei harpe zguduite de valurile pasiunilor neostoite»”. □ *Coniac*

englezesc este un fragment din romanul *Paranteze*, de Teofil Bușecan. Mai apar prozele *Mortul săracilor* de Dominic Stana și *Drum bun!* de George Cucura. □ Victor Felea publică poemul *Caleidoscop*. ■ Un interviu oferă Edgar Papu lui Petru Sfetca: „– După opinia dumneavoastră există un climat poetic românesc? Acesta e pesimist? – *Că există un climat poetic românesc nu mai încape îndoială. Rămâne acum să adaug cum văd eu acest climat, provocat mai cu seamă de alternativa opțiunii pentru caracterul său pesimist, pe care mi-o sugerați probabil cu titlu experimental. Acel pesimist, care, la timpul său, a fost combătut cu atâta judiciozitate de către Gherea, exprimă o notă artificială, un sunet fals, cu totul străin spiritului românesc. O foarte importantă contribuție în acest sens mi se pare că aduce recenta carte a lui Liviu Rusu, Eminescu și Schopenhauer. Autenticul nostru climat poetic s-a relevat totdeauna printr-o profundă trăsătură de echilibru, care-i și constituie accentul dominant. Odată cu aceasta, am definit, însă, numai genul proxim, nu și diferența specifică. Fără explicarea acestei diferențe, s-ar putea, bunăoară, înțelege că echilibrul românesc se suprapune întocmai cu vechiul echilibru clasic elin. Or, deosebirea între ele este, după părerea mea, fundamentală. Echilibrul grecesc se arată a fi unul cucerit prin educație, prin voință, prin elaborare și soluție filosofică, prin luptă acerbă împotriva hybris-ului. Este modalitatea de a continua să existe, pe care și-o găsește un popor, la origină și n esență frământat și tragic, născut pe pământ sărac, pușin, cu disperare disputat, așa cum dezvăluie, încă din ele mai vechi timpuri ale conștiinței sale, procesul dintre poetul Hesiod și fratele său Perseu, de pe urma căruia a rezultat celebra Lucrări și zile. Spre deosebire de acesta, echilibrul românesc nu este elaborat, ci inițial. Născut pe un pământ excepțional de bogat, poporul român nu cunoaște germenul prim al neliniștii chinuitoare. Totuși, împrejurarea nu-l dirijează nici către acea pasivitate, generată de unele ținuturi de la tropice. Iernile excesiv de aspre fac din el un om chibzuit, un înțelept în mijlocul belșugului. (...) De aci, climatul poetic românesc este acela al seninătății în «rânduiala firii», așa cum spun personajele de demult ale lui Sadoveanu. Această încredere în tot ceea ce este firesc – fiindcă natura a fost prietenoasă și maternă față de el – îl face să considere cu seninătate până și moartea, privită tot ca un lucru natural. (...) – După opinia d-voastră criticul trebuie să se lase condus impersonal de operă, sau să-i cucerească grațiile cu personalitate? E o dispută actuală în care intervenția dvs. ar fi binevenită... – N-aș vrea să mă las influențat de termenii disputei, pentru a putea spune mai direct ceea ce gândesc în această privință. O personalitate cuprinde în sine componente atât subiective, cât și obiective. Dozarea lor depinde de specialitatea în care se valorifică acea personalitate. (...) Într-adevăr, personalitatea sa subiectivă se spune necondiționat obiectului, dar în schimb și el supune obiectul personalității sale obiective, adică metodei pe care crede de cuviință să o folosească. Cu alte cuvinte, el trebuie să simtă împreună cu artistul, să-i*

conceapă propria viziune, să se adapteze expresiei sale stilistice, dar rezultatul acestei simțiri, al acestei concepții și al acestei expresii, adică opera de artă, trebuie să o supună unor criterii obiective, care, de astădată, aparțin criticului, nu operei. Problema apare, deci, mai complexă și nu comportă simpla alternativă între personal și impersonal”. □ Ion Pascadi semnează *Social și estetic la Eugen Lovinescu*: „Strânsa legătură între social și estetic în concepția lui Lovinescu este vizibilă și în teoria sa asupra mutației valorilor și a sincronismului. Fără a intra în analiza lor detaliată, evidențiind elementele pozitive și viciile de esență ale acestor teorii, trebuie remarcat că o concepție care presupune inter-influența și propagarea formelor de cultură, schimbarea istorică a sensurilor și funcțiilor concrete ale valorilor, transferul esteticului către ideologic, are ca postulat fundamental recunoașterea relației dintre social și estetic. (...) Esențialul este că gânditorul român pornește conștient și deliberat de la unitatea elementelor relației discutate, protestând împotriva acelor care-i atribuie un element forțat. Ar fi îmbucurător dacă cei care admiră, pe bună dreptate, finețea și subtilitatea criticului de la «Sburătorul», s-ar convinge și de necesitatea permanenței raportării a fenomenului artistic la viața socială, cu atât mai mult cu cât au la dispoziție o metodologie științifică perfecționată: sociologia marxistă”. □ *Apare Coboară, Moise* de William Faulkner, în românește de Virgil Stanciu.

2 decembrie

• [„Scânteia”] Aurel Martin semnează recenzia la Ion Gheorghe, *Nopti cu lună pe oceanul Atlantic*. V. Mircea Sântimbreanu semnează reportajul anchetă *Oameni singuri*, iar Corneliu Leu, *Puterea dragostei*, ambele pornind de la realități ale noi societății. Mircea Sântimbreanu este convins că: oricâte argumente și arguții am consuma există un singur antidot în această privință: copii, prilejuirea în viitor a ființei noastre, a soarelui tinereții chiar în zona de umbră a senectuții”. Corneliu Leu se referă la scrisoarea unui corespondent al ziarului: „Ne-o atestă atitudinea ce izvorăște din fiecare rând al scrisorii, bucuria acestui om de a trăi în mijlocul familiei sale”.

• [„Contemporanul”, nr. 48] La rubrica *Meridiane* Al. Philippide semnează eseu *Însemnări despre poezia lui Rilke*. □ Ștefan Augustin Doinaș publică eseu *Poezie și eveniment*. □ N. Manolescu analizează în cronica literară *Eminesciene* cartea lui Liviu Rusu *Eminescu și Schopenhauer*.

3 decembrie

• [„Cronica”, nr. 43] George Lesnea publică poezia *Se molcomesc...*: „Se molcomesc a toamnă pădurile sub vânt, / Ard stelele mai tare precum sub foale jarul. / Trudit de ceruri ochiul se reazămă-n pământ / Și zările-și strămută lângă obraji hotarul”. □ *Spiritul modern și avatarurile lui* este titlul articolului semnat de Const. Ciopraga: „Pe cât de veche și spectaculoasă dezbaterea

privitoare la spiritul modern rămâne pe atât de nouă, și e de presupus că, în ciuda numeroaselor contribuții, ea va continua pentru că perspectivele sunt mereu altele. Fiecare altă generație face din modernism o problemă a ei și nu fără dreptate, dar într-un domeniu cu atâtea necunoscute cum este creația soluțiile nu pot opera cu eficiența din câmpul științelor. Nu se poate ajunge, cu alte cuvinte, la o definiție fermă, valabilă odată pentru totdeauna, devreme ce în artă personalitatea creatoare, unică și ireductibilă, interesează în măsura în care construiește unicate”. □ În cadrul secțiunii Cronică literelor, apar poeziile lui Nichita Stănescu: *Într-o după amiază de toamnă și Aeroport*, a lui Dragoș Vicol: *Ciocârlia*, a lui Sorin Stoian, *Cântec*, *Dar*, *Surâs ultim* și *Liniște*, de Gheorghe Drăgan și *Lirism* de Iordan Lucaci. □ Genoveva Logan publică textul *Unul din voi mă va vinde*. □ La rubrica Interviuul nostru, apare textul *De vorbă cu prof. dr. Al. Dima, membru corespondent al Academiei*. □ La rubrica Note și comentarii este semnalată recenzia volumului I a Prelegerilor de estetică ale lui Hegel, de către George Bălan, dar și a articolului intitulat *Durata operelor de artă*, semnat de Vladimir Streinu. □ Dr. Const. D. Samson scrie *O amintire scumpă: Alexandru Vlahuță*. □ Rubrica O carte pe săptămână conține recenzia scrisă de Laurențiu Ciobanu asupra cărții lui Ion Gheorghe, *Noapți cu lună pe oceanul Atlantic*, despre al cărui autor afirmă că „se impune, înainte de toate, prin gravitatea confesiunii, legea morală fiindu-i cerul sub care evoluează cu o dârzenie de Ananke”. □ *Cincisprezece ani cu Hemingway* este titlul articolului tradus în românește de Gabriela Dolgu: „Un dicton pe care papa Hemingway îl repetat tot timpul: „Un om poate fi învins, dar nu distrus” ... nu înțelesesem: Vroia să spună: Omul poate fi distrus, dar nu poate fi învins”. □ Cornelia Andriescu semnează articolul dedicat unuia „dintre marile nume de artiști pe care Flandra i-a dăruit, de-a lungul veacurilor, omenirii, cel al poetului Emile Verhaeren, care vine să marcheze, tulburător, odată cu „multipla splendoare” a versurilor sale, epoca frământată de răscruce între două veacuri”.

• [„**Flacăra**”, nr. 49] Se notează aparițiile editoriale: micromonografie a lui *Sadoveanu* de Constantin Ciopraga, *Poezii* de V. Voiculescu, în cadrul colecției *Cele mai frumoase poezii, Poeme și poezii*, de Sașa Pană. □ La rubrica *Cititorii întreabă*, criticul Ion Roman răspunde unei întrebări despre scriitorul umorist George Ranetti: „Istoria umorului nostru nu-l poate ignora, iar câteva bucăți, în primul rând *Plugul și tunul*, nu pot lipsi dintr-o antologie a fabulei românești”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 49] La rubrica *Puncte de vedere* D. R. Popescu face o serie de precizări cu privire la microinterviul realizat pentru „Contemporanul” de Ion Hodiș. „Vorbind despre piesa mea *Vara imposibilei iubiri*, Ion Hodiș spune că ar fi declarat: «am refăcut totul, potrivit cu indicațiile celor doi regizori al ei, Vlad Mugur și George Motto, precum și a restului de 60 – 70 angajați ai teatrului, cifră în care, din fericire, ocupat fiind cu o activitate

concretă, personalul tehnic nu intră». Sigur, I. Hodiș glumește, dar glumește în numele meu. E adevărat, piesa, în urma discuției cu Vlad Mugur, a suferit unele modificări, dar oricând îmi doresc, cu un asemenea regizor, discuții. Am refăcut, însă nu în detrimentul piesei. Și n-am refăcut «potrivit cu», fiindcă așa cum n-am fost jucat până acum pe nici o scenă, nu țin să fiu neapărat jucat dacă trebuie să schimb piesa „potrivit cu indicațiile....”. În ce privește amânarea premierei, I. H. pune în seama mea informații privind starea sănătății interpretei principale, o foarte bună actriță. E adevărat, interpreta s-a îmbolnăvit, dar nu ca să-mi amâne mie premiera. Ar fi fost nedelicat și jignitor să vorbesc despre dânsa cum scrie, în numele meu, din nefericire, I. Hodiș”. Redactorul „scrie referitor la piesa Vara imposibilei iubiri că e „inspirată din viața de astăzi a tineretului”. Din care se vede că I. Hodiș nu cunoaște nici piesa fiindcă obiectul ei este cu totul altul. Dar absolut cu totul altul. Probitatea lui I. Hodiș apare astfel și mai înduioșătoare”. □ Apare, în „Luceafărul”, povestirea *Când tace toba* de Paul Goma.

• [„**Viața studențească**”, nr. 40] Marian Popa trece prin Pirandello, Kafka, Camus, Sartre, Beckett și Ionesco în eseu *Un cuvânt modern: Alienarea*: „Alienarea a devenit și una dintre noțiunile cele mai ambigue. Este ușor de justificat termenul bunăoară pentru definirea actelor lui Meursault, Stiller sau Mathias Pascal; dar iată că rinocerul lui Ionesco este prezentat ca o imagine a alienării, că rinocerizarea este un fenomen de alienare colectivă în cadrul căreia, paradoxal, Beranger, singurul «nerinocerizat», devine el însuși un alienat... *este în realitate alienarea un fenomen care individualizează secolul nostru?* Sau este ea caracteristică tuturor civilizațiilor?... În cunoscutele sale teze asupra alienării, Marx clarifica de fapt definitiv problema alienării din acest punct de vedere, atunci când delimita o înstrăinare absolut necesară a individului de el însuși, care se definește ca o marcă a progresului și a perfecționării umane, și pe de altă parte alienarea nocivă datorată unor condiții sociale....”.

4 decembrie

• [„**România liberă**”] În secțiunea *Carnet cultural*, Vicu Mândra semnează articolul *Setea de epic*. Abordând modul de reflectare a realității în ficțiune, în creații literare, dar și problema „orizontului de așteptare” și a tipurilor de lector, își sprijină viziunea pe trimiteri ce vizează atât spațiul românesc, cât și pe cel universal. Astfel, notează: „Nevoia întâlnirii cu povestirea vie se canalizează, mai cu seamă, la cititorii debutanți, către semi-fabricatele superficiale în care aparența aventurii ascunde absența ideilor și precaritatea observației. Chiar dacă asemenea cărțului îmbracă odăjdii «educative», de circumstanță, gesticulația nudă la suprafața lucrurilor bagatelizează cele mai înalte principii etice. Literatura de evocare istorică și cea închinată acțiunilor eroice, uneori foarte rar abordate de scriitorii maturi și de tinerele

noastre talente, se consumă uneori la o tensiune artistică scăzută. Bineînțeles, nici imitarea laborioasă a măștrilor genului nu salvează romanul «pasionant» de plictis, neavând cum să calchiese acoperirea în adâncime a peripețiilor și aventura psihologică de substanță. (...) Setea de epic izvorăște din necesitatea întâlnirii unor experiențe majore ale existenței. (...) Vom înceta vreodată (...) să tresărim presimțind, între coperțile colorate, o poveste adevărată scrisă cu cerneală neînțeleasă?”.

6 decembrie

- **[„Scânteia”]** Ion Dodu Bălan scrie un articol, cu prilejul împlinirii unui secol de la nașterea poetului Traian Demetrescu, „poetul, prozatorul și publicistul Traian Demetrescu Tradem, cum semna adeseori ... avea în expresia feței și-n privirile ascunse sub ochelari ceva din hotărârea fermă și dârzenia caracteristice muncitorului revoluționar”.

7 decembrie

- **[„Scânteia”]** Constantin Chiriță semnează articolul *Sensul aventurii în literatura pentru tineret*: „Chiar dacă vom ajunge la concluzia că tinerii, la fel ca maturii, în calitatea lor de cititori au posibilitatea să aleagă și să îndrăgească orice creații literare, indiferent de genul, stilul sau tematica lor, nu putem totuși să nu afirmăm că există o literatură specifică vârstei tinere, o literatură care se adresează în primul și în primul rând tineretului, supusă unor anumite reguli (cuvântul e aparent aspru și pedant) determinate de însăși vârsta celor cărora e adresată. Exprimând o simplă opinie, voi folosi câteva noțiuni convenționale, elastice, cum ar fi, de pildă, aceea a vârstei. Literatura despre care vorbesc se adresează vârstei convenționale: 10-15 ani. (...) Literatura pentru tineret este prin excelență o literatură de educație. A o privi ca pe o literatură de mână a doua – și este cazul și timpul să afirm aici că nici Uniunea Scriitorilor, nici editurile, nici alte instituții nu o tratează întotdeauna cu seriozitatea cuvenită – înseamnă a o lăsa la discreția unor saltimbanci și, ca primă consecință a lipsei copiii de o imensă resursă de armătură morală, sau de a-i împinge spre cărți de tristă amintire, de circulație ciudată, și poate din cauza aceasta cu atât mai nocive”.

- **[„Scânteia tineretului”]** Fănuș Neagu publică *Sadoveniană*.

8 decembrie

- **[„Albina”, nr. 989]** Radu Popescu scrie despre Maria Banuș: „Trăind din plin realitatea, punând în slujba misiunii cetățenești a prezentului, și chiar a momentului, Maria Banuș are, în același timp, capacitatea lirică de a prelungi prezentul spre imaginea propriului său vis, căutând, elogiind chipul unui om deplin, vindecat de toate rănilile și de toate urmele rănilor crestate în ființa sa de milenara dramă a trecutului istoric”.

• **[„Gazeta literară”, nr. 49]** Numărul continuă să reprezinte o vitrină a culturii rurale: Pop Simion publică articolul *Oale de Hurez*. Despre muzica interpretată de Corul Madrigal scrie Paul Anghel (*Leru-i Ler*). □ Al. Piru scrie despre *Hronicul și cântecul vârstelor* de Lucian Blaga: „Ceea ce impresionează și surprinde în același timp în *Hronicul și cântecul vârstelor* este autenticitatea, lipsa de literaturizare a textului, care, dacă-și merită titlul adițional de cântec, este pentru că vine de la un poet și de la un filozof incapabil să coboare în zona prozei obiective și să renunțe în întregime la limbajul metaforic”. □ Cornel Regman scrie, la rubrica de cronică literară, despre volumul lui Șerban Cioculescu *Varietăți critice*. Numit „ultimul cronicar muntean”, Cioculescu îmbrățișează literatura română de la începuturi și până în contemporaneitate, instruiește cititorul, adoptă (ca un cronicar) mărci stilistice ale textelor pe care le comentează. Sunt relevate meritele lucrării, mai ales, în ceea ce privește literatura veche, descoperirea celei mai vechi cosmogonii în limba română, a lui Vasile Rugină, cunoscută și utilizată de Eminescu. Această lectură „cronicărească” pe care o face Cioculescu, autorilor vechi și noi, mici și mai ales mari, este una „din care autorul scoate zeci de pricini de satisfacție (și) face ca știința să nu se limiteze la livrescul strict, ci să se aplice cu înțelegere dar nu și fără o nuanță mucalită la nenumărate aspecte ale vieții și psihologiei umane, colorate specific în funcție de epocă”. □ Pagina de poezie cuprinde patru poeme inedite de Vasile Voiculescu (*Dedicație, Nebiruita artă, Iubirii sosită prea târziu, Ciocănitorea și vioara*) și un grupaj de poeme semnate de Adrian Păunescu, printre ele aflându-se *Fântâna somnambulă*, care urmează să dea titlul celui de-al treilea volum al poetului. □ În acest număr debutează șase tineri prozatori: Gheorghe Suciu, Ana Delea, Florin Chirițescu, N. V. Turcu, Radu Dumitru, Octavian Stoica. □ Aflăm, dintr-un pamflet al lui Ioan Grigorescu despre textele de muzică ușoară, intitulat *Muzica ușoară – gen greu* cât se câștiga în epocă dintr-un text: „Desigur, ce să cerem mai bun pentru 250-300 de lei? (Dar Labiș nu încasa mai mult de la o revistă pentru vreo poezie de-a lui și nici Ion Alexandru și nici Ion Gheorghe, nici Marin Sorescu sau Nichita Stănescu – poeți în marele și gravul înțeles al cuvântului nu încasează mai mult pentru poemele lor)”. ■ În deja tradiționala polemică legată de moștenirea critică a lui G. Călinescu intervine acum Dumitru Micu cu o replică numită *Esențialul – atitudinea spirituală*. Autorul subliniază la rândul său meritele imense ale lui Călinescu și vorbește despre călinescianism ca despre o atitudine critică care nu aparține de drept unor elevi direcți ai săi, ci poate fi însușită de oricine îi citește maestrului cărțile și îi înțelege atitudinea. Discuția ajunge, iar, în punctul numit N. Manolescu, despre care se afirmă că este un călinescian funciar, ale cărui scrieri urmează să iasă din umbra maestrului. Reiese apoi un portret moral al unui G. Călinescu entuziast, curios, tânăr în sens spiritual, dar și detașat de contingent, mereu disponibil pentru starea pe care un critic trebuie să o posede

pentru a cere valoarea: „Nu e critic cine nu e în stare a deveni, în exercițiul funcției, olimpien”. Textul nu pare să vizeze în mod expres pe unul sau altul dintre participanții la dezbateri, ci pe oricine ar nega nevoia acută de „călinescianism” în critica românească. ■ Titularul rubricii *Lampa lui Diogene*, Ștefan Aug. Doinaș scrie un eseu intitulat *Metaforă și viziune*, în care, pornind de la opinii ale lui Croce despre poezia ca expresie deturnată a unui lăuntric indicibil în absolut, caracterizează poezia contemporană ca o revenire la imagismul de dinaintea valului suprarealist. Prin scurte exemple din lirica română contemporană, Doinaș explică ce înseamnă viziune poetică unitară și metaforă poetică de calitate. Poeții remarcați în bine sunt, în primul rând, Ion Gheorghe și Ion Alexandru □ Petru Popescu scrie un text critic la adresa traducerii lui A. E. Bacnosky din poetul american Carl Sandburg, amintind despre rolul traducătorilor într-o literatură și caracterizând un moment, cel al deschiderii literaturii române spre literaturile occidentale, dar și al unei lipse acute de cadre calificate, pe care învățământul superior abia începea să o suplinească.

• [„*Tribuna*”, nr. 49] Victor Eftimiu semnează poeziile *Noaptea de noiembrie*; *Toamna pe Dunăre*; *În căutarea propriei fantome*. □ La rubrica *Glose* Mircea Zăciu semnează *Mărunțișuri pentru un masacr*: „Cu bune intenții de a celebra memoria unui poet, poți uneori, când discernământul critic e înlocuit cu pioșenia regională, să ajungi tocmai la rezultate contrare. Ceea ce detractorii nu reușesc, neofiții și admiratorii amatori de anecdote sfârșesc prin a desăvârși: omul a coborât de pe pedestalul operei și tăvălit prin toate colburile stârnite de zelul unor memorialiști improvizați. Un exemplu recent ni-l servește antologia *Coșbuc văzut de...*, întocmită de Al. Husar și Georgeta Dulgheru și editată de E. P. L. (...) anecdota primează, spuneau junimiștii, dar aplicarea dictonului în istoria literară duce la falsificarea portretului unui mare clasic, la banalizarea și trivializarea lui – adică la rezultate dezastruoase”. □ La rubrica *Însemnări* (din presa literară) Corneliu Ștefan se referă la *Bacovia inedit*: „Nouă inedite purtând semnătura lui G. Bacovia apar în numărul din 24 noiembrie al «Gazetei literare». Publicarea lor, evident fără pretenția senzaționalului, aduce în lumina istoriei literare noi argumente privind unele trăsături ale stilului bacovian, relevate de către cercetători în ultima vreme. (...) Grupajul de inedite, chiar dacă nu și-a propus-o, reprezintă un Bacovia autentic”. □ T. Rohianu scrie despre *Ion Barbu în traducerea lui Salamon Ernő*: „În numărul 48 al revistei «Utunk», criticul Ion Oarcăsu, prezentând cititorilor maghiari pe Ion Barbu, într-un documentat articol, insistă asupra traducerilor pe care Salamon Ernő, un poet de rară sensibilitate, le-a făcut din poezia scriitorului român”. □ Ion Cocora atrage atenția asupra jurnalului liric al lui Ioan Alexandru în *Semnificația unui „Jurnal de poet”*: „Trecut aproape neobservat, *Jurnalul de poet*, publicat de mai multe luni de Ioan Alexandru în «Amfiteatru», consemnează, cu puține abateri, cumpăniri ale poetului cu mari

opere și autori. (...) Desigur, există și voci sceptice în legătură cu însemnările poetului. Iritarea, în acest caz, provine dintr-o prea mare fidelitate a memoriei acestora față de maldărele de fișe transcrise sârguincios din manuale”. □ Liviu Petrescu omagiază 90 de ani de la naștere Hortensia Papadat – Bengescu – estetica operei: „Într-un articol mai vechi al său, Șerban Cioculescu făcea observația, îndreptățită din multe puncte de vedere, că opera scriitoarei, deși conține numeroase implicații sociale, nu reprezintă totuși «plăsmuirile sale omenеști ca valori tipice sau caracterizante pentru serii sociale». Prin această particularitate a sa, romanul Hortensiei Papadat-Bengescu se desprinde de spiritul obișnuit al literaturii române, care a pus din totdeauna în centrul atenției sale problemele sociale și care s-a exprimat cu intensitatea cea mai mare, în secolul nostru, prin Liviu Rebreanu. Acestui deficit îi corespunde însă un excedent considerabil în altă direcție: în studiul personalității, al naturii umane. În eseul nostru, ne-am propus să identificăm principalele puncte ale esteticii de la care pleacă romanul Hortensiei Papadat-Bengescu. (...) Pentru scopul pe care și l-a propus, scriitoarea folosește procedee variate, pe care le adoptă fie din instinct, fie urmând unele modele literare. Un astfel de procedeu îl constituie experimentarea, termen căruia se cuvine să-i redăm semnificația lui inițială. (...) Marea deosebire dintre filozofia lui J. De Gaultier și ideologia lui M. Proust și H. Papadat-Bengescu constă în faptul că ultimii doi întrevăd în mod sigur posibilitatea unui conținut real al vieții noastre sufletești. (...) Eliberându-se de ispitele vieții sociale, izolându-se cu propria lor conștiință, eroii lui Marcel Proust (povestitorul) și al H. Papadat Bengescu (Mini, Dia Baldovin) ajung să trăiască o viață autentică. (...) Dacă am întreprins o astfel de amplă analiză paralelă a esteticii unui reputat romancier francez, considerat ca un înnoitor al literaturii moderne, și o scriitoare română, a fost pentru a dezvălui în e măsură Hortensia Papadat-Bengescu poate participa la un dialog între cele mai alese spirite ale umanității. Formula «marea scriitoare europeană» exprimă, prin urmare, ceva mai mult decât entuziasmul dezlănțuit al unei generații”. □ Apare jurnalul lui Ion Vlasiu: *În spațiu și timp (Caietul II, Paris, 1937-1938)*. □ Ioana Andreescu este prezintă cu proza *Peștii din cer*, iar Silvan Maximilian cu textul *Câinii*. □ Ion Oarcăsu prezintă debutul lui Romea Cantemir (*Veste tristă; Ora 5 după amiază; Singurătatea; Înătorii*): „Sentimental în limitele acestei disimulări, Romea Cantemir are simțul naturii primordiale, dar și o sensibilitate urbană, vecină cu neliniștea. Cert este că tânărul student la Filologie (student în anul doi) își comunică fie percepțiile naturiste, fie îndoielile de citadin extatic, în versuri sincere, directe și de-o muzicalitate particulară, care te urmărește multă vreme după ce le-ai parcurs în pagină ori le-ai auzit recitate în cadrul cenaclului clujean, unde Romea Cantemir activează de mai mulți ani”. □ Un interviu cu Otilia Cazimir este realizat de ieșeanul Aurel Leon: „– Ce ați putea să ne spuneți despre lirica de astăzi? – *Tinerii mei confracți încearcă diferite formule, caută, se frământă și,*

în zbaterile lor, unii ies din făgașul lirismului. Totuși, în lirica noastră contemporană se regăsește (cu mai puțină sau mai multă caznă impusă de anumite contorsiuni formale, unele izvorâte din setea pentru original, altele – mai sincere – din străduința de a exprima totul), același fond sănătos și permanent, deoarece – din fericire – poporul nostru are o bogată resursă de lirism nativ ce vine din doine și balade. Am impresia că în cea mai modernă creație literară, cu perspicacitate se poate ghici forma, să-i zicem tradițională, care i-a stat la bază și pe care ulterior autorul a ascuns-o, uneori cu foarte multă dibăcie. Cu această formă incipientă, renegată pe nedrept deoarece ea e sâmburele operei respective". □ Dan Zamfirescu scrie despre *Gândirea istorică a lui Nicolae Iorga*: „O cercetare a concepției despre lume și viață a lui Iorga, concepție caracterizată în operă, în activitatea publică și în ideile sale despre valoarea, rosturile, posibilitățile și limitele științei ce a reprezentat-o cu precădere, va descoperi, dincolo de elementele asimilate de pretutindeni, o structură spirituală unitară *altfel* configurată și manifestându-se practic *altfel* decât la aceia de la care și-a luat, în vasta lui periegeză intelectuală, tot ce i s-a părut adevărat și folositor. (...) Se va descoperi astfel, dincolo de elementele împrumutate concepțiilor idealiste occidentale, ceea ce a fost, cu diminuarea cauzată de ocolirea marxismului (marea dramă intelectuală a genialului istoric) un puternic, original și eficient realism". □ N. Mărgineanu semnează studiul *Rol și Mască sau știință, metafizică, literatură*: „La interpretarea științifică a naturii umane din arta și literatura modernă, cinematograful și televiziunea adaugă și condițiile *tehnologice*, pe care știința și azi le-a adus. Cu ajutorul lor ea exprimă atât drama, cât și romanul, iar la muzică adaugă pictura. În același timp se adresează celui mai mare public, fiind arta cu apelul cel mai democratic. Doar în unitatea de timp, ea păstrează dezavantajele dramei. Și astfel, poate, și imposibilitatea pătrunderii în adâncimea ideii, pe care tot numai lărgimea de orizont a romanului o îngăduie”. □ În traducerea lui S. Damian apare *O bătrânică nedemnă* de Bertolt Brecht. □ Petru Poantă și Franz Hodjak traduc poeziile lui Georg Trakl (*În răsărit; În întuneric; La mlaștină; Către soră; Naștere; De noapte*); Ion Potopin traduce poezia *Rece și aspră e zarea* de Franz Kafka; Constantin Constantinescu și Pompeiu Belciug traduc din poeziile lui Else Lasker-Schüller (*Despărțire*) și Wilhelm Klemm (*Toamna*), Constantin Constantinescu traduce și din poeziile lui August Stramm (*Vis; Patrulă; Infidelă*).

9 decembrie

- **[„România liberă”]** În cadrul rubricii *Carnet cultural*, N. Sarambei dialoghează cu conf. dr. Romul Munteanu privind apariția, în 1967, a *Primului dicționar românesc de literatură universală*, la Editura Tineretului.

- **[„Scânteia”]** De la Cluj, Ion Oarcăsu scrie despre *Două poete*: Fără a veni cu idei preconcepute, dăunătoare întotdeauna artei, criticul are obligații

mai mari când se oprește asupra celui de-al doilea volum al unui scriitor decât la întâiul. Mai parcurs deci cu un ochi mai atent volumele poetelor Victoria Ana Tăușan și Constanța Buzea, Culorile complementare și, respectiv, La ritmul naturii, apărute nu prea de mult, urmărind tocmai acel început de cristalizare, în forme evoluat, a personalității lor artistice. Nu există propriu-zis elemente estetice comune, care să unească sub aceeași constelație creația poetelor amintite, ajunse, cum spuneam, la al doilea volum. La amândouă se observă, însă, o certă evoluție față de primul volum, chiar o rupere voită de anumite preocupări inițiale ce păreau că le sunt specifice. Victoria Ana Tăușan, de pildă, a părăsit lirica autobiografică, pronunțat evocatoare și cam exterioară, din primul volum. Și mai hotărâtă față de caracteristicile debutului, Constanța Buzea renunță (cum exact observa Aurel Martin într-o cronică din „Gazeta literară”) la lirica sa exultantă și cristalină. Chiar problematica versurilor sale e acum alta. Predomina în volumul ei de debut, De pe pământ (1963), lirica erotică și o poezie a primelor contacte cu lumea cotidiană. Fără a neglija filonul erotic, greutatea volumului o dă astăzi lirica speculativă, străbătută de întrebări existențiale, nu o dată neconvingătoare, această lirie, prin lipsa voită a structurării, însă în orice caz mai adâncă și mai imprevizibilă decât poezia cam prea lineară, a debutului.

• [„Contemporanul”, nr. 49] S. Damian publică eseu *Cosmogonic* (G. Călinescu – romancier): „Să ne închipuim că opera lui G. Călinescu este o cosmogonie. Ce funcții ar deține în spațiile ei siderale unele dintre substanțele prime, indivizibile după teoriile filozofilor antichității ca apa, focul sau aerul? (...) Reținem acum faptul că în citadela viitorului, concepută de arhitectul Ioanide, ca o încoronare a acelorași aspirații, splendidele edificii – menite să demonstreze forța demiurgică a omului care alungă placida resemnare – sunt împrejmuite rațional și armonios de apă, aer și foc”.

10 decembrie

• [„Cronica”, nr. 44] □ Apare partea a doua a articolului semnat de Const. Ciopraga, *Spiritul modern și avatarurile lui*: „În confruntările despre spiritul modern, modernismul nu-i decât un termen al discuției: pentru a-i circumscrie conținutul, pentru a-l compara cu altceva, e nevoie și de un al doilea termen. În nici un caz, tradiție și inovație nu sunt termeni oponenți, progresul real provenind din întrepătrunderea lor necesară”. □ Rubrica Însemnări – Atitudini cuprinde următoarele subtitluri: *Tradiție și inovație, Alo, pompierii!, Cenucluri efemere, Caracudi II, Trenul fantomă și Buzilă și Bălăiță*. □ George Bălan semnează articolul *Noi și clasicii. Scarlatti sau actualitatea preclasicismului*. □ Cronica literelor cuprinde poeziile lui Horia Zilieru: *Altfel de toamnă* și *Cu sâni frumuseții* și ale Nadinei Cordun, *Pentru atunci...* și *Veghe*. □ Stelian Baboi publică o povestire citită în cenuclul Cronicii, numită *Noaptea șoferului*. □ Secțiunea Note și comentarii semna-

lează remarcile făcute de Constantin Cubleşan în legătură cu soarta poeziei, dar și apariția unei noi antologii apărute la Editura pentru Literatură, Cântare României, sub îngrijirea lui Virgil Ene, care este „un adevărat florilegiu de vibrant patriotism și umanism care înmănușează scrieri de la Gr. Ureche și Miron Costin și până la marii scriitori din secolul nostru”. □ *O industrie de literatură și artă?* este titlul articolului semnat de Corneliu Ștefanache, în care concluzionează: „Nu există literatură și artă a „bătrânilor” și a „tinerilor”, ci literatura și arta în adevăratul sens al cuvântului. Pe aceasta trebuie s-o vedem mai întâi, să-i acordăm toată atenția. Crengile uscate cad mai repede sau mai târziu”. □ Cu ocazia împlinirii a 9 ani de la trecerea în lumea umbrelor a lui George Tutuveanu, poetul Albastrului și al Baladelor, al tinereții și al iubirii, cântărețul pământului străbun și al vitejiei strămoșești, din al cărui volum, Poezii, Ion Popescu publică: *Moartea plopului, Bărăganul, Eugeniei și Când vei iubi*. □ La rubrica O carte pe săptămână, Dimitrie Costea recenzează al treilea volum de versuri *Poezii* al lui Haralambie Țugui: „Haralambie Țugui, fiu al Moldovei rămas pe meleagurile Banatului, scrie o poezie caldă, de sentiment, fără a ceda sentimentalismului, limpede dar nu și vetustă, o poezie acre cultivă fără ostentație atât imaginea nouă, plină de conținut, cât și melodia versului”. □ La secțiunea Fișe... lirice apare, în traducerea lui C. Andriescu, poezia lui Nelly Sachs, *Pentru ca cei prigonți să nu devină prigonitori*, precum și: *Plângere din pricina dragostei și cel din urmă simțământ al îndrăgostitului și Dragoste nestinsă până dincolo de moarte*, de Francisco De Quevedo Y Villegas, în traducerea lui Aurel Covaci și *Figură de dans*, de Ezra Pound, în traducerea lui E. Simion. □ Secțiunea Cadran semnalează apariția unor reviste și cărți, cum ar fi: Tineri poeți români, în colecția „Poezia universală contemporană”, Editura Progress, Moscova, 1966.

• [„**Flacăra**”, nr. 50] Este anunțată apariția, sub îngrijirea lui Adrian Marino, a volumelor de *Opere* de Alexandru Macedonski. □ Eugen Frunză publică textul *Putrezirea... în barbă*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 50] Apare un grupaj din volumul de versuri în curs de apariție a poetului Ion Gheorghe, *Zoosofia*. Din acesta fac parte: *Inorogul, Melcul, Asinul, Grifonul, Bufnița, Oaia năzdrăvană* („La al treilea pod/ au venit să-l taie/ soldații regelui Irod/ pe copilul oaie:// Unde mergi, tu, mielule?/ La pădure, domnule!// Nu te mai duce,/ nu ți-a spus maică-ta/ că te frigem pe cruce/ pe dealul Golgota?/ Ai fost făgăduit de părinți/ lui Iuda Iscariotul/ și el te-a vândut cu totul/ pe treizeci de arginți...// Știu, domnilor soldați/ dar am fost silit de turmă;/ fiți buni și-mi lăsați/ dorința din urmă -/ dată celui ce piere;/ aș vrea, când mă mâncați,/ să nu fie durere,/ să mă sui pe Golgota și să m-arunc/ în stomacul vostru adânc”). □ Din agenda cenaclului „Nicolae Labiș” este consemnată ședința din 5 decembrie care a „oferit participanților 12 parodii inconștiente de Romulus Barcan, și câteva poeme de Vasile Andronache. Primul care a luat cuvântul la discuții, H. Grănescu, a spus că

versurile lui R. Barcan nu i-au plăcut, șocându-l mai ales prea multele expresii rebarbative folosite de autor. Ion Lazu, în opoziție cu antevorbitorul, a afirmat că cel puțin 5 din cele 12 parodii sunt „bine structurate, cu o anecdotică transparentă, cu un umor gras, de implicații serioase” – pe când criticul M. N. Rusu le considera mai degrabă un fel de „refulări lirice active”, decât parodii cu o adresă precisă, bovarysme fără pregnanță stilistică sau ideatică, exceptând *Mitul lui Sisif*, o realizare, ca poezie nu ca parodie în maniera versurilor lui Marin Sorescu. (...) Versurile celui de al doilea poet, Vasile Andronache, au reușit să aducă în sală o tăcere îndelungă, anevoios deranjată de Dan Ursuleanu și Dragoș Serafim, care le-au remarcat locurile comune, „ideile mici și odihnite», «desăvârșita platitudine de melopei banale care au toropit sala”. (...) În încheierea discuțiilor, Eugen Barbu a arătat că dintre parodiile lui R. Barcan câteva, măcar parțial, în ciuda recitării defectuoase, sunt „interesante”; o mai atentă cizelare a lor, o selecție severă ar putea să le redea virtuțile inițiale. În ceea ce privește versurile lui V. Andronache, nobile în intenția de a exprima sentimente patriotice și idealuri elevate, ele au fost „în mod exagerat ironizate, căci, poetul, tânăr încă, va ști, fără îndoială, să scuture praful locurilor comune din creația sa»”.

• [„**Viața studentescă**”, nr. 41] Despre *Ion Ghica – Un spirit modern*, scrie Vasile Netea, marcând 150 de ani de la nașterea acestuia.

• [„**Glasul patriei**”, nr. 35] Paul Anghel publică *Etajele chimiei craiovene*. ■ Violeta Zamfirescu semnează poezia *Pe apa Stezii*. ■ Zoe Dumitrescu-Buşulenga semnează profilul scriitoricesc *Hortensia Papadat-Bengescu*: „S-au împlinit 90 de ani de la nașterea uneia dintre cele mai talentate scriitoare din literatura română. Creația ei, fie că e vorba de dramaturgie, nuvelistică ori romane, subzistă printr-o putere lăuntrică a adevărului, oricâte ar fi cusurile pe care critica ori cititorii i le-ar putea imputa. (...) Bine motivat, bine legat, universul Hortensiei Papadat-Bengescu se desenează în tipuri și cazuri convingătoare prin unitatea lor în diversitate. Analiza de caracter dublată de o penetrație psihologică cu totul ieșită din comun, dă consistență și originalitate personajelor, văzute într-adevăr de ochiul lăuntric al scriitoarei și comunicate cititorului cu forța convingerii. Drumul senzațiilor, al gândurilor celor mai ascunse, al faptelor este urmărit cu claritate de o cunoscătoare remarcabilă a sufletelor omenești, într-un stil intelectual în care mult discutatul neologism îndeplinește o funcțiune de adâncire, mi se pare de completare nuanțată a limbajului analitic. (...) În dezvoltarea romanului românesc de analiză, locul și rolul Hortensiei Papadat-Bengescu sunt de frunte”. ■ Recent apărutele *Povestiri de V. Voiculescu* sunt prezentate de Șerban Cioculescu: „Românească prin autenticitatea mănunchiului de eresuri, specifice lumii noastre țărănești de altădată, ca aceea în mijlocul căreia s-a ridicat autorul, la sfârșitul secolului trecut, cartea aceasta de *Povestiri* este universală prin puternica ei încărcătură poetică, prin capacitatea ei imensă de

vrajă. (...) La capătul unei noi lecturi a *Povestirilor*, care nu va fi însă ultima, cred că epitetul capodoperă nu tălmăcește decât imperfect covârșitoarea impresie a universului voiculescian”.

11 decembrie

• [„România liberă”] În secțiunea *Carnet cultural*, Demostene Botez este cel care semnează articolul *Poezia și «mitul modernismului»*. Expriarea punctelor sale de vedere pornește de la apariția *Obsesiei de a părea modern* a lui Horia Lovinescu, prin care acesta releva, după cum notează Botez, „manifestările de falsă modernitate în diverse forme”. Extinzând aria discuției, atacă „obsesia modernității în artă”, sprijinindu-și viziunea pe afirmații ale lui Garabet Ibrăileanu, menționând că: „În altă parte el îngloba sub formula «poezia nouă», la modă și atunci, un anumit fel de poezie, ale cărei caractere sunt senzația și impresia rară, curioasă, stranie, uneori morbidă, disociația sau asociația extraordinară și epatantă, eliberarea de logică, sugerarea inexprimabilului, evitarea poeticului tradițional și poetizarea nepoeticului, exotismul, satanismul, confuzia, obscuritatea cu orice chip, primitivismul rafinat, naivitatea subtilă, intelectualizarea impresiei, ori numai afectarea acestora, unite cu versul liber sau, pur și simplu, cu un vers anume schilodit”.

• [„Scânteia”] G. Dimisianu semnează o scurtă recenzie la volumul lui Dorin Titel, *Reîntoarcerea posibilă*: „După ce a debutat ca autor de povestiri și schițe (volumul *Copacul*, 1963), Sorin Titel reintră în atenția cititorilor cu acest „micro-roman“, publicat nu de mult de Editura pentru literatură. (...) Reluând maniera cinematografică din povestirile mai vechi, Sorin Titel face să se perinde prin fața noastră imaginile cunoscute ale străzii sau ale interioarelor citadine, ne plimbă prin locurile unde se strâng tinerii sau prin ateliere de pictură, prin piețele ultrapopulate, prin noile cartiere de la marginea metropolei, prin parcurile publice, prin săli de expoziție, prin cinematografele de pe bulevard – din totul desprinzându-se o stăruitoare poezie melancolică a orașului și a orelor lui. Nu e însă pură descripție căci fiecare secvență vrea să transmită o idee, aspiră să se integreze unei viziuni despre viața și preocupările contemporanilor, în special ale tinerilor, și aici aflăm, poate, semnificația cea mai importantă a volumului. Interesantă e și modalitatea compozițională a acestei cărți autorul dovedindu-se un adevărat virtuos în arta interferării planurilor narrative. Intenția sa a fost să sugereze, prin procedee speciale de construcție, ideea de simultaneitate a actelor existenței; el urmărește așadar o accentuare a realismului viziunii epice, căreia i se cere să-i creeze cititorului senzația că asistă la spectacole concomitente ca și cum, asemenea unei cortine, fațada unei clădiri s-ar da la o parte permițându-ne să îmbrățișăm cu o singură privire întâmplările din încăperi. În acest scop dialogurile sunt discontinue, rularea imaginilor se întrerupe mereu spre a se sincroniza toate elementele

acțiunii. E drept că un exces de tehnicitate se simte, mai ales în primul capitol, jocul deconcertându-ne până ne obișnuim. Există pe alocuri riscul de a ni se abate atenția către latura pur tehnică, dar ideile scrierii se impun până la urmă cu toată vigoarea, înscriind acest roman concentrat printre realizările semnificative ale prozatorilor din tânăra generație”.

13 decembrie

• [„Scânteia”] Adrian Anghelescu semnează articolul *Evoluția colecției literare românești de mare popularitate, Biblioteca pentru toți*: „Acum 7 decenii ziarele vremii anunțau ivirea primului număr al unei colecții de largă popularizare, scoasă prin grija editorului Carol Müller. Colecția apare din 1923 sub îndrumarea scriitorului Vasile Demetrius. Așa cum remarcă Tudor Arghezi – „Biblioteca pentru toți” a fost, pentru generațiile de cititori, un adevărat „monument”. În 1950 se reorganizează; este editată apoi (în 1960) într-o nouă serie, iar în 1965 se trece la coperta ilustrată. Această privire retrospectivă în istoricul *Bibliotecii pentru toți* edifică faptul că ne situăm printre țările cu o veche tradiție a cărții „de buzunar” – carte care, după cum se știe, tinde să ocupe tot mai mult un rol major în viața culturală contemporană. „Biblioteca pentru toți” se bucură în prezent în țară de o mare popularitate. Este semnificativ în acest sens bilanțul ultimilor 6 ani de fructuoasă activitate editorială, care indică un tiraj global de peste 20 milioane de exemplare. (...) Concepția editorială a colecției reușește să îmbine fericit două elemente esențiale – tradiția și modernitatea – satisfăcând în felul acesta preferințele unei mari categorii de cititori. (...) S-a procedat la o judicioasă inventariere a unor opere, needitate până în prezent sau netipărite în cadrul colecției, supunându-se recent un plan dezbaterii în consilii de specialitate. (...) „Biblioteca pentru toți” tinde să devină tot mai mult o colecție națională. În cadrul anchetei noastre, numeroși cititori au exprimat cuvinte de caldă apreciere la adresa colecției. (...) Din acest punct de vedere, credem că a fost binevenită inițiativa redacției de a oferi paralel cititorilor și instrumente de orientare – lucrări de critică și istorie literară, de istoria și filozofia culturii, eseuri, monografii, biografii, memoriale de călătorie etc. Ne referim la noua serie „de cultură generală”, inaugurată de curând prin publicarea monografiei „Ion Creangă” (viața și opera) de G. Călinescu, în care vor apărea asemenea lucrări, menită să întregască și să nuanțeze profilul colecției. (...) O problemă ridicată, de asemenea, de mulți cititori ai „Bibliotecii pentru toți” (îndeosebi elevi și studenți) a fost aceea a reeditării unor numere epuizate. (...) Unii cititori au ridicat și problema tirajelor. S-a remarcat că și tirajele socotite maxime (mai mari de 80 000 exemplare), care se acordă altor cărți nu reușesc să satisfacă cererile și necesitățile crescânde ale cititorilor. Ar fi binevenită în acest sens inițiativa înființării de abonamente”.

14 decembrie

• [„Scânteia tineretului”] Ovidiu Papadima prezintă volumul de studii al lui I. D. Bălan, *Valori literare*.

15 decembrie

• [„Gazeta literară”, nr. 50] În săptămâna inaugurării Hidrocentralei de pe Argeș, Titus Popovici îi omagiază pe muncitorii care au construit-o, și îl omagiază cu aceeași ocazie și pe secretarul general al PCR prezent la inaugurare (*Omagiu constructorilor de pe Argeș*). □ Perpessicius remarcă trei lucrări bibliografice recente, dintre care alege să scrie mai întâi despre *Vocabularul de bibliologie* coordonat de N. Georgescu -Tistu, foarte important în contextul în care limba română nu ajunsese – nici atunci și nici azi – la asimilarea precisă a unor termeni tehnici. Sugestiile făcute de Perpessicius vizează diverși termeni din domeniu. În continuare, criticul scrie despre *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, de Ioan Lupu, Nestor Camariano și Ovidiu Papadima, cu primul volum apărut, între 1790 și 1860. Îi este adus un omagiu lui Ion Bianu, ctitorul istoriografiei periodicelor în România. În sfârșit, Perpessicius scrie despre *Bibliografia maghiară a literaturii române*, un tom de 911 pagini alcătuit de Ladislau Găldi și postfațat de Kemény Gabor. □ Paul Anghel recenzează, în „*librăria*” lui Montaigne, primul volum din *Eseurile* traduse de Mariella Săulescu (numele apare foarte târziu în text) și prefățate de Dan Bădăru. □ Tot pe prima pagină apare poemul *Balada sângelui* de Tudor Arghezi. □ Egdar Papu scrie despre volumul monografic al lui Ion Biberi, *Tudor Vianu*, pentru care are numai cuvinte de laudă: Biberi devine astfel primul biograf al lui Tudor Vianu, autor al unei lucrări care se vrea exhaustivă. □ La rubrica de cronică literară, G. Dimisianu scrie despre volumul de – am zice azi *docufiction*, pentru că nu e nici reportaj, nici roman, ni se precizează – *Orga de bambus*, al lui Pop Simion, despre Vietnamul contemporan. Este vorba despre o suită de (false) scrisori, însă avem de-a face cu un soi de relatare trecută prea mult prin filtrul eului naratorial. Asumată ca atare, „*Orga de bambus* izbutește să impună tonalitatea unei mărturisiri, febrilă, precipitată mereu, nervoasă, patetică și lirică, rostogolind imprecății, destăinuind tulburarea unei conștiințe pe care impresiuni violente și contradictorii o izbesc din toate direcțiile”. □ Mihai Beniuc și Gheorghe Pituț își împart pagina de poezie, în vreme ce Nicolae Țic publică prima parte a nuvelei *Nu trageți în caii de lemn*. □ La pagina de arte, eseul lui Romulus Vulpescu *Scriș pe sugativă, citit prin oglindă*, despre filmul de aventuri, face pereche cu eseul despre literatura polițistă al lui Iordan Chimet din numărul 47. ■ Probabil că vedeta acestui număr este dialogul epistolar dintre Mihail Dragomirescu și Titu Maiorescu, pe care ni-l prezintă Gh. Stroia și Zigu Ornea, extras dintr-un fond mult mai vast, aflat la Biblioteca Academiei Române și la Muzeul Literaturii Române. Pe de o parte, editorii încearcă să

reabiliteze personalitatea lui M. Dragomirescu, pe nedrept minimalizată, mai ales în urma unor opinii rezistente ale lui Eugen Lovinescu, prezentând câteva scrisori al căror subiect este polemica dintre junimiști și grupul lui D. Gherea. O scrisoare a lui T. Maiorescu ne dezvăluie o punere a punct a lui M. Dragomirescu care se lăsa luat de valul polemicii cu Gherea în detrimentul eseurilor dedicate lui Maiorescu însuși. Acesta din urmă îl avertizează în legătură cu ceea ce trebuie să orienteze practica scrierilor serioase, mai importante decât polemicile momentane: „Filosofia adevărului» nu e materie de revistă, ci materie de carte. «Critica rațiunii pure» nu s-a publicat în gazete, nici «Cours de philosophie positive». Pricepi?» ■ La pagina de literatură străină, Toma Pavel se ocupă de eseurile lui Chesterton, pornind de la o antologie de eseu englez prefăcută de prietenul său Virgil Nemoianu (*Un cavalier al paradoxului*). Chesterton este un eseist al cărui argument se dezvoltă prin paradox, dar autorul ne vorbește despre două feluri de paradox: unul de limbaj (demonstrația lui Gorgias despre non-existență) și unul legat de real, „cum fundamento in re”, în care se afirmă Chesterton. Exemplele lui Pavel, luate din eseistul englez, sunt foarte clare, ca și demonstrația unui procedeu retoric, până la urmă, devenit stil de gândire. □ Nicolae Argintescu-Amza închide numărul cu traducerea a cinci poeme din Rimbaud: *Vocale, Boema mea, Corbii, Anotimpuri..., Senzație*.

• [„**Tribuna**”, nr. 50] Număr consacrat majoritar personalității lui Miron Costin. Alături frontispiciul revistei apare un citat din *De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor* de Miron Costin: „Biruit-au gândul să mă apucu de această trudă, să scoți lumii la vedere felul neamului, din ce izvor și seminție sântu lăcuiitorii țării noastre, Moldovei, și Țării Muntenesti și românii din țările ungurești, cum s-au pomenit mai sus, că toți un neam și odată descălecați sântu...”. □ Prof. Ștefan Pascu semnează profilul istoric *Miron Costin*: „Putea fi un pesimist, un fatalist în ce privește soarta țării și a poporului, omul animat de asemenea idei înalte? Vremurile cumplite de care se plânge cronicarul, strigătul său răsunător nu înseamnă o capitulare, o renunțare nici la luptă, nici la nădejdea izbăvirii, ci un semnal de redeșteptare a tuturor energiilor și virtuților ce sălășluiau virtual în sânul poporului, un apel zguduitor îndreptat către cei ce aveau datoria să înțeleagă situația”. □ Despre „poetul” Miron Costin scrie Octavian Șchiau în textul *Poate și în limba noastră...*: „Din cercetările întreprinse până în prezent reiese cu claritate că Miron Costin debutează ca poet, compunând versuri despre descălecatul întâi al Moldovei și cunoscutul său *Apostrof*”. □ Pe aceeași temă, Doina Curticăpeanu publică *Nasc și în Moldova oameni...*: „Ceea e reține în chip particular atenția cititorului operei sale este stăruința cu care Costin accentuează asupra ideii de om, asupra unei calități, în concepția sa esențială, aceea de om deplin. Calitățile individuale ale oamenilor sunt evidențiate în și prin comparația care ridică omul deasupra colectivității din care face parte”. □ La

rubrica *Însemnări* (din presa literară) Ion Oarcăsu se referă la (câteva) *Disocieri utile*: „O foarte binevenită și utilă disociere între experiența poetică și experiment introduce, în discuția despre poezia modernă, Șt. Augustin Doinaș (v. «Contemporanul», nr. 48/1966). E zona experienței, spune autorul eseului *Poezie și experiment*, ține tot e se constituie ca etapă necesară în evoluția spiritului uman. (...) Aplicând toate aceste considerații teoretice la domeniul vast și contradictoriu al poeziei moderne, Șt. Augustin Doinaș face elogiul poeziei consistente, structurată după o logică interioară severă”. □ La cronica literară, Constantin Cubleşan scrie despre volumul *Dor de infinit* al colegului său, *Negoită Irimie*: „Poezia din acest volum (*Dor e infinit*, Ed. Tin. 1966), al doilea al lui Negoită Irimie, permite să se deslușească un lirism cald al unui poet sensibil, preocupat mereu de exprimarea unor idei esențiale ale timpului său. Cultivând, cum remarcam mai înainte, o formă clasică a prozodiei, el riscă uneori imagini și clișee comune, expresii uzate, în intenția sa de a păstra muzicalitatea și rotunjirea versului. Dincolo de acestea însă, dincolo de simplul exercițiu de versificare, destul de rar admis, poezia lui Negoită Irimie aduce un plus de gravitate și o matură conștiință în înțelegerea actului creator, indiferent dacă el se referă în speță la poezia sau la creația umană în multitudinea formelor sale de manifestare”. □ Simion Bărbulescu publică un articol despre interbelicul Simion Stolnicu: „Simion Stolnicu face parte dintr-o generație sortită să se realizeze lent; această generație, deși trăise perioada interbelică, nu trecuse prin evenimentul grav al războiului – așa cum se întâmplase, de pildă, cu Camil Petrescu, izvorul care alimenta începuturile poetice ale lui Stolnicu era cel al simțirii, al sentimentului, în *Fântâna Castiliei*... (...) Este o datorie a noastră, o datorie de conștiință a celor ce l-am cunoscut și deținem creații poetice de la Simion Stolnicu să-i perpetuăm memoria și să-l redăm literaturii românești, așa cum el însuși dorea!”. □ Teodor Tanco semnează reportajul *Fram, Ursul Polar...* (*La casa lui Cezar Petrescu*). □ În rubrica sa, *Glose*, Mircea Zăciu se referă la *Educația estetică*: „Ce face Universitatea pentru educația estetică a studenților ei? A avea o Casă de cultură, cluburi, cenacluri de creație și seminarii de estetică, ba chiar cursuri (facultative) de istoria artelor, nu acoperă toată complexitatea problemei. Preocuparea majoră a forurilor universitare se îndreaptă, tocmai de aceea, de la un timp încoace, spre desfășurarea unei mari bătălii pentru cultura generală, academică, menită s-o dubleze armonios pe cea profesională, a unei specializări tot mai stringente”. □ Augustin Bucura publică povestirea *În umbra ciorilor*. □ Ion Cocora este prezent cu poeziile: *Aniversare*; *Cenușa pergamentelor*; *Somnul nostru*; *Metafore*; *Poem sentimental*. ■ Petru Sfetca îi ia un interviu lui Nicolae Manolescu: „ – În această ordine de idei, oare critica fiind «un act de cultură a interpretării», a ieșit păgubită din faptul că aproape toți criticii noștri au fost profesori, adică spirite lipsite de libertate, deformate de didacticism? – *Paranteza în care mă atrageți are tâlcul ei. Nu trebuie luate*

însă cuvintele în sensul propriu. Nu faptul că e profesor îl oprește pe un critic de a fi liber. De altfel, nici n-aș putea susține asta fără să mă contrazic, eu însumi fiind așa zicând profesor. Libertatea criticului este însă condiționată de vocația lui. Cum critica e, pe de o parte, vocație, pe de alta o tehnică (și price tehnică se învață) – va exista mereu această tensiune între cei care pun accentul pe libertatea actului critic și cei care văd în primul rând rigorile lui. Știi desigur ce răspundea Croce la întrebarea dacă e de preferat un erudit insensibil sau un ignorat talentat: că eruditul fără simț al valorii tot mai poate fi util, în felul lui, câtă vreme ignorantul... Chestiunea se mai poate pune și altfel. Spiritul didactic joacă adesea în critică un rol de frână. Sunt oameni inteligenți și informați, care suferă de o neîncredere ciudată în eseu, ca formă de expunere liberă a ideilor...". □ Apar fragmente din Rubaiyate de Omar Khayyam („Omar Khayyam s-a născut în anul 1040 al erei noastre, sec. V-lea al Islamului, în Iran, provincia Khorasan, în orașul Nişapur. A murit în anul 1123”), în traducerea lui Stelian Ionescu-Angel, iar Virgil Stanciu traduce povestea *Un pumn de curmale* de Tayeb Salih (Sudan).

• [„**Urzica**”, nr. 23] Conține *Epigrame* de Alexandru Clenciu și un proiect de scenariu al lui Gopo – *Curcanul și scroafa*.

16 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 50] Geo Bogza publică tableta *Şincai* la un veac și jumătate de la moartea marelui reprezentant al Școlii Ardelene: „Ce poate fi mai tragic și mai amar decât să scrii cu abnegație de apostol și competență de erudit, istoria neamului tău, și fiindcă i se refuză lumina timpului, care ar fi însemnat lumina pentru un întreg popor, să rătăcești până la moarte, purtând atât de lipsitul de noroc manuscris înghemuit într-o traistă”. □ Vladimir Streinu publică eseu *Cu cititorii și cu poeții despre poezie*. □ Paul Georgescu scrie, la 90 de ani de la nașterea Hortensiei Papadat-Bengescu eseu *Înnoire și continuitate*. □ Eugen Jebeleanu îl evocă pe Simion Stolnicu, poet de curând dispărut: „Când prin 1928 sau 1929 l-am cunoscut pe Simion Stolnicu, în cenaclul „Sburătorul” m-am aflat în fața unui om mai curând scund, mai mult tăcut, nu o dată – în aparență – dificil de antrenat într-o conversație, uneori părând bosumflat cum trebuie să fie îngerii treziți din somn sau întrerupți atunci când cântă la vioară”.

17 decembrie

• [„**Cronica**”, nr. 45] Yvonne Lupașcu publică poezia *Povestea poetului* – pentru Labiş. □ Sub titlul *Mihai Eminescu despre teatru, artiști și public*, Constantin Turcu face referire la numeroasele articole, note și notițe scrise de Mihai Eminescu și publicate fără semnătură în ziarele la care lucra, precum și printre manuscrisele lui de la Academia R. S. România...”. □ La rubrica *Cronica artelor*, Camil Darie publică *Mitul Albatrosului*, cu ocazia împlinirii

unui deceniu de la moartea lui Nicolae Labiş. □ Const. Ciopraga semnează articolul *Lumina poeziei*, dedicat lui Nicolae Labiş, din a cărui operă publică două dintre poeziile mai puțin cunoscute și neincluse în volumele tipărite de până atunci din creația poetului: *Dimineața* și *Florile înălțimii*. □ *Amintiri răzlețe* este titlul articolului semnat de I. Sîrbu și dedicat tot memoriei lui Nicolae Labiş. □ În articolul *Poetul*, Ion Istrati scrie: „N. Labiş, pe măsura harului poetic excepțional cu care a fost din plin înzestrat, cu exuberanța lirică inepuizabilă și bine contagioasă a versurilor sale, cu lumea lui adânc iubitoare de țară și populată de oameni și de faptele acestora, caracterizate prin cumsecădenie, prin cinste și dragoste pentru adevăr și frumos, cu uneltele sale de lucru, virtuos mânuite, – N. Labiş, precum singur ne-o spune într-un epitaf, „e-un cântec tot”. □ În articolul *Unde ești copilărie...*, Mircea Radu Iacoban face referire la întâile încercări poetice ale lui Labiş, dedicate surorii, scrise oarecum ocazional, la vârsta de 9 ani, și care nu păreau să prevestească o atât de curând statornică preocupare pentru cizelare atentă și migăloasă. □ Dimitrie Costea semnează articolul G. Călinescu și critica postcălinesciană în care afirmă: „Asistăm, în ultima vreme, la lupte spectaculoase în arena criticii noastre actuale. Un critic călinescian îl acuză de mimetism pe altul, al treilea intervine și demonstrează că și primul îl imită pe G. Călinescu. În sfârșit, un critic mai în vârstă și altul mai tânăr dialoghează tocmai pe tema „călinescianismului”, formulând și mai ales insinuând mai multe obiecții la adresa operei critice a lui G. Călinescu”. □ Rubrica *O carte pe săptămână* cuprinde recenzia semnată de Al. Andriescu asupra volumului *Povestiri*, de V. Voiculescu: „Poet de o factură atât de originală, dovedită printre altele și de numeroasele experiențe anterioare, care anunțau un artist cu o capacitate rară de înnoire, V. Voiculescu reușește încă o dată, din nefericire postum de data aceasta, în 1964, să-și surprindă cititorii cu o excelentă și foarte personală interpretare a sonetelor shakespeariene, în volumul *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară*, înscriind una dintre cele mai trainice cuceriri ale liricii erotice românești”.

● [„*Flacăra*”, nr. 51] Este semnalat volumul *Scrieri*, a prozatorului din Banat Al. Ciura, ce „readuce în actualitate un scriitor cu o operă notabilă în perspectiva istoriei literare”, iar despre volumul *Confruntări literare*, de George Ivașcu, se scrie că este „o carte reprezentativă pentru profilul și personalitatea acestui autor”. În rândul aparițiilor editoriale, mai sunt amintite, la aceeași rubrică: *Noi și cei dinaintea noastră*, volum „al harnicului istoric și critic literar Valeriu Rîpeanu”, *Epigrame*, de Cincinat Pavelescu, *Sângele*, de Nina Cassian, „prin care profilul acestei interesante poete se îmbogățește cu o serie de note caracteristice noi”, *Exerciții*, de D. Țepeneag (debut), *Semnele tăcerii*, de Constantin Săbăreanu. Despre Ion Alexandru se notează: „Ion Alexandru se dovedește nu numai un poet foarte înzestrat al tinerei generații, ci și relativ fecund, prezentându-se cititorului cu un nou volum de versuri, intitulat, ușor insolit, dar sugestiv pentru conținutul său, *Infernul discutabil*”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 51] Sânziana Pop se pronunță împotriva războiului din Vietnam, în articolul ***O criminală agresiune care trebuie să înceteze***. „Alte bombe s-au prăbușit asupra Vietnamului, rod criminal al promisiunilor de pace ale S.U.A. Alte vieți au fost curmate samavolnic, femei, copii și bărbați, locuitori pașnici ai cartierelor civile din Hanoi. Alte clădiri distruse, altă înaintare a morții pe pământurile independente ale Republicii Democratice Vietnam, pământuri cotoprite împotriva legilor scrise și nescrise, a legilor profund umane și umanitare, împotriva dreptului la suveranitate și independență națională. O mașină de război modernă își experimentează cu cinism inovațiile în contul a mii de morți, a mii de hectare de pământ distruse. (...) S.U.A. nu pot să ignore voința de pace a miliardelor de oameni din lume, dorința lor de a trăi sub zodia unui ev independent. Bombardarea cartierelor populate din Hanoi și a altor orașe din Vietnam constituie o încălcare brutală a normelor elementare ale relațiilor dintre state, o sfidare cinică la adresa cererilor tot mai insistente ale popoarelor lumii de a se pune capăt agresiunii americane în Vietnam. Continuând politica de escaladare a războiului împotriva unei țări independente și suverane, guvernul S.U.A. și sateliții săi își asumă o grea răspundere în fața întregii omeniri”. În final, Sânziana Pop se declară „de partea poporului frate vietnamez. Ne declarăm solidari cu lupta lui neînfricată pentru apărarea patriei, a gliei strămoșești, pentru împlinirea visului de existență independentă și demnă. Este o năzuință eroică, pe măsura sufletului eroic al acestui popor. Ea crește din hotărârea vie, de nezdruccinat, din forța morală cu care este dublată voința de a duce lupta până la capăt. Forța poporului vietnamez, forța socialismului în lupta pentru afirmarea idealurilor de libertate și independență va birui. Lupta aceasta va triumfa. De partea ei stau adevărul și dreptatea”.

18 decembrie

• [„**România liberă**”] Directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, Ilie Grămadă, scrie articolul *Un veac și jumătate de teatru cult în limba română*. Incursiunea în istoria teatrului românesc amintește de personalități precum Gheorghe Asachi, Ion Eliade Rădulescu, C. Negruzzi, M. Kogălniceanu, bineînțeles, Vasile Alecsandri, etc. și are ca scop evidențierea începuturilor sinuoase și a eforturilor de întemeiere a unei dramaturgii naționale. Pe lângă piesele de teatru, nu sunt omiși nici „oamenii de teatru”, a căror contribuție a fost și este esențială pentru fenomenul teatral românesc, punctându-se că: „Istoria Teatrului Național din Iași, tradițiile sale pline de miez și de adevărată școală teatrală (...) obligă Teatrul Național «Vasile Alecsandri» din Iași să continue drumul său ascendent”.

20 decembrie

Încetează din viață **Mihail Sorbul** (pseudonimul lui Mihail Smoski, n. 1885 Botoșani – d. 20 . 12. 1966, București) autor dramatic și romancier interbelic.

• [„Glasul patriei”, nr. 36] În *Cântecul iubiri*, Nichifor Crainic prezintă cea mai recentă antologie lirică românească: „Așa a intitulat această bogată «culegere de flori» sau antologia liricii erotice române, poetul și eseistul Vasile Nicolescu, care a alcătuit-o, însoțind-o de o introducere în tonalitatea conținutului. E vrednică de apreciat elogios această muncă meticuloasă și atentă de a examina întreaga noastră poezie, de la începuturi până azi, și de a selecționa din scrisul a 139 de poeți felul cum fiecare înțelege și simte iubirea și stilurile în care cântă, variind de la o epocă la alta. (...) După ce ai parcurs toată antologia, te întorci la Eminescu, cu satisfacția că geniul erotic l-a încărcat cu toate puterile creatoare de a epuiza în expresia ea mai înaltă sentimentul iubirii. Eminescu, nefiind și compozitor ca poeții anonimi ai poporului, a înlocuit melodia cu armonia verbală a strofelor, cântând într-adevăr iubirea în chip inimitabil”. ■ Referindu-se la cronicarul Miron Costin, istoricul Constantin C. Giurescu își anunță cititorii că „s-au împlinit în luna aceasta, decembrie, două veacuri și trei sferturi de la moartea tragică a lui Miron Costin; au trecut două sute șaptezeci și cinci de ani de când a închis ochii cel mai mare cronicar român și unul din cei mai de seamă oameni pe care i-a dat poporul nostru. (...) Mare cronicar și patriot, iubindu-și țara, cercetându-i trecutul și apărându-i drepturile, Miron Costin, a cărui amintire o pomenim astăzi, a fost și rămâne unul din cărturarii cei mai de seamă al poporului nostru”. ■ Petre Ghiață face o trecere în revistă a prezenței intitulate *Cartea românească pe glob*: „Între scriitorii români care se bucură de o largă răspândire în cercurile lectorilor străini, menționăm prozatorii: M. Sadoveanu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, Liviu Rebreanu, Barbu Delavrancea (*Nouvelles et Contes*), Cezar Petrescu (*Novelle*), Gala Galaction, Camil Petrescu, G. Călinescu, Ion Marin Sadoveanu (*Fin de siècle à Bucarest*), sau Geo Bogza, Eugen Barbu (*La fosse*), Marin Preda, Titus Popovici, Francisc Munteanu, Pop Simion, Radu Tudoran, Mihail Sebastian, Teodor Mazilu; poeții Tudor Arghezi, Victor Eftimiu, Otilia Cazimir. (...) Prin această succintă trecere în revistă a scriitorilor și oamenilor de știință români de ieri și de azi – ale căror lucrări au dobândit peste hotare prestigiul aprecierii unanime – am încercat să relevăm puterea creatoare a spiritului românesc. Pretutindeni, pe glob, cărțile, purtând semnătura autorilor români, destăinuie o gândire și o simțire originală, caracterizând cu prisosință geniul creator al poporului nostru”.

22 decembrie

• [„Scânteia”] În anul acesta, când Nicolae Labiș ar fi putut împlini 30 de ani de la naștere, Valeriu Râpeanu scrie articolul *Puiul de cerb al poeziei noastre*, și arată: „Când a plecat pentru totdeauna dintre noi, Nicolae Labiș era un tânăr care abia pășise peste pragul adolescenței, păstrând însă în făptura sa toate cutezanțele și sfielile vârstei de aur de care nu voia parcă să se despartă cu niciun chip. Și aceasta deoarece adolescența, epoca visului romantic și a

faptei îndrăznețe, nu era pentru Nicolae Labiș o etapă a vieții, ci însăși esența ei. De aceea rămăsese un adolescent, „puștan cu ochii limpezi și buzele severe“, așa cum spunea chiar el și cum l-am păstrat în amintire. Îl revăd și acum potrivit la stat și vânjos, cu corpul pietros al omului de la munte deprins să urce semeț coastele abrupte și să înfrunte pieptiș înălțimile. Purta în gerurile iernii un cojoc asemenea bărbaților din Mălini și cei ce îl întâlneau pe străzile Bucureștiului și nu știau cine este credeau că atunci a coborât de pe crestele munților. Aducea cu el robustețea morală a acelor oameni ce cunoscuseră înainte de nașterea sa asprile vieții și ale naturii, dar pe care le biruiseră, a acelor oameni pe care i-a cântat ca un adevărat rapsod modern. (...) Aceasta este prima și cea mai strălucitoare pecete dintre pecețile aurite ce încheie cartea de poezie a lui Labiș. O recitim, și când întâlnim printre stofele grupate de cel din urmă editor al său, colegul nostru Gheorghe Tomozei, în ciclul „Cântec de început“ cu indicația „Poezii scrise în anii 1953-1954“, deci când nu avea încă douăzeci de ani, versuri ca acestea: «Prietenii mei, traiul ni-i tot mai matur, / Deși suntem la vârsta poeziei lui Rimbaud Arthur. / Ne-am plictisit de snobism, până și de plictis, / Ochiul rațiunii ne urmărește pururi deschis»”.

• [„**Albina**”, nr. 991] Între colaboratorii „Albinei” apare și Mircea Micu, autorul poeziei *Crez*: „De mă-ntrebați de unde știu să cânt/ Și cum se iscă versurile mele/ Și cum prin vlagă, sevă și avânt,/ Să întrebați pământul țării mele!!! De mă-ntrebați ce am în lume drag/ Când mă-nfrățesc spre înălțimi cu zborul,/ Am să vă spun că leagăn, scut și steag/ Și inimă, mi-a fost și mi-e – poporul!!! De mă-ntrebați ce nume mi-e mai sfânt/ Simbolizând încrederea, mândria,/ Am să-l rostesc fierbinte ca pe-un cânt/ Nepieritor și tânăr: România!”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 51] În continuarea politicii culturale de recuperare a valorilor naționale, numărul de față este ilustrat cu imagini din colecția Muzeului de Istorie a Municipiului București. □ O altă aniversare: 150 de ani de la prima piesă de teatru jucată în România, dată celebrată de Valeriu Rîpeanu (150). □ La zece ani de la moartea lui N. Labiș, Dumitru Micu semnează un articol care, deși intitulat *Recitindu-l pe Labiș*, e mai degrabă elogiul jubiliar al unui mare poet național: „Orfeică, vocea lui Labiș a deșteptat în poezia noastră, bântuită în timpul acela de vigori stimulate, tumultul codrilor lui Eminescu și Sadoveanu” sau „Nicolae Labiș e din familia romanticilor de structură titanică, din familia lui Victor Hugo, a unui Madăch, a unui Eminescu, a unui Arghezi (spre a ne menține în epoca modernă), creatori de viziuni uriașe, aruncători de sonde în straturile profunde ale istoriei și în universul contemporan”. □ Al. Piru publică un text de istorie literară, *Macedonski și futuriștii*, pornind de la lectura unui număr din 1909 al revistei italiene „Poesia” la care au colaborat Anna de Noailles, Elena Văcărescu și, desigur, Alexandru Macedonski (cu două sonete: *Du pays de l'ombre* și

Florence) tratate aici prin intermediul criticii genetice și al istoriei literare, pornind de la *Operele* lui Macedonski editate de Tudor Vianu. □ Cronica literară recenzează cel de-al doilea volum al lui Adrian Păunescu, *Mieii primi*, într-un articol de Valeriu Cristea. Criticul vede în Păunescu un bard, o voce care vine de departe și poartă cu ea greutatea vie întregului Pământ: „Adrian Păunescu e, înainte de toate, un teluric nemohorât. La el materia nu este bulgăre tare de pământ, ci pastă, aluviune, substanță vâscoasă animată de fermenți. În aceste poeme, materia fierbe la foc încet, lăsând pe fund drojdii fecunde. (...) O altă tendință e spre gigantesc. Adrian Păunescu e un poet gigantesc, el construiește numai piramide”. Valeriu Cristea îl vede pe Păunescu dreptul un poet care, alături de alții, „de la Nichita Stănescu la Gheorghe Pituț”, poate deveni unul „de suprafață și de durată”. □ Pagina de poezie inserează numele unor *Poeți tineri*, dintre care unii au conformat: Nora Iuga, Marin Tarangul, Petru Popescu, Constantin Știrbu, Mihai Bărbulescu, Dumitru M. Ion, Cristina Tacoi, Ioana Bantaș, Florica Mitroi, George Alboiu, Constantin Păunescu. Pe aceeași pagină, Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Situația poetică*, preluând o formulă a lui Radu Stanca, prietenul său de la moartea căruia se împlineau patru ani. Exemplul unei „situații poetice” tipice este preluat din *Corbul* lui Poe: „Această situație – o pasăre neagră, intrând noaptea în camera poetului, răspunde la întrebările acestuia, pronunțând un singur cuvânt: *Nevermore!* – este poetică prin sine însăși, înainte de a da naștere la desfășurarea pe care o cunoaștem”. Întrebarea pe care și-o pune Doinaș este dacă această situație poetică este necesară și suficientă realizării poetice care trece prin ea, depășind-o. Acesta este unghiul sub care poetul se apleacă asupra unor creații poetice contemporane al căror defect principal e rezumat astfel: „Avem vaga impresie că, astăzi, la noi s-a înrădăcinat prea mult printre tinerii poeți obiceiul „de a-și da drumul”, de a se lăsa în voia capricioasă a actului liric ca atare, înțeles – în mod greșit – ca o scurgere continuă și informă de imagini, ca un flux nediferențiat a ceea ce Croce numea „expresie afectivă sau imediată”. Boală a copilăriei poetice sau modă literară?” □ Pagina de proză cuprinde partea a doua a nuvelei lui Nicolae Țic intitulată *Nu trageți în caii de lemn* (ultima parte, a III-a, apare în numărul următor și ultimul din 1966) □ Cronica dramatică semnată de Romulus Vulpescu comentează punerea în scenă – care va deveni film – a *D’ale Carnavalului*, în regia lui Lucian Pintilie, la Teatrul Lucia Sturdza Bulandra. □ Ieronim Șerbu publică *Considerații asupra prozei contemporane* în care – ca o excepție în peisajul critic al epocii – revine la inspirația pe care societatea socialistă și eroul comunist le exercită asupra prozatorilor contemporani, obligați să țină mereu seama de realitățile sociale în care trăiesc, de vreme ce „ceea ce nu are existență socială nu poate avea nici existență literară”. Complexitatea prozei socialiste – autorul nu folosește sintagma de „realism socialist”, dar o putem bănuși implicit – este ilustrată în special de romanul *Pământul este viu* de

Nicolae Jianu. □ Pagina de literatură străină este dedicată în întregime luptei Vietnamului pentru independență, împotriva forțelor americane ucigașe. Articolul documentar, intitulat *Vietnam*, al lui Darie Novăceanu care spune povestea ultimilor ani ai Vietnamului este întrerupt doar de un poem, de Giag Nam, *Traversarea unui sat în timpul nopții*, în traducerea (din franceză însă) a lui Tașcu Gheorghiu.

• [„*Tribuna*”, nr. 51] Pe prima pagină a revistei apare citatul din Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu rostită la Conferința Organizației de partid a orașului București: „Realizările obținute de oamenii muncii în industrie, agricultură, știință și cultură, în toate domeniile vieții sociale, exprimă realismul programului stabilit de Congresul al IX-lea al partidului, hotărârea întregului nostru popor de a înfăptui neabătut linia politică a partidului, de a realiza planul cincinal. Ele reprezintă o bază trainică pentru obținerea de noi succese în anul care vine, pentru mersul înainte pe calea ridicării patriei pe noi culmi ale progresului și civilizației socialiste”. □ Dumitru Mircea semnează editorialul *Spirit înnoitor, îndrăzneț, matur*: „Spiritul creator al Congresului al IX-lea, în întreaga țară înstăpânit, a dominat dezbaterile și orientarea spre viitor. Conștiința politică a comuniștilor, competența profesională, dublate de o participare entuziastă la opera de construcție, s-au manifestat strălucit, demonstrându-se iar că țara se află în mâini vrednice și-i condusă luminat, că în efortul general poticnirile ce survin se datoresc numai propriei noastre nedesăvârșiri”. □ Aug. Buzura scrie reportajul *Decembrie pe Argeș*: „În ziua de 9 decembrie, al ora 10,27, tovarășul Nicolae Ceaușescu a tăiat panglica inaugurală și a pus în sarcină cea de a patra turbină. Bătrânul râu i s-a făurit un alt destin, a devenit din clipa aceea, un nou afluent al sistemului energetic național”. □ Eugenia și Gh. Isac se află *Pe urmele vechii „Familii” la Budapesta*: „Rândurile care urmează nu au pretenția unor descoperiri ci doar a unor contribuții modeste la istoria cunoscutei reviste «Familia», condusă de inimosul cărturar românesc Iosif Vulcan, la Budapesta. Făcând recent o călătorie în capitala Ungariei am avut prilejul, plăcut, de a ne plimba și vedea locurile unde acum 100 de ani se redacta și tipărea «Familia»”. □ Ion V. Boeru publică *Note mai puțin cunoscute despre Eminescu*, despre textele *Persecuțiuni nouă contra „Federațiunii”* și *Iarăși persecuțiuni contra „Federațiunii”* în revista „Federațiunea” nr. 104 și 105/1970: „Rândurile reproduse din «Federațiunea» nu le-am întâlnit în nici o ediție asupra *Prozei literare* a lui Eminescu”. □ Constantin Cubleşan semnează cronică literară la recenta editare a lui Nicolae Labiș, *Albatrosul ucis*: „Poezia lui Nicolae Labiș este tulburătoare nu numai atunci când exprimă o experiență de viață proprie (mai ales în poemele de factură baladescă), sau când utilizând o formulă dantescă, face investigații adâncite în sferile propriei conștiințe pentru a descifra procesul complex al cunoașterii (*Intima comedie*); versul lui Labiș are forță mo-

bilizatoare, un pronunțat caracter agitatoric, înflăcărează mulțimile, oferind emoții estetice acolo unde mulți nu reușesc decât locuri comune. El nu versifică lozinci. Verbul său este incandescent prin substanța însăși în care poetul își transferă cu sinceritate crezul de tânăr revoluționar”. □ În cadrul rubricii sale, *Glose*, Mircea Zăciu scrie despre *Teodor Murășanu*: „Poezia agrestă a lui Teodor Murășanu e «fluier de soc» cu «sevă amară» (*Fluierul meu*); alteori, cântecul său alternează *cetera* și *flautul* ca două modalități primitive de a evoca realitățile primordiale. Finalmente, sufletul poetului e totuși setos de liniște: «Acum mă-m-băt de liniște» spune el în *Adumbrire* și se întoarce la un desen mai puțin baroc, echilibrat și simplu”. □ Apar 8 povestiri minerești auzite și povestite de Ion D. Sârbu: *Ion cel schimbat*; *Ochii albaștri*; *Clopotul*; *Lampa*; *Pana de cocoș*; *Cele trei frici*; *Prima mâncare*. □ În traducerea lui Octavian Șireagu apare ciclul poetic format din *Plopii*; *Versurile întunericului*; *Contemporanul lui Amundsen* de Dsida Jenő. □ Nicolae Tăutu semnează ciclul poetic *Cântece la căderea fulgilor*: *Predestinație*; *Anticipare*; *Avalanșa*; *Reîntâlnire*. □ Interviu cu Pop Simion este semnat „Reporter”: „– Cum vedeți raporturile dintre proză și critică, și în ce măsură considerați că la ora actuală critica își acoperă obligațiile față de creație? – Critici de azi și-au câștigat deprinderea de a se ocupa mai mult de scriitor de cât de opera actuală. Câteodată, în locul schimburilor de idei, dispare din raza interesului lor chiar personajul care certifică rațiunea de a fi a criticii literare - cititorul. Criticul este, prin vocație, un constructor de opinie publică, un constructor de bun gust literar; abia după aceea și în rare cazuri, un constructor de scriitor. Există unii, printre criticii de azi, care nutresc deșarta ambiție să-și poarte numai toga celei de a doua ipostază. Se pornesc la noi multe dezbateri și nu toate se încheie; se emit multe opinii interesante, fără a se împământeni și opera critică de sinteză. Concluzia de valoare se datorează, cred, și lipsei de decizie a unor critici; când ne încântă prin promptitudine, mobilitate, fantezie, finețe de observație și multivalență aplicată, când rămâne inoperantă în prospecțiile sale de perspectivă, de durată. Am avea nevoie de cât mai mulți reprezentanți fermi și lucizi ai criticii literare, de vizionari – ambascadori ai dialecticii gustului literar”. □ Ieronim Șerbu semnează eseul *Poezia și știința*: „Noi ne îngăduim să credem că ea, Poezia, constituie un aspect esențial al activității spirituale, căci, în definitiv, unitatea de măsură a tuturor lucrurilor, inclusiv a ultimelor cuceriri științifice, rămâne omul. Și când spun omul implic imediat noțiunea de uman, iar ceea ce-i propriu poeziei în cel mai înalt grad, este tocmai relevarea conștiinței și a sensibilității umane, fără de care omul de știință riscă să decadă din calitatea nobilă de om și să transforme într-un antropoid științific”. □ În traducerea lui Virgil Stancu apar: *Virginia Woolf*, *O casă cu stafii*; *Erskine Caldwell*, *John indianul* și *George Hopkins*. □ S. Octavian semnează traducerea poemei *Ridică-te și pretinde* de Miguel Angel Asturias.

22 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 51] Valeriu Cristea scrie la rubrica *Meridiane* despre *Centenarul unui mare roman (Crimă și pedeapsă* de F. M. Dostoievski): „Sufletul lui Dostoievski – despre care Tudor Vianu spunea că este al unui mare poet al suferinței – a fost o albină misterioasă cu instinct invers, culegând din corole a mii de inimi omenești polenul amărăciunii, concentrându-l în stupi sumbri și transformându-i apoi în funii groase de miere amară, unica dătătoare de febră și extaz. Cărțile sale se citesc în spasme, cu făptura conectată la o sursă electrică”. □ Într-o casetă se menționează faptul că a încetat din viață, la 81 de ani, Mihail Sorbul, reprezentant de seamă al dramaturgiei noastre din prima jumătate a secolului [al XX-lea]. □ Nicolae Manolescu face în *Posibilitățile poeziei* cronica literară a volumelor *Versuri* de Radu Stanca în *Nopți cu lună pe Oceanul Atlantic* de Ion Gheorghe. Despre Radu Stanca autorul recunoaște că volumul „e o veritabilă surpriză pentru că scoate din legendă un poet aproape necunoscut, dacă exceptăm un cerc de prieteni, despre care însă s-a vorbit mereu. (...) Poetul nu e totuși remarcabil cu adevărat în baladele propriu-zise (numeroase) după cum nu e în lirica directă: mai degrabă el are înclinația de a reprezenta lirismul, baladele lui cele mai bune fiind false balade, de fapt, o formă de „lirică mascată”. Poetul pune în scenă sentimente și idei, inventând decorul, el este autor și personaj, Radu Stanca dar și Regele visător, Ioana d’Arc lamentându-se pe rug, studentul alchimist. Buffalo Bill, domnul îndoliat din castelul în ruine, Arhimede simțindu-se apărat de cercurile lui în fața soldatului. Baladele pure în care personajele își joacă propriul rol nu au nimic excepțional. E nevoie ca eroii să joace rolul poetului, să fie măștile lui, ca să simțim cum poezia se umple de farmec și de mister”. Despre a doua carte analizată Nicolae Manolescu scrie: „Volumul lui Ion Gheorghe (așa de nepotrivit intitulat) este – în fond – cu poem whitmanian al suferinței creatorului, nici om, nici zeu; al vieții care ascultă apelul creației, al creației ca formă de viață. El este remarcabil prin proiectarea experienței obișnuite într-un plan de mari semnificații. (...) Poezia e vuitoare și tulbure, ca un ocean care-și aruncă la maluri nu doar valurile puternice, dar și pietre, ierburi, scoici moarte, tot mărul din adânc”.

24 decembrie

• [„Scânteia”] Adrian Anghelescu prezintă volumul lui Pop Simion, *Orga de bambus*, inspirat dintr-o călătorie a autorului în R. D. Vietnam, țară prin care mai trecuse, tot în calitate de reporter special și Ilie Purcaru.

• [„Cronica”, nr. 46] Gh. Asachi publică *Mirtii și Hloe*. □ Cronică literelor cuprinde poezii ale lui Radu Cârneli: *Colind, Osuar străbun, Dor descântat* și *Alt imn soarelui*, precum și ale lui Silviu Rusu: *Ruperea pâinii, Verticala, Primăvara, Umbre* și *Ce cauți cerule-n ape?* □ Mircea Filip publică o scurtă proză: *Sâmbătă seara în provincie*. □ Valeriu C. Neșțian semnează

articolul *Literatura vârstei de aur*, în care se referă la literatura destinată copiilor și tineretului: „Ce are deosebit această literatură ca să încapă într-o singură sferă și să fie tratată ca atare? Acțiunea mai vie, un cadru mai delicat de preocupări și utilizarea acelor formule simple – nu simpliste – dar cucreditoare, purtătoarea unor idei artistice convingătoare, despre cum trebuie trăit „frumos”. □ *Recitind Adela* este titlul articolului semnat de Ov. S. Crohmălniceanu: „*Adela* e romanul vieților neîmplinite dintr-o eroare și a neputințelor omenești de a o descoperi. Aceasta îi împrumută muzica stinsă și deprimantă cu care continuă să te urmărească după ce l-ai citit”. □ Secțiunea Note și comentarii face referire la prefața semnată de Eugen Simion a ultimei ediții a monografiei *Ion Creangă*, de G. Călinescu. De asemenea, semnalează incursiunea fructuoasă în lirica română și străină a lui Matei Călinescu, vis a vis de motivul poetic al oglinzii. Mircea Deac, specializat în critica de artă, a publicat în „Amfiteatru”, *O nouă ipoteză despre originea Coloanei infinite*. □ Sunt semnalate și traduceri ale lui A. E. Baconsky, din Carl Sandburg, care fac obiectul unei critici excesive din partea tânărului Petru Popescu. □ Rubrica Primii pași conține trei poezii ale lui Ion Hurjui: *Corn dacic*, *Despărțire* și *Homo Sapiens*. □ Ilie Dan semnează articolul dedicat *Debutului lui Ionel Teodoreanu*, reproducând un fragment din *Bunicii*. □ Secțiunea O carte pe săptămână cuprinde recenzia semnată de Laurențiu Ciobanu referitoare la volumul lui Cezar Baltag, *Răsfângeri*: „Estetic vorbind, Cezar Baltag, ambiționează să modifice măcar pentru o clipă reprezentările noastre anterioare despre timp, creație, destin, moarte, iubire, introducându-ne într-o lume dedusă și numai a lui, prin iluzie. Temperament echilibrat, cerebral, poetul este disponibil unei problematice multilaterale ca orice pasionat al ideilor”. □ Rubrica Aniversări. Comemorări conține articolul semnat de M. Bordeianu și dedicat *Hortensiei Papadat-Bengescu*, concluzionând: „Cultivând într-o oarecare măsură maniera psihologizantă, mai mult ca intervenție teoretică decât ca realizare practică, și aceasta mai înveterat cu începere din romanul Rădăcini, Hortensia Papadat-Bengescu rămâne în literatura noastră dintre cele două războaie, reprezentantă a literaturii citadine, cu un excelent simț al analizei, creatoare a unor magistrale poezii a lucrurilor mărunte și plate, o bună și profundă romancieră de analiză psihologică”. □ În aceeași rubrică I. Lăudat scrie despre marele cronicar moldovean, *Miron Costin*, de la a cărui moarte s-au împlinit 275 de ani. □ Gh. Agavriloaiei comemorează împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Traian Demetrescu, care „ne apare ca un poet liric, romantic și sentimental, stăpânit de intimism. Iubirea și teama de moarte sânt temele lui preferate, iar speciile literare în care le exprimă evoluează între romanță și elegia cu ton minor”. □ În articolul *Funcția criticului*, Demostene Botez relatează un eveniment cultural desfășurat la Bordeaux, consacrat literaturii și în special raporturilor dintre critică și opinia literară. □ Este publicat interviul luat de George Cuibuș lui Mario Benedetti, autorul a

optsprezece volume apărute în răstimp de optsprezece ani: 4 de poezie, 3 romane, 3 culegeri de povestiri, 3 volume de teatru, 4 eseuri și publicistică și unul consacrat problemelor umanismului contemporan.

• [„**Flacăra**”, nr. 52] Se notează reeditarea cărții lui Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*, în colecția *Biblioteca școlară*. □ Eugen Frunză publică materialul *De ce râzi, omule?*

• [„**Luceafărul**”, nr. 52] Redacția inițiază un scurt dialog cu Al. Philippide menit să lămurească „câteva probleme acute ale creației noastre literare contemporane”. La observația privind „goana” scriitorilor după „mijloace de exprimare artistică tot mai variate, fiecare dorind să se distingă de vecinul lui, într-un fel sau altul, prin originalitate, academicianul răspunde: „Să se silească să capete tot mai mult conștiința de sine. La aceasta, bineînțeles, nu se poate ajunge decât în măsura în care fiecare scriitor face acest lucru și își dă seama de importanța pe care o are o puternică conștiință de sine în dezvoltarea fenomenului literar. Cu cât scriitorul va fi mai mult el însuși și nu împrumutat sau înfiripat din imitații și infiltrații străine lui, sau din influențe neasimilate sau rău asimilate, cu atât și literatura pe care o produce va fi mai adevărată – talentul fiind, desigur, condiția primordială a începerii lucrului literar. (...) Nu este sincer acela care lucrează împrumutat, care nu este el însuși, fie din cauză că are o slabă individualitate stilistică, fie din cauză că nu-și dă destulă silință să fructifice în chip independent talentul pe care îl are”. Al. Philippide este de părere că nu se poate inova în artă, indiferent de felul ei, dacă nu se cunoaște bine ce-a fost în trecut”.

25 decembrie

• [„**România liberă**”] Se celebrează un veac și jumătate de teatru românesc. Astfel, dacă Sică Alexandrescu se axează tot pe figura lui Gheorghe Asachi, în articolul *Sărbătoare*, N. Barbu semnează *Mihail Sadoveanu și teatrul*, evocând perioada 1910-1919, când scriitorul a îndeplinit funcția de director al Teatrului Național din Iași. Și „artistul poporului” Miluță Gheorghiu evidențiază personalitatea lui Sadoveanu în textul *Aduceri aminte*.

26 decembrie

• [„**Scânteia**”] La împlinirea a 150 de ani de la montarea primului spectacol ce teatru pe o scenă românească, Radu Beligan semnează articolul *Drumul ascendent al teatrului*.

29 decembrie

• [„**Albina**”, nr. 992] *Obiceiuri de Anul Nou*, descrise de Mihai Pop, *Datini*, povestite de Gabriel Mărculescu, *Sorcove* (Virgil Carianopol) și *Urări* dedicate Patriei și Partidului (Eugen Frunză și Victoria Carianopol) formează substanța literară a ultimului număr al „Albinei” din anul 1966. □ Congres

CAP, Cuvântul tovarășului Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor: „Vă rog să-mi îngăduiți să vă aduc aici salutul fierbinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, saltul fierbinte al tuturor scriitorilor noștri. Vă rog, de asemenea, să-mi mai îngăduiți ca, în numele lor și în numele meu, să urez Congresului succesul cel mai deplin. Am ascultat aici, ca și dumneavoastră, cu deosebit interes și cu adâncă emoție, cuvântul rostit în fața Congresului, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Expunerea m-a impresionat în mod deosebit pentru cuprinsul său realist și pentru construcția sa științifică și m-a emoționat profund prin poezia sa – o poezie evocatoare, de o înaltă calitate artistică. (...) Sub înțeleapta conducere a partidului comuniștilor români în acești douăzeci și ceva de ani, am făcut mari pași înainte, ba chiar pași uriași. În bună măsură, am schimbat fața orașelor noastre, și tot în bună măsură am schimbat și fața satelor noastre. Mai mult, am schimbat fața oamenilor, modul lor de a trăi și modul lor de a gândi, de a judeca, am schimbat, în drum spre deplina bunăstare, substanțial nivelul de viață. (...) Vă este bine cunoscut faptul că unii scriitori au avut strânse legături cu Partidul Comunist Român, încă din greaua perioadă a ilegalității. După eliberare, la chemarea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, scriitorii – și, în primul rând cei mai buni dintre ei – s-au alăturat muncii partidului și luptei partidului. (...) Acesta este drumul pe care mergem astăzi. Acesta este drumul pe care vom merge și în viitor. (...) Partidul ne-a răsplătit pentru succesele noastre. Cititorii noștri ne-au prețuit și ne-au citit. Dar noi, o spun deschis, nu suntem mulțumiți cu ceea ce am realizat, nu suntem satisfăcuți”. Mihai Pop, Obiceiuri de Anul Nou: „Poporul nostru păstrează și astăzi cu dragoste aceste obiceiuri tradiționale. O dată cu dezvoltarea unei noi conștiințe sociale el tinde să elimine din cadrul lor toate elementele unei mentalități superstițioase și suprapunerile bisericești târzii, biblice. Păstrând sensul străvechi autentic popular de manifestări de bucurie pentru anul ce vine, de urare de belșug, de sănătate și propășire, el caută să-l înnoiască potrivit vremurilor noi, să dea străvechii sărbători populare rosturi noi, potrivite cu gândurile și năzuințele lui de astăzi, cu dezvoltarea economică și socială a țării. Noul semn de sărbătoare a bucuriei, cu optimismul ei profund, cu încrederea în viitor și cu dorința de a-l făuri prin muncă, izvorând nemijlocit din tradiția bogată a folclorului nostru, asigură sărbătorilor Anului nou o nouă înflorire în patria noastră liberă. (...) Anul nou este încă și astăzi la noi cea mai mare și cea mai bogată sărbătoare populară. Prăznuim trecerea de la anul vechi la Anul nou într-o atmosferă de optimism și veselie cu belșug și bucurie prevestitoare de bine și cu mari petreceri ce cuprind în repertoriul lor colindele propriu-zise și colindele de copii, urări de belșug și recoltă bogată cu plugușorul și buhaiul, urarea cu sorcova, zorile sau zăuritul, vasâlca, turca, bourița, cerbul, brezaia, capra, cerbuțul, cămila, malanca, măștile, jocurile de păpuși, dansul căiuților sau al bumbierilor, călușerul și, în

sfârșit, cântecele de stea, irozii și teatrul popular cu tematică haiducească” . Poezii dedicate scriu: Victoria Caramfil, *Patriei*: „Am demolat întunecatul nopții zid/ pe viață așternut/ ca o pecete/ și am sorbit,/ sub steagul de partid,/ din cupa revoluției/ puteri înaripate. /(...)/ Și steagul/ ca și focul/ purpuriu/ din jertfele în pânza lui țesute,/ încolonați/ ne cheamă-n marșul viu/ să cucerim noi zări,/ zări comuniste./ Și patria/ patetică/ de azi,/ ca Dunărea/ călătorind spre mare/ și ca Bucegii/ din cununi de brazi,/ să se îmbrace-n cântece/ și-n soare”; Eugen Frunză, *Urare*: „Paharul dulce clătinat/ Ridică-l dar, An Nou stăpâne,/ Și bea-l cu noi îndătinat/ Spre slava Patriei Române:/ Belșug de roade să rodească,/ De fapte mari, de vis și zbor,/ Și pe lăuta strămoșească,/ Să joace-un cântec viitor!”. Virgil Carionopol umblă cu *Sorcova*: „ Sorcova, întru urare,/ Țara mea cum nu-i sub soare/ Altă țară mai mănoasă Mai iubită și frumoasă”.

□ N. Crevedia îl prezintă pe D.R. Popescu: „Dumitru Radu Popescu și-a conturat nu numai un considerabil volum de pagini, dar și o lume. Lumea satului și anume a satului românesc din ultimii douăzeci de ani, când în ținuturile și în psihologia acestui sat a intrat plugul înnoirilor al marilor schimbări. În cele șapte capitole ale „Zilelor săptămânii“, ne aflăm în perioada temeliilor, aceea a înființării cooperativelor agricole. Epocă de frământări, de luptă, în conștiință mai întâi, apoi și pe ogoarele străbune, care cereau pe adevărații lor stăpâni, pe cei care le sfințiseră cu palmele, cu sudoarea și cu sângele lor. Stâlpul drept, neînfricat și încrezător în noua zare a satului, e în acest roman țăranul Matei Călărașu cu destinul său tragic, cu toată energia pe care o desfășoară în urnirea noilor lucruri. (...) Dincolo de aceste convenții necesare oricărei lucrări de proporții, ceea ce trăiește cu adevărat e roiul, satul, cel care aduce mierea din câmp. Oamenii, se înțelege, sunt mai puțin individualizați, dar îi simți, îi vezi lucrând, încrucișându-se colectiv, în toate treburile obștii. Procesul revoluționar, greu, anevoios, se împlinește acum, conștiințele se limpezesc, totul alunecă în firea lucrurilor. Oamenii au acum case de cărămidă, au mașini de cusut, aragaze și televizoare, motorete, poartă pantofi, bască, beau bere etc. (...) Tot ca Marin Preda, Dumitru R. Popescu vine cu crâncenă viziune țărănească, atunci când e vorba de trecut, ochiul său ca al unui aparat rece de sticlă, reține totul, realist, neîndurător. (...) Dintre piesele genului scurt, se remarcă *Umbrela de soare*, *Fata de la miază-zi*, *Pădurea*, *Ploaie albă*, *Mașina*, *Mări sub pustiuri* ș.a., dar pe noi ne-au reținut și mai multe. Critica a remarcat „aglomerarea“ materialului, „lipsa de echilibru“, de „armonie“ și „unitate“ a romanelor sale. Aceeași încărcătură li se poate imputa și schițelor și nuvelor. Unele situațiuni greu de crezut, barocul și caricaturalul prea de tot îl sâcăie adesea pe cititor. Sătenii noștri și-au însușit multe neologisme. Autorul nostru le pune în gură și mai multe. Stil gazetăresc, pe alocuri. Cărțile lui Dumitru Radu Popescu sunt citite cu plăcere și interes”.

□ M. Sevastos evocă *Luieriu, azi*: „Poftit de Gh. Gunescu, un cărturar care lucrează de ani de zile la monografia lui Gala Galaction, am poposit la Luieriu

câteva săptămâni, depănând împreună amintiri despre marele scriitor. Satul acesta, cu vreo trei sute de „fumuri“, apare pentru întâia oară în documente în epoca medievală (1228). Locul spânzurătorilor din coasta lui, – numit și astăzi de luiereni „La Căstăi“, – poartă mărturia jertfelor românești din timpul răzmeriței lui Horia. (...) În răstimp de câteva săptămâni am băgat de seamă în Luieriu moravuri și obiceiuri pe care încerc să vi le înfățișez în rândurile de față. În satul acesta magaziile cu grâne ale oamenilor nu-s închise cu lacăt. Chiar casele rămân descuiate în lipsa gospodarilor. O fată a uitat pe înserat o pătură pe malul Mureșului, unde se duse la spălat rufe, și a găsit-o tot acolo a doua zi dimineață. (...) Sunt de remarcat bluzele și fotele, un cumul de arte băstinașe, precum și cămășile naționale bărbătești, ca înflorituri măiestre, pe care oierii luiereni – stăpâni a peste 3 000 de oi – le poartă cu fală, mândri de straiul popular ca și de ocupația lor de predilecție: oieritul, vestit prin faima cașului și a urdei fără rival în toată regiunea”. □ Zalis, Ion Pas: „De curând ziarele au mărturisit că Ion Pas a împlinit 70 de ani, ceea ce, firește, pare cam neverosimil față cu tinerețea spirituală și prospețimea artistului. Ne-am întrebat cu acest prilej ce răsună mai viu și mai acut în noi, recitindu-i opera și am constatat că Ion Pas, deși vădit un sentimental și un evocator, seduce mai cu seamă prin umor, bună voie și încredere în ziua de mâine. Operă de clară și frumoasă ținută, mărturisind 50 de ani de strădanii, de sacrificii și de certitudini luminoase, ea se vede încununată cu binemeritate distincții, răsplătită de cititori. Este privilegiul artei care se adresează poporului și crede în destinele lui.

● [„Gazeta literară” nr. 52] Ultimul număr al anului se deschide cu o manșetă de urări semnată de Tudor Arghezi. Editorialul e semnat de Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, care-l citează din nou pe Nicolae Ceaușescu vorbind despre creșterea nivelului de trai al populației. □ Dan Hăulică și Al. Oprea îl citează la rândul lor în articolul-bilanț al dezvoltării artei plastice în România socialistă (*Sensuri și constante ale artei noastre contemporane*). La fel face, într-un alt articol-bilanț, prozatorul cu renume realist-socialist Ștefan Luca □ Având în vedere apropierea Revelionului, Ion Băieșu semnează o parodie: un interviu luat într-un viitor apropiat, 1970, lui Marin Preda și lui Eugen Barbu ■ S. Damian publică, cu ajutorul soției lui G. Călinescu, două fragmente din însemnările acestuia, antebelice (1936), primul reprezentând un soi de portret moral (cu inflexiuni misogine, trebuie spus), iar cel de-al doilea, mai amplu, povestind scene din munca de culegere de informații în legătură cu Alexandru Macedonski. ■ O altă restituire importantă este fragmentul din manuscrisul inedit al lui Ilarie Voronca, redactat în 1945, *Mic manual de fericire perfectă*, cu un an înainte de moartea lui, și încredințat acum de văduva scriitorului, Colomba Voronca, lui S.P. Editorul acestui text nu se sfiește să compare textul lui Voronca cu versetele *Cântării Cântărilor* (manuscrisul original a fost redactat în franceză): „Atunci, în inima mea spălată de tăcerile nocturne, reapărea corpul tău limpede. Sau sufletul meu era oglinda

magică păstrând la nefârșit contururile corpului tău. Știam să evoc atunci corpul tău și lumina ce se revărsa din mine la atingerea gândului tău era atât de puternică încât tot orizontul se luminase subit îmi dădeam seama că se făcuse ziuă, dar nu în aer ci în visul meu răsare soarele. Soarele corpului tău. Astfel, pielea înrourată a membrilor tale înflăcăra plăcut bolta cerească". ■ La pagina de proză, Sânziana Pop scrie un „reportaj imaginar” intitulat *De sfârșit și de-nceput idilele*. □ În paginile revistei apar desene ale unor scriitori: Miron Radu Paraschivescu, Miha Dragomir, Nina Cassian, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu. □ Un grupaj de poeme de Ion Gheorghe, care rescrie o poezie românească primordială, într-un ciclu numit *Gheorghe Șincai, tatăl și fiul*. □ Poeții fac bilanțul poeziei contemporane în câteva intervenții în care răspund unui set de trei întrebări (câte trei întrebări pentru fiecare poet): despre elementele autohtone care le-au inspirat creația, despre rolul informației culturale în creația lor și despre viitorul creației lor (*Poeții despre ei înșiși și poezia contemporană*). Poate fi interesantă observația că, răspunzând la întrebarea despre raportul dintre „conținutul socialist și marea diversitate de formule și stiluri care se manifestă astăzi în poezia noastră”, Ștefan Aug. Doinaș golește de semnificație atributul „socialist”: „După părerea mea, un raport de strictă necesitate. Mi se pare firesc ca realitatea contemporană socialistă, atât de dinamică și de complexă, să genereze stiluri și formule poetice extrem de diverse. Tocmai de aceea, mi se pare anormală orice manifestare preferențială și restrictivă în acest domeniu”. □ Pe ultima pagină a revistei, Dărie Novăceanu face o sinteză a evoluțiilor în tehnică, știință, politică, pornind pe de o parte de la studiul jurnalistului francez Jacques Mousseau, *La Tentation du retirement* (*Tentația retragerii*), a cărui idee principală este aceea că lumea (occidentală) se simte bătrână, pe de altă de la ideea opusă, că lumea e tânără, a lui René Maheu, director general UNESCO, cu ocazia unei vizite făcute la București.

● [„Tribuna”, nr. 52] Gânduri patriotice cu tematică strictă (30 Decembrie) semnează Teofil Bușecan în articolul *Ziua Republicii*: „De ziua Republicii ne reamintim începutul, apoi anii ce s-au scurs, intens și rodnic împliniți, iar în prag de an nou, ne alăturăm urarea vestitorilor cu plugușorul, dorind *La mulți ani* fiecăruia, tână sau mai vârstnic, din orașe și sate, care, cu brațele și mintea, desvârșesc frumusețile României socialiste”. □ Ion Apostol Popescu scrie despre *Umanismul basmelor lui Creangă*: „Oameni basmelor și poveștilor lui Ion Creangă sunt de un rar echilibru interior, resping orice etică egoistă, au o viziune despre viață dintre cele mai luminoase. Soliditatea lumii lor interioare se acordă admirabil cu etica și estetica umanismului, așa cum îl văd mai aproape de noi un Werner Jaeger în a sa *Paideia* sau Irwing Babbil în *The New Laokoon*, care sunt pe urmele gânditorilor Renașterii”. □ „Tribuna” îi aduce un ultim omagiu lui *Mihail Sorbul*: „Activă până în ultima vreme, prezent în paginile publicațiilor noastre literare cu însemnări, articole și amintiri, dar mai ales prezent în repertoriile numeroaselor teatre, Mihail Sorbul

a fost unul dintre reprezentanții de seamă ai scrisului românesc contemporan. Prin încetarea sa din viață, la 20 decembrie 1966, cultura românească pierde pe unul dintre animatorii ei de frunte”. □ La rubrica *Opinii* sunt publicate, în serie, articole de evaluare literară pe anul care se încheie. Ion Oarcăsu vede imaginea criticii în *Oglinzi paralele*: „Care va fi imaginea criticii românești de mâine e greu de precizat. Va rămâne ea în matricea spiritului critic tradițional, oglindă paralelă, energie intelectuală și vocație aplicată obiectului literar – sau își va depăși condiția de până acum, atrasă de miracolul totalei desprinderi de sursa artistică? Întrebare decisivă, întrucâtva neliniștitoare. Cunoscând însă înclinația firii noastre spre echilibru, spre înțeleaptă rezervă, lipsa de încredere în atitudinile spectaculare, dinamice dar neaderente, găunoase, parcă întrevăd un răspuns; parcă se luminează o perspectivă”. □ Al. Căprariu scrie eseul *Mișcarea monografică*: „Nici o cultură, cu adevărat autentică, nu se poate lipsi de asemenea linie instrumente de lucru. Am convingerea că numeroase asemenea cărți vor fi citite, pe nerăsuflăte, atât de «specialiști», cât și de marele public – pentru că totul atrage și poate deveni exemplar din viața unui mare scriitor sau artist”. □ În *Spiritul dezbatelor* critice din ultima perioadă se implică D. Cesereanu: „Un tur de orizont asupra dezbatelor generale indică nu numai fervoarea necesară ori căror comentarii critice, dar mai ales posibilitatea lor de a adânci conștiința estetică a momentului, de a lumina și întregi căile de acces spre înțelegerea și interpretarea fenomenului artistic. În mod cer, acestea exprimă rezultatele confruntării unor factori culturali interni și externi, și poate că mai mult ca oricând, în ultimii doi-trei ani, o tendință sănătoasă de a izola practicile interpretărilor literare mecanice de pe urma căror viața literară a fost stânjenită în creștere”. □ Constantin Cubleşan analizează proza și poezia sub titlul *Așteptăm*: „În proză am fi dorit să apară mai multe romane, mai multe romane sau nuvele în care autorii să abordeze cu mult curaj probleme ale actualității, pe care să le dezbată în complexa lor adâncime. Prozuțele, ușor teribile (corect scrise, cu destul talent de altfel), de trei sau de patru file, ce creează «atmosferă» și descriu «stări lirice» nu sunt de lepădat, dar nu ne pot satisface pe de-a-n-tregul. (...) În poezie, lucrurile stau la fel. Multe cărți bune, foarte rar excepționale, dar la tot pasul, mediocrități. (...) Am spus, anul acesta au apărut foarte multe cărți, multe cărți bune. Faptul, însă, nu ne împiedică să așteptăm și mai mult și mai bine de la noul an – 1967”. □ Mircea Zăciu publică *Glose Argeziene*: „Există în universul liric arghezian o zonă de umbră și de răcoare, unde cititorul pătrunde fermecat și temător să nu piardă această cărare spre visul copilăriei, candorilor și frăgezimii, să poată rămâne cât mai mult în imperiul lor fermecat – asemenea lunganului Meaulnes din celebra carte a lui Alain Fournier”. □ Miron Scorobete este prezent cu un amplu ciclu poetic numit *Legende: Lupoaița; Legendarul melc; Marea bucurie de a fi erou; Crez că...?; Homer; De la munte la mare; Arcul; Podul; Blazonul cu cerb, copac, pești și sabie; O călătorie*

plină de mari speranțe. □ La sfârșit de an, Matei Gavril publică 4 pseudo-parodii: *Puiul de bivol alb*; *Elegie*; *Fotbal*; *Personalitate*. □ Un nou interviu cu Ion Negoițescu, apare sub semnătura lui Petru Sfetcă: „ – Ce «curente» actuale distingeți în critica literară? – *N-aș putea spune că prevăd deocamdată la noi precise «curente» în critica literară, cum era pe vremea când trăiau și combăteau E. Lovinescu, M. Dragomirescu și G. Ibrăileanu. După o dificilă perioadă sociologizantă ne aflăm acum în perioada căutărilor luminoase, pe drumul frumosului și adevărului, urmând să apară «curente».* În orice caz, avem numeroși critici tineri foarte dotați. Discuțiile care s-au purtat recent în presa literară asupra metodelor criticii nu mi s-au părut concludente, deși s-au bucurat de participări inteligente și serioase, pornind de la erudiția lui Adrian Marino și terminând cu distincțiile axiologice ale lui Ovidiu Cotruș. Aș vrea să spun aici că urmăresc cu încântare temeritățile lui Nicolae Manolescu, chiar dacă nu totdeauna sunt de acord cu opiniile sale: sensibilitatea și gustul propriu transpar puternic prin «călinescianismul» scrisului său de care nu puțini îl învinuiesc. Eu cred că, la vârsta încă a formării, influența călinesciană îl onorează, iar personalitatea lui N. Manolescu nu va întârzia să se afirme deplin, odată cu desăvârșirea orientării sale filozofice, indispensabilă unui critic din zilele noastre”.

30 decembrie

• [„Scânteia”] Ion Brad și Al. Andrițoiu semnează poeziile *Patria* și *Stănțe* în miezul țării. □ Horia Lovinescu scrie, pe aceeași pagină despre cetățeanul Republicii. Tot aici, Titus Popovici semnează articolul *Republica Socialistă România Universitate a creației și demnității*, două texte mesaje total previzibile. □ Cu prilejul aniversării republicii, „Scânteia” organizează Colocviul pe tema istoriei, ieri și azi. Răspund invitației de a participa la discuții: Acad. Iorgu Iordan, Acad. Emil Condurachi, conf. Univ. dr. Dumitru Almaș, prof. univ. Al. Dima. M. C. al Academiei, Vladimir Streinu, critic și istoric literar, Sütő András, scriitor și redactor – șef al publicației „Uj Elet”, Ion Dodu Bălan, critic și istoric literar, Acad. Șt. Milcu. Redăm în continuare, fragmente din intervenții. Ion Dodu Bălan: „Îngemănând trecutul cu prezentul, poporul nostru menține trează conștiința valorii muncii sale de azi, a răspunderii pentru viitorul țării. „Generațiile de mâine – spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al C.C. al P.C.R. – vor spune cu recunoștință: înaintașii noștri au făcut totul pentru a asigura poporului o viață îmbelșugată și fericită, au făurit o țară liberă, independentă și prosperă. Trăim prezentul cu conștiința lucidă că suntem datori să ne solicităm toate potențele creatoare pentru a-i asigura României la trecutu-i mare un mare viitor. Întărirea continuă a națiunii socialiste este singura cale care duce la fericirea și împlinirea idealurilor întregului popor care urmează neabătut, cu fermitate și mândrie, drumul luminos al partidului, drumul demnității, al desăvârșirii personalității umane,

drumul păcii și al comunismului victorios, al independenței și suveranității naționale”. Sütő András: „Frăția puternică, de nezdruccinat, dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, care are tradiții străvechi pe aceste meleaguri, este una din cele mai frumoase cuceriri ale orânduirii noastre socialiste. Români, maghiari, germani și alte naționalități alcătuim împreună marea familie socialistă a patriei noastre. În această familie, ale cărei norme de conviețuire sunt determinate de ideologia marxist-leninistă a Partidului Comunist Român, se afirmă principiul deplinei egalități în drepturi. Această egalitate este consfințită și de Constituția noastră. În același timp ea este garantată și se realizează prin întreaga organizare socială, prin viața economică, politică și culturală, deopotrivă. Putem afirma că partidul nostru, Partidul Comunist Român, a dat o rezolvare exemplară problemei naționale în patria noastră, în așa fel, încât drepturile proclamate – care implică îndatoriri identice pentru fiecare cetățean – se afirmă liber și devin, o practică socială. Doar proclamarea în sine a unui drept nu este suficientă; trebuie creată și posibilitatea afirmării lui. Baza acestei egalități și, totodată, o vie expresie a ei, este dezvoltarea armonioasă a tuturor regiunilor țării ca rezultat al industrializării socialiste; în perioada planului cincinal pentru dezvoltarea industriei în regiunea Mureș – Autonomă Maghiară, de exemplu, se vor investi peste 7 miliarde lei. Pretutindeni, în lume unde se află la putere, politica naționalistă a burgheziei împiedică în modul cel mai inuman posibilitatea activării libere a naționalităților în viața economică și culturală. La noi o asemenea politică aparține doar de domeniul amintirilor trecutului. Anii puterii populare au dus și în acest sens la negarea politicii trecutului. Diametral opusă politicii concretizată în clasică formulă: „dezbină și stăpânește“, care subminează forța națiunii, politica națională marxist-leninistă a Partidului Comunist Român a asigurat în anii construcției socialiste ridicarea pe o treaptă superioară a prieteniei strânse dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, care muncesc umăr la umăr însuflețiți de patriotism fierbinte, pentru înflorirea și progresul Republicii Socialiste România. (...) Oamenii muncii de toate naționalitățile muncesc într-o unitate indestructibilă pentru construirea socialismului, pentru prosperitatea patriei lor comune. Interesele lor vitale sunt legate indisolubil de înflorirea României socialiste, de realizarea obiectivelor mărețe stabilite de partid. Acesta este drumul încercat, drumul muncii și luptei comune pentru ridicarea României spre noi culmi ale civilizației”. Vladimir Streinu: „Încât conștiința românească e o realitate milenară, de la unitatea lingvistică (românii, nesocotind stăpânirile efemere, treceau dincoace și dincolo de Carpați cu legitimitatea graiului comun), de la temeinica unitate culturală a secolului XVII, când nimic nu se tipărea în Moldova și Muntenia fără să se răspândească deopotrivă în Transilvania – și invers –, până la acei mari bărbați ai secolului trecut care, luptând pentru consolidarea unificării în spirit, au visat și realizat începutul unificării politice. De la toți aceștia și până

la oamenii de cultură contemporani, care văd în socialism soluția unică de existență a neamului nostru, conștiința națională e pavază sigură a ființei noastre și garanție a progresului. Încrederea în viitorul socialist al țării ne luminează orizontul“.

31 decembrie

• [„Scânteia”] Numărul ultim din an se încheie cu urarea lui Tudor Arghezi, intitulată *Urare străbunilor*: „De Anul Nou 1967 simt nevoia să mă adresez sutelor de mii de cititori ai Scânteii, cu urările tradiționale de viață lungă și bogată în sănătate și bucurii. Primiți-le iubiți cititori, cu aceeași dragoste cu care mă gândesc la dumneavoastră în fiecare dimineață când deschid gazeta, ca simbolul tuturor fericirilor pe care vi le doresc. Marile realizări ale activității anului care sfârșește ne făgăduiesc alte realizări dacă se poate și mai mari datorite tinereții și energiei socialiste. Scumpa noastră Românie a știut să-și facă locul convenit între popoare. Hărnicia și inteligența i-au asigurat țării noastre un prestigiu invidiat. România noastră o știm cu toții cât și popoarele streine, c e țara prieteniei adevărate și a poeziei. În fiecare din noi cântă mereu mai proaspete tradițiile reînnoite. În numele lor urarea La Mulți Ani ! pe care o iau din gura strămoșilor, este și rămâne pe veci actuală”.

• [„Cronica”, nr. 47] Ion Chiriac publică *Plugușor spus dintr-o stea*. □ Cronica literelor cuprinde, sub titlul *Parodii*, următoarele poezii: *Dreptul la inventar*, de Nichita Stănescu, *Moartea Nasului*, de Marin Sorescu, perspective albastre, de F. M. Petrescu, *Voiam să rămân odaliscă*, de Nina Cassian, *Tentative pentru o eventuală metaforă*, de Geo Dumitrescu, *Te-ai întors, Gheorghe, acum știi ce e apa*, de Ion Gheorghe și *Mistrețul refuzând săgeata*, de Șt. Aug. Doinaș. □ La rubrica Primii pași, sunt publicate câteva debuturi „neobișnuite” care invită cititorii să ghicească autorii. □ Mai apar următoarele titluri: *Jurnal*, de Eugen Barbu, *Proză scurtă*, de Ion Istrati, *De chemat calul pe lună*, de Vasile Rebreanu și *Eva în dangarezi*, de Sânziana Pop. □ La rubrica Curiozități apare un text comunicat de Neagu Rădulescu: *Eugen Ionescu despre poezie*: „Oamenii serioși nu fac poezii. Și nici nu le citesc. Oamenii serioși, – adică oamenii cu scaun la cap”. □ L. Roibu semnează articolul *Stringenta actualitate*. □ La secțiunea O carte pe săptămână, apare recenzia cărții lui Eugen Foaie, *Tristețe metafizică*, semnată de Camil P. Tirfon. □ *Anecdota „primează”*! este titlul sub care apar fragmente despre: Titu Maiorescu, Neculai Leon, P. Poni, Nicolae Iorga, D. Xenopol, M. Cantacuzino și Petre Andrei.

• [„Lucefărul”, nr. 53] Se lansează invitația la o discuție referitoare la felul în care a decurs anul literar 1966. Dragoș Vrâncianu apreciază apariția ciclului de poezii *Zoosofia* de Ion Gheorghe drept un moment de „cotitură, în lirica nouă, cu urmări ce ni se par incalculabile, printr-o veritabilă regenerare a

modernismului prin folclor, printr-o eliberare absolută a fanteziei care include în însăși mișcarea ei teme vitale ale specificului național, printr-o spargere a oului lui Columb al suprarealismului și punerea lui în picioare în poezie, pentru prima oară pe aria internațională. (...) Dintre problemele de creație dezbătute anul acesta în presa literară, interesante ni se par articolele critice care ridică problemele pozitive și negative legate de fenomenul bogat și vital al poeziei tinere. Avem, fără îndoială, o mișcare poetică a tinerilor irumpătoare, valoroasă, masivă, și aproape uimitoare. Ea bate la porțile receptivității critice și publice cu un fel de vehemență, adesea spărgând zăgazurile publicațiilor, ca o maree tulbure, ce trebuie neapărat filtrată. Este o maree plină de mîlul de nepătruns al neorganizării și mimetismului și de vînzoleli teribiliste. Intervenția firească a unei ecluze critice, care să folosească forța fecundă a acestui fenomen, care să-l facă să treacă de la eruptivitate la structură și la închegarea perfectă, la șlefuirile de limbaj, a început să se simtă. (...) În general, discuțiile care au loc în revistele literare ating din ce în ce mai mult fenomenul literar în desfășurarea lui concretă și dezvoltarea se petrece în cadrele ei legitime. Face excepție un tovarăș Fleoartă sau așa ceva, care încearcă în revista «Ateneu» să... șteargă pur și simplu din calendarul aparițiilor pe 1966 cartea lui Ion Dodu Bălan *Valori literare*, unul din volumele de critică cele mai remarcabile ale anului, alături de *Confluente literare* de Cornel Regman". O opinie formulează și Dinu Săraru, cu privire la faptul că discuțiile purtate pe parcursul anului literar 1966 n-au vizat ceea ce era cu adevărat important „opera scriitorului”. Totodată, el consideră că „nu ne putem dezvolta decât prin literatură și prin confruntare cu realitatea noastră, din România și chiar din anii aceștia. Pentru că, de pildă, francezii, la care ne place să ne referim, au dat și anul acesta premii la cărți vorbind despre francezul acestor ani. Prea multele exerciții de sertar publicate drept debuturi nu vor fi înregistrate de istoria literară”. Răspunzând invitației „Luceafărului”, Gh. Grigurcu își declară aprecierile pentru creațiile „maturilor” lui Șt. A. Doinaș, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Radu Stanca, iar dintre debutanți îi consideră promițători pe Ion Pop, Petru Popescu, Gheorghe Pituț. Pe de altă parte, discuțiile privitoare la actul critic au avut rolul de a limpezi ideile cu privire la natura sa. „Creșterea impetuoasă a literaturii noastre noi implică un proces de selecție aplicat actualității, dar și retrospectiv. E timpul să reducem la semnificația reală, oricât de derizorie ar fi aceasta, tot ceea ce ni se arată ca duh, depășit, neconform regăsirii noastre sensibile și conștiente, artistice și naționale. Luând cunoștință de strălucirea tradițiilor noastre sub semnul de aur al socialismului”.

• [„*Urzica*”, nr. 24] Numărul de sărbători adună schița *Lista* de Valentin Silvestru; *Din constatările unei plăcinte de revelion* de Tudor Mușatescu; *Însemnările unui indiscret* de Victor Eftimiu, cât și o poezie diferită de sumarul revistei, *Slavă Republicii* de Andrei Ciurunga, poetul „festivist” al „Urzicii”.

● **[„Amfiteatru” nr. 12] *Simultanul literar*** realizat de Maria Luiza Cristescu îl are ca invitat pe Tudor Arghezi. ■ Confesiunea lui Arghezi începe astfel: „același condei slujește atât scriitorului calificat ca atare, cât și ziaristului care-i tot un scriitor: nu trebuie să ne fălim prea mult cu titlurile, nu destul de clare în domeniul hârtiei. Subsemnatul am făcut gazetărie o întreagă viață, fără să fiu membru al Uniunii Ziariștilor... Am considerat în toată cariera mea destul de lungă pe ziarist, scriitor și cred că fără această îndeletnicire cotidiană n-aș fi ajuns nici o dată ceea ce se cheamă un scriitor. Am cunoscut de-a lungul vieții mele ziaști de reală valoare și care dădeau mult înaintea scriitorilor de pagini, volume și romane, aprecieri și precizii de gândire”. ■ Întrebat dacă scrie „sub semnul unui dicteu al conștiinței” sale sau respectând o disciplină a scrisului, T. Arghezi afirmă: „În ce privește poezia în sine, problema e vastă și aproape de nedescifrat. Fiecare scriitor, poet sau prozator, are maniera și felul lui de a-și conduce ceea ce dv. numiți inspirație. Că e «divină» sau că e «terestră», e problemă de intimitate și cere discreția cuvenită... A face bijuterii din cuvinte e cu totul altceva decât a mângâli, cum se face, hârtia care are într-adevăr ceva divin în ființa ei. S-a introdus în materia scrisului o lipsă totală de bun simț, un așa-numit modernism care de cele mai multe ori dă dovadă de o adâncă stupiditate... Primesc toate publicațiile literare și le citesc cu toată atenția necesară: aș dori tineretului care își mânjește degetele și hârtia cu cerneală un bun simț concret și un respect pentru limbă care, spre întristarea și amărăciunea mea adâncă, lipsește din ce în ce mai mult... Limba e a poporului și nimeni nu e autorizat să o schimonosească. Avem o avuție milenară și este interzis să o batjocorim, nesocotind datoriile noastre majore. Cei mai mulți tineri care scriu, sau care par că scriu, caută cu încăpățănare facilitatea. Ei au o răspundere de care parcă nici nu-și dau seama; trebuie căutată din răspuțeri dificultatea. Fără dificultățile scrisului nu poate fi nici literatură, nici artă de nici un fel. Aș cuteza să-i dau tânărului scriitor și oarecare sfaturi. La vârsta și experiența mea, pe care el nu o are, pot să-i cer această toleranță... Condeii trebuie să-i fie exigent, peste măsură de exigent. Răbdare multă, așteptare multă, grabă puțină și anularea orgoliului personal caracteristic vârstelor mici. Încă de la strămoșii noștri latini și de la francezi se repetă povața pentru scriitori de-a nu-și pierde răbdarea și de a lua și relua necurmat fraza, ideea subiectul, mereu de-a capul. Între manuscrisele autorilor cu autoritate, cercetătorul literar găsește de nenumărate ori varianta în copii și forme ale câte unui manuscris. Colaboratorul cel util al scriitorului e coșul de sub masa de lucru... Scriitorul trebuie să fie sincer, într-o simplitate continuă a preocupărilor lui și o neobosită atitudine în prezență în scrierile lui. Suprema preocupare a tânărului și mai vârstnicului scriitor este scrisul frumos și încăpător. Desigur că lectura bunei literaturi, atât în românește cât și în limbi străine, e nedespărțită de munca, firește, nu ușoară, a unui propriu-zis viitor

autor... Tânărul cititor are să afle din literatură, de pildă a lui Gustav Flaubert, că uneori și destul de des, acest mare stilist a cheltuit câte șapte ani ca să nimerescă fraza trebuincioasă. Suntem la un sfârșit de an. Le doresc noilor scriitori un viitor an mai bun în ce privește calitatea și râvna nebiruită a perfecțiunii”.

• [„Argeș”, nr. 7] Număr dedicat inaugurării Hidrocentralei de pe Argeș, Gheorghe Gheorghiu-Dej (actualmente cunoscută sub numele de Vidraru). □ Pe prima pagină se publică poezia *Trâmbițele de argint* de Tudor Arghezi (scrisă în decembrie 1966): „Ies cu noaptea, la colind,/ Trâmbițele de argint./ Câte trâmbiți, câte stele,/ Îngânându-se-ntre ele,/ Între granițele lumii,/ Trezind viii și postumii/ Nou-născuții și strămoșii./ Cântă-n lume toți cocoșii.// Pare-ntinsă bolta-naltă/ Până-n lumea cealaltă”. □ La *Poșta redacției*, sub îndemnul „Mai trimiteți!” sunt publicate cele mai reușite poezii ale unor tineri care n-au împlinit încă vârsta de 20 de ani, apreciați pentru: „Simțul pentru culoare existent la Cornel Pârvu, lirismul evocator prezent la Gh. Matei, viziunea romantică a lucrurilor existentă la Emil Sinescu, incantația folclorică prezentă la Ion Grigore Popa”. □ Luiza Petre prezintă, la rubrica *Agenda*, cel de-al doilea volum recent apărut, *Reîntoarcerea posibilă*, de Sorin Titel. Tot aici este anunțată, de asemenea, apariția unei ediții *Miorița*, îngrijită și prefăcută de Iordan Datcu (Editura pentru literatură), unde sunt grupate cele mai însemnate balade: „Balada Meșterului Manole – ale cărei izvoare sunt argeșene – e prezentă sub trei variante, fiecare cu frumuseți și valori emoționante, păstrându-se forma veche de exprimare. Cea mai veche culegere datează din anul 1885”. □ Este adusă în atenție revista „Familia”, nr. 11 (noiembrie 1966), în care publică Radu Enescu, Nicolae Balotă, Ovidiu Cotruș, Gheorghe Grigurcu. Sunt reținute cele mai importante idei din articolul despre expresionism al lui Nicolae Balotă și îi sunt comunicate revistei sugestiile redacției din Argeș: „Credem că revista va trebui să adauge la realizările de până acum prezentări susținute – la nivel de studii și eseuri – ale valorilor culturale și artistice, populare sau culte, ale regiunii. În acest sens revista ar putea face apel, pe lângă localnici, la scriitori și oameni de cultură originari din regiune”. □ Calendarul anunță împlinirea a 75 de ani (la 31 decembrie 1966) de la moartea revoluționarului pașoptist Ion Ionescu de la Brad și 100 de ani de la nașterea poetului și prozatorului Traian Demetrescu. □ *Poșta redacției* alege să publice versurile celor care au trimis la redacție creațiile lor sub formula „Mai trimiteți!” (pentru cele reușite) și „Deocamdată, nu!” (pentru cele nereușite): „Simțul pentru culoare existent la Cornel Pârvu, lirismul evocator prezent la Matei Gheorghe, viziunea romantică a lucrurilor existentă la Emil Sinescu, incantația folclorică prezentă la Ion Grigore Popa confirmă calități și îndreptătesc speranțe”. □ Două pagini de continuare a unei discuții deschise de revistă în luna octombrie (în legătură cu tratatul de istorie a literaturii române) reunesc articole din sfera științelor filologice și a ma-

tematicii, sub titlul *Lucrările de sinteză – un imperativ al culturii românești*: „Bogatele tradiții ale unei străvechi culturi, sensurile dezvoltării ei organice, dar mai ales problemele de strictă actualitate își găsesc oglindire firească în lucrările de sinteză – importante instrumente de lucru. Redactarea diferitelor compendii, enciclopedii, dicționare, lexicoane, tratate sistematice, istorii ale literaturii, muzicii, filozofiei, artelor plastice etc. este cerută de lărgirea sferei tuturor științelor, de apelul pe care fiecare disciplină este nevoită să-l facă la disciplinele înrudite”. V. Isac semnează articolul *Gramatica română* în care salută apariția ediției a II-a a *Gramaticii Limbii Române*, punctând câteva detalii care necesită în continuare o tratare mai atentă, revizuire, unele observații suplimentare. Gh. Vrabie face un bilanț al situației în domeniul etnografiei și folclorului. □ Gh. Bulgăr anunță apariția primelor fascicule din *Dicționarul limbii române*. „Dicționarul va avea, în total, circa 12 volume mari și va cuprinde aproximativ toate cuvintele limbii noastre, atestate în orice fel de documente (vechi, regionale, anchete pe teren, culegeri de lexic popular-regional), din toți scriitorii români de prestigiu și din mulți autori contemporani”. Lucrările la dicționar au fost reluate în 1959, ele fiind sistate în ultimii ani ai Primului Război Mondial, când era sub îngrijirea lui Sextil Pușcariu și a echipei sale. □ Dintr-o notă plasată în pagina 7 aflăm că Acad. Iorgu Iordan, directorul Institutului de Lingvistică al Academiei Române, a primit titlul de „Doctor honoris causa” al Universității din Montpellier. □ Marin Radu Voinea publică *Amintiri de la „Junimea” din... Pitești*, evocând scene legate de cenaclul literar al elevilor de la Liceul de băieți din Pitești, unde au fost invitați, de-a lungul timpului, scriitori precum Al. Cazaban, Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Mihail Sorbul ș.a.: „Îmi amintesc o scenă petrecută prin anii 1927-1928: Ion Minulescu începuse a recita una din «romanțele pentru mai târziu». Deodată, supărat pe gălăgia «galeriei», se oprește din recitat și apostrofează întreaga sală: «Dacă nu faceți liniște, plec cu primul tren. Nu vreau să rămân corijent la limba română pentru a doua oară în acest oraș!».....”. □ La pagina 9 sunt publicate versuri de Jan Ungureanu (*Dorințe*), Ion Andreiță (*Autobiografie*), Barbu Niculescu (*Omul*), Mihai Stănescu (*Foșnet de frunze*), Ion Chingaru (*Candoare*), Constantin Marinescu (*De dor*), Adrian Voina (*Tractor*), Mircea Meleșteu (*Peisaj pe Valea Oltului*), Floru Mihăescu (*Odihna iubirii*), Stanciu Aluniș (*Cuvintele*), Elena Zarescu (*Meșterul*), Iordan Lucaci (*Nopțile*), Nicu Lucian (*Prietenie*), Otilia Nicolescu (*Pământului meu*), Gheorghe Bobei (*Cântec nou*), Maria Constantinescu (*Îți lasă mâna albă*), Al. Florin Țene (*Întoarcere*), Al. Mircescu (*Făuritori de vise*). □ La pagina 10, cu supratitlul **Prinos**, sunt prezentate două poezii: Gheorghe Anghel Popescu (*Miron Costin*), respectiv Aurel Crețu (*Nicolae Labiș*). □ În continuare, revista publică două schițe de Gheorghe Blăjan, *Și toți eram bucuroși* și *Un ceas și ceva de plimbare cu mașina*. □ Dan Smântănescu publică două poezii de tinerețe ale lui Octavian Goga,

inedite, scrise în perioada 1989-1900. Prima este *Perdita*, iar istoricul notează: „Transpare aici evident dramatismul de esență romantică, comun cu Victor Hugo, Dumas – fiul, sau cu romanticii maghiari și germani. Poezia evidențiază totodată critica socială a poetului la adresa unei societăți în care banul redusese la stadiul de marfă unele femei tinere și sărace”. Cea de-a doua nu poartă titlu, dar ar putea fi intitulată *Corabie fără catarg*, o poezie cu o „notă de ironie finală exprimată într-o antiteză aparent banală, grotescă”. □ Este publicată schița *Improvizație*, de N. Dimitriu. □ Tudor Arghezi analizează, la rubrica *Bilete de papagal*, ortografia verbelor *este/am* în literatura românească, nefiind de acord cu folosirea *i*-ului circumflex pentru a reprezenta sunetul „î”: „Dar mai este vorba, evident, de discutat cu acest prilej și despre alte forme ridicole introduse în limbă ca „pîine” (*pâine*), „mîă” (pentru *mână*) „cîine” (în loc de *câine*), „mîine” (pentru *mâine*), forme care trebuiesc neapărat și de urgență excluse din scris și redată scrierii românești claritatea ei adevărată”. El remarcă faptul că primul cărturar care a preferat forma „sînt” a fost Nicolae Iorga, înțelegând de ce savantul a preferat acest termen arhaic. Este adevărat, recunoaște Arghezi, că aceste cuvinte moștenite ar trebui clasificate, dar până atunci „să ne întoarcem, simplu și cinstit, la splendorile, desconsiderate, ciceroniene!” □ Rubrica *Evocări* face cunoscută publicului reprezentarea piesei *Patima roșie*, de Mihail Sorbul, la Paris, în 1918, printr-un articol de Ion Iancovescu intitulat *După 18.000 de spectacole...* Având în distribuție nume precum Elvira Popescu, Al. Mihailescu și Ion Iancovescu, această reprezentație a avut un succes enorm în capitala Franței, în vreme ce în România a rămas cvasi-necunoscută. □ Dumitru Mitrana scrie în articolul *Bogdan Amaru sau drama scriitorului tânăr de altădată* despre povestea tragică a numitului scriitor. Fiind respins de teatre, găsind cu greu de muncă și trăind în sărăcie, sănătatea acestuia se degradează până în punctul în care acesta contemplă sinuciderea. După o tentativă eșuată, starea acestuia se înrăutățește și Bogdan Amaru moare în octombrie 1936. □ Profesorul Simion Bărbulescu scrie despre *Mitul meșterului Manole în poezia lui Nicolae Labiș*, la zece ani de la moartea poetului. Tânărul Labiș și-a conceput poezia „ca un elogiu liric adus creatorului de artă însetat după frumosul menit să dăinuie și care acceptă pentru înfăptuirea lui chiar sacrificiul suprem. Meșterul din poezia lui Labiș este simbolul artistului de geniu care-și găsește suprema bucurie în actul de creație, deși este conștient de marile jertfe pe care le pretinde arta... (...) Poetul îl compară pe Manole cu un *Prometeu român* furat de mirajul construcției, sfidând pe domnul despot, care vrea să strălucească nu prin faptele sale, ci prin realizările altora... Labiș pășește acum sigur pe el pe urmele poetului anonim, stăruind asupra contrastelor dintre meșterul generos și voievodul feudal crud și egoist, care *cu ochi pizmuitor și mohorât* jinduie ca tot ce a creat meșterul prin jertfa iubirii și a fericirii sale personale – acea minune de la Argeș – numai a lui să fie și nimeni altcineva să nu se mai poată

bucura de o asemenea frumusețe. Poetul a reliefat ideea că pentru Manole creația artistică e însăși viața, sufletul său, pe când pentru domn, ea nu este decât un mijloc de satisfacție al orgoliului său”. În varianta lui Labiș, aripile din șindrilă construite de Manole erau perfect funcționale, însă meșterul alege să moară din dragoste pentru țara căreia îi dedicase opera sa. Criticul conchide: „Poetul a preluat din legenda populară ideea creatorului genial care acceptă sacrificiul suprem pentru realizarea frumosului artistic. El a îmbogățit însă conținutul acestei idei, dându-i o semnificație mai profund umană, corespunzătoare timpului nostru”. □ Dinu Dumitrescu face cunoscută publicului descoperirea a două surse istorice noi privitoare la moartea lui Miron Costin. Scrise în limba germană, ele apar în 1699, la Hamburg (*Der Fürst in der Wallachei[sic pro Moldau] wird nach Adrianopel citeret*), respectiv 1700, la Augsburg (*Der Neu eröffneten Ottomanische Pforten Fortsetzung Oder Continuiert Historischer Bericht*). □ La *Cronica literară*, Petre Mihai Gorcea face o recenzie cărții lui Șerban Cioculescu, *Varietăți critice*: „După cum se afirmă îndeobște, criticul este un cititor de avangardă. Un cititor care vede mai multe și care educă gustul celorlalți. Lui Șerban Cioculescu formula i se potrivește pe deplin: fondul comun al variatelor sale articole provine din geneza lor identică, din neobișnuit de ascutitele sale note de lector. Șerban Cioculescu este în primul rând un cititor cu creionul în mână, cu ochiul atent la nuanțe și cu o cultură clasică vastă pe care o amendează cu noi și noi observații. (...) Șerban Cioculescu, dimpotrivă, își cenzurează orice elan spre mit, spre hiperbolă. Critica și istoria literară nu sunt arte, ci științe. (...) Prin accentul pus pe realitate și pe obiectivitate, metoda lui Șerban Cioculescu este similară realismului în epică și nu întâmplător prozatorii preferați sunt Caragiale și Rebreanu”. □ La aceeași rubrică, Gabriel Țepelea analizează cartea *La critique littéraire*, de I.-C. Carloni și Jean-C. Filloux: „De factură universitară, informativă, lucrarea prezentată ilustrează diversitatea peisajului critic francez, urmarea firească a structurii sociale. Există o înlănțuire dialectică în această lucrare. Bunăoară, impresionismul este depistat în stare latentă chiar în epoca în care critica era situată pe pozițiile retorice antice. Fenomenele sunt în general studiate pe principiile acțiunii – reacțiunii, în cadrul larg al istoriei literare. Astfel excesul de erudiție al criticii universitare a dus la impresionism și intuiționism, iar la rândul lor aceste metode au dus la o nouă ascendență a pozitivismului. E aceeași metodă logicistă cu care ne-au obișnuit tratatele de istorie ale literaturii franceze: romantismul e o reacțiune împotriva clasicismului, realismul o reacțiune împotriva romantismului etc”.. Deși criticul este nemulțumit de modul în care autorii au decis să trateze subiectul marxismului, plasându-l alături de freudism, el precizează: „Cu rezervele semnalate – și altele mai mărunte pe care spațiul nu ne-a permis a le arăta – *La critique littéraire* prezintă o viziune panoramică utilă a criticii franceze ca metodă și gen”. □ *Cronica teatrală* sărbătorește 150

de ani de teatru românesc. Sub condeiu lui M. Mușat, articolul relatează punerea în scenă a idilei pastorale *Mirtil și Hloe*, de către un grup de tineri, aflați sub coordonarea lui Gheorghe Asachi (traducătorul din limba franceză al piesei), în casa hatmanului Costache Ghica de la Iași. Această reprezentație a avut loc la data de 17 decembrie 1916 și este prima piesă de teatru jucată în limba română. □ La *Cronica științifică* Ion Moise scrie despre ***Necesitatea unui dicționar lingvistic***. Acesta are o serie de sugestii pentru Victor Vascenco, autor al unui dicționar de asemenea natură, ruso-român, în elaborare la momentul respectiv. Luându-se în considerare dezvoltarea studiilor lingvistice internaționale (lingvistică comparată), este necesar ca o asemenea lucrare în limba română să atragă specialiști competenți în diverse familii de limbi și să ia în calcul aspectele fonologice, sintactice și etimologice ale termenilor conținuți. □ Rubrica *Umor* prezintă un articol semnat de Constantin Păunescu, ***V. Voiculescu epigramist***, în care sunt publicate câteva asemenea compoziții ale scriitorului, de un umor debordant. Epigramele voiculesciene sunt apărute într-o ediție restrânsă, din 1927, a ***Epigramelor*** prietenului lui V. Voiculescu, Cincinat Pavelescu: „Cum a murit și X, sărmanul!/ Ce doctor bun era acela.../ Nu; a plecat pe altă lume/ Să-și regăsească clientela!”. □ Barutu T. Arghezi scrie o serie de urări de Anul Nou cititorilor revistei și colegilor din presa literară, sportivă și radio, la rubrica *Intersecții*. □ Mircea Pavelescu, G. Ț. (Gabriel Țepelea), Aurel Iordache și Aurelian Păunescu semnează ***Epigrame***. □ Revista se încheie cu o pagină de caricaturi ale lui Neagu Rădulescu în care aflăm (în plan literar) despre publicarea de către revista „Secolul 20” a unui număr dedicat sportului, despre punerile în scenă ale pieselor lui Ion Luca Caragiale (*D’ale carnavalului*, la Teatrul „Lucia Sturza Bulandra” și *O noapte furtunoasă*, la Teatrul Nottara), despre apariția volumului *Lecturi infidele*, de Nicolae Manolescu (caricatura îl arată pe tânărul critic de atunci „în umbra maestrului G. Călinescu”).

• [„*Astra*”, nr. 7] Voicu Bugariu inventariază „noile realizări ale culturii spirituale în 1967” într-un articol plin de elogii consacrate împlinirii unui an de la Congresul al IX-lea al Partidului. □ În *Solidaritate*, Gherghinescu Vania condamnă războiul din Vietnam. □ La rubrica *Interviu*, P. P. Panaitescu analizează volumul intitulat *Istoria literaturii române vechi*, recent apărut, sub egida Academiei Române, evidențiind existența a două curente contradictorii în ceea ce privește abordarea acestui segment al literaturii române: curentul „istorico-filologic”, în virtutea căruia „s-au căutat ideile și influențele, împrejurările speciale în care au apărut operele literare”, și „concepția exclusiv estetică” conform căreia literatura română veche este „doar un capitol introductiv la literatura modernă”. Volumul întâi al *Istoriei* păcătuiește, în opinia recenzentului, prin aceea că este „mai mult o istorie a culturii române” din perspectiva influențelor culturale străine. Obiecțiile recenzentului vizează necesitatea prezentării culturii române în contextul culturilor europene, căci

„toate marile curente ale culturii europene vechi au avut ecouri la noi: literatura bizantină, literatura medievală apuseană, umanismul (...)”. Vizează, de asemenea, includerea nejustificată a unor nume precum cel al lui Petru Cercel, nelegat organic de spiritul culturii române, în *Istorie*, comparativ cu anvergura europeană a operei lui Dimitrie Cantemir, „sol al unei viziuni românești asupra lumii”. □ În aceeași rubrică, sub denumirea *Alexandru Bistrițeanu despre G. Călinescu intim*, se încearcă reabilitarea celui de-al doilea mai puțin ca logician, estetician sau critic literar, și mai mult ca mare scriitor și admirator al lui Titu Maiorescu, din ale cărui studii ar fi citit cu voce tare, într-o ședință a Institutului de Teorie Literară și Folclor, pe care-l conducea, pentru a-i evidenția frumusețea scriiturii. Fire sentimentală, Călinescu „cultiva viața de familie” – familia sa fiind alcătuită din cei 20 de cercetători ai Institutului, în fața cărora și prin care pune în scenă piese din dramaturgia românească, descoperite în arhive. □ Tot în rubrica *Interviu*, sub denumirea *Victor Eftimiu despre Eugen Lovinescu* este propus, de cel dintâi, un portret spiritual al celui de-al doilea, om de o „impresionantă cultură”, cu „stil rafinat”, cu bune intuiții critice, și care „își apropiase în profunzime spiritul culturii franceze” – Victor Eftimiu l-a cunoscut în vremea când Lovinescu își pregătea doctoratul la Paris – cu „esențele clasicismului adaptat însă de el la viziunea cea mai modernă”. □ Voicu Bugariu discută romanul lui Alexandru Ivăsiuc, *Reîntoarcerea posibilă*, sub titlul *Este experimentul infailibil?* Pe fondul „mitului infailibilității experimentului”, romancierul își precede romanul printr-o „glosă de inițiere” care precizează tema cărții pentru a facilita, în opinia cronicarului, înțelegerea acțiunii în condițiile amestecului de planuri temporale și spațiale, obscurității, văzute ca „element de atracție intelectuală”, lirismului datorat „indeterminării biografice în care plutesc personajele și timpul lor”, precum și arhitecturii cinematografice a scriiturii, respectiv „capriciului savant după care sunt schimbate planurile”. Romancierul încearcă să unifice inutil secvențele mozaicate ale narațiunii prin tema „singurătății afective”, identificabilă, în opinia lui Voicu Bugariu, atât în amintirile personajului principal, Ștefan, cât și în redarea unor dialoguri purtate de personaje care nu au legătură cu protagonistul. □ În articolul *Farmecul filologiei*, Paul Antim propune câteva „însemnări” pe marginea *Varietăților critice* ale lui Șerban Cioculescu, remarcând „voluptatea amănuntului”, „tendința de exhaustivitate”, „erudiția vastă” și „aplecarea spre monografie”. Șerban Cioculescu abordează scriitori cunoscuți și scriitori obscuri, în studii precum *Ion Creangă, artistul*; *La 50 de ani de la moartea lui Șt. O. Iosif*; *Mihail Sadoveanu, creator de limbă*; *Viziunea arhitectonică la Călinescu*, sau propune abordări noi precum *Motivul lebedei la Eminescu* ori *Valori muzicale în opera lui Sadoveanu*. □ Rubrica *Genul proxim* găzduiește, sub denumirea de *Interferențe*, o analiză realizată de Aurel Tănăsescu asupra romanului polițist și de aventuri care acordă, în opinia sa, importanță firească

psihologiei eroilor. În acest sens, în romanul lui Nicolae Mărgeanu, *Cercul magic*, proaspăt reeditat, „mijloacele clasice ale genului” sunt însoțite de o certă influență a prozei de analiză psihologică, ceea ce sporește valoarea estetică a romanului. În cazul romanului semnat de Leonida Neamțu, *Acolo unde vântul rostogolește norii*, din colecția *Clubul temerarilor*, acesta propune, în opinia autorului articolului, o proză de atmosferă care „ține încordată atenția cititorilor” prin construcția de „personaje întrepide, ușor colorate romantic”, situate în „împrejurări de excepție”. □ Simion Bayer semnează articolul despre *Adolescența lui Ion Barbu*, arătând cum viitorul poet l-a descoperit pe Edgar Allan Poe, cu povestirea *Cărăbușul de aur*, ceea ce a trezit în el interesul și pasiunea pentru poezie, apoi pe poeții simbolști francezi – Rimbaud, cu *Le bateau ivre*, Verlaine și Baudelaire, iar mai apoi, pe poeții români moderni. □ Ion Dodu Bălan îi dedică lui Nicolae Labiș un articol omonim, în care îl numește „poet autentic al timpului comunist a cărui efigie a imprimat-o puternic în stihurile sale”. Identificându-l explicit pe Labiș cu ideologia comunistă, Ion Dodu Bălan afirmă că, „în poezia sa, Labiș surprinde sensurile mari ale epocii noastre, lupta ei cu inerția, devenirea morală a oamenilor, reintegrarea valorilor materiale și spirituale în locurile firești”. Mai mult, criticul pune pe seama poetului intenția de a elabora o istorie a literaturii române care să reunească personalități literare de prim rang, având, în acest sens, un cult al lui Eminescu și al lui Sadoveanu. Poezia *Moartea căprioarei* reprezintă, în opinia criticului, „cu notele ei grave, pline de umanism, brăzdate de un tragism sfâșietor”, ecoul copilăriei marcate de război dar și aderența lui Labiș la prezentul comunist – „esența vieții și substanța proteică a poeziei”. □ Constantin Cuza publică un fragment din drama în trei acte *Prințul de aur*. □ Cu o prezentare realizată de Șerban Cioculescu, „Astra” publică un grupaj de versuri ale poetei Mona Iuga. O altă prezență lirică este cea a lui Daniel Drăgan cu ciclul intitulat *Anemone*. □ Bianca Dumitrescu publică povestirea intitulată *În așteptare*, iar Ștefan Stătescu publică povestirea *Ochii lui Decebal*. □ Horia Nițulescu prezintă volumul de versuri al lui Ion Gheorghe, *Nopti cu lună pe oceanul Atlantic*. Recenzentul remarcă noutatea tematică a volumului, comparativ cu „opera unui poet cu atâtea fibre antice”, precum și „fecunda aventură spirituală” care se naște astfel, corelată cu „preferința pentru stihial, pentru vastitate și marile dimensiuni cosmice”. □ Tot în rubrica *Jurnal de lectură*, Ovidiu Constantinescu recenzează *Papuciada* lui Camil Petrescu, afirmând că în această piesă ca un „răgaz surâzător”, în care conchistadorul Luță poartă sabie de lemn și pușcoci cu dop, „a potrivit cuvintele ca pe niște hurmuzuri într-o salbă este o voluptate căreia autorul *Papuciadei* i se dăruie cu dragă inimă în această veselă epopee”. □ Ultima carte recenzată în rubrica *Jurnal de lectură* îi aparține Silviei Nicolau Cincă, se intitulează *Pisica și vorbele*, iar recenzia este semnată de Horia Nițulescu. Recenzentul plasează povestirile din volum în contextul prozei feminine specifice „ultimelor

promoții literare” și îi identifică principalele teme literare: „dragostea de viață, de oameni, nostalgia purității și a iubirii, setea de autenticitate spirituală”. Toate acestea fără, însă, ca prozele „să impresioneze la modul major”. □ Rubrica *Revista revistelor* prezintă, selectiv, texte și reviste ale căror contribuții la dezvoltarea vieții literare sunt considerate importante: în „Contemporanul” de vineri, 18 octombrie 1966, Geo Bogza publică poemul în proză *Avionul și căprioara*, iar Eugen Jebeleanu propune un profil al poetului avangardist Ștefan Roll. Revista „Familia” este apreciată pentru că deține o echipă de critici literari de valoare – Nicolae Balotă, Radu Enescu, Ovidiu Cotruș, articolelor cărora li se adaugă, în numărul 10, an II, texte inedite semnate de Radu Stanca și Victor Papilian. În numărul 10 al revistei „Femeia” Șerban Cioculescu publică o scrisoare a Hortensiei Papadat-Bengescu către N. N. Beldiceanu, în care romanciera descrie o șezătoare literară desfășurată la Focșani, la care au participat G. Topârceanu, Mihail Sadoveanu, Mihai Codreanu etc. În „Gazeta literară” – nr. 44, an XIII, Fănuș Neagu publică o evocare a lui M. Sadoveanu. Este semnalată apariția „Jurnalului literar”, revistă datorată membrilor cenacului literar „G. Călinescu”. În „Luceafărul” – nr. 45 – 46 – 47, an IX, Nichita Stănescu este prezentat favorabil de către Sorin Alexandrescu, și nefavorabil, de Gheorghe Grigurcu, iar Marin Tarangul publică un grupaj de versuri. Numărul 12, an III, al revistei „Ramuri” beneficiază de o echipă deosebit de valoroasă de colaboratori, printre care se numără Adrian Maniu, Șerban Cioculescu, Gellu Naum, Miron Radu Paraschivescu, Ion Biberi, Ovidiu Papadima, Alexandru Piru, Nicolae Carandino, Ștefan Roll, Iulian Neacșu, Ștefan Aug. Doinaș, Dumitru Țepeneag, Mihai Ungheanu etc. În numărul 20, an XVIII, al revistei „Steaua”, George Bacovia, soția sa, Agatha, și fiul Gabriel publică versuri. În revista „Tomis” – nr. 4, Marin Sorescu publică poemul *Fresca*, iar Al Protopopescu comentează volumul *Confluente literare*, al lui Cornel Regman. În „Viața românească”, nr. 11, an XIX, Henri Zalis comentează 20 de scrisori ale lui Tudor Vianu către Simion Bayer, Marcel Romanescu, Ovid Densusianu, Al. I. Stamatiad, G. Călinescu, Ion Marin Sadoveanu, Alexandru Husar etc. Revista „Lupta de clasă” publică, în nr. 11, an XLVI, un articol semnat de Mircea Handoca despre scriitorul militant Bogdan Amaru. În săptămânalul „Lumea” – numărul din 24 noiembrie, sunt semnalate volumele de traduceri în limba italiană ale unor texte de I. L. Caragiale, Liviu Rebreanu, Ioan Slavici, Duiliu Zamfirescu, Mihail Sadoveanu, Ion Agârbiceanu, Zaharia Stancu, Cezar Petrescu. De asemenea, se anunță faptul că editura franceză *Seghers* urmează să publice, în colecția *Poètes d'aujourd'hui*, culegeri de poeme din operele lui Mihai Eminescu, Lucian Blaga, George Bacovia, Ion Barbu, Alexandru Philippide. Totodată, este transmisă informația potrivit căreia traducătorul și poetul timișorean Zoltan Franyo a conferențiat despre poezia românească a epocii în cadrul PEN clubului austriac.

• [„Ateneu”, nr. 12] Editorialul *Zile solemne* este semnat de academicianul Victor Eftimiu. Autorul realizează o scurtă trecere în revistă a principalelor evenimente care au marcat evoluția istorică și culturală a poporului român. Sunt amintite: ziua de 30 decembrie 1947 „când monarhia a fost lichidată și s-a instaurat republica. (...) Republica înseamnă încredințarea puterii conducătoare în mâna unor fii aleși ai țării, investiți cu prețuirea unanimă a poporului suveran”. Alte evenimente „solemne” menționate au fost: aniversarea „cu fastul cuvenit a o sută de ani de la întemeierea Academiei române, o sută cincizeci de ani de la primul spectacol în graiul țării, în Capitala Moldovei, o sută de ani de la nașterea poetului țărănimii, George Coșbuc, trei sferturi de veac de la moartea bardului de la Mircești, Vasile Alecsandri, scriitorul, patriotul care a participat la cele mai importante evenimente ale veacului trecut, fondatorul dramaturgiei românești, cântărețul universal care a cucerit cupa de aur pentru oda închinată ginții latine. (...) S-au sărbătorit 85 de ani de la nașterea lui George Bacovia și 50 de ani de la apariția remarcabilului său volum «Plumb»”. În final, semnatarul articolului își afirmă optimismul pentru viitorul acestei țări care „vrea să cucerească într-un răstimp record toată lumina, toate bucuriile, pe care i le-au răpit veacuri întregi de obidă și de întuneric. □ Tot pe prima pagină apare și un *Colind*, semnat de Ovidiu Genaru. □ Prof. dr. Șesan Milan publică articolul *Dimitrie Cantemir, academician*, în care este menționată data de 11 iulie 1714, moment în care D. Cantemir „a fost proclamat membru al Academiei de Științe de la Berlin, academie inițiată de filozoful german G.W. Leibnitz, care a și prezidat ședința inaugurală din 1700”. Urmează enumerarea și prezentarea pe larg a „amănuntelor care au dus la promovarea din 11 iulie 1714, căci la ea au colaborat mai multe elemente constitutive și anume: D. Cantemir savantul, persoana anonimă distinsă și savantă de la Academia berlineză; țarul Petru cel Mare și cauzalitatea relațiilor istorice”. Devenind membru al Academiei din Berlin, lui D. Cantemir i se solicită redactarea unei „lucrări speciale despre țara sa. În consecință, în 1716 era redactată lucrarea «Descrierea Moldovei», ca oglindă fidelă a realității”. Demersul auctorial pornește de la „principiul său despre istorie că ea trebuie să redea obiectiv faptele, prin cercetarea cât mai completă a izvoarelor și folosirea critică a materialului, precum și de dorința sa să-și informeze colegii academicieni în mod deplin și realist. □ Articolul *În disprețul contemporanilor*, semnat de M. C. Delasabar, este precedat de un preambul în care autorul își justifică demersul actual, dedicat poetului G. Bacovia. Pornind de la un articol al profesorului Gr. Tăbăcaru, publicat în nr. 5/1925 al revistei «Ateneul cultural», se ia atitudine „față de ignoranța și disprețul cu care clasele suprapuse învăluiau pe marii creatori de artă”. Printre cei menționați se află Eminescu, Creangă Macedonski și G. Bacovia, cel pe care „nu ne ostenim să-l cunoaștem” și căruia îi va dedica un articol publicat „în fruntea numărului următor al «Ateneului» (nr. 6/1925)”. Textul conține și

unele fragmente „nu lipsite de interes” din articolul prof. Gr. Tăbăcaru. □ În cea de a treia parte a studiului *Bacovia în critica și istoria literară*, Constantin Călin menționează perspectiva lui G. Călinescu care „abstrăgea opera bacoviană din seria documentelor psihologice, morale și o situa în perspectiva analizei estetice”. Pentru G. Călinescu, Bacovia era un liric de o factură aparte, „ilustrator al propriei sale lumi, un creator de contururi și gesturi proprii”. Lui Călinescu îi revine meritul de a fi fost primul și ultimul care a susținut teză că „lirica bacoviană s-ar afla sub zodia desăvârșitei sincerități. Dincolo de aparența spontaneității lirice au fost descifrate procedee și mijloace ce urmăresc extrema stilizare”. Este amintit și faptul că, într-un studiu (prefață la volumul *Plumb*) Nicolae Manolescu, propune „imaginea inedită a unui Bacovia «bacovian, în poezie, ceea ce înseamnă un subtil compromis între cele două tendințe divergente în exegeza despre autor»”. Concluzia lui Constantin Călin este că „fenomenul bacovian nu e reductibil la o formulă. Opera care are particularitatea de a-l fi absorbit în întregime pe creatorul ei, e numai în iluzia cititorului grăbit, lipsită de complexitate, lesne descifrabilă. Originalitatea ei nu poate sta doar în modul de artă inedit, ci ea urcă în discuție chestiuni ca cea a specificității mediului, a atmosferei bacoviene, a raportului dintre observația realistă și capacitatea de fantazare a poetului, a raporturilor acestuia cu unii dintre autorii români, romantici, simbolști, ș.a”. Concluzia lui Constantin Călin este că „discutat în etape (de aici nevoia reluărilor și a confruntărilor de păreri), «miracolul bacovian» nu a fost analizat încă în toată splendoarea adâncimii sale limpezi (...) Adevăratul Bacovia nu e încă deplin cunoscut și în cercetarea sa faptul notoriu se învecinează cu enigma. Câteva certitudini există, iar un viitor portretist al poetului nu poate renunța la ele de amorul originalității cu orice preț. Bacovia a fost simțit deopotrivă om al unui timp istoric limitat și precursor al unor etape nebănuite”. □ În „Farmecul limbajului”, Nae Antonescu susține de la bun început că „poezia lui Bacovia este expresia unui conținut ideatic, de dezagregare latentă a materiei și a sentimentelor, în același timp corespunzându-i un grai distinct, muzical, foarte apropiat armoniei eminesciene, o așezare particulară a cuvintelor în frază, cu scopul de a sugera stări melancolice, depresive, și nu de puține ori protestat-tare”. Remarcând preferința poetului pentru utilizarea repetiției, Nae Antonescu identifică prezența acesteia „pe planuri diverse: la începutul și la sfârșitul versurilor, în ultimul caz acordând cuvântului funcțiunea de rimă, repartiția lui în corpul strofei devine de asemenea frecventă, versuri întregi se repetă la intervale mai apropiate sau îndepărtate, de multe ori sub forma refrenului”. Se remarcă implicațiile coloristice: „G. Călinescu vorbea chiar de unele efecte ale audiției colorate la Bacovia. S-a ajuns astfel ca fiecare culoare să exprime un conținut emotiv, să aibă o sensibilitate proprie, să echivaleze cu un sentiment, poezii întregi organizându-se în jurul unei culori: *Alb, Amurg violet, Negru, Scânteii galbene*”. O altă particularitate a liricii bacoviene este

„tensiunea emoțională realizată prin concentrarea ideii poetice în strofe puține, care evidențiază pregnant un motiv existențial. Majoritatea poeziilor lui Bacovia sunt scurte, ele refuză întinderea pe spații vaste în favoarea directă a concentrării ideilor și a imaginilor artistice”. Finalul articolului reafirmă sintetic coordonatele care asigură valoarea artistică a liricii bacoviene „cu urmași direcți, care nu s-au ridicat însă la înălțimea modelului, un vers simplu, liber și nervos, de multe ori sincopat, apoi repetat obsesiv, muzical și sugestiv, în general scurt, dar plin de semnificații și rezonanțe artistice”. □ Revista găzduiește două pagini de versuri semnate de Agatha Grigorescu-Bacovia, Alexandru Andrișoiu, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion și Anghel Dumbrăveanu. □ La cronica literară Vlad Sorianu comentează apariția volumului lui George Bălăiță, *Conversând despre Ionescu*. Apărută la doi ani după debutul, în colecția *Luceafărul*, cu cartea *Călătoria*, volumul de față este „un vădit pas înainte sub raport tematic, al mijloacelor de expresie, al substanței. (...) În actuala carte, se adaugă tematica de inspirație satirică, a comportamentelor automate prin refuzul reflexivității, sau însingurate prin alienare. Renunțarea la lirismul anterior este tot atât de adecvată ca și adoptarea unei detașări, adeseori autoironice, rezultată din lucida analizare a materialului de inspirație”. În final, recenzentul remarcă „masivitatea și adâncimea volumului, gândirea matură și pasiunea polemică a autorului: „deși povestirile sunt elaborate cu o lucidă știință a compoziției, iar impresia e de rece și obiectivă scrutare a zonelor vulnerabile ale conștiințelor, ghicim totuși sub crusta distanțării, o natură pasionată de dezbateri etice, de probleme acut contemporane”. □ Ovidiu Genaru semnalează apariția volumului *Răsfângeri*, semnat de Cezar Baltag, în care, prin exemplele oferite, încearcă să surprindă „perenitatea unor procedee ale poeziei de totdeauna, veșnic tinere. Și încă un lucru: limba poetului e nuanțată și elastică încât, în nici o formă, nu se simte torturată”. □ În *Creativitatea romantică* (II), H. Zalis abordează problema apartenenței lui Eminescu la romantism, demers susținut prin apelul la câteva studii și articole semnate de G. Călinescu, Eugen Simion, C. D. Aricescu, I. Scurtu, Ion Ștefan, Ilarie Chendi. Pentru H. Zalis, apartenența lui Eminescu la romantism este „ireversibilă, înseamnă atitudine, afinitate, corespondență ideală între mesajul lăuntric al personalității cu tot ce implică el – dragoste de țară, senzualitate și reverie filozofică, programul politic. (...) Prin toți factorii menționați, Eminescu își înscrie opera pe o traiectorie tot mai decis romantică. □ În *Teatrul lui Ion Luca*, C. Isac surprinde imaginea unui „scriitor nedreptățit” pe care critica literară „a preferat să-l treacă expeditiv”. Realizând o trecere în revistă a principalelor coordonate ale operei dramatice, C. Isac remarcă în dramaturgul băcăuan, scriitorul capabil să creeze „caractere dinamice, conflicte ascuțite, evitând retorismul. (...) Autorul inventă cuvinte scormonind fondul de aur al limbii române. (...) Dramaturgul băcăuan reclamă cel puțin acum, din partea criticii, a preocupare ce i se cuvenea demult”. □ Cu

articolul *Despre „spiritul folcloric”*, V. Adăscăliței se ocupă cu definirea conceptului evidențiat în titlu, preocupare des întâlnită la toți observatorii fenomenului cultural-istoric, dar căruia nu i-au fost lămurite precis limitele tocmai pentru că „(...) spiritul folcloric prezintă laturi numeroase și evident nuanțate care se cer atent și analitic luate în considerare”. □ Publică versuri Ioanid Romanescu, Mihail Sabin, Iordan Lucaci și Ion Lazu, Andrei Ciurunga, D. Kelmer, Gheorghe Izbășescu, Ion Panait și Petre Got; pe ultima pagină poate fi citită poezia *Țară de Radu Cârnci* □ *Ancheta „Ateneu”* lansează douăsprezece întrebări pe tema *Anul literar 1966*. Respondenții sunt cunoscuți oameni de cultură, între care amintim: Vladimir Streinu, Maria Banuș, M.N. Rusu, Petre Stoica, Mihai Drăgan, Șerban Foarță. Problematica propusă în cadrul celor douăsprezece întrebări vizează analiza fenomenului literar din 1966, centrată pe următoarele aspecte: stabilirea unei ierarhii valorice privind cele mai bune cărți apărute în 1966 (poezie, proză, critică literară), dar și cele mai slabe; ce lucrări valoroase ar merita premiul Uniunii Scriitorilor și premiul Academiei; implicarea publicului și a specialiștilor în stabilirea celor mai valoroase lucrări; puncte de vedere asupra activității editoriale din 1966; sugestii pentru stimularea creației literar-artistice; necesitatea inițierii unei reviste de poezie și redeschiderea cafenelelor literare și a cenacurilor de mare prestigiu; implicarea tinerilor în schimburi culturale și documentări externe; puncte de vedere privind traducerile din literatura universală, înființarea unor colecții speciale care să reediteze cărțile tinerilor scriitori valoroși, reeditarea unor cunoscute lucrări de critică literară. Așa cum reiese din nota redacției, pe lângă cei ale căror răspunsuri sunt publicate în nr. 12/1966 al revistei, răspunsurile celorlalți respondenți (Nina Cassian, Mihail Petroveanu, Eugen Simion, Nicolae Țațomir, Romulus Vulpescu și Vlad Sorianu) vor apărea în nr. 1 / 1967 împreună cu concluziile redacției. □ C. Călin prezintă lucrarea lui I. D. Lăudat, *G. Ibrăileanu în etapa socialistă*; Sergiu Șerban semnează recenzia la Ana Barbu *Nunta de argint*; G. Pătrar semnalează apariția volumului *Tânărul meu Ulise* de Traian Coșovei, iar N. Nicolescu prezintă cartea *Curentul literar de la Contemporanul*, semnată de profesorul G. C. Nicolescu.

• [„Cinema”, nr. 12] Dumitru Carabăț semnează *Direcția eseistică și neoliteraturizarea*, continuarea textului din numărul trecut: „Direcția pe care o preconiza acum câțiva ani *Viața nu iartă* s-a dovedit a fi viabilă. Mai mult, filmul poate fi încadrat într-un efort mai larg pe care l-a făcut arta cinematografică în genere prin activitatea câtorva regizori – Alain Resnais, Federico Fellini etc. – de a înnoi mijloacele de expresie ale cinematografiei. Dar, ca și operele acestora, filmul nostru a fost în mare măsură rodul unei reacții, al unei atitudini polemice de pe urma căreia echilibrul operei se resimte. Pe de altă parte, fugind de literatură, de ceea ce alcătuia împrumutul de reguli pe care arta cinematografică îl făcuse de la început din arta literară, această direcție nouă în

cinematografie s-a întâlnit cu o «nouă» tradiție literară care ține de experiențele mai recente ale prozei. Acest fenomen a determinat un efect nescontat și nedorit, pe care l-am putea numi un proces de neo-literaturizare a filmului. (...) Cinematograful epic reconstituie evenimente (*Răscoala* reface epopeea revoltei țăranilor din 1907, *Pădurea spânzuraților* reconstituie atmosfera primului război mondial, *Tudor* povestește marșul eroic al pandurilor din 1821 etc.). Această caracteristică esențială determină forța direcției epice. Aplicate într-o formă pură la fenomenele existenței contemporane, care ar trebui să alcătuiască substanța principală de inspirație a cinematografului noastre, criteriile structurii epice ar putea însă apărea la un moment dat ca niște haine prea largi. Existența de fiecare zi, viața oamenilor simpli nu este compusă numai din «evenimente». Pe de altă parte, și cealaltă direcție, cea eseistică, trăgându-și substanța din «cazuri», poate duce și ea la deformări, la ruperea faptelor de propria lor semnificație. (...) După cum se vede, limitele ambelor direcții nu sunt doar de ordin îngust stilistic, ci în primul rând de ordin problematic. Peisajul cinematografic românesc îi lipsește încă o a treia dimensiune – filmul prezentului, al dezbaterii problemelor contemporaneității, al surprinderii dintr-un unghi de vedere esențial a existenței poporului nostru, în epoca construirii socialismului și comunismului”. □ Valerian Sava semnează cronica *Dr. Faust XX*, despre filmul în regia și cu scenariul de Ion Popescu Gopo: „Cu *Dr. Faust XX*, Gopo părăsește și el mitologia națională, reluând investigațiile sale solitare. (...) Gopo își scrie singur scenariile și este, cu mi-am spus, singurul nostru regizor care realizează în fiecare an câte un film. Se pare că aceasta nu e suficient pentru ca al cincilea film al său, promis a fi marele film, să fie într-adevăr așa cum îl dorim”. □ Adina Darian semnează cronica *Golgota*, filmul în regia lui Mircea Drăgan și cu scenariul de Nicolae Țic, Mircea Drăgan: „*Golgota* este o tragedie născută din mizerie și nedreptate socială. Ea este concepută ca un fel de prelungire sau de epilog al *Lupenilor 29* și urmărește ecourile individuale ale unui dramatic moment social. (...) Scenariștii pentru a generaliza sensul povestirii, pentru a arăta că nu ne aflăm în fața unui caz singular așa cum se spune și direct printr-o replică rostită în film: «Mai sunt multe ca noi, dar le-a fost frică să vină», construiesc mai degrabă un personaj colectiv, dar un personaj colectiv care se resimte uneori de pe urma unei insuficient de pregnante caracterizări a persoanelor care îl reprezintă”. □ Într-un reportaj realizat de Eva Sârbu, *Ultimele filme pe 1966*, apar mai multe texte: *Subteranul* din punctul de vedere al scenaristului (scenaristul Ioan Grigorescu): „- N-am schimbat nimic de la povestea în sine, am montat-o numai altfel, am dozat-o altfel. Filmul era prea epic și comporta prea multe explicații de natură tehnică – spune Ioan Grigorescu. Am câștigat în felul acesta mai mult suspense. Poate puțin prea mult. (...) Deseori vorbim despre specificul cinematografic ca despre o formulă criptică, care apare unora ca o superioritate, dar care, în fond, este cel mai prozaic lucru: meseria. În primul

rând – și cel mai greu de realizat dar cel mai necesar – este să știi să citești un scenariu, să-l descifrezi. După șapte ani de colaborare cu cinematografia noastră și după trei scenarii realizate, pot spune că abia acum am învățat să citesc un scenariu și, știind să-l citesc, să și scriu unul”.; *Șeful sectorului suflute Un ciné-vérité?*, un text în care regizorul Gh. Vitanidis spune: „- Va fi mai mult o adaptare cinematografică decât un film «după o idee». Am și acum impresia că piesa lui Mirodan oferă mai multe posibilități pentru ecran decât pentru scenă...”.; la finalul acestui montaj, supranumit *Documentarul la sfârșit de an* apar texte: Nicolae Labiș *Un documentar bazat pe documente*, un scenariu de Gheorghe Tomozei în regia lui Erich Nussbaum: „Un film despre Nicolae Labiș se putea face în fel și chip. De ce s-au oprit scenaristul și regizorul la modalitatea unui film-mărturisire, a unui film-interviu? – *Am vrut să facem un documentar pur, credincios genului și voit fără «atmosferă»*, răspunde Nussbaum – *Asta a fost o idee regizorală. Nussbaum mi-a retezat niște elanuri de transfigurare poetică în fond inutile* – spune Gheorghe Tomozei. (...) – *Despre Labiș nu există nimic. Nici un centimetru de peliculă, deși a trăit în epoca cinematografului. A trebuit să ne mulțumim cu câteva fotografii și scrisori... De fapt cred că într-un fel am încercat să reparăm, tardiv, greșeala de a nu se fi filmat atunci nimic cu el, despre el. Mai târziu ar fi fost și mai greu. Acum mai există casa lui, părinții, oamenii care l-au cunoscut. Gh. Tomozei, care a fost prieten și coleg cu Labiș, a povestit foarte multe lucruri despre el. Mi-a reținut atenția unul care mi se părea că întregeste portretul poetului: «Labiș – spunea Tomozei – iubea foarte tare filmul. Îl pasiona, îl fascina. Deși nu înțelegea nimic. Râdea la Eistein, dar avea un ochi foarte viu pentru film și o candoare de copil în fața lui. Stătea la cinematograful cu sufletul la gură. Se foia pe scaun, pufnea, râdea, participa cu toată ființa. Era un spectator formidabil și în secret nutrea ideea de a face o dată film...”.*

□ Radu Cosașu semnează în secțiunea *Contracronică* textul *Exigențe și sfârșit de an*, referindu-se la „obiecțiile adresate rubricii noastre de D. I. Suchianu în articolul său *Exigențele Contracronicii* (din «Cronica», 1. octombrie 1966)”, despre care spune: „Obiecțiile lui D. I. Suchianu sunt cinstite, curate, foarte personale – amestec de ingenuitate și încăpățănare superioară, de spirit prob și dulce plăcere de a șicana profesional. Marea lor calitate este însă în altă parte: ele invită la un răspuns, la un răspuns care depășește temperamentul persoanelor aflate în joc, vizând mai departe, la unele probleme ale criticii noastre cinematografice”. În concluzie explică: „Gândim altfel: contracronica trebuie să aibă – în situația existentă – alte tensiuni și alt obiect. Ea trebuie să se ridice de la persoane, la idei, să fie contra cronicilor, și nu contra cronicarilor. Contra cronicilor gândite unanim care duc la un acord indiscutabil acolo unde totul e discutabil – discutabil fără răcă, fără patimă deșartă și cuvinte grele. Tensiunile ei urmează a fi tensiunea dintre un film și cronicari și, mai ales, dintre un film și acel cronicar foarte

interesant care se numește publicul. E straniu câtă tăcere păstrează exigențele lui D. I. Suchianu în jurul publicului. Și totuși nici un critic – cronicar sau contra-cronicar – nu mai poate face abstracție de acest «dublu» al său, dacă nu vrea să cadă într-un aristocratism steril. «Cronicle» publicului, adeziunile sau neadeziunile lui, pot irita, entuziasma, deruta, uimi – nici un film încă nu poate fi gândit în afara lui, orice ar susține indiferenții ceri mai ipocriți. Disprețuirea publicului sau lingușirea lui nu sunt la fel de urâte. Contracronica trebuie să stabilească o relație demnă, în primul rând cu publicul și după aceea să vizeze «confrații». Fără a-i fi teamă de «educativ», ea ar urma să-i propună o altă cronică acolo unde el a văzut altfel, să-i susțină o viziune, la care criticii nu au aderat din prejudecată (prejudecată față de melodramă, de pildă) și mai ales să-i educe privirea, să-i deschidă ochii. e încă prea multă lectură în sălile de cinema – prea mult confort literar și prea repede se respinge ceea ce e inconfortabil pentru ochi. A propune insistent publicului de cinema să depășească literatura și teatrul – iată ce mi se pare a fi încă o tensiune nouă și fertilă pentru cronicar și contra-cronicar. Riscul de a «aluneca în cronica propriu-zisă» nu e prea mare, și nu e înfricoșător. Fiind o nouă expertiză, o contra-expertiză, ea nu va putea ocoli «dosarul afacerii», prezentându-l însă într-o lumină nouă. Căci contracronica, în ultima instanță – indiferent de titularul ei, indiferent cum se va numi – trebuie să fie o lumină nouă asupra filmului discutat. Avem credința – la început de an nou – că exigențele proprii sunt ceva mai înalte decât cele ce ni se propun”. □ Din *Informații – studioul „București”* aflăm: „La Buftea, în luna noiembrie, două filme polițiste au luat stratul împreună: *Maiorul și Moartea*, scenariul Ion Băieșu și Alexandru Boiangiu, regia Alexandru Boiangiu, imaginea Nicu Stan, decoruri Virgil Tastaman, costume Gore Gertruda. Din distribuție semnalăm pe: Vasilica Tastaman, Draga Olteanu, Nelly Nicolau, Monica Ghiuță, Radu Beligan, Florin Scărlătescu, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Gheorghe Dinică și Mircea Crișan. *Amprenta*, scenariul Dimos Rendis, dialogurile Eugen Barbu, regia Vladimir Popescu-Doreanu, imaginea William Goldberg, decoruri și costume Constantin Simionescu. În distribuție: Marga Arbu, Camelia Zorlescu, Emmerich Schäffer, Emanoil Petruț, Ion Dichiseanu, Paul Sava, Mișu Fotino etc. Se află în perioada de pregătire seria a II-a a *Haiducilor: Răzbunarea haiducilor*. Scenariul Eugen Barbu, Mihai Opreș și Dinu Cocea, regia Dinu Cocea, imaginea George Voicu, decoruri Marcel Bogos, costume Hortensia Georgescu. Filmările vor începe probabil abia în luna martie”. □ Ov. S. Crohmălniceanu revine la rubrica *Cronica cine-ideilor* cu textul *Dispare filmul polițist?*: „Cine privește însă lucrurile mai îndeaproape va constata că, de la o vreme, se fac puține filme polițiste propriu-zise. Genul lor e devorat treptat, dar sistematic, de alte genuri. O autentică anchetă detectivă, cum a fost cea a inspectorului Maigret din *Afacerea Saint-Fiacre*, devine un eveniment. În majoritatea cazurilor i se substituie «thriller»-ul (*Psycho* al lui Hitchcock),

comedia polițistă (*Caidul*) filmul de spionaj sau cu gangsteri (*Copian își asumă riscul, Am fost cândva hoș*). (...) Constatărea ne duce însă repede la o problemă vitală nu numai a filmului, ci și a romanului polițist contemporan, care și-a schimbat în anii din urmă complet caracterul. Cine vorbea până ieri de romanul polițist se gândea imediat la Conan Doyle sau la Agatha Christie ca reprezentanții cei mai autorizați ai genului. Amatori de literatură detectivă le rosteau numele cu un suprem respect. Conan Doyle, Agatha Christie, S. S. Van Dine, Simenon erau autoritățile cele mai înalte în câmpul romanului polițist, ca Balzac, Tolstoi sau Dostoievski în câmpul romanului obișnuit. Acum, asemenea nume sunt citate cu o condescendență strivitoare iar tipul de literatură care li se asociază e socotit mort și îngropat definitiv. Romanul polițist ar fi fost redus, datorită lor, la un simplu refuz mintal, pe care cititorul era invitat să-l dezlege împreună cu detectivul, folosind exclusiv, cum zice eroul Agathe Christie, Poirot, «micile celule cenușii». Viața ar dispărea din asemenea exerciții enigmistice, acțiunea s-ar rezuma la o acumulare de date menite să furnizeze soluția posibilă a problemei, dar și să o ascundă totodată prin nenumărate piste false; pasiunile omenești, instinctele, mediul delicvent s-ar abstractiza în astfel de istorii artificiale, ajungând pură ficțiune”. □ În rubrica „Cartea de film” Ion Barna semnează textul despre cartea *Dictionnaire du Cinema et de la Télévision* de Maurice Bessy și Jean-Louis Chardans, vol. I (ABC), Jean-Jacques Pauvert Editeur, Paris, iar E. Voiculescu semnează un text despre *Stati, dnevniki, zamâsli* (Articole, jurnale, gânduri) de Dziga Vertov, Ed. Iskusstvo, Moskva, 1966.

• [„Familia”, nr. 4] Gheorghe Grigurcu scrie, folosindu-se numeroase citate, despre concepția critică a lui I. D. Bălan, din volumul *Valori literare*: „Autorul susține cu argumente oarecum diferite de cele puse în joc în recenta și apriga dispută prilejuită de apariția *Lecturilor infidele* ale lui N. Manolescu, ideea autonomiei criticii, care nu poate fi *ancilla creationis*. Critica este «conștiința de sine a unei literaturi». (...) Perspectiva marxist-leninistă sparge tiparele tehnicismului îngust, ale rutinei, asigurând o comunicare vie, substanțială, între viață și artă. Pe această cale, critica își lărgeste considerabil orizontul, «împunându-se ca un mod de a privi viața și literatura într-o conexiune dialectică». (...) Ea își integrează deopotrivă datele moderne ale științelor umaniste și impresiile nemijlocite pentru a deveni «forma unui umanism eficace», «o dezbatere despre om, despre problemele mari ale existenței». Cu alte cuvinte, actul critic se cuvine să-și tragă substanța nu numai din obiectul său ci și din întreaga problematică existențială, să se tonifice prin contemplarea directă a vieții. (...) În condițiile aplicării învățaturii partidului în domeniul literaturii, stabilirea valorilor are loc în urma unei operații mature, pline de responsabilitate, prin raportare la patrimoniul literaturii naționale și universale. La rândul său, ideea de specific național încetează de a mai fi o speculație cu caracter metafizic, izvorând «din considerarea materialist –

istorică a rolului maselor, a contribuției lor milenare la făurirea culturii». (...) Raportarea analizelor literare la coordonatele social-politice este la I. D. Bălan o operație organică, în deplină conformitate cu modul său de a percepe literatura ca un fapt de viață. Autorul *Valorilor literare* vibrează în contact cu personalitățile culturii, aserțiunile sale par a-i reprimă o stare afectivă și mai vie decât cea pe care consimte a o exprima. Se revelează astfel o mentalitate cronicărească (filtrată prin N. Iorga), în virtutea căreia faptele evocate sunt «puse la inimă», utilizate drept pretexte pentru afirmarea unor atitudini generale. Criticul e un exponent continuu al intereselor și simțirii obștești, un promotor al principiului legăturii indestructibile a literaturii reprezentative cu viața poporului: «Literatura nu poate trăi – scrie el cu o ardoare pașoptistă – în afară de popor, cum nu poate încolți un bob de grâu pe un bulgăre de cristal». (...) Prin înalta ei ținută ideologică marxist-leninistă, ca și prin meșteșugul propriu, pătruns de nobile elanuri, al autorului său, *Valori literare* de Ion Dodu Bălan e o carte valoroasă, sporind zestrea criticii noastre actuale”. □ Ștefan Augustin Doinaș, Ion Bănuță și Elena Văcărescu sunt numele care reprezintă poezia de final de an din paginile „Familiei”. □ O pagină cu *Ode* din Horațiu în traducerea lui G. Călinescu poartă specificația „inedit”. □ Tot în cadrul secțiunii *Univers*, Romulus Vulpescu traduce o pagină din Alfred Jarry. Despre *Tradițiile poeziei românești* (I) scrie I. Negoșescu, prezent și în cadrul cronicii literare semnate de Gh. Grigurcu la volumul său intitulat *Scriitori moderni*. □ Alexandru Andrișoiu evocă prietenia sa cu Nicolae Labiș în articolul *La deceniul dramatic Labiș*.

• [„Lupta de clasă”, nr. 12] Teodor Vârgolici semnează articolul *Contribuții la discuția despre specificul național în literatura română*, cu următoarele secțiuni: *Studierea tradițiilor și spiritul actualității, Mediul rural – singurul izvor al specificului național?, Valorile autentice ale folclorului și excesele tendințelor arhaizante, Specificul național – condiție a universalității literaturii*.

• [„Orizont”, nr. 12] În manieră anticipativă, poezia patriotică (Damian Ureche, Traian Dorgoșan) deschide prima pagină a acestui număr, în sensul că ea stă sub semnul sărbătoririi datei istorice a Unirii Principatelor din 24 ianuarie. □ Pe aceeași temă istorică, Corneliu Popeți își aduce contribuția la *O nouă sinteză asupra vieții și operei lui Cuza*. □ Accente ale iubirii de țară apar și în poemele semnate de Petre Paulescu și Al. Popescu-Negură sau sunt pastişe ale unor modele poetice după Federico Garcia Lorca sau Rimbaud (Al. Jebeleanu). Poetizând pe alte teme, mai apar Miron Chiropol, Nicolae Dolângă, Horia Guia, Sabin Opreanu. □ Comentând volumele de critică ale unor confrăți precum Șerban Cioculescu (*Varietăți critice*), Cornel Regman (*Confluențe literare*), N. Manolescu (*Lecturi infidele*), Adrian Marino (*Viața lui Al. Macedonski*) Șerban Foarță realizează o critică a criticii, în studiul intitulat *Mozaic critic 1966*, din care cităm: „Mai e necesar să fac inventarul

calităților lui Manolescu? Probabil, de vreme ce entuziasmelor li s-au substituit, recent, criticile nihiliste. E adevărat ca mulți entuziaști au realizat, aclamându-și simpatia, performanțe de un comic interplanetar. După cum e la fel de adevărat că nihiliștii au întrecut măsura. Noi nu-i contestăm – falsă concesie – talentul, au spus ei. Manolescu însă nu există. Stilul lui Manolescu este stilul lui Călinescu. Ideile lui Manolescu sunt ideile lui Călinescu. Manolescu nu poate citi nimic fără ghid”. ■ Încercând să răspundă la întrebarea cât de actuale mai sunt scrierile romancierului polonez, Rodica Ciocan-Ivănescu popularizează opera scriitorului polonez Henryk Sienkiewicz, prilejul fiind împlinirea a o sută de ani de la nașterea acestuia. □ Pe linia aceleași idei sărbătorești, Partenie Murariu comemorează viața și scrierile cărturarului Antim Ivireanul, la împlinirea a 250 de ani de la moartea mitropolitului. □ Pavel Bellu aduce în atenția publicului degustător de artă, operele sculptorului Romul Ladea care „nu sculptează oameni, ci epoci”. □ Recenzenții acestui număr sunt preocupați de Victor Bârlădeanu, *De la Dunăre la Adriatică* (Theodor N. Trăpcea), *De ce zboară vulturul*, nuvelele lui Augustin Buzura, (Silviu Guga), poezia lui Ion Pop, *Propuneri pentru o fântână* (Corneliu Nistor), monografia lui D. Micu, *George Coșbuc* (Iordan Dăcu) și lucrarea lui Vasile Popeangă, *Presa pedagogică din Transilvania, 1860-1918* (Dumitru Dijmărescu, Ion Bulea).

● [„**Ramuri**” nr. 13] N. Carandino semnează *Cronicari între cele două războaie*: „Mulți cronicari au fost între cele două războaie; mai mulți decât ziare și publicații. Pasiunea teatrului nu cuprinsese încă masele, dar stăpânea intelectualitatea. Lumea «bună» și snobii continuau să umple sălile de premieră din considerente mondene sau de-a dreptul vestimentare; tagma scriitorilor însă, a ziariștilor, a liberilor profesioniști, a universitarilor și a studenților considera arta scenei ca una de rafinate delicii – poartă deschisă spre cultură și progres”. ■ La *Comentarii critice... de Al. Piru*, cunoscutul istoric și critic literar analizează *Simbolismul românesc*: „Printre lucrările de reconsiderare a moștenirii literare *Simbolismul românesc* de Lidia Bote (E.P.L., 1966) este un studiu critic fundamental. Subliniez de la început acest lucru, deoarece critica l-a semnalat până acum cu totul superficial, iar cineva a publicat o recenzie în chip neașteptat negativă, derutantă. În ciuda unor rezistențe care se mai manifestă sau nu s-au pronunțat încă, dosarul simbolismului românesc a fost, prin monografia Lidiei Bote, definitiv închis. (...) Meritul deosebit al lucrării Lidiei Bote stă în prezentarea exhaustivă, în cea mai mare parte exactă și nuanțată, a mișcării simboliste românești în toate implicațiile ei teoretice și practice. Documentarea, totdeauna interesantă, e adesea surprinzătoare și nu o dată amuzantă. (...) Nu mai revenim asupra chestiunii absenței în poezia simboliștilor a unei «concepții înaintate de viață» pentru că la adevărații simboliști, autoarea însăși o demonstrează, nu e vorba deloc de blazare, ci, indirect, de protest, evaziunea având semnificația inacceptării unui

mod de existență”. ■ În cadrul secțiunii *Laborator de creație* următoarea notă precedă lucrările în versuri ale unor începători în ale scrisului: „Lucrările pe care le publicăm în pagina de față marchează un început. Un început încă modest, la care se vor alătura, suntem siguri, bucăți ce vor cuceri tot mai mult sufragiile cititorilor noștri. Nădăjdum că vom putea contribui, astfel, la amplificarea emulației intelectuale pe care spiritul universitar este chemat s-o întrețină în cadrul activității culturale din regiune, definindu-și, tot mai pregnant, un timbru propriu, căutări creatoare mereu mai rodnice”. Aceștia sunt: Gheorghe Popescu (*Incandescență; Cântec pentru Nicolae Labiș; Primăvara – salcie despuiată; Dor*); Ion Nica (*Aceste margini de lunci; Trebuia*); Vasile Danciu (*Țară de dor; Tăcere*). ■ Ion Biberi scrie despre *Poezia lui Ion Caraion*: „Poezia lui Caraion dezvăluie o întreagă cosmologie, întemeiată pe intuiția participării faptelor vieții și lumii, unele la altele: meditația și visul își află împlinire în faptă, dincolo de suferințe, de așteptări. Cântecul său este stenic, bărbătesc, îndreptățind nădejdi. Se afirmă în aceste pagini o vigoare, un toc recules, o demnitate. (...) Se definește în aceste poeme o împlinire: poetul, expresie a vieții universale, pe care o cuprinde, încununând-o”. ■ La secțiunea *Cărți – Reviste – comentarii – note – atitudini* apare articolul *Camil Petrescu: Obsesia autenticității* de Ovidiu Ghidirmic: „Facultatea dominantă a unei personalități complexe ca aceea a lui Camil Petrescu ni se pare a fi legătura directă și absolut sinceră cu oamenii, cu situațiile, cu fenomenele. Ea provoacă inteligența și naște spiritul polemic. Sinceritatea trăirii neîngrădite de prejudecăți și conveniențe depășește simpla atitudine spontană; susținută de predilecția spre meditație duce în mod inerent la problema autenticității existenței. (...) Prin similitudini de idei și imagini artistice, opera lui Camil Petrescu se impune pe plan universal ca un moment important în evoluția gândirii europene, anticipând o întreagă mișcare filozofico-literară. Literatura sartriană are un precursor solid la «Porțile Orientului»”. □ Sub titlul *Un fapt de cultură: „Bibliografia analitică a periodicelor românești*, Nicolae Belu afirmă: „*Bibliografia analitică a periodicelor românești* (I, 1790 – 1850), operă științifică nouă la noi, realizată în cadrul Bibliotecii Academiei R.S.R. și al Institutului de istorie «Nicolae Iorga» în redacția lui Ioan Lupu, Nestor Comariano și Ovidiu Papadima. – este de un real folos cercetătorului care-și propune să întreprindă studiul primei decade a sec. al XIX-lea”. □ În dreptul inițialelor G. O. apare recenzia la Geo Dumitrescu, *Nevoia de cercuri*: „De fiecare dată lectura poeziei lui Geo Dumitrescu ne relevă una din însușirile importante ale poetului: febră continuă a căutărilor, dorința explorării zonelor necunoscute ale lirismului. (...) Noul volum nu poate fi privit decât din perspectiva operei întregi, ca un moment de împlinire a unui poet complex, greu de cuprins într-o formulă. Există totuși un sentiment dominant care străbate întreaga poezie a lui Geo Dumitrescu și-i definește fizionomia spirituală: sentimentul comuniunii cu mulțimile, care generează în planul expresiei

și un «democratism» al formei”. □ Romul Munteanu, cu monografia sa despre *Brecht*, intră în vederile critice ale lui G. Gheorghiuță: „Concentrată în aproape 350 de pagini, lucrarea se sprijină pe un bogat material documentar, propunând interesante puncte de vedere, explicând riguros dimensiuni fundamentale pentru înțelegerea teatrului brechtian, fiind, în acest chip, o «introducere» în opera lui Bertolt Brecht. (...) Monografia lui Romul Munteanu realizează un portret autentic al excepționalei personalități care a fost Bertolt Brecht”. □ Despre Gheorghe Pituț și volumul său *Poarta cetății* scrie V. Alexandru: „Poezia lui Gh. Pituț este o poezie încărcată de sensuri, e mustesc dincolo de învelișul cuvintelor, cu deosebirea că «filozofia» are, după cum s-a remarcat, mai degrabă un caracter popular, fiind lipsită de convenție și relativizare. Poetul pendulează permanent între întrebări și certitudini, între elanuri și îndoieli, semn că alături de robustețea primară își face loc sensibilitatea modernă”. □ A. N. intervine polemic în scurta notă *Cu critica, mai mult sau mai puțin...*: „În numărul din 26 noiembrie al unui săptămânal bucureștean, Boris Buzilă, la rubrica *Cartea* din pagina *Artistice-culturale* în care semnează de o bună bucată de vreme, înserează câteva «considerațiuni» mai mult sau mai puțin docte (ca să-l cităm pe critic) despre recent apăruta carte de nuvele a lui George Bălăiță. Firesc, nimeni nu-l oprește pe criticul în cauză să aibă păreri. Ceea ce atrage în ultimul său «cartuș» este lipsa de echitate cu care încearcă să discrediteze în câteva fraze un scriitor, faptul că face afirmații fără și le sprijini pe o aluzie de argument. (...) Lăsând la o parte ținuta articolului și etica autorului ne punem întrebarea: cui folosesc asemenea intervenții «savante»: editurii, autorului, publicului? Prea multă generozitate!”. ■ Semnându-și cronică literară *Două nuvele*, Mihai Ungheanu se justifică: „De obicei rubricile cronicilor literare se ocupă de volume (înțelese ca evenimente literare). Nu întotdeauna însă un volum este și un eveniment literar și de multe ori în reviste stau risipite lucruri mai demne de supus atenției cititorilor decât o culegere oarecare de nuvele sau un roman neinspirat de la prima la ultima pagină. Pentru a le comenta este nedrept să așteptăm apariția lor în volume, cu atât mai mult, cu cât contribuția lor la climatul literar ar fi atunci de domeniul trecutului. Ne oprim aici la două din aceste apariții, *Reconstituirea* de Horia Pătrașcu și *Eclipsa de soare* de Ion Lăncrănjan. (...) Pe toată întinderea nuvelei, Horia Pătrașcu e preocupat de sublinierea acelor imponderabile care împing oamenii în situații neconforme unui program rigid. Este istoria consecințelor unui raționament greșit care poate lua posibilitatea drept realitate. Interpretate așa, faptele suferă o deplasare de sensuri, urmată de grave mutații sufletești, la cei doi eroi. (...) Dacă e de reproșat ceva acestei nuvele ar fi încăpățânata tentativă a perfecțiunii, calitatea de a fi prea rotundă, excesul regizoral. CU alte cuvinte, ceea ce strică acestei bucați, scrisă excelent, sunt tocmai calitățile care o fac vecină cu performanța. Foarte interesantă este și *Eclipsa de soare*, semnată de Ion Lăncrănjan în *Gazeta literară*. (...) O

anumită insistență explicativă care divulgă prea repede caracterele eroilor (sunt expuse succesiv gândurile unuia sau altuia, procedeul parazitărilor într-o nuvelă ce ar fi putut miza pe amânarea explicațiilor) avertizează pe cititor mai repede decât ar fi fost cazul asupra intențiilor autorului”. ■ Sub titlul de rubrică *Arhiva olteană*, redacția revine cu precizările intitulate *Un Conachi avant la lettre?: Un manuscris rar din biblioteca Bibicescu de la Tr. Severin: culegerea de poezii populare din 1821 a lui Bizanțiu Densușianu*: „Într-un număr anterior al revistei «Ramuri» (numărul 6/23/1966) semnalăm existența unui manuscris necunoscut al lui Bizanțiu P. Densușianu în biblioteca de la Turnu Severin. O primă prezentare a valorosului manuscris a fost făcută de către Grigore Traian Pop. Ipoteza propusă atunci a fost confirmată de cercetarea ulterioară amănunțită, făcută de prof. dr. docent Dan Simionescu, care prezintă însă drept probabilă paternitatea unor poezii atribuite lui Bizanțiu P. Densușianu”. □ O adevărată cohortă de poeți ocupă paginile acestui număr: Eugen Constant (*Iluminarea Solitarului*); Petre Dragu (*Columna victoriei*); Mihai Dușescu (*Sentiment iernatec*); Ion Segărceanu (*Ochii pământului*); Camil Poenaru (*Oltenească*); Radu Tudor (*Vis*); Doru Râmnicăneanu (*Naștere*); Emil Bumbu (*Lecție*); Ion Armanu (*Morile mele...*); George Barbu (*Am frământat...*); Ion Matei (*Moment introspectiv*); Păchian Ion Tatomirescu (*Declarație*). ■ *Povestea vorbii* este dedicată *Folclorului*; sunt redată textele *Cântecul miresei*; *Urătură la nuntă*; *Zorile*; *De dragoste*, *De belșug*; *Doi copii*; *De strigat somnul la copii și D-ale Motrului* culese cu mult timp în urmă de C. Brăiloiu. □ Sub semnătura redacțională apare textul *Cenacelu*, care vorbește prin el însuși despre elanurile lirice, aproape de nestăvilit, ce cuprind, număr de număr, publicația. Aceasta este deschisă mai ales tinerilor din regiunea Oltenia: „În intenția revistei noastre, rubrica *Cenacelu* ca fi nu numai locul de întâlnire a celor mai reușite texte literare ale tinerilor noștri corespondenți, ci o posibilitate de lucru continuă. Nu se vor opera, așadar, numai selecții, ci se vor discuta izbutirile și neizbutirile debutanților, cu recomandări și o îndrumare atentă. (...) Noua noastră rubrică își propune o legătură tot mai strânsă, activă, de lucru, cu cercurile și cenaclurile literare din regiunea Oltenia, pentru sprijinirea activității lor creatoare, pentru promovarea de noi talente, pentru creșterea atentă, plină de răspundere, a unor valori artistice autentice. Ne propune să găzduim, în paginile noastre, o poezie cu adevărat frumoasă, poezia epocii noastre, reflectând idealurile și aspirațiile unui popor aflat în plin avânt constructiv, o poezie modernă, la nivelul de exigență al sensibilității contemporane, tulburătoare în revelații și incantații sublime”. □ Fragmentul de proză *Floarea teiului* de Romeo Popescu, este prefăcut de următoarea notă: „Recent, Romeo Popescu a pus punct primei forme a unei proze de ficțiune și de mare întindere: un roman, intitulat (provizoriu) *Floarea teiului*, în care sunt descrise întâmplări și destine contemporane, selectate din două medii pe care autorul le cunoaște îndeaproape: satul

oltenesc și șantierul industrial. (...) Oferind cititorilor câteva extrase din manuscrisul cărții sale, o facem în dorința de a saluta un început ce trebuie continuat prin eforturi și mai intense”. □ Intențiile de mai înainte sunt continuate în *Tradiția ceneclului în viața literară românească*, transcrierea expunerii lui Al. Piru la deschiderea *Serilor „Ramuri”* și a Ceneclului filialei din Craiova a Uniunii Scriitorilor: „Ideea înființării unui ceneclu literar sub egida filialei Uniunii Scriitorilor din Craiova mi se pare, din toate punctele de vedere, bine venită. Aici se vor putea întâlni și confrunta scriitorii reputați din regiunea Oltenia, vor putea citi din creațiile lor tinerii afirmați în ultimii ani și vor face primii pași începătorii, marii așteptați. (...) Înainte de a porni la drum, poate că nu e rău să rememorăm pe scurt activitatea celor mai importante cenecluri literare românești din trecut., întrucât momentul nostru se caracterizează printr-o atenție sporită asupra calității artistice a literaturii, a integrării literaturii naționale în patrimoniul valorilor universale, întâiul ceneclu literar românesc care ne vine în minte este acela al Junimii, înființat în 1863 la Iași. (...) Scopul schiței noastre a fost să arătăm doar că în materie de cenecluri avem o strălucită tradiție. Un ceneclu presupune o viață culturală vie. O dată cu deschiderea în acest an a Universității craiovene, cu un profil complex, științific și literar, întemeierea unui ceneclu în vechea cetate a vanilor, deocamdată literar, dar care mai târziu va fi desigur lărgit, este o necesitate. Dispunem de revista *Ramuri*, ea însăși în trecut cu o activitate e ceneclu. Să reluăm și să ducem mai departe ce a fost bun la *Ramuri* și în opera scriitorilor olteni, să aducem din capitala regiunii Oltenia, contribuția noastră la dezvoltarea culturii și literaturii din scumpa noastră patrie, Republica Socialistă România”. □ La *Corespondențe electiv* apare *Malraux despre Lawrence*, în traducerea lui Ion Marian. Sub titlul *Vietnamul în luptă*, Cornelia Cârstea îi prezintă pe poeții Nguyen Binh (*Noaptea înstelată*) și Te Hanh (*Chipul țării mele*). *Zilele de septembrie – Povestire umoristică de anticipație*, de Robert Young, completează tabloul prezențelor străine. □ *Reflecții coșbuciene asupra creației populare* semnează Teodor Oancă, profesor-Segarcea: „Prefața lui Coșbuc la volumul lui George Madan, lucrare care face obiectul observațiilor noastre, îi dă poetului prilejul de a răspunde la două întrebări privind creația populară: *Cine li-e autorul?* și *Cum se răspândesc poeziile populare?* Aceste întrebări i se par *adânci și vrednice de răspuns*. (...) Prefața, fără pretențiile unui studiu, rămâne un document indispensabil oricărui biograf al poetului sau cercetător al folclorului românesc”. □ Sub titlul *Ion Ghica, autor al scrierii „Idei greșite”?*, dr. doцент Virgil Ionescu îl contrazice pe Dan Simonescu în următoarea intervenție: „Într-un articol publicat recent («*Ramuri*», anul III, nr.6) profesorul Dan Simonescu, cunoscut cercetător al operei lui M. Kogălniceanu, afirmă că «schița literară, de moravuri politice și sociale, apărută cu titlul *Idei greșite* în «*Steaua Dunării*», la începutul anului 1856, este a lui M. Kogălniceanu». Prin aceasta reafirmă un punct de vedere înscris și într-o bibliografie a d-sale

publicată acum aproape zece ani (*Studii ș imateriale de istorie modernă*, vol. I). Noi am manifestat, mai demult, îndoieli față de acest punct de vedere iar într-o lucrare a noastră (*Mihail Kogălniceanu. Contribuții la cunoașterea vieții, activității și concepțiilor sale*, București, 1963), n-am luat în considerare scrierea ca aparținând lui M. Kogălniceanu. Acum suntem în măsură să aducem argumente incontestabile că *Idei greșite* este a lui Ion Ghica”.

• [„Secolul 20” nr. 12] Revista acordă un spațiu generos colocviului internațional *Universul și motivul în literatura contemporană*, organizat în Polonia, la Varșovia. La acest colocviu care reunește voci ale criticii literare din est și din vest au participat, din partea României, Vladimir Streinu cu eseul *Vocația clasică a literaturii române* și Dan Hăulică, în eseul *Critică și sinteză*”, în care autorul scrie: „Noi nu ne găsim în fața unei acțiuni de tipul dilemei care-i despărțea pe slavofili și pe europeniști, în Rusia secolului al XIX-lea, opțiunea noastră e mai largă, nu se mișcă între termenii unei asemenea dihotomii: nu *Europa sau tradiția națională* ci *Europa asimilată conform tradiției naționale*. (...) Iată de ce valoarea universală nu-i comparabilă, în ochii noștri, decât cu o bogată dezvoltare a originalității naționale”. □ Capitolul *Aventură în cotidian* publică proză de John Updike și Jack Herovac. □ La capitolul „Pasiunea eseului este publicat Jan Kott cu eseul „Cum m-am apropiat de Shakespeare”. □ În capitolul Samuel Beckett, Artur Adamov și Alberto Moravia.

• [„Steaua”, nr. 12] Mircea Tomuș dezaprobă utilizarea expresiei ermetice, „tendință comună din ce în ce mai generalizată”: „Sunt indicii că, pentru o însemnată parte a autorilor noștri de versuri, ermetismul reprezintă soluția unică a viitorului poeziei de azi: s-a reactualizat, cu prestigiu poate neîntâlnit încă prin amploare, tradiția ermetică a trecutului mai apropiat sau mai îndepărtat, în timp ce oficianților actuali ai expresiei obscure li s-au conferit bogate cununi de lauri, din umbra binefăcătoare a cărora ei oficiază pentru cercurile de «inițiați», lărgite în tot momentul de afluența neofiților. În ce ne privește, declarăm deschis că răspândirea tot mai accentuată a cultului ermetic și mai ales confundarea lui cu însuși destinul poeziei noastre ni se pare o erezie. Nu sprijinim reacțiunea noastră prin ipocrizia celor care, în fapt, condamnă ermetismul pentru că nu-l înțeleg, dar se feresc cu grijă să-și recunoască această presupusă infirmitate, invocând motive nesincere. Știm prea bine că adevărata expresie obscură tocmai aceasta și urmărește: să nu fie «înțeleasă» la modul comun, rațional, și că, odată descifrată cu mijloacele înțelegerii logice, ea se descalifică de la sine, că ermetismul se adresează altor sisteme de receptare decât înțelegerea comună, după cum ne dăm seama că în fluxul rotitor, spiralat, al evoluției expresiei poetice au intervenit periodic cu o anume largă ritmicitate, asemenea vârste de criză și că obârșia lor merge spre izvoarele poeziei, din ceața preistoriei, și nicidecum în momentul de cotitură al primului război mondial care nu a fost altceva decât un asemenea cerc tulbure în trunchiul lirismului. Cât privește poezia română a secolului XX, avem, cel

puțin în mare, cunoștința experiențelor sale ermetice, debutând cu teribilismul laforghian al tinereții lui Adrian Maniu, trecând apoi prin momentul avangardei anilor 20, față de care ermetismul lui Arghezi sau Barbu era lateral, menținute în deceniul următor la nivelul poeziei tinere care atunci însuma, între alții, pe Emil Botta sau Simion Stolnicu, pentru a cunoaște încă o încercare de zbor în anii tulburi din timpul și de după cel de al doilea război cu Geo Dumitrescu și, mai ales, Dimitrie Stelaru. În această perspectivă, ne dăm seama că legitimarea ultimei experiențe ermetice a poeziei noastre, cea la care astăzi asistăm, rămâne un fapt pur formal, de vreme ce manifestările ermetice există ca atare. Ar fi absurd deci să nu le recunoaștem această existență, după cum, din întreg complexul de aspecte care pot determina sau favoriza obscurizarea limbajului poetic, complex asupra căruia nu putem stărui astăzi, ar fi absurd să nu recunoaștem cel puțin unul: apariția unor talente real înzestrate în această direcție sau mai bine zis a unor poeți deținători ai unui fond de sensibilitate ascuns și care nu-și poate primi decât haina unei expresii cifrate. Ceea ce vrem să denunțăm însă este suita de efecte negative pe care generalizarea acestui fenomen le produce, faptul că, înțeles ca o soluție aproape obligatorie a dezvoltării poeziei noastre, ermetismul este tratat totuși ca o modă, uneori foarte superficial, în aspectele sale cele mai perisabile”. Autorul articolului își exemplifică poziția pe baza unor volume publicate de Horia Zilieru, *Orfeu îndrăgostit*, Miron Scorobete, *Fântâni*, *Ilie Constantin*, *Clepsidra*, Cezar Baltag, *Răsfrângeri*. Alese pentru că oferă „cel mai elocvent material ilustrativ” pentru ideea enunțată la început, Mircea Tomuș precizează că deși observațiile au un sens critic, ele nu-și propun desconsiderarea creatorilor, ci să impună două idei: mai întâi că nu este contestată valabilitatea în sine a experimentului ermetic, și, în al doilea rând, „că semnalul de alarmă nu vizează un citat sau altul, o expresie sau alta și poate nici chiar preponderența metaforei. Ceea ce trebuie să îngrijoreze e faptul că exercițiul imagistic a derutat, în bună măsură, creația acestor autori, orientându-i spre un teren abstract, vidat de adevăratele probleme lirice”.

• [„*Tânărul leninist*”, nr. 12] Sunt tipărite textul și partitura muzicală intitulate *Trăiască România Socialistă* cu versuri și muzică realizate de către Teodor Bratu: „Străbate zarea albastră de mătase/ Un cântec nou, cu sunet cristalin,/ Crestând în grindă fiecărei case/ Izbânda socialismului deplin./ Refren: Trăiască România socialistă,/ Pământ străbun de-a pururi fericit,/ Partidul comunist trăiască,/ Spre comunism să ne conducă neclintit./ Săntâmpinăm a țării sărbătoare/ Cu șarje noi de-oțel strălucitor,/ Cu vuiet de turbine rotitoare,/ Cu-al muncii noastre-avânt înnoitor./ Măreț program ne-a întocmit partidul,/ Cu vis și-nțelepciune făurit,/ Noi, strâns uniți, mai tari decât granitul,/ Din vis vom face fapt îndeplinit”.

• [„*Teatrul*”, nr. 12] Numărul se deschide cu textul *Sărbătoarea teatrului românesc*, semnat cu „t”: „*Teatrul românesc întâmpină sărbătorește împlinirea a unui veac și jumătate de când se iniția, în unul din saloanele Iașilor,*

un spectacol nespus de îndrăzneț. (...) Închinând paginile sale amplei și complexe dezvoltări încercate de-a lungul deceniilor e teatrul românesc, revista noastră se face părtaşă momentului festiv în care ne aflăm”. □ Șerban Cioculescu semnează *Acum 150 de ani*: „Numeroase sunt și la noi formele dramatice din domeniul vast al folclorului. Teatrul popular, sub diverse forme, a precedat imemorial apariția celui literar. Iar în cadrul acestuia, veacul fanariot, caracterizat prin snobismul clasei dominante, a recurs la reprezentații în limba neogreacă și în cea franceză, înainte de a năzui să înzestreze poporul cu un teatru național, în propria limbă. O mână de patrioți s-a desprins însă acum un veac și jumătate, la Iași, din boierimea în cea mai mare parte înstrăinată, și a dat prima reprezentație în limba noastră, la 27 decembrie 1816. (...) Nu e de mirare că la reprezentația inițiată de Asachi va fi luat parte și mitropolitul cărturar Veniamin Costache, în biblioteca sa nelipsind desigur cărțile profane care îmbinau plăcerea cu virtutea. Ba chiar suntem asigurați de G. Bogdan-Duică că «până către 1830, Gessner se făcuse deci cunoscut și iubit în toate păturile societății române, în cler, în boierime, în profesorie, în tineret». De bună seamă, era prematur ca asemenea produceri, totodată rafinate și naive, să poată pătrunde în popor. Ne putem însă bucura de faptul că, în lipsa acestuia din sala de spectacol, poporul figura pe senă, iar graiul său răsuna întâia oară într-o compunere dramatică în țara noastră. Abia peste trei ani, dincoace de Milcov, poetul patriot și cetățean care avea să anticipeze Unirea, invectivând micul rău de hotar ca pe un «pârâu fără putere» – l-am numit pe Iancu Văcărescu -, compunând un *Prolog*, scria aceste memorabile versuri: (...) Iancu Văcărescu avea, parcă, o concepție mai limpede și mai largă asupra menirii teatrului în cultura țării lui. Dar și fapta lui Gh. Asachi este dintre acelea care îi vor păstra amintirea în analele teatrului nostru național”.

□ Mihai Florea semnează textul *Marii înaintași*: „Într-o vreme în care mentalități arierate ridicau în jurul scenei un zid de prejudecăți, barând calea celor dornici să o însuflețească; într-o vreme în care până și unii oameni de bună-credință, dar insuficient luminați, dădeau crezare celor care denigrau pe actor, stigmatizându-l cu calificativul «măscărici» sau «saltimbanc», era imperios necesară nașterea unor spirite clarvăzătoare, curajoase, tenace în susținerea noului și vitriolarea vechiului din concepții și din conștiințe, spirite cultivate și încălzite la flacăra patriotismului, care să impună celor retrograzi ideea teatrului în limba română, ca una din condițiile de afirmare a ființei noastre naționale. Asemenea spirite s-au ivit, iar panteonul culturii noastre le păstrează numele înscrise la locul hărăzit înaintașilor, deschizătorilor de drumuri, făptuitorilor de visuri mari: Gheorghe Lazăr, Ion Heliade-Rădulescu, Gheorghe Asachi, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Gheorghe Barițiu, Iosif Vulcan...”.

□ Crin Teodorescu semnează *Poziții estetice în teatrul nostru modern*, un studiu care se ocupă de evoluția teatrului modern românesc, pornind de la „momentul Davila”, trecând la „criza antinaturalistă” de la

începutul secolului XX, și oprindu-se la analizele făcute de Camil Petrescu, concluzionând: „Am insistat asupra acestor aspecte ale gândirii estetice lui Camil Petrescu, pentru că mi se pare a vedea aici filiația unei alte direcții originale în regia noastră de astăzi, alta decât cea a teatralizării, dar nu mai puțin configurată ca personalitate, manifestată, de pildă, în spectacolele Teatrului Mic”. □ V. Mândra semnează *Originalitate și tradiție în dramaturgie*: „Opiniile unor cercetători din trecut, care au înfățișat geneza literaturii române moderne ca un joc simplist al influențelor dinafară, sunt contrazise la primul contact serios cu materialul epocii. Critica textelor rămase și informarea atentă se împotrivesc unor asemenea determinări schematice. Ecourile și sugestiile unor scrieri din alte părți au fost aspirate, modificate sau respinse de către o cultură cu o structură intimă de o veche și adâncă spiritualitate națională. O întreagă viziune a lumii, modelată de o sensibilitate proprie, un climat sufletească specific au operat o selecție continuă a temelor și motivelor artei românești, înscriind în contextul universal, un șir neîntrerupt de sinteze originale, pregătite și anunțate de creația populară. Rădăcinile folclorice și preliminariile cronicărești ale literaturii ultimelor două veacuri au fost prea adesea evocate exterior, printr-o limitare nedreaptă la preluarea unor caracteristici prozodice sau a unui lexic colorat. Pe bună dreptate, George Călinescu atrăgea atenția că specificitatea națională nu poate fi echivalată cu elementele pitorescului. Analize substanțiale au relevat comunicarea *interioară* dintre coordonatele conceptuale ale literaturii orale și ipostazele gândirii artistice la autorii noștri moderni. (...) De la comentariul vivace al «Chirîțelor» lui Alecsandri și până la patosul cerebral al unui Gelu Ruscanu, dramaturgia română a crescut și s-a dezvoltat intensiv, transportând pe marile sale magistrale o încărcătură valorică de o neobișnuită concentrație. Literatura epocii socialiste a moștenit de la înaintași o memorabilă serie de opere românești nu numai prin limbă, dar mai cu seamă prin semnificațiile lor. Sensibile la întrebările timpului, creațiile de prim ordin ale dramaturgiei noastre s-au realizat în acord cu armoniile tărâmului lor natal. Aplecarea spre meditație a sfetnicilor țărani din *Răzvan și Vidra* a cunoscut o firească devenire în anii ce au urmat, dar fiecare verigă nouă și-a dobândit tăria integrându-se substanțial întregului lanț”. □ Margareta Bărbuță semnează *Pe coordonatele actualității*: „E adevărat că dramaturgia noastră mai stârnește reproșuri îndreptățite. Unele piese exprimă morala fabulei în mod didactic, declarativ. Observația socială e adesea superficială. Zone de adâncime ale problematicei omului de azi rămân încă străine scenelor noastre. Momente importante din istoria noastră recentă nu și-au găsit încă expresia artistică adecvată. (...) Condițiile în care se dezvoltă teatrul nostru actual sunt prielnice înfloririi unei arte bogate, în care se manifestă din plin «preocuparea pentru continua înnoire și perfecționare creatoare a mijloacelor de exprimare artistică, diversitatea de stiluri». De la tribuna Congresului al IX-lea al P. C. R., secretarul general al partidului,

tovarășul Nicolae Ceaușescu, a apreciat realizările de până acum ale artei și culturii noastre, indicând totodată perspectiva largă a dezvoltării lor viitoare pe drumul umanismului socialist. Pe acest drum larg pășește azi teatrul nostru, moștenitor al unor bogate tradiții progresiste, creator al unor noi valori, care se plasează cu cinste în ansamblul valorilor spirituale ale poporului nostru”. □ Apare *Procesul Horia*, dramă în trei acte (un prolog și cinci tablouri) de Alexandru Voitin.

● [„*Tomis*”, nr. 6] Pe prima pagină sunt inserate cinci texte: un editorial politic semnat de Traian Coșovei – *Țara* – în care sunt prezente prime semne ale cultului personalității ceaușiste, un eseu al lui Dionisie Petcu, o confesiune a lui Ovidiu Papadima, nume nou în paginile revistei – *Fascinația vieții*, în care evocă primele sale întâlniri cu autorul *Crailor de Curtea – Veche* și realizează un portret atașant al prozatorului atunci în vârstă de 48 de ani – și un poem inedit al lui Nicolae Labiș, *Omul modern*. „Abstracțiunea, fată prea concretă / Mă plictisește totuși, deseori – / Și deseori doresc abstracțiunea / Concretă din elanuri, lanuri, flori”. □ Din paginile de bilanț intitulate *Orizont 1967*, semnalăm articole de Ana Aslan și Ștefan Pascu. □ Printre semnăturile poezilor, îi întâlnim pentru prima oară în revistă pe Nichita Stănescu (*Strigăt schimbat*), pe Ion Alexandru (*Delimitare*), pe Marin Sorescu (a doua oară prezent, ce-i drept, acum cu *Față nevăzută*) și îi recitim pe obișnuiții revistei. Alături de poemul inedit al lui Labiș, apar două mici poeme inedite ale lui George Bacovia, *Revelion* și *Legendă*. În alte pagini regăsim poeme de Dimitrie Stelaru și Florin Mugur. ■ După trecerea prin artele spectacolului, Ancheta numărului revine la critica literară. Cinci critici răspund la patru întrebări, dintre care prima merită citată: „Care este în momentul de față și în ansamblul mișcării noastre literare ponderea și rolul criticii?”. Matei Călinescu, critic literar de vârf în epocă, consideră, pe urmele lui Călinescu și Croce, că „un critic trebuie să spună da sau nu unei opere, adică să stabilească dacă opera se integrează domeniului artei sau rămâne în afara lui”. Momentul ideologic fast traversat de România îl face pe viitorul autor al *Celor cinci fețe ale modernității* să insiste pe rolul igienic al criticii atunci când se desfășoară ca act de selecție estetică. Mai categoric este Cornel Regman, care constată dispariția „convingerilor extraliterare” din critica literară recentă. Discuția despre critica criticii – cerută de o altă întrebare a anchetei – îl face pe titularul rubricii de la „*Tomis*” să mai descalifice odată exercițiul critic din „ultimii 12-15 ani”, străin de „criteriile valorificării estetice”. În aceeași linie se află și opiniile lui Aurel Martin care condamnă „criteriile extraestetice” pe baza cărora se acordau merite criticilor literari. Gheorghe Grigurcu se face ecoul unui călinescianism foarte influent în epocă, în legătură cu activitatea critică ca vocație și creație: „Critica, mai întâi, e o disciplină a sensibilității, o ecuație emotivă. (...) Mijloacele tehnice (filologice sau de altă natură) conduc doar pe un drum lăaturalnic ce există în sine”. La Călinescu recurge și Mihai Drăgan

atunci când vorbește despre critică ca despre o „formă de manifestare creatoare destinată să analizeze realitatea artistică a operelor”. Deși posesor al unui limbaj mai rigid, Drăgan exprimă mai bine momentul, vorbind despre „acțiunea ei de propășire a culturii naționale și a spiritului public”. Toți cei cinci critici evocă nume mari ale criticii literare interbelice sau de dinainte de 1918 (Măiorescu, Lovinescu), într-un concert polemic față de discursul critic anterior anului 1964. ■ Paginile de mijloc sunt consacrate unui soi de *Revelion literar*, cu poeme dar mai ales cu texte parodice, ironice, printre care un adorabil exercițiu de imaginație al lui Romulus Vulpescu care-și imaginează cum nume mari de critici, poeți sau prozatori i-ar trimite lui texte la Poșta redacției (pe care aceștia le publicaseră în alte reviste în cursul anului) și căroră el le-ar răspunde (*Pseudopoșta redacției*). □ Al. Protopopescu semnează cronică literară despre volumul de proză al lui George Bălăiță, *Conversând despre Ionescu*. Volumul „este, așadar, o demonstrație a tehnicii absurdului, întocmită cu mijloacele teatrului mai mult decât ale prozei (...) care solicită nu atât virtuțile epice ale scriitorului, cât puterea de pătrundere și de observație a dramaturgului”. □ Marin Mincu revine asupra poeziei lui Nicolae Labiș. În *Symbolismul albatrosului la Nicolae Labiș*, panegiricul criticului la adresa poetului dispărut („rămas ca o cometă cu zborul retezat brusc în poezia noastră”) face ecou polemic criticelor aduse lui Nichita Stănescu într-un text anterior, în tentativa de a impune o ierarhie implicită între cei doi mari poeți. □ Ovidiu Drâmba publică un eseu pe tema *Tudor Vianu și filozofia culturii*, referindu-se mai ales la cursul transformat în 1943 în volum, *Filozofia culturii*. Sunt citate nume care alcătuiesc un context: cel al lui Lucian Blaga, dar și altele, de pildă cel al lui Houston Chamberlain, *Temeliile secolului al XIX-lea*, influent în anii 1930. Este remarcat anti-nietzscheanismul lui Vianu și, în final, caracterizată poziția lui Vianu ca „raționalist moderată” și „de sorginte goetheeană”. □ În ton cu evoluția societății, apare o rubrică *Cultura de masă*, la care Puiu Stoicescu semnează un articol despre teatrul pentru amatori. □ Paul Caravia publică un eseu despre arhitectură, iar Tudor Caranfil un articol despre *Documentarul românesc*. □ Călătoria dobrogeană a lui Ion Ionescu de la Brad, publicată în 1850 la Constantinopole și tradusă abia în 1922 în românește este prezentată de Em. Ștefănescu în pagina de istorie literară □ Gheorghe Vlăduțescu scrie despre filozofia istoriei la Vasile Pârvan (*Izbânzile lui Algenor*). □ În pagina de literatură străină, Michaela Bulgărea traduce o nuvelă din *Oameni din Dublin*, volumul lui James Joyce

• [„**Viața militară**”, nr. 12] Publică versuri: Dragoș Vicol (*Toast, Recrut*), Al. Andrițoiu (*Pe frunte cu mândria*), Vlaicu Bârna (*Pământ al patriei*), Gheorghe Istrate (*Imn pentru țară*), răvașe de revelion: V.D. Popa, Traian Reu, Mircea Radian, Traian Uba, N Dumbravă, M. Radina, reportaje: Romulus Zaharia (*La marginea cerului*), Rusalin Mureșanu (*Leagănul strungului românesc*), proze: Haralamb Zincă (*Doisprezece grăniceri*), Octavian

Păscăluță (*Pragul încrederii în sine*), Radu Theodoru (Posada), însemnări de scriitor: Mihai Negulescu (*Orație la noul an al țării*). □ Cronica literară, semnată de lui Aurel Martin, are în atenție volumul *Cronică de război*, de Aurel Mihale. I. Mateescu recenzează romanul *Pământul era viu* al lui Nicolae Jianu □ Ion Munteanu evocă personalitatea lui *Miron Costin*, iar Ilie Grămadă, directorul Teatrului național din Iași scrie despre *Primul spectacol cult în limba română* de la care s-au împlinit, în 1966, 150 de ani, amintind rolul important al cărturarilor: C. Negruzzi, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri.

• [„**Viața românească**”, nr. 12] George Munteanu semnează articolul *Mihail Sadoveanu, poet al istoriei naturale (II)*: „Înregistrând acordurile delicate ori grave ale naturii, asociindu-le imaginilor, autorul aude «oftările vântului», glasurile lui duioase și plângerile-i nesfârșite, foșnetul frunzelor galbene ale toamnei, fâlfăierile-i sfioase, șoaptele-i grăbite, ori, mai rar, vuietul năprasnic, tunetele și bubuiturile-i cutremurătoare, fiind în privința sunetelor o adevărată orgă, de o sensibilitate uluitoare, vibrând la cele mai delicate mișcări ale aerului, ca și ale luminii. Freamăt, ușoară înfiorare, fâlfăiri, sunete încete, șoapte, tremurări ale cerului, ori frământări violente, cutremurări, zvâcniri de vârtejuri, spulberări, zvonuri, buciumări prelungi ale furtunilor, bubuituri, duduiri, trăsnete și tunete năprasnice, spargeri ale verbului cum numai Al. Philippide a mai sugerat prin versurile sale, nimic nu scapă acestui aparat acustic fără pereche. (...) Există apoi în scrisul poetului acele semnificative tăceri, grave și adânci, în care sufletul însuși pare a-și molcomi ritmurile. (...) Atrage astfel atenția asupra nesfârșitelor taine și înfățișări ale universului, apropiindu-l pe om de matca lui eternă și elementară, în care se poate oglindi și contempla fără disimulări și de care în bună măsură civilizația l-a desfăcut. El dă astfel, după Odobescu, Vlahuță și Hogaș, nu numai geografia poetică cea mai întinsă a pământului nostru, ci și sentimentul necesității unei strânse comuniuni cu ea, repunând în alți termeni și mai amplu metafora folclorică a codrului frate cu românul”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Prozele poetice ale lui Emil Botta*: „Este surprinzător cât de puțin a fost comentat la apariția sa în anul 1938 volumul care cuprindea prozele poetice ale lui Emil Botta și purta acest titlu ciudat *Trântorul*. Tăcerea criticii nu se explica: versurile poetului din *Întunecatul April* (1937) stârniseră un viu interes, fascinaseră și intrigaseră prin factura lor cu totul neobișnuită și prin fantasmele de care se arătau obsedate. (...) Comentariul lor se dovedește într-adevăr dificil. Dacă impresia de originalitate e izbitoare, a spune ce o provoacă nu e deloc ușor. Se regăsesc în aceste proze aproape toate notele caracteristice ale liricii lui Emil Botta din *Întunecatul April*, fantezia delirantă și criptică, hamletiană, nebunia simulată, ironia elegantă și ceremonioasă, mitologia silvestră, gustul gesticii romantice dezabuzate, dar dincolo de ele rămâne și altceva, diferit. Jocul cu fantomele minții trădează o tensiune tragică, de o acuitate insuportabilă care-l transformă într-o experiență existențială mai

gravă. E greu de precizat și ce sunt propriu-zis aceste proze. Sâmburele epic nu le lipsește, dar nu pot fi socotite nuvele sau povestiri în accepția curentă a termenilor. Lirismul aprins, adus în incandescența sa până la alb, le dă o pronunțată articulare poetică. Textele sunt vădit recitate, purtate de un flux subiectiv violent, care le organizează frazarea în adevărate versete. (...) Ca și în *Întunecatului April*, poezia, visarea, disponibilitatea adolescenței se identifică neconținut cu neputința de integrare în viața așezată și sunt resimțite ca o culpă, ca un viciu temperamental, ca o predestinare tragică a naratorului de a se mișca mereu doar printre umbrele părelnice ale dorințelor sale himerice. Condiția lor jalnică umană o regăsește neconținut de-a lungul tuturor tribulațiilor sale. (...) Documente ale unei experiențe abisale fixate cu o rară autenticitate prin mari simboluri vizionare, prozele lui Emil Botta din volumul *Trântorul* alcătuiesc de fapt capitolele *Tratatului Plictiselii*, pe care autorul îl amintește în bucata *Cel mai tare*". □ În articolul *Știri noi despre Asachi, Kogălniceanu, Hașdeu etc. și relațiile literare româno-ruse în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Paul Cornea face o prezentare a lucrării cercetătoarei Ecaterina Dvoicenco-Markova: „O eminentă cercetătoare sovietică E. Dvoicenco-Markova, binecunoscută specialiștilor din țara noastră, a publicat de curând la Moscova o carte în care-și sintetizează experiența îndelungată pe tărâmul studierii relațiilor literare româno-ruse din primele decenii și de la jumătatea secolului al XIX-lea, contabilizând în același timp, într-un bilanț rapid, clar și metodic, rezultatele de ansamblu obținute până acum asupra studiului – E. Dvoicenco-Markova, *Russko-ruminskie, literaturniie sviazi v pervoi polovine XIX veka*, Izd. Nauka, Moskva, 1966). (...) Lucrarea recentă a Eufrosinei Dvoicenco aduce, în primul rând, un bogat material informativ, de care istoricii noștri literari vor trebui, de-aici înainte, să uzeze, desigur fără să abuzeze! Datele și elementele documentare bizuite, în bună măsură, pe despuierea unor izvoare rusești, inaccesibile nouă, ne întregesc cunoștințele și precizează aspecte deosebit de interesante, legate de activitatea unor reprezentanți de frunte ai literaturii secolului al XIX-lea, de la Asachi, Negruzzi și Donici, până la Hașdeu și Odobescu. Merită subliniată și perspectiva metodologică judicioasă care orientează analiza raporturilor literare ruso-române. Spre deosebire de comparatismul francez «clasic», pe care nu demult Etiennele îl acuza de «șovinism», din cauza caracterului de europocentric, chiar «occidentalocentric», și a reducerii conceptului de «influență» la o mișcare de sens unic – E. Dvoicenco se situează pe poziția unei anchete din «ambele părți». Dincolo de aparențele înșelătoare ale circuitului univoc (de motive, traduceri, imitații etc.) autoarea urmărește și documentează copios, ajutată fiind și de egala ei competență în domeniul rusesc și românesc, ecourile reciproce ale contactelor și schimburilor de idei. (...) Potrivit cu această premiză teoretică, Dvoicenco își împarte cartea în două mari secțiuni: 1. Teme moldo-valahe în literatura rusă din prima jumătate a secolului al XIX-lea și

creația scriitorilor din Moldova și Valahia. Secțiunea I cuprinde capitolele despre Pușkin, Veltman, despre Dal, Lajecinicov și Zagoskin, despre Alexandru Hașdeu, B.P. Hașdeu – Secțiunea II se ocupă de Asachi, Stamati, Donici și Negruzzi, Kogălniceanu, Alecsandri și Odobescu. După cum se vede, planul lucrării însuși manifestă grija de a păstra un echilibru just în repartitia materiei și a evita capcana unilateralității, în care cad atâtea studioși de bună credință, dar de precară informație. Că și lui Dvoicenco i s-a întâmplat uneori să alunece spre concluzii arbitrare, după cum vom avea ocazia să arătăm, e doar o dovadă a vulnerabilității lucrărilor comparatiste. (...) Dar să n-o dojenim pe autoare pentru ceea ce nu i-a reușit. Sunt destule momente pozitive care pot și trebuie să ne rețină atenția”. ■ Demostene Botez realizează cronica literară M. Sevastos, *Amintiri de la „Viața Românească”*: „Noua lui carte, – un volum de aproape 500 de pagini – poartă titlul știut: *Amintiri de la „Viața Românească”*, – același titlu din fruntea unui volum apărut acum vreo 10 ani, și un subtitlu, ca o explicație onestă pentru cititor: «Ediție în întregime refăcută». E și acest subtitlu un semn de modestie. Cartea aceasta nu este ceea ce s-ar putea numi o nouă ediție refăcută. Ea este o carte nouă. Vechiul tom de amintiri pare a fi fost doar ca o schiță, ca un plan al cărții de astăzi. (...) În vechiul tom, faptele erau aceleași, căci doar nici atunci, nici azi nu este nimic inventat în aceste amintiri, nici măcar sărbătorește aranjat, dar le lipsea ambianța, iar asupra chipurilor prezentate Sevastos nu suflase îndeajuns și cu tot harul pentru a le da, ca la facerea lumii, viață. Aceste portrete sunt acum mai complete, mai vii. Și totuși, nu știu de ce am impresia că numai o viață romanțată a «Vieții Românești» ar putea da, cu adevărat, oameni și întâmplări mari și mici. Viața romanțată ar degaja de strâmtoarea stilului memorialistic, și ar învia totul. (...) Prin portretistica ei, cartea lui Sevastos, reprezintă un tom important de istorie literară. Și poate că de-acum înainte o istorie a literaturii nici nu se va putea scrie, cu ignorarea informațiilor multiple și caracteristice pe care le dă Sevastos. Dar ceea ce aruncă o lumină vie asupra spiritului ce domnea în redacția «Vieții românești» sunt capitolele: *Caracterul cercului „Viața românească”, Puncte de vedere, Polemici, Taclale, Porecle, Farse...*”. ■ Edgar Papu prezintă studiul Verei Călin, *Metamorfozele măștilor comice*: „La Vera Călin apreciem atât curajul de a înfrunta toată avalanșa de probleme pe care o comportă comicul, cât și pregătirea temeinică pentru a-i învinge dificultățile. Autoarea se află înarmată nu numai cu o bogată cunoaștere de texte comice din toate timpurile, ci și cu o vastă informație teoretică asupra fenomenului cercetat, care merge până la ultima actualitate. Tot materialul se vede trecut prin filiera unei interpretări din cele mai exigente, mereu nemulțumită de restul nedemonstrat, pe care l-ar putea lăsa vreo concluzie. Marea noutate și originalitate a lucrării se cuprinde în faptul de a lua pe rând o serie edificatoare de componente comice și de a le urmări diversele adaptări, până la momentul integrării lor finale în registrul grotescului și absurdului din teatrul contem-

poran. Tocmai surprinderea acestei neașteptate mențiuni de registru reprezintă aripa intensivă a concepției despre o metamorfoză a măștilor comice. (...) Metamorfoza măștilor comice ne arată implicit că amintitele motive și procedee comice au închipuit numai pretexte exterioare și detașabile, care trec acum de partea unei viziuni opuse, din perspectiva căreia vechiul și autenticul comic apare numai ca o naivă infatuare a intelectului. Așa cum antecedenta parodie reducea tragicul și epicul eroic la o fanfaronadă pe marginea voinței și afectelor, tot astfel teatrul absurdului, folosindu-i propriile arme, reduce comicul la o fanfaronadă pe marginea inteligenței, care se iluzionase că stăpânește totul prin superioritatea râsului ei. Ieșind de sub tutela acestui râs, încrezător în panaceul comprehensiunii umane, *măștile* «comice» îl arată, dimpotrivă pe om în fața spaimei, a derutei, a haosului pe care nu le poate domina. Aceasta a treia guvernare – categoria absurdului și grotescului – desființează la rândul ei, pe cel care credea că are, singurul, apanajul de a desființa. (...) O carte care, chiar dacă nu accentuează asupra lor, dar care oferă premise și implicații atât de tulburătoare ni se pare neîndoios o carte de mari resurse. Este nu numai cea mai bună lucrare care s-a scris despre comic în românește, dar se impune la noi și ca singura lucrare creatoare în această privință”. □ Despre cartea Sânzianei Pop: *Nu te lăsa niciodată*, scrie Valeriu Cristea: „Proza Sânzianei Pop se află dincolo, sau mai bine zis dincoace de *creație și analiză*, în plin lirism. Schițele ei sunt niște peisaje în care se răsfrâng fascicule de senzație. Scriitoarea își descoperă trupul, instinctul erotic, și le exaltă, volumul ei fiind un mic poem al sinesteziilor acute. Caractere, firește, nu există aici, și nici măcar personaje în înțelesul obișnuit al cuvântului, dialogul e înregistrat adeseori fără naturalețe, investigația psihologică e sumară, fără nimic deosebit. Autoarea nu despică în patru firul senzației, mulțumindu-se să transmită prin sugestii intensitatea acesteia. Protagonista acestei cărți trăiește ardent la nivelul senzațiilor, într-atât încât la ea sentimentul e o surpriză iar ideea o excepție. Ea e structural o senzitivă și nu afectivă, și cu atât mai puțin reflexivă”. ■ Eugen Luca își prezintă opiniile cu privire la *Poezia lui Miron Radu Paraschivescu*: „Două sunt atitudinile fundamentale ale lui Miron Radu Paraschivescu, aparent contradictorii, antagonice, în realitate însă, complementare: una, ascetică, a dăruirii totale și necondiționate; cealaltă, a împlinirii, a roadelor grele – cânt al materiei în bogăția și frumusețea ipostazelor ei infinite. Ele își au rădăcina comună în democratismul său care e autentic, profund, organic. Poetic, Miron Radu Paraschivescu aparține familiei care ni i-a dat pe Whitman și pe Maikovski (nu însă, și pe Hugo, mare poet, și el, al democrației și progresului, dar al unui democratism de tip parlamentar (...)). *Poetul Laudelor*, al *Declarației patetice* și al *Cânticilor țigănești* aparține acestei familii, chiar dacă, la un moment dat sau chiar constant, simpatia se pare a se îndrepta și în alte direcții. (...) Cele două atitudini fundamentale ale lui Miron Radu Paraschivescu – dăruirea generoasă de tip ascetic și năzuința fierbinte spre marile

împliniri – nu par a caracteriza poeziile aparținând ciclului de *Cântice țigănești*. Protestul împotriva fascismului și a odioaselor practici rasiste care îl însoțesc de obicei, pare să-l fi determinat pe poet să se uite pe sine într-atât, încât să se identifice cu personajele tragediei consemnate în aceste cântice. Ca atare, să fi abdicat tot din considerente etice, dar totuși să fi abdicat, de pe pozițiile eticismului său, și să elogieze virtuți care irosindu-se în van, încetează prin chiar aceasta de a mai fi virtuți (*Rică*); să cânte dezlănțuit pasiuni erotice, impulsuri ce nu-și au rațiunea în procreare, ci își sunt suficiente lor însele. La un poet al sacrificiului conștient pentru o cauză sublimă, la un poet al perfecționării morale, pare într-adevăr ciudat elogiul înzestratului „fante de obor”, aparținând mai degrabă „speței profitorilor” decât celei a *Păguboșilor* și cheltuindu-se în acțiuni inutile dacă nu chiar dăunătoare (...). Miron Radu Paraschivescu a studiat la Belle Arte scrie cronici plastice dovedind o competență, un gust și o sensibilitate pe care i le pot invidia mulți specialiști, iar în tinerețile sale s-a manifestat și ca artist în acest domeniu. Poetul Miron Radu Paraschivescu asimilează lumea cu miracolele ei, dezvoltându-le ca un pictor și ca un sculptor. Așternând pe pânză culori, desenând sau modelând. El e creatorul unor peisaje fabuloase (*Lumina apelor, Semănătorul*) lucrate cu negruri și griuri, sau dimpotrivă familiare, și scăldate în lumină (*Toamna, bunăoară*), a unor vaste halucinante compoziții, surprinzând mișcările ale mulțimilor (finalul din *Oamenii pământului, Ploaie de vară, Cântec de poteraș, Rică*), descriind coșmaruri (*Un drum în pustiu*); a unor admirabile portrete (*Ochii, Portretul unei adolescente, Lăutarul*, și atâtea *Cântice țigănești*) (...) *Lirica* lui Miron Radu Paraschivescu are un aspect artizanal. Dar accentul nu cade pe lucrarea meșterului – un chilim, bunăoară, nu e brodat parcă înaintea ochilor noștri – ci e pus pe obiectul produs. Până și fructele sale par confecționate: caisele lui au pielea putredă, piersicile sunt de catifea, cireșele sunt rânduie în coliere etc. Ele par în același timp naturale și lucrate de mâna omului. Existența autorului acestei lucrări se dănuie datorită produsului însuși, dar nu se vede. Meșterul se transformă, astfel, pe nesimțite, într-un creator care se ascunde ochilor noștri”. □ Sub titlul generic *Dialog cu timpul*, Eugenia Tudor prezintă următoarele cărți și autori *Fata Morgana* de Florența Albu, *La ritmul naturii* de Constanța Buzea, *Clepsidra* de Ilie Constantin. □ Despre Florența Albu: „Trebuie remarcat, mai întâi, cu privire la volumul ultim ... efortul de a lărgi considerabil orizontul spațial, tinzând să înglobeze, pe lângă elementele știute ale satului natal (câmpia, întinderile nesfârșite de grâne, Bărăganul) noi suprafețe, de data asta cosmice. O fuziune originală încearcă poeta între vastele spații câmpenești și necuprinsele zone siderale. Natura rurală, vechea și mereu reînnoita dragoste a poetei, văzută ca având însușiri mitologice, se structurează de data aceasta pe coordonate spațiale mari”. □ Despre Constanța Buzea: „se observă mai întâi dorința poetei de a-și reîmprospăta versul prin impunerea formelor cantabile ale versului

arhaic. Versuri lungi, de o cantabilitate perfectă, de o voită vetustate și gustul pentru arhaisme, pentru cronicărisme, capătă în adevăr, prin conținutul nou, adesea anevoie dezvăluit, cu simbolul ascuns, vătuit, o forță de sugestie deosebită. (...) Ca și la Florența Albu, și în poezia Constanței Buzea întâlnim, însă altfel exprimată, ideea fundamentală a rodniceii, a fertilității, desfășurarea ciclurilor vegetale”. □ Despre Ilie Constantin: „vorbind despre volumul *Clepsidra* de Ilie Constantin, cronicarul «Contemporanului», N. Manolescu, îl amenda cu mult prea multă și nedreptățită asprime ca reprezentând un impas. Dacă poate fi vorba de un impas, atunci Ilie Constantin nu trece prin altul decât prin acela prin care trece acum cam fiecare dintre poeții din generația lui și anume acela al luptei cu cuvintele care, ademenite de vraja versurilor lui Blaga și a lui Ion Barbu, apucă uneori pe drumuri răsucite, întoarse, pe căi obscure, într-o tiranică muzicalitate voit perfectă. Cât privește *Clepsidra* credem că este vorba de o culegere de versuri inegală, cuprinzând destule experimente poetice cam nepersonale, (cam de altfel și volumul Constanței Buzea) la care Ilie Constantin trebuia să știe să renunțe”. □ Eugenia Anton semnează o cronică literară la *Nunta de argint*, de Ana Barbu: „Ana Barbu are destulă pricepere pentru a sugera atmosfera locului sau a momentului pe care-l descrie, ochiul destul de ager pentru a vedea, din multitudinea de situații (mai puțin întâmplări, fiindcă în povestirile sale sunt destul de puține) câteva, semnificative pentru problema frecvent întâlnită în cartea sa de debut: relațiile, s-ar zice, critice dintre părinți și copii. Utilizând fie persoana întâi, fie relatarea obiectivă, autoarea păstrează însă aceeași accentuată simpatie pentru adolescență (în mai toate bucățile din volum circulă adolescenți nemulțumiți și neînțeleși, lipsiți de căldura unui cămin, în care unul dintre părinți absentează, trăind armonia familială)”. □ H. Aramă scrie despre volumul lui Ion Hobana, *Viitorul a început ieri*: „Meritul lui Ion Hobana este de a ne fi amintit toate acestea, de a fi desprins din trunchiul creației mondiale de science-fiction brațul viguros al aportului francez și de a ni-l fi înfățișat în specificul și în conexiunile lui. Rezultatul este reconfortant. Pagini de indiscutabilă valoare antologică tind să desfășoare în fața noastră suma posibilităților genului. Însoțindu-ne de-a lungul retrospectivei, autorul nu se mulțumește să situeze în plan scrierile și scriitorii, ci notează datele memorabile ale fantasticului-științific francez, ziua de naștere a celor mai fertile idei, filiația unor creații, geneza altora. Informat și înzestrat cu o viziune personală asupra fenomenului, Ion Hobana pune în evidență laturi puțin cunoscute ale operei unor creatori celebri, face dreptate altora, mai puțin impuși opiniei publice, mănuieste cu îndrăzneală, însă judicios, criteriile de valoare. Volumul trece în revistă experiența unei literaturi care nu ne este indiferentă. Merită subliniată prezența diferitelor școli ale literelor franceze, cu intenția implicită de a se demonstra valențele artistice ale genului, aderența lui la cele mai diverse orientări literare, idee polemică îndreptată împotriva simplificatorilor, a tehnicismului în

anticipația științifică. Volumul pledează pentru seriozitatea acestei literaturi, al cărei efort este destul de vechi pentru a da un număr de capodopere, ceea ce obligă atât pe creatori cât și pe cititori la o exigență sporită”. □ Florin Mugur recenzează *Magazinul de mirese* de Mioara Cremene: „Mioara Cremene a scris versuri, proză și teatru pentru copii. A mai scris *Adevărul și inima*, carte de poezii (...) tipărită anul trecut. Iat-o acum destinându-le celor trecuți de vârsta copilăriei un volum de povestiri. O diversitate de preocupări care, la prima vedere, descumpănește. Dar numai la prima vedere, pentru că lucrurile nu sunt prea complicate: avem de-a face cu o poetă a fanteziei, situată în descendența fraților Grimm sau a lui Andersen, iar la noi pe linia poetului și prozatorului modern Dimitrie Anghel. Ținând seama de asemenea coordonate, diversitatea se justifică, scrierile Mioarei Cremene fiind mai toate niște «fantezii» (cuvânt nu întâmplător de genul feminin), în versuri sau proză. Fantezii sunt și *Balerina și saltimbancul* și *Magazinul de mirese*, cele mai izbutite dintre povestirile din volum, lucrări încheiate, poate cele mai bune pe care le-a scris autoarea până azi. Într-un cadru istoric sugerat apar: artiști de circ, dansatoarea, un oraș de sticlă, păpuși de gips, oglinzi, panglici colorate, scări interioare – toate luminate ciudat, ca-n povestirea care dă titlul volumului, de strălucirea prielnică lumii basmelor, a reflectoarelor unui operator de cinematograf”. □ Rodica Oprescu scrie la Constantin Mateescu, *Rochia cu anemone*: „Maniera sobră, economia de amănunte (...) nu se confundă totdeauna cu spontanietatea, cu originalitatea. Meritul de a scrie sobru, cu fraze clare, fără arabescuri și artificii, meritul de a ști să conduci firul unei povestiri nu este suficient și nu scutește creația respectivă de îndeplinirea unor alte condițiuni privind probleme de fond, de care totuși nu se poate face abstracție. Dacă la aceste merite s-ar adăuga fantezia și ingeniozitatea faptului narat, Constantin Mateescu ar anunța în domeniul genului scurt, un îndrăzneț și autentic talent”. □ Dan A. Lăzărescu semnează articolul *De la „alienare” la acomodare. Evoluția romanului american în ultimii cincizeci de ani*: „La marginea unei societăți care se îmbogățește vertiginos și se îndreaptă spre catastrofa din 1929 sub mirajul creditului nelimitat, într-un mediu în care triumfa tipul Babbitt avându-l ca exponent la Președinție pe Calvin Coolidge, literatura americană devine brusc, o literatură de revoltă. Față de o societate care cultiva și făcea să prospere tipul Babbitt, scriitorii americani se simt obligați să adopte o atitudine de alienare (în sensul strict etimologic de îndepărtare, de înstrăinare, de deosebire contrastivă), dar nu pentru a se izola sau pentru a-și găsi derivative personale compensatorii, în lumea paradiselor artificiale, de pildă, ci pentru a se integra, adânc societății, pentru a împrumuta de la societate năzuințe și suferințe și pentru a-i transmite în schimb aspirațiile și idealurile lor. Funcția esențială a scriitorului alienat devine astfel revolta, țelul rămâne dărâmarea ordinii sociale nedrepte, mijlocul de luptă socială devine însă izolarea organizată, oricât de paradoxală ar fi această împreunare

de atitudine aparent contrastive. (...) O nouă atitudine își face loc în literatura americană, o nouă poziție, o nouă mentalitate: aceea a acomodării, atitudine care constituie rezultatul, contrastiv, al unui proces intelectual suficient de complex. (...) Angajarea socială implică o acomodare, nu un compromis, o strategie, nu o capitulare. Scriitorul american, potrivit acestei concepții, trebuie să devină *cronicarul strategiei acomodării*. *Angajarea socială* mai implică și o altă consecință: o modificare nu numai a mentalității izolate și revoluționare, dar și a cadrului predilect în care se desfășura până acum acțiunea majorității operelor americane (...). Romancierii americani actuali au părăsit această predilecție caracteristică a scriitorului american pentru izolarea eroului într-un cadru natural, ca și predilecția pentru eroii-copii (ceea ce înseamnă, de fapt, tot o izolare, într-o mentalitate proaspătă, copilărească, naturală). În ultimii douăzeci de ani, imensa majoritate a producțiilor americane în proză se desfășoară într-un cadru tipic social. (...) Selectând pentru exemplificare atitudini de acomodare, cinci romancieri americani dintre cei mai cunoscuți și mai semnificativi, prof. Klein a înțeles ca, alături de Saul Bellow și de Wright Morris, să prezinte doi romancieri negri, Ralph Ellison și James Baldwin, și un romancier evreu, Bernard Malamud”.

• [„*Novi život*”/ „*Viața nouă*” nr. 2] Numărul se deschide cu textul lui Milan Jovanović, *XIX годишњица Републике (A XIX-a aniversare a Republicii)*: „Serbarea aniversării Republicii a devenit o tradiție pe care poporul român, toți cetățenii ai patriei noastre respectă cu drag, o dată istorică de o semnificație profundă pentru dezvoltarea economică, politică și social-culturală a țării noastre. Au trecut 19 ani de când, sub conducerea Partidului Comunist Român, am pornit pe drumul revoluției și construirii socialiste, a realizării României moderne cu o industrie și agricultură dezvoltată, cu o cultură și știință înflorită, pe drumul eliberării sociale și naționale totale, pe drumul neîntreruptului progres economic și social-politic al țării. (...) Realitatea noastră e mai bogată decât oricând; frumuseților naturale sunt adăugate noile frumuseți – operele constructorilor socialismului, iar și viața lor, sufletele lor, devin mai frumoase, mai interesante, mai nobile, demne de condeiul literar”, în continuare apare poezia *Отаџбина (Patria)* de Đoka Marjanović. □ În traducerea lui Vladimir Čokov apare poezia *Слободан нум (Drumul liber)* de Haralambie Țugui. ■ Apare *Telegrama* trimisă de către președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România Zaharia Stancu, cu ocazia aniversării a 10 ani de apariția revistei: „Cu ocazia împlinirii a zece ani de existență, conducerea Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România felicită călduros revista «Novi život». Apariția revistei «Novi život» în limba sârbă, pe lângă toate revistele Uniunii scriitorilor, este expresia politicii Partidului de a sprijini mereu dezvoltarea culturii în limbile minorităților, stimularea muncii tuturor scriitorilor din țara noastră, pentru a îmbogăți literatura contemporană. Uniunea scriitorilor apreciază contribuția scriitorilor

în limba sârbă pentru reflectarea în operele lor a realității noastre sociale și urează revistei «Novi život» noi succese în afirmarea continuă a principiilor unei literaturi puse în serviciu poporului”. În continuare, apare textul lui Alexandru Jebeleanu, *Песма једне деценије (Poezia unei decenii)*: „Cu toată inima particip la serbarea revistei «Novi život», de care mă leagă ani de muncă și existență, ani petrecuți împreună, cu entuziasm și visuri bogate. Felicitări redacției și a tuturor colaboratorilor săi, prietenilor în gânduri și aspirații, și le doresc noi succese”, iar apoi apare textul lui Dušan Sablić, *Ha prazy dpyze деценије (În pragul celui de-al doilea deceniu)*: „Revista «Novi život», precum toate celelalte reviste din țara noastră, a parcurs un drum lung și a avut succesul evident, pe care îl serbăm azi, trebuie și în continuare, pe lângă elevarea permanentă a măiestriei literare în formele cele mai diverse, să contribuie răspândiri ideilor și a aspirațiilor oamenilor din timpul nostru”.

■ N. Popović semnează *Ђође Кошбук. Поводом стогодишњице од песничковог рођења (George Coșbuc. O sută de ani de la nașterea poetului)*, un text lung despre viața și opera scriitorului. În continuare apare textul lui Simion Bărbulescu, *Кошбук у очима савременика и потомства (Coșbuc în ochii contemporanilor și posterității)*. □ În traducerea lui K.S. apare schița lui Ion Istrati, *Балска хаљина (Rochia de bal)*, iar Sorin Titel semnează *Дедо Црљина смрт (Moartea lui moș Țârlea)*, în traducerea lui Rajko Sverić. ■ În cadrul rubricii *Литерарна критика (Critica literară)* apar: Andrej A. Lilin, *Идеолошко јединство и разноликост стилова (Unitatea ideologică și varietatea de stiluri)*: „În ultima vreme se discută mult despre relația dialectologică între unitatea ideologică și varietatea de stiluri în artă și literatură. Problema corespunde unei noi înțelegeri a libertății în socialism și ea are numeroase implicații ideologice, istorice, etice și estetice”. În continuarea textului, invocând scrierile lui Lenin, autorul textului compară scrierile lui Matei Caragiale și Zaharia Stancu, arătând că diferența stilistică nu înseamnă și diferența ideologică, ajungând la concluzie că: „Umanismul proletariatuului în acest fel devine garanția înfloririi optime a diferitelor stiluri în diferite opere care slujesc dezvoltarea întregii umanități în istorie”.

■ În aceeași rubrică apare și textul lui Živko Milin, *Критика и књижевно стваралаштво (Critica și creația literară)*: „Criticul, în analiză, trebuie în primul rând să ia în considerare conținutul ideatic, mesajul pe care o operă literară o transmite cititorilor, epoca pe care o reprezintă, actualitatea, precum și durabilitatea ei. Sub termenul de actual nu trebuie luat în considerare doar ceea ce subînțelege probleme din zilele noastre, din epoca contemporană, ci și probleme din diferite perioade și epoci precum și opere care și azi sunt mândria literaturii. (...) Criticul literar trebuie să fie atent și la conținut și la forma operei literare. Literatura din epoca socialistă trebuie să fie socialistă prin conținut și națională prin formă. Întâlnim și astăzi, mai ales în poezie, căutări de noi forme, diferite tipuri și încercări de a exprima realitatea noastră socialistă. Critica are datoria

să stabilească cele mai corespunzătoare forme pentru problemele epocii noi, să urmărească evoluția lor, și, cel mai important – ca în această nouă formă, conținutul să fie mereu socialist. Încercările literare în forma nouă mai ales pot fi simțite la scriitorii tinerei generații, care adeseori, cu orice preț, vor să fie originali. Nichita Stănescu, în ultimele sale volume, este original, dar, în același timp, este și mai puțin accesibil cititorilor”. ■ În rubrica *Литерарна хроника* (*Cronica literară*) apare, sub semnătura lui Nebojša Popović, *Пишчев универзум* (*Universul scriitorului*), un montaj de citate din opera lui Ivo Andrić. ■ Rubrica *Живот књига* (*Viața cărților*) vine cu scurte prezentări ale cărților: Đ.B. semnează *Јонел Теодореану: Улица детињства* (*Ionel Teodoreanu: Strada copilăriei*), pe care o consideră „una dintre cele mai semnificative opere de acest tip din literatura noastră”; Alexandra Indrieș semnează Maja Belču: *Крзно од морског пса* (*Maya Belciu: Blana de focă*); Živko Milin semnează *Иво Мунћан: Видици мамене* (*Ivo Muncian: Orizonturile imaginației*).

INDEX DE NUME

A

- Achim, I., 82
 Achiței, Gh., 41, 50, 160, 167, 205
 Acsan, Ion, 188
 Adam, Sergiu, 57, 200, 284
 Adăscăliței, Vasile, 6, 103, 199, 454
 Aderca, Felix, 191
 Ady, Endre, 283
 Agavriloaiei, Gh., 431
 Agârbiceanu, Ion, 106, 113, 189, 232, 327, 450
 Agnon, Samuel-Joseph, 364, 387
 Aiken, Conrad, 68
 Airinei, Ștefan, 17
 Albee, Edward, 190
 Albérès, R. M., 305
 Alberti, Rafael, 102, 315
 Albu, Florența, 19, 23, 141, 142, 224, 225, 230, 342, 369, 392, 475, 476
 Aldea, Octavian, 127, 128, 215
 Aldea, Ștefan, 135
 Alecsandrescu, Gr. M., 39
 Alecsandri, Vasile, 6, 31, 37, 38, 77, 78, 93, 96, 108, 136, 151, 157, 161, 163, 193, 212, 230, 229, 240, 266, 299, 307, 333, 381, 391, 424, 451, 467, 471, 473
 Alexandre, Vicente, 65
 Alexandrescu, Grigore, 108, 313, 362, 391
 Alexandrescu, Mircea, 202
 Alexandrescu, Sică, 432
 Alexandrescu, Sorin, 365, 450
 Alexandrescu-Urechia, V., 76
 Alexandru, Ioan, 342, 401, 411
 Alexianu, Al., 219, 369, 370
 Aliman, George, 293
 Allan, Claude J., 275, 449
 Almaș, Dumitru, 11, 73, 438
 Al-Mutanabbi (poet arab), 189
 Aluniș, Stanciu, 444
 Aman, Theodor, 105
 Amaru, Bogdan, 383, 445, 450
 Amaru, Ion, 193, 194
 Anania, G., 171, 362
 Anania, Valeriu, 58, 116
 Anca, Gheorghe, 391
 Ancuțescu, Marin, 214
 Andrașoni, Dumitru, 191, 216
 Andreescu, Lucu, 412
 Andreev, Leonid, 130,
 Andreev, Vadim, 215
 Andrei, Gheorghe, 68
 Andrei, Petre, 440
 Andreiță, I., 274, 292, 444
 Andrić, Ivo, 480
 Andriescu, Al., 7, 18, 28, 49, 51, 86, 177, 254, 266, 382, 423
 Andriescu, C., 415
 Andriescu, Cornelia, 407
 Andrieș, Andi, 295
 Andrițoiu, Alexandru, 43, 92, 98, 136, 157, 174, 182, 204, 216, 234, 300, 310, 313, 336, 343, 392, 438, 453, 459, 470
 Andronescu, Coca, 239
 Andronic, Titus, 277
 Anestin, N., 340

Anghel, Dimitrie, 19, 108, 180
 Anghel, Paul, 31, 78, 82, 105, 327,
 396, 410, 416, 419
 Anghel, Petru, 119
 Anghelescu Mircea, 29, 240
 Anghelescu, Adrian, 78, 83, 176,
 233, 312, 418, 430
 Antim, Paul, 145, 159, 168, 188, 213,
 219, 448, 460
 Antoine, G., 91
 Anton, Costache, 309
 Anton, Eugenia, 476
 Anton, P., 383
 Antonescu, Ion, 125
 Antonescu, Nae, 58, 372, 452
 Apetroaie, Ion, 58, 372
 Apollinaire, Guillaume, 200, 345,
 401
 Apostol, G. D., 193, 194
 Apostol, Popescu Ion, 436
 Apostu, George, 182
 Apuleius, 15
 Arachelian, Vartan, 212
 Aragon, Louis, 102
 Aramă, Horia, 191, 476
 Arbore, Grigore, 39, 67, 237, 320
 Ardeleanu, I., 315
 Arghezi, Barutu T., 25, 144, 190,
 243, 275, 364, 447
 Arghezi, Tudor, 6, 19, 22, 28, 32, 36,
 37, 53, 55, 56, 72, 84, 92, 107,
 110, 113, 116, 118, 121, 125, 137,
 143, 144, 149, 151, 158, 161, 171,
 174, 188, 189, 210, 216, 234, 248,
 256, 265, 273, 274, 300, 313, 326,
 344, 362, 369, 371, 374, 380, 392,
 400, 418, 419, 425, 426, 435, 440,
 442, 443, 445, 466
 Aricescu, C. D., 453
 Arieșanu, Ion, 383
 Aristotel, 323, 336
 Armanu, Ion, 463

Arnăutu, Cristache, 73
 Arsene, Maria, 155, 177
 Arsene, Mihai, 277
 Asachi, Gheorghe, 313, 370, 424,
 430, 432, 447, 467, 472
 Aslan, Ana, 469
 Atanasiu, Gh., 384
 Atanasiu, Niki, 239
 Atanasiu, Victor, 135
 Auneanu, Manole, 40, 337
 Avădanei, Ion, 376

B

Babel, Isaak, 154
 Baboi, Stelian, 6, 237, 414
 Bacalbașa, Anton, 40, 66, 76
 Bacalogiu, Al., 377
 Bachmann, Ingeborg, 298, 398
 Baconski, A. E., 57, 431
 Bacovia, George, 26, 36, 34, 84, 86,
 95, 110, 137, 151, 176, 192, 193-
 195, 197-199, 240, 241, 244, 265,
 270, 278, 282, 283, 284, 301, 302,
 203, 321, 344, 345, 348, 350, 369,
 370, 374, 411, 450, 451, 452, 469
 Bagriana, Elisabetei, 102
 Baiculescu, George, 291
 Bala, C., 372
 Balaci, Al., 91, 138, 171, 173, 248
 Ballagos, Emilio, 70
 Balotă, Nicolae, 134, 326, 389, 443,
 450
 Balș, Teodor, 105, 122, 175, 390
 Baltag, Cezar, 101, 106, 151, 181,
 283, 313, 326, 331, 333, 431, 453,
 466
 Baltazar, Camil, 21, 43, 107, 136, 395
 Balzac, Honore de, 14, 177, 186, 305,
 394, 458
 Banciu, Ștefan, 234
 Bantaș, Ioana, 28, 42, 43, 53, 104, 99,
 103, 157, 236, 427

- Banu, Camil, 191
 Banu, George, 133
 Banuș, Maria, 21, 43, 108, 136, 392, 409, 454
 Baranga, Aurel, 217, 255
 Barbilian, Dan/ Barbu, Ion, 234
 Barbu, Ana, 134, 174, 183, 234, 276, 282, 454, 476
 Barbu, Eugen, 7, 8, 20, 25, 26, 41, 61, 63, 73, 81, 84, 89, 106, 108-110, 129, 139, 154, 185, 186, 198, 226, 227, 235, 243, 269, 294-297, 315, 321, 322, 369, 416, 425, 435, 440, 457
 Barbu, Filaret, 291
 Barbu, George 70, 130, 463
 Barbu, Ion, 40, 45, 64, 94, 176, 181, 209, 214, 234, 236, 243, 256, 265, 266, 293, 303, 324, 352, 367, 389, 394, 411, 449, 450, 476
 Barbu, Marian, 214
 Barbu, Nicolae, 40, 94, 432
 Bardawill, Georges, 203
 Barian, Miron Rusu, 118
 Barițiu, George, 6, 365, 467
 Barna, Ion, 124, 203, 377, 458
 Barnhard, Clerence L., 364
 Barral, Carlos, 38
 Barthes, Roland, 27, 174, 287, 345, 380, 401
 Basarabescu, I. A., 77, 180
 Bote, Lidia, 18
 Baudelaire, Charles, 192, 371, 383, 394, 449
 Bayer, Simion, 234, 449
 Bazin, Hervé, 139
 Bădescu, Dorina, 116
 Bădică, Ion, 218
 Bădicuț, Ilie T., 189
 Bădulescu, Bogdan, 385
 Băieșu, Ion, 29, 106, 184, 219, 255, 272, 294, 295, 359, 435, 457
 Bălaj, Mihai, 372
 Bălan, George, 48, 52, 53, 331, 407, 414
 Bălan, Ion Dodu, 82, 96, 106, 143, 149, 150, 232, 238, 240, 268, 269, 311, 347, 359, 399, 409, 419, 438, 441, 449, 458, 459
 Bălan, Ion, 300
 Bălașa, Titus, 111, 214
 Bălăceanu, Ion, 177, 237, 251
 Bălăiță, George, 18, 24, 134, 333, 341, 344, 400, 414, 453, 462, 470
 Bălănoiu, Florin Emilian, 116
 Bălcescu, Nicolae, 37, 63, 108, 124, 212, 300, 317, 343, 395
 Băleanu Andrei, 231
 Bălțățeanu, N., 239
 Bălu, Ion, 76, 139, 220
 Bănulescu, Ștefan, 19, 32, 95, 145, 269, 276, 341
 Bănuță, Ion, 21, 291, 335, 459
 Băran, Vasile, 7, 32, 142, 229
 Bărbulescu, Marta, 57, 118, 126, 213, 266
 Bărbulescu, Mihai, 200, 340, 386, 427
 Bărbulescu, Simion, 65, 86, 112, 118, 291, 327, 421, 445, 479
 Bărbuță, Margareta, 468
 Bănă, Petre, 390
 Bărlădeanu, Victor, 235, 460
 Bârna, Vlaicu, 32, 44, 131, 155, 470
 Bârsan, Zaharia, 57, 389
 Bârsănescu, Ștefan, 27
 Beckett, Samuel, 54, 465
 Beethoven, Ludwig van, 174
 Bejancu, Gh., 300
 Belciu, Maia, 149, 276, 400, 480
 Belciug, Victor, 413
 Belciugățeanu, C., 70
 Beldiceanu, N. N., 450
 Beligan, Radu, 388, 432, 457

- Bellu, Nicolae, 293
 Bellu, Pavel, 213, 383, 460
 Benedetti, Mario, 431
 Bengescu, H.P., 36, 45, 107, 175,
 188, 321, 364, 404, 412, 416, 422,
 431, 450
 Beniuc, Mihai, 13, 84, 92, 122, 136,
 144, 151, 166, 212, 242, 257, 295,
 318, 344, 359, 368, 378, 419
 Berghianu, Maxim, 66
 Bergson, Henri, 54, 60, 84
 Berza, M., 331
 Besoiu, Ion, 260, 298
 Bessy, Maurice, 377, 458
 Biberi, Ion, 30, 33, 66, 127, 181, 254,
 261, 315, 320, 326, 346, 368, 419,
 450, 461
 Bill, Buffalo, 430
 Binch, Nguyen, 464
 Birăescu, Traian Liviu, 38, 127, 258,
 291, 349
 Bistrițeanu, Alexandru, 448
 Bittel, Adriana, 340
 Bițică, Dan, 115
 Blaga, Dorli, 401, 402
 Blaga, Lucian, 26, 36, 37, 58, 64, 69,
 70, 93, 106, 110, 117, 121, 127,
 136, 137, 155, 161, 163, 181, 183,
 189, 192, 200, 210, 216, 220, 224,
 225, 249, 257, 258, 265, 268, 278,
 289, 290, 298, 300, 301, 332, 333,
 336, 346, 349, 366, 372, 375, 389,
 394, 401, 402, 410, 450, 470, 476
 Blaier, Andrei, 115, 298
 Blandiana, Ana, 8, 38, 200, 211, 331
 Blăjan, Gheorghe, 53, 444
 Blecher, M., 48
 Blunt, Wilfrid Scawen, 70
 Bob, Vasile Fabian, 49, 311
 Bobei, Gheorghe, 444
 Bogdan, Ion, 188
 Bogdan, Radu, 134
 Bogdan-Duică, G., 467
 Boghian, Nicolae, 300
 Bogos, Marcel, 457
 Bogza, Geo, 36, 93, 108, 299, 303,
 422, 425, 436, 450
 Boiangiu, Alexandru, 82, 457
 Boiculesi, Valeriu, 94, 103
 Boileau, Pierre, 147, 273, 394
 Boisdeffre, Pierre de, 53, 305
 Bolintineanu, Dimitrie, 151, 245, 256
 Böll, Heinrich, 338
 Bolliac, Cezar, 30, 78, 112, 122, 154,
 196, 273, 362, 375
 Bonciu, H., 374
 Borcea, Ion, 49
 Borda, Valentin, 122
 Bordeianu, M., 431
 Borges, Jorge, Luis, 75, 203
 Borneanu, Gh., 46
 Bosquet, Alain, 308
 Bossert, Werner, 118, 397
 Bote, Lidia, 50, 94, 102, 118, 233,
 281, 460
 Botez, Demostene, 18, 40, 49, 85,
 105, 138, 159, 163, 167, 168, 177,
 237, 244, 247-249, 254, 300, 310,
 320, 343, 395, 417, 431, 473
 Botez, Ioachim, 58
 Botez, Octav, 278
 Botiș-Ciobanu, Maria, 89
 Botta, Emil, 56, 94, 200, 333, 384,
 466, 471
 Boumi, Rita, 254
 Boureanu, Radu, 32, 44, 91, 108,
 174, 267, 326, 333, 436
 Brad, Ion Ionescu de la, 443, 470
 Brad, Ion, 7, 101, 159, 260, 313, 364,
 438
 Brahaș, Cornel, 145, 277
 Brand, Sergiu, 148
 Branza, Ștefan, 72
 Brateș, Verona, 277

Bratu, Horia, 46, 163, 226
 Bratu, Ileana, 326
 Bratu, Savin, 96, 126, 396
 Bratu, Teodor, 466
 Brădăţeanu, Virgil, 388
 Brăescu, George, 189
 Brăiloiu, C., 463
 Brătescu, Barbu, 128
 Brătescu-Voineşti, Al., 393
 Brătianu, Dumitru, 25
 Brâncoveanu, Constantin, 168
 Brâncuşi, Constantin, 36, 136, 274, 298, 344, 357
 Breban, Nicolae, 11, 113, 127, 186, 226, 315, 320, 337
 Brecht, Bertolt, 41, 54, 60, 163, 188, 199, 215, 352, 413, 462
 Brediceanu, Mihai, 6
 Breitenhofer, Anton, 6, 231
 Breslaşu, Marcel, 46, 172, 175, 290
 Breton, André, 54, 60, 254, 275, 315, 383, 387
 Brezianu, Barbu, 274
 Brunea, R., 68, 303
 Brunea-Fox, F., 303
 Bucur, Marian, 150, 210, 273, 336, 363
 Budai-Deleanu, Ion, 127, 189, 376
 Bugariu, Voicu, 55, 117, 120, 191, 276, 366, 404, 447
 Buicescu, Nicolae, 369
 Bulandra, Lucia Sturza, 188, 297
 Bulea, Ion, 460
 Bulgăr, Gheorghe, 210, 444
 Bulgărea, Mihaela, 470
 Bulimar, M., 49
 Bumbu, Emil, 70, 463
 Buranelli, Vincent, 275
 Bureriu, Lucian, 127
 Burtan, Florea, 340
 Buşecan, Teofil, 236, 249, 295, 405, 436

Butar, Michel, 46
 Butor, Michel, 70
 Buzea, Constanţa, 23, 38, 41, 43, 178, 292, 414, 475
 Buzilă, Boris, 48, 51, 323, 399, 414, 462
 Buzoianu, G. T., 294
 Buzura, Augustin, 111, 157, 183, 250, 318, 428, 460
 Byron, George Gordon, 173, 223

C

Calimachi, Scarlat, 213
 Calistrat, Hogaş, 338
 Camilar, Eusebiu, 156, 368, 399
 Camus, Albert, 139, 215, 305, 408
 Canarache, Vasile, 71
 Candianu, I., 56, 191
 Cantacuzino, 36, 82, 119, 146, 319, 440
 Cantacuzino, Constantin (Stolnicul), 119, 146, 319
 Cantacuzino, Ion, 36, 82
 Cantacuzino, M., 440
 Cantemir, Dimitrie, 56, 60, 119, 147, 319, 370, 448, 451
 Cantemir, Traian, 280
 Capote, Truman, 139, 167, 201, 249, 358
 Carabăţ, Dumitru, 376, 454
 Caragiale, Ion Luca, 5, 19, 65, 71, 84, 105, 113, 133, 151, 152, 155, 156, 162, 179, 181, 189, 211, 217, 221, 232, 237, 242, 244, 245, 251, 273, 278, 286, 297, 299, 323, 339, 369, 387, 400, 425, 446, 450, 479
 Caragiale, Mateiu, 248, 375
 Caraion, Ion, 22, 70, 78, 117, 127, 143, 155, 198, 215, 224, 277, 292, 306, 308, 348, 369, 441, 453, 461
 Carandino, Nicolae, 369, 450, 460
 Caranfil, Mihai, 129

- Caranfil, Tudor, 82, 298, 470
 Caravia, Paul, 470
 Carianopol, Virgil, 118, 155, 227,
 228, 230, 242, 249, 367, 399, 432
 Carloni, I.-C., 446
 Carol, Ion, 146, 418
 Carp, Alexandru, 390
 Carp, O., 66
 Cassian, Nina, 16, 41, 46, 60, 134,
 136, 151, 192, 236, 237, 348, 367,
 423, 436, 440, 454
 Caudella, Eduard, 18
 Caurea, Daniela, 349
 Cazaban, Ion, 444
 Cazacu, Boris, 36, 91, 290, 365
 Cazacu, Mihai, 212
 Cazan, Ion, 53
 Cazimir, Otilia, 39, 49, 166, 266,
 412, 425
 Căciulescu, Horia, 348
 Căliman, Călin, 59, 71
 Călin, Constantin, 51, 59, 94, 120,
 283, 373, 374, 452, 454
 Călin, Liviu, 53, 352
 Călin, Vera, 367, 368, 372, 373, 473
 Călinescu, G., 5, 9, 18, 26, 35, 41, 45,
 48-50, 73, 74, 79, 84, 107, 109,
 110, 113, 116, 137, 144, 167, 170,
 177, 180, 183, 186, 189, 199, 206-
 209, 235, 236, 242, 245, 254, 256,
 257, 258, 273, 282, 292-294, 303,
 307, 326, 329, 335, 338, 340, 345,
 349, 350, 352, 364, 368, 374, 393,
 394, 401, 410, 414, 418, 423, 425,
 431, 435, 447, 448, 450, 452, 453,
 459, 460, 468, 469
 Călinescu, Matei, 9, 46, 87, 91, 130,
 135, 175, 236, 243, 320, 326, 359,
 360, 366, 394, 431, 469
 Călinescu, Mona, 254
 Căndea, Virgil, 369
 Cârnecki, Radu, 57, 86, 118, 119, 126,
 135, 183, 196, 254, 278, 292, 348,
 370, 384, 430, 454
 Cârstea, Cornelia, 70, 387, 464
 Ceaușescu, Nicolae, 22, 28, 31, 54,
 55, 66, 122, 146, 168, 172, 183,
 185, 229, 232, 240, 246, 249, 319,
 326, 327, 334, 342, 401, 428, 433,
 435, 438, 469
 Celan, Paul, 298, 398
 Celarianu, M., 84
 Celia, Vladimir, 12
 Ceremuhin, 68
 Cernegura, Cicerone, 200, 262, 267,
 268
 Cernet, Laurențiu, 155, 214, 291
 Cesereanu, Domițian, 36, 48, 84, 92,
 149, 154, 171, 183, 236, 317, 368,
 375, 437
 Chamberlain, Houston, 470
 Chaplin, Charlie, 63, 84
 Char, René, 383
 Chardans, Jean-Louis, 458
 Chendi, Ilarie, 89, 152, 453
 Chesarie al Râmnicului, 19
 Chimet, Iordan, 82, 203, 345, 419
 Chingar, Ion, 444
 Chiriac, Ion, 27, 85, 120, 237, 388,
 440
 Chirilă, George, 214, 219, 369
 Chiriță, Constantin, 175, 409
 Chiriță, Ștefan, 390
 Chiroga, Ion
 Chiropol, Miron, 459
 Chirovici, George-Radu, 89, 249
 Chitic, Ion, 358
 Chița Ovidiu, 213
 Chițu, Maria, 292
 Chivu, Gheorghe, 66, 127, 318
 Christie, Agatha, 458
 Cicero, Zac, 314
 Cioacă, Ștefan, 118

Ciobanu, Th., Constantin, 57
 Ciobanu, Laurențiu, 18, 24, 86, 229,
 237, 238, 244, 407, 431
 Ciobanu, Mircea, 94, 108, 148, 171
 Ciobanu, Nicolae, 126, 278, 290
 Ciocan-Ivănescu, Rodica, 460
 Ciocov, Vladimir, 291
 Cioculescu, Barbu, 125, 369
 Cioculescu, Șerban, 6, 30, 40, 72, 91,
 140, 146, 170, 220, 224, 235, 240,
 246, 266, 275, 306, 320, 322, 369,
 387, 410, 412, 416, 446, 448-450,
 459, 467
 Ciolacu, Constantin, 367
 Cionca, Nina, 127
 Ciopraga, Const., 21, 27, 44, 57, 59,
 156, 160, 172, 176, 253, 321, 347,
 350, 389, 406, 407, 414, 423
 Cipariu, Timotei, 6, 350
 Ciprian, G., 133
 Cirese, Alberto, 91, 148
 Ciubotaru, I. H., 350
 Ciubotaru, Mircea, 40, 103
 Ciuchi, Ion, 201, 376
 Ciulei, Liviu, 114
 Ciurunga, Andrei, 67, 277, 386, 441,
 454
 Claudel, Paul, 383
 Climescu, Victor, 298
 Clondescu Ileana, 183
 Coandă, Henri, 90
 Coban, Grigore V., 284
 Cocea, Dinu, 61, 457
 Cocea, N. D., 343
 Cocteau, Jean, 371
 Codreanu, Mihai, 40, 49, 450
 Codrin, Șerban, 359
 Cogoii, Gina, 310
 Cojar, Ion, 279
 Cojocar, Ion, 132
 Cojocar, C., 376
 Cojocar, Vasile, 341
 Čokov, Vladimir, 478
 Colfescu, George, 129
 Coliban, Valeria, 116
 Colin, Vladimir, 12, 73, 277
 Colpi, Henri, 201, 245
 Coman, Al., 7
 Coman, Dan, 303
 Comariano, Nestor, 461
 Comarnescu, Petru, 322, 327, 343
 Con, Dang Tran, 93
 Conachi, Costache, 313, 328, 463
 Conrad, Joseph, 68
 Constant, Eugen, 127, 128, 463
 Constant, Paul, 192
 Constantinescu, Dan, (traducător) 58
 Constantin, Ilie, 181, 224, 225, 284,
 295, 300, 324, 369, 466, 476
 Constantin, Letiția, 103
 Constantinescu, Constantin, 413
 Constantinescu, Eduard, 386
 Constantinescu, Maria, 444
 Constantinescu, Mircea, 214, 358, 359
 Constantinescu, Ovidiu, 449
 Constantinescu, Pompiliu, 140, 283,
 373, 378
 Conte, Rosa del, 406
 Conțescu, Aurora, 134
 Copoiu, N., 65, 96
 Corbea, Dumitru, 57, 149, 327, 399
 Corbière, Édouard-Joachim, 200
 Corbu, George, 116
 Cordon, Nadina, 6, 103, 177, 332,
 414
 Cornea, Lena, 167
 Cornea, Paul, 19, 39, 156, 319, 366,
 384, 472
 Corteanu, Andrei, 71
 Cosașu, Radu, 62, 124, 202, 286,
 294, 295, 456
 Cosma Viorel, 219
 Cosmescu, M., 279
 Cosmescu, Nae, 276

- Costache, Veniamin, 467
 Costea, Dimitrie, 18, 86, 131, 415, 423
 Costea, Ion, 219
 Costin, Miron, 60, 116, 119, 146, 147, 319, 415, 420, 425, 431, 444, 446, 471
 Coșbuc, George, 40, 89, 99, 111, 113, 144, 145, 147, 149-151, 153, 154, 156, 157, 159-161, 163, 165, 166, 168-173, 178, 182, 188, 204, 211-213, 215, 217, 219, 230, 243, 256, 261, 265, 277, 313, 331, 333, 359, 368, 375, 381, 411, 461, 460, 464, 479
 Coșovei, Traian, 71, 100, 115, 134, 191, 320, 454, 469
 Cotruș, Ovidiu, 64, 206, 286, 378, 438, 443, 450
 Covaci, Aurel, 415
 Covaci, Ion, 49, 166, 320
 Cozma, Gheorghe (Cozma, George Florin), 135, 300
 Crainic, Nichifor, 6, 20, 78, 105, 159, 170, 230, 343, 425
 Crăciun, Elena, 224
 Crăciun, Victor, 32, 134, 217, 231, 388
 Crânguleanu, Ion, 295
 Creangă, Ion, 10, 58, 77, 93, 144, 162, 165, 168, 176, 189, 193, 221, 232, 235, 238, 254, 270, 278, 303, 311, 340, 377, 391, 418, 425, 431, 436, 448, 451
 Cremene, Mioara, 157, 477
 Crețu, Aurel, 444
 Crețu, Nicolae, 245, 266
 Crevedia, N., 101, 116, 434
 Cristea Nicolescu, George, 59
 Cristea, Dan, 306, 307
 Cristea, Valeriu, 35, 44, 46, 144, 162, 175, 235, 309, 314, 341, 427, 430, 474
 Cristescu, Maria Luiza, 358, 442
 Crișan, Constantin, 44, 53, 375, 383
 Crișan, Mircea, 348, 384, 457
 Crișan, Nicolae, 82
 Crînguleanu, Ion, 30, 177, 266, 300
 Croce, Benedetto, 209, 411, 422, 427, 469
 Crohmălniceanu, 48, 60, 74, 123, 139, 191, 202, 299, 374, 401, 431, 457, 471
 Croitoru, Alecu (regizor), 346
 Cubleșan, Constantin, 47, 59, 73, 155, 182, 219, 236, 253, 328, 337, 345, 403, 415, 428, 437
 Cuciureanu, Șt., 279
 Cugler, Grigore, 374
 Cuibuș, George, 79, 431
 Cuibuș, Marta, 282
 Cusin, Adi, 156
 Cuteanu, Eugen, 384
 Cușitaru, Virgil, 103
 Cuza, Constantin, 449
- ## D
- Daicoviciu, Constantin (istoric și arheolog), 6, 190, 401
 Daicoviciu, Hadrian, 246
 Damian, S., 182, 236, 326, 335, 413, 414, 435
 Dan, Corneliu, 367
 Dan, George, 19, 35, 148, 300
 Dan, Ilie, 148, 332, 431
 Dan, Pavel, 106, 155, 156, 303
 Danciu, Vasile, 461
 Dante, Alighieri, , 77, 116, 138, 154, 223, 279, 305, 312
 Darian, Adina, 455
 Darie, Camil, 38, 118, 157, 219, 284, 422, 428, 436
 Datcu, Iordan, 22, 127, 162, 443, 460
 Davidescu, N., 175, 283, 374
 Davila, Al., 71, 190, 217, 276, 467

- Dăescu, A., 275
 Dănciulescu, Sina, 68, 292
 Dâmbolea, Ovidiu, 282
 De Noailles, Ana, 60, 426
 De Quevedo Y Villegas Francisco, 415
 Deac, Mircea, 431
 Dboveanu, Aurel, 94, 252
 Dej, Gheorghe-Gheorghiu, 443
 Delasabar, M.C., 282, 451
 Delavrancea, Barbu Ștefănescu, 119, 145, 156, 162, 175, 197, 217, 236, 243, 280, 425
 Deleanu, Val. S., 61, 284
 Demetrescu, Traian, 66, 292, 350, 374, 409, 431, 443
 Demetrius, Lucia, 295, 370, 418
 Demetru, Pan George, 282, 314
 Densusianu, Ovid, 127, 128, 155, 222, 281, 396, 450
 Densușianu, Bizanțiu P., 463
 Depardieu Étienne, 385
 Dessila, Octav, 185
 Deșliu, Dan, 238
 Diac, Mihail, 363
 Diaconescu, Ioana, 26, 119, 331, 332
 Diaconescu, Mihail, 54, 60, 116, 188, 363, 364
 Diaconescu, Vasile, 367
 Dianu, Romulus, 159
 Dichiseanu, Ion, 457
 Dickens, Ch., 270
 Diem, Doan Thi, 92
 Dieu, Xuan (poet vietnamez) , 189
 Dijmărescu, Dumitru, 460
 Dima, Al., 6, 40, 91, 407, 438
 Dima, Corneliu, 275, 362
 Dimisianu, Gabriel, 13, 45, 55, 65, 99, 108, 134, 138, 151, 257, 285, 344, 400, 417, 420
 Dimitriu, N., 445
 Dimov, Leonid, 219, 293, 369, 386
 Dincă, Florin, 372
 Dinischiotu, C., 30
 Dinulescu, Dumitru, 69, 292, 306
 Dobrescu, Vasile, 53
 Dobrian, Vasile, 374
 Dobrogeanu Gherea, Constantin, 5, 65, 66, 152, 261, 280, 335
 Dobzynski, Charles, 12
 Dogaru, Vladimir, 116
 Doinaș, Șt. Aug., 15, 18, 64, 70, 72, 78, 102, 125, 154, 162, 167, 183, 198, 210, 218, 229, 243, 245, 256, 281, 300, 320, 326, 331, 344, 367, 385, 390, 406, 411, 421, 427, 436, 440, 441, 450, 453, 459
 Dolângă, Nicolae, 459
 Dolgu, Gabriela, 407
 Domokos, Szilagy, 101
 Donea, Constantin, 374
 Dorgoșan, Traian, 126, 291, 459
 Dosoftei, 119
 Dostoievski, F., M., 186, 243, 305, 395, 430, 458
 Doyle, Conan, 458
 Dragomir, Ion, 122, 374
 Dragomir, Mihai, 11, 12, 44, 219, 326, 436
 Dragomir, Silviu, 246
 Dragomirescu, Mihail, 53, 140, 206, 208, 209, 247, 338, 351, 400, 419, 420, 438
 Dragoș, Nicolae, 10, 11, 68
 Dragu, Petre, 68, 214, 384, 463
 Drașu, Gabriela, 58, 282
 Drăgan, Corneliu Dima, 275, 362
 Drăgan, Daniel, 218, 277, 267, 449
 Drăgan, Gheorghe, 103, 148, 281, 407
 Drăgan, Mihai, 119, 196, 197, 454, 455, 469, 470
 Drăghici, Alexandru, 66
 Drăgușanu, Sidonia, 295

Drâmba, Ovidiu, 470
 Drincu, Sergiu, 65, 127
 Drinkwater, John, 70
 Drumaru, Paul, 320
 Drumur, George, 213
 Duca, Lo, 377
 Dulfu, Petre, 38, 344, 372
 Dulgheru, G. Rădulescu, 411
 Dumas, Alexandre, 445
 Dumbravă, Nicolae, 73, 88, 300, 390, 470
 Dumbrăveanu, Anghel, 27, 58, 64, 94, 115, 126, 200, 230, 278, 291, 369, 453
 Dumitrașcu, Adrian, 129, 214
 Dumitrașcu, Gheorghe, 71
 Dumitrescu, Aurel, 72
 Dumitrescu, Bianca, 449
 Dumitrescu, Dinu A., 127, 128, 213, 446
 Dumitrescu, Geo, 38, 85, 94, 99, 102, 112, 127, 145, 148, 151, 155, 166, 201, 218, 236, 288, 302, 331, 340, 353, 354, 356, 357, 382, 440, 441, 461, 466
 Dumitrescu, Lucian, 73, 390
 Dumitrescu, Mariana, 257, 258
 Dumitrescu, Petre, 68
 Dumitrescu, Sever, 314
 Dumitrescu, Victor George, 115
 Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 32, 72, 92, 183, 232, 322, 323, 334, 396, 416
 Dumitriu, Dana, 214, 292, 312
 Dumitru, Radu, 235, 410
 Dumitru, Silvia, 112, 332
 Dunăreanu, N., 359
 Dupin, Aurore, 385
 Dürrenmatt, Friedrich, 54, 60, 273
 Duță, Verona Gheorghe, 293
 Duțescu, Mihai, 67, 68, 214, 463
 Duția, Nistor, 367

Duțu, Alexandru, 31, 220, 279
 Duval-Moullet Odette, 266

E

Eberhart, Richard, 86
 Efremov, Oleg, 388
 Eftimiu, Victor, 17, 22, 27, 51, 98, 105, 134, 147, 151, 183, 218, 248, 290, 292, 300, 307, 313, 344, 353, 389, 411, 425, 441, 448, 451
 Ehrenburg, Ilya, 46, 70
 Einstein, A., 46, 70, 84
 Eisenstein, Serghei, 82
 Eliade Radulescu, Ion, 340, 386, 424
 Eliade, Aurel, 78
 Eliade, Mircea, 128
 Eluard, Paul, 308
 Emandi, Lucian, 274
 Eminescu, Mihai, 7, 11, 19, 22, 27, 30, 31, 39, 49, 51, 53, 62, 65, 70, 78, 85, 105, 108, 110, 116, 119, 149, 150, 152, 153, 156, 157, 161, 163, 165, 167, 168, 170, 171, 175, 189, 193, 204, 212, 216, 217, 219, 220, 232, 241, 245, 247, 256, 257, 265, 275, 278, 313, 339, 342, 344, 349, 357, 364, 368, 377, 381, 384, 389, 391, 405, 406, 410, 422, 425, 426, 428, 448, 451
 Enache, Constantin, 179
 Enache, Puiu, 72, 218, 299
 Ene, Maria, 277
 Ene, Marin Radu, 59
 Ene, Virgil, 166, 415
 Enescu, George, 18, 116, 159, 193, 357
 Enescu, Radu, 51, 92, 443, 450
 Ervin, Miko, 331
 Escarpit, Robert, 127
 Everac, Paul, 54, 133, 217, 295, 314
 Evtușenko, Evgheni, 68, 127, 167, 285, 387
 Evu, Eugen, 145, 163, 391

F

Façon Nina, 307, 367
 Farago, Elena, 292
 Fati, Vasile Petre, 72, 134, 298
 Faulkner, William, 46, 70, 139, 406
 Fazil, Necib, 129
 Fazlâ, I., 194
 Fălcoianu, Ștefan, 128
 Fărcășan, Sergiu, 13, 89, 295
 Fărtâiș, Gheorghe, 332
 Fătu, Nicolae, 68, 390
 Felder, Gheorghe, 277
 Felea, Victor, 19, 86, 290, 384, 405
 Felecan, Radu, 119, 374
 Fellini, Federico, 454
 Feuerbach, L., 167
 Filimon, Mariana, 134
 Filimon, Nicolae, 179, 240, 387
 Filip, George, 69
 Filip, Mircea, 430
 Filip, Traian, 13, 25, 238, 257, 323, 324
 Filloux, Jean-C., 446
 Firea, Fred, 334
 Fiuni, Lionello, 68
 Flaubert, Gustav, 46, 70, 305, 338, 397, 443
 Fletcher, Lucille, 294
 Floarea, Radu, 108, 114, 463
 Florea, Ion, 134
 Florea, Mihai, 467
 Florea, Simion, 350
 Florian, Călin (regizor) , 175, 213, 245, 350, 362, 388
 Flydal, L., 91
 Foaie, Eugen, 85, 279, 440
 Foarță, Șerban, 65, 127, 213, 291, 371, 383, 454, 459
 Fochi, Adrian, 102
 Fotea, M., 279
 Fotino, Mișu, 203, 457
 Fournier, Alain, 437

Francisc, Munteanu, 87, 95, 115, 189, 266, 303, 390, 425
 Frățilă, Emil, 367
 Freud, Sigmund, 60, 84, 344
 Fried, Erich, 298
 Frigyes, Karinty, 37
 Fruntelată, Nicolae Dan, 67, 358
 Frunză, Dumitran, 86, 213, 235
 Frunză, Dumitru, 156
 Frunză, Eugen, 7, 41, 50, 95, 112, 157, 238, 254, 321, 333, 350, 399, 415, 432, 434
 Frunzetti, Ion, 219
 Fulga, Laurențiu, 30, 219, 257
 Fulger, C., 53, 165
 Fundoianu, B., 121, 137, 369
 Furtună, Horia, 51

G

Gafița, Mihai, 21
 Gafița, Viniciu, 390
 Gagi, Aurel, 219, 369
 Galaction, Gala, 19, 104, 127, 248, 299, 338, 390, 425, 434
 Galan, V. Em., 7, 309
 Gall, Elsa, 91
 Gandon, Yves, 299
 Gane, N., 19
 Garbo, Greta, 63
 Garcia Lorca, Federico, 65, 93, 122, 183, 294, 459
 Gauthier, Theophil, 124
 Gavriliu, Leonard, 201, 375
 Gârleanu, Emil, 77, 180, 203, 392
 Genaru, Ovidiu, 57, 60, 68, 94, 103, 120, 134, 213, 280, 374, 451
 Georgescu (Mastucolu), 275
 Georgescu, Constantin, 175
 Georgescu, Hortensia, 457
 Georgescu, Ion, 220, 223
 Georgescu, Paul, 18, 41, 43, 49, 73, 111, 137, 143, 151, 175, 181, 224, 256, 264, 302, 369, 393, 422

- Gertruda, Gore, 457
 Gessner, 467
 Ghelmez, Petre, 344
 Gheorghe, Ion, 8, 30, 32, 72, 101,
 231, 235, 243, 245, 331, 342, 390,
 400, 406, 407, 410, 411, 415, 430,
 436, 440, 449
 Gheorghiu, Constantin, 78, 88, 89,
 120, 121
 Gheorghiu, Miluță, 432
 Gheorghiu, Tașcu, 12, 44, 47, 145,
 189, 257, 326, 383, 428
 Gheorghiu, Virgil, 333
 Gherea, Ioan, D., 5, 65, 152, 170,
 204, 231, 241, 261, 280, 335, 405,
 420
 Gherghinescu, Vania, 57, 116, 192,
 277, 365, 447
 Gheție, Ion, 127, 376
 Ghezzo, Dinu Dumitru, 390
 Ghica, Ion, 93, 95, 108, 128, 159,
 395, 416, 464, 465
 Ghideanu, Tudor, 197, 229
 Ghidirmic, Ovidiu, 128, 213, 461
 Ghilia, Alecu Ivan, 108, 163, 220, 322
 Ghimbășanu, Ion, 386
 Ghiuță, Monica, 457
 Gide, André, 77, 305
 Giono, Jean, 260, 321
 Giudici, Giovanni, 215
 Giugaru, Alexandru, 230, 403
 Giurescu, Const. C., 246, 425
 Giurgiuca, Emil, 32, 104, 336
 Goethe, 92, 233, 349, 397
 Goffin, Robert, 234, 293
 Goga, Octavian, 57, 143, 151, 157,
 161, 170, 204, 232, 278, 313, 347,
 349, 369, 375, 444
 Goldberg, William, 457
 Golescu, Dinicu, 275
 Golf, Ion, 257
 Goma, Paul, 408
 Gomoiu, Marian, 71
 Gopo, Ion Popescu, 422, 455
 Gorcea, Petre Mihai, 54, 60, 446
 Gorovei, Ștefan S., 320
 Gorun, Vasile, 112, 152
 Gorunescu, Valeriu, 103
 Got, Petre, 274, 372, 454
 Govoni, Carrado, 68
 Grama, Timarion Dinu, 214
 Gaur, Doina, 18, 122
 Grămadă, Ilie, 424, 471
 Grănescu, H. (poet și traducător) ,
 415
 Gregor, Em., 286
 Grezia, Ion, 376
 Grigorescu, Dan, 324
 Grigorescu, Ioan, 44, 65, 95, 98, 110,
 145, 158, 182, 189, 249, 410, 455
 Grigorescu, Nicolae, 359
 Grigorescu-Bacovia, Agatha, 193, 453
 Grigorovici, Ilina, 247, 343
 Grigurcu, Gheorghe, 51, 63, 205,
 288, 349, 378, 403, 441, 443, 450,
 458, 469
 Grinevici, I., 143
 Gruber, E., 66
 Gruia N., 236
 Guia, Horia, 459
 Guillermou, Allain, 361
 Gulian, C. I., 134
 Gusti, Paul, 238
 György, Belia, 282, 283
 Gyr, Radu, 6, 159, 240, 327
 Gyula, Illyes, 344, 369
 Gutenberg, 54

H

- Hagiu, Grigore, 91, 98, 105, 160,
 174, 175, 313, 344, 368, 390
 Hamzea, Adrian, 57, 118, 367
 Han, Raymonde, 49, 147, 277
 Handoca, Mircea, 96, 126, 383, 450

- Hanh, Te, 464
 Harea, Mihail, 46, 229, 244
 Hasan, R., 91
 Hașdeu Iulia, 292
 Hașdeu, Bogdan Petriceicu, 55, 197, 381, 472, 473
 Hașim, Ahmed 129
 Hăulică, Dan, 435, 465
 Hegel, G. W. F., 320, 331, 386, 407
 Heisenberg, W., 383
 Heliade-Rădulescu, Ion, 55, 113, 229, 239, 245, 467, 334, 380, 418, 461
 Hemingway, Ernest, 7, 35, 81, 139, 393, 407
 Herder, Gottfried von, 361
 Hernandez, Miguel, 65
 Herodot, 389
 Herseni, Traian, 214, 389
 Hinoveanu, Ilarie, 129, 215, 292, 320
 Hitchcock, 457
 Hitler, Adolf, 250
 Hobana, Ion, 13, 182, 277, 384, 476
 Hodiș, Ion, 349, 407
 Hodoș, Alexandru, 152, 171, 240, 275
 Hogaș, Calistrat, 193, 338, 471
 Holban, Anton, 111, 175, 176, 303, 333, 358
 Holda, Madda, 374
 Homer, 52, 223, 438
 Horațiu, 147, 459
 Horea, Ion, 67, 161, 313
 Horvath, Imre, 277
 Hotăranu, Iulian, 293
 Hotinceanu, Ovidiu, 122, 254
 Hrisanide, Alexandru, 390
 Hristea, Ionel, 295
 Hugo, Victor, 40, 116, 379, 426, 445, 474
 Hurdubețiu, I., 189
 Hurezeanu, Damian, 64
 Hurjui, Ion, 431
 Husar, Alexandru, 162, 211, 215, 277, 411, 450
 Huxley, Aldous, 99, 185
- ## I
- Iacob Mureșanu, Otilia, 365
 Iacoban, Mircea Radu, 6, 156, 166, 332, 423
 Iancovescu, Ion, 445
 Iancu, Avram, 37, 146, 235, 246, 251, 312, 363, 467
 Ianoși, Ion, 19, 352
 Ibrăileanu, G., 119, 140, 177, 197, 204, 232, 278, 350, 351, 417, 438, 454
 Ibsen, Henrik, 47
 Ifrim, Dumitru, 30, 293
 Ilea, I. Th., 219
 Iliescu, Adriana, 76, 220, 222
 Ilin, Radu, 67
 Ilin, Stancu, 342
 Iliu, Victor, 61
 Imre, Horváth, 277
 Indrieș, Alexandra, 127, 278, 368, 480
 Ioanid, Mircea, 112, 122, 166, 175, 200, 254, 282, 348, 373, 404, 454
 Ion, Dumitru, 68
 Ionescu, Cornel Mihai, 70
 Ionescu, Dan, 135
 Ionescu,/ Ionesco, Eugen, 54, 70, 134, 142, 143, 255, 276, 333, 341, 383, 408
 Ionescu, Gelu, 359, 360
 Ionescu, Horea, 67
 Ionescu, Ion, 443, 470
 Ionescu, Mircea, 113
 Ionescu, Nelu, 177, 296
 Ionescu, Petre, 67
 Ionescu, Stela, 281, 284
 Ionescu, Virgil, 464
 Ionescu-Anghel, Stelian, 422

Ionescu-Sinaia, Gh., 390
 Iordache, Aurel, 447
 Iordan, Iorgu, 22, 82, 91, 127, 162,
 203, 215, 218, 345, 352, 407, 419,
 438, 443, 454, 460
 Iordăchescu, Ion, 193
 Iordăchescu, Magda, 332
 Iorga, Nicolae, 5, 22, 55, 85, 108,
 111, 112, 122, 147, 153, 170, 183,
 197, 210, 211, 222, 247, 250, 275,
 331, 363, 389, 395, 396, 413, 440,
 445, 459, 461
 Iosif, Mira, 71
 Iosif, St. O., 48, 99, 153, 161, 256,
 311, 448
 Iosifescu, Silvian, 74, 191, 286
 Irimie, Negoia, 179, 350, 421
 Isac, C., 453
 Isac, D., 338
 Isac, Emil, 290
 Isac, Gh., 428
 Isac, V., 444
 Isanos, Elisabeta, 156
 Isanos, Magda, 49
 Iscovescu, Barbu (pictor), 361
 Istrate, Gheorghe, 73, 135, 178, 279,
 470
 Istrati, Ion, 11, 78, 340, 423, 440, 479
 Istrati, Panait, 27, 44, 79, 80
 Iuga, Ion, 68, 119, 210
 Iuga, Mona, 449
 Iuga, Nora, 254, 427
 Iulian, Rodica, 129, 332
 Iuteș, Gica, 230, 254
 Ivan, Ghilia, Al., 108, 163, 220, 322
 Ivasiuc, Alexandru, 448
 Ivașcu, George, 5, 8, 132, 165, 243,
 249, 257, 272, 336, 423
 Ivănceanu, Vintilă, 67, 254, 386
 Ivănescu, Cezar, 39
 Ivănescu, Gheorghe, 253, 266
 Ivănescu, Mircea, 386

Ivireanu, Antim, 145, 159, 213, 219
 Is/zbășescu, Gheorghe, 57, 374, 454

J

Jankelevitch, Vladimir, 389
 Jarry, Alfred, 459
 Jebeleanu, Alexandru, 211, 213, 282,
 383, 399, 459, 479
 Jebeleanu, Eugen, 6, 36, 57, 110,
 197, 263, 267, 298, 313, 369, 422,
 436, 450
 Jebeleanu, Tudor, 282
 Jenő, Gomori, 283, 429
 Jerome, J. K., 294
 Jianu, Nicolae, 11, 30, 112, 113, 189,
 230, 390, 427, 471
 Jitărășu, Tică, 386
 Joja, Athanase, 344
 Jora, Mihail, 258
 Jovanović, Milan, 478
 Joyce, James, 215, 271, 389, 470
 Jucan, Grațian, 156, 211
 Jucu Atanasiu, Lucia, 65

K

Kafka, Franz, 48, 186, 271, 323, 387,
 408, 413
 Karambi, Polixenia, 53
 Kelmer, David, 454
 Kemal, Iahia, 129
 Kernbach, Victor, 12, 76, 255
 Khayyam, Omar, 422
 Kiss, Jenő, 283, 369
 Kivu, Dinu, 203 359, 388
 Kogălniceanu, Mihail, 5, 59, 108,
 424, 464, 465, 467, 471, 472, 473

L

Labiș, Nicolae, 49, 69, 124, 254, 333,
 335, 410, 415, 422, 425, 426 428,
 444, 449, 456, 459, 461, 469, 470.
 Ladea, Romul, 460

- Laforgue, Jules, 200
 Lanson, Gustav, 319, 339
 Larbaud, Valéry, 383
 Larian, Sonia, 230
 Lascu, Daniel, 155, 349
 Laurian, A. T., 311
 Lavant, Christine, 298
 Lawrence, H. D., 68, 387, 464
 Lazăr, Gheorghe, 467
 Lazăr, Monica, 249, 257, 336, 337, 401, 402
 Lazu, Ion, 416, 454
 Lăncrănjan, Ion, 26, 44, 106, 163, 174, 181, 258, 268, 322, 343, 462
 Lăudat, I. D., 431, 454
 Leahu, Gheorghe, 291
 Leahu, Victor, 349
 Leibnitz, G. W., 451
 Lem, Stanislaw, 12, 75
 Lemnaru, Oscar, 293
 Lenau, Nicolaus, 124
 Lendvay, Eva, 118
 Lenin, Vladimir Ilici, 104, 343, 479
 Leon, Aurel, 18, 349, 412
 Leon, Maria Teresa, 102
 Leon, Neculai, 440
 Leonescu, Adrana, 132
 Lesnea, George, 11, 88, 103, 253, 347, 406
 Leu, Corneliu, 217, 406
 Lewis, David, 398
 Lilin, Andrei A., 479
 Liman, Horia, 91
 Lincoln, Abraham, 35
 Lipatti, Valentin, 257
 Littera, George, 201, 285
 Liu, Nicolae, 108
 Logan, Genoveva, 144, 407
 Lorca, Federico Garcia, 65, 93, 122, 175, 183, 294, 459
 Lovinescu, E., 9, 35, 100, 107, 110, 140, 175, 176, 206, 208, 242, 265, 282, 283, 302, 317, 351, 352, 374, 385, 394, 404, 406, 420, 438, 448, 470
 Lovinescu, Horia, 38, 235, 241, 242, 263, 268, 295, 417, 438
 Lovinescu, Tudor, 109
 Luca, Eugen, 236, 474
 Luca, Remus, 309
 Luca, Ștefan, 300, 435
 Lucaci, Iordan, 407, 444, 454
 Luchian, Ștefan, 20, 24, 323
 Lumezianu, Eugen, 72, 298
 Lungu, Alexandru D., 183, 292, 335, 390
 Lungu, Ion, 111, 145, 250, 338, 403
 Lungu, Vera, 159
 Lupașcu, Gh., 353, 357
 Lupașcu, Yvonne, 422
 Lupu, Ioan, 419, 461
 Lupu, Ion, 54, 367
 Lupu, Radu, 243
 Luzi, Mario, 275

M

- Macedonski, Alexandru, 13, 24, 38, 47, 65, 66, 76, 83, 84, 102, 137, 147, 163, 179, 180, 210, 217, 253, 278, 292, 328, 336, 385, 391, 415, 426, 435, 451, 459
 Macoru, Dinel, 293
 Macovei, Pompiliu, 169
 Macovei, Simion, 217
 Macșa, Virga, 371
 Madan, George, 464
 Magheru, Darie, 118
 Maiakovski, Vladimir, 268
 Maica, Ioana, 190
 Maior, Petru, 311, 314
 Maioreescu, Ion, 350
 Maioreescu, Titu, 17, 39, 41, 47, 49, 108, 119, 125, 128, 140, 153, 175, 176, 178, 197, 220-222, 293, 303,

- 338, 345, 351, 352, 385, 396, 419,
420, 440, 448, 470
- Maiorescu, Toma George, 303
- Majtenyi, Erik, 154
- Mallarme, Stephane, 242
- Malraux, André, 129, 305, 464
- Mancaș, Mihai, 120
- Manea, Norman, 214
- Manițiu, Ion, 182, 251, 317, 337
- Maniu, Adrian, 84, 121, 137, 138,
179, 225, 238, 239, 369, 387, 450,
466
- Maniu, Rodica, 329
- Mann, Thomas, 48, 127, 352
- Manole, F., 12, 35, 40, 41, 84, 86,
100, 125, 189, 191, 337, 343, 443
- Manolescu, Florin, 313
- Manolescu, Ion Sofia, 115, 368
- Manolescu, Nicolae, 18, 28, 38, 48,
50, 51, 72, 85, 89, 90, 94, 102,
103, 111, 122, 130, 131, 148, 154,
155, 175-178, 181-183, 190, 200,
244, 257, 258, 263, 282, 286, 287,
293-295, 302, 303, 313, 315, 320,
328, 336, 339, 340, 346, 366, 383,
401, 403, 406, 410, 421, 430, 438,
447, 452, 458, 459, 460, 476
- Manu, Emil, 77, 230, 257, 318, 368
- Marcea, Pompiliu, 26
- Mareș, George, 155
- Marian, Ion, 464
- Marian, Michael, 291
- Marian, Simion Florea, 360
- Marinescu, Angela, 236
- Marinescu, Constantin, 444
- Marino, Adrian, 26, 27, 59, 102, 131,
137, 166, 175, 180, 253, 256, 332,
335, 344, 400, 415, 438, 459
- Marjanović, Đoka, 478
- Marta, Mihai, 118, 126, 266, 282
- Martin, Aurel, 12, 23, 89, 99, 144,
154, 177, 178, 181, 248, 321, 390,
406, 414, 469, 471
- Martin, Mircea, 48, 148, 358
- Martinescu, Pericle, 53, 257
- Martinovici, Iv., 108, 127
- Marx, Karl, 101, 167, 206, 242, 270,
344, 389, 408
- Massim, I.C., 179
- Matache, A. G., 390
- Mateescu, Constantin, 174, 477
- Mateescu, I., 471
- Matei, Gavril, 326, 359, 438
- Matei, Grigore, 443
- Matei, Ion, 67, 328, 463
- Maurer, Ion Gheorghe, 8
- Maurois, André, 257
- Maxim, Ion, 66, 126, 282
- May, Erwin, 277
- Mazilescu, Virgil, 157, 293
- Mazilu, Teodor, 8, 29, 109, 133, 185,
235, 294, 425
- Măduța, Ilie, 127
- Măinescu, Tudor, 46
- Mălăncioiu, Ileana, 53, 188, 230
- Mănescu, Manea, 66
- Mănucă, Dan, 124, 211, 403
- Mărculescu, Gabriel, 432
- Mărculescu, Sorin, 386
- Mărgeanu, Nicolae, 219, 238, 449
- Mărgineanu, N., 414
- Mândra, Vicu, 217, 312, 388, 408,
468
- Măndreanu, Constantin, 71, 118
- Mășlea, Ana, 97, 120, 320
- McCullers, Carson, 376
- Meițoiu, Ion, 240
- Mejelaitis, Eduardas, 127
- Melas, Spiros, 47
- Meleșteu, Mircea, 444
- Melian, Al., 141
- Méliès, Georges, 377
- Melinescu, Gabriela, 200
- Melville, Herman, 229
- Metca, Octavian, 291

- Mica, Eugen, 68
 Michelangelo, Buonarroti, 54, 306
 Micle, Veronica, 377
 Miclea, Ion, 364
 Micu, Dumitru, 27, 99, 130, 149,
 158, 159, 162, 166, 209, 236, 261,
 266, 268, 269, 273, 328, 361, 410,
 426, 460
 Micu, Ioan, 40, 72, 367, 370
 Micu, Mircea, 291, 426
 Micu, Panait, 293, 386
 Micu, Samuil, 314, 346
 Mihadaș, Teohar, 73
 Mihai, Gh. 376
 Mihai, Petre, 54, 446
 Mihail, George, 61
 Mihalache, C. N., 48, 212, 384
 Mihalaș, Marcel, 144
 Mihale, Aurel, 21, 73, 103, 471
 Mihăescu, Floru, 115, 444
 Mihăescu, George, 71, 72, 218, 389,
 390
 Mihăescu, Gib. I., 315
 Mihăescu, Ion, 368
 Mihăilescu-Brăita, Ștefan, 457
 Milan, Șesan, 451, 478
 Milcu, Ștefan, 344, 438
 Miletineanu, Gheorghe, 298, 388
 Milicescu, Emilia Șt., 156, 277
 Milin, Živko, 479
 Mille, Const., 66
 Miller, Arthur, 76, 189
 Millo, Matei, 188, 291
 Minar, Octav, 377
 Mincu, Marin, 52, 218, 235, 359, 470
 Minulescu, Ion, 65, 91, 175, 383,
 397, 444
 Mircea, Dumitru, 35, 41, 84, 120,
 155, 157, 191, 403, 428
 Mirodan, Alexandru, 134, 201, 295,
 456
 Mithois, Marcel, 129
 Mitrana, Dumitru, 445
 Mitrea, Ion, 114
 Mitroi, Viorica, 359, 427
 Mitru, Alexandru, 114
 Mocanu, Marin, 362
 Mocanu, Titus, 112, 113
 Mohanu, Constantin, 361
 Moise, Ion, 317, 406, 447
 Moldovanu, Corneliu, 71, 284
 Montale, Eugenio, 248
 Moraru, Anton Radu, 67
 Moraru, Ion, 276
 Moraru, P., 359
 Moravia, Alberto, 465
 Motoc, Nicolae, 71, 134, 298
 Mottoi, George, 407
 Movilă, Sanda, 361
 Mugur, Florin, 126, 154, 218, 227,
 278, 282, 300, 469, 477
 Mugur, Vlad (regizor), 407, 408
 Muller, G., 73
 Munteanu, Amelia, 57
 Munteanu, Aurel, 144
 Munteanu, Eugen, 258, 329
 Munteanu, Francisc, 87, 95, 115, 189,
 266, 390, 425
 Munteanu, George, 19, 26, 39, 45,
 48, 93, 103, 122, 147, 165, 224,
 225, 237, 340, 341, 369, 385, 392,
 471
 Munteanu, Ion, 219, 471
 Munteanu, Romul, 54, 91, 163, 188,
 273, 352, 413, 462
 Munțiu, Adrian, 192
 Murariu, Partenie, 291, 460
 Murărașu, D., 49
 Mureșan, Dumitru, 72, 134, 135, 298
 Mureșan, I., 215, 328
 Mureșan, Marcel, 211
 Mureșan, Rusalin, 73, 470
 Mureșanu, Andrei, 6, 39, 99, 342,
 345, 350, 362, 365, 366, 395, 399

Mureșanu, Iacob, 364, 366
 Mureșanu, Susana, 365
 Musil Robert, 227
 Mușat, Aura, 229, 266
 Mușat, M., 447
 Mușatescu, Tudor, 10, 46, 51, 276,
 334, 441
 Myrdal, Gummar, 38

N

Nadin, Mihai, 367
 Nafiz, Naruk, 129
 Naghi, Gheorghe, 284
 Namora, Constantin, 374
 Nanu, D., 218
 Narti, Ana Maria, 82, 132
 Naum, Gellu, 35, 69, 367, 385, 450
 Nădejde, Gh., 65, 66
 Nădejde, Ioan, 59, 66
 Nădejde, Sofia, 5, 66
 Neacșu, Ion, 372, 373
 Neacșu, Iulian, 67, 103, 144, 200,
 228, 236, 254, 255, 278, 299, 385,
 450
 Neagu, Fănuș, 26, 27, 61, 106, 174,
 231, 234, 243, 272, 277, 284, 285,
 294, 314, 315, 326, 335, 409, 450
 Neamțu, Leonida, 171, 203, 330, 350,
 449
 Necula, Damian, 141, 218, 392
 Neculce, Ion, 20, 193, 223, 391
 Negoîtescu, Ion, 38, 47, 58, 72, 84,
 91, 112, 154, 180, 209, 258, 265,
 299, 328, 333, 438, 459
 Negoșanu, Petronela, 68
 Negri, Costache, 53, 229, 230, 235,
 266, 334
 Negruzzi, Costache, 105, 112, 199,
 214, 334, 344, 391, 393, 424, 471-
 473
 Negulescu, Mihai, 108, 150, 313,
 372, 471

Negulescu, P. P., 332
 Nemoianu, Virgil, 379, 420
 Nencev, Dimiter, 68
 Nenîtescu, Costin D., 153
 Ner, Anais, 67
 Neruda, Pablo, 103, 333
 Nerval, Gerard, 254, 391
 Neș, Teodor, 363
 Neștian, Valeriu C., 7, 49, 200, 430
 Netea, Vasile, 188, 220, 248, 416
 Nica, Ion, 385, 461
 Nichifor, I. I., 6, 20, 78, 105, 159,
 170, 230, 300, 343, 390, 425
 Nicolaescu, Sergiu, 53, 116, 152
 Nicolau, Edmond, 15
 Nicolau, Nelly, 457
 Nicolau, Petre, 231
 Nicolau, Silvia, 175, 245, 449
 Nicolescu, G. C., 31, 53, 91, 163,
 335, 339, 350, 454
 Nicolescu, Basarab, 352
 Nicolescu, Miron, 179, 188, 230
 Nicolescu, Otilia, 444
 Nicolescu, Vasile, 68, 350, 425
 Niculescu, Barbu, 444
 Niculescu, Elisabeta, 30
 Nijloveanu, Ion, 190
 Nisipeanu, Constantin, 386
 Nistea, Victor, 120
 Nistor, Corneliu, 460
 Nișnianidze, Șota, 387
 Nițulescu, Horia, 449
 Noailles, Anne de, 54, 426
 Nor, Radu, 171, 333
 Nottara, Constantin, 147, 297, 447
 Nour, Radu, 68, 129
 Novac, Constantin, 218
 Novăceanu, Darie, 38, 157, 219, 284,
 428, 436
 Nussbaum, Erich, 456

O

O'Neill, 130

Oancă, Teodor, 464
 Oancea, Tiberiu, 300
 Oarcăsu, Ion, 48, 51, 85, 155, 165,
 168, 236, 259, 317, 329, 345, 411,
 413, 421, 437
 Octav, Pancu Iași, 101, 115, 162,
 185, 220, 278, 350, 377
 Odeanu, Anișoara, 72, 102, 111, 290
 Odobescu, Al. I., 108, 144, 175, 197,
 235, 245, 261, 344, 471, 472, 473
 Oișteanu, Valeriu, 24, 67
 Olah, Tiberiu, 390
 Olariu, D., 72
 Olteanu, Draga, 457
 Olteanu, Marcel, 135
 Omescu, Corneliu, 341, 400
 Omescu, Ion, 18, 148, 192
 Oncescu, Victor, 71
 Onciul, 247, 361
 Oprea, Alexandru, 82, 101, 149, 268,
 270, 276, 400, 435
 Oprea, Ștefan, 103
 Opreanu, Sabin, 459
 Oprescu, Horia, 136, 219, 363, 390
 Oprescu, Rodica, 306, 308, 477
 Opriș, Mihai, 61, 179, 457
 Oproiu, Ecaterina, 61, 71, 132
 Orlea, Ioana, 112, 253
 Ornea, Z., 39, 130, 231, 396, 419
 Ottonel, Neamțu, 203

P

Pachia, Ion Tatomirescu, 215, 463
 Paisan, Catherine, 386
 Palazzeschi, Aldo, 68
 Paleologu, Al., 235
 Paler, Octavian, 290
 Pallady, Theodor, 65, 323
 Pan, George Dumitru, 69, 282, 314
 Panait, Ion, 27, 44, 79, 134, 178, 218,
 230, 292, 386, 454
 Panaitescu, P. P., 447

Pană, Aura, 148, 157
 Pană, Ion Gh., 300
 Pană, Sașa, 343, 373, 386, 407
 Pancu-Iași, Octav, 350
 Panea, Victor, 214
 Pangrati, Elena, 237
 Paniș, Anatolie, 273
 Pann, Anton, 24, 108, 132, 156, 232,
 343, 365, 382
 Pantazi, Radu, 5
 Panu, Viorel, 69
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 107,
 188, 412, 416, 431
 Papadima, Ovidiu, 30, 78, 112, 122,
 151, 153, 273, 375, 419, 450, 461,
 469
 Papastate, C. D., 292
 Papilian, Victor, 450
 Papu, Edgar, 17, 22, 165, 257, 367,
 405, 419, 473
 Papuc, Ion, 85, 92
 Paraschivescu, Constantin, 387
 Paraschivescu, Marin Radu, 24, 36,
 45, 67, 68, 69, 129, 190, 214, 234,
 235, 288, 289, 293, 368, 369, 436,
 450, 474, 475
 Parava, Ioana, 121, 278
 Pardău, Platon, 11, 27, 145, 177, 199,
 237, 318
 Pas, Ion, 6, 34, 160, 368, 435
 Pascadi, Ion, 43, 155, 244, 406
 Pascu, Petre, 68, 108
 Pascu, Ștefan, 316, 320, 420, 469
 Pasternak, Boris, 318
 Patalas, Enno, 286
 Paulescu, Petre, 118, 313, 459
 Pavel, Toma, 173, 180, 256, 257,
 335, 336, 389, 420
 Pavelescu, Cincinat, 76, 77, 423, 447
 Pavelescu, Gh., 378
 Pavelescu, Ion, 5
 Pavelescu, Mircea, 116, 447

- Pavese, Cesare, 70
 Păcurariu, Dimitrie, 154, 235, 261, 344, 366
 Păcurariu, Francisc, 303
 Păruș, Marcel, 218, 390
 Păscăluță, Octavian, 73, 252, 471
 Păstorel (Teodoreanu, Al. O.), 73
 Pătărău, Natalia, 118
 Pătrar, George, 284, 454
 Pătrașcu, 129, 213, 292, 350, 462
 Pătrașcu, Horia, 350, 462
 Pătrașcu, Ion, 213, 292
 Pătrașcu, Nadina, 129
 Pătru, Vasile, 214
 Păturică, Dinu, 179, 239, 387
 Păun, George, 53
 Păun-Pincio, I., 66
 Păun, Stelian, 228
 Păunescu, Adrian, 11, 30, 37, 51, 81, 106, 165, 216, 243, 272, 294, 350, 357, 359, 410, 427
 Păunescu, Aurelian, 447
 Păunescu, Constantin, 275, 427, 447
 Pânzaru, Petre, 5
 Pârvan, Vasile, 247, 396, 470
 Pârvu, Cornel, 318, 443
 Pârvulescu, Octav, 115
 Peiu, Steliana, 40
 Pele, Elena, 299
 Pelin, Mihai, 294
 Peltz, I., 152
 Pepys, Samuel, 308
 Perez, Hertha, 127, 340, 383
 Perkins, Ward, 299
 Perpersicius (Panaitescu-Perpersicius, D.), 5, 22, 44, 72, 89, 107, 154, 156, 170, 176, 180, 242, 248, 249, 263, 266, 267, 275, 306, 314, 317, 328, 335, 361, 365, 373, 381, 390, 396, 399, 419
 Perse, Saint-John, 198
 Pervain, Iosif, 316
 Petcu, Dionisie, 298, 469
 Petică, Ștefan, 44, 84
 Petrache, Ion, 300, 326
 Petre, Luiza, 443
 Petre, P., 56
 Petrescu, Camil, 36, 37, 54, 62, 63, 82, 84, 102, 109, 110, 133, 134, 175, 235, 245, 294, 364, 369, 389, 400, 421, 425, 449, 461, 468
 Petrescu, Cezar, 82, 421, 425, 450
 Petrescu, Florin Mihai, 94, 103, 211, 219, 440
 Petrescu, Radu, 69
 Petroveanu, Mihail, 121, 137, 138, 194, 244, 301, 315, 348, 349, 369, 384, 454
 Petrovici, Ion, 66, 73, 125, 200, 332
 Petruț, Emanoil, 457
 Phoebus, Eugen, 50
 Pienescu, G., 362
 Piliuță, Constantin, 388
 Pillat, Dinu, 234, 242, 304
 Pillat, Ion, 26, 48, 84, 176, 179, 238, 239, 265, 303, 368, 387, 399
 Pillat, Monica, 211
 Pintilie, Lucian, 115, 297, 350, 427
 Pintilie, Petre, 44
 Pippidi, D. M., 312
 Pirandello, Luigi, 47, 408
 Piru, Alexandru, 28, 42, 43, 82, 112, 141, 153, 214, 220, 235, 245, 256, 258, 293, 329, 334, 336, 344, 350, 359, 369, 374, 386, 393, 400, 410, 426, 450, 460
 Pitiș, Florian, 359
 Pituț, Gheorghe, 175, 257, 263, 268, 342, 344, 404, 419, 427, 441, 462
 Platon, Maria, 11, 27, 112, 145, 199, 236, 318, 336, 394
 Poe, Edgar Allan, 29, 74, 192, 275, 427, 449
 Poenaru, Camil, 463

- Poenaru, Emil, 118, 362
 Pojogeanu, Z. E., 218, 390
 Poni, P., 440
 Pontremoli, Pascal, 294
 Pop Reteganul, Ion, 115
 Pop, Augustin Z. N., 32, 54, 108, 151, 189, 201
 Pop, Grigore Traian, 463
 Pop, Ion, 250, 263, 289, 332, 333, 441, 460
 Pop, Marian, 141
 Pop, Mihai, 365, 432, 433
 Pop, Sânziana, 99, 108, 149, 155, 174, 200, 205, 206, 215, 236, 238, 276, 315, 343, 424, 436, 440, 474
 Pop, Simion, 30, 333, 410, 419, 425, 429, 430
 Popa, Ion Grigore, 443
 Popa, George, p. 57
 Popa, Ion, 7, 110, 127, 145
 Popa, Marian, 19, 174, 257, 408
 Popa, Mircea, 249, 290, 336, 359
 Popa, Petre, 183
 Popa, V. D., 470
 Popa, Victor Ion, 71
 Popeangă, Vasile, 460
 Popel, Corneliu, 266, 349
 Popescu, Corneliu, 129
 Popescu, Dumitru Radu, 22-24, 26, 32, 89, 139, 192, 269, 333, 337, 349, 407, 434
 Popescu, Gheorghe Anghel, 444
 Popescu, Gheorghe, 385, 461
 Popescu, Ioana, 114
 Popescu, Ion Apostol, 115, 436
 Popescu, Ion, 109, 415
 Popescu, Magdalena, 110
 Popescu-Neveanu, Paul, 344
 Popescu, Nicolae Breb, 214
 Popescu-Doreanu, Paula, 61
 Popescu, Petru, 19, 42, 65, 69, 103, 108, 134, 211, 212, 213, 227, 228, 358, 359, 411, 427, 431, 441
 Popescu, Radu I., 69
 Popescu, Radu, 10, 30, 179, 338, 409, 434
 Popescu, Tudor, 341, 366
 Popescu, Victoria, 292
 Popescu-Doreanu, Vladimir, 457
 Popescu-Gopo, Ion, 455
 Popescu-Negură, Al., 459
 Popeți, Corneliu, 459
 Popović, Nebojša, 479, 480
 Popovici, Al., 159, 171
 Popovici, Alecu, 111, 147, 279, 295, 316
 Popovici, Const. C., 152
 Popovici, Dimitrie, 79
 Popovici, Ileana, 71
 Popovici, Titus, 26, 82, 84, 124, 157, 285, 419, 425, 438
 Porcius, Florian, 214
 Porumbacu, Veronica, 48, 91, 136, 151, 213, 257, 309, 367, 397, 400
 Porumbescu, Marin, 390
 Porumboiu, Veronel, 67
 Postelnicu, Lucia, 214, 292
 Postolache, Florica, 30, 71, 230
 Potopin, Ion, 214, 413
 Potra, Florian, 90, 175, 245
 Pound, Ezra, 415
 Prangati, Elena Cătălina, 40, 278
 Preda, Corneliu, 171
 Preda, Marin, 18, 19, 21, 26, 90, 128, 139, 140, 149, 150, 226, 243, 269, 320, 369, 425, 434, 435
 Preda, Mira, 277
 Prelipseanu, Nicolae, 85, 155, 318
 Prévert, Jacques, 383
 Priboi, Titus, 290
 Pricope, Eugen, 195
 Prisnea, Constantin, 11
 Proca, O., 362
 Prodan, Paul, 239
 Profit, Romeo, 72

Prosan, Nicolae, 118
 Protase, D., 273
 Protopopescu, Al., 94, 125, 134, 218,
 262, 299, 390, 450, 470
 Protopopescu, Dragoș, 374
 Proust, Marcel, 412
 Prunoiu, Ion, 67
 Pruteanu, George, 147, 340
 Puha, Ion, 112
 Purcaru, Ilie, 19, 175, 430
 Pușcariu, Sextil, 211, 444
 Pușcuță, Constantin, 376
 Pușkin, Aleksandr, 123, 473

Q

Quasimodo, Salvatore, 102, 399

R

Rachici, Dim., 22, 126, 278, 291
 Racoviceanu, Al., 285
 Radian, Mircea, 75, 470
 Radina, Mircea, 73, 135, 219, 470
 Radnoti, Miklos, 41
 Rados, Andreas, 254, 278
 Radu, Andrei, 148, 340
 Rafael, G., 102, 315
 Rahoveanu, Ion, 111, 236, 402
 Raicu, Al., 213
 Raicu, Lucian, 45, 99, 243, 335
 Raicu, Ștefan, 70
 Ralea, Mihai, 148, 207, 376, 395
 Ranetti, George, 407
 Rădulescu, Dem., 239
 Rădulescu, Dorina, 110
 Rădulescu, Emil, 367
 Rădulescu, I. Eliade, 340, 386, 424
 Rădulescu, Ion Heliade, 119, 235,
 245, 467
 Rădulescu, M. C., 188
 Rădulescu, Mihai, 182, 258, 316, 327
 Rădulescu, N. Al., 292
 Rădulescu, Neagu, 334, 346, 440,
 447

Rădulescu-Motru, Constantin, 152
 Rănuțiu, Simion, 350
 Rău, Aurel, 42, 70, 129, 163, 179,
 290, 368
 Râmniceanu, Dora, 292, 463
 Râpeanu, Bujor, T., 56, 124, 203,
 286, 377
 Râpeanu, Valeriu, 147, 162, 169,
 247, 263, 264, 268, 425
 Râuleț, Const., 188
 Râureanu, Ovidiu, 53
 Rebreanu, Liviu, 54, 71, 73, 82, 105,
 106, 107, 141, 142, 170, 181, 188,
 243, 303, 323, 339, 393, 394, 412,
 425, 444, 446, 450
 Rebreanu, Tiberiu, 188
 Rebreanu, Vasile, 7, 89, 127, 145,
 238, 259, 314, 440
 Regman, Cornel, 30, 71, 134, 156,
 218, 254, 256, 260, 299, 335, 344,
 364, 378, 410, 441, 450, 459, 469
 Reichman, Sebastian, 293
 Rendis, Dimos, 71, 83, 175, 336, 457
 Resnais, Alain, 454
 Ressu, Camil (pictor), 189
 Reu, Traian, 470
 Rifat, Oktav, 68
 Rilke, Rainer Maria, 189, 235, 333,
 394, 406
 Rimbaud, Arthur, 315, 420, 426, 449,
 459
 Ristea, Ilie, 115
 Ritsos Iannis, 195
 Robescu, Marius, 262
 Robu, Vladimir, 71
 Rogoz, Adrian, 12, 76, 191
 Roibu, L., 440
 Roiu, Sabina, 282, 386
 Rojdestvenski, Robert, 127
 Roll, Ștefan, 385, 450
 Rolland, Romain, 79, 380, 383
 Rollinat, Maurice, 194, 374

Romains, Jules, 305
 Roman, Ileana, 68, 292, 383
 Roman, Ilie, 367
 Roman, Ion, 31, 95, 366, 407
 Romanescu, Ioanid 57, 112, 122,
 166, 175, 200, 254, 282, 348, 349,
 373, 374, 404, 454
 Romanescu, Marcel, 128, 450
 Romero, Elvio, 22
 Rosetti, C. A., 141, 188, 352, 365
 Roșca, D. D., 256, 332
 Rotaru, Ion, 27, 39
 Rousseau, J. J., 338
 Rugină, L., 410
 Rusan, Romulus, 219, 346
 Rusev, Penio, 91
 Russo, Alecu, 180, 196, 395
 Rustaveli, Șota, 266
 Rusu, Ilie, 30
 Rusu, Liviu, 44, 245, 344, 368, 394,
 405, 406
 Rusu, M. N., 95, 158, 179, 254, 454
 Rusu, Silviu, 112, 430
 Rusu, Victor, 67

S

Sabin, Andrei, 115
 Sabin, Mihail, 27, 57, 119, 266, 282,
 284, 298, 374, 454
 Sablić, Dušan, 479
 Sachs, Nelly, 257, 366, 387, 415
 Sadoveanu, Ion Marin, 450
 Sadoveanu, Izabela, 73
 Sadoveanu, Mihail, 5, 20, 27, 36, 37,
 58, 77, 95, 105, 151, 181, 182,
 189, 193, 232, 234, 245, 247-249,
 253, 260, 314, 320, 338, 339, 341,
 369, 372, 386, 389, 394, 405, 407,
 425, 426, 432, 448-450, 471
 Sadoveanu, Vasile, 41
 Sahia, Alexandru, 90, 348
 Saizescu, Geo, 82

Sala, Alberico, 37
 Salinger, J. D., 58, 139, 358
 Samson, Const. D., 407
 Sand, George, 99, 385
 Sandburg, Carl, 68, 411, 431
 Sarraute, Nathalie, 323
 Sartre, Jean-Paul, 46, 70, 215, 305,
 408
 Sava, Ion (pictor și scriitor), 360
 Sava, Paul, 457
 Sava, Valerian, 298, 455
 Savin, Gh., 96, 118, 126, 396
 Savu, Elena, 332
 Sălăjan, Doina, 32, 44, 101
 Sălăjan, Leontin, 66, 142
 Sălceanu, Grigore, 72
 Sălcudeanu, Petre, 82, 101, 117
 Săndulescu, Al., 47, 156, 162, 284,
 338, 341
 Săraru, Dinu, 150, 238, 261, 441
 Sărmășanu, M., 49
 Săsărman, Gh., 191
 Sângeorzan, Zaharia, 7, 383
 Sântimbreanu, Mircea, 406
 Sârbu, Const., 384
 Sârbu, Eva, 449
 Sârbu, I., 245
 Sârbu, Ion D., 68, 129, 429
 Sârbu, Valeriu, 338
 Sbârcea, George, 38, 260
 Schäffer, Emmerich, 457
 Schileru, Eugen, 82, 101
 Schiller, Fr., 217
 Schopenhauer, Arthur, 30, 245, 344,
 368, 385, 405, 406
 Schuller Hans, 57, 118
 Schveiger, Paul, 365
 Scorobete, Miron, 92, 99, 111, 200,
 295, 403, 437, 466
 Scridon, Gavril, 279
 Scripcă, Constantin, 119, 237
 Scurtu, Ion, 453

- Scurtu, Vasile, 115, 336
 Sebastian, Mihail, 10, 44, 107, 108,
 124, 201, 245, 246, 252, 425
 Sebeok, Th., 91
 Secureanu, Iulia, 376
 Segărceanu, Ion, 463
 Seghers, Pierre, 450
 Selvinski, Ilia, 387
 Serafim, Dragoș, 59, 358, 416
 Sevastos, Mihail, 256, 337, 434, 473
 Sever, Alexandru, 217, 306, 308,
 314, 395
 Sfetcu, Petru, 47, 68, 73, 251, 260,
 318, 331, 367, 405, 421, 438
 Shakespeare, William, 92, 215, 236,
 244, 385, 423, 465
 Shulz, Bruno, 48
 Sienkiewicz Henryk, 333, 460
 Silvestru, Valentin, 132, 263, 274,
 298, 441
 Simion, Al., 7, 144
 Simion, E.[ugen], 45, 49, 86, 91, 127,
 128, 130, 131, 144, 235, 243, 254,
 276, 326, 335, 336, 342, 344, 359,
 415, 431, 453, 454
 Simion, Pop, 30, 333, 410, 419, 425,
 429, 430
 Simionescu, Constantin, 457
 Simonescu, Dan, 463
 Sinescu, Emil, 386, 443
 Slavici, Ioan, 17, 20, 25, 26, 106,
 108, 153, 161, 178, 210, 217, 221,
 232, 450
 Smântânescu, Dan, 446
 Smeureanu, Nicolae, 215
 Soare, Iulia, 46
 Solacolu, Barbu, 138
 Solomon, Dumitru, 42, 46, 89, 135,
 234
 Solomon, Petre, 136, 228, 243, 306,
 308
 Sorbul, Mihail, 251, 389, 424, 430,
 436, 444
 Soreanu, N., 239
 Sorescu, George, 385
 Sorescu, Marin, 10, 11, 13, 26, 37,
 46, 73, 84, 85, 124, 125, 138, 139,
 186, 187, 235, 236, 293, 298, 313,
 314, 331, 335, 359, 460, 368, 382,
 389, 410, 416, 440, 450, 469
 Sorianu, Vlad, 51, 120, 193, 280,
 348, 453
 Sorohan, Elvira, 60, 112
 Speranță, Th., 66
 Speranția, Eugeniu, 19, 40, 48, 85,
 284, 340, 396
 Spineanu, G., 293
 Spoială, Vasile, 44
 Sporici, Vasile, 59, 122, 199, 282,
 369
 Stahl, Henri, 191
 Stahl, Henriette Yvonne, 181, 309,
 326, 404
 Stamatiad, Al. I., 450
 Stamat, Horia, 72
 Stan, Elena, 17
 Stan, Nicu, 298, 457
 Stanca, Radu, 91, 155, 200, 230, 277,
 427, 430, 441, 450
 Stancu, Dumitru, 134
 Stancu, Horia, 66, 295
 Stancu, Zaharia, 6, 26, 41, 113, 128,
 151, 159, 173, 230, 231, 240, 265,
 267, 272, 334, 369, 433, 435, 450,
 478, 479
 Stati, Sorin, 458
 Stănescu, C.[onstantin], 21, 30, 42,
 51
 Stănescu, Mihai, 31, 143, 230, 310,
 444
 Stănescu, Nichita, 40, 46, 49, 64, 85,
 87, 99, 100, 107, 124, 151, 181,
 218, 219, 231, 236, 238, 244, 253,

- 257, 291, 320, 326, 328, 331, 337,
358, 366, 369, 371, 383, 403, 404,
407, 410, 427, 440, 450, 469, 470,
480
- Steinbeck, John, 29, 139
- Stelaru, Dimitrie, 127, 218, 243, 294,
314, 346, 369, 466, 469
- Stendhal [Henri-Marie Beyle], 110,
126, 291
- Sterian, Margareta, 102, 129, 303
- Stinghe, Sterie, 366
- Stino, Aurel G., 254
- Stoe, Nicolae, 57, 365
- Stoenescu, Petre, 67
- Stoenescu, Virgil, 10, 295
- Stoian Niculaie, 105, 143, 333
- Stoian, Petre, 70
- Stoian, Sorin, 30, 42, 88, 136, 244,
407
- Stoica, Chivu, 66
- Stoica, Octavian, 359, 410
- Stoica, Petre, 65, 454
- Stoicescu, Constantin, 470
- Stoiciu, Constantin, 30, 175, 375
- Stolnicu, Simion, 421, 422, 466
- Storin, Aurel, 295
- Străvoiu, Nic. A. (traducător), 174
- Streinu, Vladimir, 14, 33, 54, 59, 72,
86, 92, 102, 118, 121, 127, 134,
161, 175, 192, 209, 270, 318, 331,
350, 360, 374, 407, 422, 438, 454,
465
- Stroe, Aurel, 92, 390
- Stroia, Gh., 130, 419
- Stupka, Vladimir, 91
- Sturdza, Mihai, 71, 297, 427
- Sturza-Bulandra, Lucia, 188, 447
- Sturzu, Corneliu, 6, 19, 30, 56, 57,
120, 134, 213, 229, 234, 340
- Suchianu, D. I., 73, 81, 201, 298, 456
- Suciu, Gheorghe, 69, 109, 129, 246,
256, 274, 410
- Sukub, Miroslav, 68
- Suru, George, 213, 245, 291
- Susannah, Prichard Katharine, 47
- Sütő, András, 49, 322, 323, 438, 439
- Sverić, Rajko, 479
- Szabo Gyula, 344, 369
- Szemlér, Ferenc, 6, 57, 192
- Ș**
- Șchiopu, Ursula, 109
- Șelmaru, Traian, 298
- Șendrea, Alex., 193
- Șerban, Andrei, 388
- Șerban, Sergiu, 121, 454
- Șerbănescu, Mircea, 49, 341
- Șerbu, Ieronim, 350, 427, 429
- Șincai, Gheorghe, 274, 311, 314, 316,
320, 383, 390, 422, 436
- Șincan, Dionisie, 338
- Șolohov, Mihail, 92, 174, 394
- Șora, Mariana, 249, 258
- Ștefan, Florica, 331
- Ștefan, Ion C., 293
- Ștefan, Ion, 453
- Ștefan, Simion, 119, 146
- Ștefanache, Corneliu, 120, 320, 415
- Ștefănescu, Al. I., 109
- Ștefănescu, Emilian, 218, 470
- Ștefănescu, Mircea, 251, 295
- Ștefănescu, Ovidiu, 58
- Ștefănescu-Delavrancea, Barbu, 145,
175, 243
- Ștefuriuc, Constantin, 237, 266, 349
- Știrbu, Constantin, 58, 346, 427
- T**
- Taine, Hyppolite, 48, 69, 299
- Tarangul, Marian, 12, 293, 344, 427,
450
- Tarde, Gabriel, 327
- Tastaman, Vasilica, 457
- Tastaman, Virgil, 457

- Tatomir, Nicolae/ Țatomir, 27, 49,
 103, 156, 177, 219, 244, 266, 282,
 340, 399, 454
 Taub, Ioan, 297, 388
 Tăbăcaru, Grigore, 187, 445
 Tănăsache, Ilie, 27
 Tănăsescu, Aurel, 118, 277, 446
 Tărchilă, Dan, 30, 132, 145, 217,
 252, 295
 Tăușan, Ana Victoria, 99, 224, 245,
 290, 369, 414
 Tăutu, Nicolae, 73, 105, 106, 116,
 135, 314, 326, 429
 Târziu, Alexandra, 85, 144, 176, 238,
 244, 331
 Teclu, Mihai, 67
 Tega, V., 188
 Teișanu, Victor, 245
 Teodor, Pompiliu, 8, 29, 104, 105,
 109, 121, 154, 163, 169, 175, 180,
 185, 235, 291, 294, 299, 316, 334,
 363, 383, 390, 421, 424, 429, 459,
 464, 466
 Teodoreanu, Al. O., 277
 Teodoreanu, Ionel, 73, 112, 177, 213,
 294, 431
 Teodorescu, Crin, 467
 Teodorescu, Leonida, 304, 387
 Teodorescu, Virgil, 109, 129, 214,
 309, 315, 367
 Teodorescu-Braniște, Tudor, 213
 Teodosiu, Lucian, 167
 Tertulian, N., 136, 224, 300
 Tervelyan, George-Macaulay, 291
 Terzea, Vasile, 134
 Theodorescu, Cicerone, 267, 329
 Theodoru Radu, 56, 57, 291, 300,
 471
 Therault, Suzanna, 214
 Thibaudet J., 91, 105
 Tiba, I., 333
 Tibereanu, Alfred, 87
 Tirfon, Camil P., 440
 Titel, Sorin, 64, 212, 238, 291, 293,
 308, 314, 376, 417, 443, 479
 Tocilescu, Grigore G., 25
 Todea, Mihai, 151
 Toma, Gh., 88, 175, 179, 189, 256,
 303, 335, 389, 420
 Tomescu, D., 150
 Tomozei, Gheorghe, 44, 154, 175,
 238, 335, 426, 456
 Tomșa, Ligia, 383
 Tomuș, Mircea, 130, 314, 390, 465
 Tonitza, Nicolae, 155
 Topârceanu, G., 21, 27, 44, 59, 278,
 390, 450
 Torynopol, Victor, 30
 Trakl, George, 401, 413
 Trancă, Dumitru, 143
 Trandafir, G. D., 127, 183
 Trâpcea, Teodor N., 291, 460
 Tudor, Eugenia, 12, 34, 364, 395,
 475
 Tudor, Ion, 122
 Tudoran, Radu, 73, 345, 392, 425
 Tudose, Ion Marian, 254
 Tulbure, Victor, 20, 30, 105, 326,
 391
 Turbatu, Spirea Gh., 386
 Turcea, Daniel, 312
 Turcu, Constantin, 420
 Turcu, Marcel, 94
 Turcu, N. V., 48, 244, 410
 Turcuș, Aurel, 385
 Turtureanu, Nicolae, 103, 176
 Tutoveanu, George, 415
 Tzara, Tristan, 323, 380
- Ț**
- Țene, Al. Florin, 273, 444
 Țepelea, Gabriel F., 53, 116, 188,
 274, 361, 446
 Țepeneag, Dumitru, 20, 29, 214, 255,
 282, 386, 423, 450

Țic, Nicolae, 103, 135, 235, 247, 419,
427, 455
Țicăloiu, Șerban, 275
Țichindeal, Dimitrie, 291
Țirioi, Nicolae, 291
Țoiu, Constantin, 37, 73, 113, 144,
326
Țuculescu, Ion (pictor), 134
Țugui, Haralambie, 64, 127, 254,
291, 300, 384, 399, 404, 415, 478
Țugui, Ion, 177

U

Uba, Traian, 73, 135, 300, 470
Ucenescu, Gh., 366
Udrea, Cornel, 318
Udrea, Dumitru, 129
Ulici, Laurențiu, 45, 179
Ulmeanu, Radu, 102, 155, 340
Ungaretti, Giuseppe, 51, 67, 81, 127,
151, 215, 231, 293, 386, 450, 462
Ungureanu, Cornel, 127, 291, 384
Ungureanu, Jan, 444
Ungureanu, M., 394
Ureche, Damian, 53, 68, 126, 282,
284, 291, 330, 383, 392, 459
Ureche, Gr., 60, 415
Urechia, V. A., 76
Uricaru, Doina, 85, 340
Urmuz (Dem. Demetrescu-Buzău),
46, 54, 200, 369
Ursu, N. A., 49, 235, 371, 392
Ursuleanu, Dan, 254, 293, 416
Utan, Tiberiu, 22, 30, 98, 189, 277,
313, 318

V

Vaida, Mircea, 338
Vainer, Nelson (traducător brazilian),
113, 189
Valea, Lucian, 58, 211
Valea, Nicolae, 284

Valéry, Paul, 54, 333, 383
Valescu, Cora, 374
Van Dine, S. S., 203, 458
Vancea, Zeno, 291
Varlaam, 119
Vascenco, Victor, 447
Vasile, Marian, 293, 385
Vasile, Mitică, 293
Vasilescu, Dim (sculptor), 190
Vasiliu, Ion, 22
Vasiliu, Tudor, 340
Vatamaniuc, D., 148, 153, 222
Văcărescu, Elena, 41, 190, 426, 459,
467
Văcărești (poetii), 41, 195
Vârgolici, Tudor, 77, 104, 156, 169,
180, 266, 290, 334, 459
Vâjeu, Titus, 367
Velea, Nicolae, 26, 32, 61, 139, 145,
243, 269, 284, 315
Velican, Ion, 122, 127
Verdeș, Dumitru, 367
Verdeț, Ilie, 66
Vergiliu, 240
Verhaeren, Emile, 189, 407
Verlaine, Paul, 449
Verne, Jules, 203, 256
Vertov, Dziga, 458
Vianu, Tudor, 18, 19, 30, 43, 45, 83,
84, 104, 109-111, 126, 137, 141,
155, 179, 181, 234, 242, 250, 252,
258, 286, 293, 303, 316, 320, 324,
327, 346, 365, 367, 368, 393, 400,
419, 427, 430, 450, 470
Vicol, Dragoș, 20, 73, 103, 213, 314,
369, 407
Vicol, Sterian, 102
Victor, Ion B., 334
Victor, Ion P., 385
Vieru, Anatol, 390
Vinea, Ion, 121, 137, 210, 265, 369,
404

Vini, Stella, 367
 Vintilă, Petru, 20, 67, 105, 210, 238,
 254, 272, 386
 Vintilescu, Virgil, 291
 Virgiliu, 166, 173, 223, 307
 Vissarion, I. C., 326, 341
 Vitandis, Gheorghe, 82, 456
 Vitner, Ion, 260
 Vlad, Gh., 295
 Vlad, S., 279
 Vladimirescu, Tudor, 37, 93, 294
 Vlaicu, Aurel, 30, 32, 44, 71, 131,
 132, 155, 470
 Vlahuță, Al., 59
 Vlasiu, Ion, 412
 Vlădeanu, I., 372
 Vlăduțescu, Gheorghe, 470
 Vogt, Van, 203
 Voica, Adrian, 193
 Voicu, George, 457
 Voicu, Rodica, 189
 Voiculescu, E., 286, 258
 Voiculescu, Erwin, 203
 Voiculescu, N., 82
 Voiculescu, Vasile, 11, 38, 108, 154,
 175, 199, 244, 332, 338, 360, 361,
 363, 367, 368, 407, 410, 416, 423,
 447
 Voina, Adrian, 444
 Voinea, Marin Radu, 444
 Voinescu, Silvestru, 274
 Voltaire, 147
 von Hertz, Edgar, 219
 Voronca, Ilarie, 44, 107, 303, 435
 Voznesenski, Andrei, 127
 Vrabie, Gheorghe, 19, 190, 279, 341,
 444
 Vrancea, Ileana, 302, 351
 Vrânceanu, Dragoș, 38, 44, 110, 129,
 369, 440
 Vrânceanu, Radu, 5, 425
 Vulcan, Iosif, 204, 247, 381, 428, 467

Vulcan, Petru, 299
 Vulpescu, Romulus, 82, 182, 219,
 299, 419, 427, 454, 459, 470

W

Walser, Robert, 48
 Warnant, L., 91
 Washington, George, 13, 35
 Wells, Herbert George, 43, 182
 Whitman, Walt, 29, 398, 472
 Whittermore, Reed, 135
 Wilde, Oscar, 83, 190
 Williams, Tennessee, 189
 Wright, Richard, 478

X

Xenopol, A.D., 25, 396, 440

Y

Yeats, 129
 Young, Robert, 464

Z

Zăciu, Mircea, 17, 317, 329, 337,
 346, 404, 411, 421, 429, 437
 Zaharia, Romulus, 73, 135, 250, 390,
 470
 Zălis, Henri, 32, 109, 393, 435, 450,
 453
 Zamfir, Mihai, 27, 91
 Zamfir, Paraschiv, 53
 Zamfir, Vasile, 18, 200
 Zamfirescu, Duiliu, 47, 176, 303,
 328, 338, 440
 Zamfirescu, Constantin, 306, 338
 Zamfirescu, Dan, 318, 416
 Zamfirescu, George Mihail, 71, 107,
 382
 Zamfirescu, Ion, 217, 218
 Zamfirescu, Radu, 320, 403
 Zamfirescu, Violeta, 5, 60, 150, 227,
 222, 416

Zarafu, Gh., 116
Zarescu, Elena, 444
Zbârcot, Ion, 68
Zehan, Eugen, 293
Zidăriță, Ștefan, 136
Zilieru, Horia, 211, 219, 229, 236,
245, 266, 399, 414, 466
Zimniceanu, Marioara, 238

Zincă, Haralamb, 390, 470
Zola, Emile, 188, 305
Zoltan Veress, 450
Zorlescu, Camelia, 457
Zunis, V. H., 56, 238
Zwänenburg, W., 91
Zweig, Ștefan, 176, 383

Aceste volume, nou apărute, se adaugă celor zece tomuri din *Cronologia vieții literare românești postbelice* (1944-1964), prelungindu-le continuitatea la intervalul 1944-1967 din proiectul vast, ambițios și, după mine, necesar, la care participă cu precădere cercetătorii tineri din cadrul Institutului „G. Călinescu” al Academiei Române. Ideea mea, propunându-le această temă, a avut și are în continuare două rațiuni. O rațiune, întâi, pedagogică: să-i determin pe tinerii care n-au trăit sub comunism (sau au trăit doar în anii copilăriei și adolescenței) să cunoască mai bine viața literară din perioada 1944-1989. Și cum ar putea s-o cunoască dacă nu citind publicațiile vremii și, în măsura în care este posibil, cercetând arhivele publice?... A doua rațiune (rațiunea principală!) a fost aceea de a reconstitui printr-o acțiune comună (citește: printr-o cercetare atentă, migăloasă, cu maximă obiectivitate!) evenimentele care, în succesiunea lor, adesea confuză și contradictorie, au marcat cea mai sumbră epocă din istoria literaturii române și în genere, din istoria modernă a României.

Eugen Simion

978-973-167-434-6

9 789731 674346

978-973-167-040-9

9 789731 670409